

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLVIII
D
20
NAPOLI

HISTORIA COMPOSTELANA.

ESPAÑA SAGRADA

THEATRO GEOGRAPHICO-HISTORICO

DE LA IGLESIA DE ESPAÑA

Tomo XX.

HISTORIA COMPOSTELANA

Hasta hoy no publicada.

DONDE SE INCLUYEN LAS PRUEBAS DEL TOMO precedente, con otras muchas noticias de Papas, Cardenales, Obispos, Concilios, Reyes, Varones Ilustres, y en especial del primer Arzobispo de Santiago D. Diego Gelmirez.

ESCRITA

Por tres Canonigos de Santiago desde el año mil y ciento al quarenta.

Dala à luz el M. R. P. Mro. Fr. Henrique Florez, Asistente General Absoluto de las Provincias de España, Orden de S. Agustin.

En Madrid: En la Imprenta de la Viuda de Eliseo Sanchez. Año de 1765.

Con todas las Licencias.

AL IL.mo Y R.mo SEÑOR

D. BARTHOLOME RAJOY Y LOSADA,

ARZOBISPO

Y Señor de la S. Iglesia, Ciudad, y Arzobispado de SANTIAGO,

Capellan Mayor, Juez Ordinario de la Real Capilla, Casa, y Corte de su Magestad, Notario Mayor del Reyno de Leon &c.

IL.mo SEÑOR.

LA vida del primer Arzobispo de esa Apostolica Iglesia, escrita por tres Canonigos de sus dias, ha estado mas de seiscientos años como muerta, sin utilizar al Publico. Yo me complazco de producirla, no solo por immortalizar la memoria de tan esclarecido Varon, para glo-

gloria de esa Iglesia, y honor de todo el Reyno de Galicia, sino porque salga à nueva vida bajo el nombre de V. S. I. à quien solo debe ser consagrada, como quien solo llena el Throno de la Metropoli, que à costa de continuas solicitudes levantó el fervoroso zelo de este infatigable Prelado. La vida del primer Arzobispo debe quedar perpetuada bajo los auspicios del Arzobispo primero en verla publicada, asi por no haber Mecenas à quien pueda ser mas acepta, ni tan propria, como porque quantos vean las ilustres memorias del uno, renueven las del otro: ambos naturales de un Reyno, ambos ascendidos à la Mitra, sirviendo antes à la misma Iglesia: ambos desposados con ella sin conocer à otra; circunstancia mucho mas recomendable al presente que en lo antiguo, por la diversa disciplina Ecclesiastica, y haber empezado el uno como Obispo, otro de primera asuncion elevado à la Dignidad Arzobispal, por los descollados meritos que empezaron à brillar, asi desde las Iglesias que ilustró (1) como en el honor de Comisario General de la S. Cruzada, donde fuera de lo que protegió al Estado Ecclesiastico (2) se

(1) Penitenciario de Orense: Doctoral de Lugo, y despues de Santiago.

(2) Cortó un proyecto que estaba muy adelantado, y cedia en atraso y perjuicio del estado Eclesiastico.

se hizo visible al Reyno, acepto à los Ministros, al Monarca, (3) y al Papa, (4) para que aun en esto pueda yo calificar la relacion del actual Arzobispo con el primero, por la aceptacion de uno y otro con los Principes del Siglo y de la Iglesia.

Ambos plausiblemente zelosos por el mayor culto del Apoſtol y de su Templo, (5) por las Iglesias de la Diocesi, (6) y fuera de ella (7) por el

(3) Quiso el Rey D. Fernando VI. hacerle Gobernador del Consejo, siendo ya Arzobispo, pero no pudo su conciencia componer con esta Dignidad aquel Gobierno.

(4) Benediƈto XIV. le escribió varias Cartas que indicaban el aprecio y afeƈto que le debia, como expresó tambien el Señor Nuncio.

(5) Ha dado el Ilmo. al Apostol una Esclavina de Oros con los trofeos del Santo en bajo relieve, guarnecidos d, brillantes, y un Bordon tambien de Oro, con Cruz y ſei candeleros de lo miſmo. Para una Capilla de la Cathedral quince mil ducados: y quatrocientos mil para disponer un Seminario en que vivan los Niños y sirvientes de la Cathedral, con doce Sacerdotes que asistan al Confesonario de la Santa Iglesia.

(6) Ha hecho desde los cimientos la Parroquia de Puente de Eume, su Patria, y de su Diocesi, fundando alli la Minerva en cada tercera Dominica de Mes, y consagró la Iglesia en 7. de Septiembre del 1761. dandola una gran lampara, candeleros, y Cruz de plata: ornamentos, y fondo para la Fabrica, à costa de quantiosos caudales: alargando su liberalidad à los Conventos de N. P. S. Agustin de aquella Villa, para reedificar lo arruinado, y al de Santiago, con copiosos socorros, como tambien à otras Religiones.

(7) A la Cathedral de Orense, y à la de Lugo, dando à

el bien de los pobres, (8) Casas de la Dignidad, (9) gobierno de Vasallos, (10) franqueza à necesitados, (11) liberalidad à pobres, (12) penetracion en los negocios, afabilidad en el trato, facundia en la persuasion, y constancia infatigable en cargar sobre sus hombros las solicitudes del cargo paſtoral. Del primer Arzobispo dá este Libro las prue-

à aquella mil pesos, à esta mil doblones para la obra de la Capilla mayor, y un Caliz de Oro, guarnecido de esmeraldas, y otras piedras.

(8) En el Hospital de *S. Roque* hizo Enfermería para los convalecientes, surtida de treinta camas, y fondo para sustento de los pobres. Está acabando un Hospicio para invalidos con cinquenta camas; y tiene consignados veinte mil ducados para reparar las casas de la Carcel, y hacer una Casa de Recogidas.

(9) Junto al Padron una casa y huerta para la Dignidad, adquirida y aumentada con grandes expensas: demás de reedificar parte del Palacio de la Ciudad.

(10) Por sì miſmo examina quanto pertenece à Capellanias, Congruas, y negocios de toda clase. Los delitos se quedan entre el Pastor y la Oveja, mientras no llegan à terminos judiciales.

(11) Quantos desean hablarle, lo conſiguen: dando orden expresa, de que le avisen luego que alguno le busque, sin excepcion.

(12) Fuera de las diarias limosnas del Palacio, y fuera de las que por si mismo hace en secreto, se dán muchas en todas las Ciudades y Villas del Arzobispado à personas vergonzantes, sin embargo de las grandes pensiones sobre la Dignidad: desuerte que no es facil componer los crecidisimos gastos incluidos aun en solo lo apuntado, con el estado del presente recibo.

pruebas: del presente hablará otro: pues como los primeros Escritores no trataron de su heroe hasta llegar el tiempo, el mismo metodo observa nuestra Obra. Yo tuviera mucha complacencia en referir las memorias de V. S. I. mas no caben en tan estrechas margenes. Tal qual apunto al pie, para que la huella dé à entender algo del cuerpo.

Ahora solo pretendo que V. S. I. se digne admitir mi buen deseo, en que el mundo vea las grandezas antes no conocidas de esa Apostolica Iglesia y su primer Arzobispo, publicadas ya bajo su ilustrisimo nombre: y que disimule la honra que me tomo en firmarme su siervo.

Il.mo y R.mo S.or mi S.or

Fr. Henrique Florez.

NOTICIA PREVIA

De la Historia Compostelana, y sus Autores.

O puede renovarse sin dolor la memoria de tantos y tan ilustres Varones antiguos Españoles, que habiendo escrito Obras dignas de perpetuarse en Cedro, no han logrado hasta hoy un Patrono benevolo, que las sacase à luz. Entre estas una es la HISTORIA COMPOSTELANA, que andando en manos de algunos, se contentaron con dar à entender que la tenian, y despues de seiscientos años, persevera muy cerrada en Archivos. Aquellos à quienes pudiera tocar hacer este servicio al publico, acaso no lo han hecho por alguna atencion particular. Pero el que trate de los Obispos Compostelanos, incluyendo al ultimo, que fue el primer Arzobispo de Santiago; si ha de ofrecer pruebas de los hechos que refiera (como es preciso, si pretende autorizarlos) no puede menos de poner por delante la Historia Compostelana, quien sola es como texto de lo que sobre los Obispos de Santiago se refiere. Esto hace indispensable el publicar la Obra: y como ahora es la primera vez que sale à luz, conviene dar razon de la importancia, de los Autores, del tiempo y fin para que la escribieron: pues no habiendo salido al publico, no ha podido formarse una idea puntual, y se han dicho algunas cosas mal fundadas.

Utilidad de la Historia Compostelana.

2. Qualquiera documento de los Siglos antiguos, escrito por el que se halló presente à los sucesos, es de un tal importancia para los hombres de letras, que su falta no puede ser resarcida por los hombres Sabios de la posteridad. Lo que yo escribo hoy sobre documentos antiguos, lo podran hacer otros, presentes, ò por venir, con mejor metodo y con mas felicidad: pero ninguno, ni todos los presentes, pueden contar lo pasado,

do, que en no dejando vestigios, necesita un tal espiritu, como el de los que prophetizan lo futuro. Nada supieramos de lo sucedido en el mundo antes y despues del Diluvio, si Dios no lo huviera revelado à Moyses, y si no perseveraran sus escritos. Los principios de las Iglesias, de quienes no tenemos documentos antiguos, totalmente se ignoran. Lo mismo sucederia con mil noticias de la Santa Iglesia de Santiago, si no fuera por la Historia Compostelana. Uno de los mayores hombres que deben ser aplaudidos en la Historia Ecclesiastica(su primer Arzobispo)andaria sepultado en el olvido, si no fuera por esta Obra: y aun con ella no hay noticia de sus famosas acciones, por no haber salido hasta hoy à la luz publica.

3. La excelencia de la Iglesia del Apostol Santiago, nuestro Patron y Capitan General, se interesa aqui, como ninguna. Merece que el mundo vea sus grandezas en lienzo original: el modo con que logró el Palio: la Metropoli con que fue condecorada: la Legacia Apostolica de su primer Arzobispo: y finalmente un tal cumulo de proezas en aquel gran Varon, el Señor Don Diego Gelmirez, que le deben immortalizar entre los Heroes. Sobre estas utilidades proprias de la Iglesia del Apostol, hay otras generales à otras, y en especial para la Santa Sede Apostolica Romana, por medio de muchas Letras Pontificias, hasta hoy no conocidas en el publico: sucesos particulares de Papas, y Antipapas, de que ò no habia noticia, ò tienen aqui su prueba original. Varias Cartas, Viages, y acontecimientos de Cardenales, Patriarca de Jerusalen, Abades Cluniacenses, y Principes de Francia, que no encontraras en otra parte. Sobre Prelados de España, Arzobispos, Abades, y otros Varones Eclesiasticos hay unas particularidades, que ni sus mismas Iglesias las supieran, si faltara esta Obra, como sucede en las de Toledo, Abila, Salamanca, Zaragoza, y en especial Granada, de cuya persistencia de Obispo en el año 1116. hay aqui una comprobacion no conocida hasta ahora, como prueba el libro 1. cap. 113. En valde buscarás fuera de aqui varios Concilios, que en ninguna otra parte han dejado vestigio. Lo mismo digo acerca de Reyes, y Señores de España desde el Rey Don Alfon-

¶¶ 2 so

so VI. por todo el Reynado de su hija Doña Urraca, y Don Alfonso el Emperador, en cuyos tiempos se escribia esta Obra: y consiguientemente desde el año mil y ciento en adelante es Original y coetanea, que huviera utilizado mucho à Baronio, ò à Pagi, si no estuviera oculta: y huvieran evitado los yerros cometidos sobre diversos puntos, como v. g. sobre el tiempo de la Metropoli en Santiago, y los sufraganeos que la pertenecieron: lo qual se ocasionó de no estar dada à luz: y esto es confirmacion de la utilidad, ò por mejor decir, necesidad de su publicacion.

Sus Autores, tiempo, y motivo.

4. Tambien recibe recomendacion un escrito por las circunstancias del Autor, por su veracidad, juicio, diligencia y documentos de que usa. En la Historia Compostelana no fue uno el Escritor, sino tres: los dos en el principio, unidos como uno; y otro en el medio y fin. La idea nació del ultimo Obispo de Santiago, y Arzobispo, el Señor Don Diego Gelmirez, que deseando perpetuar las memorias de sus antepasados, y lo mucho que él hizo y meditaba hacer para exaltacion de su Iglesia, encomendó la Obra à dos Canonigos de los mas instruidos, y familiares suyos. El uno se llamó Don Munio (ò Nuños) *Alfonso*, Thesorero de la Santa Iglesia: el otro Don *Hugo*, que era Arcediano, y Frances de nacion. Ambos fueron estimados del Prelado, que les fiaba sus mayores secretos, y se valia de su consejo y diligencia en las cosas mas arduas. A estos como instruidos en los negocios por lo intimo, encomendo la Obra: valiendose de dos para el mayor acierto, y prontitud, pues consta, que cada uno escribia lo que pasaba por su intervencion, como verás en la Traslacion de las Reliquias de Portugal à Santiago escrita por el Arcediano Don Hugo, que acompañó al Obispo en aquel viage, como afirma aqui en el lib. 1. cap. 15. Don Nuño escribia otras cosas, como prueba el cap. 10. del lib. 1. donde dice: *Ego ipse Munio Adefonsiades &c.* y en el Cap. 16. n. 3. *Me ipsum Munionem &c.* Segun lo qual se manifiesta la recomendacion de la Obra por la calidad de los Autores que escribian de cosas à que se hallaron presentes.

Es-

5. Esto pide formar una distincion en lo que la obra refiere sobre Prelados antiguos de la Iglesia Iriense, y de lo que pertenece à Don Diego Gelmirez. La fuerza de autoridad que damos à esta obra apela sobre lo segundo, por ser esto lo de puntuales informes, como cosa de vista en sugetos habiles y veraces. Lo demas no tiene igual autoridad, por ser cosa que pendia de informes, los quales suelen desfigurarse con el curso del tiempo. Por lo que en sucesos distantes del siglo undecimo hay lugar para sospechar mezcla de no puntual informe. Pero desde que empieza à nombrarse el Señor Gelmirez, no hay prudente fundamento para dudas, por ser cosas vistas y referidas por el mismo Prelado, ò presenciadas por el mismo que escribe. A lo antiguo damos la prerrogativa de anteponerlo siempre que no se descubra cosa en contra: porque la circunstancia de estar escrito dentro de la misma Iglesia, debe prevalecer, quando no hay otro documento coetaneo. Si le hubiere, deberá formarse el juicio por el todo de las circunstancias.

6. Esto es por lo que mira à la autoridad de la obra, que se entiende mejor individualizando el tiempo, sobre lo que algunos hablaron mal informados: y no hay duda en que fue despues del año 1100. en que empezó à ser Obispo el que mandó escribir esta obra: y despues del 1102 en que se hizo la traslacion de las Reliquias, escrita por Don Hugo, como refiere aqui: esto es lo unico que consta haber escrito Don Hugo: lo demás corresponde à Don Nuño (no sin acuerdo y aprobacion del compañero) pues demás de las palabras alegadas *Ego ipse me ipsum*, vemos continuar las cosas de su tiempo en nombre de uno: *verba Auctoris: aggrediar, &c.* y este parece Don Nuño, por ser el que mas descubrió el nombre, aunque todo corria por cuenta de los dos, pues el continuador atribuye à uno y otro lo que escribieron (*Prol. del libro* 2.) y solo hacemos la distincion referida, por haberla declarado ellos mismos en su obra: de suerte que el que quiera citar nombre del Autor, puede citar à los dos como si fueran uno: á Don Hugo en la Traslacion de los Santos de Portugal: en lo demás à Don Nuño. Esto es acerca de lo perteneciente

te à su pluma: pero hay mas dificultad en declarar hasta donde escribieron, pues no lo dejaron distinguido: por lo que algunos citan mal à Don Nuño en lo que es de Girardo, y al contrario: à causa de no estar instruidos en lo que pertenece à cada uno. Sobre esto digo que Don Nuño y Don Hugo llevaron el nombre de la obra hasta el año 1112. en que los dos fueron à un tiempo electos para Obispos: Don Nuño, de Mondoñedo, y Don Hugo de Porto, como expresa el cap. 81. por lo que es muy de admirar el poco esmero con que Ferreras en el Tomo 16. pag. 7 del Apendice, dijo haber escrito la Historia Compostelana *Don Munio, que fue Obispo de Lugo, y Don Bernardo, Prebendado de aquella Santa Iglesia*: cosas que solo púdo haber soñado, pero no leer aqui, ni en los Autores que han hablado de la Compostelana. Alli da à entender que deseó publicarla: *pero como esta obra es* (dice) *de tanto cuerpo, es menester medios para que sola por si salga à luz: y aunque se han hecho algunas insinuaciones à los Señores Prelados de aquella Santa Iglesia, embarazados de cuidados mayores, no han logrado su atencion.* Pellicer en su Dulcidio cometio otro yerro no menor diciendo fol. 30. b. que la Historia Compostelana se escribio por Don Diego Obispo de Orense, y Don Gerardo Canonigo de Santiago: en lo que erró los Autores de ambas obras, Historia y Chonicon: pues este le aplicó à D. Nuño, y D. Hugo, que son Autores del principio de la Compostelana, y no del Chronicon: y la Historia la aplicó à quien no tuvo parte en ella, Don Diego Obispo de Orense.

7. Desde que fueron escogidos para Obispos Don Nuño, y Don Hugo fue preciso escoger otra pluma, porque necesitando las mencionadas Iglsias la presencia de sus Pastores, no podian estos continuar lo empezado: y en efecto encomendó la Obra el Obispo de Santiago à otro Canonigo de su satisfaccion, llamado Girardo, ò Giraldo, reconocido por Frances en Don Nicolas Antonio, y entre otros. Yo no se, si quiso declarar sù Patria, quando refiriendo un tumulto de la Ciudad, dice en el cap. 109. n. 4. que quisiera hallarse entonces en *Beauvais*, Ciudad de la Galia Belgica en la Isla de Francia; pero no sin el Prelado: *Mallem esse Belvaci, eo tamen non absente.*

Que

Que era Canonigo de Santiago lo dice el mismo en el cap.*6*.del lib.2.*Ego Girardus Ecclesiæ B. Jacobi Canonicus, qui prioribus negotiis interfui, & hujus paginæ seriem contexui.* Este acabó la obra, prosiguiendo desde donde lo dejaron los primeros, que corresponde al cap. 83. del libro 1. donde acaba la eleccion y consagracion de los primeros Escritores, cuya materia parece debe aplicarse à la misma pluma que lo antecedente, porque al hablar de la eleccion de los dos en el cap. 81. dicen del Obispo de Santiago, *de quo superius tractavimus*: y los que escribieron lo precedente fueron Don Nuño, y Don Hugo, no Girardo, que no tuvo necesidad de tomar la pluma, hasta que la soltaron los que se fueron à gobernar sus Iglesias en el año de 1113. Desde entonces empezó Girardo: pues dice en el Prologo del libro 2. *Præcedentis libri seriem ex parte contexere studuimus: ejusdem namque libri præcedentia Munio Minduniensis, & Hugo Portugalensis Episcopi, viri scilicet prudentes ac reverendi scripserant.* Si Girardo escribio parte del libro 1. como aqui afirma, debemos atribuirle lo que hay despues de ser consagrados Obispos los primeros Escritores de la Obra, que es desde el capitulo 83. del primer libro. Y segun esto empezó Girardo à tratar de lo acontecido desde el año 1113. hasta el fin, que fue el año de 1139.

8. Los otros hablaron de los Prelados antiguos de Iria, y de los primeros sucesos de Don Diego Gelmirez, pero con la notable diferencia de reducir à cosa de seis hojas lo acontecido en once Siglos (que precedieron à Don Diego Gelmirez) y dando todo el resto de la Obra à la Vida de este Prelado. La mencion de los demas Obispos fue por via de conexion, para introducir à su Heroe, de quien solo cuidaban y quien fue todo el *motivo de escribir*, como prueba el titulo de la Obra, llamado *Registro del Obispo* Don Diego Segundo: *Incipit primus liber REGISTRI Venerabilis Compostellanæ Ecclesiæ Pontificis Didaci Secundi*: y el mismo Prelado mandó poner este titulo de Registro, como dicen los Autores en los Prologos del Libro I. y III. Pero hay otra diferencia, que los primeros propusieron solo dos Libros: uno del tiempo en que fue Obispo: y otro desde que empezó su Arzobispado. Pero viendo que crecia mucho esta segunda parte,

te, la dividió en dos libros, como expresa Girardo en el Prologo del tercero: *Divisit Registrum illud in tres libros, quorum primus Episcopatus liber: alii duo Archiepiscopatus non irrationabiliter intitulantur.* De aqui nace el que Vaeso, y otros, solo cuentan dos *Libros* en esta Obra, por no haber reconocido mas que el primer Prologo, donde se reparte en dos: uno del Obispado; y otro del Arzobispado. Pero la misma Obra manifiesta tres Libros, y Girardo en el Prologo del tercero afirma ser reparticion hecha por el Arzobispo.

9. De esta diferencia de Autores nació la diversidad que el mas diligente podra notar en esta Obra, no solo en el estilo; sino en algunas materias, v. g. en el modo con que los primeros hablan de la hija de Don Alfonso VI. Doña Urraca, mas honorifico en los primeros que en el ultimo: porque quando aquellos escribieron no habia manifestado la Infanta la inconstancia y ligereza con que despues se portò.

10. Tambien por lo dicho conoceras que no escribieron esta Obra dos Obispos (como algunos refieren) y mucho menos tres, como dijo Ambrosio de Morales, pues ninguno era Obispo, quando escribia. Los dos primeros ciñeron despues Mitra: pero del continuador no sabemos que llegase à gozarla, antes bien es creible, que falleció primero que el Arzobispo, pues no escribió la muerte del Prelado: como tocamos en el Tomo precedente pag. 327.

11. Del principal fin de escribir esta Obra para perpetuar los muchos y grandes sucesos del Señor Gelmirez (como prueba el titulo, y el texto) se sacan varias consequencias (como apuntamos en el Tomo 3.) contra los que forman argumentos negativos por el silencio de la Compostelana: pues lo que no pertenece al fin del Escrito, no debe hallarse alli, ò à lo menos no debemos estrañar que falte: y tal es lo que pertenece à la vida y predicacion del Apostol Santiago, de que allí no se trata: pues los Autores no pensaron en escribir de las cosas del Apostol, ni de otras particularidades de su Iglesia: cuidando solamente de referir las principales acciones del Heroe que iban à perpetuar. Por esto apuntaron algo de lo acontecido en sus dias, sobre lo qual no habian mencionado el principio, como sucede v. g. en el

Pri-

Privilegio de los *Votos*; en que ofrecen la confirmacion Pontificia de mandar el Papa que se paguen, sin dejar referido el Privilegio: porque este no fue en el tiempo de su asunto, sino solo el orden de que se guarde la costumbre antigua: y ya digimos que no cuidaron de los Privilegios de los Prelados antiguos, sino de los obtenidos por el Señor Gelmirez. No debes pues echar de menos lo que no viene al caso: sino conocer por esto el perjuicio de que no haya sido públicada esta Obra: pues solo el que no la vea, podra dar alguna fuerza à los argumentos negativos, creyendo que si huviera tal ò tal cosa honorifica en lo antiguo, no dejarian de contarla los que escribieron Historia de la misma Iglesia: pero el que la vea ordenada y reducida al primer Arzobispo, conocerá que nacian de ignorancia aquellos argumentos, y añadirá el que yo hago para persuadir la utilidad de que la vea el mundo: pues por ella se desvanecen las instancias originadas de no tenerla vista.

12. Algun recelo tengo de que haya removido de estamparla el ver tan desconcertado el texto, que sin grave trabajo, y sin cotejo de diferentes copias, no es posible entender el sentido. A lo menos en los Egemplares que yo he visto, sucede asi; y el que la vea corriente, creera que bastaria sacar copia: pero solo el que los registre, conocerá el molestisimo trabajo que ha costado averiguar el sentido de lo impreso, sacandolo no por nueva invencion, sino por estudio, yá de lo que pide el contexto de la frase latina, ya por beneficio de otra copia, de suerte que todo sea proprio de los Autores antiguos, y nada del editor. El mayor recelo es, que haya dejado de publicarse esta obra por clausulas que no parecen favorables à Galicia, v. g. si entre los Gallegos de aquel tiempo prevalecia el interes à la verdad; si miraban mas à las proprias conveniencias, que à la razon; y algunos tumultos populares contra el Obispo, y contra la Reyna Doña Urraca. Pero ninguna cosa de estas debe prevalecer contra las muchas utilidades de la Obra, donde son mas plausibles las acciones de los Gallegos esclarecidos, que vituperables las del vulgo: y no debe lo menos contrapesar à lo mas. Cada Nacion, ò Provincia suele tener su apodo, introducido por chanzas, ò por veras de la emu-

lacion del confinante: pero la gente séria diſtingue bien lo comun de lo particular, y que ni son buenos todos los de Israel, ni malos los de la tierra de Hus. La Nacion, la Tierra, y y el Cielo no son Hado: Galicia es solar de Familias primeras en la Nobleza de España. Aun los Reyes la escogieron para crianza de sus hijos. En cada Provincia se diferencian las operaciones del Noble, y del Plebeyo. El que la pretende motejar, se tira à lo mas bajo:queda pues lo principal intacto.Sin salir de esta obra veràs en ambas clases mas glorias,que desayres de Galicia. Demàs de esto deben tomarse en cuenta las circunstancias de *quien*? *y quando*? El que habla es un Francés, que no estaba acostumbrado al genio de nuestra gente, criado en otra Patria:y aunque escribia en Galicia, no le precisaba aquello à contenerse, por estar hablando en favor del que era como Vi-Rey de la Provincia. El *quando* era en tiempo de tumulto, en que no se mira à leyes, ni à lo recto, sino precisamente al empeño, en que los mas nobles, y poderosos suelen violar mas la justicia, porque venza la ley de su pasion. Era tambien en tiempo en que las armas estaban en las Ciudades, y en los grandes Señores, y por tanto miraban à los intereses proprios, mas que al bien del comun. Aun quando el Autor parece mas acalorado, previene que todo aquello se entienda sin perjuicio de los hombres honrados de Galicia: *Sed hæc velim dixiſſe pace proborum Gallæciæ*, como expresa en el cap. 108. num. 3. pag. 210. Yo perdono al Autor quanto quiera decir de los Gallegos, por los bienes que publicó de otros, y especialmente del Heroe principal, el qual era Gallego, y por tanto basta para desempeño, y credito de una Provincia, el qual supo honrar una Nacion.

13 Sobre esto debe tenerse presente el fin de la misma obra, que fue referir los hechos del Prelado, que actualmente vivia, y para realzar à uno es cosa muy regular, y casi inevitable, tirar à desayrar al contrario, ò dàr à sus lunares mas viveza de la que fuera de la contraposicion correspondia. Viendo pues en el Obispo tanto zelo por el bien de la Patria, tanta solicitud por ensalzar la Iglesia, y que no le faltaban émulos (como no han faltado à otros de aquella, y mayor clase) era como preciso, que lu-

dien-

diendo la ingratitud con el bien, despidiese la pluma del que se acalora en la comparacion, algunas chispas que tiznen al ingrato. Mas todo esto era sin perjuicio de los demás (*pace proborum*) como expresa el Autor: y asi la Provincia queda como todas las otras, sobre ellas en la produccion de este Heroe, y la Compostelana con el derecho de que sus generales importancias no pierdan por una, ù otra incidencia individual.

Copias de la Historia Compostelana, y del Chronicon Iriense.

14 EL mucho aprecio que hicieron de esta obra las personas de letras, obligó à que se hiciesen varias copias. Las que he visto ponen al fin una porcion de Historia Iriense, que Berganza en su *Ferreras convencido* publicó con titulo de *Chronicon Iriense*: y empieza *Cum Vandali, Silingi, & Ugni.* Esta no es parte de la obra: pero los que la veian al fin, y no leyeron la materia precedente, creyeron que todo era Historia Compostelana, como le sucedió à Don Nicolas Antonio en el cap. 22. del libro 6. de su Bibliotheca num. 500. y sig. pero tiene disculpa, porque luego confiesa que no tenia aquella Historia, y se guió por lo que escribió Pellicer en las observaciones sobre Dulcidio pag. 30. donde atribuye el Chronicon Iriense à Don Nuño Obispo de Mondoñedo, y à Don Hugo Obispo de Porto. Esto pudiera pasar en suposicion de reputar aquel Chronicon como parte de la Historia Compostelana: pero Pellicer las distinguio, dando à esta otros Autores, Don Diego Obispo de Orense (lo que yá digimos ser falso) y Don Gerardo Canonigo de Santiago, en el año de 1112. Don Nicolas en el lugar citado no distinguió las dos cosas, pues dijo, *Historia seu Chronico Compostellano*, añadiendo que se escribió cerca del año de mil, reynando Don Bermudo II. por los dos mencionados Obispos Don Nuño, y Don Hugo. Nada de esto fue asi: pues ni escribieron el Chronicon los Obispos, ni estos vivian en el año de mil, sino cien años despues, como conoció el mismo Don Nicolas en el Tomo siguiente al hablar de la Compostelana. El Chronicon acaba en Don Bermudo II. y esto hizo creer que se escribió entonces: pero no es de

aquel tiempo, sino muy posterior, quando ya las especies de aquella edad andaban desfiguradas: pues expresa que Don Pelayo Obispo de Lugo, sucedió à S. Rosendo, y à Sisnando II. lo que no corresponde à Escritor coetaneo: pues el Obispo de Lugo Don Pelayo no pasó à Santiago, como convencimos en el Tomo precedente. Añade que le depuso Don Bermudo viviendo su competidor Don Ramiro: lo que es falso, como alli se dijo. Tambien confundió al Rey Don Sancho Ordoñez de Galicia con Don Sancho el Gordo de Leon: lo que no corresponde à Escritor del mismo siglo. Ni es verdad lo que afirma de Don Bermudo, en que acaba, diciendo entró en el Reyno por multitud de Tropas que le dió el Rey Moro, y no fue asi, sino por muerte de Don Ramiro, quando ya no tenia competidor. Parece, pues, que alli falta mucho, si el Autor del Chronicon escribió hasta su tiempo, que segun la poca exactitud de noticias antiguas, y la puerilidad con que juega del nombre de *Compositum tellus* para Compostella, y de *Ilia* por hija del Principe Troyano; parece de siglo en que ya tenian aceptacion las Fabulas.

15 Lo cierto es que este fragmento no es parte de la Compostelana de D. Diego Gelmirez, sino escrito por alguno à continuacion de aquella Obra, que no quedó acabada, y si el original tenia hojas en blanco, las desfrutó el que le añadió alli. Viendole otros escrito à continuacion de la Compostelana, y no reparando en la suma inconexion de las materias, creyeron ser toda una Obra. Yo no he visto el original, ni sé que persevere: pero es mas verosimil que este Chronicon se escribiese al fin de algun traslado de la Compostelana, incorporandole alli por ver que hablaba de los Obispos Compostelanos; al modo que ingirieron en el principio de algunas copias otros Chronicones de los Suevos, Godos, y Reyes de Leon, con Catalogo de Arzobispos de Santiago, que en la copia usada por Ambrosio de Morales llegaban hasta el año de 1465. Item incorporaron al principio la Historia del Arzobispo D. Fr. Berenguer, del año 1317. y sig. que otras copias ponen al fin, como sucedió en la del Conde de Olivares, citada por D. Nicolas Antonio en el lib. 7. c. 4. n. 69. La de Morales y la que yo tengo

go, empieza el fol. 1. por este D. Fr. Berenguer: pruebas claras de que todo esto pendia de los Copiantes, que ingerian y colocaban las piezas como querian, sin que ninguna fuese obra de los que escribieron la Compostelana: no la de D. Fr. Berenguer, que distó dos Siglos de aquel tiempo: no el Chronicon, que alli mismo se expresa de S. Isidoro: no la Chronica de los Visigodos que empieza por Wamba, y ofrece hasta el Rey D. Garcia: pues esta se escribió en Asturias: *In hac Regione Asturiensium,* como dice hablando de D. Pelayo: y obra de Canonigos de Santiago no digera *en esta Region* de Asturias, ni los del Siglo XII. se contentaran con escribir hasta D. Garcia del principio del Siglo X. Tampoco es suya la pieza que acaba en la muerte de la Reyna Doña Urraca, y en su hijo D. Alfonso: pues habla de la muerte de la Reyna de modo muy diferente que el Autor de la Compostelana: y el acabar alli fue porque entonces empezó el primer Arzobispo de Santiago, y su fin era dar el Catalogo de los Arzobispos, por lo que no refirió mas Reyes, que los necesarios para introducir el primer Metropolitano, y proseguir con su Catalogo de Arzobispos. Este empieza en D. Diego Gelmirez: y el Codice de Vitela que hoy tengo en mi estudio, solo pone diez Prelados que huvo hasta el dia de escribirse: despues le fueron otros añadiendo: y en el Siglo XIV. encuadernaron el Libro ingiriendo al principio la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario, pues al nombrarle el Catalogo, dice: *Cujus vitam inclytam . . . in primo folio libri hujus reperies.* Fue tambien despues de estar colocada aquella vida al principio del Codice: pues dice *in primo folio*: y por tanto corresponde al mismo Autor lo historial que precede al Catalogo, y todo es muy posterior à los Escritores de la Compostelana.

16 Resulta pues que ninguna de estas piezas pertenecen à los Autores D. Nuño, y D. Girardo, y mucho menos el Chronicon Iriense, donde hay cosas opuestas à la Compostelana, como se ve en los Obispos Irienses, donde el Chronicon da el numero sexto à *Felix*, no conocido en la Obra principal de los que dicen que solo tienen noticia de los nombres y sucesion de los Obispos. El

Au-

Autor del Chronicon parece fue à comentar aquella clausula, añadiendo Reyes en cuyo tiempo florecieron, y Concilios en que se hallaron. Tambien ingiere la Dotacion del Rey Miro, de que no hay mencion en la Compostelana. La revelacion del Cuerpo de Santiago está en el Chronicon sin referir el modo. Este se lee en la Compostelana. Añade el Chronicon en lugar de lo que omitió, una junta de Sabios para dar nombre al sitio del descubrimiento: y aqui ensarta los caprichos de *Compositum tellus, Ilia, &c.* de que no hay rastro en la Compostelana. Ni estos Autores que refirieron brevemente los Obispos de Iria y Compostela hasta D. Diego Gelmirez necesitaban escribir otro Chronicon del mismo asunto quando el suyo era precisamente desde el año mil y ciento en adelante, para lo que les bastaba dar una breve noticia de los Obispos que precedieron en aquella Sede. Asi lo hicieron: mas para esto no era necesario escribir un Chronicon diverso.

De la edicion presente.

17 ENtre las varias copias que he visto de la Historia Compostelana, solo tres me han servido para arreglar esta edicion: una, que fue del uso de Ambrosio de Morales, segun muestran algunas notas de su mano al margen, por las quales se guiaba para hallar prontamente lo incluido en el texto. Es copia hecha en papel por escribiente que no sabia latin: y por tanto es comunisimo leer *noluit* donde el sentido pide *voluit*, y al reves: con otras mil individualidades de esta naturaleza. Hoy se guarda en la Real Bibliotheca de Madrid. El segundo Ms. fue de la Librería del Exmo. Señor Conde de Villaumbrosa, Presidente de Castilla, para el qual se sacó la copia por otra que el Ilmo. Señor D. Diego de Covarrubias, Obispo de Segovia, mandó hacer de la que tenia en su Archivo la Santa Iglesia de Santiago. Pusola en su Colegio mayor de S. Salvador, llamado *de Oviedo*, en la Universidad de Salamanca, y de aquel egemplar se hizo el traslado para el Conde de Villaumbrosa D. Pedro Nuñez de Guzman, en el año de 1672. que hoy con otra gran cantidad de Mss. se halla en Madrid, y le he tenido en mi Estudio para el cotejo. El tercero es un Codice en vitela, que supe tenia en su

Li-

Librería el Ilmo. Colegio mayor de Salamanca llamado *del Arzobispo*, y no faltó quien me dijo ser Original: por lo que experimentado en la poca fidelidad de las Copias, me valí del patrocinio del Ilmo. Señor D. Francisco Cepeda del Consejo y Camara de Castilla, por cuyo patrocinio logré verle para hacer el cotejo. Es un bello Codice con algunas letras de oro bien iluminadas, conforme al uso del Siglo XIII. en que se escribió, segun mueſtra el caracter de la letra: y al fin tiene una Nota del año 1347. la qual no pertenece à la obra: pero siendo de letra mas moderna, prueba estar ya escrita la obra principal en el siglo antecedente. Lo mas es que el Catalogo de Arzobispos escrito alli al principio del Codice, despues del pequeño Chronicon, acaba en D. Bernardo II. Arzobispo 30. que vivia en el año de 1226. pues aunque prosigue el Catalogo de los Arzobispos, es de tinta y letra diversa: y esto prueba haberse escrito el Codice viviendo D. Bernardo II. cerca del año 1230. Es de la bella letra usada en aquel tiempo, que hoy llamamos Monacal, por conservarse en los Libros de Choro de nuestros Conventos con poca diferencia. Pero el escribiente no sabía latin: lo que junto con repetidisimas abreviaturas, y mucha union de letras con falta de orthographía detiene muchas veces al Lector.

18 Sin embargo es la copia que mas me ha utilizado para descubrir el sentido de algunas clausulas imperceptibles en los otros Mss. porque siendo antigua, mantiene los rasgos que acostumbraban poner sobre algunas letras en las dicciones abreviadas, por cuyo beneficio he podido descubrir el sentido de algunas clausulas imperceptibles en las otras copias supliendo por unas lo que falta en otras, pues ninguna es perfecta. Todo esto ha traido consigo no pequeña molestia, ya por el tiempo consumido en los cotejos, ya por la displicencia y detencion ocasionada por no saber latin los escribientes, como tambien por falta de apuntacion (que altera muchas veces el sentido) y por el desorden de la orthographía, parte del tiempo antiguo, y parte por los mismos copiantes que se iban atemperando al uso vulgar, mas que à la propriedad del latin, v. g. *Magestas*, por *Majestas*; *Osmensis*, y *Osomensis*

sis , por *Oxomensis* ; *Gallicia*, por *Gallæcia* : en las quales y en otras semejantes no tuvieron constancia , y por tanto no guardamos su modo de escribir. Lo peor es la suma dificultad en averiguar el sentido, que à veces queda imperceptible , y en las que no , ha sido à fuerza de repetida inspeccion, no sirviendo aqui el estudiar sobre el genio del escribiente, porque no es uniforme. Solo tiene firmeza en poner aspiracion donde no corresponde, como *hodiosa* , *honerata* , *huberiora* &c. lo que tampoco adoptamos, como ni el uso de *silicet*, por *scilicet* ; *quatinus* , por *quatenus* ; *puplico* , por *publico*; *Ilia* , por *Iria* ; pues donde un copiante usa la primera voz, pone otro la segunda : y uno mismo las usa indiferentemente. Lo mismo sucede con las voces *Salamanticense* y *Salmanticense*: *Emeritanæ* y *Emeretinæ*: *Baselica* y *Basilica* : *Paleum* y *Pallium* : *Previlegium* y *Privilegium* : *langore* por *languore*: *jocunditas* por *jucunditas* : pues aunque *jocundatio* se halla en baja latinidad , el *jucunditas* no merece la *o*. Mantenemos la ortographia de *reverentissimi*, y *benivole* : porque (aunque aqui no es constante) se hallan usadas en otros documentos antiguos. Lo mismo sucede con algunas de las mencionadas: pero viendo que no las usan con firmeza, nos contentamos con esta prevencion , y usarlo tal qual vez , para que los principiantes , no lo estrañen , quando las vean en algunos Mss. v. g. *temptet*. Las voces *Galliciani* y *Gallæcos* se leen aqui indiferentemente. Adviertase que à los vecinos de la Villa de Nagera los nombra *Nazarenos*: por quanto llamaban *Nazara* à la Villa , como veras en el Privilegio del Rey D. Alonso VIII. en la *Bibliotheca Cluniacense* col. 1433. Mas por quanto hoy no se conocen los *Nazarenos* ; substituimos *Najareni*, advirtiendolo en la primera mencion que ofrece el texto, *lib.* 1. *cap.* 73. y por no ser hoy conocido este nombre , usamos el de *Najareni*.

19 El Codice de vitela empieza (segun està encuadernado) por la vida del Arzobispo D. Fr. Berengario de Landorra, pero de letra y mano mas moderna. Siguese el Chronicon que empieza : *In Era CCCC*. y acaba en D. Alfonso VII. con los nombres de los diez primeros Arzobispos de Santiago , y desde aqui prosigue el Codice

con

con una misma letra, mediando entre el Chronicon y la Historia Compostelana una hoja en blanco: y al punto empieza la Obra sin titulo ninguno, repartida cada plana en dos colunas, poniendo en la primera: *Didacus Dei gra. Compostellana Sedis Archiepiscopus jussit hunc librum fieri &c.* como verás aqui al empezar la Obra. Esto ocupa alli media coluna: y la otra media es una iluminacion de oro con fabrica de dos arcos: debajo del uno está el Obispo con su Mitra, y baculo: en el otro, un Angel con incensario en la mano: y en el medio, donde se unen los arcos, pende una lampara. Debajo hay tres Arcas, una mayor que otra, cubierta, en medio de las dos sin tapas, como muestra la estampa del principio, que sin duda es dibujo del modo con que existe la bobeda subterranea del Apostol: pues los Canonigos Autores de este libro la tendrian bien vista, antes que el Prelado cerrase la comunicacion de lo inferior de la Iglesia con la bobeda donde se encierra el cuerpo.

20 No hay en este Codice el Chronicon de S. Isidoro, con la continuacion, que los otros Codices ponen, incluyendo à D. Ordoño I. por lo que tampoco lo ponemos aqui, por no ser parte de la Obra: ni la Vida de Fr. Berengario: porque esta corresponde à su tiempo. El Chronicon à quien se sigue el Catalogo de Arzobispos le publicamos, pero no al principio de la Obra, donde no pertenece, sino al fin, como pide el orden de los que sucedieron al primer Arzobispo, de quien solo es la Obra.

21 Ninguno de estos Mss. tiene Capitulos: y como sin ellos no pueden citarse los textos de modo que se hallen prontamente, fue preciso añadirlos. Los Autores fueron muy liberales en titulos, que à veces multiplicaron sin necesidad en una misma cosa. Por esto no en cada titulo añadimos numero de Capitulo, por ser un mismo asunto, como sucede en el cap. 32. donde en una misma hoja pusieron diez titulos: *Item de eodem*: *Item*: *Item*: lo que suprimimos aqui, bastando para las citas los numeros que añadimos al margen de cada uno.

22 Otra cosa añadimos no menos importante, y oportuna: pues como sin Capitulos no pueden desfrutarse las citas, tampoco sin Chronologia conocerán los Lectores el tiempo

de que se vá tratando. Aqui ha luchado la fatiga con la utilidad: pues los Autores no fueron aficionados à la Chronologia, segun muestra el poco uso que hicieron de los años. Las copias no siempre tienen fidelidad en los numeros: y si por un lado empiezan à ordenarse los tiempos, por otro salen desordenados. No ha sido poco el tiempo que esto me ha hecho perder, y la paciencia y constancia para no abandonar la empresa fue mayor. Pero en fin persistiendo en prolijas combinaciones, van colocados al margen de las planas por la parte de arriba los numeros del año de que se trata. Entre ellos mezclan los Autores sucesos de otros años, por ser de una misma materia: y à este fin proponen el origen, ò confirmacion del negocio, concluido, ó empezado fuera del año de que van tratando, como expresan algunas veces, y en otras lo dicen las materias. Estos años incidentes no se notan al margen, por no turbar el orden Chronologico (como sucederia si despues de tratar del año 1104. se pusiese el de 1102.) pero van prevenidos en el texto, y tal vez al pie de la plana. De este modo la obra, donde no se podía encontrar una cita, ni averiguar el tiempo de los hechos sin prolija meditacion de los lectores, queda franca para todos en una, y otra linea sin trabajo, y se evitan los yerros cometidos por algunos Autores que publicaron fragmentos de la Compostelana con años totalmente contrarios à su Chronologia, por fiarse de malas copias, cuyos vicios no podian descubrir sin mucho examen, y larga combinacion de las materias; v. g. el Concilio de Palencia colocado por el Cardenal de Aguirre en el año de 1114. y por Pulgar en el de 1118. siendo asi que examinada de espacio la misma Historia, consta fue en el año de 1113. de que sin duda va tratando el Autor (que fue el Canonigo Girardo, y no Don Nuño) como convence lo que precede, y prosigue despues de aquel Concilio, puesto aqui en el cap. 92. del lib. 1. con el año 1113. al margen, por cuyo beneficio cesan las dificultades, y riesgos, que de otro modo eran como precisos. Mariana, refiriendo algunos sucesos del Reynado de Doña Urraca, omitió los años, confesando la dificultad: otros que declaró, salieron errados (como le sucedió

à Zurita, y Sandoval por no haber combinado, y examinado de espacio la materia. Yo disculpo à todos, porque aun habiendo manejado varias veces la Compostelana, no podia averiguarme con la dilatacion de un Tomo en folio (quales son las copias manuscritas) escasisimo en expresion de tiempos, cuya obscuridad, y la prolija molestia necesaria para liquidar tantos años, me hizo retirar la mano algunas veces. Finalmente resuelto à publicar la obra, propuse no perdonar à trabajo aun el mas improbo, hasta lograr el descubrimiento de los años para alivio, y facilidad de quantos la quieran manejar. Podra ser que no todo esté à gusto de todos: pero se me debe condonar lo menos por lo mas, y que acaso la misma fatiga puede haber ofuscado al mas vivo deseo de acertar.

Añado un *Indice general* de nombres, en especial los mas notables, que pueda servir para hallar, y concordar los sucesos sin molestia: y como este Libro sirve para justificar lo escrito en el precedente, mutuamente se ayudan: tal vez por lo alli escrito entenderás mejor lo referido aqui: otras veces por este lo de aquel. Para el cotejo te valdrás de los años, que en ambos se distribuyen por su orden, desde el año *mil y ciento* en adelante, que es donde empieza la autoridad de esta obra: y es como se sigue.

ED

ERRATAS.

PAG. 97. lin. 1. bilis , lee *biles*. Pag. 284. lin. ult. *cap*. 8. lee 9. Pag. 344. lin. 17. possamus, lee *possumus*. Pag. 516. lin. 6. Frajapanecum , lee *Frajapane cum*. Pag. 528. lin. 28. abbuit , lee *habuit*. Pag. 553. lin. 2. student , lee *studeret*.

Las pag. 271. y 272. estan repetidas, y faltan las 279. y 280.

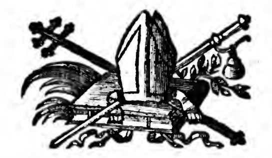
HIS-

HISTORIA
COMPOSTELLANA,
SIVE DE REBUS GESTIS
D. DIDACI GELMIREZ,
PRIMI COMPOSTELLANI ARCHIEPISCOPI.

Ubi multa aliàs incognita de summis Pontificibus, Cardinalibus, Episcopis, Conciliis, Regibus, virisque illustribus (ab anno præcipuè MC. *ad* MCXXXIX.) *memoriæ commendantur.*

NUNC PRIMUM EDITA

PER R. P. MAG. ET DOCT. FR. HENRICUM FLOREZ, Ordinis Eremitarum S. P. Augustini.

TOM. XX. HISPANIÆ SACRÆ.

MATRITI: Cum Superiorum facultate. M. DCC. LXV.

TOTIUS OPERIS INITIUM
à subsequenti monitu, & comminatione.

DIDACUS Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus jussit hunc Librum fieri, & in thesauro B. Jacobi reponi, & si aliquis per eum legere voluerit, legat, & cognoscat quantos honores, & quantas hereditates, & ornamenta, & dignitates ipse Archiepiscopus suæ Ecclesiæ acquisivit, & quantas persecutiones, & pericula à tyrannicis potestatibus pro suæ Ecclesiæ defensione pertulerit: & postquam legerit, & omnia cognoverit, in suo loco eum reponat, & semper ibi permaneat, & nemo eum inde rapiat, aut aliqua fraude, vel invidia auferat: quod si fecerit, aut ignorantia rapuerit, seu aliquo dolo eum dextruxerit, actoritate Omnipotentis Dei, & B. Mariæ Virginis, & Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, & Beatissimi Jacobi, & omnium Sanctorum Dei, & nostra auctoritate, sit maledictus, & excommunicatus, & cum Juda Domini proditore, & cum Dathan & Abiron, quos vivos terra absorbuit, in inferno perpetualiter sit damnatus. Amen, amen. Et qui eum servaverit, & bene custodierit, à Deo Patre Omnipotente, & à B. Jacobo Apostolo ejus discipulo sit benedictus, & sanctificatus in sæcula sæculorum. Amen.

IN

Sepulchrum Divi Jacobi Apostoli sub Arcis marmoreis, uti in veteri Historiæ Compostellanæ codice depictum.

IN NOMINE SANCTÆ ET INDIVIDUÆ TRINITATIS.

Incipit primus liber Regiſtri venerabilis Compoſtellanæ Eccleſiæ Pontificis Didaci Secundi.

Incipit Prologus.

Atres antiqui, de inſtructione & eruditione poſterorum ſoliciti, Regum atque Ducum geſta, necnon virorum illuſtrium probitates & induſtrias, paginæ commendare conſueverunt, ne diuturna vetuſtate, aut longis temporum intervallis abolita in foveam oblivionis labeſierent: idcirco autem ea nequaquam oblivioni tradenda eſſe, ſed potius per ſcripturæ notationem vivaci & diuturnæ memoriæ commendanda arbitrati ſunt, ut poſteri eadem ſæpius legentes, ſapientium & beneviventium mores & laudes in ipſis hiſtoriis notarent, & per geſtarum rerum memoriam ad virtutem incensi probos & induſtrios viros probitate & induſtria imitari, & eorum veſtigia ſequi ſolicitè ſtuderent: & è contrario ſtultorum & perverſam vitam ducentium, vitia & pravas conſuetudines omnino devitarent. In ſcripturis etenim auditorum mentes & vitæ doctrina, & morum diſciplina inſtruuntur, & ad bonarum operationum ſtudia excitantur, quia ſcripturæ ad pravorum morum extirpationem, & ad bonorum ædificationem à diſcretis & ſapientibus Doctoribus compoſitæ ſunt, egregio prædicatore in Epiſtola ad Romanos atteſtante ſic: *Quæcumque ſcripta ſunt, ad noſtram doctrinam ſcripta ſunt, &c.*

Reverendus itaque Compoſtellanæ Sedis Epiſcopus Didacus Secundus, antiquorum Patrum conſuetudinem in Regiſtri compoſitione imitatus, prædeceſſorum ſuorum geſta, quorum partem ipſe propriis oculis viderat, partem vero à perſonis & authoratis viris frequenti auditione veraciter di-

dicerat, ab exordio hujus Apostolicæ Sedis scribi & ad memoriam revocari commendavit, ut quidquid in eis laudabile & imitabile diligens lector inveniret, laudare & studiose imitari satageret: et è contrario, si quid in eisdem vituperabile & reprehensibile inspiceret, id vituperare & reprehendere ad aliorum correptionem & emendationem non cessaret. Nam sicut ille qui percutit malos in hoc quod mali sunt, minister Dei est; ita ille qui pia intentione increpandos increpat, minister Dei est. Unde Apostolus ad Discipulum suum scribens eum ad increpandorum increpationem exhortatur his verbis: *Argue, increpa, obsecra.* Sua quoque gesta suorum prædecessorum gestis in hoc registro subnotari curavit, ut successores ea legendo comperirent, quantum ipse pro exaltatione & utilitate, & honore suæ Ecclesiæ laboravit; & quantas persecutiones atque pericula à tyrannicis potestatibus pro ejus defensione pertulerit: ut illis compertis, per ipsius exempla gradientes ad utilitatem & honorem, atque defensionem suæ Ecclesiæ viriliter elaborent, & se pro domo Israel murum opponant; ne mercenarii, potius quam boni Pastores esse, convincantur; & ut à Pastore pastorum boni pastoris mercedem pro pastorali cura promereantur.

Supradicta igitur de causa hoc Registrum fieri jussit duobus voluminibus (1) comprehensum: quorum unum *de Episcopatu*, alterum vero *de Archiepiscopatu* intitulatur. Et in libro quidem de Episcopatu successus & adversitates ipsius, & quos honores aut hereditates suæ Ecclesiæ acquisierit, & multa alia continentur, quorum singula diligens lector hunc librum legendo ad plenum pernotabit. Multa etiam acquisivit, & in potestatem atque dominium suæ Ecclesiæ redegit, honores scilicet, villas, hereditates, possessio-

(1) *Tertius postea liber à tertio hujus operis Scriptore additus.*

ſiones, Palatia; domos, eccleſiaſtica ornamenta, Pontificalia veſtimenta, quæ nequaquam in ſerie hujus libri ſcripta ſunt, utpote ab eo oblivioni tradita, aut majorum negotiorum emerſione relicta. In libro autem de Archiepiſcopatu continetur quomodo ipſe Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compoſtellanam Eccleſiam ſupremo labore, & multimodis impenſis, divina præveniente gratia, Beato Jacobo cooperante tranſtulerit. In eodem etiam libro continentur multa alia, quorum ſingula percurrere in hoc Prologo minime neceſſarium duximus, tædioſam prolixitatem devitantes. Si quis autem animum ſuum ad legendum hunc librum nullo fere urbanitatis colore coloratum applicuerit, eum obnixius deprecamur, ut quæ in eo approbanda & tenenda notaverit, approbet, & teneat; & quæ corrigenda & emendanda, corrigat & emendet, neve venenoſis invidiæ morſibus ſcripturam cum Auctore corrodat, ſed potius illud philoſophicum ante oculos mentis proponens, nihil perfectum in humanis actibus poſſe inveniri, veniam concedat humanæ poſsibilitati. *Tu autem Domine, &c.*

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU-CHRISTI.

INCIPIT TRANSLATIO BEATI JACOBI fratris Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ.

Caput I.

ICUT igitur ex veritate evangelica didicimus, Dominus ac Redemptor noſter quadrageſima ſuæ Reſurrectionis die in Cælum aſcenſurus Diſcipulis ſuis Evangelium per univerſum orbem terrarum prædicare, & Gentes ad veram fidem converſas in nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis baptizare præcepit, dicens: *Ite in Univerſum mundum, prædicate Evangelium omni creatu-*

turæ &c. Aliis itaque Apoſtolis ex præcepto Domini ad Diverſas Provincias & ad diverſas Civitates Evangelicæ prædicationis ſtudio commigrantibus B. Jacobus, S. Joannis Apoſtoli & Evangeliſtæ frater, Hiſpaniæ & Hieroſolymis verbum Dei prædicavit, (1) ibique ab Herode ob Chriſti confeſsionem & Catholicæ fidei aſſertionem decollatus, primus omnium Apoſtolorum ſubiit martyrium. Unde B. Lucas Evangeliſta in Actibus Apoſtolorum ait: *Miſit Herodes Rex manus, ut affligeret quoſdam de Eccleſia, occidit autem Jacobum Fratrem Joannis gladio.* Cujus equidem beatiſsimi Apoſtoli corpus venerandum Judæi malivolentia & invidia ducti nec ſepelire voluerunt, nec à Chriſtianis qui tunc temporis Jeroſolymis converſabantur ſepelire permiſerunt: ſed ſicut Leo Papa in Epiſtola quam de ejus paſsione & ipſius Corporis in Hiſpaniam translatione, ad Hiſpanos deſtinavit, affirmat: *Integrum corpus cum capite extra Civitatem projicientes canibus, avibus, atque feris devorandum, conſumendumque expoſuerunt.* Sed illius Diſcipuli ab illo vivente præmoniti quatenus corpus ſuum in Hiſpanicam Regionem tranferrent tumulandum, totum corpus cum capite, teſte Leone Papa, nocturno tempore arripientes, litus aduſque maris citato calle pervenerunt: dumque ibi de navigio quo in Hiſpaniam tranſmearent ſoliciti eſſent, navim ſibi divinitus apparatam in litore maris invenerunt: quam Deo gratias unanimiter referentes, ſacratiſsimo corpore impoſito, ovanter conſcenderunt, & Scyla cum Carybdi atque periculoſis ſyrtibus, manu Domini gubernante, devitatis, primum ad Irienſem portum felici navigio pervenerunt: deinde venerabile corpus ad locum qui tunc Liberum donum vocabatur, nunc autem Compoſtella dicitur, deferentes, ipſum cor-

(1) *Ita nonnulli Codices: alii vero* Jeroſolymis remanſit, verbum Dei prædicaturus; ibique &c.

corpus ſub marmoreis arcubus eccleſiaſtico more ibidem ſepelierunt.

2 Floruerat autem antiquitus in illo loco inter catholicæ fidei cultores Chriſtiana Religio: ſed tempore perſecutionis ingruente, & ſuperba Paganorum tyrannide chriſtiani nominis dignitatem conculcante, totus fere Chriſtianæ Religionis cultus longo jam tempore inde evanuerat. In toto igitur tempore Sarracenorum, & longo etiam tempore poſt reſtitutionem fidelium, veneranda Apoſtoli tumba nullius chriſtiani acceſu frequentata, fruticum ſylvarumque ſpiſſitudine manſit diutiſsime cooperta, nullique uſque ad tempus Teodomiri Irienſis Epiſcopi fuit revelata aut cognita. Sed quando omnipotenti Deo placuit Eccleſiam ſuam laborantem viſitare, & ejus adverſitatem in proſperitatis tranquillitatem miſericorditer convertere, tempus ſtatim ſuo potenti imperio mutavit: Regnum Hiſpaniæ tranſtulit, & gentili ſuperſtitione per regionem Hiſpanicam conculcata & prorſus annullata, Chriſti ſui nomen atque fidem inibi ſuſcitavit.

3 Ante autem illius peſtis expulſionem Miro bonæ memoriæ Rex divina diſpoſitione Regni ſceptra ſuſcipiens, primus Pontificales Sedes per Hiſpaniæ Provincias juxta Romanæ Eccleſiæ normam, divina gratia inſpirante conſtituit, & Andream in Epiſcopum eligens Irienſi cathedra primitus ſublimavit. Huic equidem hos inferius ſubſcriptos ordine ſucceſsiſſe legimus (quorum nullam profecto præter nomina habemus notitiam) Dominicum, Samuelem, Gotomarum, Vincibilem, Ilduilfum, Selvam, Teodeſindum, Bemilam, Romanum, Auguſtinum, Honoratum, Quendulfum, item Quendulfum.

DE

DE REVELATIONE CORPORIS B. JACOBI fratris Joannis Apostoli & Evangelistæ. Cap. 2.

PRænotatis autem Episcopis fertur succeſsisse Teodomirus eadem Cathedra Divina disponente gratia sublimatus: in cujus tempore divinæ majestatis omnipotentia Occidentalem Ecclesiam sepulchro tanti Apostoli revelato visitare & illuminare dignata est. Qualiter autem ei revelatum fuerit, sequens pagina patefacit. Quidam namque personati & magnæ auctoritatis viri præfato Episcopo retulerunt se luminaria in nemore, quod super Beati Jacobi tumbam diuturna vetustate excreverat, nocturno tempore ardentia multotiens vidisse; ibique Angelos sibi frequentius apparuisse. Quo audito ipsemet ad eum locum, unde illi se talia vidisse asserebant, acceſsit, & luminaria in prædicto loco ardentia propriis oculis proculdubio aspexit. Divina igitur inspiratus gratia præfatum nemusculum festinanter adiit, & diligentius circunspiciens, quamdam domumculam, marmoream tumbam (1) intra se continentem, inter Sylvas & frutices invenit. Qua inventa Deo gratias referens, Casti Regis Adefonsi, qui tunc in Hispania regnabat, præsentiam incunctanter adivit, eique rem ut audierat & propriis oculis viderat, veraciter notificavit: ipse vero tantæ audientiæ gaudio diffusus citato calle has partes intravit: & ad honorem tanti Apostoli Ecclesiam restaurans, Episcopium Iliensis Sedis in hunc locum qui Compostella dicitur, multorum Epis-

(1) *In exemplari, quo Ambrosius de Morales fuit usus, ita ad oram scripsit:* Hic nimirum tumulus marmoreus *Arcæ* illæ sunt *marmoricæ*, toties in Regum Prævilegiis hoc ipso nomine repetitæ. Et sæpe equidem corrupiſsime leguntur. *Sed id forte capite superiori num. 2. in fine congruentius animadverteret, ubi sub marmoreis arcubus corpus sepultum traditur.*

Episcoporum, ac Dei Servorum, nobiliumque virorum auctoritate, atque Regali privilegio commutavit. Hoc autem sub tempore Karoli magni factum fuisse multis referentibus audivimus. Teodomirus vero Episcopus tanto fidentius oculos mentis ad Cælestis patriæ considerationem erigebat, quanto frequentius Beatum Jacobum post Basilicam sibi factam miraculis & virtutibus coruscare conspiciebat. Spe ergo Cælestium præditus aliquanto interjecto tempore vitam securus effudit finali sorte interveniente.

2 Cui *Adaulfus* succedens divini verbi pabulo gregem sibi commissum prout valuit vigilanti cura cibavit. Secundus quoque *Adaulfus* Pontificalis ordinis regimen suscipiens tanto internæ visionis desiderio succensus extitit, quod præ invidia à quibusdam hostium suorum de Sodomitico vitio in præsentia Regis qui tunc temporis Hispaniæ præerat, accusatus fuit. Rex igitur audito tanti facinoris commisso, vehementi ira commotus jussit eum indomito ac ferocissimo tauro secundum suum impiissimum judicium coram omni Concilio exponi, (1) ea videlicet lege, ut qui tanti criminis reus esse dicebatur, impetu impatientis tauri penitus dirumperetur. Sed ille qui occulto judicio statum justitiæ æquali lance ponderat, non permittens radium veritatis mendacii umbra obscurari, sic ferocitatem furentis tauri mitigavit, quod quamvis à canibus incitaretur, eidem religioso viro nihil impedimenti inferre valeret. Hoc autem ideo evenisse putamus, quia ille quamvis ad humanos visus jam damnatus esset, divina tamen pietate confidens, ante quam ad judicium tantæ crudelitatis veniret, officium Sacræ Missæ celebravit, & Pontificali infula (2) indutus quasi inexpugnabilis athlæta Dei ad martyrium, ubi spectaculum erat, divina miseratione pro-

 te-

(1) *Commentum id esse ostendimus tomo præc. in vita Adaulfi II.*
(2) *Pro infula Codex alter* Casulam *habet.*

tegendus pervenit. Taurus ſiquidem tubis, canibuſque venatorum vehementiſsime irritatus, ut eum vidit, de indomito domitus factus, ultroneus cornua ejus manibus tradidit: & ſic ſervus Dei illæſus evaſit. Cumque Rex & omnes qui cum eo erant, tantæ virtutis miracula conſpicerent, ante ipſius pedes prociderunt: & teſtimonii falſi quo eum damnaſſe prave voluerant, ſe reos extitiſſe manifeſto clamore confeſsi ſunt. Ipſe autem juxta Apoſtolum pro malis bona reddens eis miſericorditer indulſit: et eadem hora ſui Pontificatus dignitatem dimittens Aſturienſes partes hujus fugitivæ vitæ tranſitoria poſtpoſiturus, ſolique Deo ſerviturus intravit: ubi exemplum Sanctæ converſationis aliis relinquens in Era DCCCC. IV. naturæ debita perſolvit. Cujus equidem caſula cum qua ipſe in die præfati examinis Miſſam celebravit, tantæ virtutis divinitus extitit, quod ſi quis alicubi Sacramentum daturus, illam indueret, & forte perjurus exiſteret, ea profecto exui nullatenus valeret.

3 *Siſnandus* itaque hujus Eccleſiæ Epiſcopus, qui divina providentia ſanctæ recordationis Adaulfo ſucceſsit, adeo in labore ſanctæ prædicationis deſudavit, quod deſpectis ſæcularium rerum negotiis, ſupernæ contemplationi toto mentis affectu inhiavit. Is etiam prædeceſſoris ſui ejuſdem Adaulfi ſanctam vitam recolens, ſummæ ac fraternæ dilectionis deſiderio Aſturienſes partes intravit, eumque mortuum Compoſtellam aſportavit, & cum ſumma reverentia ſepelivit. Præterea conſilio & obedientia Domini Adefonſi Sanctiſsimi Imperatoris Xemenæque Reginæ hujus reverendiſsimi Apoſtoli Eccleſiam amplificans, & amplificatam cum multis Epiſcopis conſecravit. Fundavit etiam Monaſterium quod de *Ante altaria* nuncupatur, & *Piniarium*, ubi Monaſterium S. Martini ad honorem Dei conſtructum eſt. Fundavit & *Lovium*, ubi reliquiæ S. Felicis reconduntur. Inſuper & B. Job ſententiam, qua dicitur: *Pes fui claudo, & oculus*

ca-

caco, ante suæ mentis oculos reducens, juxta turrim principalis introitus hujus Ecclesiæ tam claudis, quam cæcis, omnibusque debilibus sedes fecit constitui: hac videlicet intentione, ut ejus eleemosynis & oblationibus fidelium inopiæ sustentarentur. Præfata igitur Monasteria, scilicet de Ante-altaria, & Piniarium, idem venerabilis Episcopus tali equidem intentione de propriis B. Jacobi facultatibus construxit; ut si quis hujus Ecclesiæ seniorum sub regula B. Benedicti suorum criminum sordes divinæ compunctionis fletibus perluere inardesceret, in quolibet eorum tamquam in familiaribus ac privatis mansionibus monacharetur. Eadem quoque intentione Lovium ab eodem Episcopo constructum fuit; ut si aliquis de familia ejusdem Ecclesiæ debilitaretur, illuc se ad quietem quasi emeritus conferret. Cujus nimirum familiæ exordium sicut in rei veritate cognovimus, verissima descriptione referemus. Supra namque memoratus Sisnandus Episcopus nefandissimæ traditionis atque accusationis Avunculi sui religiosi Episcopi Domini Adaulfi recordans, quotquot reperire potuit ex cognatione & propagine eorum qui eum tradiderant, faciendis officiis hujus Ecclesiæ sub titulo servilis conditionis auctoritate Regis, & decreto mansuro tradidit; ea videlicet lege, ut alii quoquinarii, & alii debitores omnium faciendorum servitiorum ex eis eorumque stirpe in perpetuum fierent. Postmodum aliquanto delapso spatio in Era DCCCC. & LVIII. idem catholicus Episcopus in pace vitam finivit.. (*an.* 920)

4 Cui *Gundesindus* filius Comittis Aloiti qualicumque modo succedens, ferventiori studio sæcularibus, quam cælestibus inhiavit: qui nimirum circa finem suæ vitæ, ut inceperat, etiam minus religiose vivens, ex habitaculo carnis fertur acrius evulsus fuisse. Cujus equidem mater inde nimio confecta mœrore, nocte ac die supernæ pietatis clementiam pro eo instantius exorans ad remedium ejus

animæ, quidquid habuit pauperibus erogavit, & multo tempore in vigiliis & orationibus ante aram beatiſsimi Jacobi permanſit, ut quoniam diverſorum generum tormenta ſubiiſſe credebat, per immenſam omnipotentis Dei miſericordiam ſanctiſsimo interveniente Jacobo, ad ſupernorum Civium conſortia perveniret. Inter hæc ad contemplationem cæleſtis patriæ ſitibunda mente diffuſa ſolicitiſsima intentione januam miſericordiæ divinæ ad hoc tandem pulſavit, quod ſi hæ ejus preces fuſſæ in conſpectu ſupernæ majeſtatis erant ſuſceptæ, per aliquam ſanctam revelationem colligeret, qualiter filius ſuus ſe haberet. Cum ergo charitatis viſceribus calefacta quadam nocte in Eccleſia hujus ſacratiſsimi Apoſtoli pernoctaret, circa medium noctis oculos aſsiduitate vigiliarum jam fere gravatos momentaneo ſubmiſit ſopori. Dormienti itaque viſum eſt volumina quæ ad officium Eccleſiæ in Librario reponi conſueverant, à quodam ſanctiſsimo viro ſuccenſa fuiſſe, & ad eorum incendium ſe expergefactam ſurrexiſſe. Cumque inde ſtupefacta recumberet, audivit vocem dicentem ſibi: Scias filium tuum hac nocte ad electorum ſocietatem admiſſum fuiſſe.

5 Poſt hunc *Ermegildus* in Epiſcopum electus, ac poſt electionem pravis deſideriis hujus præſentis exilii deditus, dum vixit iniquitatis dominio mentis colla ſubmiſit. Cum autem paulo ante diem ſui exitus vehementi ira commoveretur, cuidam viduæ unam vaccam cujus lacte ſe, filioſque paſcebat ſuos, auferri præcepit. Altera ergo die cum militibus ſuis inter epulas ſedenti dapifer ſuus unum ex inteſtinis illius vaccæ, quod Gallæco vocabulo *duplicia* nuncupatur, in ſcutella argentea inter alia fercula appoſuit. Ipſe vero dapium diverſitate jam diſtentus, atque nectaris liquore ingurgitatus cum priori morſu appoſitæ duplicìæ quam commedere voluit, medio ventre, eis qui intererant videntibus, crepuit. Poſtquam autem ſepultus fuit; monumentum ejus combuſtum fuiſſe à

quam

quam pluribus audivimus, & etiam ipsius combustionis signa propriis oculis ipsi aspeximus. (1)

6 Huic equidem *Sisnandum* filium Comitis Menendi, ac nepotem præfati Gundesindi Episcopi, quadam forte potestatis succedentem, Rex Sanctius in tenebrosis carceribus obtrudi præcepit, & Reodosindum (2) Cællænovæ Religiosum Monachum ejus in honorem subrogavit. Defuncto igitur Rege Sanctio idem Sisnandus à vinculis mox ereptus, armata manu in die Natalis Domini Compostellam intravit, & arrepto ense Reodosindum minatus est decapitare Episcopum. (3) Reodosindus itaque vir sanctissimus amore divinæ fortitudinis permanens intrepidus hujus maledictionis verba Sisnando intulit Episcopo: Qui mihi mortifero gladio Sisnande minaris, mortifero gladio violenter confodiaris. Sisnando denique in Pontificali Cathedra tyrannidis potestate permanente Reodosindus præsentis exilii tumultus fugiens ad Monasterium Cællænovæ quasi ad portum tranquillitatis, Domino miserante, pervenit. Hic obiit in Era I. XV. Cumque Normani ex portu qui Juncariæ dicitur venientes, & Iliam tendentes, partes istas deprædarentur, idem Sisnandus à Civitate exiit, & sui exercitus robore circumvallatus in die mediantis Quadragesimæ, usque ad prædium quod dicitur Fornellos, eos est insecutus: ubi pugnam aggresionis accerrimæ cum eis incipiens, sanctissimi Reodesindi maledictionis saggitta percussus casu interveniente occissus est IIII. Kl. Aprilis Era I. VI. (4)

7 Pelagius autem filius Comitis Ruderici Velasqui & post Sisnandum dignitatem hujus Pontificatus sæculari potentia susci-

(1) *Paulò indulgentius de rebus hujus Episcopi ferendum esse judicium in ejus vita Tomo præcedenti ostendimus.* (2) *Sanctum Rudesindum intellige.*
(3) *Vide quæ de posthuma Sisnandi II. fama in ejus vita scripsimus.*
(4) *Codex membranaceus Era i. vi. Alii perperam i. xvi.*

cipiens, nec susceptí honoris curam gessit, nec in hujus peregrinationis valle per desideriorum cælestium lamenta suo se creatori, ut deberet, humiliavit: unde divina dispensatione Ecclesiam injuste ab eo diutius nolente occupari, à Domino Rege Veremudo expulsus est. (1)

8 In cujus equidem honorem *Petrus de Mosantio*, videlicet Abbas de Ante-altaria, divinæ providentiæ gratia subrogatus, ac districti examinis pavore perterritus cœpit maculas suarum sordium pœnitentiæ lamentis amarissimé punire, & in alta se Dei contemplatione elevare. Hujus ergo sanctitate & religione Dominus Rex Veremudus, superni timoris amore interveniente, compunctus, quidquid Ecclesia beati Jacobi temporibus omnium Episcoporum amiserat, huic Reverendissimo viro omnino præcepit restitui. Interea Rudericus Velasqui & pater præfati Episcopi cum ceteris Consulibus terræ hujus Sarracenos cum duce eorum Almezor in partes istas duxit. Qui Compostellam venientes majorem partem parietum Beati Jacobi Ecclesiæ præter ejus Sanctissimum altare penitus destruxerunt. Igitur beatissimus Jacobus volens, ne ab Ecclesia sua, quam ipsi tantæ superbiæ calce oppresserant, impune evaderent; tanto disenteriæ morbo eos percusit, quod mortuis eorum quam pluribus, perpauci ad propria redierunt. Cumque Dux eorum Almezor interna consideratione tantæ ultionis periculo suos acrius percuti conspiceret; quisnam esset ille cujus aula eorum impetu jam fere destructa esset, sui itineris ductores fertur consuluisse. Quorum nimirum responsione, Jacobum scilicet, unum ex discipulis Filii Mariæ Virginis cujus nomen apud eos, ecce Maria nuncupatur, ibidem certissime tumulari comperiens, ac tantæ audaciæ pœnitudinem gerens, fugam obstinate iniit, & in fugiendo repentino languore percussus mortuus est apud Me-

(1) *Ea itidem quæ de Pelagio scripsimus Tomo præcedenti consulenda.*

Metina Celime, ubi sepultus est, & animam suam sinui Mafometh infeliciter commendavit. Rex igitur superni amoris stimulo excitatus, in hanc urbem curiosa intentione venit, & hujus Apostoli Ecclesiam quam dirutam invenit, cum eodem Episcopo Domino Petro, Deo adjuvante, restauravit. Post restaurationem consecrata equidem Ecclesia, Petrus idem Episcopus obdormivit in Domino.

9 Unde *Pelagius Didaci* temporali potestate subnixus, pastoralis curæ dignitatem post eum usurpavit: & quia sub tantæ prælationis obtentu vitio elationis intumuit, divino interveniente judicio à principibus terræ ignominiose abjectus fuit. Cui frater suus Vimara Didaci succedens quoniam sub prætextu religionis non Deo, sed suæ gloriæ deservire studuit, sive casu, sive proditione in fluvium MineI dimersus est. Hujus itaque Instruarius pontificales suscipiens vices adeo doctrinam vitæ sanctæ pravis moribus conculcavit, quod suis exigentibus meritis à domino Rege Veremudo in vinculis mancipatus, sub Era (1) debita naturæ persolvit.

10 *Grescònius* igitur nobilissimo genere ortus, tantæ nobilitatis lampade resplenduit, quod suæ militiæ circunspecta strenuitate Normanos, qui hanc terram invaserant, funditus extinxit, & ædificia murorum turriumque ad muniendam urbem Compostellæ construxit. Cumque post consummationem hujus Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quam ipse, Deo opitulante, fecit, jam instante ejus vitæ termino ad Castellum *Honesti* quod ad defensionem Christianitatis construxerat, perveniret, in Era I. CVI. metuendæ mortis incursu impulsus est.

11 *Gudesteus* igitur nepos ejus post eum ad Pontificatus apicem provectus quoniam juxta rigorem prædecessoris sui dig-

(1) *Nullum hic vacuum spatium: sed absdubio Era annum Auctor exprimere voluit.*

dignitates & honores hujus Apostolicæ Ecclesiæ ad statum rectitudinis promovere voluit; inter eum & avunculum suum Comitem Froilam multa dissensionum conflicta sunt suborta. Cum autem modo concordes, modo discordes ad invicem esse consuescerent, quadam dierum pace inter eos fidei juramento firmata, idem Comes Froila illiam ubi Dominus Episcopus quadragenarii numeri sacros dies observabat, suos Nuntios eum adlocuturos subdole delegavit. Qui ab eo benigne suscepti, in ejus mensa ad sumendos cibos consederunt, & quasi familiares sui in eadem Camera cum eo ad dormiendum recubuerunt. Qui Episcopo dormiente, noctu surgentes, ac tacitis gressibus per fores exeuntes, ad nemus in quo impiissimus ille supra memoratus Froila cum exercitu suo latitabat, venerunt, & inde subdoli pedetentim cum eo egredientes per ostium Cameræ in qua ipse dormiens jacebat, irruentes, eum impia crudelitate sub Era I. C VII. frustatim dilaniarunt (1)

12 Porro in eadem Cathedra *Didacus Pelaiz* à Domino Rege Sancio sublimatus est. In hoc tempore apud Hispanos Lex Toletana obliterata est, & Lex Romana recepta. Et prædictus quidem Didacus multo tempore nobilitate ac generositate in hac præsenti vita floruit. Sed adeo curis exterioribus implicitus extitit, quod Ecclesiastici habitus normæ internam intentionem, ut debuit, non submisit. Unde à Domino Rege Adefonso suis exigentibus meritis captus, spatio XV. annorum permansit in vinculis. (*Vide lib. 2. cap. 2. & 55.*

Promotio Petri Cardinensis Monasterii Monachi, in Compostellanum Episcopum. Cap. 3.

1 Inter hæc siquidem Dominus Rex Adefonsus, vir Catholicus, intima consideratione comperiens quod beatissimi Apostoli Ecclesia in periculo viduitatis posita, nisi

(1) *Vide infra lib. 2. cap. 55.*

nisi pastorali muniretur providentia, sine damno, nullo modo constare posset; alium in Pontificalem Ecclesiæ B. Jacobi sublimare Cathedram satagebat. Celebrante itaque Ricardo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali atque Legato apud Sanctam Mariam de *Fusellos* (1) Concilium, idem Rex Adefonsus affuit, & prædictum Episcopum quem diutius vinculis mancipari fecerat, quasi solutum, sed tamen sub custodia, ad Concilium venire jussit: videlicet ut eum à Pontificali dignitate dejiceret. Tunc prædictus Episcopus metu Regis, & spe liberationis præjudicium Romani Cardinalis passus est, & coram omni Concilio se indignum Episcopatu proclamans, annulum & virgam pastoralem Cardinali redidit. Cardinalis autem alium videlicet *Petrum* nomine, Cardinensem (2) Abbatem, in Pontificalem Ecclesiæ B. Jacobi Cathedram intronizandi licentiam concesit. Post hæc idem Episcopus, quamquam præjudicio gravatus, captioni tamen Regis iterum mancipatus est. Ea propter his demum Romæ ventilatis prædictus Ricardus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis atque Legatus, confusionis atque ignominiæ jaculo confossus est. Nimirum Papa Urbanus atque S. Romana Ecclesia admodum objurgavit atque confudit, utpote qui prædictum Compostellanensem Episcopum captioni mancipatum præjudicio gravaverat, & injuste deposuerat: proinde ipse quoque Legatione qua talia præsumpserat privatus est. Rex autem Adefonsus communi consilio sapientum virorum Hesperiæ, quemdam Abbatem Cardiniensis Monasterii nomine *Petrum*, huic Apostolicæ prætulit Ecclesiæ, qui post commisi gregis regimen biennio in Episcopatu permanens, quia sine consensu Matris nostræ S. Romanæ Ecclesiæ ad tanti honoris arcem

 pro-

(1) *Vulgatum Fusellense Concilium anno* 1088. *fuit indictum.*
(2) *Hodie* Cardeña.

provectus fuit, in quodam Concilio Legione à Domino Cardinali Regnerio celebrato, qui postea in urbe Roma factus Papa, sortitus est nomen *Paschalis*, juste & canonice depositus est.

Eo absentante sequitur Villicatio.

IBI namque quidam Parochianorum Ecclesiæ B. Jacobi nomine *Petrus Vimara*, laicus, & regius villicus, totum honorem quem Episcopus obtinuerat sanctissimi Regis Domini Adefonsi manu suscipiens, ad propria rediit: ubi tantum crudelitatis pauperes ac divites deprædando instanter exercuit, quod universa hostili more dissipando destruxit, & quia ipse omnia sine intermissione conflaturum ac rapturum sese præsumpserat, quorumdam benevolentiam iniquissime captando terram illam quæ *Montanos* nostro vocabulo vocitatur, & quoddam Castellum S. Jurgii; sive quamdam partem illius parochiæ quæ *Cordarium* dicitur, huic Patrono nostro B. Jacobo funditus auferri consentiendo permisit. Eo quoque deposito, & venerabilissimo Comite Domino Raimundo augustissimam filiam Catholici Domini Regis A. in conjugium suscipiente, Arias Didaci Majorinus hujus terræ effectus est. Iste quippe crudelis ardentissima cupiditate existens quæcumque extorquere & rapere potuit, sitibunda mente vehementius rapuit & destruxit: unde tam potens, quam impotens, tantæ afflictionis intolerabiliori pondere oppresi usque ad illius obitum in aflictione acerrima permanserunt. Canonici itaque hujus Ecclesiæ, qui dispensatores Ecclesiasticæ dignitatis esse deberent, ad tantum inopiæ tum temporis devenerunt, quod paupertatis vinculis obligati, cibis corporeæ sustentationis in ipsa etiam Canonica modis omnibus indiguerunt. Quod autem valde indignum est, ac flebiliter condolendum, vilissimis etiam & variis vestimentis indu-

ti,

ti, quasi totius doctrinæ Ecclesiasticæ consuetudinis expertes in choro laudes Deo inordinate cantabant.

Verba Auctoris.

PRæceptis Domini Didaci Secundi Compostellanæ Sedis Episcopi, libenti & devoto animo obtemperans, ipsius prædecessorum gesta, quam verisisime potui hucusque paginæ commendavi. Nunc vero ipsius Reverendi Episcopi successus quos in hoc honore habuit, & adversa, quæ in eodem viriliter pertulit, atque ea quæ ipse ad Dei honorem & suæ Ecclesiæ utilitatem; Domino cooperante discrete & sapienter peregit, describere, & ad posterorum memoriam revocare divina præveniente gratia aggrediar. *Adjutorium nostrum in nomine Domini. Qui fecit Cælum & terram. Amen.*

De Prælationi Didaci Gelmiride. Cap. 4.

COmes itaque Domnus Raimundus, vir idoneus atque discretus, condolens Compostellanæ Ecclesiæ, non juxta Canonum instituta, ut supra exposuimus, ordinatæ, non inconsultis quatuor Episcopis; videlicet Petro Lucensi, Gunsalvo Mindunienſi; Auderico Tudensi, Petro Auriensi, quosdam seniorum & populum hujus Ecclesiæ ex affectu internæ pietatis sic adloquitur dicens: Ite, & vobis metipsis consulentes quemcumque à me reposcere volueritis, protectorem & defensorem Domino miserante impræsentiarum habere poteritis. Hæc igitur audientes seorsum sumpto consilio in conspectu Domini Raimundi, totius Principes Gallætiæ pariter advenerunt: & coram eo assistentes summis precibus ab eo quemdam Clericum nomine *Didacum Gelmiridem*, honestum & magnæ discretionis virum, uno ore petierunt. Cujus Patrem (1) Iriam & ei vi-

(1) *Pater ejus* Gelmirius *vocabatur. Vide, lib. 2. cap. 2.*

vicinam Provinciam, videlicet, inter duos fluvios Uliam & Tamarem, mira arte discretionis, & summo rigore moderaminis & multis annis gubernasse recolebant. Quorum petitioni venerabilis Comes viscere tenus condescendens Domnum Didacum Ecclesiæ S. Jacobi Canonicum, quem per manum & licentiam omnium Canonicorum, pro Cancellario & Secretario (1) suo secum in Curia honorifice tenebat, omni terræ & honori Reverendissimi Apostoli Jacobi præposuit: qui luce inexpugnabilis intentionis suffultus, nobiliorum virorum prudenti consilio adjutus cœpit destructa restaurare, & restaurata conservare, & conservata quasi ad statum rectitudinis multo labore perducere.

De Dalmachio Cluniacensi Monacho in Episcopum Compostellanæ promoto. Cap. 5.

Anno 1094. PRæterea delapso unius anni spatio venerandus Rex Ildefonsus, & ejus gener Dominus Raimundus, & uxor sua nobilissima Domina Urraca (2) consilio & Cleri & populi B. Jacobi, auctoritate S. Romanæ Ecclesiæ quemdam Monachum Cluniacensis Religionis nomine *Dalmatium*, pudicum & religiosum virum, & Abbatis benedictione & licentia, Compostellanæ Ecclesiæ, Domino auxiliante, fecerunt Episcopum. Hic sedem quasi incultam reperiens vineam, sicut formam sanctæ Doctrinæ noverat, utilitati sanctæ Ecclesiæ ardentissimo amore instuduit. Nam cum Dominus Urbanus S. Romanæ Ecclesiæ Providentissimus Episcopus apud Clarum Montem Concilium celebraret, Religiosus idem Dalmatius cum quibusdam comprovincialium Episcoporum, qui germana juncti charitate ejus sanctitati inhæserant, in eodem Con-

(1) Secretarii *Vocabulum pro officio & dignitate ejus qui à secretis in Aula, jam tunc in usu erat.*

(2) *Fere semper nomen hoc (& aliorum) sola prima littera denotatur.*

Concilio Domino Papæ se præsentavit: ubi ab omnibus Anno
valde honoratus hoc Privilegium in sequenti serie consc- 1095
criptum, quod nemo prædecessorum suorum imperrare potuerat, cum istis subsequentibus literis de confraternitate hujus Ecclesiæ scriptis apud gratiam Domini Papæ summis precibus impetravit.

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIÆ.

Urbanus Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri Dalmachio Compostellano Episcopo, ejusque successoribus canonicè promovendis in perpetuum. Veterum Synodalium & gestorum Pontificalium series confitetur, semper Sedi Apostolicæ licuisse, ut & pro temporis ratione conjuncta disjungeret, & disjuncta conjungeret, & sedes sedibus commutaret. Hac igitur præcedentium Patrum auctoritate firmati, tibi fratri in Christo Carissime Dalmati, tuisque successoribus, decreti præsentis auctoritate concedimus pro B. Apostoli Jacobi reverentia, ut sicut Episcopatus Cathedram prædecessores vestri in urbe quæ Ilia (1) dicitur habuerunt, ita perenni deinceps tempore in ea quæ Compostella dicitur, & Ecclesiam continet in qua B. Jacobi corpus requiescere creditur, habere debeatis. Universa ergo ad præfatæ Iliæ Civitatis Diœcesim pertinentia, tibi, tuisque successoribus integra semper & illibata permanere decrevimus. Ad hæc pro singulari B. Jacobi devotione concedimus, ut tam tu quam tui deinceps successores, nulli præter Romano Metropolitano subjecti sint: & omnes qui tibi in eadem Sede successerint per manum Romani Pontificis tamquam speciales Romanæ Sedis Suffraganei consecrentur. Præterea mansuro in perpetuum decreto sancimus, ut

(1) *Passim* Ilia *vel* hilia *scribitur, quæ* Iria, (sicut & Irienses, *vel portus* Iriensis) *in eodem codice nominatur.*

ut quidquid hactenus juste beati Jacobi Ecclesiæ testamentis regalibus oblatum est, quidquid catalogis legitimis continetur, quidquid Parochiarum Iriensis cathedra juste habuisse cognoscitur, tibi, tuisque legitimis successoribus Compostellæ permanentibus firmum semper, integrumque servetur. Vestram de cetero condecet sanctitatem, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ decreta in omnibus observare, & ita virtutum luce interius exteriusque fulgere, ut videant omnes vestra bona opera, & glorificent Patrem vestrum qui in Cælis est.

Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Marchio, Comes, Vice-Comes, Judex, aut Ecclesiastica qualibet sæcularisvè persona hujus decreti paginam sciens contra eam temerè venire temptaverit, secundo, tertiovè commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini nostri Jesu-Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem hæc observantibus, & præfatam B. Jacobi Ecclesiam venerantibus, sit pax Dñi. nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Datum apud Privatam (1) *oppidum per manum Joannis S. R. Ecclesiæ Diaconi Cardinalis, Nonis Decembris Indictione tertia, anno Dominicæ Incarnationis M.XCV.* (2)

Pon-

(1) Privatium *aliis dicitur, in Vavariensi Galliæ tractu, non longe à Rhodano.*

(2) *In codicibus, quos mihi videre licuit, annus MCXVI. scriptus: corruptissime abs dubio, cum Urbanus ante ann. MC. defunctus sit. Inversi ego numeri CX. pro XC. & non VI. sed V. addendus, ut sit ann.* 1095. *qui solus ex adjunctis evincitur, nempe ex Concil. Claromontano, ex Indict. III. & ex octavo Pontificatus, ejus qui anno* 1088. *die* 12. *Martii cathedram ascendit.*

Dissolutio Dalmacii Episcopi, & Prælatio secunda Didaci Gelmiridæ. Cap. 6.

INDE tanto dono rediens decoratus Compostellanam Ecclesiam libertatis robore decoravit. Sed quia non durat quem mors prosternere curat, octo dies durat, quod nos dolor ejus adurat. Clerici ergo qui se de tot periculis ac tribulationibus ad portum quietis pervenisse putabant, quasi navis in medio maris, ingruente tempestate de litore solet excuti, sic inter procellas hujusmodi huc illucque se quati conspiciunt. Sed omnipotentis Dei clementia quæ secundum suæ providentiæ dispositionem dissoluta nave naufragantibus manum perfectæ consolationis porrigit; gubernatorem nostrum Catholicum Regem domnum Ildefonsum, generumque ejus piissimum Comitem Dominum Raimundum cum uxore sua Domna Urraca divinitus animavit, ut eos de hujusmodi assiduis incursibus ad portum tranquillitatis misericorditer retraheret: quod sic factum fuisse recto ordine describitur. Clerus, & populus Ecclesiæ B. Jacobi omnium beneficiorum, quæ Dominus Didacus Gelmirides eis primitus fecerat non immemores existentes, tam importuna petitione januam misericordiæ prædictorum Principum suppliciter pulsare studuerunt, quod apud eorum gratiam eumdem Dominum Didacum pro gubernatore & Domino impetrarunt.

Anno 1095

Vide lib. 2. cap. 1.

Semotio Didaci primi ab Episcopatu. Cap. 7.

DOmnus itaque Didacus Pelaiz prædictus Episcopus à captione Regis jam liberatus, audiens Sanctissimum Dalmacium Episcopum naturæ debita persolvisse, & hunc alium totum honorem non Pontificali dignitate, sed vicaria potestate pro tempore obtinere, Ro-

Anno 1096.

Romam percita festinatione petiit; ibique pontificalem dignitatem se injuste amisisse, & vim passum fuisse, importunis clamoribus conquestus est: unde sic factum est, quod post mortem Domni Dalmaci Ecclesia ista inter diversas angustias posita, hoc negotium *quatuor annorum spatio* permansit indefinitum. Per illos autem *quatuor annos continuos* Dominus Didacus Gelmirides Vicarius totum hujus Ecclesiæ honorem communi bonorum consilio & assensu gubernavit. Divina tandem pietate inspirante, & ad communem utilitatem providentia persuadente, excellentissimus idem Rex Adefonsus, volens diffinire præfati negotii causas tam diutina protelatione agitatas, misit Romam Nuntios suos cum Clericis hujus Ecclesiæ, suas rationes contra eumdem Didacum Pelaiz, calumnias adhuc in eum injuste devolventem, propalaturos, & pertractaturos: qui Romam pia intentione pervenientes bonæ memoriæ Papam Urbanum ad quem mittebantur deffunctum, & *Paschalem* ei in honorem jam subrogatum invenerunt.
Anno 1099. *die* 15 *Aug.* Hic Paschalis ante Papatus adeptionem *Ranerius* dictus in Hispania fuerat jam Legatus, & totam hanc dissensionem, & beati Jacobi Ecclesiæ calamitatem certissime noverat. Reverendissimus igitur S. Romanæ Ecclesiæ Episcopus Paschalis eorum rationes & objectiones patula cordis aure perspicacius audiens, ac tantæ inquietudinis summam subtili consideratione discernens, Didacum Pelagidem tantæ dignitatis prælatione indignum esse, dictante justitia, censuit: unde hæc Ecclesia quæ spatio XV. annorum in supradictis miseriis quasi languida permanserat, Domino miserante liberata, idem Papa venerabili Regi nostro, Clero & populo beati Jacobi subsequentes remisit literas.

AD

AD REGEM DE LIBERATIONE COMPOSTELLANÆ Ecclesiæ.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei Carissimo filio Ildefonso Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

2 *Petitionem tuam pro B. Jacobi Ecclesia benigne suscepimus, tum quia & nos Ecclesiæ ipsius graviter detritionem condolemus, tum quia eo te filium Ecclesiæ Catholicæ ducimus loco, ut in his quæ justa sunt, quæque mortalium cuilibet annuenda, te potissimum admittere debeamus. Recensitis igitur Domini prædecessoris nostri Urbani sanctæ memoriæ literis, fratribus etiam qui in legali ratiocinatione, eidem Domino nostro Urbano affuerunt requisitis, patenter constitit confratrem nostrum Didacum, quondam Iriensis Ecclesiæ Episcopum, juste & canonice ab Episcopatu semotum, quamvis ei Dominus noster Urbanus officium Episcopale permiserit, si quando à vacanti evocaretur Ecclesia. Placuit itaque universis qui nobiscum convenerant fratribus, certum tantis varietatibus finem imponere, ne ulterius occasione ejus B. Jacobi destituatur Ecclesia. Omni qua propter ambiguitate seposita, personam & religioni, & regimini Episcopali congruam largiente Domino apud Compostellanam B. Jacobi Ecclesiam eligi, & ad nos consecrandam reduci præcipimus. Porro pro supra nominato Ex-Episcopo Didaco benignitatem tuam rogamus, ut in regni tui collata divinitus latitudine tantum ei honoris conferas, quantum ejus sustentationi possit honeste sufficere. Statum nostrum plenius ex Legatorum relatione percipies, & quo modo, quo habitu Apostolica Sedes agitetur agnosces. Tu autem cum Ecclesiæ membra diligis, illam ut caput diligere, adjuvare, & honorare non cesses, omnipotens Dominus suo te amore accendat, hostium suorum victorem faciat, ab* Anno 1099

omnibus peccatis absolvat. Datum Laterani IIII. K. Janu.

AD CLERUM ET POPULUM COMPOSTELLANÆ Ecclesiæ de eodem.

Anno 1099. *Paschalis Episcopus servus servorum Dei Clero & Populo Compostellano, & ejusdem Provinciæ Episcopis, salutem, & Apostolicam benedictionem.*

3 *Quantis jam diu calamitatibus pro Pastoris absentia B. Jacobi fatigetur Ecclesia, Hispaniarum angulus jam nullus ignorat. Unde Catholicorum omnium mater Romana Ecclesia tanti membri, quod in corpore suo præclarius gestat, dolores diutius tolerare non patitur. Igitur Apostolicæ Sedis præceptis & Synodalis Collegii, quod in vestra Provincia per ejus Vicarium pro eodem negotio celebratum est, gestis diligentius requisitis, ex pleniori fratrum nostrorum sententia sancto ut credimus spiritu dictante, decrevimus S. Jacobi Ecclesiam tantis calamitatibus absolvendam. Omni igitur ambiguitate sepostita, omni spe seu ambitione quam post depositionis suæ Synodale judicium frater noster Didacus ex Apostolicæ Sedis miseratione gestabat, oblata; personam, & religioni ac regimini congruam Episcopali Compostellanæ Ecclesiæ festinantius eligere, & consecrandam ad nos dirigere festinate. Datum Laterani IIII. K. Janu.*

Dilatio Electionis. Cap. 8.

CUM nobis equidem his præcipientibus literis electionem diu desideratam facere liceret, propter absentiam Præpositi nostri Dōni Didaci Gelmirez, qui orationis gratia limina B. Petri adiverat, ubi ad ordinem Subdiaconatus promotus est, usque ad adventum ejus electionem fieri modis omnibus distulimus: & quia vitam & mores ipsius cognoveramus, visis Domini Papæ istis subsequentibus literis, cum nolentem, atque reniten-

tentem cum nobilioribus totius Gallætiæ, & aſſenſu Regis Adefonſi, & Comitis Raimundi qui nobiſcum laudantes aderant, in Epiſcopum elegimus.

Paſchalis Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, univerſo Conventui Eccleſiæ S. Jacobi ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

ORDINATIO PRÆDICTI D. ROMÆ in Subdiaconum.

2 *Didacum Eccleſiæ veſtræ Canonicum, & vice Dom̃um, venientem ad nos paterna benignitate ſuſcepimus: quem in Apoſtolicæ Sedis gremio Subdiaconum ordinatum veſtræ charitati remittimus. Nulla ſiquidem genii querela eum inhiberi cenſemus, non ex præcedentibus ante id temporis cauſis ſolicitari volumus, quin deinceps largiente Domino ſuis temporibus ad ſacros ordines debeat promoveri. Datum Romæ per manum Joannis Diac. Cardin. Bibliotecarii XV. K. April.*

Electio ejuſdem, & conſecratio. Cap. 9.

ET in venturis Kal. Julii annuente Dño prædictus Didacus in Epiſcopum electus eſt (1) ſub Era I.C.XXXVIII. & ad venturum Paſcha Epiſcopus conſecratus eſt XI. K. Maii. Unde magna lætitia in Eccleſia noſtra orta eſt. Poſt electionem vero cum multis hujus Eccleſiæ perſonis *Toletum*, ubi Dominus Rex Adefonſus erat, petens, à Toletano Archiepiſcopo cum ſumma proceſsione ibidem ſuſceptus eſt. Inde regali gratia valde honoratus rediens, cum ejuſdem regis Vicario quamdam partem honorum quam Eccleſia B. Jacobi prædeceſſorum ſuo- Anno 1100.

D 2

(1) *Vide infra lib. 2. cap. 2. de Epiſcopis qui ejus interfuerunt electioni.*

Anno 1101 suorum temporibus injuste amiserat, Domino auxiliante, recuperavit: & quia eumdem electum Romæ consecrandum juxta Privilegium prædecessoris sui Dñi Dalmatii cognoveramus, ne suorum hostium dolosis insidiis in eundo vel in redeundo forte caperetur, interrumpentibus suspiriis valde doluimus. Didacus quippe Pelaiz Ex-Episcopus, & ejus propinqui, cum Dño Petro Aragoniensium Rege per cujus Regnum ipsi electo transeundum erat, morabantur, & ideo gloriosus Rex Adefonsus, & B. Jacobi Ecclesia nequaquam eum Romam ire consecrandum permittebant, captionis periculum à supra dictis hostibus illi metuentes. Quamobrem ab eodem Dño nostro Rege Adefonso deprecatorias literas expostulantes, duos ex Canonicis nostris cum eis ad Dñum Papam, ut eum apud nos consecrari permitteret, misimus: qui has literas suscipientes Dño Hugone agravato ægrimonia, alius scilicet Vincentius viam universæ carnis subiit.

P. Episcopus servus servorum Dei P. Lucensi Al. & G. Episcopis, & universis Clericis S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

DE EODEM.

2 *Destructioni Ecclesiæ Compostellanæ jam diutius condoluimus. Nunc autem cum Christianorum captivitas per litteras vestras nobis nuntiata est, major nos dolor affecit. Idcirco petitioni vestræ citra difficultatem præbemus assensum, ut ejusdem Ecclesiæ electo ne ad nos nunc temporis veniat parcamus. Unde & fratri nostro Magalonensi Episcopo, literarum nostrarum auctoritate præcipimus, ut ad eum consecrandum accedat. Quod si forte nequiverit, Burgensis Episcopus, qui nostri juris est, advocetur. Ipsi quoque electo præsentium literarum auctoritate mandamus, ut onus quod ei*

ei communi Ecclesiæ consensu imponitur , de misericordia Anno
Domini confidens accipiat. Porrò sicut militibus, ita etiam 1101
Clericis vestrarum partium interdicimus , ne occasione Jerosolymitanæ visionis Ecclesiam & Provinciam suam deserere præsumant, quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat. Datum Melfiæ II. Idus Octobris.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Venerabili fratri G. Magalonensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem.

3 *Nosse fraternitatem tuam credimus, quod Compostellana Ecclesia prædecessoris nostri privilegium meruit, dum nulli Metropoli subjaceret, ut Episcopus ejus à Romano debeat Episcopo consecrari. Electus autem ejus impedimentis plurimis impeditus non valet utique ad Sedem Apostolicam pervenire; unde in autumno præterito fraternitati tuæ literas misimus , quas ad te non pervenisse miramur. Iterum ergo mandamus, ut illuc accedas, & electum ipsum vice nostra in Episcopum benedicas. Datum Laterani VIII. K. Aprilis.*

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei Karissimo filio suo A. Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem.

4 *Sicut de tua, ut nosti, prosperitate gaudemus, sic profectò tua de adversitate afficimur. Unde Regni tui, & proximorum tuorum finibus providentes, milites tuos quos vidimus ire Jerosolymam probibuimus. Literas insuper hoc ipsum probibentes, & peccatorum veniam pugnatoribus in Regna vestra Comitatusque mandavimus. Porrò quod de captivitate Christianorum significâsti, vehementius affecti sumus, & quod idem super electo Compostellano petisti non ne-*

Anno 1101. *negare decrevimus. Magalonensem enim Episcopum ad eum in Episcopum consecrandum literis ire præcipimus, qui si fortè defecerit, Burgensis Episcopus, qui nostri juris est, advocetur. Omnipotens Dominus Ecclesiæ & tibi de inimicis suis victoriam largiatur. Datum Melfiæ II. Idus Octobris.*

Item de eodem. Cap. 10.

ET quia Legatorum alio jam defuncto, alio vero summo languoris pondere oppresso, has præcedentes literas quarum auctoritate noster consecrandus erat electus, nullatenus habere potuimus, ego ipse Munio Adefonsiades, & alter Munio Gelmirides, frater ejusdem Pontificis, à Canonicis hujus Ecclesiæ cum repetitis à Sanctissimo Imperatore nostro literis missi Romam, solicitè ibimus, & divina interveniente clementia has literas ampliori collectione descriptas summo labore detulimus.

ITEM DE EODEM.

P. Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis Clericis S. Jacobi salutem & Apostolicam benedictionem.

2 *Destitutioni Ecclesiæ vestræ Compostellanæ jam diutius condoluimus. Idcirco in autumno præterito petitioni vestræ assensum præbuimus, ut ejusdem Ecclesiæ electo ne ad nos veniret tum temporis parceremus. Quas literas sicut nuntiis vestris deferentibus accepimus, ad vos non pervenisse miramur. Unde venerabili fratri nostro Magalonensi Episcopo tanta literarum nostrarum auctoritate præcipimus, ut ad eum consecrandum accedat. Quod si fortè ipse nequiverit; Burgensis, aut alius Catholicus Episcopus advocetur. Ipsi quoque electo præsentium literarum auctoritate mandamus, ut onus quod ei à communi consensu Ecclesiæ imponitur, de misericordia Domini confidens accipiat. Porro sicut militibus ita etiam Clericis vestrarum partium*

tium interdicimus, ne occaſione Jeroſolymitanæ viſionis Eccleſiam & Provinciam ſuam deſerere præſumant, quam Moabitarum feritas tam frequenter impugnat. Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis. Anno 1105

ITEM DE EODEM.

P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei dilecto filio Al. ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

3 *In autumno præterito de Compoſtellani Epiſcopi conſecratione petitioni tuæ conſenſimus. Unde te repetito rogare mirati ſumus. Quas literas quia interceptas audivimus, iterum venerabili fratri noſtro Magalonenſi Epiſcopo literarum auctoritate præcipimus, ut ad eum conſecrandum accedat. Quodſi ipſe fortè nequierit, Burgenſis, aut alius Catholicus Epiſcopus advocetur. Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis*

De confirmatione libertatis. Cap. 11.

POST conſecrationem ſuam idem Epiſcopus juxta Ezechielem Prophetam quod à grege ſibi commiſſo rejectum fuiſſe cognovit, reduxit; & quod fractum invenit, ſicut melius potuit alligavit, & ut Eccleſia ad arcem digniſſimæ libertatis proveheretur, providenti diligentia laboravit. In primo etenim anno ſui Pontificatus me nondum Theſaurarium cum quodam Gaufrido Archidiacono Romam ſolicitus delegavit, ut privilegium quod prædeceſſor ejus Dalmatius à Domino Urbano ſanctæ memoriæ Romano Epiſcopo de libertate Eccleſiæ impetraverat, Sanctiſsimus Dominus Papa Paſchalis, qui ei ſucceſſerat, auctoritatis robore confirmaret, & confirmando aliqua Eccleſiæ noſtræ utilia ſubminiſtraret. Ubi tranquillitatis tempore cum eſſemus Cardinalium opitulationibus adjuti, & privilegium libertatis tantæ, ſimilitudine reſcribi fecimus, & cum eo robuſtius confirmato has ſubſequentes literas aſportavimus. Con-

Anno
1102 Confirmatio Compostellanæ Diœcesis, & libertatis, & Votorum. *Cap.* 12.

PAschalis Episcopus servus servorum Dei, venerabili fratri Didaco Compostellano Episcopo Secundo, ejusque successoribus canonicè promovendis in perpetuum. Justitiæ ac rationis ordo suadet, ut qui sua à successoribus desiderat mandata probari, prædecessoris sui proculdubio voluntatem & statuta custodiat. Proinde nos prædecessoris nostri sanctæ memoriæ Urbani II. statuta custodientes pro B. Jacobi reverentia legitimum sempiternum auctoritate sancimus, ut sicut Episcopatus Cathedram prædecessor tuus bonæ memoriæ Dalmatius Episcopus in Compostellana Urbe per Apostolica concessionem sedis obtinuit, in qua B. Jacobi corpus requiescere creditur, ita perenni deinceps tempore, tam tu quam successores tui habere opitulante Domino debeatis. Universa igitur ad Iriæ Civitatis Diœcésim jure veteri pertinentia tibi, tuisque legitimis successoribus Compostellæ permanentibus integra semper & illibata permanere decernimus. Ad hæc pro singulari B. Jacobi devotione concedimus, ut tam tu quam tui deinceps successores, nulli præter Romanum Metropolitanum subjecti sint, & omnes qui tibi in eadem Sede successerint, per manum Romani Pontificis tamquam speciales Romanæ Sedis Suffraganei consecrentur. Præterea mansuro in perpetuum decreto sanximus, ut quidquid hactenus juste B. Jacobi Ecclesiæ à Regibus, seu quibuscumque fidelibus oblatum est; quidquid Catalogis legitimis continetur, quidquid Parochiarum Iriensis Cathedra juste habuisse cognoscitur, tibi tuisque legitimis successoribus Compostellæ permanentibus firmum semper integrumque servetur. Illud omnimodis interdicimus, ut nulli unquam personæ facultas sit B. Jacobi Ecclesiæ censum illum qualibet occasione subtrahere, quem Hispanorum Reges quidam nobilis

bilis

bilis memoriæ, Al. præsentis prædecessores, pro salute totius Provinciæ statuerunt, à flumine videlicet Pisorgo, usque ad litus Oceani annuatim ex singulis boum paribus persolvendum, sicut in scriptis ejusdem Ecclesiæ continetur. Vestram de cetero condecet sanctitatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ decreta in omnibus observare, & ita virtutum luce interius exteriusque fulgere, ut videant omnes vestra bona opera, & glorificent Patrem vestrum qui in Cælis est. Anno 1102

Sane si quis in crastinum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Marchio, Comes, Judex, aut Ecclesiastica quælibet sæcularisvè persona hujus decreti paginam sciens contra eam temerè venire temptaverit, secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reumque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore ac sanguine Dei & Domini nostri Jesu-Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem hæc observantibus & sæpefatam B. Jacobi Ecclesiam venerantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi; quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Scriptum per manum Petri Notarii Regionarii à scriniis sacri Palatii. Ego Paschalis Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. Datum Laterani per manum Joannis S. Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis II. Kal. Januar. Indictone X. anno Incarnationis Dominicæ M.C.II. Pontificatus autem Domini Paschalis Papæ III.

De Cardinalibus. *Cap.* 13.

P. Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri D. Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ecclesiam quam regendam disponente Domino suscepisti

Anno 1102. *jam diu etiam cum Pastorem habere videretur, Pastoris solatio caruit. Idcirco strenuitati tuæ vigilantius insistendum est, ut in ea rite omnia juxta normam Sedis Apostolicæ disponantur. Cardinales in Ecclesia tua Presbyteros, seu Diacones tales constitue, qui digne valeant commissa sibi Ecclesiastici regiminis onera sustinere. Porrò quæ Presbyterorum intersunt Presbyteris, quæ Diaconorum Diaconibus committantur, ut in aliena stipendia nullus obrepat. Si qui sanè ante Romanæ legis susceptionem, secundum communem patriæ consuetudinem, conjugia contraxerunt, natos ex eis filios, nec à seculari, nec ab Ecclesiastica dignitate repellimus. Illud omnino incongruum est, quod per regionem vestram Monachos cum Sanctimonialibus habitare audimus, ad quod resecandum experientia tua immineat, ut & qui in præsentiarum simul sunt, divisis longè habitaculis separentur, prout arbitrio tuo & religiosorum virorum consilio melius visum fuerit; nec in posterum consuetudo hujusmodi præsumatur.*

Ad adipiscendam libertatem Parochiarum Compostellanæ Sedis. Cap. 14.

ITerum amore B. Jacobi succensus, & hujus præcedentis impetrationis odore excitatus, duos ex Canonicis nostris, videlicet Hugonem, & Didacum, pro honore & reverentia suæ Ecclesiæ Romam misit, & has subscriptas literas ab eisdem redeuntibus suscipiens successoribus suis reliquit.

LIBERTAS COMPOSTELLANÆ ECCLESIÆ.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis

Tuis ergo frater in Christo Karissime, petitionibus annuentes paginæ præsentis assertione statuimus, ut sicut Compostellana Ecclesia pro singulari B. Jacobi devotione Sedis Apostolicę se lætatur protectioni muniri, sic & ceterę sui juris Ecclesiæ per diversas Parochias constitutæ, quæ fidelium donationibus ad præfatam videntur Ecclesiam pertinere, eadem mereantur tuitione foveri. Ipsas namque Ecclesias in Romanæ Ecclesiæ tutelam suscipientes Apostolica auctoritate sancimus, ut quæcumque bona, quæcumque possessiones eisdem cognoscuntur Ecclesiis juste & canonicè pertinere, tibi, & tuæ Ecclesiæ firma, & illibata serventur. Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat easdem Ecclesias temerè invadere, aut bona illarum auferre, vel ablata retinere, sed omnia integre serventur, tam tuis quam Clericorum & pauperum usibus profutura. Adjicimus etiam, ut nec Episcopis, nec Episcoporum ministris, facultas sit in eisdem Ecclesiis quaslibet novas imponere consuetudines, nec ipsarum Clericos, vel ipsas Ecclesias excommunicare, aut interdicere absque tua examinatione & certioris culpæ cognitione, sed in tuo & Ecclesiæ Compostellanæ dominio integrè & quietè permaneant. Si qua sanè Ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, &c. (ut supra) Amen. Amen. Amen. Anno 1102

Datum Laterani Kal. Maii Indictione XI. Incarnationis Dominicæ anno M. C. III. Pontificatus autem Domini Paschalis secundi Papæ IIII.

Quando adiit Portugaliam. Cap. 15.

UT ergo quantum ad humanam capacitatem nullatenus discreparet à sententia qua dicitur quæcumque potest manus tua facere, instanter operare, in quibuscumque potuit vigilantius laboravit, ne præsentis vitæ subrepente studio, sub terrenæ cogitationis aggere ipsius animus

Anno 1102 mus ſepeliretur. Cum itaque divina inflammatus gratia Portugalenſes intraret partes, quodcumque in his ſubſequentibus legitur Dño auxiliante peregit.

Translatio S. Fructuoſi, Silveſtri, Cucufati, Suſanę Virg. & Martyris in Compoſtellam.

2 ANno igitur Incarnationis Dominicæ M.C.II.(1) Venerabilis Pater D.Secundus Eccleſiæ B. Jacobi Compoſtellanæ Sedis divina præſtante gratia Epiſcopus, ſecundo Epiſcopatus ſui anno Eccleſias, cellas, & hereditates quæ in Portugalenſi pago Compoſtellanæ Eccleſiæ juris eſſe cognoſcuntur, ut juſtum eſt, viſitare decrevit: ad bonum namque pertinet Paſtorem, ut tam exterioribus ſuæ Eccleſiæ bonis, quam interioribus provideat, & ſi quid detrimenti, vel aliquid inordinatum in eis invenerit, providentia ſua reſtauret, & diſponat. Aſſumpſit itaque de majoribus ſuæ Eccleſiæ perſonis, & ad Portugalenſem uti diſpoſuerat iter ſuum direxit. Cumque appropinquarent Civitati, quæ Brachara dicitur, nuntium ſuum ejuſdem Civitatis Archiepiſcopo præmiſit qui adventum ſuum ei nuntiaret. Ipſe vero Archiepiſcopus nomine Giraldus, vir prudens atque religioſus, audito quod Epiſcopus S. Jacobi ad ſuam veniret Civitatem, magno repletus eſt gaudio, & congregans omnes Clericos ſuos cum civibus & ceteris Eccleſiæ ſuæ ornamentis, obviam procedens, Epiſcopum Compoſtellanum cum magna veneratione in proceſsionem ſuſcepit, & Clero cantante ipſe cum manu dextera tenendo in Eccleſiam ſuam introduxit, & ut in ea eadem die Miſſam celebrare dig-

(1) *Bullam anno* 1103. *ſignatam ſupra poſuit, quoniam alteram anno* 1102. *obtentam ſubſequuta, ut ex ejus patet verbis cap. præc.* Hujus præcedentis impetrationis (an. 1102.) odore excitatus, &c. *Nunc de rebus ab Epiſcopo geſtis eodemmet anno* 1102. *iterum illi ſermo.*

dignaretur summis precibus apud ipsum impetravit. Post Anno
Missæ vero celebrationem ad mensam refectionis, post re- 1102
fectionem quoque ad suam Cameram propriam Archiepiscopus Episcopum honorificè comitando perduxit, eique suum proprium hospitium præbens, in aliam mansionem ibit mansurus. Illa itaque die Episcopus S. Jacobi apud Archiepiscopum Bracharensem commoratus est. Sequenti vero die salutatis ejusdem Ecclesiæ fratribus, atque benedictione firmatis, præfatus Episcopus ad Ecclesiam S. Victoris, cujus juris medietas Bracharæ Civitatis esse perhibetur, Archiepiscopo comitante pervenit, & in sua Regia Palatia ut Dominus susceptus est. Interea tamen Ecclesias suas circumeundo, visitando, & in eis Missarum solemnia celebrando, multorum corpora Sanctorum quæ per eas semisepulta debito carebant honore intuens, pio gemebat affectu, & pietatis studio pio versabat pectore, quod postea divina opitulatione implevit: ferventi namque studio excogitabat qualiter pretiosas de inconvenientibus locis margaritas extrahere posset, & ad Compostellanam Urbem asportaret. Convocatis itaque suis familiaribus Clericis, & consilio probatis, quid inde, vel quo modo facere vellet aperuit, dicens: Fratres Karissimi, scitis quia ad has partes ideo venimus, ut si quid in Ecclesiis istis, seu hereditatibus destructum, seu inordinatum esset, præsentia nostra restauraret, & ordinaret, & male posita in meliorem statum mutaret. Nunc autem vestram non latet diligentiam quæ in eis inconvenientia reperiantur: plurima etenim Sanctorum corpora nullo cultu venerata, sed nuda & publico visui patentia passim per eas jacere inspicitis, quæ debita veneratione carere non ignoratis. Si ergo vestra nobis consuluerit prudentia, hoc emendare curabimus, & quædam pretiosorum corpora Sanctorum, quibus nullus hic exhibetur cultus, ad Compostellanam Sedem transferre

cura-

Anno 1102 curabimus. Occultè tamen hoc fieri oportebit, ne forte gens hujus terræ indisciplinata, tantoque thesauro expoliata, in nos subitam seditionem commoveat, sicque quod tentare audemus, frustra nos tentasse doleamus. Hoc autem consilium cum ejus Clerici approbassent, utpote consilium divina inspiratione ortum, nec esse postponendum asserent, Venerabilis Episcopus maxima mentis jucunditate repletus respondit, & ait: Dominus Jesus Christus de cujus misericordia confidimus, ipse sua pietate quod desideramus adimpleat, & propositi nostri devotionem ad bonum finem perducere dignetur. Deinde Ecclesiam S. Victoris ingrediens, ibique Missam celebrans, ad dexteram partem majoris altaris fodi præcepit. Ibi Arca marmorea mirè ac subtiliter fabricata, mox sub terra reperta est. Quam cum præsente Dño Episcopo aperuissent, duas capsulas argenteas intus invenerunt. Eas itaque prædictus Episcopus cum magno timore accipiens, glorificato nomine Domini cum Psalmis & orationibus reseravit: in una quarum Domini nostri Salvatoris reliquias, in alia vero plurimorum Sanctorum esse demonstravit. Clausas igitur & firmiter sigillatas suis fidelibus Clericis custodiendas tradidit. Alia autem die ad Ecclesiam beatæ Susannæ Virginis & Martyris, quæ non longè ab Ecclesia S. Victoris remota est, perrexit, & in ea summa cum devotione Missam celebravit. Celebrata autem Missa, ut sacris vestibus erat ornatus, ad mausolea S. Cucufati & Silvestri Martyrum in eadem Ecclesia requiescentium, trepidante animo accessit, & eorum gloriosa corpora munda sindone involuta de inconvenientibus sarcophagis latenter assumpsit, & cum magna reverentia per idoneos ministros atque fideles, ceteris ignorantibus ad cameram suam deferri fecit, & fideliter custodiri. Ad sepulchrum quoque Sanctæ Susannæ Virginis cum pervenisset, ejus venerabile corpus cum fletu & lacrymis suspirando

do

do accepit, & occultè cum aliis custodiendum tradidit. Anno 1102

3 Præterea vir Dei cognoscens divina pietate ei esse concessum quod Sanctorum corpora per eum honorificanda essent, apposuit ut B. Fructuosi Confessoris atque Pontificis gloriosam corporis glebam simili modo transferret, atque convenientius collocaret. Post duos verò dies venerunt ad Ecclesiam B. Fructuosi ibique Missam solemniter celebravit. Finita vero Missa ad ejus sepulcrum sacris indutus vestibus accessit. Sed quoniam S. Fructuosus regionis illius defensor & Patronus erat, cum majore timore & silentio de Ecclesia sua, quam ipse adhuc vivens in carne fecerat, eum pio latrocinio sustulit, & sublatum fidelibus suis custodibus servandum commisit, & quamvis hoc factum omnes lateret præter hujus consilii conscios, consequenti tamen nocte haud quaquam Episcopus secure dormire potuit: timebat enim perdere quod secum gaudebat habere. At ubi mane facto quod egerat non esse propalatum agnovit, cum gaudio & lætitia suum occultum thesaurum comportans ad quamdam S. Jacobi Villam, quæ *Corneliana* nuncupatur, tamquam iniens fugam accelerando regressus est. In Corneliana igitur rumor populi aures pontificales percussit, referens ab Episcopo S. Jacobi indignum fieri facinus, qui Sanctos de Portugalensi terra sublatos, Patriæ, scilicet, defensores, atque Patronos, ad suam conabatur transferre Civitatem. Quo audito vir summæ prudentiæ & pietatis eximiæ veritus ne qua occasione seu violentia pretiosam sarcinam amitteret, cuidam fideli Archidiacono suo Sanctorum corpora commisit, & quomodo ea per occultos tramites ad Tudensem deferret Civitatem, sapientibus verbis eum instruxit. Pontifice ergo apud Cornelianam remanente, Archidiaconus secundum ejus præceptionem iter faciens usque ad flumen Minei quod secus Tudam defluit, prospere pervenit. Flumen equidem ante tam asperrimis per tres dies in-

Anno inhorruerat procellis, quod nullis navibus transiri posset.
1102 At postquam Sanctorum corpora supra ripam fluminis imposita fuerunt, eorum reverentiam fluvius sensisse visus est: nam gravis auræ asperitate submota, aerisque intemperie evanescente, transferendis Sanctis tantam transfretandi facultatem flumen exhibuisse perhibetur, quantam ipsius planicies aquæ subministrare potuit: quæ sedatis fluctibus tam magna ferebatur tranquillitate, ut nec modica fluctuationis unda quateretur. Translatos itaque per fluvii tranquillitatem Sanctos in Cœnobio S. Bartholomæi, quod in Suburbio *Tudæ* Civitatis situm est, posuerunt. Archidiaconus igitur fideli custodiæ administratione quemdam Diaconum S. Jacobi Apostoli Canonicum cum eis relinquens, ad Episcopum in Cornelianam reversus est, eique quidquid in itinere accidisset, & ubi Sanctos Dei dimisisset referendo patefecit. Deinde Diaconus quem custodem deputatum esse prædiximus, ex præcepto Pontificis supradictos Sanctos ad Ecclesiam S. Petri de Cella, quam B. Fructuosus fabricaverat, religiose detulit. Ibi vero per decem dies Episcopum præstolando, debitam venerationem eis exhibuit.

4 Audiens autem Episcopus, quia jam Minei fluvium Sancti trasissent, & in tuto loco positi essent (fluvius enim iste Portugalensem terram disterminat à Gallætia) præparatis omnibus quæ præparanda erant, ad Monasterium ubi Sancti erant positi festinando pervenit; & assumptis inde Sanctis, jam manifestè per Villas S. Jacobi cum magna veneratione & lætitia ad Compostellanam Civitatem redire cœpit. Cum autem pervenisset ad Villam quæ *Goegildum* appellatur, nuntios suos Clero & populo Compostellano præmisit, ut eis Sanctorum adventum nuntiarent, & qualiter deberent suscipi jussione Episcopi admonerent. Clerus igitur Compostellanus & populus audientes quia divina miseratione permissum esset, quod Sanctorum Corpora

pora Brachara in Compostellanam transferrentur Civitatem, valde gavisi sunt: intelligebant siquidem quod tam eorum meritis & intercessionibus, quam piissimo B. Jacobi Apostoli patrocinio, cujus Sanctissimi Corporis præsentia Compostellana Civitas illustratur, ab omni peste, seu languorum debilitate, liberandi essent. Exeuntibus ergo obviam nudis pedibus Clerici subsequenti populo totius Civitatis usque ad locum qui Humiliatorium dicitur, religiose processerunt. Quo cum pervenisset Episcopus, & se & qui secum venerant, discalciari præcepisset, Clerici secundum ejus dispositionem sacris vestibus ornati, nudis pedibus existentes, post eos venientibus turbis gloriosa Sanctorum corpora susceperunt, & Episcopo præeunte & Clero in Civitatem suam cum Hymnis & Canticis, & pia devotione detulerunt, & in Ecclesia S. Jacobi Apostoli Compostellanæ Sedis collocata fuerunt. Anno 1102

5 Corpus enim S. Fructuosi Confessoris atque Pontificis ad Altare S. Salvatoris in majori ejusdem Ecclesiæ Crypta positum est. Veruntamen expletis quatuor annis iterum præfato Pontifici suisque Clericis melius visum est, ut B. Fructuoso, quem de propria mansione susceperant, proprium facerent habitaculum. In ejus itaque honore fabricatum & dedicatum est altare, & ab eodem Episcopo consecratum in sinistro membro ejusdem Ecclesiæ, in Crypta quæ est inter portam quæ mittit in Claustrum, & Altare S. Jacobi. Ibi ergo positum est Corpus B. Fructuosi, & conditum, & tamquam in propria sede requiescit usque in sempiternum diem miraculis gloriosum. Sanctum vero Cucufatum Martyrem altare S. Joannis Apostoli & Evangelistæ suscepit: & S. Silvestri Martyris corpus ad altare Beatorum Apostolorum Petri & Pauli in ejusdem Ecclesiæ corpore conditum est. Beata verò Susanna Virgo & Martyr in Ecclesia quæ in honore S. Sepulchri & omnium Sanctorum fundata cognosci-

Anno citur in loco quem antea uterium puldrorum (1) appellare
1102 solebant, honorificè collocata requiescit. Hugo ejusdem Compostellanæ Sedis Canonicus, & Archidiaconus, qui prædicti secreti conscius fui, qui etiam in tanti tamque pretiosi thesauri inventione & inventi administratione fidelissimus consultor & diligens cooperator corpore præsens & animo devotus extiti; præfati eventus prosperitatem, ne oblivionis caligine sopiretur, diligenter scripsi, & posteris memoriam fideliter tradidi. Translata igitur Sanctorum Corpora, ut supradictum est, collocata fuere XIIII. Kal. Jan. Regnante Domino nostro Jesu-Christo, cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Quando Romam adiit pro Pallio. Cap. 16.

1 PRæterea non post multum temporis idem venerabilis Episcopus circa ministerium & dignitatem Sanctæ Ecclesiæ infinitam solicitudinem gerens, cum nobilissimis hujus Ecclesiæ personis præsentiam catholici Imperatoris nostri Domni Regis Adefonsi humillima dilectione visitavit, & quidquid utilitatis suæ Ecclesiæ competentis in armariolo sui pectoris præfixum se tenuisse recoluit, in ejus discretis auribus exposuit. Qui de diversis negotiis colloquentes tacita assertione disposuerunt, ut ipse divinæ pietatis confidentia roboratus cum quibusdam Canonicorum suorum gratia impetrandæ alicujus dignitatis Romam peteret; & ne ab inimicis Regis illata sibi aliqua pateretur adversa, clanculum divertendo incederet. Tantæ itaque prudentiæ in hujusmodi peragendis negotiis præfatus Episcopus

(1) *Henschenius edidit*: ante Altare Sepulcrorum. *Auterium* verò *pullorum* melius retinendum, *quod Hispanice dicas* Otero de Potros: *ibi enim nundinæ fiunt pullorum equinorum. Vide dicta tom. præced. sub hoc anno. Infra cap.* 116. pullorum, *non puldrorum* scriptum.

pus fuit, quod nec ab illis omnibus quæ cum Rege nostro Sanctissimo ibi disposuit declinavit, nec suæ dignitatis excellentiam nisi interveniente sanctæ humilitatis virtute aliquo modo inclinari permisit: prius etenim quam de Campaniæ (1) partibus egrederetur, Burgensis Ecclesiæ G. (2) Episcopus cum summa processione eum honestius suscepit, & in quibuscumque potuit per Parochias sui Pontificatus pro velle ei magnopere obsequi non cessavit. Postquam autem multis & idoneis personis tam Clericorum, quam militum circumdatus transpirenavit, & in partes Vasconiæ ad honores salvitatum nostræ Ecclesiæ pervenit, tanto affectu à majoribus terrarum, & à ceteris, honoratus extitit, quod licet imperitiæ meæ descriptio tanta hebetudine, ut cernitis, nequaquam pigresceret, nullatenus insinuare valeret. Anno 1102.

De honorificentiis & Processionibus.

2 CUmque hæc per partes illas fama volans circumquaque vulgaret, *Auxensis* Ecclesiæ nobilissimus Archiepiscopus ei obviam occurrens in festivitate Nativitatis B. Mariæ, quæ præ ceteris apud indigenas partium illarum specialiori devotione annuatim celebratur, eum cum summa processione honorabiliter suscepit. Ibi etiam eadem die, licet ex itinere defessus multis tamen precibus Archiepiscopi & omnium Canonicorum compulsus, majorem Missam celebravit, & prout ei gratia S. Spiritus vires infudit, multitudinem gentium, quæ ex diversis locis ad festivitatem confluxerat, pabulo sanctæ prædicationis cibavit. Ea propter Archiepiscopo & fere omnibus probis viris qui affuerant indissolubili vinculo dilectionis conjunctus,

 post

(1) Campaniam *dicit tractum quem veteres incolebant Vaccæi, quique patrio hucusque sermone* tierra de Campos *nuncupatur.*

(2) *Burgensis tunc Episcopus* Garcia *vocabatur.*

Anno post tertiam diem cum ampliori veneratione à Civitate
1104 egressus est.

Item de eodem.

3 INDE per salvitates & honores B. Jacobi aliquantisper remorando, summo cum honore *Tolosam* intravit. Cumque ibidem divina administratione quosdam inimicorum suorum memorati Imperatoris Dom̃i A. sibi insidias apposuisse cognosceret, me ipsum Munionem, & Archidiaconum hujus Ecclesiæ nomine Gaufridum, Romam præmisit, & ipse cum ceteris Clericis, videlicet, Archidiacono Oduario, Hugone Cardinali Capellano, Petro Anajade, Petro Pelagiade, & aliis quam pluribus & militibus suis per devia incedens ad Monasterium *S. Petri de Mosiaco* quasi ad tranquillitatis portum, Domino auxiliante, pervenit: ubi cum officio sacræ processionis digne & laudabiliter susceptus cum quibusdam præcessoribus ejusdem Monasterii *Caturnicensem* urbem adire est adgressus. Cujus equidem Episcopus ex ejus jam sibi notificato adventu solicitus, quæcumque viro tantæ capacitatis paranda erant, sagaci industria parare festinavit, & hunc venientem congrua veneratione gaudens suscepit.

Item de eodem.

4 HInc nempe cum egrederetur ad Monasterium S. Petri *Usurgecensis* veniens apud Religiosos Monachos & Abbatem, qui ibi erant, non minus honorificentius susceptus est. Sic itaque, ut supra exposuimus, ab omnibus ubique honoratus *Clemoium*, ubi corpus S. Martialis revera esse cognoscitur, fideliter venit, & tanta ibi reverentia honoratus extitit, quod si in humano corde plenè concipitur, ab ore tamen minus plene profertur: si vero juxta rei eventum singula sequentium obse-

ſequiorum, quæ apud S. Leonardum, & Sanctam Vale- Anno
riam, ac Saluimum Compoſtellano Epiſcopo poſtmodum 1104.
ſubminiſtrata fuerunt, ſubtili conſideratione penſemus, ea quæ ſuperius memoravimus minora proculdubio fuiſſe conſpicimus.

Item de eodem

5 CUM autem ad *Cluniacum*, videlicet ad caput totius Monaſticæ Religionis, præfatus Epiſcopus, tot & tantis ſacris venerationibus inſignitus accederet, apud beatitudinem illius Sanctiſsimæ Congregationis quam ibi divinitus profecto eſſe credimus, variis Ordinibus proceſſionum intervenientibus, familiarius ac ſpecialius eſt ſuſceptus. Sicut enim qualitate Sanctæ Religionis ac quantitate, claritateve dignitatis, Cluniacum ab omnibus Monaſteriis fere diſtare cognoſcimus, ita charitatem ipſius omnibus intervenientibus larguifluam ac paratiſsimam conſtare ſentimus. Quamobrem ident venerabilis Epiſcopus Sanctiſsimo Abbati & ejus Sanctę Congregationi quaſi quodam privilegio amoris adeo innexus exiſtebat, quod à Domino Abbate conſilium petens, ob quam cauſam tantum iter arripuiſſet, ejus auribus inſtilavit. Cujus animo tanti negotii auditione pulſato, cœpit ipſe intra ſinum ſuæ mentis, quaſi mira quæ audierat repetita cogitatione revolvere, & revolvendo, hæc ſequentia quæ Compoſtellanum latebant Epiſcopum, ei aperire: Cum Doñus Urbanus, in Chriſto Kariſsime, qui prius Cluniacenſis Monachus, ac poſtea S. Romanæ Eccleſiæ extitit Apoſtolicus, apud Clarum montem Concilium celebraret, filius noſter Doñus Dalmachius, ut tua charitas novit, B. Jacobi Eccleſiæ religioſus Epiſcopus, ab urbe Compoſtellana veniens eidem Concilio interfuit: ubi cum multis Religioſis Epiſcopis Doñum Papam pro dignitate Pallii, ut jam expreſsius nominemus, ſummis precibus exoraret,

quam-

Anno 1104. quamvis uterque nostræ Congregationis consocii fuissent, nihil tamen apud ejus gratiam impetrans, repulsam passus fuit.

6 Aliud quoque obstaculum imminet quod dudum tuæ Ecclesiæ, frater Reverendissime, valde obfuisse cognovi. Quodam namque tempore cum quidam Cardinalium Romanæ Ecclesiæ Legationis gratia Gallætiam intraret, nuntios suos Compostellano præmisit Episcopo, ut ei subjectæ obedientiæ debita subministraret, eumque cum officio sacræ processionis veneranter susciperet. Quorum equidem suscipienda eloquia, surda aure audiens, atque moleste ferens, non religiosa urbanitate, sic eis fertur respondisse: Ite (inquit) ad hujus Ecclesiæ Cardinales, & tantum obedientiæ honorisque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus exhibeant, quantum postea Romani Cardinales versa vice Romæ exhibituri sunt. (1) Unde Romana Ecclesia, quæ caput & forma omnium Ecclesiarum est, ut audivit, communi decreto constituit, ne suo assensu Compostellana ulterius sublimaretur Ecclesia. Hæc profecto superius dicta, fili Karissime, tuæ petitioni repugnatura valde pertimesco. Hæc indesinenter pulsant animum meum: hæc etiam meritis & intercessionibus Petri Principis Apostolorum & B. Jacobi à tenaci memoria Cardinalium Romanæ Ecclesiæ penitus removeri optarem. Tu autem umbraculo patrocinii B. Jacobi suffultus matrem tuam Sanctam Romanam Ecclesiam, sicut jam incepisti visitare ne renuas, & ne forte Dñs Papa petitioni tuæ condescendere refugiat, non per te, sed per Clericos tuos supradictam dignitatem impetrare pertenta. Cu-

(1) *Alter codex* exhibitum est, *& paulo ante*, prius à Rom. Cardinalib. *ex quibus melius videtur legendum*, quantum eis prius à Romanis Cardin. versa vice Romæ exhibitum est: *scilicet præteritum præsenti compensando, non præsens exhibendo pro futuro, quod sub obsequentis non cadit potestate. Ita etiam infra lib. 2. c. 1.*

Cujus equidem verbis memoratus Epiſcopus fidem commo- Anno
dans in feſtivitate S. Michaelis eorum precibus motus ma- 1104
jorem Miſſam in Conventu eorum celebravit. Idem etiam Reverendiſsimus Compoſtellanæ Eccleſiæ miniſter pietate timoris eruditus ſub forma ſanctæ humilitatis inter negotia Eccleſiaſtica degens, quidquid carnale in ſe ipſum corrigendum perſenſit, ſpirituali mentis dominatione reſtrinxit, ac ſincera rationis diſcretione æternæ pacis requiem ſolicite requiſivit, ad quam requirendam requiem apud gratiam Dñi Abbatis divinitus promeruit, ut poſt ejus deceſſum, ibi in recordatione ſui ipſius anniverſarium, & tricennarium in perpetuum fiat.

Item de eodem. Cap. 17.

DEinde Sanctæ Congregationis benedictionibus munitus per cellas & poſſeſsiones Cluniacenſium obedientiarum uſque ad valles *Maurianenſes* Dño auxiliante pervenit. Ibi etiam venerabilis Comes Umbertus eum honorifice ſuſcipiens, uſque ad urbem *Senſiam* (1) ſumma cum veneratione perduxit: ubi præ timore Teutonici Imperatoris, qui tunc temporis euntibus ad Dñm Papam inſidias tetenderat, militari habitu indutus variis laboribus Romam profectus eſt. Cum autem ſacrum intraret Palatium, quia nullus Epiſcoporum hujus Eccleſiæ Romæ ſponte fuerat, tanto affectu præcordialiſsimæ dilectionis Dñus Papa hunc ſuſcepit, quod ſi ſubtilius conſideremus, pauciſsimos ita ſuſcepiſſe arbitramur: & ne ſingula numerando diutius fatigemur, ad ea quæ decem dierum ſpatio ibi aſsiduis precibus impetravimus, omni circuitione ſepoſita veniamus. Idem igitur venerandus Epiſcopus omnium quæ Dñus Cluniacenſis Abbas ei inſinuaverat, non immemor exiſtens, in-

(1) *Al.* Seuſiam. *Ego* Setiam *lego, urbem ditionis Pontificiæ.*

Anno interventu omnium Cardinalium à Dño Papa per Clericos
1104. suos dignitatem Pallii petiit, & ut petitioni suæ condescenderet, non infructuosè laboravit. Tandem superna cooperante gratia Pallium, quod valde desideravit, in Ecclesia S. Laurentii ab altari juxta Romanam consuetudinem de Dei misericordia confidens religiose accepit, & per hoc subsequens privilegium S. Jacobi Ecclesiæ in perpetuum tradidit.

CONCESSIO PALLII.

P. Episcopus servus servorum Dei. Dilecto fratri Didaco Compostellano Episcopo Sancti Jacobi Ecclesiæ salutem & Apostolicam benedictionem.

Jacobi Apostoli corpus in partes Hispaniarum allatum occidentalis credit & veneratur Ecclesia, cujus nimirum honor juxta vaticinium David dicentis : Mihi autem nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est Principatus eorum, *succedentibus temporibus etiam apud homines Deo disponente succrevit. Nempe locus ipse ubi Sacrosancta ipsa pignora requiescunt, prius Villa Burgensis, deinceps Municipium fuit, quod* Compostellæ *nomine nuncupatum est. Mox per Apostolicæ Sedis dispositionem etiam Episcopalis Cathedra quæ in proximo Iriæ Municipio fuerat, Compostellam translata est. Ipsa etiam cum Bracarensi Metropoli subjaceret, ea mox libertate donata est, ut speciale Sedis Apostolicæ membrum fieret. Nos quoque tantam prædecessorum nostrorum gratiam intuentes, filiorum nostrorum Alfonsi spectabilis Regis, cujus opera ejusdem Apostoli locus nostris temporibus admodum magnificatus est, & Clericorum Compostellanorum precibus indulgendum duximus, ut pro tanti Apostoli gratia Ecclesiam ipsam honore Pallii decoraremus. Tibi igitur Karissime frater in Christo Didace Compostellanæ Civitatis Episcope Pallii dignitatem ex Apostoli-*

tolicæ Sedis liberalitate concedimus, ut te & Ecclesiam tuam eidem Apostolicæ sedi amplius semper debere cognoscas. Cujus profectò usum infra Ecclesiam tantùm ad Missarum solemnia peragenda tibi licere cognoveris diebus inferius designatis, id est, Nativitate Domini, Epiphania, Annuntiatione Domini, Cœna Domini, Dominica Palmarum, Pascha, Ascensione, Pentecoste, tribus festis B. Dei genitricis semperque Virginis Mariæ, Festo S. Michaelis, S. Joannis Baptistæ nativitate, Solemnitate B. Jacobi, seu ceterorum Apostolorum, Commemoratione omnium Sanctorum, Dedicationibus Ecclesiarum, Festis etiam Sanctorum Laurentii & Vincentii Martyrum, Confessorum quoque Martini & Isidori. Cujus indumenti honor quoniam modesta actuum vivacitate servandus est, hortamur, ut ei morum tuorum ornamenta conveniant, quatenus auctore Deo rectè utrobique possis esse conspicuus. Quamobrem Karissime frater quem pastoralis curæ constringit officium, dilige fratres: ipsi quoque adversarii propter mandatum dominicum tuo circa te copulentur affectu, pacem sequere cum omnibus, sanctimoniam sine qua nemo videbit Deum. Piis vaces operibus, virtutibus polleas, fulgeat in pectore tuo rationale judicii cum superhumerali actione conjunctum: ita procedas in conspectu Dei & totius Ecclesiæ, quod hujusmodi gregi commisso præbeas exempla, ut videant opera tua bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est. Sit in lingua verus sermo, sit zeli fervor in animo. Creditum tibi agrum dominicum exerce, dum licet, semina in timore, dum tempus est: bonum faciendo non deficias: tempore enim suo metes, non deficiendo. Vigilanter itaque terrena negotia relinquendo, cælestibus anhela. Quæ retro sunt obliviscens, in ea quæ antè sunt temetipsum enixius extende. Mens tua in sæculari varietate non defluat, sed tota in unum currat, atque confluat. Finem respice, quem mira suavitate David respe- Anno 1104

Anno 1104 *xerat*, *cum dicebat*: Unam petii à Domino hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitæ meæ. *Sancta Trinitas fraternitatem tuam gloriæ suæ protectione circumdet, & ad finem, qui non finitur pervenire concedat. Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ R. E. Diaconi Cardinalis II. Kal. Novemb. Indictione XIII. Nativitatis Dominicæ anno M.C.IIII.*

Obedientia P. Papæ promissa.

HUjusmodi obedientiam idem supradictus Episcopus P. Papæ promisit. Ab hac hora in antea fidelis ero Sancto Petro, Sanctæque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ, & Domino Papæ P. ejusque successoribus canonice intrantibus. Non ero in consilio, nec in facto, ut vitam perdam, aut membra, vel capiantur mala captione. Consilium quod mihi per se, aut per literas, aut per Nuntium credituri sunt, ad eorum damnum me sciente nulli pandam. Papatum Romanum, & regalia S. Petri adjutor ero ad retinendum, salvo meo ordine, contra omnes homines. Vocatus ad Synodum veniam, nisi præpeditus necessitate. Legatum Apostolicæ Sedis, quem certo Legatum ejus esse cognovero, honorifice tractabo. Apostolorum limina singulis trienniis aut per me, aut per meum nuntium visitabo nisi eorum absolvar licentia. Sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

De restauratione altaris B. Jacobi & ceterorum. Cap. 18.

INter ceteras quibus præfatus Episcopus dignitates Ecclesiam suam decorare non pigra solicitudine festinavit, quæcumque in ejusdem Ecclesiæ altari, sua manus restauratoria gesserit, ne in posterum ignorantiæ nebula obfuscentur, ab oblivionis interitu defendere curavimus. Sed ne singula proferendo per devia longius evagemur, intentionem nostram ad rectum tramitem dirigamus, quate-

tenus ea quæ propriis oculis aſpeximus, prout poſsibilitas noſtra valuerit, ſuccedenti memoriæ commendemus. Altare etenim S. Jacobi quantulæcumque parvitatis extiterit, ne minus vero dicere judicemur, ex ipſius arulæ quantitate verius colligi poterit. Creſcente denique in fidei cognitione chriſtianæ profeſsionis religione, aliam arulam aliquantiſper majoratam à cultoribus Sanctæ fidei ſuperimpoſitam, antiqua antiquorum Patrum memoria tam fidelium verborum enuntiatione, quam certa literarum ſubminiſtratione, nobis evidenter inſinuavit. Ceterum præfatus Epiſcopus in augmentando ſuæ Eccleſiæ decore ſolicitus vehementer, quoniam arula jam ſecundo augmentata, tantum Apoſtolum minime decebat, Apoſtolicum altare majorari debere pia conſideratione conſideravit. Quapropter habitaculum illud ab ejuſdem Apoſtoli columnis ad inſtar inferioris mauſolei conditum, quo Sacroſancti Apoſtoli pignora ſine ullo ſcrupulo claudi cognoſcimus, religioſorum virorum prudente conſilio roboratus, ſe deſtructurum Canonicorum Conventui ſibi ſuper hac re fortiter reluctanti prænuntiavit: multiplici etenim aſſertione aſſerebant, opus manibus tantorum virorum, licet rude & deforme ædificatum deſtrui nullatenus debere, ne ipſi aut eorum dominus, cæleſtis fulminis mucrone percuſi tantæ audaciæ citata pericula ſuſtinerent. Ipſe verò velut ſtrenuus miles impenetrabili ſuæ bonæ conſiderationis clypeo munitus, quia eos exterioribus magis quam interioribus, oculo ſuæ diſcretionis intendere proſpexit, calcata eorum formidine, pede bonæ intentionis ſupradictum habitaculum ſolo tenus deſtruxit, & altare quod modicæ quantitatis primitus exiterat, jam tertio marmoreo deſuper impoſito lapide undique prout decuit augmentavit. Circa cujus egregiam & optimam quantitatem, argenteam tabulam non interjecto temporis ſpatio, & mirabiliter incepit, &

Anno 1105

Anno 1105 mirabilius consummavit. Pavimentum quoque cum gradibus, quibus ad altare conscenditur plano opere & omni decore decorato reædificare curavit. (1) Cibolium (2) etiam ad honorem Apostolici altaris, quod congruenti artificii varietate, auro, argentovè fieri præcepit humanæ investigationi suus monstrabit intuitus. Altari etenim, sicut superius prælibavimus, taliter extructo, quoniam humanis visibus ex omni parte patebat, nullum arcanum in quo privatæ orationis à fidelibus vota solverentur, relinquebatur. Opportunum namque & sanctæ meditationi necessarium eminebat, quatenus mentes internæ contemplationis splendore coruscantes, & maculas suæ conscientiæ fuso lacrymarum flumine in secreto loco mundarent, & per sanctæ orationis juvamina quasi cælestis alimoniæ dapibus refecti, à pestifera mole vitiorum exonerati redirent. Quare cœpit Episcopus intra suæ mentis hospitium cogitationi insistere, & ad faciendam in altari confessionem indefessa solicitudine funditus anhelare. Quam equidem confessionem infra duas altaris columnas, quæ Cibolium sustinent, quantam vel qualem construxerit apparet, quando felicem aditum præbet intrantibus.

Consecratio Altarium, & de oblationibus Hospitali concessis, & de Ecclesia S. Sepulchri. Cap. 19.

IN eodem vero opere omnia altaria circumquaque convenienti Magisterio, convenienter disposita, videlicet S. Mariæ Magdalenæ, S. Salvatoris, S. Petri, S. Andreæ, S. Fructuosi, S. Joannis Baptistæ, & in sinistro

(1) *Peractum opus illud anno V. sui Episcopatus (nempe 1105.) ut versus in eadem sculpti tabula (quæ hodie Frontale dicitur) testantur.* Vide tom. præc.

(2) *Aliis* Ciborium, *tegimen scil. & umbraculum Altaris, columnis innixum.*

nistro cornu altare S. Joannis Apostoli; & S. Crucis, Anno
postquam sacra chrismatis unctione perunxit deificæ no- 1105.
bilitatis, insignius splendescere fecit ornamento; qui quoniam in supernæ patriæ contemplatione indissolubiliter animum fixerat, & quoniam mutua semper charitate fervebat, rogatus precibus Petri Pampilonensis Episcopi condescendit, cui altare sanctæ Sedis ad consecrandum cum ingenti veneratione concessit. Facta autem omnium altarium consecratione dedicato in sublimi S. Michaelis altari, quia extra urbem tendere volumus, quædam quæ prætermisimus, licet non in suo loco, huic tractatui inserere debemus, de altari videlicet S. Mariæ Magdalenæ, & S. Crucis, unde superius mentionem fecimus; medias omnium eleemosynarum largitiones à fidelibus superpositas, peregrinorum & debilium hospitalium domui concessit; quam sane ante Episcopalis consecrationis adeptionem suo pretio acquisivit, & propriis facultatibus propensius dilatavit. His igitur superius denotatis, quoniam Monasterium de Piniario, sicut prælibatum est, à prædecessori sui bonæ recordationis Sisnandi Episcopi solertia constructum cognoverat, Ecclesiam S. Martini ad usum Monasticæ Religionis jam fere destructam, cum Leovegildo ejusdem Ecclesiæ ministro diligenter majoravit, & majoratam diligentius consecravit. In suburvio autem ejusdem Civitatis Ecclesiam S. Sepulchri venerabili S. Susannæ corpore splendidius illustratam, quam de Bracarensi Civitate sua transtulit industria, construxit, & expleta Paschalis gaudii Solemnitate in sequenti die ad eam annuatim procesionem fieri firma stabilitate stabilivit, quatenus inibi à Clero & ab omni Compostellano populo, Missarum solemniis solemniter celebratis quisque ad sua alacriter remearet.

Anno 1105.

De Ecclesia in Monte gaudii fabricata & consecrata, de Pontificalibus Palatiis, de ordine & numero Canonicorum. Cap. 20.

1 DEnique prædicti Præsulis summa solertia, cujus propositum ab ipsis fere cunabulis semper extiterat, & destructa construere, ne iterum labefierent sub ipso suæ constructionis statu conservare, ex altero latere Civitatis in Monte gaudii Ecclesiam Sanctæ & reverendæ Crucis per ejus jussionem plano opere fabricatam; Ecclesiastico more consecravit; ad quam completa anni revolutione, tam Clerum, quam etiam populum in letania majore, in festivitate videlicet S. Marci Evangelistæ, cujus sacras Reliquias in eodem loco veneramur, & colimus, ad instar Romanæ curiæ cum pompa ire constituit; & intra Missarum solemnia à Præsule Sedis Apostolicæ solemniter celebrata omnes pabulis æternæ vitæ refecti; sicuti ex ordine primitus iverant, sic ordinatim ad sua recta repedarent.

2. Præterea postquam Episcopatus conscendit fastigia, quoniam Ecclesia quam divina disponente gratia regendam susceperat, diutino temporis spatio proprii Pastoris fuerat destituta præsidio, non solum nullam ibi domum Pontifici honestam & congruam, sed neque Clericos, præter rudes & fere nulli disciplinæ Ecclesiasticæ subditos, in ea valuit reperire. Quapropter intra præcordia suæ considerationis vehementer affectus, salubri consilio salubriter assumpto inter muros ejusdem Civitatis, B. Jacobi opus noviter inceptum mirabili suo ingenio tricameratum Solium cum turri convenienter incepit, & convenientius ad perfectionem non remota festinatione perduxit. Denique domos circumquaque mira dispositione disposuit, ubi & Ecclesiam mirabiliter fabricatam, & mirabilius depictam,

tam, Pontificali infula decoratus cum summa veneratione consecrando consecravit. Qui quoniam & exteriora congruo moderamine subtiliter regebat, & interiora subtiliori mentis acumine subtilius prævidebat, majora minoribus anteponens ejus largiflua bonitas refectorium Canonicis mirabile fecit & congruum, juxta cujus similitudinem, sicut ab ore ipsius frequenter audivimus, in platea Palatii claustrum hujusmodi domibus cum appenditiis exornatum, si eum corporalis molestia non subrepserit, se perfecturum spopondit.

Anno 1105.

3. De cetero non solum Clericos, qui propter inopiam victus, quem de redditibus Ecclesiæ usque ad medium anni habere vix poterant, propriam Ecclesiam dimiserant, verum etiam alios è diversis partibus colligens, locato de doctrina eloquentiæ Magistro, & de ea quæ discernendi facultatem plenius administrat, ut nos ab infantiæ subtraheret rudimentis, suo nos commendavit imperio. Denique claritate sui ingenii sic res Ecclesiasticas providendo disposuit, quod etiam juxta numeralem Discipulorum Domini collectionem septuaginta duos Canonicos elegit, quibus per totius anni revolutionem sufficientia victualia minime deessent. Eis etiam & charitatis concordia & favore nimiæ dilectionis, sicut bonum decet Pastorem, totis viribus erat innexus. Sed quia antiqui hostis versutia eos quos ita videt adstrictos felle suæ invidiæ maculare non cessat, in veteri Testamento facta duorum fratrum, quorum alter, Cain scilicet fratricidium perpetravit, ad memoriam reduxit Episcopus. Reduxit quoque in novæ Legis exordio de XII. Discipulis quod unus eorum proditor extiterit. Et quia hæc omnia valde Pontificis animum pungebant, qualiter radix illa proditionis quæ antiquitus pullulaverat extirparetur, ne præsentes veneno pestiferæ suasionis interficeret, à majoribus suæ Ecclesiæ personis con-

Anno filium petiit, quorum consilio ne supradicta fieri possent,
1105. ab unoquoque Canonicorum subjectionis obedientiam consequenti jurejurando suscepit.

De Juramento Canonicorum.

ANno M.C.XX. Kal. Maii Episcopatus sui anno secundo (1) hoc juramentum fecerunt Canonici Ecclesiæ B. Jacobi Apostoli suo Episcopo Dño. Didaco II. quorum nomina inferius scripta & singulatim notata videntur.

Juramentum.

Ego N. juro vobis Dño. Didaco præsenti Episcopo per Deum Patrem omnipotentem, quod ab hoc præsenti die, & deinceps vobis obediens & fidelis semper in omnibus ero, & vitam vestram & membra & honorem totum quem habetis nunc, vel habituri estis, defendam, & exaltabo absque aliqua fraude & malo ingenio secundum posse & ingenium meum omnibus diebus vitæ meæ. Sic Deus me adjuvet & hæc Sancta Evangelia.

Nomina eorum.

GUndesindus Abbas. Munius Gelmirez. Pelagius Gunsal. Gaufridus Arc. Hugo Capell. Oduarius Arc. Pelagius Did. Joannes Arc. Petrus Astuariz. Munio Adef. Pelagius Muniz. Didacus Rud. Martinus Pel. Munio Mr. Adefonsus Atinez. Arias Muniz. Petrus Pel. Cyprianus Pel. Petrus Didaci. Adefonsus Did. Petrus Gundesindiz. Bernardus Gutierre sp. Michael Gunsal. Petrus Did. Joan-

(1) *Si anno Pontificatus secundo id juramentum factum; abs dubio anno MCII. nullo vero modo MCXX. legi debet. Ideo autem circa annum* 1105. *illud refert, quoniam de Canonicorum concordia, communique eorum victu & habitatione tractavit.*

Joannes Rud. item Petrus Did. Pelagius Muñ. Munio Anno
Sisnandici. Arias Arc. Didacus Bod. Petrus Judex. Di- 1105.
dacus Rud. Pelagius Anajaz. Vimara Ab. Joannes Gusmiriz. Michael Janardiz. Didacus Pel. Aloitus Bned. Fagildus P. Pelagius Tanaoiz. Oduarius Pr. Gundesindus Pr. Adrianus Rud. Didacus Jul. Petrus Al. Rudericus Fr. Aloitus Joannes. Martinus Beraldus. Pelagius Manso. Petrus Cresc. Pelagius Gelmi. Petrus Anaide. Petrus Mr. Martinus Cidiz. Romanus Romaz. Vimara Astrariz. Riquila Cl. Adefonsus Pel. Petrus Abbas. Arias Guntadiz. Martinus Pel. Petrus Cresf. Erus. Petrus Eliæ. Adulfus. Giraldus Archiepiscopus Bracarensis. Pelagius Joannes. Arias Gunsalu. Petrus Fulco. Arias Did. Episcopus Auriensis D. A. Tudensis Episcopus. (1)

De Ordine eorumdem.

7 QUibus ita gradatim dispositis nobis omnibus veluti bruta animalia nulla adhuc jugali asperitate depressa reluctantibus, sicut nec Chorum ingredi, sic à gradibus altaris ad altare conscendere, nisi superpelliciis decoratos minime permisit. Quid plura? Sic vomere disciplinæ aspera Clericorum corda demulcendo mollificavit, quod etiam illi qui ad quælibet facienda præcipites nullo unquam moderationis fræno fuerant obligati, & sic, quod dictu nefas est, in mutuam cædem prorumpebant, non solum charitatis concordia uniti erant, verum etiam omni jam morum honestate redundabant.

De ædificatione Ecclesiæ de Canogio. Cap. 21.

HIS ergo & aliis consimilibus laboribus semper intentus Ecclesiam Sanctæ & intemeratæ Virginis Ma- Anno 1106
H riæ

(1) *Tudensis Episcopus* Audericus, *Auriensis vero* Didacus *vocabatur.*

Anno 1106 riæ *de Canogio* cum domibus circuncirca dispositis, quæ non longe ab urbe sejungitur (1) quanta vel quali animi intentione fundaverit, nisi in examine venturæ felicitatis perfecte dici à mortalibus minime poterit: quippe cum ejus discretionis intuitus totius Gallætiæ Sanctimoniales sine regulari districtione vacare intueretur (nullum etenim Sanctimonialium Monasterium intra tanti Regni latitudinem habebatur) ejus animus germanæ charitatis calore succensus ad id peragendum tam idoneum loci situm veluti illum reperire non potuit: tum quia à Præsule Sedis Apostolicæ de vitæ suæ continentiæ colloquio continuæ visionis frequentius imbuerentur: tum quia propter contiguam loci affinitatem eis uberius & commodius necessaria suppeditarentur. Divino igitur compunctus amore tota mentis intentione cupiens locum illum ædificare, non solum pomerium & cerasetum, unde nec pars arboris ibi habebatur, sed etiam omnia genera arborum, quæ ad gignendos fructus in partibus istis reperiuntur habilia, convenienti loco circumquaque plantari fecit: & in eodem flumine, quod per terminos Ecclesiæ discurrit, sicut frequenter audivimus, vivaria piscium fieri jussit, quatenus cum pisces reperiri non possent, Sanctimoniales, quæ eumdem locum incolerent, eorum possent subsidio sublevari.

De restauratione Ecclesiarum in Patrono, in Iria, in Sancta Cruce, in Sancta Eolalia, in Sancta Leocritia, in Nevaro, & de Cultura Villæ nomine Godegildi.

Cap. 22.

HOC quoque silentio præterire nequaquam dignum existimo, quoniam eo in pastoralis curæ celsitudine

(1) *Milliario scilicet, in occidentali* Saris *ripa, ubi hodie Conventus Patrum Ordinis B. Mariæ de Mercede, vulgo* Conjo.

ne permanente, cum honores & Ecclesias, veluti bonus Pastor, in sua Diœcesi Sancta visitatione pervisitaret, in toto sui Episcopio, ubi suus frequens erat accessus, ad peragenda divina officia prę nimia vetustatis obumbratione congrua loca invenire nequivit. Ea propter & Ecclesiolam S. Jacobi de *Patrono* ab uno Templi sabulo usque ad summa tecti fastigia, cum quodam bonæ memoriæ Pelagio Presbytero ædificando construxit; & sicut altare S. Eulaliæ in Iria, sic in Pistomarcis Ecclesias quas inferius de tenebris ignorantiæ ad communem lucis notitiam deducimus, videlicet S. Crucis, S. Eulaliæ, S. Leocritiæ, S. Mariæ Nevarensis, quas etiam solo tenus destructas, vel quasi tuguria reperit, cum domibus utrobique congruenti ædificatione, ædificatis, eum vigili exercitio condidisse cognovimus; quas omnes Canonicorum suorum collegio stipatus honorifice consecravit. Juxta Paratellam vero S. Jacobi Villam, Ecclesiam S. Michaelis de Bojone de quorumdam militum potestate, qui eam quasi pro sua tenebant, justa liberatione liberavit. Quo in loco quoniam juxta ipsam Villam ad recipiendum Pontificem sessio non erat idonea, palatia, & domos circumquaque convenientes ædificando construxit. In Saliniensi quoque pago Regiam Villam vocabulo Godegildum cultoris inopia desolatam & destitutam, quam immensa fruticum densitas vehementer occupaverat, à laicale possessione penitus abstulit, & ad eam excolendam proprios cultores celeriter intromisit, juxta cujus Villæ affinitatem Ecclesiam S. Mariæ de Lua à sitibunda militum cupiditate ante præsentiam piissimi Comitis Raimundi per legum censuram justa liberatione liberans, postquam pro suo jure consecravit, juri suæ restituit Ecclesiæ.

Anno 1106

Anno 1106

De libertate Civium Compostellanorum. Cap. 23.

SUpradicto namque Consule Raimundo, qui tam ingenii claritate, quam generis nobilitate inter Occidentales emicuit, Gallætiæ Regnum obtinente, inter Compostellanos Cives contra nobiles terrarum Principes magnam dissensionem ortam esse cognoscimus: nobiles etenim sine aliqua justitiæ repetitione, & sine aliqua justa ratione Civibus cum per honores suos extra urbem commercia requirebant, censum & vehicula & omnia quæ asportabant sua, vi auferebant, quorum negotio ex utraque parte rationaliter ventilato, idem vir summæ prudentiæ & sapientiæ Consul R. finem imponere cupiens adstante non modica turba militum & virorum nobilium, tale edictum fecit,quod numquam aliquis Civium pigneraretur, nisi pro sua tantummodo causa justitia primitus postulata, & à Pontifice Sedis Apostolicæ denegata. Quod si quis superbia tumidus fastu elationis impinguatus, hujusmodi edictum ejus robore roboratum, in aliquo violare tentaret; ea quæ pigneraret duplici compositione componeret; & pro ipsa sui ausus temeritate solidos LX. persolvere idem Consul certa scripturæ cognitione affirmando confirmavit. Dato itaque judicio cum vir illustrissimus socer ejus Rex Adefonsus causa orationis B. Jacobi limina ferventi animo visitasset, & à Civibus, ut hoc judicium confirmaret, vehementius pulsaretur, ipse eorum justissimæ postulationi assensum præbendo suarum cognitionem literarum suæ successioni reliquit, & eum qui non observaret perpetuo anathemate constringendo constrinxit.

De Tributo S. Pelagii de Luto. Cap. 24.

CUmque apud Civitatem Zamoram præfatus Consul tam dissenteriæ morbo, quam acutæ febris ægrimonia percuteretur, de debito S. Pelagii de Luto (quod vulgari appe-

appellatione *Portaticum* dicitur) præfatus Episcopus eum Anno
vehementi invectione vehementer increpavit: quisquis ete- 1106
nim ea loci parte sive fecerat, sive transitum faciebat, non solum propter suæ pecuniæ amissionem, verum etiam propter magnum sui corporis dedecus, nudato exuviis sæpius corpore, instantius lacrymabatur. Quorum labores Episcopus animi compasione recordans, quia Consulem tunc temporis census inopiam pati cognoverat (multa etenim idem Consul militiæ suæ spoponderat, sed unde persolveret non habebat) ex propriis suæ Ecclesiæ stipendiis censum, qui ei more solito de Castro illo dabatur, pari trutina trutinatum ei conferre voluit: sed quia Consul pro remedio animæ suæ cognovit Episcopum constantius insistentem inter reliquas suarum eleemosynarum largitiones debitum id per firmam scripturæ cognitionem cum consilio suæ conjugis penitus abstulit, & suę propagini, si id repeteret, modis omnibus interdixit.

De acquisitis domibus Compostellæ, & de Pilonio, & de Branderitio. Cap. 25.

1 PRęterea sanctissimi Regis Adefonsi sororem sanctissimam, vocabulo Geloyram, finali sorte depressam totam curtem Anaemaris numularii Ecclesię B. Jacobi contulisse cognovimus. Quam equidem Geloyram medietatem Monasterii Pilonii & Branderitii cum pertinentiis eorum, non dissimiliter dedisse pręsensimus. Cujus digna vestigia ejus soror Urraca Regis Fredenandi discreta & nobilis filia, profunda mentis provisione pertractans, antequam suus spiritus de ergastulo carnis fuisset elapsus, in urbana Compostellę Civitate solum quoddam juxta forum luculenta literarum attestatione non dissimiliter impendit. In acquirenda autem supradictorum Monasteriorum, Pilonii, videlicet, & Branderitii, alia medietate cum om-

Anno 1106 omnibus ſuę dominationi jure veteri pertinentibus, tantum noſtra deſudavit Eccleſia, quoad uſque vir ſummę prudentię & religionis Rex Adefonſus cum ea quę ſibi proxima conſanguinitatis linea juncta conſtabat, Urraca videlicet, eodem utero progenita, per certam ſcripturę cognitionem firmo ſtabilitatis robore eam roboratam Clericis Jacobenſis tribuit Eccleſię.

De indagine terminorum Pilonii.

2 HIS igitur impetratis, & à Pontifice diligenter receptis, quia quidam corbulo Anſonſus ſcilicet Ramiriz, cognovit Epiſcopum ad ſuam venire Eccleſiam S. Eolaliam de Loſon, quę Pilonii, & erat & eſſe dicebatur, felle ſuę malę opinionis infectus ad Villicum terrę Luzum Ariam ſe tranſtulit, & per eum Conſuli & ejus uxori ſe pręſentavit, quatenus Eccleſiam illam & ea quę ſui juris non erant, eorum dominio manciparet: quod Epiſcopus comperiens tamdiu cum Infanta nunc blandis ſermonibus, nunc duris invectionibus ſępefatum negotium pertractavit, donec vir ejus ſuper hujuſcemodi rebus in quęſtione poſitis, & vera ſua indagine determinatis, tam ipſum Anſonſum, quam ejus hereditatem, quia ad Eccleſiam B. Jacobi pertinere cognoverant, Pręſulis dominio mancipavit. Recepto itaque Pilonio, cum ejus honorem diligenti inveſtigatione inveſtigaſſet, totum dominium à Viniola uſque in Carrium, & à Carrio uſque ad Portum Mouri, unde ſolo nomine ſe poſsidere medietatem perſenſit, juri ſuę Eccleſię vera aſſertione attinere tum temporis didicit. Quo cognito pręſentiam Conſulis celeriter adiit, & ejus conſpectui ſuper hujuſcemodi terminis querelam oppoſuit, cujus judicio & certa diffinitione de Viniola uſque in Carrium aliam medietatem ſe impetraſſe gaviſus eſt: & quia ab Carrio uſque ad Portum Mouri alia medietas ſub judicum de-

ter-

terminatione determinanda remansit, opportuno eam tempore determinari ratio postulat. Anno 1106

De diffinitione Oxomensis & Burgensis diœceseos, & de ægrimonia Comitis Raimundi. Cap. 26.

PORro aliquanto labente temporis articulo Dominus Papa dilectioni ejus quasi pręcordiali & speciali filio suo pręceptorias literas delegavit, quatenus cum comprovincialium sedium Episcopis, Petro videlicet Legionensi, & Pelagio Asturicensi, & aliis quos vitandę longitudinis causa sub silentio tegimus, eam quę inter Oxomensis & Burgensis Ecclesię Clericos ambiguitatem de finibus communis Parochię habebatur, certissima indagine determinaret, & facta determinatione super hujuscemodi omnibus, aures Dñi. Papę literis suis informarent: cujus profecto jussionis velut vir magnę auctoritatis & humilitatis sine mora obtemperans ad indagandos terminos iter suum cum omni celeritate arripuit. Cum autem in partibus Campanię ejus notus fuisset adventus, quoniam vir illustrissimus Consul R. quem natura & morum dignitas inter Occidentales non parum exornaverat, apud Villam Gralialium secus Sanctum Facundum positam, gravi ęgrimonię languore detinebatur, idem Consul, notę prędicti Pręsulis clementię quasi ad desiderabile salutis animę suę refugium, ut ad sese venire dignaretur, nuntios suos destinavit: ante cujus pręsentiam cum percita festinatione pervenisset, tanta veneratione venerandus Episcopus est susceptus, quantam silentio pręterimus, ne in ejus descriptione diutius & morosius immoremur. Nam postquam Consul dignis pœnitentię fletibus suorum criminum maculas detersit, & se & omnia suę potestati consistentia arbitrio Pręsulis commisit, in ripa fluminis Minei Monasterium de Plantata (1) cum

(1) Plantata *bodie* Chantada.

Anno 1106 cum suis apenditiis Ecclesię S. Jacobi fidelissima literarum attestatione dare voluit.

De Testamento S. Mametis, & de Obitu ejusdem Comitis. Cap. 27.

SED quoniam Ecclesia nostra non solum in capite, verum etiam in suis membris sic intrinsecus quomodo forinsecus à Villicis ejus frequenti impugnatione impugnabatur, ex internę pietatis affectu colloquiorum dulcedine pręfati Principis aures pulsans instantius, ei tandem persuasit, quod sicut Infantę Dominę U. uxoris suę consultu de servili conditione progenitis tam ad regalia imperia, quam etiam ad Comitatum pertinentibus, & in Civitate S. Jacobi commorantibus, inconcusa stabilitate per testamentum jugum debitę servitutis abstraxerat, sic me Petrum nondum Capellanum, scriptum de S. Mamete cum suis omnibus pertinentiis facere coarctavit, quod ante pręsentiam soceri sui Catholici Regis Domini Adefonsi, qui ad videndam ejus ęgrimoniam, quoniam specialis dilectionis Privilegio eum diligebat, advenerat, robore suo roboravit. Quibus ita peractis aliquando suę uxori fulfurcę tempestatis terrorem denuntians, aliquando venturę felicitatis gaudia repromittens, postquam ei persuadendo persuasit, quatenus omnes Ecclesias & hereditates, pręter hereditatem Superati & curtem unam in civitate, inter fluvios Uliam scilicet & Tamarim Apostolicę Ecclesię per testamenti deliberationem, sicut & contulit, contulisset, ejus sancta anima debita naturę munera persolvendo de habitaculo carnis est evulsa: quocirca communi Clericorum consilio, cum Petro Legionensi Episcopo, & aliis consortiis ad faciendam terminorum supradictorum indaginem duos Clericos suos direxit: ipse vero ad propria revertendo supradicti viri exequias

&

& pretiosam sepulturam in Ecclesia B. Jacobi debita humanitatis officia solvens officiosa pietate peregit. Anno 1107

De burgo Tabulato, & de Moneta S. Jacobi à Rege datis, & de altercatione pro Joanne Longobardo & fratre ejus. Cap. 28.

DEnique præfatus Imperator Donus Adefonsus interna mentis consideratione considerans tanti Pastoris solertiam circa opus Ecclesiæ ejusdem fore semper intentam, ex affluenti suarum rerum fertilitate operis inopiam sublevare desiderans, & in confinio Vallis Carceris burgum *Tabulatum* (1) & monetam S. Jacobi modis omnibus liberatam, ea legis conditione concessit, quatenus ejusdem operis machina primitus consummata, ulterius tam ad Clericorum inibi deservientium impensas, quam etiam ad usus suæ necessitati necessarios Ecclesiæ perpetuo sine ulla suæ propaginis receptione permaneat. Recepta ergo, sicuti patula cordis aure superius audistis, omnino libere moneta, ejusdem Præsulis summa solertia omnibus suis nummulariis Tandulfum majori ingenio præditum cum magna cautela propossuit: cujus custodiæ omnimodo monetæ dominium, ne falsificaretur, attribuit: qui Tandulfus per secretam sæpe fati Pontificis jussionem in discretis auribus piissimi Regis Adefonsi de duobus Civibus suis Joanne videlicet Longobardo, & ejus fratre Gaufrido, querelam opposuit, quorum alterum, Joannem scilicet Regis filiæ Repositarium, eadem Regina per jussionem & summam Præsulis rogationem collegerat, alterum vero Petrus Consul ab eodem Pontifice non dissimili ratione susceperat, quorum potestate vallatos tunc temporis Episcopus justificare non poterat. Audita igitur hujusmodi querela Rex

I Epis-

(1) *Nunc* Trabadelo.

Anno 1107 Epiſcopum cum ingenti veneratione ad ſe arceſsiri præcepit, & de his Civibus juſtitiam ab eo ſine dilatione expoſtulavit: & quoniam hæc Legione acta fuerant, ubi Conſul P. & Regina tum temporis aderant, Epiſcopus eos advocavit, ut cauſas illorum ſuorum hominum ante Regem cum ſuo nummulario determinarent. Miſſus itaque fuit conſul Petrus, ut pro ſe & Regina cauſas diligenter diſcuteret, & querimonia utriuſque partis jam diutius pertractata in conſpectu nobilium, qui eo tempore præſentialiter aderant, Rex omnium Civium dominationem, tam ſuæ filiæ, quam etiam Conſuli, in perpetuum abſtulit, dicendo ab avis & proavis ſuis ea legis conceſsione dominium Eccleſiæ B. Jacobi fuiſſe conceſſum, quod nullum hominium, nec aliquod jus in Civitate habere deberent, & tradidit eos Pontifici judicandos ut ſuos. Inſuper etiam omni ſuæ futuræ propagini modis omnibus maledicendo interdixit, ne quis ex ſua ſtirpe deſcendens, ſive deſcenſurus, aliquo auſu temerario hoc judicium contaminare vellet: quod ſi facere præſumeret, maledictionis ejus ſententiam feſtinanter incurreret, & à paterno ceſpite exul fieret, & dignæ divinæ diſpenſationis ultioni ſubjaceret.

De Cyrographo Monetæ.

SUB eodem vero tempore idem quoque Epiſcopus prō Cyrographo (1) Monetæ, quod erat faciendum duos Clericos ſuos Didacum Britanum videlicet, & Munionem fratrem ſuum, Burgis cum Rege reliquit: quod equidem factum cum nullatenus impetrare valuiſſent, quia Rex ſuper altare Apoſtoli ſe illud oblaturum eſſe aſſeruit, cum omni celeritate in propria ſunt reverſi.

De

(1) *Idem ac Chirographum.*

Anno 1108

De morte Sancii Regis filii, & de impetrato Cyrographo Monetæ. Cap. 29.

TRansacto ab hinc ferme triennio (1) in ea parte quos æstus solis facit Ethiopibus similes, castra & oppida Toleto subjacentia acrius solito invaserunt, & interfectis hominibus qui eorum obstabant fortitudini, quia robore militum suorum vallati nulla hostium spicula formidabant, ibi quasi in summa positi tranquillitate sua tentoria firmaverunt: quod cum filio Regis, Sancio scilicet, fuisset auditum, cujus custodiæ secundum Patris imperium Toleti dominium erat commissum, assumpta nobilitate Consulum, & stipatus probitate & militia virorum nobilium, ad fugandos hostes suæ patriæ destructores celeriter est profectus. Quos cum asiduis ictibus & duris incursionibus sterneret, quod est lacrymabile dictu, voluntatis suæ contrarium incurrit, quia ipse cum omni nobilitate sua Maurorum spiculis infeliciter succubuit. Cujus igitur audita pernicie, & virorum nobilium clade percepta, prudentia Præsulis suorum militum multitudinem collegit, & cum filia Regis Urraca ad loca quæ Mauri invaserant, desideratus advenit. Unde fugata hostium multitudine valida eum ægrimonia protinus est insequuta. Sed cum omnipotens Deus Ecclesiam S. Jacobi tanti Pastoris præsentia privari minime vellet, quatenus qui corrigendi erant Pastoralis curæ solicitudine corrigerentur, eum pristinæ incolumitati restituit, & *Segoviam* Civitatem, quæ Regis præsentia lætabatur, quam citius potuit intravit. Ubi cum surgente lu-

(1) *Præfata Monetæ donatio circa annum* 1105. *videtur facta, si intercesiit triennium: at cum post mortem Sancii pueri fuerit Scriptura firmata; huic non incongrue loco ejus mentionem reservavit. Obiit autem Regius ille puer anno* 1108.

Anno 1108 cis aurora tam de causis Ecclesiasticis, quam etiam de sæcularibus negotiis, sicuti bonum decet Ecclesiæ Rectorem, Regem alloqueretur, inter cetera scripturam, quam de Monetæ concessione jam fieri præceperat, ab eo summopere petiit. Cumque hoc persistendo nihil responsionis acciperet, & in sequenti die eadem Episcopus repeteret, tale fertur suscepisse responsum: Primitus, inquit, Toleti mœnia visurus adibo, & tunc sub habitu peregrinationis gratanti animo peram accipiam, & recto tramite eundo B. Jacobi Patroni & tutoris mei limina diu mihi desiderata visitare curabo. Ad quæ equidem loca cum Deo auxiliante pervenero, quod tua charitas valde deposcit, me offerente Cyrographum impetravit. Ne forte, inquit Episcopus subrepenti mortis articulo plenum vestræ devotionis affectum consequi non posSitis, dum vestræ discretioni posSibile conceditur, quia quod superstes feceritis, à propagine vestra, quæ amplius cupit acquirere, quam sanctis donis Ecclesias impertire, minime destruetur, vestri muneris largitionem impendere debetis: omnipotens etenim Dominus qui verus cordium & cogitationum nostrarum est inspector, non ad loca vel ad munera respicit offerentium, sed quæ munera & quo animo dentur, ex alto prospectat, quibus æternæ beatitudinis præmia sine fine conservat. Cum autem & his & hujuscemodi sermonibus Regis animus incalesceret, ite inquit, & omnia vobis necessaria hac die suppeditabimus, & in crastinum quod de his omnibus nobis Deus donaverit respondebimus. Mane itaque facto cum Rex & Regina in secretarii sui mansione sederent, Episcopus ab eis honorifice susceptus, quanta Regis animus tota nocte revolverat eo referente cognovit. Accersito etenim Repositario, sua scrinia fecit aperiri, unde sibi præfatum scriptum jusSit asportari: quo accepto flexis in terram poplitibus, genisque rivo lacrymarum madefactis, pedes Pon-

Pontificis oſculando, illud ei cum ingenti veneratione concesſit. Anno 1108.

Quod ædificavit burgum Cacavellos & cetera. Cap. 30.

IDEM quoque Epiſcopus quanta in francigeno itinere vigili exercitio condiderit, ad veſtræ cognitionis memoriam reducimus, ne ignorantiæ tenebris obfuſcata futurorum ſcientiam latere valeant. Conſtruxit namque Burgum *Cacavellos*, quod ſolo tenus deſtructum reperiit, & domibus inibi factis cum magno honore Eccleſiam conſecravit. Denique cum partes Campaniæ pro adipiſcendis ſuæ Eccleſiæ honoribus ſæpius viſitaret, & cum per Aſtoricam & Legionem ſæpiſsime tranſitum faceret, & in propriis B. Jacobi manſionibus locum requieſcendi minime reperiſſet (deſtructæ etenim & omnino incultæ humanis uſibus apparebant) ipſe intra ſuæ mentis habitaculum quaſi quoddam velamen triſtitiæ retinens, exterius tamen nulla ejus veſtigia oſtendens, qualiter eas ad perfectionis cumulum perduceret modis omnibus cogitabat. Tranſacto itaque non multo temporis intervallo, de propriis ſuis facultatibus cenſum & neceſſaria omnia cuidam villico ſuo attribuit, qui quo artificio eas ſpatioſas condiderit, ne minus vero dicere videamur, ex ipſarum perfectione, qui ſcire voluerit, plenius cognoſcere poterit.

De donis Conſulum. Cap. 31.

1 QUIA igitur hactenus & de Regibus & de Filiorum Regum muneribus quæ diximus ſub brevitate deſcripſimus, tempus exoptat, ut ad Comitum dona omni poſtpoſita morula redeamus. Comes namque Sanctius debita Conſulis jura ſummo regens moderamine, ſicut in Aviancos Villam *Maurim* per teſtamentum attribuit, ſic eum in eodem loco Eccleſiam dediſſe

Anno 1108 diſſe non ſurda aure audivimus : quem Conſul Petrus tota animi devotione ſequi cupiens : cum animus ſuæ uxoris à ſuo velle non diſcreparet, ſicut ſolum in Civitate circa monetam, ita poſt corporalem ſui reſolutionem in Nemitos Eccleſiam *S. Tirſi*, penes Avecundum S. Jacobi Villam cum hominibus debitæ ſervituti obnoxiis ; & Villam *Pauſatam* perpetuo habendas noſtræ Eccleſiæ reliquit. Cujus ſinceram devotionem ſoror ejus Munima ante oculos ſuæ mentis ſæpius revolvens, quoniam ſobrinum ſuum Froylam, præfati Comitis filium, in Nemitos cum ſervis Villam *Eruedinum* jam dediſſe B. Jacobo præceperat, ipſa non inferioris poſſe ſe eſſe exiſtimans, in territorio Salinienſi, Villas, videlicet *Romarizium*, & *Octarium* ſoprinum imitata, Clericis Eccleſiæ perpetuo conceſsit. In Lemos quoque Comitiſam Geloyram partem Monaſterii S. Veriſsimi cum omnibus ſuis Beneficiis & debitis, dediſſe, quoniam ſcimus, ſine ambiguitate proferimus.

De donis Militum.

2 EXpeditis itaque Comitum donis, & pro noſtro modulo diligenti pertractatione pertractans, quia ad inferiores Militum lineas gradatim deſcendendo deſcendimus, eorum dona, licet inferiora, minime prætermittere debemus : per hæc etenim & minus valentes ad exercitium bene operandi decenter aſſurgunt, & potentes ad ſublimiora peragenda penitus inardeſcunt.

3 Lucius ergo Ariades cum vehementi febris moleſtia vehementer eſſet aſtrictus, quoniam uxorem ſuam Majoram in ſupremo finis articulo poſitam, mediam partem de ea Villa quæ eſt ſecus Pontem Uliæ, & in Salnes medietatem de Villa *Quintalna*, & in Taberiolos Villam *Ruvinum*, contuliſſe cognoverat ; ipſe eam toto mentis ardore imitari deſiderans, itidem in Deza Villam *Sautum longum*, & in Cuſanca Villam *Dadin*,

din, & in Deza *Villam novam*, & aliam penes Pontem Ulliæ non disſimili ratione conceſsit. Anno 1108

4 In Salinenſi vero confinio Oduarius Didacides Villam *Ovar*, & Ovecus Creſconides Villam *Portal*, & Nunus Pelagides alium Sautum, ſicut cum magna ſuarum conjugum devotione dederunt, ſic nos eas ſummo animi affectu ſuſcepimus.

5 Sed quia idem Paſtor in acquirendis ſuæ Eccleſiæ rebus ſemper erat ſolicitus, quartam partem Eccleſiæ S. Veriſsimi de Arcubus, & medietatem Eccleſiæ de Eccleſia S. Georgii Villæ novæ, & in ripa Uliæ Eccleſiam S. Joannis de Coba ab Aria Aloitide ſimul cum ſervis ſuis ſolicite conquiſivit, & conquiſitam vigilanti cura, vigilantius conſervavit: ſicut enim aliena juſte conquirere ſumma virtus eſſe cognoſcitur, ſic acquiſita caute cuſtodire non inferior virtus à ſapientibus creditur.

6 Denique in monte Zebruario Burgo *Paturnelo* ab Oveco Sanctio impetrato, in ripa Tamaris de Monaſterio *Novallis* Didacum Viliulfidem tertiam partem contuliſſe, propriis obtutibus ipſi perſpeximus.

7 Præterea in *Farenſi pago* Creſconium Petridem, ſicut Villam dediſſe cognovimus, ſic Sandinum Adefonſum in Dubria portionem ſuam de Villa *Benviver* conceſsiſſe ſimiliter ſcimus.

8 Porro Epiſcopus ſubtili mentis induſtria quaſi futurorum certiſsimus eminus futura mala proſpiciens, ne pauperes intolerabili pondere cujuſdam noſtri parochiani, Petri videlicet Conſulis, qui omnia more hoſtium devaſtare conſueverat, opprimerentur, & Villam ab Onega Ectaz per teſtamenti ſeriem acquiſitam pro alia in Aona cum ejus fratre Garſiea tranſmutavit, & ibi, in Aona videlicet, Villam Petri Petridis convenienti pretio conquiſivit, quas præfatus Comes cupiditatis ſiti in modum clibani ar-

Anno 1108 ardens emere concupierat. Tunc Episcopus ipsam Villam nomine *Ovam* pretio videlicet sexcentos solidos à Petro Petriz, cujus juris erat, emit, & sic ab injuria Comitis evasit.

9 Circa idem fere tempus Episcopus in Montanos Villa Jacobi de Martino Pelagide jam diutius impetrata in Vaniensi affinitate Gunza Eriz evidenti inditio Ariam Gundesindidem evidenter aspiciens, qui quartam partem Monasterii S. Pelagii de Circitello contulerat, ejusdem Monasterii suam portionem & octavam S. Eulaliæ de Bando cum omni stabilitate nostræ contulit Ecclesiæ.

10 Interea Ildoncia Froilaz, ea quæ nullo umquam fine determinantur ætate confecta sancta meditatione præmeditans, post hujus vitæ naufragia, se ulterius operari minime posse, Geloyram Martinidis, & Adefonsi Munionis sancto exemplo fortiter excitata, quorum alter in confinio S. Eulaliæ de Ovorio Villam, alter in Pistomarcis Villas, *Olveiram* scilicet, *Cirues*, & *Neormam*, Ecclesiæ habendas perpetualiter concessit; ipsa non dissimilem gerens animum, in Cornato de Monasterio Argentario, quod suus animus expectabat ad bonæ devotionis effectum sine ulla dilatione perducere festinavit, quando suam particulam per certam scripturam præsentibus Clericis nostræ submisit Ecclesiæ.

11 Acquisitis itaque in Taberiolos à Baragunzia Sisnandiz *Villacobas*, & de *Villa Plana* sexta, de *Lagaztone* vero superiori sexta, & de inferiori decima portione, in dominio Saliensi de Villa bella duas partes pretii collatione comparavit.

Item de restauratione Ecclesiarum. Cap. 32.

PRæterea præfati Præsulis provida paternitas sicut clara sui ingenii solertia de muliere Ariæ Savariquiz Guina Oduariz, duas Villas, *Pausatam* scilicet, & *Fusim*, altera

tera earum in *Lagartones*, alteram vero in ripa fluminis Uliæ in dominio Sacri Montis solicite conquisivit, sic in Sancta Xpina de Noya, aliam Villam de Pelagio Gundesindide cum ab hac præsenti luce migraret, non minus solicite impetravit. Impetravit postremo Ecclesias quas in propriis B. Jacobi hereditatibus cum quodam honesto viro Joanne scilicet nostræ Ecclesiæ Archidiacono in Nemitos paternitatis ejus discretio solicite restauravit, & restauratas præsentia nostra nequaquam postposita solicitus consecravit, veluti Barbarios. Pravella, Avegundo, Toiobre, Degio, Aumentarias, Moralias, de hoc tractatu excludimus. Anno 1108

De ædificatione Castelli Honesti. Cap. 33.

HÆC autem inserendo inserimus, quia cum assidua incursione Ismaelitarum sævitia in devastationem nostræ Patriæ vehementius desevisset, ipse Episcopus cum Propheta pro domo Israel se fortem murum opposuit, & cum homines è diversis partibus ad *Honesti* (1) *Castrum* reficiendum annua revolutione ex assuetudine convenirent, quatenus quæ destructa & aptanda erant advenientium frequentia restauraret, sumpto cum Rege consilio, Rex injunxit ei, ut quoniam male aptatum erat, Castrum illud penitus destrueret, ne forte Ismaelitarum subdola versutia qualibet machinatione, seu ingenii calliditate, illud caperet, & inde totam affinitatem ejus, & circumquaque vicinam solo tenus devastaret. Consilio ejus audito Episcopus intra suæ mentis hospitium digna volvens suspiria, quoniam ejus prudentiæ magis placuit semper ad utilium ædificationem tendere, quam ad destructionem funditus anhelare, ex unaquaque domo totius sui Episcopii ad illud sublo-

K

(1) *Vide Tomo præc. sub Cresconio Episcopo num. 5.*

Anno 1108 blevandum Regiæ Monetæ solidum reddi præcepit. Quibus receptis homines huic servituti obnoxios per certam scripturæ interpositionem ab hoc servili more ingenuavit: de quorum minima pecunia quoniam moneta tam pondere, quam lege tum temporis erat attenuata & debilis; non turrim integram ad summitatem perducere potuit, sed de propriis facultatibus sic Castrum Honesti murorum ædifitio, propugnaculis, & turrium altitudine munivit, quod si forte tam Moabitæ, quam Ismaelitæ se aliunde quoquo modo ad id Castrum applicarent, aut lapidibus & acutis sudibus desuper jactis obruerentur, aut à militibus qui ibi sub tranquillitatis custodia permanerent, captionis aut mortis periculo proculdubio urgerentur.

De Archipresbyteratibus Bisancos, Trasancos, & Salagia, Cap. 34.

1 ANTE vero quam hæc omnia agerentur (1) præfatus Episcopus recolens Mindunienſem Episcopum duos Archipresbyteratus, & dimidium, ab antecessoribus suis, scilicet Compostellanis Episcopis, sub nomine præstaminis obtinuisse, ne forte eos in posterum Compostellana sub aliqua occasione amitteret Ecclesia, ab eo pacifice requisivit: & quia ei reddere contempsit, in Carrionensi Concilio, quod B. Toletanus Archiepiscopus, & S. Romanæ Ecclesiæ Legatus celebravit, proclamationem fecit, & super hac re nuntios suos Domino Papæ multotiens destinavit. Cujus literas licet diverso tempore asportatas, quia ad unum negotium pertinebant, in unum non

(1) *Scilicet ab anno* 1102. *ut ex num. seq. constat: sed cum anno* 1108. (*de quo nunc*) *lis denuo fuerit agitata; rei ad eam pertinentes, esto diverso, ut inquit, tempore actas, non incongrue simul commemorat.*

non incongrue constringendo constrinximus. Archiepiscopus igitur Donus Bernardus à compluribus comprovincialium Episcoporum comperiens supradictos Archipresbyteratus, videlicet Bisancos, Trasancos, & Salagiam, ad jus Compostellanæ Ecclesiæ pertinere, has Minduniensi Episcopo misit literas.

De eodem.

2. BErnardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopus, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus Karissimo suo Domino G. (1) Minduniensi Episcopo salutem. Quod ad *Carrionense Concilium* fraternitas tua se præsentare nequiverit per nuntios tuos ægrimoniæ tuæ necessitatem cognovimus, in quo quidem Concilio inter ceteras quæ adversus te ortæ sunt querimonias, Ecclesia S. Jacobi in auribus nostris gravem super te querelam peregit, quod duos scilicet Archipresbyteratus & dimidium, quos juris præfati Apostoli quondam fuisse constat, violenter usurpat. Quo circa tibi per obedientiam præcipimus, ut quidquid præfata Ecclesia legitimis scriptis habuisse perhibetur, sicut in Privilegio Romano continetur, omni alia ambage postposita reddere non recuses, ne forte Romani Privilegii transgressor, anathematis gladio feriaris. Postremo his præfatæ Ecclesiæ restitutis, venerabilem fratrem & Coepiscopum D. interpellabimus, quatenus vel ea, vel alia fraternitati tuæ indescendendo, (2) nostro interventu ad tempus tibi conferat. Vale. Anno 1102

Datum Legione II. Nonas Februarii Era M.C.XI. (anno 1103.) Anno 1103

(1) Gundisalvus ei *nomen erat.*

(2) *Forte idem quod vulgo* condescendiendo, *id est, illius voluntati indulgendo.*

3 Quibus literis Mindunienſi Epiſcopo nōn obedien-te, Compoſtellanus Epiſcopus ad Dñum Papam duos nuntios delegavit, & per eos hujuſmodi negotium in Carrionenſi Concilio agitatum ei notificavit. Dñs. Papa tantę auctoritatis literas conſpiciens, ac totius Concilii juſsionem intenta cordis aure proſpiciens, ſubſequentes literas Mindunienſi direxit Epiſcopo.

4 *P. Servus ſervorum Dei. Venerabili fratri G. Mindunienſi Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Venerabilis fratris noſtri Didaci Compoſtellani Epiſcopi & Clericorum ejus querelam accepimus pro Eccleſia S. Jacobi Archipresbyteratibus, quos injuſte retinere diceris audivimus, & quia judicium Legati noſtri Toletani Archiepiſcopi, quod apud Carrionem nuper in Concilio edixerat, contempſiſti. Mandamus ergo ut aut juxta judicium datum facias, aut ſi te pergravari exiſtimas, præſentiam tuam ad ipſius Legati audientiam repræſentes cauſam tuam tractaturus: ſi vero nec modo acquieſcere volueris, ſententiam quam ipſe dictavit, auctoritate noſtra confirmamus. Datum Laterani K. Maii* (1103.)

Item de eodem.

5 HIS literis ſuſceptis nobis reſpondere noluit, ſed ad pręſentiam Dñi Papę Clericos ſuos, ſcilicet Gundiſalvum & Munionem deſtinavit, & per eos has literas Compoſtellano Epiſcopo D. aſportavit.

6 *P. Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri D. Compoſtellano Epiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Petentibus Eccleſiæ tuæ Clericis qui dudum ad nos venerant, ſcripſiſſe nos reminiſcimur Mindunienſi Epiſcopo, ut duos Archipresbyteratus & dimidium quos in ejus Paroquia B. Jacobi Eccleſia tenuiſſe dicebatur, tuæ poteſtati reſtitueret. Venientes vero ad nos ſupradictæ Mindunienſ-*

niensis Ecclesiæ Clerici dixerunt per annos XL. postquam terra illa de manibus Sarracenorum erepta est, præfatam Ecclesiam quiete Archipresbyteratus illos possedisse. Si ergo veritas sic se habet, præcipimus dilectioni tuæ, ut eosdem Archipresbyteratus & dimidium in ejusdem Ecclesiæ possessionem dimittas quiete. Prætereà consuetudines quas pari possessione in quibusdam se dicunt habuisse Ecclesiis, quas tua fraternitas abstulisse dicitur, volumus te jam dictæ Ecclesiæ restituere. Sane si in his omnibus B. Jacobi Ecclesia jus aliquod habet, ad proximas Kal. Octobris nuntios cum Mindunienfis Episcopi Legatis, qui in eodem termino ad nos venturi sunt, destinabit. Datum Laterani Idus Octobris.

Item de eodem.

7. QUarum quidem pręceptione tam nos quam ipsi apud Kal. Octob. Romam magna festinatione ivimus: & hoc judicium à Dño Papa Paschali II. suscepimus, videlicet, ut quinque personæ ex vetustioribus Mindunienfis Ecclesiæ irent Astoricam, ibique Burgensi Episcopo Doño G. præceptoriis literis Doñi Papæ advenienti jurarent prædictas Diœceses se XL. annorum spatio inconcusse possedisse, ea scilicet ratione quod ulterius non inquietarentur. Mindunienfis Episcopus supradictum judicium audiens, quamvis senectutis suæ debilitate impatiens laboris esset, cum Clericis Compostellanæ Ecclesiæ Astoricam judicium subiturus intravit: ubi cum esset, & Burgensem Episcopum interveniente ægrimonia non invenisset, tam propter absentiam ejus, quam etiam indigentiam personarum, judicium complere nequivit. Ea propter simul disposuerant, ut ubicumque ipse esset, ejus conspectui se repræsentantes tantum negotium diffinirent. Cumque inde egrederentur omni festinatione ad Castrum Soritium, ubi Doñus Rex A. erat pervenerunt, & in ejus

Cu-

Curia Burgensem Episcopum invenerunt. Ibi etiam sicut prius Astoricæ, ita coram ipsius præsentia ac multorum nobilium virorum judicium Dñi Papæ complere omnino renuit. Burgensis itaque Episcopus videns eos defectum incurrisse, Dño Papæ literis suis patefecit: ipse vero Cardinalium sumpto consilio has literas Minduniensi Episcopo remisit.

Item de eodem.

8 *P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri G. Minduniensi Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Sicut ex confratris nostri Burgensis Episcopi, cui negotium commisseramus, suggestione cognovimus, & sicut venerabilium Episcoporum Petri Lucensis, Alfonsi Tudensis, significatione percepimus, qui in eodem negotio cum alio Episcopalis officii viro, cujus literas non accepimus, memoriæ suæ testimonium perhibuerunt Archipresbyteratus illos de quibus coram nobis quæstio acta fuerat, Bisancos, Trasancos, Salagia, in communi tractatu constitit ad jus Compostellanæ Ecclesiæ pertinere, quippe quæ ab Iriensi seu Compostellano Episcopo ad præsidium fuerant Minduniensis Episcopi distributi. Ea propter dilectioni tuæ præcipimus, ut eosdem Archipresbyteratus, qui equidem ad Compostellanæ Ecclesiæ jus ita pertinere noscuntur, quietos & integros in ejusdem Ecclesiæ jure deinceps permanere permittas, alioquin justitiæ obsistentes justitiæ frameam efficacius sentiatis. Datum Laterani VIII. Kal. Novembris.*

Item de eodem.

9 HIS nimirum supra scriptis literis visis, ipsi tanquam ignorantiæ vinculo obligati obedire contempserunt. Cum ergo Toletanus Archiepiscopus & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus Legione Concilium celebraret, idem

Idem Compostellanus Episcopus interfuit; & in præsentia Regis totiusque Concilii, proprio ore querimoniam ex inobedientiæ culpa latine ventilavit. Querimonia siquidem audita, & ex utraque parte diutino spatio pertractata, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legatus hujusmodi diffiniendum negotium quibusdam commisit Episcopis: qui seorsim venientes & utriusque partis rationes invicem pertractantes, communi consilio statuerunt, ut Diœceses illæ à Mindunienfi Episcopo ablatæ, sub regimine Auriensis Episcopi retinerentur, donec cum literis totius Concilii Romam peterent, & huic negotio tam longo tempore agitato finem imponerent. Acceptis itaque tam Toletani Archiepiscopi, quam etiam totius Concilii literis, idem Episcopus suum Archidiaconum, nomine Gaufridum, super hoc negotio Romam direxit, & quia Mindunienfis Ecclesiæ nuntii defuerunt, Dñus Papa non determinavit judicium, sed Toletano Archiepiscopo determinandum per has literas commisit.

Diffinitio ejusdem negotii. *Cap.* 35.

1 *P. Episcopus II. B. Toletano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Literas dilectionis tuæ breves omnino recepimus, in quibus præter causam quæ inter Ecclesiam S. Jacobi & Mindunienses agitur, nil aliud de statu nobis Hispaniarum dicere voluisti. Cumque te in eisdem Concilium celebrasse dixeris, nihil de rebus in eodem Concilio gestis præter præfatam causam intimare curasti, de quibus satis nos mirari noveris, quia & te videre, & statum terræ vestræ libenter vellemus agnoscere. Causam autem illam, quam inter Mindunienses Clericos & S. Jacobi Clericos agi prædiximus, si Mindunienses, sicut mandasti, à probatione possessionis defecerunt, fraternitas tua partibus utrisque competenti loco & tempore convocatis tranquille & legaliter sine dilatione diffinire procuret: in eos au-*

autem qui constituto à te loco & tempore defuerint, Canonicam sententiam dare non differas.

2 Et quia his literis asportatis, per Archiepiscopum Toletanum Romanæ Ecclesiæ Legatum justitiam habere nequivimus, aliquantulum temporis ab hac disceptatione non sine molestia quievimus. In qua nimirum dilatione ejusdem Diœcesis Clerus & populus recolentes easdem Diœceses, tam catalogis legitimis, quam proprietate juris Ecclesiæ B. Jacobi fuisse, & esse debere, sine ullo scrupulo cognoscentes; insuper audito judicio Toletani Archiepiscopi & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Legati, ultronei ad prædicti Episcopi celsitudinem venerunt, & se errasse viva voce confessi sunt, qui ducta tam longi erroris pœnitentia, ei & Ecclesiæ suæ perpetuam obedientiam exhibuerunt. Quorum subjectio & nomina literarum cognitione inferius denotata sunt.

Obedientia Abbatis Sancti Martini de Trasancos.

3 EGO Nunno Abbas Cœnobii S. Martini, quod est situm territorio Trasancos secus flumen quod dicitur *Juvia*, pro Parochia Ecclesiæ Compostellanæ promitto canonicam subjectionem & omnem in Christo obedientiam Doño Didaco II. Ecclesiæ S. Jacobi Apostoli Episcopo, ut cum prædicto Monasterio & hominibus ei pertinentibus sim fidelis & obediens deinceps in perpetuum pro Diœcesi S. Jacobi, tam illi quam successoribus ejus Canonice promovendis, tam ego quam successores mei eidem Monasterio præponendi. Hanc professionem feci ego Nunno Abbas Era I.C.XVIII. & quot VII. Id. Februarii. (anno 1110) (1) *De*

(4) *Esto de rebus anno* 1108. *gestis, nunc sermo; præfatas meritò adjungit obedientias, quamvis aliquanto elapso tempore (ut præmisit) factas, utpote quæ causæ pro nunc finem dederunt. Vide libro* 2. *cap.* 56.

De Subjectione aliorum.

Recepta hujus Abbatis obedientia, non multo subrepenti temporis articulo hanc professionem & obedientiam ab inferius scriptis devote suscepimus sub era M.C.XVIII. & quot Nonis Mar.

Obedientia Monachorum, Abbatum, Clericorum, & Laicorum.

4 NOS habitantes apud Diœceses Bisancos, Trasancos, Lavacencos, & Arros, tam Abbates, Archipresbyteri, Monachi, & omnium illarum Ecclesiarum Rectores, quam & Comites, & Milites, & Dominæ, & universus populus quorum nomina & subscriptiones inferius notantur, vobis Ven. Dño D. II. Dei gratia S. Jacobi Apostoli Episcopo & Ecclesiæ vestræ veridice confitemur prædictas Diœceses Canonica institutione esse quondam Iriensi sedi subjectas per fines proprios & antiquos terminos, & quadam causa injusta existente inde sublatæ sunt, & quia nos & antecessores nostros cognoscimus contra Canonum decreta erravisse, agnito veritatis tramite sponte subdimur tibi & Ecclesiæ tuæ promittentes obedientiam, ut deinceps simus concurrentes ad B. Jacobum census & debita quæ ad jus Sedis vel Diœcoseos pertinent singulis annis fideliter vobis & successoribus vestris per dispositionem vestri Prælati, quem vos & successores vestri nobiscum & cum nostrorum successorum assensu unanimiter elegeritis, tam nos quam & successores nostri cum omni reverentia persolvamus & tali pacto hoc coram Deo & B. Jacobo unanimiter affirmamus, ut non nos, neque successores nostri ullo unquam tempore ab hac promisione, & subjectione retra-

hamur, ſed viribus noſtris & toto noſtro conamine abjecta & aliorum Pontificum prælatione & dominatu, ut prædiximus, veſtræ veſtrorumque ſucceſſorum obedientiæ ac præceptis perenniter adhærentes, vobiſcum in hoc ſæculo educati, juſtè ac piè vivamus, & Cælorum Regna veſtris orationibus & B. Jacobi intercesſione feliciter capiamus. Et ſi aliquis non credens in futurum recalcitrare vel quod ſtabilitum eſt irritare voluerit, quiſquis fuerit, niſi reſipuerit, perpetui anathematis gladio feriatur. Cunctis autem obſervantibus ſit Domini & Redemptoris noſtri atque B. Jacobi benedictio, & ſuorum peccatorum plena remisſio, & in perpetuum cum omnibus Sanctis felix habitatio. Hæc confesſionis & ſubjectionis ſcriptura plenum obtineat robur per omnia ſæcula. Amen.

Confirmatores.

5 PEtrus Froylaz Comes proprio ſigno confirmo. Comitiſſa Dña Major, uxor ejuſdem Comitis, confirmo. Nunnus Abbas Cœnobii S. Martini de Juvia propria manu conf. Munina Froylaz ſoror prædicti Comitis proprio ore & ſubſcriptione confir. Viſclavara Froylaz & ſoror ejuſdem Comitis, atque Munia Deo vota conf.

Nomina militum de Biſancos.

6 HÆC ſunt nomina militum habitantium Biſancos, quæ inferius denotata ſunt. Menindus Holmiz confirmo. Feruens Holmiz confir. Hiſtrarius Holmiz conf. Ovecus Froylaz conf. Rudericus Pelaiz conf. Viſtrarius Pelaz conf. Gundiſalvus Menendiz conf. Munninus Oduariz ↄ. Veremudus Rageliz ↄ. Joannes Vimaraz ↄ. Veremudus Aſmodi ↄ. Petrus Veremudiz ↄ. Fernandus Suariz ↄ.

No

Nomina Sacerdotum.

7 HÆC sunt nomina Clericorum ibidem habitantium, qui hanc subjectionem juste B. Jacobo devoverunt & confirmaverunt, tam pro se præsentibus, quam pro ceteris suis sociis absentibus, atque pro universo populo, Pelagius Almondiz Presbyter Ecclesiæ S. Petri de Cervalles conf. Didacus Fulgentiz Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Juvia conf. Vimara Presbyter S. Jacobi de Francia conf. Rudericus Sisnandiz Presbyter, & Prælatus Monasterii S. Vincentii conf. Pelagius Veremudiz Presbyter Ecclesiæ S. Joannis de Pinnario conf. Gutierre Osoriz Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Magnios conf. Rudericus Muniz Presbyter Ecclesiæ S. Vincentii de Mediano conf. Oduarius Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Caurio conf. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Jacobi de Baraliobre conf. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Mametis de Laragia ɔ. Joannes Presbyter Ecclesiæ S. Marinæ de Seliobre ɔ. Ordonius Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Seliobre ɔ.

Nomina militum de Trasancos, & Lavacencos, & Arros.

8 HÆC sunt nomina militum Trasancos, & Lavacencos, & Arros habitantium, quorum nomina inferius denotata sunt, qui hanc subjectionem juste fecerunt tam pro se præsentibus, quam & pro sociis suis absentibus, atque pro universo populo. Nunnus Veremudiz conf. Ovecus Gundisalviz conf. Gundisalvus Petri ɔ. Suario Teliz ɔ. Veremudus Gelidiz ɔ. Rageliz ɔ. Menindus Gundisalviz ɔ. Froyla Veremudiz ɔ. Ovecus Muniz ɔ. Petrus Muniz ɔ. Petrus Gundisalviz ɔ. Veremudus Hiscaz ɔ. Egica Stephaniz ɔ. Veremudus Petri ɔ. Petrus Suariz ɔ.

Nomina Presbyterorum ibidem morantium.

9 HÆC sunt nomina Clericorum ibidem habitantium, qui hanc subjectionem firma stabilitate, ut supra exaratum est, devoverunt & confirmaverunt, tam pro se, quam pro universo populo. Joannes Presbyter, Prælatus Monasterii S. Juliani de Naraon conf. Moninus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Sichario ɔ. Enindus Presbyter, Prælatus Monasterii S. Stephani de Setes ɔ. Suarius Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Castro ɔ. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Eulaliæ de Avinio ɔ. Erus Presbyter Ecclesiæ S. Jacobi de Laco ɔ. Garsia Presbyter Ecclesiæ S. Juliani de Lamas ɔ. Ordonius Presbyter Ecclesiæ S. Saturnini ɔ. Rudericus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ Majoris ɔ. Froyla Presbyter Ecclesiæ S. Petri de Lexa ɔ. Muninus Presbyter Ecclesiæ S. Mariæ de Lavacencos ɔ. Vimara Presbyter Ecclesiæ S. Salvatoris de Sarantes, & Petrus Luz ɔ. Gunsalvus Presbyter, Prælatus Monasterii S. Mathæi ɔ. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Columbæ ɔ. Pelagius Presbyter Ecclesiæ S. Georgii de Marinas ɔ. Petrus Presbyter Ecclesiæ S. Romani de Doñius ɔ.

Ego Pelagius Pelagii filius, & Presbyter illius patriæ indigena confirmante supradictorum assensu scripsi in Concilio, & confirmo.

Ad confirmandam hanc obedientiam. Cap. 36.

ACcepta ergo tam Clericorum, quam populi obedientia præfatus Episcopus duos de Clericis suis, Gaufridum videlicet ejusdem Ecclesiæ Archidiaconum, & Petrum Capellanum super hujuscemodi omnibus, citato calle Romam direxit, qui à Domno Papa subsequentes literas huic negotio finem imponentes asportarunt.

Testa-

Testamentum horum quæ pertinent ad Ecclesiam S. Jacobi.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Episcopo ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima desiderantium non est differenda petitio. Tuis ergo frater in Christo charissime petitionibus annuentes quas per fideles Ecclesiæ vestræ filios Gaufridum Ecclesiæ vestræ Archidiaconum, & Petrum Presbyterum Capellanum suggesistis, ad perpetuam Sanctæ Compostellanæ Ecclesiæ pacem ac stabilitatem pro B. Jacobi Apostoli reverentia præsentis decreti stabilitate sancimus, ut universa quæ ad ejusdem B. Jacobi Ecclesiam, in qua nimirum ejus corpus requiescere creditur, proprietario jure intra vestram Parochiam pertinent, sicut ex supradictorum fratrum relatione didicimus, quieta omnino & integra vobis vestrisque successoribus in perpetuum conserventur, videlicet terra de Superato, Dormiana, Bavegium, Coronatum, Mercia, Archipresbyteratus S. Pelagii de Circitello, Mons Sacer, Taberiolus, terra montium usque ad Avium, Morracium, Salniense, terra Termarum, terra de Arcubus, Iriense, Pistomarcus, Amabeæ & alii montes, Prucios, Trasancos, Lovacencos, Arros, Nemitos, Bisancos, terra de Faro, Coporos, Celticos, Brecantinos. In montanis duo Archipresbyteratus, Dubria, Barcala, Salagia, Gentines, & cetera usque ad Oceanum, sicut in scriptis ejusdem Ecclesiæ continentur. Confirmamus etiam vobis quæ à Rege memoriæ nobilis Ildefonso & à sororibus ejus Geloyra videlicet atque Urraca, & à supradicti Regis genero Comite Raimundo & ejus conjuge Urraca ejusdem Regis filia B. Jacobo & ejus Ecclesiæ Chirographis seu testamentis legitimis oblata sunt, videli-

cet

cet Monetam Compostellanæ Civitatis, Monasteria Piloniúm & Branderizium, Ecclesia S. Mamitis cum omnibus pertinentiis eorum, domos in Civitate Compostellana. Confirmamus etiam vobis oppida, seu prædia, quæ à superioribus Hispanorum Regibus data sunt, videlicet Honestum, Farum, Castellum S. Mariæ de Lanciata cum pertinentiis eorum, Ecclesiæ SS. Victoris & Fructuosi, & Villam Cornelianam in Portugalensi pago cum pertinentiis suis. Decernimus itaque ut nulli omnino hominum liceat eamdem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, minuere vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Dñi Redemptoris nostri Jesu-Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtę ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco justa servantibus, sit pax Domini nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant.

Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ Romanæ Ec-
Anno *clesiæ Diaconi Cardinalis ac Bibliothecari XI. K. Maii, Indict.*
1110 *III. Incarnationis Dominicæ anno M.C.X. Pontificatus autem Dñi Paschalis secundi Papæ anno XI.*

De oppressione Sanctæ Ecclesiæ, & de invasione Ecclesiæ S. Michaelis in Compostella. *Cap.* 37.

1 *P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D.*

D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Oppressiones & angustiæ quas in partibus vestris Ecclesia patitur, gravi cor nostrum mœrore afficiunt: unde & omnipotentem Dñum ut vobis subvenire dignetur oramus, & vos ipsos monemus, ut strenuos viros ad defensionem Ecclesiæ suscitare curetis. Petitionem quam nobis tam vestra quam ex Cleri & populi parte, Ecclesiæ vestræ filii G. Archidiaconus & Petrus Capellanus, qui ad nos missi sunt, suggesserunt, ad præsens implere non possumus, sicut idem nuntii vobis poterunt vivis vocibus intimare. Ceterum id vos indubie scire volumus, quia nos exaltationi vestræ Ecclesiæ congaudemus. Cupimus enim eam competenter pro B. Jacobi meritis honorare. Anno 1109.

2 Idem quoque P. nostræ Ecclesiæ Capellanus, super quodam spurio nomine Suario, qui amplius sæculari potestati fulgebat, quam Subdiaconatus officio vacabat, in præsentia Domni Papæ querimoniam latine ventilavit. Suarius enim suarum tribuum robore vallatus, sine aliqua justitiæ repetitione, tertiam Ecclesiæ S. Michaelis portionem, Mense Januario nondum finito, ei cum summa violentia abstulit, cujus tempestatis impetum ferre non valens, ad Dñi Papæ celsitudinem confugium fecit, cernendo Suarium injustitiæ nebula esse obductum, de cujus Ecclesiæ restitutione subsequentes literas Romanæ auctoritatis sigillo munitas suscepimus.

De Redintegratione eidem Ecclesiæ.

3 *P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Filius noster P. Ecclesiæ vestræ Capellanus adversus Suarium conqueritur, quod sæcularibus potestatibus usus Ecclesiam S. Michaelis, quæ in Civitate vestra sita est, ei violenter abstulit, unde quid in Canonibus cautum sit,*

Anno 1109 *sit, non ignorat fraternitas tua. Mandamus itaque dilectioni tuae, ut eum convenias, quatenus ei praedictam Ecclesiam restituat, & quiete tenere permittat: alioquin canonica sententia feriatur, & Ecclesia ipsa interdicatur.*

Confirmatio Cardinalium & ceterorum. *Cap.* 38.

LIteras denique quas de confirmatione vestrorum Cardinalium, quos Deo juvante ad decus vestrae Ecclesiae in Ecclesia statuimus, & de investitura Ciniensis Monasterii, de illis etiam qui incesto conjugio filias suas astringunt, & de aliis diversis negotiis in unum colligere non incongruum duximus, quia ante mortem Regis nos eas suscepisse meminimus. Sed ante quam ad alia transeamus, de militibus qui causa Hierosolymitanae visitationis loca vestra Maurorum incursionibus devastanda relinquebant, sicut literas prius suscepimus, sic eas non immerito in serie libri praeponimus.

Ne occasione Hierosolymitani itineris occidentalis depopuletur Ecclesia. *Cap.* 39.

P. Episcopus servus servorum Dei. Clericis & Laicis Al. (*) *regnum habitantibus salutem & Apost. benedict.*

Magnum vestrae salutis dispendium facit, quod Apostolicae Sedis praeceptis obedire contemnitis. Scripsimus enim vobis praeterito tempore, ne Hierosolymitanae expeditionis occasione partes vestras desereretis, quae Maurorum & Moabitarum quotidianis incursionibus impugnantur, non parum enim in discessu vestro illorum tyrannidem occidentalibus partibus formidamus. Quare nos partium vestrarum, tam Clericos quam Laicos, quos videre potuimus, à Hierosolymitana profectione desistere, & ad patriam suam re-

(*) *Aldefonsi, scilicet, VI.*

redire præcipimus. Latores quoque præsentium Munionem, & Didacum, & Nunonem cum sequacibus suis à nobis coactos redire sciatis. Unde etiam vestræ dilectioni præcipimus, ne quis eos pro reditu hoc infamare, aut calumniis aliquibus præsumat impetere. Vobis ergo omnibus iterata præceptione præcipimus, ut in vestris partibus persistentes Moabitas & Mauros totis viribus impugnetis: ibi largiente Deo vestras pœnitentias peragatis: ibi Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli & Apostolicæ eorum Ecclesiæ remissionem, & gratiam percipiatis. Datum Laterani VIII. Kal. Aprilis. Anno 1109

Vocatio ad Concilium. *Cap.* 40.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis B. Toletano G. (1) *Bracarensi & eorum suffraganeis, & D. Compostellano salutem & Apostol. benedict.*

Quantum veritatis hostibus terrorem, quantam Ecclesiæ fortitudinem Synodalis Concilii procinctus comparet, dilectio vestra cognoscet: qua propter & nobis & vobis vivaciter providendum est, ut auctore Deo, in plenariam debeamus Synodum convenire. Quam eodem Deo nostro præstante Sanctorum Apostolorum juvantibus meritis, in exordio proximæ Quadragesimæ celebrare decrevimus. Hortamur ergo strenuitatem vestram, ut omni occasione seposita, convocatis Diœceseos vestrarum Abbatibus, in prædicto tempore ad Urbem convenire curetis. Sancti Facundi Abbatem non dissimiliter invitamus.

M De

(1) *Giraldus Bracarensis obiit die* 5. *Dec. anni* 1109. *Et autem anno invitatio facta ad Concilium Romæ habitum anno* 1110. 3. *Non. Mart.*

Anno 1109

De causa Pelagii. *Cap.* 41.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis G. Bracarensi, Didaco Compostellano, A. (1) *Tudensi, salutem & Apostol. benedict.*

Causam Pelagii multis præsentibus fatribus nostris diligenti indagatione discussimus, in qua nimirum discussione juxta literarum vestrarum tenorem ex ipsius P. confessione patuit viduam illam ob timorem raptus Religionis sumpsisse velamen, quod multi etiam qui præsentes aderant, ore proprio fatebantur. Ceterum juxta Cartaginensis Concilii præscriptum, nec se Deo devovit, nec laicali veste abjecta sub testimonio Episcopi vel Ecclesiæ in religioso habitu apparuit. Quia igitur eidem temporali velationi Sacramenta hujuscemodi defuerunt, Matrimonii Sacramentum quod idem P. cum ea contraxit, nullatenus videtur esse solvendum. Verum enim vero quia juxta B. Innocentii sanctionem religiosum propositum simulavit, ei agenda aliquanto tempore pœnitentia injungatur: non enim juxta Apostolum pollicitæ fidei irritatione constringitur. Hac igitur ratione collata eumdem P. in conjugio permanentem à vinculo excomunicationis absolvimus. Datum Laterani Idibus Martii.

De illicita Copulatione. *Cap.* 42.

P. Episcopus servus servorum Dei Principibus, Militibus, ac ceteris Laicis per Hispaniam & Gallitiam salutem & Apost. bened.

Grave valde & horrendum de vestris partibus flagitium nuntiatur: non solum enim juxta Prophetam, sanguis sanguinem tangit, sed sub specie pœnitentiæ percipiendæ, quidam ultronei hujus nequitiæ feruntur auctores, quasi in flagi-

(1) *Tudensis Episcop.* Adefonsus *erat.*

flagitio permanentibus locus pœnitentiæ pateat: & quidam tamen renitentibus peccata plerumque confingunt. Ceterum sub spe pœnitentiæ Deum offendere, hoc est pœnitentiæ sibi aditum denegare. Quicumque igitur filios vel filias suas incestis nuptiis copulant, eodem se reatu astrictos noverint quo & ii qui copulantur astricti sunt, nisi eos juxta facultatem suam dirimere sepositis dolis mera voluntate curaverint. Hæc igitur ne de cetero fiant, modis omnibus interdicimus, & fratribus nostris Episcopis penitus coercenda præcipimus. Datum Laterani II. Kal. Novembris. Anno 1109

De Abbate Cinienſi. *Cap.* 43.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fatribus & Coepiscopis B. Apostolicæ Sedis Legato, D. Compostellano, D. Mindunienſi, P. Lucenſi, salutem & Apost. benedict. Abbatem Cinienſi Cœnobio ex conventus Episcopalis sententia restitutum P. Comes Froylaz loco suo violenter excusit: vos autem tanto officii vestri fervore flagratis, ut tantam Ecclesiæ injuriam tacitis clamoribus toleretis: nec illud Prophetæ opprobrium pertimescitis, quo ex divina indignatione dicitur, Nocte tacere feci matrem tuam. *Expergiscimini igitur & clamate, & eumdem Comitem modis omnibus congruentibus convenite, ut Abbatem ipsum Nunonem in locum suum redire, & res Monasterii secundum Episcoporum sententiam quiete tenere permittat: quod si usque ad proximæ Quadragesimæ medium contempserit facere, vos eum tam nostra, quam vestra auctoritate coercere curate.*

De Monaſterio Cinienſi.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis Bernardo Toletano Apostolicæ Sedis Vicario, & Didaco Compostellano salutem & Apost. benedict. Postquam de Monasterii Cinienſis causa eam quam nos-

Anno *nostis sententiam scripseramus, veniente ad nos filio nostro*
1109 *P. Comite plurima ejusdem Monasterii monimenta prolata sunt: in quibus patenter agnovimus locum ipsum ad conversationem sanctimonialium institutum. Praeterea significatum nobis est locum ipsum non tantarum existere facultatum, ut duarum ex eis valeant congregationum stipendia ministrari: unde magis congruum visum est, ut si fieri potest prior in eo sanctimonialium status reformetur: si vero id omnino fieri non potest, ne monastica illic religio penitus pereat, Monachorum Congregatio admittatur. Datum Laterani III. Idus April.*

De eodem.

P. Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri D. Compostellano Episcopo, salutem & Apostol. benedict. Qualem quamtamque tua fraternitas erga nos dilectionem gerat, fidelibus obsequiis & operibus aperte demonstrat, quae licet longis sit à nobis terrarum spatiis separata, praesentem se tamen nobis reddit, & animi charitate, & frequentium obsequiorum exhibitione. Quapropter & nos te ut fratrem nostrum dilectionis mutuae munere recompensantes, monemus & rogamus, ut à coepta bonitatis tramite ac coepta dilectionis exhibitione, nulla aliquando velis occasione animum avertere. De suscepta autem officii dispensatione curam & solicitudinem, ut miles strenuus, habere satage, & ita rerum terrenarum abundantia fruere, ut caelestium praemiorum non debeas dilectione carere: exteriora tibi & transitoria non adeo animum implicent, ut aeternis & permansuris bonis priveris: terrenis semper prępone caelestia, perituris ęterna: talem te prorsus in omnibus exhibe, ut boni Pastoris mercedem à pastore pastorum merearis recipere. Oblationes quas per nuntios tuos nobis direxisti, gratanter accepimus, & pro eis gratiam referimus. Quod autem quibus-

busdam tuis postulationibus assensum ad præsens accommodare nequivimus, certa ratione fit. De Abbate Ciniensi super quo nos consuluisti mandamus, ut eum Monasterio restituas, ut ibi regularem ordinem & vitam Monasticam cum fratribus ducat. Sanctimonialibus autem in aliquo loco convenienti positis, victus & omnia necessaria ab eodem Abbate dari decernimus. Datum Laterani Kal. Maii. Anno 1109.

De Mitris habendis. *Cap.* 44.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo, dilectis filiis Compostellanæ Ecclesiæ Canonicis, salutem & Apostol. benedict. Petionem vestram quam nobis per filium nostrum G. vestræ Ecclesiæ Archidiaconum suggesistis, paterna benignitate suscepimus. Id enim tamquam magis proprium Romana semper Ecclesia habuit, ut dignitatum suarum gratias aliis Ecclesiis tamquam mater filiis impertiret. Præsentium igitur literarum vobis assertione concedimus, ut in solemnibus diebus majores Ecclesiæ vestræ persona intra Ecclesiam mitris gemmatis capita contegantur, in speciem videlicet Presbyterorum seu Diaconorum Sedis Apostolicæ Cardinalium. Vestra igitur intererit circa Sanctam Sedem Apostolicam gratos semper existere, ut sive in capite, sive in membris Compostellanæ Ecclesiæ gratiam super gratiam contulisse, merito semper tamquam in bonis filiis Mater Ecclesia Romana congaudeat. Datum Laterani Nono Kal. Novembris. (*)

Quod super altare B. Jacobi nemo celebret Missam, nisi Episcopi, vel septem Cardinales. *Cap* 45.

Paschalis Episcopus servus servorum Dei dilecto fratri D.

(*) *Intrusa hic Bulla supra posita Cap.* 35. *quæ ad illum tantum pertinet locum.*

Anno 1109 *D. Compostellanæ Sedis Episcopo salutem & Apostolicam benedict. Piæ voluntatis affectus prosequente debet studio confoveri, ut Ecclesiastica utilitas Apostolicæ Sedis favore vires accipiat, & accrescat. Significavit nobis fraternitas tua, quod secundum Romanæ Ecclesiæ consuetudinem septem Cardinales Presbyteros in Ecclesia tua ordinaveris, qui ad altare B. Jacobi Missarum officia succedentibus sibi vicibus administrent: quod nostrarum expostulas literarum munitione firmari. Nos itaque dilectionis tuæ petitionibus annuentes, ordinationem tuam præsentibus literis, & apostolica auctoritate firmamus, statuentes, ut nec per te, nec per tuorum quemlibet successorum constitutus ille Sacerdotum numerus imminui debeat, aut immutari, nec per aliam quamlibet personam, nisi per præfatos Sacerdotes, aut Episcopos, aut Romanæ Ecclesiæ Legatos, Missarum super altare B. Jacobi statuimus solemnia celebrari. Datum Beneventi III. Kal. Novemb.*

De probitate & scientia Regis Adefonsi, & de pace in Regno ejus, & de Juramento à Gallæcis apud Legionem facto Adefonso filio Comitis Raimundi adhuc puero. Cap. 46.

MAgna igitur Præsulis prudentia, hereditates, Ecclesias, & Villas, quas superius ordine minime observato prænotavimus, pervigili solicitudine, & immenso labore acquisivit, & acquisitas Ecclesiæ suæ juri in perpetuum mancipavit: multas etiam alias his adjecit, à nobis prætermissas, utpote ignoratas, quas qui scire voluerit eum ad scripturarum cognitionem in thesauro B. Jacobi Ecclesiæ repositam & servatam ire præcipimus. Hæc autem supra dicta omnia ante mortem Regis nostri Catholici bonæ memoriæ Adefonsi à Præsule sunt juste acquisita. Qui nimirum Rex miræ sanctitatis virtute conspicuus, at-

atque ferventis ingenii capacitate mirandus, quam duris ictibus & assiduis incursionibus terga suorum hostium cæciderit, proculdubio novimus, quia ea loca quæ à potestate Ismaelitarum gladio suo invicto liberavit, corporali intuitu prospeximus. Regnum etenim Toleti, Castella, Civitates, & Oppida quæ ultra decursum Dorii fluminis esse noscuntur, in quibus christianæ professionis Religio tenetur, & observatur, à cultura gentium, numina vana colentium, penitus evacuavit. Quo nimirum loco Ecclesias faciendo desudavit, & consecratas divino cultui mancipavit. In regendis autem subditis, licet præpotentissimus esset, tantæ discretionis, & sapientiæ, & humilitatis extitit, quantam si describere vellet humanum ingenium, nequaquam posset. Non enim singularitate culminis lætabatur, sed æqualitatem conditionis in se ipso contemplabatur. Sciebat enim quia si æquales natura sibi subditos despiceret, sive eos uti decet non regeret, totius creaturæ rectorem, sub quo omnes natura æquales sunt, modis omnibus offenderet: unde à subditis quam justo & temperato moderamine debita potestatis exegerit, seu quam pacificus circa eos extiterit, post ejus obitum nobilium virorum pernicies, & subsequentia bella crebrius exorta, aperte mostraverunt. Hic Rex cum ejus generum Consulem Raimundum à visione præsentis lucis fata funditus subduxissent, & ejus filius, qui adhuc trienii tempus nequaquam expleverat, piissimi Regis præsentia præsentaretur, ex internæ pietatis affectu super eum misericordiæ viscera commovens, omnes Gallætiæ nobiles, Consules, & Principes qui ejus præceptione cum puero iverant apud Legionem, tali alloquio affatus est: „ Omne equidem Gallætiæ regi„ men & jus pueri pater obtinuit, & ideo vos omnes „ qui ejus jura, & honores eo vivo tenuistis, & eo mor„ tuo adhuc tenetis, filio ejus, nepoti meo, proculdu„ bio

Anno 1109.

Anno 1109 „ bio famulaturos exhibeo, & totam ei Gallætiam conce„ do, si ejus mater Urraca virum ducere voluerit, „ nec ab eo etiam mihi ipsi ulla ulterius obsequia de„ posco, & ut omnibus his quæ in auribus vestræ præsen„ tiæ profero sine ullo scrupulo dubietatis, fidem adhi„ beant præsente Vienense Archiepiscopo præfati pueri „ patruo; in manibus Domini Didaci Secundi Ecclesiæ B. „ Jacobi divina dispensatione Episcopi, discreti videli„ cet viri, hujusmodi jusjurandum vos dare præcipio, „ quatenus præsentem puerum in Dominum suscipiatis, & „ susceptum cautius & vigilantius custodiatis: honorem „ etiam quem vobis præsentibus ei attribuo, etiam con„ tra me ipsum si injuriosus ipsi extitero, totis viribus „ deffendatis. „ Facto igitur intra mœnia Legionis, sicut audivimus, juramento, & à Pontifice Compostellanæ Ecclesiæ solerti cura recepto, cum auctoritate tanti Principis ad sua quisque reversus est.

De morte Regis Adefonsi, & de discordia, & ceteris malis ingruentibus. Cap. 47.

CUM autem fere biennium pertransisset, hic Rex Adefonsus moritur gravitate doloris, qui lux & clypeus Hispanis extitit oris, sub Era M.C.XVII. & quot III. Kal. Jul. (1) quo nimirum mortuo & fides, acsi numquam esset, postponitur, & pax quæ principatum diu possederat, cum rectore suo amittitur. Inde etiam per totam Regni ejus latitudinem bellum, seditio, & fames exoritur: inde etiam tellus non solum debita cultura privatur, sed omni rectitudine viduata desolatur. Quamobrem inter Consulem Petrum (2) & quosdam Gallætiæ nobiles

(1) *II. Kal. Julii legendum, Era* 1147. *nempe ultimo die Junii anni* 1109.

(2) *Petrus Froylaz Comes de Trava, nutritor Regii pueri Adefonsi VII. de quo multa in hoc opere, locis in generali indice consulendis.*

bilis jusjurandum, quod Dño suo fecerant, non attendentes postposita pacis connexione, magna discordia pullulavit. Quod idem Consul, cujus custodiæ puerum vivens pater attribuit, cupiens evitare, nunc blandis sermonibus, nunc minarum illationibus eorum contumaciam compescere tentavit, quatenus eos de tenebris ignorantiæ semoveret, & ad statum rectitudinis quem incaute reliquerant, solerter perduceret. Sed quia cor quod iniquitate gravatur, si superna gratia desit, nec verborum copia, nec sermonum abundantia illustratur, nebula erroris abducti, atque nimio furore succensi verbis Consulis credere recusarunt. Tali etenim adinventæ germanitatis pactione connexi erant, ut sese hostium fortitudinem mutuo & indefesso robore adjuvarent, & omnia adversa unanimiter tolerarent. Qua securitate vallati, à concordiæ unione animum semovebant, à quibus Compostellanus Episcopus summo opere invitatus, & multa prece efflagitatus, solatium tantæ germanitatis hac intentione suscepit, quatenus pacem & stabilitatem Ecclesiæ conservaret, & saluti totius Regni Gallætiæ indefessa solicitudine invigilaret, & eis dissuadendo, & violatæ fidei periculum ostendendo, modis omnibus quibus posset, Consuli concordaret. Recepto itaque supradictæ amicitiæ contubernio, & intercedente non multo temporis intervallo, præfati nobiles terræ, quoniam Compostellanum Episcopum ingenio clarum, consilio providum, ratione discretum, veracem, & rectitudinis zelo ferventem, in omnibus & per omnia cognoverunt, circa *Castrum Biti* sollertiam tanti Præsulis invitantes, juramentum & fidelitatem ei fecerunt, licet multi de melioribus Gallætiæ ante hoc novæ germanitatis inventum præfato Episcopo hominium fecerant propter solidatas & præstamina, quæ uberius ab ejus largitate susceperant, veluti Arias Petriz, Petrus Gudesteiz,

Anno 1106

 Joan-

Anno 1109 Joannes Didacides, & Pelagius Gudesteiz, & alii quam plures egregii milites quos sibi hominii vinculo vehementer astrinxerat. (*)

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ad hoc omnipotens Deus te populo suo praeesse constituit, ut eorum peccata corrigas, & Domini adnunties voluntatem. Stude igitur secundum datam tibi divinitus facultatem, tantum incesti facinus, quod à Regis filia perpetratum est, debita ultione corrigere, ut vel à tanta praesumptione desistat, vel Ecclesiæ consortio, vel sæculari potestate privetur.

De illicito connubio Regis Aragonensis & Reginæ, & de guerra inde orta inter Gallæcos. Cap. 48.

INterea sumpto Rege Aragonensi, cui incesta conjugii copula Urraca Regina inhæserat, eadem Regina pro filio suo in partes Gallætiæ nuntios suos celeriter destinavit: & quoniam eumdem filium in Regni fastigia sublimari prorsus inardebat, ne tanto gaudio privarentur, ad ejus sublimationem omnes Gallætiæ nobiles invitavit, cujus jussa sine ulla dilatione complentes, iter suum cum omni festinatione arripuerunt. Cum autem incolumes Legionem transissent, Regi Aragonensi viro videlicet suo (si cum esset ei proxima consanguinitatis linea junctus, vir ejus est nominandus) eandem Reginam reconciliatam, & alligatam verissima relatione didicerunt. Unde vehementi mœrore affecti, Consulem Enricum, præfati pueri avunculum, celeriter acersentes quid ex hoc rei eventu acturi essent, diligenti cura consuluerunt: cujus prudenti

(*) *Absque titulo literæ adlatæ Pontificis, de illicito Reginæ Urracæ & Regis Aragonensis connubio, de quo statim.*

denti consilio fortiter excitatus Consul Petrus quosdam Anno ex illis, qui jusjurandum filio Comitis mentiebantur, 1110 juxta *Castrum Soricis* (1) in itinere cepit, & cum eis in Gallætiam celeri cursu regreditur, pro quorum postea solutione *Castrum* (2) *Minei* suscepit: ubi eam, quæ uxor sua esse cognoscitur cum filio & Dño suo quem ipsi in gremio suo aluerant, quasi sub tuta defensione celeriter intromisit. Cujus intromissionis damna indigenæ tolerare nolentes, & Consulem de finibus illis cum ingenti dedecore pepulerunt, & sine intermissione debita jura promissæ fidei violantes, cum illis qui eorum nequitia participabant, Dominum suum, quod dictu nefas est, & ejus nutricem in Castro Minei impudentius obsederunt: cujus obsidionis laborem cum obsesi propter annonæ & potus paucitatem, obsidentes vero propter diutinam stationem, jam ultra fame affecti tolerare nequibant, alterutra conventione jusjurandum ex utraque parte octava manu firmatum suscipientes unanimiter decreverunt quatenus obsessi Castrum, & quemdam quem vinctum tenebant, Oduarium videlicet Ordonidem, obsidentibus absque ulla redemptione solverent, & ipsis ductoribus Comitissa cum omnibus quæ intro erant, ad propria sine aliquo detrimenti incursu remearet.

De obsidione Castelli Minei. Cap. 49.

SED quia illustres viri, qui cum Comitissa famulatum regali puero diligentius exhibebant, de eorum fide, quasi futurorum præsagi, aliquantulum titubabant, se egressuros à Castro omnino denegaverunt, si Compostellani Pontificis præsentia deesset, in quo solo fidei ubertas

 tum

(1) *Hodie* Castro Xeriz. (2) Castrum Minei *hodie* S. Mariæ de Castelo, *ad ripam Minei quatuor circiter leucas infra* Auriam.

Anno 1110 tum temporis plenarie redundabat: qua propter ad eum legatione super his omnibus destinata, ex utraque parte bis & ter eum cum omni solicitudine invitaverunt: qua nimirum legatione suscepta per nuntios suos quos ad eos extemplo præmisit, se iturum celeri cursu spopondit: nitebatur enim de tam ineffabili laboris angustia & Dominum suum eruere, & eos dissidentes concordiæ ligamentis devincire, & pacem terræ funditus reformare. Directo itaque calle cum præfatus Episcopus ad Ernegum fluvium cum paucis de suis militibus pervenisset, nuntios suos quos jam præmiserat, reperit: quo in loco licet se fraudulentam legationem suscepisse quorumdam relatione comperiret, tamen ab incœpto calle pedem bonæ intentionis retrahere recusavit. Ipse namque tam de incœpto piæ devotionis studio, quam de illis quos privilegio hominii sibi alligaverat, nimium confidens, duos nuntios Munionem videlicet couterinum suum, & P. Gutierridem diversa de causa ad eos secundo direxit: Munionem, qui ab inimicis Pontificis & à Comitisa, quid de hoc negotio acturi essent disceret: Petrum vero, qui tunc temporis hostis Comitis habebatur, ut ab inimicis præfati Consulis, si forte fortuitu laqueos proditionis tetendissent, quoquo modo rimaretur. Qui celeri cursu redeuntes, non solum se nullas insidias reperisse dixerunt, verumetiam Ariam Oduaridem ad Episcopum, qui securius eum præcederet, & ei dubietatem proditionis auferret, obviam venire fecerunt. Cujus contubernio fretus usque ad ripam Minei cum eo loquendo pervenit.

2 Quo in loco celebrata Missarum solemnitate, postquam sui milites sua tentoria firmaverunt, auditu nefandæ proditionis perculsi, ne fluvium transmearet, Episcopo multiplices causas ostendendo interdixerunt: quod

etiam

etiam militibus A. Petridis, & aliis probis probantibus credere contempsit, in eis quippe nimium confidebat: tum propter germanitatem invicem habitam, & hominium quod sibi postea ipsi ultronei fecerant; tum propterea quia fere omnes de ejus Parochia erant, & solidatas & præstamina ab ejus largitate susceperant. Hac igitur securitate persuasus cum duos alios nuntios ex parte Comitissæ, Sancium videlicet Ramiridem, ex alia vero parte Rudericum Sanchidem sese cum omni festinantia invitantes, cominus suscepisset, proculdubio lembum intrare non formidavit: ad cujus ingressum dum sui milites juxta morem patriæ vana auguria diligenter investigarent, & majorem aquilam è contrario transeuntem diligentius inspexissent, insuper equidem omnes uno omine perculsi tertio & quarto eum ne illo iret vehementius increpaverunt: quorum dicta quia non tantum ex sensus abundantia, quantum ex matre errorum, videlicet ignorantia, processerant, & præfatus Episcopus benigna cordis aure suscipiens, tale fertur eis dedisse responsum. Nolite inquam, Karissimi filii, his nugis & vanis tentationibus propositum bonæ intentionis disturbare: omnipotentem namque Dñum totius creaturæ gubernatorem secreta sui consilii hujusmodi avibus, & brutis animalibus, nullatenus commisisse noveritis. Anno 1110

Quando Episcopus Castellum Minei adiit.

3 HAC inexpugnabili ratione devicti omnes milites. ora sua fræno compescentes conticuerunt, deinde cum tribus sociis se comitantibus P. Anaide Clerico, & Canonico suo, & M. Gelmiride, & P. Gutierride, qui ejusdem proditionis intimator dicitur & esse non dubitatur, ad aliam partem fluminis incolumis pertransisset, cum proditoribus suis, Petro videlicet Aria, & aliis

Anno 1110 aliis (*) secretum colloquii habuit, quo in loco eis imminentia terræ pericula sapienter ostendit, atque eos vigilanti cura & tota diligentia interrogavit, quatenus de fraude, quæ sepius suas aures attriverat, eis referentibus veritas sibi quoquo modo manifesta claresceret. Sed quia à mente quam sua iniquitas deprimit, superna se veritas abscondit, cum vulnus proditionis in pectore servarent, ut iniquitati iniquitates celerose accumularent, ejus celsitudini cum jurejurando se proditionem minime facturos modis omnibus denegaverunt: nos etenim tuæ paternitati, inquiunt, per certam hominii subjectionem colla nostra submisimus, & post hæc omnia felle malignitatis non infecti, aliquod dedecus tibi inferre excogitavimus? Imò etiam si forte fortuitu ab aliquo aliquod dedecus tibi inferri viderimus, nos usque ad necem corpora nostra tui amore periculis objecturos esse discretio tua confidenter agnoscat.

Quod facto juramento proditores invitaverunt eum ad cœnam. Cap. 50.

HIS igitur dictis & promissis falsis Episcopus illectus, ad sublimitatem turris in qua Comitissa cum Dño suo sedebat pedetentim ire aggressus est: cujus adventum cum superius stantes jam vicinius aspexissent, tanta cordis hilaritate, tanta etiam mentis jucunditate eum susceperunt, quanta illi lætitia gavisi sunt, quos baratro demersos, superna claritas sua præsentia visitavit. (1) Quo in loco cum de multis alterutra alloquutio acta esset, extra Castri munitiones ex utraque parte sacramenta duodecima manu firmata, ea conditione præsente Pontifice fir-

(*) Præcipui proditionis auctores erant *Arias Perez*, *Petrus Arias*, *Ferdinandus Sanchez*, & *Oduarius Ordoñez*. (*ex cap.* 66.)

(1) *Nollem hunc blandiendi modum imiteris.*

firmaverunt, quatenus in subsequenti die Castrum illud eis Anno
funditus redderetur. Et ipsam eamdem Comitissam cum no- 1110
bili puero Dño videlicet suo, & cum omni sua militia & supellectili usque ad virum suum sine detrimento ipsi conducerent. Firmata igitur hujusmodi pactione cum recedente die nox jam vicinius incumbebat, ultra flumen ubi totam suæ militiæ cohortem reliquerat, ubi etiam sibi & illis sumptus necessaria parari præceperat, se iturum circunstantibus dixit. Illi autem qui intra sinum suæ mentis proditionis horrendæ sibi pila præfixerant, qui jam ad perficiendum suum dedecus unanimiter conspiraverant, paternitatem ejus obnixius deprecati sunt, hortantes eum ne in tam profundæ noctis conticinio fluvium transmearet: quorum blandis sermonibus acquiescens Episcopus effectum suæ petitionis eis sine mora attribuit. Porro Fredenandus Sancides, cujus dominio Lemensis Provincia tunc temporis opprimebatur, eadem nocte eum procurandum his fraudulentis verbis suscepit: oportet, inquit, te Sanctissime Pater & Dñe, qualem nunquam sumpsisti, hodie mecum cœnam sumere.

Machinamentum proditionis. Cap. 51.

Quantus autem vel qualis cœnæ fuerit apparatus, subsequentis diei proditio manifestavit: & quia multoties animus solet esse futurorum præsagus, totam fere noctem illam insomnem duxit Episcopus. Mane itaque facto cum quorumdam ejusdem Provinciæ indigenarum ad se veluti ad fontem misericordiæ confugientium, confessionem patula aure percepisset, eisque misericordiæ viscera aperiendo, modum pœnitentiæ prout decebat injunxisset; supradictus Fredinandus facie proditionis peragendæ præ ceteris æstuans, cum quibusdam complicibus suis Episcopum ut inceptæ deditionis negotium citius pe-

ra-

Anno 1110 rageret, dolosa circumventione increpare non horruit: & quia dies in studio bonæ operationis ad effectum tendebat, praviæ voluntatis effectum se non posse consequi formidabat. Pius ergo pater à dextris & à sinistris habens arma, ejus insolentiam charitatis ardore diffusus sustinuit: primitus, inquit, fili, juxta veritatis vocem oportet me Regnum Dei evangelizare, deinde his quæ mundi sunt curam impendere.

De Comitissa. Cap. 52.

Consulto itaque primum juxta pastoralis curæ solicitudinem ovium deposito, cum magna circunstantium lætitia deditionem facturus Castrum intravit, ad quem utpote ad portum salutis intra aditum Castri residentem, ab ipsa turris summitate, qua veluti in maris profunditate Comitissa cum regali puero detinebatur cum alia non modica nobilium turba, summa cum jucunditate descendit. Quo in loco donec sui omnia supellectilia apportaverunt, latus Pontificis claudendo cum Regio puero permansit.

De Captione Regis pueri, & Comitissæ. Cap. 53.

Dumque ibi tanti patris præsentia se esse excogitaret munitam, proditorum turba gladiis, clypeis instructa, atque omni genere armorum horrenda, per Castri hostium impudentius irruit, & unanimiter ad tollendum puerum, quem ipsa in gremio suo jam jam propter inopinatum assultum & armorum strepitum fere exanimem tenebat, festinantius cucurrerunt: quem quidem quia ipsa de eorum manibus nitebatur eruere, more leonum in eam frementes, ei terribiliter comminati sunt, quod nisi eum festinanter dimitteret, eam proculdubio, quod grave est dictu, fece tenus dehonestarent: quorum dicta acerrime

pro-

prolata cum Pontificis aures vehementer perculerant, ejusdem Præsulis summa puerum solertia ferme exanimem suavi tactu de Comitissæ manibus auferens, Ordonio nutritori suo custodiendum cum diligenti cura attribuit. De cetero ipsam Comitissam genas suas vehementi impetu dilaniantem, atque ad instar undantis fluminis lacrymis effluentem, ad altitudinem turris, qua sua sponte descenderat, cum Dño suo, & quibusdam aliis, gravi cum dedecore captam deduxerunt. Anno 1110

De rapina rerum Pontificalium. Cap. 54.

HIS igitur ita peractis cum nobiles & egregios milites, qui cum Comitissa regali puero obsequebantur, graviter percuti, dehonestari, atque propriis facultatibus expoliari, præfatus aspexit Episcopus, duobus tantummodo Clericis comitatus præ nimia cordis angustia quasi aliquantisper sui oblitus, tristis humi resedit. Munionem namque couterinum ejus quem gratia legationis ad Ariam Petriz extra Castrum direxerat in ipsa legatione consimili dolo & proditione ceperunt. Ceterum juxta Joannis sententiam, ut *qui nocet noceat adhuc, & qui sordidus est sordescat adhuc*, ut super iniquitatem scelus propensius augmentarent, Pelagium Martini, & Leovegildum Luz suæ malignitatis complices, cum maxima parte suæ militiæ, & tota illius terræ germanitate ad invadenda Præsulis tentoria, atque ad diripienda ejus militum spolia, sitibunda cupiditate ultra fluvium destinarunt: qui sub pacis figmento euntes, & cum eis in fraudulento colloquio perdurantes, eorum mansionem & castra armata manu terribiliter invaserunt: unde proditionis felle inebriati, atque suæ cæcitatis calligine obfuscati, non solum omnia Præsulis suppellectilia abstulerunt, verum etiam (quod humanis auribus terribile insonat) in ejus Capellam suas

Anno 1110 manus sacrilegas injecerunt: ejus namque casulam (1) juxta insaciatam luporum rapacitatem, inter se frustatim diripientes, suis pravis usibus profuturam conservari non horruerunt: ex qua nimirum casula suarum vestium oras & limbos quasi decorando sine ulla mora turpissime dedecorarunt. Aureum quoque vasculum quo Dominicum corpus, nostra scilicet hostia salutaris, immolatur, trimembri divisione partientes, ille inferiorem partem, iste vero superiorem, hic autem reliquam partem sibi execrabilius vendicare, proculdubio non formidarunt. Arcam denique argenteam, & Crucifixum mirifica aurificis manu consculptum, nulla dissimili ratione partiti sunt. Quid plura? Non solum omnes fere equitaturas, & totius militiæ procinctum, verum etiam non qualescumque sarcinulas, styli tædiosum laborem evitando, præterimus. His itaque solerter præcognitis tantus timor, & tam inopinatus horror totam Compostellæ Ecclesiæ militiam perculerat, quod relicto viæ compendio per nemorosa montium cacumina eundo ad propria non sine magno labore pervenit.

Quando Proditores transierunt Mineum cum Pontifice
Cap. 55.

FActa autem superius audita proditione cum Pontifice & quibusdam aliis nobilibus, & Petrus Arias & filius ejus ipsa eadem die à Castro exeuntes, juxta Monasterium S. Stephani Ripæ Silis quiescentes pernoctaverunt, & tota nocte vigili cura & armata militum manu eos captos custodiri fecerunt: qua transacta cum Phœbus ab undis Oceani solito more emersisset ad *Portum Minei*, qui vulgari appellatione *Ambas mixtas* (2) nuncupatur, celeri cursu

(1) *Alii Codices*, infulam, *quæ apud illius ævi Scriptores idem ac* Casula. (2) *Hodie* Ambas mestas, *ubi Sil & Minius miscentur.*

In pervenientes sine aliquo detrimenti obstaculo transmearunt: quo in loco præfatus Episcopus *Ariam Petriz* seorsum vocavit, & cum eo præsentibus duobus Clericis suis hujusmodi colloquium habuit: Miror, inquit, te ante hac nobilem & egregium virum, quem loco germani fratris & quasi pro dimidio mei cordis habebam, hujusmodi proditionem excogitasse, & excogitatam fecisse: te etenim prærrogativæ dilectionis privilegio ab ipsa etiam pueritia connexum habebam, necnon etiam in te veluti præcordiali amico ampliori confidentia confidebam, tum quia præstamina & uberrimas solidatas à mea largitate susceperas: tum quia hominii vinculo non semel, sed bis & ter sub jurejurando firmato, me tibi credulum feceras: tuæ siquidem & tuorum consotiorum inscitiæ, & fraudulenti juventuti vehementius, quam meo dedecori condoleo, quod tuæ nefandissimæ proditionis nomen toto terrarum orbe, nisi melius tibi provideris, vulgabitur & blasphemabitur. Anno 1110

Responsio Ariæ ad verba Pontificis. Cap. 56.

Cujus dicta tam sapienter probata Arias hujuscemodi affamine subsequitur: Hæc inquam Sanctissime Pater, quæ mihi summo charitatis ardore à tua paternitate referuntur, vera esse, & deteriora proculdubio quam tu ipse asseris, oculo meæ discretionis considerando intueor: verum parti nostræ tam vehementi formidine formidabaris, si celsitudinem tuam quæ tanta consilii prudentia, tantique exercitus abundantia, & amicorum ubertate redundat, ad propria reverti incolumen permisissemus, pro ceterorum captione, quam coram tua veneranda præsentia peregimus, tam propriis honoribus, quam propriis etiam facultatibus nos ipsos privari sine mora: quod equidem factum, licet humanæ rationis detestabile & remorsibile videatur, quoniam jam non potest non fieri, quo

 pacto

Anno pacto id queat dissolvi, inter nostrarum mentium conside-
1110 rationem reperire nequaquam possumus.

Verba P. Anaide. Cap. 57.

QUem equidem P. Anaides, præfati Præsulis Clericus, quasi ex indignatione silentium prorumpens, sic est alloquutus: Cum tua dicta assidua animi revolutione speculando præmeditor, eximia indignatione vehementi cordis dolore afficior, quod in hujuscemodi actibus omnino vobis consilium defecisse perpendo: vos etenim, quibus nuper in sinistro latere ingenii vena salire putabatur, quomodo tam egregium, tamque potentem virum, totius videlicet Gallætiæ Gubernatorem, malo ingenio & fraude vestri horrendi criminis circumveniendo cepistis, quali pactione postea id factum dissolveretur non prius indefessa sollicitudine excogitastis. Ad ultimum si vestræ utilitati providendo desudatis, pro ejus solutione, utrum sui muneris largitione vos divites efficiat, an venerandis obsidibus dubietatem vestræ formidinis auferat, in præsentiarum sine ulla dilatione conferre debetis. Si vero eum timoris occasione, ut asseritis, cepistis, vel jusjurandum à Munione couterino fratre ejus, vel Castrum Honesti, & S. Mariæ de Lanciata, ne id quod formidatis vobis eveniat, ad tempus suscipiatis (hoc etenim de Castris ex industria, & sui ingenii sagacitate protulerat, quoniam si hac pactione solveretur, Dñm suum circa triduum Castra sua recuperaturum incunctanter cognoverat) Intueor etiam vos ipsos, vobisque succedentem posteritatem tam horrendi criminis periculum nullatenus evasuros, hujusque nefandissimæ proditionis opprobrium sempiternaliter incursuros, nisi eum quantotius liberare festinetis. Cujus verba nedum finita, quoniam modo invectionis proferebantur, P. Abbas Termarum, qui ejusdem captionis Domini sui socius esse cognoscitur, tali affamine intercipiendo subsequutus est.

Ver-

Verba P. Abbatis Termarum. Cap. 58. Anno 1110

NOSTI inquam, Karissime frater, quod hujus nostri Patris providentia Compostellanam Ecclesiam tam honoribus quam facultatibus uberius dilataverit, & numero LXX. duorum Canonicorum quos ejus paternitas intra gremium suæ dilectionis bene morigeratos reddiderat, plenius exornavit, & firmius corroboravit. Quæ videlicet Ecclesia tanti patris afflictione mulctata, omnino desolabitur, & te existente causa ruinæ destructa adnihilabitur.

De pacto liberationis Episcopi. Cap. 59.

HAS itaque & supradictas rationes Arias Petriz benigno cordis affectu suscipiens, pro Castrorum inquam receptione Domnum vestrum sine intermissione liberare festinabo. Ea igitur die ad quoddam rus, videlicet Amoarium citato calle pervenientes, præfatum pactum, ne labefactari seu infirmari posset, fide ex eorum parte recepta, firmavimus; & super his omnibus Munionem Eriz, & Froylam Menindiz Compostellam direximus. Cum autem secundæ lucis præsentia à facie mundi tenebras effugaret, Castrum S. Joannis de *Pena Corveria* (1) intravimus: tertio itaque die ibidem relicto P. Aria cum Regali puero, & quibusdam aliis vinctis, per devia & fructicosa montium cacumina, euntes non sine magno labore ad *Castrum Lupariæ* (2) pervenimus. Quo in loco supra nominatos nuntios quos jam Compostellanæ Ecclesiæ præmisimus cum duobus ejusdem Ecclesiæ Canonicis, & quibusdam aliis concivibus, cum summa cordis jucunditate suscepimus: quibus referentibus didicimus omnes Compostellanos Clericos sacro se juramento alligasse,

(1) Cornaria *legendum, ut infra cap.* 111. *n.* 4. *Hodie vulgo* Pena Corneira. (2) *Inter Compostellam & Iriam.*

Anno 1110 gasse, quod prædicti Præsulis solutioni unanimiter insisterent, & eo vitalem auram suscipiente, in Dominum nullum alium susciperent. Insuper etiam non solum concives, verumetiam totius terræ milites sacræ sibi fidei vinculo diligenti ratione astrinxerant, quatenus sub omni celeritate euntes, de tam nefandæ captionis ergastulo Dominum suum liberarent: in conducenda etenim militia totus Ecclesiæ thesaurus, totaque respublica expendi unanimi omnium sententia exponebatur. Is itaque rumor qui nos vehementi lætitia cælo tenus extulit, Ariam Petriz graviore vehementius perculit: quocirca cum quibusdam de suis consilium sumpsit, ut à supradictæ pactionis promissione discederet, & præfatum Pontificem ad aliud Castrum quo firmius & securius teneri posset, sine ulla temporis dilatione deduceret: quorum consilium quoniam Pontificem minime latuit, ipsi solerter præsenti sua militia A. Petriz ad rationem posuit, quia à pacto quod jam superius pepigerat, semetipsum irrationabiliter subtrahere vellet: quod illius terræ Barones non sine cordis mœstitia percipientes, eumque summopere increpantes, ne aliquid aliud præter id quod inter illos stabilitum erat, facere auderet, ei modis omnibus interdixerunt. Horum ergo inexpugnabili ratione A. Petriz coactus illorum custodiæ cum eo tenore commisit, ut si ea die præfata Castra sibi dederentur, extemplo eum ipsi exolverent. Quem ipsi in sui tutelam gratanter suscipientes, eum à Castro per spatium unius leucæ semoverunt: ex quo nimirum loco M. Fratrem suum, & P. Anaidem ad Castrum Honesti dedendum direxit, & deditum Froylæ Menindiz, qui illud ex parte Ariæ susciperet, sub omni imperio reddi præcepit.

De liberatione Episcopi. Cap. 60.

DUM hæc agerentur, A. Petriz intra arcanum sui cordis præmeditans, præfata Castra se nullatenus posse

se retinere, sumpto meliori & utiliori consilio, Barones suos sic alloquitur: Utile mihi valde & necessarium esse existimo, quod dimissis Castris Episcopum liberum ire permittam, & de illato ei dedecore qualem à me exegerit justitiam libenti animo faciam: verum etenim ne id quod verebar mihi eveniat hac tempestate, tres de fratribus suis Munionem, videlicet, Ecclesiæ B. Jacobi thesaurarium, & Petrum Gelmiridem, & fratrem ejus Joannem, ad tempus mihi in obsides quamcitius iverit, mihi mittere non remoretur. Interea O. Archidiaconus, & P. Anaides, & P. Vimariades, donec ipsi veniant, mecum remaneant. Cujus nimirum sanum & egregium consilium, quoniam omnes sui milites æquanimiter laudaverunt, cum maxima eorum parte præfatus Episcopus eadem die Castrum suum Honestum cum ingenti pompa dediturus intravit. Quo equidem intrante cum nimia cordis jubilatione ingens suorum militum multitudo eum suscepit. Quæ videlicet multitudo lanceis & gladiis & clypeis exornata diverticulum petendo, in quibusdam abditis se sapienter occuluerat, ut si forte fortuitu Castrum milites Ariæ susciperent, ipsi cum omni celeritate venientes ne Castrum necibus implerent, circumquaque obsiderent, & obsessum unanimiter expugnarent. Peracta igitur ejusdem noctis lætitia, suorum militum robore vallatus sequenti die apud Iriam non minus honorifice susceptus est: ex quo nimirum loco tres fratres suos ad eumdem Ariam juxta præfatæ sponsionis conventionem celeriter destinavit, quatenus alios tres qui horum vice cum eo remanserant, ipse sine mora exolveret, quos quasi à vinculis absolutos veneranda Præsulis præsentia cum omni alacritate suscepit. Anno 1110

Gaudium Compostellæ in adventu Episcopi. Cap. 61.

Rubescente itaque tertiæ lucis aurora cum iter suum Compostellam disponeret, ingens utriusque sexus mul-

Anno 1110 multitudo è diversis partibus quasi ad totius Provinciæ Patronum totaliter confluens, ad milliarium usquequo desiderabilis Sanctæ Civitatis situs prospicitur ejus optatam præsentiam comitata est: ad quæ nimirum loca cum auxiliatrice Dei gratia, uti paulo superius prælibavimus, pervenisset, omnis Compostellanorum turba cum tympanis & citharis & diversis musicorum instrumentis cantantes, atque de recepti pastoris incolumitate supernæ pietati laudis præconia persolventes, ei obviam exivit: innumera namque juvenum caterva tanto exultationis jubilo concinebat, quod si exprimere vellet, in describendo nostri eloquii ratio tanto labori subcumberet. Cetera denique adolescentum multitudo cum hymnis atque dulcifluis harmoniæ melodiis ejus optatæ præsentiæ congaudentes, usque ad Compostellanam Ecclesiam cum eo cantando perveniunt. In qua equidem Ecclesia si antea subditorum curæ minus quam debuit invigilavit, divino fultus patrocinio postea quidquid in subditis emendandum esse persensit, baculo pastoralis curæ correxit divina Dei gratia largiente, qui vivit & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

De pacis reformatione post liberationem ejus. Cap. 62.

Anno 1110 1. POstquam ergo in Era I.C. quadragesima VIII. (1) Venerabilis D. Apostolicæ Sedis (ut jam sæpe dictum est) Episcopus à supradictorum captione proditorum Dño liberante eductus est, vir scilicet immensa bonitate conspicuus, prudentia discretus, temperantia probatus, fortitudine constans, justitia rigidus, & universa morum honestate præclarus, tanto eum de perfida captione venientem Clerus, & populus Compostellæ Civitatis, mulieres, & parvuli receperunt gaudio, quanto sorores Lazari suum fratrem

(1) *Codices duo* VIIII. *pro* VIII. *sed perperam: anno quippe seq. Eram* MCXLIX *scribunt.* Cap. 73.

trem quatriduanum resuscitante Dño Salvatore suscipere Anno
meruerunt. Dum enim per solos quinque dies à suis tradi- 1110
toribus, heu facinus! in custodia teneretur, ubicumque ejus audiebatur traditio, protinus oriebantur preces, furoris impetus, ancepsque turbatio: in Civitate siquidem Compostellana illi quibus maxime probitatis studium odio semper esse solet, ad tantam subito insolentiam conscenderant, quod in religiosas Ecclesiæ personas nefanda conspiratione insurgere audebant, assultusque in Clericos facere, nulla reverentia, vel formidine, dubitabant. Unde factum est, ut quemdam S. Jacobi Archidiaconum catholicum scilicet & nobilem virum à pravis glutonibus Civitatis in domo sua circumdatum falsa suspicatione interficere voluerunt. Atamen veritas, quæ sæpe solebat millum coitari Archidiaconum, in tanto discrimine amatorem suum deserere noluit, quem ab impiis sacrilegorum manibus misericorditer liberavit. Eos tamen qui tanta debriati insania debacabantur, assiduo clericorum servitio subdendos & regiæ potestatis decreto sancitum est, & Apostolicæ auctoritatis privilegio confirmatum, ut in legitimo B. Apostoli catalogo scriptum inveniri potest. Veruntamen Pontifice in suæ Sedis cathedra divina revocante gratia collocato, mox prosperitas aliquantisper subsequuta est, & bellicosæ fluctuationes Gallætiæ, frequentesque tumultus Civitatis parumper quieverunt. Hæc nempe idcirco evenisse putamus, quoniam facinorosi realem Præsulis ultionem animadvertere, boni vero viri ejus dilectionem amittere metuebant: quin etiam Comitum ceterorumque Gallætiæ Primatum negotia ad Episcopum referebantur ejus consilio & ratione diffinienda, & unanimiter laudabatur ab omnibus quidquid prudenter disponebat Episcopus.

2. Qui nimirum Præsul ingenti lamentatione & suspiriis pro Regio gemebat puero, nepote scilicet gloriosi Re-

Anno 1110 gis Adefonsi, imperii sanctitate solemniter memorandi, qui cum Pontifice traditus in eadem adhuc captione detinebatur, eumque quem proculdubio regnaturum sperabat, eo propensius venenosa eorum calliditate interire formidabat. Hoc metu & formidine perterritus Præsul venerandus totam mentis intentionem & nisum ad hoc dirigere intendit, ut prædictus Reginæ filius qui indigne captus erat, digna liberatione solveretur, existimans per ejus solutionem posse revocari Gallætiam in pacis & concordiæ unionem. Convocatis itaque majoribus suæ Ecclesiæ personis voluntatem, quam in animo suo volvebat, patefecit, & accepto cum eis utili consilio, misit legatum suum pro Comite Petro, cujus uxor & filii pro regali infantulo captivi tenebantur, ut cum eo acciperet consilium qualiter infans sublimaretur in regnum.

De solutione pueri filii Reginæ. Cap. 63.

CONvenerunt igitur Comes Petrus & Pontifex supradictus secus flumen quod dicitur *Tamar*, ibique multimodis rationibus variisque assertionibus multiplicatis, ad hoc tandem perventum est, quod sine consilio pariter & auxilio Reginæ, quæ mater ejus erat, tantum negotium minime fieri deberet. Euntes ergo Legati ab Episcopo & Comite, ipsi arcanum patenter significarunt Reginæ, quod Episcopus diuturno tempore latenter ruminaverat in mente: quibus Regina attentius auditis & diligenti scrutinio inquisitis solemni quodam & ultra quam credi potest exultavit gaudio, tum quia proprii audiebat filii in Regnum sublimationem, tum quia per ejus exaltationem confidenter credere poterat, posse evenire facilius ruinam Aragonensi tyranno, vel citius de regno expulsionem. Confestim ergo vocat ad se Comitem Fredenandum strenuum scilicet & prudentem virum, quem Regina Dña U. talibus suppliciter alloquitur verbis.

Ver-

Anno 1110

Verba Reginæ ad Comitem F. de filio suo in Regem sublimaturo. Cap. 64.

NObilis & sapiens Comes F. quem non solum consanguinitatis linea, verumetiam larga quam semper tibi exhibui honorificentiæ prærrogativa indissolubili catena mihi vehementer astringit, salubre à liberalitate tua deposco consilium, quid demum statuendum sit filio quem venerandus B. Jacobi Episcopus in Regem erigere omni studio conatur. Tibi etenim notum est & omnibus Hispaniæ Regnum incolentibus, quoniam pater meus Imperator Adefonsus appropinquante sui transitus hora mihi apud Toletum Regnum totum tradidit, & filio meo Adefonso nepoti suo Gallætiam, si maritum susciperem, & post obitum meum totius ei dominium Regni jure hereditario testatus est. Omnes ergo fere Consules aliosque in Hispania principatum tenentes, qui tunc temporis in expeditionem contra Moabitas profecti *Toletum* convenerant, quorum quidem alios à pueritia educaverat, alios ex paupertate abundanter ditaverat, alios ex humili genere sublimando, nobiles fecerat, ante se venire jusit, eorumque famulatum meo benigne subdidit imperio, meamque personam & Regnum eorundem fideli custodiæ diligenter commendavit, interminans & admonens ne quid grave vel arduum præter eorum voluntatem & commune consilium ullo modo disponere præsumerem. Sicque factum est quod defuncto genitore meo secundum eorum dispositionem & arbitrium invita nupserim cruento pialtico (*) Aragonensi tyranno, infeliciter ei juncta nefando & execrabili matrimonio. (1)

2 Quæ vel quanta dedecora, dolores, & tormenta; quan-

(*) Infra, *phantastico*. (1) *Vide cap. 79. num. 3.*

Anno quandiu cum eo fui passa sim, nemo melius quam tua
1110 prudentia novit: non solum enim me jugiter turpibus dehonoravit verbis, verumetiam faciem meam suis manibus sordidis, multoties turbatam esse, pede suo me percussisse, omni dolendum est nobilitati: ipse nimirum mente sacrilegio pollutus, nulla discretionis ratione formatus, auguriis confidens, & divinationibus Corvos, & Cornices posse nocere, irrationabiliter arbitratus, sapientes viros & nobiles quasi erubescendo subterfugit, factusque vilium collega nebulonum ad omnem levitatis strepitum solicitatur: execrata apostatarum consortia studiose veneratur, omnemque divinum Ecclesiæ cultum, personasque religiosas pro nihilo ducens aspernatur. Hinc est quod Ecclesias Dei absque pietate violat, & dirumpit, earumque ministros expoliat, possessionesque eripit. Hinc est quod Burgensem Episcopum & Legionensem à suis sedibus suæ violentia tyrannidis expulsit. In Palentinum etiam manus injecit, quem sub christianæ fidei tenore ad se venire præceperat, & sic per fraudem eum & dolositatem cepit. Archiepiscopum quoque Toletanum, religiosam scilicet Ecclesiæ Dei columnam, & Romanæ Sanctitatis Legatum, à Diœcesi sua per biennium absentavit, necnon & Abbatem S. Facundi à proprio fugavit Cœnobio, in cujus locum sacrilegum fratrem suum omni remota religione & justitia intronizavit. Insuper etiam tanto furore & odio in filiolum meum Adefonsum exarserat, ut ad eum extinguendum totis viribus anhelaret, existimans Regno secure potiri, si puer quoquo modo traderetur neci: quo circa bellicosum Comitem Petrum fidei firmitate fortissimum dira machinatione perditum ire moliebatur, eo quod fidus infantuli nutritius nulla tribulatione vel molestia ab ejus fidelitate separari poterat, cui dominium patre meo præcipiente in Legione Civitate juraverat.

Se-

3 Sævus igitur Celtiberus Gallætiam furibundus intravit & quot & quanta facinora in regione illa patraverit, nobilium cedes, militum apud Montem rosum crudeliter occisorum, Castrumque dirutum, & terra depopulata, bonisque omnibus expoliata, Ecclesiarum violationes, earumque dehonorati Sacerdotes, bonæ mulieres denudatæ, Virgines impudenter violatæ; destructæ Comitis Petri hereditates, mansiones & palatia combusta, greges equárum, & armenta boum à Gallætia partim abstracta, partim dilaniata, afflictorum gemitus, & lacrymæ pauperum, manifeste ostendunt. Ad hæc, formidandum Domini Papæ anathema, & Archiepiscopi Toletani, & religiosissimi Ecclesiæ Apostolicæ Pontificis execratio nostram conjugii turpitudinem incessanter damnabant. Cum ergo me valde contaminatam esse sacrilegii contagio cognoscebam, & acutissimam justitiæ frameam sufferre non poteram, studioso affectu à phantastico idolatra me dissociare curavi: facto autem discidio, ruptoque pudendo mihi matrimonio, statim incendia, cedes, & rapinæ, homicidia, proditiones, bella per Campos & Castellam passim exorta sunt. Dum enim meo indigne frueretur consortio, quasdam Civitates fraudulenter occupaverat, quas suis apparitoribus custodiendas tradidit, de quibus modo egredientes sui prædones scelerati, totam deprædantur provinciam, meas regales Villas & palatia comburunt, burgos in via publica, & Hospitia ubi S. Jacobi hospitari solebant peregrini, dilapidant immisericorditer & obruunt. Denique ager est incultus, tellus inarata, fames & inopia ingruit, Agricolæ olim copiosis abundantes divitiis, quibus nihil omnino relictum est præter leves paleas quas ad tegenda fragilitatis suæ pudenda nudato corpori opponunt, per plateas undique & agros algore & inedia reperiuntur mortui, pudor virginum sine pudore violatus, dedecus matrum, & la-

Anno 1110

Anno 1110 lamentatio viduarum, pupillorumque desolatio, deserta & vastata quæ inhabitari solebant loca, nostram lacrymabilem miseriam patentibus indiciis manifestant. Postremo nullus latet Hiberiæ angulus qui tanti furoris strepitu vel perturbatione non moveatur. Nunc igitur, clarissime Consul, enodatis rationibus universis meisque interioribus patefactis, tuam decet nobilitatem, meo dubitanti animo, quod melius tibi videtur adhibere consilium.

Responsio Comitis Ferdinandi. Cap. 65.

1 COmes autem F. tale fertur dedisse responsum: Regina potens & gloriosa, narrationem tuam vera ratione prolatam diligentissime perpendi, & firmæ memoriæ totaliter commendavi, in qua Regem Aragonensem totius mali causam esse & Hispaniæ detrimentum, nullamque salutis spem in eo nos spectari insinuasti, unde tibi summopere vigilandum est, ne quod vir Apostolicus monitu divino inchoare aggreditur, & per suos tibi mandavit legatos, per te aliquatenus differri videatur. Sed, omni remota dilatione, solerti cura consummare studeas, teque tuumque filium ejusque causam & negotium supradicti Episcopi arbitrio, & dispositioni committas, nihilque præter ejus consilium deinceps facere præsumas: immò etiam si bene visum fuerit tuæ voluntati, hanc eidem Episcopo perferam legationem, eique ex præcepto tuo, ei in omnibus quæcumque mandaverit, fideliter obsecundabor, & auxilium quibuscumque modis potero, libenter subministrabo.

2 Cum autem Regina summo favore approbaret consilium, statim Comes F. iter aggrediens ad præfatum Episcopum festinanter pervenit, eumque apud S. Jacobum in Curia sua circumstantibus Clericis, & militibus residentem invenit: cui manum ex parte Reginæ deosculando ei multiplices & benignas salutationes impertivit. Causas quoque ob

ob quas venerat, & quidquid ei Regina narraverat, totum Anno
Pontifici seorsum & singulariter recitavit. Deinde Comes 1119
F. ductus ad hospitium post laborem itineris grato sopori membra dedit. Episcopus autem nocte illa nihil aut parum dormire potuit. Sollicita namque consideratione tractabat quod vix aut numquam fieri poterat, ut videlicet suum, & Ecclesiæ suæ dedecus, inultum non remaneret, & Infantem à captione liberare valeret: eorum siquidem qui puerum tenebant propositum erat, infantem suarum inimicitiarum constituere pretium, quas ab eodem Pontifice & à Petro Comite ob suarum culpas injuriarum sibi contraxerant. Assumpto itaque Episcopus sano & utili consilio, maluit suam injuriam non ulcisci, quam infantem turpi captivitate detineri. Misit itaque nuntios ad suos proditores & inimicos, quatenus infantem solverent, & vindictam criminis quod in Episcopum commisserant, super se venire non timerent. Quo audito, proditores cupienti animo se facturos spoponderunt, si simili pacto Comes Petrus suarum odia injuriarum relaxaret. Statuto ergo die, & loco, sæpedictus Pontifex ad Uliæ fluminis portum, (1) qui *de Cessuris* appellatur, proditores & Comitem pariter convocavit, quos prius fidei juramento firmiter astrinxerat, ne quid mali sibi invicem in conventu illo machinari tentarent. Multiplices igitur causarum diffinitiones, variasque relationes patenter & occulte ibi pertractatis impræsentiarum explicare non valemus, sed quod nobis intuentibus factum est, silentio præterire non debemus.

Solutio pueri & ordinatio ejus in Regem. Cap. *66.*

QUIA ergo Episcopus se captionem personæ propriæ, & dedecus condonare ad communem totius terræ sa-

(1) Pontem *lege* de Cessuris, *qui etiam hodie nomen retinet, super* Ullam *ad Iriam.*

Anno salutem, & ad publicam utilitatem subtiliter providebat per-
1110 tinere, P. Ariæ, & Ariæ Petridæ, & Fernando Sanciade, & Oduario Ordonide, ceterisque traditoribus impiis injuriam suæ proditionis, & opprobrium non solum ex animo relaxavit, & in ultam esse concessit, verum etiam Comiti P. suas itidem injurias injuriarumque inimicitias postponere blando sermone persuasit. Finitis itaque omnibus culparum calumniis & universis inimitiarum odiis, Comes, & viri supra nominati juramentis firmatum, amicitiæ fœdus salva felicitate & fidelitate Reginæ, & Infantis inierunt, & ad solidæ pacis concordiam revocati sunt. Effecti vero, firmata pace, fideles amici, Episcopus immensa bonitate plenus, & omnes alii unanimiter statuerunt diem quo infantem erigerent in Regem. Dominica ergo sequenti, qua cantatur ad introitum Missæ *Justus es Domine* (*) Infantem qui regnaturus erat, ad S. Jacobum cum magna & nobili pompa cunctis exultantibus adduxerunt. Episcopus vero Pontificalibus ornamentis indutus, ceterique Clerici vestimentis Ecclesiasticis decenter ornati, gloriosa processione eum susceperunt: quem accipiens Pontifex ante altare B. Jacobi Apostoli, ubi corpus ejus requiescere perhibetur, gratulanti animo perduxit, ibique juxta Canonum instituta religiosa eum in Regem unxit, ensem quoque & sceptrum ei tradidit, & aureo diademate coronatum, in sede Pontificali Regem constitutum residere fecit. Deinde Missa ex more solemniter celebrata, Regem novum deducens ad Palatium suum, Episcopus omnes Gallætiæ Proceres ad regale invitavit convivium, in quo clarissimus Comes Petrus, Regius dapifer extitit, ejusque filius Rudericus clypeum & frameam ad Regis scapulas Alfericeus te-

(*) *Scilicet, Dominica 17. post Pentecostem, quæ anno* 1110. *incidit in die* 25. *Sept.*

tenuit, Munio Pelagides regalis offertorius, Veremudus Petrides, vinum, & siceram omnibus mensis abundanter ministrari præcepit, sicque omnibus diversis fereulis accurate faciatis, dies illa in hymnis jubilationis & canticorum canticis peracta pertransiit. Anno 1110

De subjugatione Lucensis Civitatis imperio Regis pueri Cap. 67.

ALtera autem die quæ prima post ejus sublimationem illuxit, convenerunt omnes ante Pontificem, consilium ineuntes, ut Legionem suum ducerent Regem: ibique eo cum Matre collocato totum ejus ditioni Regnum submittere, una cum omnibus Castellanis Primatibus niterentur. Sed quoniam adhuc quidam de diversis partibus in *Lucensi* Civitate congregati, injustitiam Aragonensis tyranni stolida præsumptione sustentabant, qui videlicet scelerati latrones, homicidæ, transgressores, adulteri, fornicatores, miserorum substantiæ cruenti raptores, Ecclesiarum violatores, pro nefandis facinoribus pœnas suis corporibus cruciatusque metuebant, visum est congruum Episcopo & Comiti, ceterisque Principibus, ut prius Civitas ab omnibus criminosis expurgata, Regis subderetur imperio, quam aliud inciperent tractare negotium. Euntes igitur ad Civitatem, Lucensibus legatos præmiserunt, quatenus aut Civitatem Regi redderent, aut se si possent, defendere pararent. Qui cum terribilem audissent legationem, & exercitum Regis super se venientem, maluerunt se Regi Civitatem reddere, quam contra suum naturalem Dominum aliquid quod ejus turbaret voluntatem committere.

De Bello facto in Angos. Cap. 68.

PAcificata igitur Civitate, & Regio Puero restituta, Episcopus & Comes cum paucis ex nobilioribus iter suum, sicut Compostellæ constituerant, Legionem recto

Anno 1110 tramite direxerunt. Cum autem pervenissent ad locum qui *fons de Angos* nuncupatur, papiliones & tentoria sua circumquaque tetenderunt, & ignorantes quod perfidus Aragonensis exploratores in itinere vel insidias occultasset, illa nocte omni remoto timore quiescentes, ibi securam mansionem & somnum habuerunt: omnes tamen CCLXVI. & non amplius erant. Quod cum perfidus Aragonensis à suis exploratoribus cognovisset, congregavit exercitum sexcentorum LX. militum, ferro vestitorum, & duo millia peditum in arcu, & gladio, & fustibus, & armis munitorum: & prosiliens ex occultis veniebat in occursum eis. Gallæciani vero mane facto surgentes hostemque improbum super se venire audientes, ad arma continuo prosilierunt, & festinanter armati, acies suas constituerunt, bellumque cum paucis pugnatoribus expectantes, contra decem unus, contra mille X. pugnaturi, campum audaciter occuparunt: attamen ubi hostes ad se procul venientes torvis vultibus aspexerunt, adversus tantum exercitum gradatim tendere cœperunt, & cum jam prope essent, validis lanceas vibrantes lacertis, velocesque equos calcaribus urgentes, terribili conflictu primam aciem invaserunt, eamque totam fere vulnerantes, ad terram prostraverunt, & mortua est ilico Aragonensium non minima multitudo: sed cum præliando, hostesque viriliter prosternendo, ad immensam militum cohortem & innumerabilem peditum turbam penetrassent, bello fatigati, pulvere & hostibus undique circumveniuntur, & à tergo & lateribus sauciati impetum fortunæ sustinere non valuerunt. Quidam igitur sanguinolento interierunt bello: quidam vero, non sine magna sanguinis effusione, capti sunt. Animosus Comes Petrus, qui in medias hostium proruperat acies, post acerrimam & diuturnam in hostes ultionem, maluit bellando captus esse, quam campum inhoneste dimittere. Comes

mes quoque Fredenandus in bello interiit, & alii multi corruerunt. Anno 1110

2 Cum autem cognovisset Episcopus fortunam belli in contrariam cedere partem, majori timore & cura super Regem quem noviter unxerat, quam super propriam sui corporis personam solicitabatur, non solum enim mortem ejus vel captionem; verum etiam totius Hispaniæ destructionem evenire metuebat. Solerti ergo studio, & prudenti industria, Imperatorem parvulum à tanto belli periculo subducere curavit, & genitrici suæ Reginæ Dñæ Urracæ sanum & incolumen in forti Castello *Orzilione* (quod Castrum est in Castella) restituit, seque in Astoricam Civitatem recepit, ubi per triduum vulneratos in prælio, dispersosque collegit, factus communis omnium salutis portus, & singulare solatium. Post triduum vero cum omnibus, quoscumque de prælio colligere potuit, ad Compostellanam S. Jacobi Civitatem per magna reversus est itinera: quam non solum infortunato belli eventu audito graviter perturbatam invenit, verum etiam tota fere Gallætia tantis jam cladibus bellicosisque fluctuationibus agitabatur, quod pene labefactata de salute desperaret. Omnes ergo Gallætiæ Proceres Episcopus convocavit, eosque firmis jusjurandi securitatibus compulit, ut Reginæ, & filio ejus, fidelitatem exhiberent & servitium, & ita Gallætiæ tranquillitatem reformavit & pacem.

De infantatico inter Tamarim & Uliam à Regina B. Jacobo dato. Cap. 69.

Regina autem suscepto filio suo Adefonso Rege parvulo venienti, ut dictum est, de infelici prælio, quantam mentis lætitiam habuerit, regalium matres filiorum patentius quam scriptum notificare possunt: primum enim lætabatur quia filium receperat sanum, deinde quia se per eum Aragonensem tyrannum de Regno eliminari

Anno 1110 posse non immerito sperabat. In *Orzilione* igitur forti & inexpugnabili munitione suum Regina filium custodiendum tradidit. Relictisque cum eo fidelibus custodiis de Primatibus terræ illius, ad Gallætiam proficisci disposuit. Ad asperos itaque Astures montesque lapidosos iter aggrediens, per *Ovetum* transitum fecit. Cumque ad *Lucensem* pervenisset Civitatem, divina compunctione, ejus viscera sunt commota ad hoc ut causa pœnitentiæ B. Jacobi limina visitare satageret. Venit itaque Compostellam, & apostolicam ingrediens Ecclesiam, inter ferreas ipsius vestibuli januas & altare Sanctissimum se prostravit in pavimento, & expandens manus, hujusmodi ad Dominum pio affectu fudit orationem: „ Domine Jesu-Christe, qui dispensatione patris cooperante Spiritu Sancto perditum per prævaricationem primi parentis mundum proprio sanguine tuo restaurare dignatus es, te suppliciter exoro & deprecor, ut Hispaniæ Regnum à patre meo A. feliciter obtentum, sed modo ipsius morte graviter desolatum, & tyrannidis schismate Aragonensis undique perturbatum, dulcissima Apostoli tui Jacobi intercessione, cujus gloriosissimi corporis gleba in hoc præsenti loco venerabiliter requiescit, Tu piissime Salvator noster ei Domino cui jure pertinet concedere, & pacificare digneris, quatenus fideles tui in eo tranquille manere valeant, & efficiantur idonei ad serviendum tibi, Deo vivo & vero per infinita sæcula sæculorum. „ Cumque signo crucis facto, ab oratione surrexisset, venerandus ejusdem loci Pontifex suorumque venerabiles Clericorum personæ, ut eam decebat, susceperunt; & ad Pontificalia palatia deduxerunt, ubi convenienter hospitata est. Sequenti verò die, divino afflata spiritu, cor habens in Domino contritum, & supplici devotione humiliatum pro sua totiusque Regni salute, & pro suæ remedio animæ, suorum-

utrumque parentum regales in eadem Civitate curtes, aliasque mansiones, quæ sui juris erant, & totum infantaticum quod inter *Tamarim*, & *Uliam*, & quidquid ad regale jus pertinere videbatur, B. Jacobo, ejusque ministris charitativo affectu obtulit, & oblatum ad decus Ecclesiæ illius scripturæ Privilegio confirmavit. Anno 1110

Domorum & hereditatum nomina quæ dedit Regina B. Jacobo. Cap. 70.

QUAS nimirum hereditates, curtes, sive mansiones nominatim describendo describimus, scil. illam curtem quæ fuit E. Dñi. Regis in illa Quintana, quæ fuit Gundisalvi Adefonsidis, quatuor domos scil. duo solia, & duas casas terrenas, & in alio loco unam domum, quæ fuit majoris Didacidis, juxta illam Joannis Struaridis, & duo solia quæ habuit ex parte Froylæ Didacidis, & unam terrenam domum, quæ est in valle miluorum, & aliam domum quæ est juxta domum Ariæ Didacides, & illam Villam de Siceranes, & unam Villam de Erimar, & Villam quæ vocatur *Figueirola*, & unum Molendinum quod fuit de Novales. Similiter in terra de Pistomarcis de Regalengo Sanctum Vincentium de Sispalona, Trenonzum, (1) Ferrarios cum suis adjunctionibus, Senderezum monumenta, Villam novam de Masiti, Ramam hereditatem de Odorio, Monumenta, Sarram, Castrum de Malladas, Corronium, pratos de Dño. Pepi, Vincarias (2) Villafredi, Listas, Canales: in Nogia Verrimes de jusano, iterum Villamfrancam, Lovium medium, in Auzonio suam rationem: in Alvariza unam tabulam de terra per suos marcos, in Pastoriza suam rationem, quartam de aquarios de jusano, in Circites de Arum de suptus casa Ariæ Excmenidis tertiam, Villam

(1) *Alter Codex*, Hispalona, Trevonium. (2) *F.* Juncarias.

Anno 1110 Villam de Palatios, Villam quæ vocatur Dara cum suis hominibus, in villiestro Figeirolam.

De facultatibus thesauri datis Reginæ. Cap. 71.

OMnes has hereditates superius prænotatas, quæ sunt inter Tamarim & Uliam cum hominibus ad regalengum, & ad infantaticum pertinentibus; eidem Ecclesiæ non dissimili ratione contulit: quod factum universorum animos Clericorum ad utilitatem Reginæ mirabiliter incenderat, & ad omnem ejus voluntatem juste exequendam valde animaverat. Porro Regina totum fere patris sui thesaurum in exercendo contra Aragonensem bello consumpserat, & ideo ad diuturnam expeditionem facultates ei sufficientes non erant: quo circa communi Canonicorum consultu, totiusque senatus decreto, visum est non deberi negari Reginæ auxilium, sive consilium, quod ab eorum Ecclesia expostulasset. Ad debellandum itaque pessimum Hispaniæ vastatorem, & effugandum totius Regni perturbatorem, de thesauro S. Jacobi centum uncias auri, & CC. marcas argenti Reginæ postulanti spontanea voluntate præceperunt dari.

De obsidione Luparia & captione Ariæ Petriz, & ejus complicum. Cap. 72.

INterea quindecim dierum Compostellæ Regina moram faciens Proceres Gallætiæ suamque Curiam universaliter convocavit ad proximum Pascha quod futurum erat. Anno 1111 *Pascha die 2. April.* (*) Protinus convenerunt undique optimates Gallætiæ, scilicet strenus & fidelis Comes P. & Muninus Pelagides, & Veremudus Petrides, & Rudericus Veleades, & M. Gelmirides, & ceteri qui aliquos principatus vel Dominium in Gallætia obtinere videbantur: inter quos etiam affuit Arias Petrides, qui profecto exiterat princeps nefandæ proditionis, quæ apud *Castellum Minei* in Dñum Pontificem D. & in Reginæ filium infantem A. (sicut supradictum

tum est) (1) dolose facta fuerat, & eodem tempore Castrum *Lupariæ* fraudulenter usurpabat. Verum enim vero licet Arias infamis proditor esset, & tantæ contumaciæ & dolositatis, quod eum quispiam aut vix, aut numquam, tolerare poterat, Regina tamen prudens & modesta eum benigne suscipiens, honorifice tractabat. Sed quoniam solito feritatis turbine ferebatur, & de perpetratis facinoribus meritas superbiæ suæ pœnas, cruciatusque non modice formidabat, & ejus infamia manifeste notabatur, timore perterritus & desperans sequenti nocte post Parasceven Compostellam furtim egressus est, & in *Lupariam* se recepit, Reginæ suoque filio rebellaturus, & aliam si posset proditionem facturus, quod protinus sub eadem nocte in matutinis in Ecclesia nuntiatum est Reginæ. Ipsa confestim, accepto cum Pontifice ceterisque nobilibus consilio, recte quidem statuit, ut post Pascha Domini gloriose celebratum, superbiam Ariæ & fraudem prosternere unanimiter egrederentur. Altera ergo die Paschæ Regina cum Pontifice, suoque exercitu egressa est, & Ariam proditorem & superbum in Luparia obsedit. Contumax itaque obsessus Arias nimio terrore percusus, furoris sui tumultu instabilis & trepidus de salute prorsus desperabat, & discretionem non habens, & ratione carens, quid ageret ignorabat. Tandem tetra suæ malignitatis calligine obcæcatus, suique oblitus, nullum pro se fœderis pactum, de sceleribus quæ commiserat accipiens, se & Castellum Reginæ tradidit, & cum ea equitabat. At vero ejus complices præfatæ proditionis participes, ut Ariam cum Regina esse audierunt, existimantes eum, qui quasi caput eorum conjurationis existebat, aliquod salvationis suæ fœdus accepisset, convenerunt ad eum in curia, & loquuti sunt. Cum autem nihil sibi utile invenissent, ob suarum infamiam & confusionem culparum abesse à curia summopere

à cap. 49. Anno 1111

pere

pere exoptabant: sed recedere non potuerunt: jussit enim eos omnes Regina capi, & tandiu ferreis vinctos teneri compedibus, donec universa quæ tenebant Castella dimitterent.

Anno IIII

De obsidione Astoricæ. Cap. 73.

SUsceptis ergo Regina Castellis à proditoribus perfidis in Era ICXLIX. congregavit exercitum Gallætiæ, & ad Regem expugnandum Aragonensem profecta est, per gravia quidem itinera & laboriosos montes, frigidosque nivibus & glacie præteritæ hiemis, quæ anno illo asperrimæ inhorruerat, usque ad *Astoricam* Civitatem perventum est: dumque in eadem Civitate pedites & mancipia reficerent, ea quæ in itinere debilitata fuerant, & viatica necessaria præpararent, communi consilio Heroum suos Regina nuntios pro Castellanis & Asturibus, ceterisque per Campaniam fidelibus suis direxit. Qui profecto audito Reginæ præconio valde velociter convenerunt, & procedentes de Castellis, sua in campis tentoria, & papiliones posuerunt: non tamen statim directo tramite ad Reginam devenerunt, & tetenderunt.

2 Inter hæc hostis impius Aragonensis innumerabilem exercitum latenter congregaverat. Convenerunt namque Najareni, (1) & Burgenses, Palentini, Carrionenses, Cemorani, Legionenses, & qui de S. Facundo unanimiter exierant, quorum equidem corda diabolica persuasio ita stimulaverat, ut eum qui sine lege fidei christianæ atque justitia ætatem suam agere decreverat, prona voluntate sequerentur, ejusque jussionibus libenter obedirent. Has inquam omnes, aliamque copiosam reproborum turbam

(1) *Mss.* Nazareni: *incolæ scilicet Villæ tunc dictæ Nazara in Rivogia; nunc Najara: qua de causâ* Najareni *suffecti, ut in* Notitia prævia *num.* 18. *prænotavimus.*

bam secum habebant, qui ob graves facinorum infamias homicidæ, malefici, fornicatores, adulteri, latrones, scelerosi, raptores, sacrilegi, incantatores, arioli, fures odiosi, apostatæ execrati, propria turpiter loca dimiserant, & ei tanquam omnium Principi reorum inhæserant. Talium ut dictum est exercitu stipatus erat Aragonensis malignus, & ecce contra Astoricam proficiens ex improviso apparere viderunt inter fruteta montium cum ingenti turba militum quæ inter flumen Orbicum ab Astorica prospiciuntur: & accedens prope Civitatem, castra metatus est, & mansionem fecit: & quoniam fortes bello Gallicianos esse ad *Fontem Angos*, cum pauci essent, expertus erat, non audebat eos ad Civitatem invadere, præsertim cum eorum gentem esse majorem quam tunc fuerat, certe cognovisset. Anno 1111

3. Missis ergo in Aragoniam Legatis, CCCtos. milites loricatos ex Aragonensibus Martinus Muniades ejus jussu adducebat, & eorum auxilio aut Civitatem capere aut frequentes assultus in eam facere expectabat. Verumtamen Castellani, quos in plano tentoria sua posuisse paulo superius memoravimus, audientes quod Aragonenses ad hostilem exercitum adjuvandum festinarent, confestim ad arma cucurrerunt, & veloces ascendentes equos, viam qua venturi erant, ferociter occuparunt, cumque eos venire procul atrocibus oculis conspicerent, præ nimia pugnandi cupiditate, non modicum in semetipsis frementes, totam simul aciem in eos converterunt, & acutis leves equos urgentes calcaribus, & validis tenentes hastas lacertis, terribiliter eos aggressi sunt, & duris ictibus percutientes, subter clypeos & loricas hostium viscera effundebant. Vulnerati prosternuntur, & spolia impiorum diripiuntur. Aragonenses siquidem corruerunt, & captus est illico Martinus Muniades, & alii quam plures. Ceteri

Anno 1111 teri vero omnes, præter captos, & eos qui bello interierunt, in fugam conversi sunt: aut inter frutices occulti latuerunt. Quo audito Aragonensis efferus, vana quam expectabat spe frustratus, & tamquam Herodes à Magis illusus, anxio metu trepidus, diffidentia & insomni cura fatigatus, venienti nocte clam ab obsidione furtim cum exercitu suo discesit, & in *Carrionem* aufugit.

4 Mane autem facto Regina cum fidis Gallicianorum Proceribus foras in planum egressa est, suosque dirigens Legatos, jusit ad se venire Castellanos & Astures, & quoscumque fideles sibi per Campos & Extrema (1) habere videbatur, & jam non in Castellis seu Civitatibus morabatur, sed in tabernaculis habitabat, & congregavit exercitum magnum valde & fortem, & persequuta est crudelem regulum Aragonensem, castra sua & tentoria, suumque exercitum circumponens, eum *Carrione* obsedit, obsessumque diuturno tempore tenuit.

De pacis reformatione in Gallætia ab Episcopo. Cap. 74.

INterea, Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus ad propria remeavit: ille siquidem à supradicta expeditione Triacastella consilio Reginæ omniumque Gallætiæ Primatum discesserat, ut pacem & concordiam Galletiæ reformaret, dum Regina ad bellandum Aragonensem tyrannum properaret. Eodem tempore Pelagius Gudesteides, & Rabinatus Munides, postquam Reginam Alpes transcendisse, & ad Gallætiæ partes non facile redditum esse facturam audierant, non modica itineris parte profligata, ad Castella sua reversi sunt, & qualiter Reginæ Urracæ & filio

(1) *Olim* Extrema, & Extremitas *ab extremis Durii partibus ad ortum fluminis & ad oram Australem* (*cujus Secobia caput*) *Vide cap.* 117. *Nunc* Extremadura *à Salmantica in Emeritam*, & *ultra fluvium* Anam.

filio suo parvulo Regi Adefonso, quem supradictus Epis- Anno
copus in Ecclesia B. Jacobi in Regem unxerat, rebellare 1111
possent, machinati sunt. Deinde Ariam Petridem, & P. Aridem, & Oduarium Ordonidem, & complices suos adeunt. Illi siquidem ob supradictam in Pontificem Dnum. Didacum & in Reginæ filium, parvulum Regem A. proditionem, à Regina capti & catenati fuerant, & in Reginæ manu obsidibus positis, & omnibus Municipiis suis datis, exules ad portus & extremos Gallætiæ fines confugerant: cum quibus P. Gudesteides, & R. Munides consilium ineuntes de Regni perturbatione tractant: heu miseri! Jusjurandum quod Reginæ & filio ejus Regi A. fecerant, floccipendunt. Coadunato igitur utrimque exercitu *Deciam*, *Taberiolos*, & omnes alias terras invaserunt, & circumcirca depopulando, totam terram quæ inter Minium & Uliam jacet, præter Castellum Lupariæ, impetu tyrannidis suæ sibi vendicarunt, & nobiles atque agrestes Dño suo, idest, Aragonensi tyranno, quem nefanda manu sibi dominum elegerant, fore fideles juramento astrinxerunt.

2 Supradictus vero Episcopus postquam proditorum efferam rabiem pullulasse cognovit, nimio dolore compunctus, audaciter tamen prudenti fretus consilio, magnum exercitum conglomerat, & illos quamquam innumera acie bellatorum stipatos, ire perditum properat: noverat enim quod qui percutit malos in eo quod mali sunt, minister Dei est. Verum enim vero perditissimi proditores sui reatus conscii, audito Pontificis adventu dispergguntur: pars illorum scilicet P. Gudesteides & R. Nunides cum militibus suis ad munita Castella confugiunt. Pars, quibus Arias Petrides, & P. Arides cum præfatæ proditionis participibus præerant, Castellorum munitione privati, prærupta montium conscendunt, ibique latuerunt. Præsul itaque

Anno MCXI que, utpote vir summæ prudentiæ, quidquid illi acquisierunt, ad Reginæ favorem convertit, & deleto priori juramento, homines prædictæ conjurationis jurare fecit, ut fideles forent Urracæ Reginæ, & filio ejus parvulo Regi Adefonso, ejusdem Episcopi filiolo, & ab eodem postquam illum abstraxit à captione A. Petride, & Petri Ariде, & Oduarii Ordonide, in Regem consecrato. Expulsis, fugatisque hostibus, idem Episcopus pacem restituit, & ne illi redire præsumerent, maximam partem suorum militum ad protegendas terras illas dimisit.

Preces Reginæ ad Episcopum pro obsidione Castellorum rebellium. Cap. 75.

POST hæc, aliquanto tempore transacto, Regina Urraca supradicto tutori literas in hæc verba misit. „Reverendissimo & Sanctissimo Dno. Didaco Ecclesiæ B. „Jacobi Episcopo Regina Urraca salutem. Qualiter equi„dem vestræ virtutis gratia, vestra prudentia Gallætiæ „Regnum defenderitis, & qualiter P. Gudesteidem, & Ra„binadum Nunidem, & A. Petridem, & alios prodito„res à Regno meo, & à Regno filii mei Regis A. quod „sibi usurpabant expuleritis, qualiter pacem & tranquilli„tatem, expulsis proditoribus Gallætiæ, restitueritis, quot „& quanta mala pro Regni mei tuitione ex quo à vo„bis discessi sustinueritis, mihi in propatulo claruit, un„de omnipotenti Deo, & B. Jacobo, & vobis summas gra„tes refero, & referendo pro tam reverendo tutore gau„deo. De cetero autem clementiam vestram suppliciter „exoro, & prudentiam vestram summopere efflagito, ut „Castellum S. Pelagii *de Luto*, & *Daravum*, & cetera quæ „sunt Pelagii Godesteide, & Rabinati Nunide, & aliorum „nefariorum refugium, obsessum eatis: quod si, Deo an„nuente, & B. Jacobo intercedente, hostes ab illis Cas„tellis expellere, & ea debellando capere valueritis, prout me-

, melius prudentiæ vestræ visum fuerit, vel ea vobis re- Anno
, tineatis, vel qui ad opus mei & filii mei parvuli Re- 1111
, gis A. fideliter custodiant, ea quibusdam Primatum meo-
, rum detis. Valete, & quantocius potueritis supradicta ad
, effectum perducite.

2 Igitur hæc audiens supradictus Patriæ clypeus, id est Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus, protinus edictum dedit, ne quispiam integræ ætatis aut virilis animi in suo principatu ab expeditione se retraheret. Dedit etiam fratri suo M. Gelmiride quoddam Castellum, ut auxilium sibi præberet, deinde innumera acie equitum, atque peditum coadunata, ad extirpandam flagitiosorum rabiem, & ad supradicta Castella debellanda, quamtocius properat. Prius tamen edicens atque præcipiens, ut Irienses, & quicumque in honore B. Jacobi Oceani maris litora incolebant, aptata classe ad eamdem obsidionem tenderent, ut Castellum *S. Pelagii de Luto*, quod in litore maris positum, hinc situ, illinc impulsu maris munitum habebatur, undique obsidione clauderetur. Igitur Irienses audito Domini sui edicto atque præcepto, haud mora classem ex more aptant, armis & quibusque necessariis naves suas onerant, & præter Castellum Honesti remigantes homines de S. Maria de *Lanchata* adeunt, ii etenim ejusdem artis periti in litore maris sedebant, & in navali exercitio studere soliti erant. Itaque Irienses densata manu juvenum incœptum iter aggredientes se alto committunt, flatuque secundo ad injunctam obsidionem tendunt.

De piratis Angliæ. Cap. 76.

EODEM tempore P. Godesteides, & R. Nunides piratas pretio conductos sibi in auxilium assumpserant, qui ab Angliæ partibus venientes causa adeundi Hierosolymam, Hesperiam attigerant, & hac de causa eos sibi assump-

manibus post terga vivere permittunt, & ingredientes Anno 1111
Anglicorum piratarum biremem & alias duas naves quas Pelagius Godesteides, & Rabinatus Nunides Anglicis in auxilium dederant, incœptum iter peragunt, tantoque triumpho lætantes, captivos secum ducunt, & ad supradictam obsidionem tendunt, quæ postquam ad aures Dñi sui, scilicet Ecclesiæ B. Jacobi Ven. Episcopi, uti gesta fuerant, pervenerunt, magno gavisus gaudio, omnipotenti Deo summas grates tradidit, qui Provinciam Apostoli sui Jacobi à malignis prædonibus defendere & protegere dignatus est. Cum autem prædicti victores se litori applicuissent, Episcopus videns Anglicos captos, flentes, & ejulantes, paterna pietate compunctus, misericordia motus est: habebat enim in thesauro memoriæ scriptum: *Estote misericordes, sicut & Pater vester misericors est*, & cetera. Tunc alloquutus est Nautas suos, ita dicens: Fratres scitis quintam partem omnium quæ in hac victoria, Deo juvante, adepti estis, ad me jure pertinere, quæ quamquam plura & pretiosa sint, nihil tamen à vobis accipere volo, sed tantummodo captivos in portionem meam mihi date. Hoc autem dicebat volens illos à vinculis solvere, & à captivitatis jugo eruere. Acceptis itaque in portionem captivis, ipse Episcopus eos juramento astrinxit, ne amplius Christianorum inquietatores essent, aut tale quid quod superius dictum est in Christianos facere præsumerent, sicque solvens eos à vinculis liberos abire permisit.

De obsidione S. Pelagii de Luto, & de deditione, & de Daravo. Cap. 77.

Interea Castellum S. Pelagii de Luto obsidetur, & hinc ingenti tumultu bellatorum, illinc navali prælio circumdatur. Tunc supradictus Episcopus quasdam cohortes, tam peditum, quam equitum elegit, eisque præcepit, ut pro-

Anno IIII properanter euntes, Daravum obsiderent, in quo R. Nunides cum turba proditorum latitabat. Ipse vero cum innumero exercitu prædictæ obsidioni interfuit. Obsesso igitur utroque Castello tormenta componuntur, ballista, ceteraque machinamenta ad debellanda Castella eriguntur: sed turba rebellantium, quæ in Castello S. Pelagii de Luto residebat, postquam videt Pontificis constantiam ab incœpto minime desistere, & propositum ad effectum velle perducere, & se ei posse resistere desperat, omnia sua in præcipitio posita considerat, jam terretur, jam deditionem pollicetur. Quid multis moror? Tanto tumultu bellorum stupefacti, nimioque terrore concussi, Castellum Pontifici reddiderunt. Eadem die qua Castellum S. Pelagii de Luto Dño. Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Ven. Episcopo datum est, R. Nunides audiens suorum complicum deditionem timuit, ne totius belli tumultus in se & in sua verteretur. Quapropter Castrum Daravum, scil. spem & fiduciam suam, Episcopi militibus, qui ut superius diximus illud obsederant, reddidit. Facta itaque utriusque Castelli deditione, Episcopus ea quibusdam Primatibus commendavit, qui ad opus Reginæ U. & filii sui parvuli Regis A. ejusdem Episcopi filioli, & fideliter tenerent, & tenendo protegerent. Quæ postquam prædicti proditores, scil. A. Petrides, & P. Arides, & ceteri audierunt (etenim in montibus latitantes, & illorum debellatorum auxilio confidentes, ex integro Gallætiam inquietare disposuerant) audito tali rumore, frustrata spe confusi & perterriti ad Portus Gallætiæ confugerunt. Tandem fugatis extirpatisque supradictis proditoribus, acquisitis, munitisque Castellis, venerabilis Episcopus cum gaudio & lætitia ad propria reversus est, auxiliante Dño nostro Jesu-Christo, cui est honor & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

De

De prudentia Episcopi. Cap. 78.

Postquam supradictus Episcopus supradictorum proditorum rabiem sedavit, & eorum Municipia obsidione cepit, ad Ecclesiam Patroni sui B. Jacobi Apostoli rediens, circa eam indefessam solicitudinem exhibuit. Licet enim tot & tantis negotiis, ut superius dictum est præpediretur, & pro pace reformanda multiplici curarum tumultu detineretur, nihilominus tamen in Ecclesiæ cultu usquequaque desudabat, & ad Ecclesiasticarum rerum exaltationem tota mentis affectione anhelabat.

2 Reversus itaque à supradicta expeditione, vetustissimam Ecclesiolam obrui præcepit, quæ intra immensam novæ Ecclesiæ capacitatem imminente ruina lapsum minabatur. Hæc in longitudinem ad altare B. Jacobi protendebatur ab illo pilari qui juxta principalem Ecclesiæ parietem, & secus unum de quatuor principalibus pilaribus existit, in sinistra parte superiorem partem chori ingredientibus pone relinquitur, & juxta fores pontificalis Palatii Ecclesiam introeuntibus, recta fronte opponitur, & in alia parte, id est in dextera, à pilari opposito supradicto pilari usque ad idem altare: latitudo vero illius eadem quæ modo & chori est. Destructa illa Ecclesia in Era I.C.L. quæ quasi obumbraculum totius Ecclesiæ esse videbatur, Chorum satis competentem ibidem composuit, Anno 1112 qui usque in hodiernum diem Dei gratia & B. Jacobi per industriam ejusdem Episcopi optimi Cleri excellentia egregie decoratur. Ipse quoque Episcopus, utpote sapiens Architectus, in ejusdem chori dextro capite fecit supereminens Pulpitum, in quo Cantores, atque Subdiacones officii sui ordinem peragunt. In sinistro vero aliud, ubi lectiones & Evangelia leguntur. Est autem B. Jacobi spe-

Anno specialis & præclara nova Ecclesia incœpta Era I.C.XVI.
1112 (*) V. Idus Jul. (an. 1078.)

De adventu Clusensis Abbatis in Hispaniam. Cap. 79.

INterea prædictus Episcopus videns discordiæ tumultum magis magisque multiplicari, & Aragonensem tyrannum feritatis suæ impetu fere totam Hispaniam depopulari pro totius Patriæ pace sollicitus, Sanctæ Rom. Eccl. Pontifici iterum iterumque literas miserat, admonens & deprecans eum, ut ipse qui totius orbis dominium tenebat, totiusque christianitatis pastor & Rector erat, occidentalibus partibus nimiæ discordiæ tumultu perturbatis consilium suum porrigeret, scilicet quempiam de Cardinalibus suis, seu aliam Ecclesiastici gradus venerabilem personam illuc mitteret, qui utrobique examinata norma justitiæ, aut belligerum Aragonensem ad pacis fœdera invitaret, aut renuentem anathematis gladio perсuteret. Præter hæc ostendens ei, quæ & qualia prædictus Aragonensis in eisdem partibus ambitione Regni fecisset, quot & quanta mala tyrannidis rabie succensus Hispaniæ intulisset, videlicet divina & humana ab eo audacter temerata, Hispaniarum Ecclesias graviter conturbatas, Ecclesiarum thesauros violenter direptos, & earum hereditates & prædia distracta; duces, omnesque Hiberiæ heroes, alios ab eodem vinculis ferreisque catenis astrictos, alios gladio peremptos, pauperes ferro, fame, frigore, morti deditos, ipsos Sacerdotes Domini, ipsos Ecclesiarum Magistros Episcopos, tamquam fures, & latrones captos, & à sedibus suis expulsos, diversisque contumeliis afflictos. Venerabilem quoque virum Toletanum Archiepiscopum & Romanæ Ecclesiæ Legatum, ab eodem graviter inquietatum,

(*) *Si Eram cum dicendis lib.* 3. *c.* 1. *conferas, non XVI. sed XX. leges: nempe anno* 1082. *non* 1078.

tum, & à Diœcesi sua per biennium expulsum, Episcopum Palentinum proditione, atque Oxomensem captos, Burgensem, & Legionensem expulsos, Abbatem S. Facundi à cœnobio suo abstractum. Præterea tantam Ecclesiæ persequutionem, tantam in Hispania attritionem, quantam nec Sarraceni, si sui juris esset, ei intulissent. Anno 1112

2. His igitur atque aliis Romanus Pontifex à Composteliana Sedis Episcopo multoties suppliciter admonitus, venerabilem personam scilicet Clusensem (1) Abbatem ad Hispanos misit. Qui ab eodem legis Magistro literas secum attulit, quatenus omnes Hispaniarum Pontifices usque ad proximam B. Mariæ festivitatem ad præsentiam ipsius Papæ convenirent, & Aragonensis Regis & nobilis Reginæ U. nuntios secum ducerent, ut utriusque causa plenius indagata, tantis cladibus, Deo auxiliante, finis imponeretur, & Hispaniæ finibus pax & tranquillitas reformaretur. Ecclesiæ verò B. Jacobi supradictum Episcopum idem venerabilis Pater ab hoc conventu cessare præcepit: noverat enim illum totius patriæ esse firmissimum clypeum, & infinita cura pro patriæ tuitione & pacis reformatione sese contra hostes inexpugnabilem opponere murum, & ob hoc Aragonensem tyrannum ei per nimium inimicari, & si posset tota mentis intentione illi muscipulam velle machinari. Heu miser Aragonensis! In mentis promptuario non habebat, quod *qui foveam fodit proximo suo, in illam decidet*, & *qui statuit lapidem proximo, offendit se in eo.* Et alibi: *Nolite tangere Christos meos*, & cetera.

3 Supradictus itaque Abbas Clusensis Occidentales partes ingrediens, & multo plura & nefandiora quam quod audierat videt, totamque Hispaniam discordiæ stimulo per-

S 2 tur-

(1) *Clusensem, non Cluniacensem. Est autem* Clusa *Abbatia Taurinensis Diœcesis.*

Anno 1112 turbatam invenit. Tunc impium Aragonensem adiit, atque illi ex auctoritate B. Petri Apostoli, & S. Romanæ Ecclesiæ, & ejusdem Apostolicæ Sedis Pontificis, uti sibi injunctum fuerat, interdixit, ne deinceps ad consanguineæ suæ illicitam copulationem rediret, & ne Hispaniæ Regnum feritatis suæ turbine amplius inquietare præsumeret, quod nobilissimus Rex A. persolvens jura naturæ filiæ suæ U. Reginæ & nepoti suo parvulo Regi A. dederat: quod si aliquid horum facere renueret, anathematis gladio succumberet. Quid igitur ille? Nempe quod scriptum est: *In malivolam animam non intrabit sapientia.* Deinde idem Abbas U. Reginam adiit, atque illi eadem retulit. Illa vero prout eam decuit, congrue respondit: Post obitum patris sui Regis A. Aragonensem tyrannum ad Regnum suum convolasse, & ne Hispaniæ Regnum tanto Rege nuper desolatum aliquo discordiæ tumultu fluctuaret, Hiberos proceres se ad illius connubii unionem invitam coegisse: quocirca cum fas & leges talia prohibeant, Romanæ auctoritati satisfacere non repugnabat: noverat enim quod sub spe pœnitentiæ Deum offendere, est pœnitentiæ aditum denegare. Præterea Clusensis Abbas litteras à Romano Pontifice directas Hispaniarum Episcopis tradidit, & eos ad supradictam Synodum tempore determinato invitavit, ut de Regis & Reginæ negotio, & de pacis atque concordiæ colloquio in præsentia ipsius Papæ plenius tractarent.

Quod idem Abbas Gallætiam adiit, & à prædicto Episcopo consilium accepit.

4 HIS ita dispositis, Abbas ad Gallætiæ partes proficiscitur: & per angustas & asperas fauces montium Gallætiam ingreditur. Tandem ad Apostolicam Civitatem Compostellam pervenit, & ab ejusdem loci Pontifice honorifice susceptus est. Et quia Clusensis Abbas vene-

Venerabilem Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum prudentiæ profluum fontem habere noverat, & eum firmissimum patriæ clypeum, insuper justitiæ cultorem atque pacis amatorem esse sciebat, & pacis fœdera si quoquomodo possent fieri, maxime per ipsum restitui, non immerito existimabat, ab eo se enucleari summopere expostulavit totius rei seriem, & inter impium Aragonensem & Reginam U. nobilis Regis A. filiam totius discordiæ causas, quæ & qualia idem Aragonensis in occidentali plaga fecisset, & quomodo pax & concordia, extirpata discordiæ lepra, Hispaniæ reformari posset. Anno 1112

5 Ad hæc Venerabilis Episcopus tale fertur dedisse responsum: Et quidem venerabilissime frater, in temporibus nobilissimi Regis A. Hispaniæ Regnum divitiarum gloria, & non modica fertilitate nimium & plusquam nimium floruit, & illo regnante pax, fides, leges, jura viguerunt: quo defuncto postquam A. Rex Aragonensis in illicitum ruens consanguineam suam U. Reginam prædicti Regis A. filiam in matrimonium sumpsit, omnia supradicta in contraria conversa sunt. Quid enim referam Hispanorum Procerum gloriam in laborem & ærumnam conversam, & pauperes fame, nuditate, omnique calamitate oppressos? Quid referam Hispaniarum Ecclesias ab illo Aragonensi violatas & destructas, divina & humana ab eodem temerata? Quid referam Toletanum Metropolitanum, venerabilissimum virum, & Romanæ Ecclesiæ Legatum, & expulsum & captum, proh nefas! Insuper Oxomensem, Palentinum, Auriensem insuper captos: Legionensem, Burgensem, & etiam Ecclesiæ S. Facundi Abbatem expulsos, & diversis contumeliis dehonestatos? Quid plura? Illius violentia leges, justitia discesserunt: fraus, perjuria, & cetera hujusmodi subierunt: unde omnipotentem Deum suppliciter deprecemur, & B. Jacobo tota mentis devotione supplicemus,

Anno 1112 mus, ut finem tot & tantis malis dignetur imponere, & Hispaniam de ore cruentuli Leonis eruere: & quandoquidem inter supradictum Aragoniæ Regem & Reginam U. consanguineam suam discidium & discordia habetur, & ab invicem, ut fieri justum est, separentur, totis viribus animi & corporis niti & resistere debemus, ne amplius inter eos illicitæ copulationis concordia fiat. Utique nostrum est ad hoc pluribus de causis elaborare. Si enim illud illicitum connubium Aragonensis Lupi & nostræ Reginæ U. (quod absit) consolidatum fuerit, proculdubio illicitæ copulationis horrendum facinus amodo occidentis partibus auctores illos sequendo inolebit, & Sancta Mater Ecclesia fundo tenus evelletur, & destruetur. Proh dolor! Ministri Domini pluribus & intolerabilibus contumeliis opprimentur, Principes, Duces, omnesque Hispaniarum Proceres in contumeliam redigentur. Denique Aragonensi tyranno in Hispania regnante pax & concordia prorsus effugabuntur. Qua in re venerabilissime frater quem Mater nostra Sancta Rom. Ecclesia ad hoc diffiniendum & discutiendum misit, Regem illum Aragonensem hortare, & hortando compelle, ut consanguinitatis reatu se amplius pollui pertimescat, & Hispaniæ Regnum quod nobilissimus Rex A. dum adhuc viveret, filiæ suæ Reginæ U. & nepoti suo parvulo Regi A. ejusdem Reginæ filio tradidit, inquietare desistat: sua habeat, aliena relinquat: quod si renuerit, à liminibus Sanctæ Ecclesiæ, & consortio omnium Christianorum segregetur. His auditis, Clusensis Abbas Pontificis prudentiam nimium collaudavit, acceptoque ab eo consilio, ab Apostolica urbe discessit.

De Reconciliatione Regis Aragonensis, & Reginæ, & de discidio. Cap. 80.

EODEM tempore, Aragonensis tyrannus, & Regina Urraca, simulato iterum nomine pacis fœdera concor-

cordiæ inter se compofuerunt, ut alter ab altero Castella Anno 1112
& munitiones quadam argumentosa machinatione abstraherent. Veruntamen illi subdolæ concordationi interfuerant, Duces, Principes, Burgenses, Najarei, Carrionenses, Palentini, Legionenses, & alii quam plures, quorum maxima pars firma jusjurandi catena sibi alligata est hac conditione, ut si Rex Aragonensis U. Reginam, ut solitus fuerat, injuriaret, & rumpendo fœdera pacis pactum inter se & ipsam Reginam stabilitum transgredi videretur, supradicti Proceres, atque omnes alii parti Reginæ faverent, & illius injurias unanimiter ulcisci non differrent: insuper Castella, oppida, atque omnes suas munitiones in manu Reginæ traderent, & mendacem, atque perjurum Aragonensem Regem à Regno expellerent. Quod si Regina in illum injuriosa foret, è converso res in contraria verteretur. Verum enimvero ferox Aragonensis fraudis suæ laqueos diu celare non valuit, & quæcunque potuit Castella, Municipia, fraude sua Reginæ abstulit. Tandem rupto fœdere eam de Regno suo expellere voluit. Igitur Burgenses, Najarei, Carrionenses, Legionenses, atque alii Hispaniæ Proceres apud S. Facundum ad supradictum Aragonensem conveniunt, & ei quod prius diffinitum pactum transgrederetur, & Reginam omnino injuriaret, ostendunt. Ille autem multiplices rationes prætendens, & de crastino in crastinum argumentosis verbis rem differens, per suæ fraudis effectum fœdera rupisse ab omnibus comprobatum est, & resipiscere nolens, à S. Facundo furtim, quasi fugiens discessit. Tunc omnes qui in S. Facundum ad discutiendas supradictas injurias venerant, Castella, oppida, & omnes munitiones suas Reginæ illico tradiderunt, & Dominæ suæ Domini sui nobilissimi Regis A. filiæ congratulati sunt. Veruntamen quamquam discordiæ tumultus supradicti tyranni absentia

ni-

Anno 1112 nimium suffocaretur, Hispaniam tamen in magna parte sui inquietabat. Discedens etenim supradictus Aragonensis in Castellis & munitionibus, quæ prius habuerat, vel postea à Regina abstraxerat, milites suos reliquerat, qui partes sibi adjacentes inquietantes devastabant, & depopulabantur & circumcirca hostiliter deprædabantur.

De electione Munionis Mindunienfis Episcopi, & Hugonis Portugalensis. Cap. 81.

IN temporibus Dni. Didaci Ecclesiæ B. Jacobi admodum Reverendi Episcopi, de quo superius tractavimus, ejusdem Apostoli Ecclesia Canonicorum senatu feliciter floruit, & Clericorum venerabili conventu claruit. Illam nimirum Ecclesiam super omnes Hispaniarum Ecclesias in excellentia Cleri, in personarum venustate, dignum erat coruscare, quæ totius Occidentis partes B. Jacobi Apostoli præsentia irradiabat. Verumtamen si fas est de veris vera prædicare, idem supradictus Episcopus Patroni sui Apostolicam Ecclesiam Canonicorum dispositione, optimorum Clericorum lampade decoravit. Postquam enim ad Pontificatus honorem, annuente Deo, in Ecclesia supradicti Apostoli sublimatus est, Clericos ibi degentes tamquam bruta animalia vomere disciplinæ excoluit, honestate morum ornavit, jugali asperitate depressos, Scholarum studio desudare compulit. Præterea non solum illos ab ignorantiæ tenebris extraxit, verumetiam unumquemque prout merebatur, ad honoris fastigium sublimando Ecclesiasticis facultatibus ubertim ditavit. Quid plura? Supradictus paterfamilias vineam sibi traditam prudenter excoluit: & de commissis talentis Domino suo lucrum reportare curavit.

2 Et quoniam B. Jacobo Ecclesiæ suæ filios exaltari placuit, duo de Canonicis, quos supradictus Episcopus edu-

educaverat, ad pontificatus culmen conscenderunt. Alter quorum Hugo, scilicet S. Jacobi Archidiaconus, in Portugalensi sede: Alter vero, Munio scilicet Adefonsiades, ejusdem Ecclesiæ Thesaurarius, in Mindunienſi sublimatus est. Facta utriusque electione Donus Mauritius Bracharensis Archiepiscopus eorum consecrationem *Tude* fieri disposuit. Post hæc Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum ad eamdem consecrationem venire rogavit: hi etenim quos consecraturus erat, ejus præcordiales filii erant, & ipsum nimio dilectionis vinculo invicem amplectebantur. Quippe Archiepiscopus, S. Jacobi Canonicus erat, & ab eodem Episcopo commoda atque præstamina recipiebat, videlicet medium Bracharæ, & medium *Cornelianæ* cum appenditiis suis, quod est de regali jure, & ad S. Jacobi Episcopum pertinet. Quod vero Canonicorum S. Jacobi est, Archiepiscopo minime commissum est. Ea utique Ecclesiæ B. Jacobi venerabilis Episcopus summæ dilectionis gratia compunctus, Bracarensi Archiepiscopo, scilicet ipsius venerabili personæ, non tamen Ecclesiæ ejus, ad tempus pro feudo commiserat, quæ quando vellet reacciperet, & sua ad se redire faceret. Anno 1112

De Bracarensi Archiepiscopo.

3 HOC scriptum fecit Mauritius Bracarensis Archiepiscopus prædicto S. Jacobi Episcopo in Tudensi Civitate, quando accepit ab eo præstimonium quod inferius scriptum est Era I.C.XLVII. (1) & quot XVI. Kal. Octobris. Ego Mauritius Bracharensis Ecclesiæ Archiepisc. de manu amici, & confratris nostri Dñi. Didaci II. venerabilis Compostellanæ Eccl. Episc. suscipio in præstimonium, sive feudum, medietatem possessionum & hereditatum quas habet Ecclesia S. Jacobi in Portugalensi terra à flumine Li-

(1) *Ann. 1109. Vide Tom. præc. in vita D. Gelmirez num. 63.*

Anno mix usque ad Dorium, scil. medietatem Ecclesiæ S. Vic-
1112. toris, & Fructuosi cum omnibus appenditiis suis, & medietatem Villæ quæ vocatur *Corneliana*, cum omnibus ad eam pertinentibus, & ceterarum Villarum quæ ad præfatam B. Jacobi Ecclesiam pertinere dignoscuntur, ut teneam ab eo, & possideam, & quando ipse recipere voluerit, ei vel Ecclesiæ S. Jacobi quiete dimittam, vel restituam.

Ego Mauritius Archiepiscopus præfatus manu mea conf. Qui præsentes fuerunt. Hugo Archidiaconus S. Jacobi conf. Munio Adefonsi ejusdem loci Thesaurarius conf. Petrus Didaci Canonicus S. Jacobi conf. Vimara Bracarensis Ecclesiæ Prior & Archidiaconus conf. Bernardus ejusdem Ecclesiæ Magister conf. Ego Didacus II. licet indignus Ecclesiæ B. Jacobi Episc. confirmo manu mea. Munio Gomez Archidiaconus Notarius conf.

De Ordinatione prædictorum electorum. Cap. 82.

OMnia autem hæc Apostolicæ Sedis Episcopus absque consensu & consilio Canonicorum suorum Archiepiscopo dederat: quapropter pro irrito haberi poterat. Verum enimvero prædictus Episcopus ad determinatum locum nullatenus ire præsumpsit, tum quia hiems asperior solito inhorruerat, tum quia totam Gallætiam discordiæ tumultu turbatam considerabat, & metuebat, ne in itinere, aut se, aut suos rebelles atque proditores Gallætiæ dedecorare, aut inquietare præsumerent. Misit itaque illuc cum supradictis electis quosdam de Canonicis suis, scil. egregias atque venerabiles personas, qui & electos honorifice comitarentur, & Archiepiscopo causam suæ absentiæ penitus intimarent. Archiepiscopus vero audita Pontificis absentia supradictis de causis propius accedens, ad *Lercen-*
Hodie *sem* Ecclesiam. (*) quæ est Diœcesis B. Jacobi, venire
Lerez. non renuit, & ad Pontificem Legatos misit, ne benignitas sua futuræ consecrationi interesse recusaret: præsertim cum

eum & ipse diuturnæ infirmitatis dolore, quam passus erat, Anno
confractus & debilitatus per ardua montium, per conca- 1113.
va vallium à Bracarensi sede ad Lercensem Ecclesiam accessisset, & eum toto mentis affectu videre desideraret, ut cum illo de discordiæ remotione, de pacis reformatione, de Ecclesiarum tranquillitate plenius pertractaret. Ingruente siquidem discordia non modico tempore jam transacto Pontifices nec ad celebranda Concilia convenire, nec etiam suas proprias dioeceses secure visitare audebant. Si enim hoc satagerent, proditores, flagitiosi, perjuri, atque alii Aragonensis tyranni sectam edocti, quod nequaquam dignum est relatu, in ministros Christi, si possent, manus injicerent. Attamen Apostolicæ Sedis venerabilis Episcopus fratris sui Bracarensis Archiep. audito propius accessu, à Canonicis suis super hoc negotio consilium accepit, & iter aggreditur: tandem ad Lercensem Ecclesiam pervenit, cujus adventui Archiepiscopus maxime congratulatus est.

2 In eadem die, id est, in Sabbato ante Dominicam de Passione Domini, qua S. Jacobi Episcopus Lercium ingressus est, Archiepiscopus Missam celebravit, Dnm. Hugonem Archidiaconum ad Presbyterii gradum sublimavit. Sequenti die, scil. Dominica de Passione Dni, in Lercensem Ecclesiam S. Jacobi Canonici convenerunt, videlicet supradictus Episcopus Canonicorum pater & Canonicus, Bracarensis Archiep. Auriensis Episc. atque Tudensis, Mindunienſis electus, atque Portugalensis. Hi omnes Ecclesiæ B. Jacobi Apostoli Canonici erant, necnon alii venerabiles Canonici. Pappæ quanta & quam reverenda lampade S. Jacobi Canonicorum Lercensis Ecclesia resplenduit, quæ in illa die tantum memoriale adepta est! Post hæc Archiepiscopus Missam solemniter celebravit, & supradictis Episcopis astantibus prædictos electos his

Anno 1113 quæ ad rem pertinebant sufficienter indagatis confecta-vit. Celebrata Missa Apostolicæ Sedis Episcopus quodam rus suum, scil. Geogildum in cujusdam Vallis amœnitate situm prope Lercium repetivit, & Auriensem Præsulem secum adduxit. In Lercensi vero Ecclesia Archiepiscopum cum utroque Episcopo modo ad Episcopatus dignitatem provecto, & aliis quoscumque vellet accuratissime procurari præcepit, ipse etenim bene noverat, *hilarem datorem diligit Deus*. In ipsa die Archiepiscopus & Ecclesiæ S. Jacobi Episcopus consilium ineuntes de pacis fœdere, de Ecclesiarum utilitate, de his etiam quæ ad Auriensem, vel ad Tudensem Diœcesim pertinebant, pro quibus inter utriusque Sedis Episcopum dissensio erat, diu pertractaverunt.

3 Alia vero die B. Jacobi Episcopus Compostellam redire non distulit, & cum eo Auriensis, Mindunienfis, atque Portugalensis Episcopi. Cumque ad milliarium ex quo Compostellanæ Civitatis situs prospicitur, pervenirent, venerabilis pater quosdam præire jubet, qui Apostolicæ Sedis Clero Pontificum adventum notificarent. Ingrediente igitur supradicto patrono Apostolicam urbem, universa Civitas occurrit, parvi siquidem pueri, juvenes, viri, senes, Virgines, conjugatæ, matronæ, ad spectaculum conveniebant, ut Canonicos S. Jacobi ab infantiæ rudimentis secum educatos, & jam ad Pontificatus culmen provectos, viderent. Ipsum quoque Pastorem suum Deo gratias & B. Jacobo referentes magnificabant, qui erga filios suos tam studiose, atque tam obnixe paternam dilectionem exhibebat, ut eos ad honoris culmen sublimaret. Postquam ad Ecclesiam B. Jacobi Apost. pervenerunt, Canonici superpelliciis, & sericeis Cappis superinduti, universæque Civitatis Clerus cum processione eos susceperunt, & usque ad ferreas januas Altaris responsorium can-

cantando cum summa veneratione deduxerunt. Nempe sui patris reverenda prudentia ita fieri & disposuerat & præceperat. Post hæc quia erat festivitas Annuntiationis S. Mariæ, Dñus. Hugo Portugalensis Episcopus & Ecclesiæ S. Jacobi Archidiac. super ejusdem Apostoli Altare Missam venerabiliter celebravit. Ipse equidem nuper (ut superius diximus) ad Presbyterii gradum, & ad Pontificii culmen ascenderat, & dignitatis suæ primitias cum summa gratiarum actione benignissimo Patri suo B. Jacobo non immerito offerebat, qui eum ad tantam honoris celsitudinem provehi dignatus fuerat. O quanta & quam magnifica B. Apostoli clementia, qui filios suos tam gloriose, tamque feliciter beatificando sublimat! O quantum Ecclesiam suam Apostolus decoravit! quantum & quam memorabile decus Ecclesiæ suæ contulit, cum duos de Canonicis suis in eadem die ad Pontificatus honorem sublimavit! Nos ergo, dilectissimi fratres, omnipotenti Deo supplicemus, & B. Jacobi Apostoli clementiam efflagitemus, ut sedis suæ idoneum Pastorem, & supradictos Episcopos feliciter regere & custodire dignetur, & de virtute in virtutem ascendere faciat, & qui illos sublimari, & sibi summos Ministros fieri voluit, alios atque alios de eadem Ecclesia Apostoli sui eligere & exaltare dignetur Dominus Noster Jesus Christus in sæcula sæculorum. Amen. (*) Anno 1113.

De guerra Regis Aragonensis in Castella. Cap. 83.

DUM Regina U. super Civitates, oppida, & quamplurima Castella sui Regni regnaret, & expulso Aragonensi ab his qui perjurii reatum incurrere voluerant, ut supra diximus, non modicam partem Hispaniæ suo principatui subjugasset, Aragonensis tyrannus armata manu

(*) *Quæ hucusque scripta sunt, memoratis assero Episcopis, Munioni scil. & Hugoni: cetera Giraldo Canonico. Vide in notitia prævia n. 7.*

Anno 1113 manu militum, nunc Castellam, nunc Campos, nunc Extremitatem invadebat, ferro, flamma, omnia devastabat: agricolas hos gladio confodiebat, illos vinctis manibus post terga captos ducebat. Quid plura? Ecclesias etiam armata rabie violabat, & quæcumque in suæ matris sinum ad securitatis confugium plebs formidolosa asportaverat, nefanda tyrannis altari & templi parietibus hominum cruore madefactis abstrahebat. Proh dira cupiditas habendi! Quæ numquam satiari novit, & siti pecuniarum ruit in interitus puteum. Deinde sacrilegus ille ad Castella sua redibat, & ea non modica stipendiorum ubertate replebat, homines suos ad bellorum strepitus dociles incitabat, & modo hostibus suis insidias parabat, modo in illos impetum faciendo animositate militiæ succinctus quosdam capiebat, quosdam dare terga fugæ cogebat. At Castellani audito nomine Aragonensium perterriti, nec se nec sua defendere poterant, & ad bellicos tumultus sudare omnino recusabant, & quoniam de illis mentionem agere cœpi, formidolosam militiam eorum non prætereo.

De Castellanis.

2 Tempore siquidem nobilissimi Regis A. Regis Fredenandi F. milites Castellani bellorum studio maxime desudabant, & periculi atque laboris patientes erant, & quanto frequentius militaria negotia exercebant, tanto animosiores, ad armaque promptiores, in bella ruebant, hostes prosternendo, hostium spolia rapiendo, triumphum, laudem, militiæ famam sibi acquirebant. Illos utique Hispania sibi præclariores elegerat, & ad bella fortiores mittere non formidabat: tunc nimirum temporis Rex A. illorum Dux atque Princeps erat, & virtutis suæ, atque probitatis formam, in eos quasi in specialiores & præcordialiores heredes transferre studebat. Ipse prior in hostes ruebat,

bat, prior hostium cuneos prosternebat, & milites suos ad eadem animabat: illos obviam ire Agarenis, & militari exercitio viriliter desudare ad sui exemplar instruebat. Verum enimvero mortuo Rege A. qui probitatis Castellanorum lampas & clypeus existebat, illis omnia in deterius conversa sunt: Castellani desidiæ & ignaviæ dediti sunt, luxus & cupiditas eorum audaciam detrivit, & pristina animositas ingruente formidolositate latuit, & quanto magis rei necessitas eos ad belli strepitum invitabat, tanto magis bello abesse & remotius latere cupiebant: nec sua defendere, nec aliena militanter acquirere studebant: etenim quamquam major turba militum in Castella haberetur, & Aragonenses à Castella, nisi eis deesset animus, facile expellere valerent, nequaquam tamen antiqua animositas in eis pullulabat: quapropter Aragonenses & quidam transpirenorum militum qui auxilio Regis intererant, Castellanis improperia atque ludibria inferentes, eos femineos milites vocabant, & eos amplius nec castra tueri, nec bellorum tumultu incitari censebant, cum mille quingentis cederent, & centum super ducentis triumpharent.

Anno 1112

Ut Gallaci in procinctum properent.

3 IGitur Regina U. videns suum, suique filii parvuli A. Regnum fundo tenus devastari, & ab hostibus suis ferro, flamma, depopulari, nimio cordis dolore compuncta, indoluit: nempe sola mulier sine viro, paucorum suffulta suffragio in tanto rerum tumultu quid ageret ignorabat: filium suum Regem A. adhuc pueritiæ rudimentis obnoxium videbat: Castellanos, quos prius bello strenuos, & virtute pollentes noverat, modo desides, & fere nullius probitatis laude succensos considerabat & eis infinitum thesaurum patris sui distribuerat, ut jam sibimetipsi familiares res etiam ad necessaria deficerent, & quæ municipibus suis daret largiflua munera non haberet. Porro

Anno 1115 hostes ante fores urbis crebros assultus quotidie facere conspiciebat, boves, oves, jumenta, & cetera hujusmodi rapi, segetes, vineas destrui, domos incendi: homines interfici, nimium & plusquam nimium dolebat: ad Castellanos ut sibi auxilium afferrent sine intermissione Legatos mittebat, quorum alios abesse, alios Aragonensium faciem valde pertimescere videbat, & præ nimia mentis indignatione multoties hos in risum pertrahebat. Tandem Regina prudenti accepto consilio legatos ad Gallicianos mittit, orans & supplicans illis, ut se à faucibus hiantium, à manibus Aragonensium quantocius veniant ereptum: in his enim multum confidebat, qui filium ejus educaverant, & eum tota mentis affectione diligebant: hos & bello strenuos, & sibi filioque suo semper fore fideles neutiquam ambigebat: inter quos venerabilem Episcopum S. Jacobi, qui filium ejus parvulum Regem A. baptizaverat, & in Ecclesia B. Jacobi in Regem unxerat specialiter sic allocuta est (is etenim totius Gallætiæ lampas omnibus patrocinium impendebat, & hujus consilium Gallicianis fore placitum Regina proculdubio noverat, & quidquid ipse Gallætiæ Proceribus consuleret, aut vix aut numquam aliter fieret.)

4 Venerabilissime Pater, placeat sanctitati vestræ collecta manu militum in expeditionem venire, & omnes Gallætiæ Proceres hortari, & admonere, quatenus mihi filioque meo Regi A. citius properent succurrere: Aragonensis siquidem tyrannus Regnum meum graviter dissipat, nec est qui tyrannidi illius resistere valeat. Quamobrem paternitas vestra Gallicianos properanter ad bella venire compellat, nec solum Consules, Primates, aliosque Gallætiæ milites in expeditionem venire compellatis, verumetiam coadunato vestrorum militum agmine cum illis venire minime recusetis: si enim impius ille Cas-

Anno 1113

, Castella stipendiis, armis, & quibusque necessariis prius- , quam Gallætia ad me mittat milites suos, munire po- , tuerit, postea nec adventus eorum proderit; annoque , sequenti Castella obsidione ad deditionem cogi non po- , terunt. His auditis Venerabilis Episcopus Gallætiæ Proceres in curiam B. Jacobi convocat, videlicet Comitem P. R. Velaz, Comitem Gutierrum, M. Pelagidem, M. Gelmiridem, & P. Pelagidem, & alios quam plures, & cum illis de expeditionis negotio plenius pertractat. Hortatur & admonet eos quatenus semota omni occasione in auxilium Dominæ suæ Reginæ coacervato undique exercitu festinent: ostendit etiam eis Reginam in tanto Regni culmine pene omnium auxilio viduatam, filium ejus adhuc pueritiæ cunabulis subditum, Aragonensem tyrannum ei infestum, Castellanos trepidos, & ad omne belli studium imbecilles: hostes adesse, & undique Regnum ejus devastare. Præterea Reginam in Gallicianis spei & fiduciæ suæ cumulum possuisse, & illos ab infantia sua ei fuisse cariores insinuat. Quod quia in tanto rerum periculo eorum auxilium tam obnixe implorat, nullatenus debere differri affirmat. Quid plura? His atque aliis Galliciani admoniti parent patrono, & quoniam ipsum sibi fore præducem intelligebant, & in auxilium Reginæ & filii ejus A. tendere, ut pacem regno reformaret, & secum loricam justitiæ se deferre noverant; quibusdam virtutis stimulis succensi ad belli studium properare ulterius nequaquam differunt, sese pro Regni tuitione opponere & Aragonensis tyranni rabiem comprimere summopere cupiunt.

De Gallæcorum expeditione, & de Regina machinatione.

Cap. 84.

IGitur III. Kalendarum Junii Venerabilis Episcopus B. Jacobi, necnon Comes Petrus, totaque militia Gallæ-

Anno 1113 tiæ in expeditionem egressa est, & ad Campos proficiscitur. Verumtamen non modica itineris parte profligata Nuntii ad Episcopum B. Jacobi & ad universos Gallætiæ Primates venerunt dicentes: Reginam Gallicianis esse infestam, & quia citius ad bella non processerant, graves inimicitias in eos exercere: & si eam adirent, quosdam honoribus privari, quosdam compedibus detineri: item alii atque alii venientes eadem ajebant. Unde accidit plures Gallicianorum vehementer perturbari, & ab incœpto labore pedem velle retrahere. Tunc Episcopi admiranda prudentia hanc schismatis nebulam illis substraxit, ostensoque recti consilii tramite, illos ad propositum revocavit, dicens, hæc omnia à delatoribus fuisse inventa, & nil veri in se habitura. Deinde trasanctis aliquot diebus cum jam fauces Gallætiæ egressi essent, omnes unanimiter reverti voluere, & Reginæ maledicentes, nec auxilium impendere, nec ulterius ad eam venire statuere. Sæpius enim Nuntii ad eos venientes, & eadem referentes, rem ita se habere asserebant. Sed prædictus Episcopus turbatos Proceres eloquentia sua compescens, Legatos ad Reginam mittit, & utrum Nuntii vera retulissent inquirit. Cum autem *Astoricam* venissent, & supradicta pro veris habuissent, mira Præsulis prudentia optimates exercitus convocat, & cum illis quid prædicta significent pertractat. Post hæc pluribus argumentis ostendit Reginam numquam talia machinari, præsertim cum ipsa Gallicianos nimium diligeret, & eorum auxilio (in hoc tempore maxime) egeret. Sed cum prædicti Proceres Præsuli non acquievissent, duos de venerabilibus Clericis suis, scil. Cardinalem P. & P. Pelagidem pro supradicto negotio ad Reginam legat, & quid illi referant, qualiter eam increpent, utque prædictæ rei seriem inquirant, injungit.

2 Qui discedentes *Carrione* Reginam inveniunt, & pater-

ternis monitis instructi, sic eam alloquuti sunt: Quisquis gratiam vel retributionis plenitudinem cujusque merito prout justum est, non compensat, necessitatis tempore auxilium sibi negari expostulat. Quis enim tam demens qui pro benefacto quemquam inculpet? Vel pro obsequii retributione odium retribuat? Nempe, O Regina, postquam Rex Aragonensis Hispaniæ Regnum cœpit inquietare, quod nobilissimus Rex A. pater tuus tibi, ac filio tuo parvulo Regi A. reliquit, Galliciani parti vestræ aliis fideliores permansere, nulloque discordiæ impetu compulsi, contra hostium rabiem constantes fuere. Cum enim Castellani, Legionenses, necnon Camporum, atque Extrematuræ gens innumera cessissent, & fortunæ favorem sequentes Aragonensem tyrannnum Regem sibi præposuissent, Galliciani tibi atque inclytæ proli tuæ fidele obsequium indesinenter suppeditaverunt, & multo majora multoque graviora sustinuerunt. Quid enim referamus quanta ad *Fontem Dangos* passi fuerint? Quanta mira audacia Aragonensis hostis innumeras acies invaserint? Præterea idem Aragonensis Gallicianos in Astorica obsedit, sed destructa illius obsidione, quod eumdem Aragonensem *Carrione* obsederint (*) & obsessum diuturno tempore tenuerint, omnibus notum est. Ecce iterum quoniam Aragoniæ prædonem, Castellam, Campos, & sibi finitima devastare, & Castella sua armis, stipendiis munire audierant, sæpius tuis deprecatoriis Nuntiis advocati, coadunato exercitu in auxilium tui, tuique filii veniebant, & pro Regni tuitione sanguinem suum effundere gaudebant. Verum enimvero postquam te nugigerulis, atque delatoribus acquiescere eis nuntiatum est, eorumque militia flocipensa, qui hactenus totius Regni tui tutores fuere, obsequium, & laudem in culpam converti, & quia pro benefacti gratia, pro meritorum retributione, eos ab honoribus pri-

Anno 1115

Supra c. 73. n. 4.

Anno 1113 vari, & compedes illis minaris, ob hoc pedem ab incoepto labore retrahunt, & pro bono malum recipere nolunt: in Gallætiam reverti, se regnumque suum tueri volunt, tibi filioque tuo, fideles erunt. Ceterum postquam reversi fuerint, ut hinc in expeditionem veniant, Gallætiæ Alpes non transcendent. Hæc nos pro omnibus illis tibi dixisse, & nisi resipueris, ita ad effectum perducere ne dubites: nempe nobilissimus Rex A. pater tuus, cum Gallicianos, Astures, Castellanos, & quoscumque sui Regni milites ad bellorum exercitia convocaret, alios honoribus ditabat, aliorum benevolentiam captabat. Numquid enim his molestus esset, qui sibi in nullo molesti erant, ejusque mandata per omnia complebant? absit.

3 His auditis Regina obortis lacrymis coepit detestari, & jurare se numquam talia præmeditatam fuisse, neque in strenuos Gallætiæ milites hujuscemodi fraudem velle machinari. Post hæc Regina Legatos orat, ut Dominum suum, scilicet Ecclesiæ B. Jacobi Episcopum, suppliciter deprecentur, quatenus ipse Gallætiæ Proceres hortetur, & admoneat, ne audita frivola pro veris habeant, neve adventum suum diutius retardent.

Quod Gallaci pacificati Burgos adierunt. Cap. 85.

EO tempore Arias Petrides, & Fredenandus Sanchiz, & quidam de complicibus eorum, in Curia Reginæ erant, & quia Comiti P. & quibusdam Gallætiæ Proceribus inimicabantur, auribus Reginæ quidquid mali poterant de Gallicianis instilabant. Hi siquidem, ut supra diximus (*) apud *Castellum Minei* seditionem in Episcopum
à cap. 49. S. Jacobi, & in filium Reginæ parvulum Regem A. necnon in Comitissam uxorem Comitis P. atque in plures Gallætiæ optimates fecerunt, eosque captos tenuerunt. Igitur supradicti Legati discedentes, Gallicianorum tentoria

ria

ria adeunt, & quæcumque eis Regina retulerat, Domino suo Episcopo referunt. Tunc Episcopus Proceres convocat, eosque paternis monitis hortatur, ne sibi ignaviæ titulum assumant, neve ab incœpto negotio desistere velint: omnia namque quæ de Reginæ odio ferebantur, proculdubio falsa erant. Tandem Galliciani paternis monitis acquiescunt, & iter ad Reginam arripiunt. Postquam *Carrionem*, ubi Regina morabatur, ventum est, tentoria sua secus fluvium, qui *Carrion* dicitur, in pratis virentibus posuerunt. Sed quia quæ iterum & iterum audierant, ambigui timebant, & inter Comitem P. & inter plures Gallætiæ Proceres & Reginam non erat firma amicitia, ad Curiam protinus ire renuerunt. Qua propter præmittuntur Legati, qui fidem, scilicet securitatis pignus, à Regina peterent (timebant enim ne Regina plus acquiescens his quæ delatores auribus ejus instillaverant, aut in personis suis, aut in honoribus se dedecoraret) Dum hæc plenius tractarentur, & Sol ad occasum dimergeretur, ecce adest Nuntius referens Reginæ, Regem Aragonensem in proxima die cum multo milite *Burgos* venturum, & Castellum quod adhuc tyrannus ille retinebat, viris, armis, stipendiis, muniturum, quod si fieret, & Gallætiæ exercitus ad obsidionem illius frustra properaret, & Aragonensis prædo per longa tempora solitum confugium non amitteret. Nempe Burgis Civitas in latere montis posita, Reginæ favebat: in eodem quoque monte natura duo capita composuerat: inferius plebs Judæorum incolebat, quæ & nostræ parti opitulabatur. In superiori vero Castellum situm est, quod hinc natura loci, illinc muro atque turribus satis munitum conspicitur. In hoc rebelles Aragonenses cum Sarracenis, quos Rex ibi miserat, & urbem sibi subditam depopulabantur, & adjacentes partes deprædabantur. Quæ postquam Reginæ cognita sunt dato securitatis pig-

Anno 1113

Anno 1113 pignore suppliciter orat Gallætiæ partes, ut sui gratia properent, Burgos tendant, & truculenti hostis adventum perterreant. Sub silentio itaque intempestivæ noctis strenui milites iter aggrediuntur, & celeri curso Burgos perveniunt: montem occupant, & secus castellum tentoria figunt. Interea B. Jacobi Episcopus inter Reginam & Comitem P. pluresque Gallætiæ Primates amicitiæ fœdus restituit, ac firmæ dilectionis vinculo, scilicet juramento, eos adstrinxit.

Quod Episcopus Missam celebravit in Ecclesia S. Joannis juxta Burgos. Cap. 86.

QUadam die idem Episcopus Ecclesiam B. Joannis, quæ circa Burgos est, adiit, & quia erat festivivitas B. Joannis Baptistæ, Missam celebrare dispo-
die 24 Junii. suit. Tunc conveniunt ejusdem Civitatis Cives, Castellani, omnesque exercitus Gallætiæ, necnon Regina cum omnibus suis Proceribus interfuit. Inter Missarum itaque solemnia Venerabilis Episcopus B. Jacobi astantem plebem divini eloquii pabulo refocillavit, & quæ ad tantæ solemnitatis gaudia pertinebant, sufficienter enucleavit: deinde caducam Hispaniæ sortem considerans de statu Sanctæ Ecclesiæ de Hispanorum imbecillitate plenius cœpit tractare, & ait.

Sermo Episcopi de statu Regni Hispaniæ.

2 NOSTIS Fratres Karissimi, quoniam nobilissimus Rex A. cultor justitiæ fuerit, & quandiu Hispaniæ Regnum rexit, status S. Ecclesiæ in sui vigore feliciter floruerit: tunc temporis leges, jura, pax, justitia præcipue vigebant, & virtutum cultores ubique inveniebantur: ejusdem quoque Regis tempore Mauri Moabitæ, ceterique finitimi hostes nobis cessere, & eorum municipia nostræ dominationi subjugavimus. Postquam autem Rex A. persolvens jura naturæ filiæ suæ Reginæ U.

at-

atque Nepoti suo parvulo Regi A. Regnum suum tradidit, & ad eos imperii sceptrum jure pertransiit, illico discordia cœpit pullulare: statim Ecclesiæ jura penitus violata, Duces, Principes, omnesque Hispaniæ Proceres confracti, & ad ignaviæ titulum redacti sunt. Pristina virtus eorum omnino latuit. Scimus equidem quoniam Regina U. filiusque ejus Rex A. Regnum sibi deditum jure habere debent, hisque viventibus hujus Principatus ad alios transferri jure non potest: attamen quamquam justa causa patrocinio suffulti simus, quamquam hostes à patriæ finibus, quod justum est, expellere velimus, qui prius triumphatores fueramus, modo à paucis quamplures superamur: quare autem tanta virtus, tanta militiæ gloria in nobis habetata vires suas amiserit, indagare & perscrutari libet. Jam jam Fratres Karissimi in tantum peccatorum pondere premimur, in tantum colla nostra jugo Satanæ submisimus, quod licet gratia justitiæ arma moveamus, virtus in nobis mole peccatorum oppressa vires suas exercere non valet: nos innumera turba vallati impetum hostium nostrorum ferre non valemus. Quod ut melius perpendatis quid in vetere legi acciderit, audite.

Anno 1113

De ultione in Tribum Benjamin propter mulierem stupro oppressam.

3 FORTE quidam vir de populo Israel cum uxore sua venit in Civitatem quam Tribus Benjamin incolebat: cumque in foro resideret, & qui sibi hospitium præberet neminem invenisset, ecce quidam homo pauper suburbanus videns illum alienigenam, & hospitio egentem, cum uxore & cum sarcinulis suis duxit in domum suam. Ille quidem advena satis pulcher & decorus aspectu erat, uxor quoque illius elegantissimam formam habebat. Facto autem crepusculo viri illius Civitatis ad domum illam veniunt, & advenam cum uxore sua

Liber Judic. c. 19. & 20.

Anno ſua ſibi dari expoſtulant: nempe in viro Sodomæ vitium
1113 imitari, mulierem adulterio polluere volebant. Quod audiens Dominus domus concives ſuos exorare & admonere cœpit, ne tam horrendum tamque inſolitum nefas præſumerent. Cumque illi non acquieſcerent, & impetum facere vellent, tradidit eis mulierem, vix precibus impetrans, ut ſaltem virum dimitterent. Tunc flagitioſi viri mulierem aſſumentes, & eam tota nocte coitu opprimentes interfecerunt, mortuamque ante ſuburbanum oſtium projecerunt. Facto mane cum vir ille abire vellet, mulierem ſuam ante oſtium mortuam invenit, quam fruſtatim diviſit, & ad unamquamque Tribum Iſrael ſingula fruſta miſit. Videntes autem undecim Tribus Iſrael fruſta mulieris ſibi fuiſſe miſſa, nefandiſsimum prodigium admirantes, quid hoc portenderet, ſoliciti conſiderare cœperunt. Denique omnes Tribus Iſrael decem viros elegerunt, qui illius rei ſeriem tamquam horrendi prodigii ſignificationem plenius inveſtigarent. Poſtquam quid in Tribu Benjamin accidiſſet propalatum eſt, protinus omnes unanimiter tantum nefas ulciſci conſurgunt. Mittuntur ergo quadraginta millia militum, qui animoſiores & ad bella fortiores Tribum Benjamin à minimo uſque ad decrepitum perdant, eorumque Civitatem fundo tenus deſtruant. Viri autem Benjamin cognito hoſtium adventu XXV. millia equitum, & ſepties centum ſagittarios, arte ſagittandi peritiſsimos, ad bella congregant, & contra innumeros hoſtes bellum ineunt. At illi qui juſtitiæ cauſa arma induerant, prædictumque nefas ulciſci volebant, quamquam (ut ſupra diximus) multo plures eſſent, prima die belli ceſſerunt, & de his XXII. millia ceciderunt. Poſtea iterum atque iterum ad bella procedunt, & omnes exceptis V. millibus à Tribu Benjamin interempti ſunt. Stupent atque mirantur, ſe juſtitiæ cauſam tueri,

&

& à nefando hoste superari. Tandem Israelitis coadunatis, surrexit inter eos quidam senex, & quare tot infortunia eis accidissent, insinuavit. Ostendit eos vitiis deditos & peccatorum mole oppresos, inermes & imbecilles hostibus non posse resistere. Verum enimvero si colla sua peccatorum, jugo subtraherent, & accepta pœnitentia resipiscerent, succincti virtute quæ prius vitiis suffocata latebat, proculdubio hostes prosternerent, hostiumque injuriam plenarie ulciscerentur. His auditis Israelitæ accepta pœnitentia colla erigunt, & deposita mole peccatorum hostes invadunt. Quid plura? horum quinque millia qui remanserant, XXV. millia equitum, & septies centum Sagittarios de tribu Benjamin prosternunt, & omnes, exceptis quadringentis, qui inter rupes latuerunt, interfecerunt, eorumque Civitatem fundo tenus destruxerunt. Præterea omnes pepigerunt, intra XI. Tribus Israel & Tribum Benjamin amplius nulla connubia fieri, & Tribum Benjamin à ceteris tribubus omnino alienari. Vos quoque fratres simili facto expergefacti, resipiscite, & pravæ dominationis jugo colla vestra subducite, tantarum illecebrarum nebulas à vobis extirpate, virtutis clypeum assumite, loricam justitiæ induite, ut Regnum vestrum defendere, vestrorúmque hostium rabiem comprimere, & ad Paradisi gaudia pervenire possitis: ipso præstante qui vivit, & regnat in sæcula sæculorum. Amen.

Anno 1113

De Burgensis Castelli deditione. Cap. 87.

Postquam prædictus Pater sacri eloquii dogmata uberius enodavit, animosque omnium in auditis admirantium ad virtutis spem reduxit, celebrataque solemniter Missa ad tentoria rediit. Obsesso ut supradictum est à Gallicianis Castello, Rex Aragonensis exercitum congregat, stipendia præparat, & ad Castellum per medios hostes venire

Anno 1113 nullatenus formidat: si enim hujus Castelli confugio careret, totius Castellæ expers fieret. Quod ubi Reginæ nuntiatum est, statim Legatos ad Castellanos mittit, qui eis referant, Regem Aragonensem cum multo exercitu adesse, eosque invitent ad tanti belli laborem properare. Castellani vero Milites Aragonensis adventum audientes se in crastinum ad bellum venire spoponderunt, quippe quantæ audaciæ impetu Aragonenses ad bella ruerent, olim experimento didicerant, atque ideo se tanto labori subducere curabant. Pappæ! strenui milites Castellæ, hostes fines suos invadere vident, & quamquam aliorum munimine fulti eis ire obviam formidabant. At ubi Gallicianis relatum est, subito arma capiunt, & prædicto hosti ire obviam stimulant, audacia ruunt: *Athaporcam* perveniunt, & facto crepusculo membra quieti dederunt, in crastinum ad bellum egressuri, & in adventum hostis impetum facturi. O quam dispar causa hos & illos ad bella ciebat? Gallicianos leges, jura, pax, justitia ad arma vocabant: Aragonenses horum contraria in omne nefas præcipitabant. Postquam Aragonensi ad mensam in *Villafranca* residenti Gallicianos adesse & amore Martis in occursum ejus ruere nuntiatum est, timuit: quippe Gallætiæ milites militia præclaros & belli studio strenuos efferus ille ad *Fontem de Angos*, quamquam pauci fuissent, expertus fuerat, & quanta audacia hostium sanguinem sitirent, experimento didicerat. Cessit itaque bellicosus bellicosis, & Marte ferox ferociores timuit. Quo audito Galliciani cum triumpho summæ laudis ad tentoria redeunt, illi autem qui in Castello rebelles erant, postquam dominum suum cessisse & sibi auxilium non posse impendere vident, Reginam adeunt, & datis obsidibus hujusmodi pactum cum ea statuerunt, scilicet si Rex Aragonensis usque ad XV. dies auxilium & stipendia illis non preberet, Castellum Reginæ proculubio

supra c.68.

se

ſe reddituros pollicentur, & determinant ut ipſi incolumes cum omnibus ſuis facta deditione diſcedant. Anno 1113.

De celebrando Concilio in Palentia. Cap. 88.

EOdem tempore, B. Toletanus Archiep. & Sanctæ R. E. Leg. Burgos venit, quem B. Jacobi Epiſcopus adiit, & ejus reverendam paternitatem obſecravit, ut de ſtatu Eccleſiæ quæ funditus evertebatur, & de pacis reformatione tractaret. Tunc venerabiliſsimus Pater illi acquieſcens advocavit Epiſcopos qui intererant, ſcilicet Aurienſem, Ovetenſem, Mindunienſem, cum quibus Archiepiſcopus, atque S. Jacobi Epiſcopus adiit, diutius colloquentes, Eccleſiæ jura violata penitus, Hiſpaniam Aragonenſi tyrannide undique devaſtatam atque deſolatam, una doluerunt. Sed quoniam ingruente diſcordiæ tumultu, hæc plenius ſtabilire impræſentiarum tempus non exigebat, tum quia complures Hiſpaniarum Pontifices deerant, tum quia Regina multiplici guerrarum negotio irretita erat; placuit eis tantæ rei diffinitionem producere, & in futuro generaliter Concilium celebrare ad quod omnes Hiſpaniarum Pontifices, Abbates, Duces, Principes, Comites, ceterique Primates octo diebus ante venturam feſtivitatem omnium Sanctorum in *Palentinam* urbem poſſent convenire, *Pro Die* & cauſam Regis & Reginæ ſubtilius indagare, diœceſes, *25. Oct.* Villas, manſiones, agros, vineas, quæ in hoc diſcordiæ tempore amiſerant, ſedibus & Monaſteriis reddere: quæ res Reginæ, omnibuſque Hiſpaniæ Principibus ſupra modum placuit.

De Nuntiis Regis Aragonenſis ad Reginam pro reconciliatione. Cap. 89.

INterea Rex Aragonenſis videns rabiem ſuam nihil proficere, & Municipia quæ aut in Caſtella, aut in Campania, aut in Extremitate habebat, quædam ab hoſtibus ſuis capi, quædam diuturna obſidione claudi, Legatos ad

Anno 1113 Reginam mittit, & pacis fœdera requirit: ſimulat ſe ad illicitum connubium Reginæ velle redire, & pactionis jusjurandum, quod inter ſe & illam fuerat, adimplere. Proh ſubdola calliditas, ut ſaltem ſic Regni principatum poſſet acquirere! Quadam itaque die poſtquam Burgis diſceſſerunt Toletanus Archiepiſcopus, Epiſcopus Aurienſis, Mindunienſis, atque Ovetenſis, forte fortuitu Ven. Epiſcopus B. Jacobi Reginam adiit, ut ei ſolito more de tot tantiſque negotiis conſuleret, & Aragonenſis Legatos in medio Palatii invenit. Hi Reginam ad nefandum connubium Regis compellebant, & Burgenſes eam ſub ſimulatæ pacis nomine ad illud idem invitabant. Quorum ſacrilegis colloquiis complures, ac præcipue Francigenæ, condeſcenderant: quippe Gallíciani, Aſtures, Legionenſes, Campani, Caſtellani ejuſdem civitatis incolæ, aliique complures convenerant; quod ubi venerabiliſsimo Patri compertum eſt, & omnes impudenti animo ad præcipitium ruere cernit, licet perverſæ contumaciæ eorum aliquid objicere difficillimum videretur; virtutis clypeo munitus ſurrexit. Cumque omnes in Clauſtrum S. Mariæ conveniſſent, & Regina aſtante Aragonenſis Regis Nuntiorum verba benigna aure ſuſcepiſſent, Epiſcopus ſilentium fieri juſsit, & factum eſt: equidem omnes illum, utpote B. Jacobi Epiſcopum præcipue venerabantur, & ſuper hujus rei ſumma illius diffinitionem audire volebant: putabant enim quod Aragonenſis Regis Nuntiis condeſcenderet, & quod tanti conventus irrationabile murmur fieri univerſaliter determinaverat, ejus quoque prudentia approbaret. Verum prædictus Pater inſenſatæ plebi non acquieſcens, immò illos à perverſi favoris exhibitione reducere volens, ſic illis prædicare cœpit intrepidus.

Ver-

Verba Compostellani Episcopi. Anno 1113

HActenus Aragonensis Regis Nuntiis assensum præbuistis, eorumque relationes tota mentis affectione ascultastis: nunc autem omnipotentis Regis Nuntium audite, ejusque mandata in atmariolo mentis recondite. Iste nimirum perpetuæ salutis doctrinam vobis annuntiabit, & quod probum & justum est, in conspectu Domini nostri prædicabit. Prædicti Nuntii valde nociva & ad interitus puteum tendentia vobis dixerunt, & quod hic & in æternum vestræ saluti sit contrarium, quodque etiam fas atque leges prohibent, annuntiaverunt. Ego, fratres, Omnipotentis Dei minister, & Nuntius, & ad Sanctæ Ecclesiæ jura tuenda præmunitus justitiæ interpres vobis salutifera pandam, quæque vobis tenenda, vel quæ sint refutanda in hoc negotio ostendam. Nostis, fratres Karissimi, quoniam Dominus ac Redemptor noster in veteri lege Pontifices fieri præcepit, ut populo suo præessent, & Dominicis præceptis populum sibi subditum instruerent. Sub novæ quoque legis exordio ipse Dominus Apostolos sibi elegit, & eos ministeriorum suorum dispensatores ordinavit. Sacramenta illis Ecclesiæ commisit, & ligandi atque solvendi potestatem in cælo & in terra tradidit eis, dicens: *Quodcumque ligaveritis super terram, erit ligatum & in Cælis: & quodcumque solveritis super terram, erit solutum & in Cælis.* Horum vicem, nos quamquam indigni, obtinemus, & eadem potestate nobis tradita, pastoralis curæ apicem conscendimus. Nos ministeriorum Dei summi dispensatores Pontifices vocamur: nos specialiores & præcordialiores filii Dei sumus. Unde Veritas: *Qui vos*, inquit, *tangit, pupillam oculi mei tangit.* Nobis Christus Sponsam suam, scilicet Ecclesiam, commisit, ejusque filios nobis erudiendos dedit. Quid plura? quod Regi Regum in mundo præcordialius & pretiosius est, nobis pro-

Anno 1113 procurandum tradidit, videlicet curam animarum gerere, & oves commiſſas à truculenti lupi rabie tueri: quod ſi forte deſipuerint, & in amplioris viæ præcipitium ruerint, noſtrum eſt utique ad veritatis viam revocare, & diſciplinæ paſcuis gregem commiſſum paſcere. Nobis Reges terrarum, Duces, Principes, omniſque populus in Chriſto renatus ſubjugatus eſt, omniumque curam gerimus. Qua in re vos, Fratres Kariſsimi, deprecor, & deprecando admoneo, ne Regem Aragonenſem & Reginam U. contribules, & conſanguinitatis linea adfines, ad illicitum connubium aliquatenus redire velitis: nefas eſt enim & ſatis horrendum flagitium talia fieri: ſi vero proclamaveritis vos in Regis & Reginæ pactionem jusjurandum feciſſe, & perjurii reatum nolle incurrere, & ob hoc quaſi juramento coactos, utrumque ad prioris fœderis unionem velle reducere, ſciatis utique hujuſmodi juramenta eſſe confringenda: ait enim Scriptura: *Non eſt conſervandum juramentum, cum malum incaute promittitur*; velut ſi quiſpiam homicidium ſe facere juramentum faciat, vel adulteræ perpetuam cum ea permanendi fidem polliceatur. Tolerabilius eſt enim juramentum non implere, quam homicidium perpetrare, vel in ſtupri flagitio permanere. Admoniti itaque reſipiſcite, & tantum nefas Hiſpaniæ finibus inolere prohibite. Quiſquis autem hujuſmodi connubium vel fecerit, vel fieri conſenſerit, illum ex auctoritate Dei Patris Omnipotentis excomunicamus, & anathematizamus, & à liminibus S. Eccleſiæ ſequeſtramus.

3 Præterea, ut non ſolum eos à ſupradicti criminis participatione revocaret, verum etiam ab Eccleſiarum ſubverſione, à cædibus, rapinis, incendiis ceſſare compelleret, literas inferius ſcriptas à Domino Papa, omnibus Hiſpaniarum Pontificibus miſſas, illis oſtendit.

P.

P. Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus B. Primati, & ceteris Episcopis, & Principibus Hispaniæ, salutem & Apost. benedic. Regionum vestrarum calamitates, Ecclesiarum subversiones, cædes, rapinas, incendia dolemus apud vos plura fieri, quam à nobis valeant enarrari. Quamobrem prudentiam vestram literis præsentibus commonemus, ut tantorum malorum remedia communicatis consiliis solicitius requiratis: nos quidem, opitulante Deo, quanto maturius potuerimus, Apostolicæ Sedis Legatum ad vos mittere deliberavimus. Interim provida vobis divinitus facultate paci publicæ providere curetis: illos sane Proceres, sive milites, qui honores, obedientias, Villas & cetera bona Ecclesiastica invaserunt & occupant, nisi ab eadem invasione desistant, ab Ecclesiæ consortio removemus. Diversarum etiam partium incentores, per quos bella apud vos & flagitia cetera perpetrantur, nisi ab hac malignitate desistant, excommunicationi subjicimus. Pax nostra, & salus nostra Dominus, pacem vestram, & salutem vestram misericorditer operetur. Datum Laterani XVIII. Kal. Maii. Anno 1113

Quod Episcopus fugiens tumultum evasit.

4 POstquam supradictus Episcopus verbis finem imposuit, subito omnis populus confremuit, & dissonum murmur inter eos ortum est. Quidam enim quibus cura erat efficacius æquum & justum examinare, reverendi Patris verba laudabant: alii autem quos causa nequior non trutinata justitiæ norma in præceps compellebat, quorum agmen densius erat, lapides jacere, aut impetum volebant in eum facere. Sed Præsulis milites, tanto tumultu excitati adveniunt, & dominum suum armata manu undique muniunt. Tunc Præsul militum suorum turba circumvallatus, incolumis discessit, & tentoria cito repetivit.

Anno *De Burgensis Castelli deditione, & Gallacorum reditu.*
1113 Cap. 90.

TRansactis XV. præfinitis diebus Aragonenses Reginæ Castelli deditionem faciunt. O quantam, quamque præclaram militiæ laudem Gallicianis dies illa contulit, in qua belliger Aragonensis illis cessit! sed multo præclarius multoque jucundius fuit, cum strenua Gallætiæ virtus Castellam, ejusque milites ab impetu hostium protexit, & Aragonensis Castelli deditionem facere coegit. Proh pudor! Castellani aliorum viribus egent, & Gallicianorum audacia proteguntur. Formidolosis militibus quid fiet, cum Gallætiæ exercitus, clypeus & murus eorum, discesserit? Jam Galliciani diem repatriandi statuunt, jam discedere, & ad propria redire gaudent: quod ubi Reginæ compertum est, ad Castra venit, & eos obnixius à proposito recessus reducere tentabat. Volebat enim illos ad Castellum *Barlancam* mittere, quod Moabitæ obsedebant. Omnes autem unanimiter dominæ suæ precibus nolentes acquiescere, propensius discedere properabant. Tunc Ven. Episcopus Reginam alloquens ei consuluit, ne amplius Gallicianorum reditum differret, ne velle eorum protellando quod bene egerant ingloriosum remaneret. Igitur Regina reverendi Patris consilio præmonita Gallicianos ad propria redire jussit, & cum illis ipsum Episcopum ad B. Jacobi Ecclesiam reverti permisit. Prius tamen summas grates ei referens, & secum firmæ dilectionis vinculum connectens: licet enim Regina illum, utpote tantum Patronum, prius & diligeret & veneraretur, multo magis tamen postquam tantæ prudentiæ eloquentiam sibi prodesse noverat: postquam illum justitiæ tramitem sectando sui auxilio medulitus desudare viderat, ampliori veneratione & firmiori dilectione amplectebatur, & præcepta illius sagaciter observabat. Quapropter hujusmodi pac-

pactum cum illo fecit, & subscriptum placitum ei fecit. Era I. C. LI. VIII. idus Jul. Anno 1113 die 8. Julii

2 Ego Regina U. vobis Dño. D. Ecclesiæ S. Jacobi Episcopo hoc pactum fidei promissione facio, quod deinceps sim vestra fidelis amica, & exaltem honorem vestrum, & deprimam malum dum vixero, & non deficiam vobis pro posse, & ingenio meo ad profectum: & si aliquod malum honori, vel personæ vestræ, contrarium sensero, non teneam vobis coopertum, sed in convenienti tempore vobis revelabo, & pro posse meo destruam: si autem aliquod malum de me vobis dictum, vel obortum fuerit, horum judicio qui inter me & vos sunt, si amici mei fuerint, determinetur, & si defuerint, fiat judicio aliorum utriusque amicorum. Personæ autem vestræ ne ulterius in expeditionem veniat, nisi voluerit, condono, milites vestros tantum in auxilium mihi more solito mittatis. TESTES, qui huic pactioni interfuerunt. M. Mindun. Episcopus, & P. Cardinalis S. Jacobi.

De reditu Episcopi, & Gallæcorum.

3 TAndem discedunt Galliciani, & ad patriam iter aggredientes, supradictum Episcopum ducem & patronum, sibi sociari congratulantur. Comes autem Petrus cum quadam parte suorum militum, Comesque R. & M. Pelagiades, necnon M. Gelmirides, Episcopi B. Jacobi frater, cum quadam parte suorum fratrisque sui militum, & alii quam plures Gallæciæ Proceres, *Barlancam* ad obsidionem Moabitarum tetenderunt, & non invenientes eos ibi, reversi sunt. Postquam Galliciani *Carrionem* venerunt, Carrionenses audito supradicto anathemate Pontificem tenere quærebant, sed divina gratia protegente, quodam rubeo pallio coopertus, & pileo more Longobardorum, obumbratus evasit. Proh nefas! quoniam justitiæ formam Ecclesiæ jura prædicaverat, nefando po-

Anno 1113 pulo odio habetur. Sequenti die idem Episcopus, ut securius incederet, quasdam cohortes militum præire, quasdam præcedentibus omnibus sequi, & sarcinas inter utrumque disposuit, & ut caute irent, omnibus injunxit. Præterea quam affabilis quamque benivolus in itinere illo omnibus fuerit, omnesque doctrinæ pabulo refocillaverit, & qualiter insidias hostium hinc atque inde insidiantium devitare præmonstraverit, quot & quanta suffragia universo exercitui contulerit, ingenioli mei ariditate impediente, sufficienter enodare non potero, etenim quamvis interfuerim, propriisque oculis viderim; quædam tamen memoriæ stylo percurro, nonnulla prolixitatis causa prætereo. Nezanum etiam Gudesteidem, qui ob injurias sibi illatas, milites Comitis P. atque M. Pelagide capere, & dehonestare volebat, pacificum reddidit, & eum nimiæ dilectionis vinculo eis conjunxit. Sane ille Castellum S. Mariæ *de Octaris* (1) tenebat, & omnibus Gallæciæ montana ingredientibus, per fauces montium, & concava vallium aditum prohibere poterat: sed prædictus Pater Gallicianorum Dux & tutor fuit, & eos incolumes usque ad propria conduxit: ipse quoque à Sanctæ matris suæ Ecclesiæ Clero, & ab omni populo, cum gaudio & lætitia, cum processionis veneratione, susceptus est, & ejus adventui omnis conventus congratulatus est.

De morte Gundesindi Cardinalis, & de P. Gundesindiz in locum ejus promoto.

4 EOdem tempore quidam Cardinalium Ecclesiæ B. Jacobi, nomine Gundesindus, mortis debitum persolvit, & matris suæ, scilicet prædictæ Ecclesiæ, hereditatem quæ *Holegium* nuncupatur, distribuit: do-

(1) De Autares *melius leges, faucibus Valcarceris imminens, cujus hodie ruinæ visuntur in earum rupium culmine.*

domorum quoque suarum, quas præter domos Palatii habuit, medietatem Hospitali S. Jacobi, aliud vero medium ad opus ejusdem Apostoli construendum dedit, quas Petrus prædictæ Ecclesiæ Prior in conventu atque consensu omnium Canonicorum emit. Defuncto itaque supra dicto Card. P. Gundesindiz, qui præscripti Episcopi Capellanus fuerat, ad ejus vicem complendam, Canonica promotione sublimatus est, & Cardinalis nomen adeptus est. Anno 1113

De concambio hereditatum Ariæ Exemenides pro medietate Denæ. Cap. 91.

SUpradictæ expeditionis tempore cum prædictum Castellum Burgos Gallæciæ Proceres obsedissent, Arias Exemeniz, ejusque contribules, Reginam U. adeuntes, summopere deprecati sunt, quatenus hereditates, quæ inter fluvium Uliæ & Tamaris Majoris Didacide fuerant, quasque ipsa Regina B. Jacobo sub chirographo dederat, à Dño. D. ejusdem Apostolicæ sedis prædicto Episcopo, quoquomodo abstrahere moliretur. Eorum itaque precibus Regina acquiescens, sane strenuæ juventuti Gallæciæ quidquam molestiæ inferre erubescens, utpote ingruente Martis tumultu; Pontificem super his alloquitur, orat, & deprecatur eum, ut prænominatas hereditates A. Exemeniz, ejusque contribulibus reddat, & pro illis medietatem Denæ in concambium recipiat. Accepto cum quibusdam Canonicorum suorum, qui intererant, Præsul consilio, concambium fieri non renuit, precibusque Reginæ condescendere prudenter voluit: tum quia pars hereditatum illius villæ Denæ, quæ in concambium dabatur, intra honoris B. Jacobi confinia continebatur: tum quoniam in terra de S. Maria de *Lanchata*, quasdam hereditates ad Denam pertinentes, quæ Regalis juris erant, à Regali jure eripere nitebatur, easque ad Ecclesiam B. Jacobi pertinere summo desiderio desiderabat. Præterea Reginæ preces circa

Anno 1113 ca hoc casas fieri, haud opportunum ei videbatur. Factum est igitur concambium inter prædictum Episcopum, & Reginam U. datis hereditatibus quæ fuerant Majoris Didacide inter Uliam & Tamarim Ariæ Exemeniz, recepta Denæ medietate, quod factum satis utile, atque commodum Ecclesiæ B. Jacobi fore proculdubio creditur.

De Concilio Palentiæ celebrato, & de reditu Compostellani Episcopi. Cap. 92.

ANno MCXIII. (1) Dñicæ. Incarnationis Bernardus Toletanus Archiep. & S. R. E. Legatus, Synodale Collegium VIII. K. Novemb. Palentiæ celebravit, & de Hispaniarum oppressionibus atque angustiis, & de Ecclesiarum subversionibus atque calamitatibus plenius pertractavit. Gallæciæ quidem Pontifices interfuerunt: Ecclesiæ autem B. Jacobi Episcopus, cujus consilio atque suggestione, prædictus Archiep. Concilium celebrari disposuerat, urgente discordiæ tumultu, prædicto Concilio interesse non potuit, difficillima causa obsistente detentus: ipse namque præteritæ æstatis tempore, coadunato undique exercitu, ad debellandum Aragonensem, Campaniam adierat: quod si iterum partes illas adire præsumeret; oportebat aut militum cohortes ad se protegendum & muniendum illuc secum ducere, quod temporis qualitas assiduique laboris exercitium fieri prohibebat, aut prædictorum flagitiosa rabies, quod relatu abusivum est, in Christum Domini mittere manum, nihilominus vereretur. Porro perniciosa manus bellorum temporibus, prædæ divitiarumque cupiditate incitata, in omne nefas ruere non

(1) *Perperam aliqui Codices* XIIII. *pro* XIII. *habent. Pulgar Tomo* 2. *pag.* 150. *edidit* 1118. *quod nullatenus ferendum: totus enim narrationis contextus de anno est* 1113. *qui in hujus Capitis fine Era* 1151 *signatur.*

non perhorrefcit. Prædictus tamen Epifcopus ad Generalem Synodum iter aggrediens *Tria Caftella* pervenit. Verum enimvero Comes R. necnon Comes M. complures Gallæciæ optimates illum adeuntes, quatenus ab incœpto labore defifteret, hortantur & deprecantur, dicentes: Scimus equidem, venerabilifsime pater, fi Campaniæ partes abfque armatæ manus clypeo adire præfumpferis, & te à truculenta hoftium violentia graviter inquietari, aut ut verius profiteamur, cujuslibet prædonis captione dehonorari, & Gallæciam multiplici difcordiæ impugnatione opprimi, nos quoque, te abfente, in falutis noftræ difpendia ruere, haud ambiguum eft. Tua intereft curam & folicitudinem noftram, totiufque Gallæciæ gerere: ea propter hortamur, & confulimus, ut ab incœpto refipifcas, & quod potifsimum eft, tibi, nobifque omnibus provideas: quod fi nobis obfiftere volueris, antequam ab aliis (quod in certifsimis eft) dedecoreris, vel capiaris, ne tantum quid temerarie aggrediaris, à nobis captus teneberis: melius eft enim tibi difceffus licentiam à nobis inhiberi, quam improvido favore, ad tantum præcipitium tibi affenfum adhiberi. Igitur Epifcopus his atque aliis acquiefcens, duos de Clericis fuis ad prædictum Concilium direxit, qui illius abfentiæ neceffariam caufam Romano Legato prætendentes, has inferius fcriptas literas attulerunt. Anno 1113.

Litera S. R. E. Legati ad Compoftellanum Epifcopum.

2 BErnardus Toletanus Sedis Archiep. & Dei gratia S. R. E. Legatus, Compoftellanenfis Ecclefiæ Pontifici falutem, & benedictionem. Legatos quos nobis mififtis, vidimus dicentes, quod Concilio quod Palentiæ, veftro præcipue confilio celebravimus, intereffe nequiviftis, inevitabili necefsitate detentus: verum quia folatium, & auxilium, & confilium veftrum nobis fubtra-

Anno 1113 traxistis, ut verum vobis fateamur, moleste tulimus, sed propter pristinam amicitiam, quæ inter me & vos diu exiſtit, & interventu vestrorum Clericorum, patimur ac vobis indulgemus.

De Villa Pianela data M. Froylaz. Cap. 93.

POST hæc ſupradictus Epiſcopus ad multiplicandum Eccleſiæ ſuæ bona vigilantius anhelans, omnium Canonicorum conſilio Villam nomine *Pianelam* cum Eccleſia ſua cuidam Sanctimoniali, ſcilicet M. (1) Froylaz, ſorori Comitis P. contulit, ut eam dum vixerit, habeat, incolat, ædificet, plantet, prout melius potuerit. Expleto autem illius vitæ curriculo, præſcripta Villa ad Eccleſiæ B. Jacobi jus cum omnibus facultatibus ſuis redeat. Ipſa quoque tanti beneficii non immemor, Eccleſiæ B. Jacobi has ſubſcriptas hereditates tradidit, videlicet Villam cum Eccleſiola ſua nomine *Rus* in Nemitos, portiones quas habet in *Figariola*, Villam *Marin* mediam de heremo, in territorio quoque Salinienſi Villam *Maranes*, medietatem etiam illius hereditatis quæ fuit ſocrus ſuæ Godæ. Hæc omnia cum omnibus ſibi pertinentibus B. Jacobo contulit. Hujus rei placitum atque pactum utrobique, ut magis ratum, magiſque firmum habeatur, neve ſurrepentium temporum curſu deleatur, Chirographi pagina, quod in Catalogo B. Jacobi reperies, ſancitum eſt. Factum eſt autem in Era M.C.LI. VIII. idus Novemb. (*Anno* 1113.)

(1) *Munina*

De alia medietate Denæ, & de aliis hereditatibus vel Eccleſiis. Cap. 94.

ALiam quoque Villæ Denæ, de qua ſupra meminimus, medietatem Comes P. quem prædictus Epiſcopus utpote ſpiritualem filium ſuum ſpiritualis doctrinæ pabulo inſtruebat, eumque ut Eccleſiis, Eccleſiarumque miniſtris decimas omnium quæ poſsidebat, ceteraque be-

ne-

neficia plenius impenderet admonebat, Ecclesiæ B. Jacobi contulit. Dedit etiam has subscriptas hereditates, videlicet in Prucios portionem suam Ecclesiæ S. Salvatoris de Pernis, S. Julianum de *Carantonia*, S. Petrum de Grandal, integram S. Mariam de Castro in Bisancos, S. Jacobum de Francia, S. Stephanum de *Erens*, S. Eugeniam de Trasancos. S. Saturninum illam Ecclesiam in Abbati, illam Ecclesiam in Nendos, S. Mariam de *Olarios* in salto illam Ecclesiam, S. Tyrsum in Selaya, in Nemancos S. Stephanum de Lires. S. Mariam de Mauri. S. quoque Mariam de Ozia in Nemancos. S. Mariæ de Mour medietatem ad præsens, post mortem vero ejus hereditatem quæ ibi est. Præterea *Amaranti*, & Nimiam, & quidquid habet inter Uliam & Tamarim, vel quantum ibidem deincepes adeptus fuerit in his hereditatibus, & curtem in Patrono, præter casas in Compostella, B. Jacobo contulit.

Anno 1113

Ad removendas oppresiones populorum. Cap. 95.

CIrca id fere temporis prædictus Gallæciæ Patronus, pietatis oculo appresiones atque angustias pauperum, plebem calumniis & injuriis afflictam, Provinciam B. Jabi gravius asiduæ rapacitatis inquietatione pessundatam, misericorditer respiciens, paternæ pietatis solicitudinem adhibuit, injustasque populorum oppresiones relevare summopere studuit. Quippe post obitum nobilisimi Imperatoris A. ingruente tantarum guerrarum tumultu milites majoribus sollidatis, amplioribus posesionibus beari oportuit: quod oppresionis, & inopiæ causa populis erat. Pecunia enim imbecillioribus minusque potentibus quoquomodo substracta, nobilibus ceterisque bellorum exercitiis insudantibus, larga manu erogabatur. Porro res exigit, bellorum tempore milites qui hostium inquietationi resistant, & sua fortiter defendant, munerum largitate à patriæ tutoribus plenius remunerari. Verum prædic-

Anno 1113 dictus Episcopus oppressionis tribulationem, inopiæ calamitatem in subditis misericordiali compunctione intuens, illasque paterna pietate compatiens, tantorum malorum causas removere solicite curavit. Ad relevandum namque & refocillandum totius honoris B. Jacobi populum, publicis privatisque calumniis atque rapinis usquequaque afflictum cum omnium Canonicorum Apostolicæ Ecclesiæ consilio decreta quæ in honore B. Jacobi firmissime observarentur, constituit, & in his, ut equum & justum, remota ambage, custodiretur, stabilivit: quæ ut firmiora forent, neve aliquo impulsu labefierent, omnes Optimates qui principatu in honore B. Jacobi pollebant, sive illius dominio subjacebant, quatenus ea solititius observarent, juramento astrinxit: ceteros quoque ejusdem juramenti non immunes prætermisit. Deinde, ne interlabente temporum curriculo delerentur, scripta breviter nobis legenda, & observanda contradidit.

Incipiunt Decreta Didaci Ecclesiæ B. Jocobi II. Episcopi ad protegendos pauperes. Cap. *96.*

DIvina disponente clementia ego Didacus II. Ecclesiæ B. Jacobi Ep. cum ejusdem sedis Canonicorum Judicio, ceterorumque nobilium virorum consilio prædecessorum statum relegendo, ad protegendum populum, ad exhibendam justitiæ normam in toto honore B. Jacobi, excepta Compostellana urbe, omnibusque burgis, quo advenæ aliique complures confluentes statuta nullatenus observare valerent, hujuscemodi decreta constituo, & constituendo confirmo.

I *De Ecclesiis.*

A capite igitur exordium sumentes præcipimus, ne quis Ecclesiæ terminos irrumpat, aut violenter ingrediatur. Si quis vero intra Ecclesiæ terminos quidpiam capere, aut

aut sibi præsigillare existente justitia, & exigente voluerit, Pontificis Vicarium, ut licentiam sibi dari prius expostulet. Anno 1111

2 *De Domibus nobilium, & ignobilium, de pigneribus, & de perpetratis calumniis.*

IN domibus nobilium, seu ubicumque eorum uxores, aut filii, inermes fuerint, Vicariis, & quibusque aliis pignerandi licentiam resecamus. In ceterorum quoque domibus id ipsum observare præcipimus, excepto si furti aut homicidii, aut violentæ mulieris violationis, quod vulgo raptum dicitur, aut quadragesimalis tributi causa extiterit. Quod si extra domos rusticanas armenta, ceterave hujusmodi quæ pro perpetrata calumnia capiantur, inventa minime fuerint, Vicarius admotis vicinis, & legitimis testibus domum præsigillet, vel inde pignus abstrahat. Quidquid ut prædictum est pigneratum fuerit, quousque VIII. dies compleantur, integrum conservetur, & vicinis reservandum commendetur, & usque ad præfinitum terminum illæsum, & ab omni usu liberum maneat: si fuerint omnia animalia exercendi operis studio adhibenda, totius laboris expertia serventur. Tandem si calumniæ perpetrator præfinito tempore ad examinandam justitiam venire neglexerit, nisi necessaria detentus causa fuerit, justitiæ examinatores pro calumniæ quantitate pigneris partem detineant. Cetera dominis suis referantur. Si quis injuste vel absque domini sui petita licentia quempiam pignerare præsumpserit, duplum restituat, & sexaginta solidos Pontifici persolvat. Verumtamen quisquis prius requisita justitia coram idoneis testibus cum Vicario pigneravit, duplum minime restituat.

3 *De Judicibus.*

HEreditatum, & Ecclesiarum causæ non nisi ab optimatibus, & Apostolicæ Sedis judicibus diffiniantur.

Anno 1113 Calumniæ fidejussoriæ judicia, more antecessorum nostrorum posthabitis in honore B. Jacobi aliis judicibus, Apostolicæ Sedis ju dicibus referantur.

4 *De Calumniis pauperum.*

PAuperes & imbecilles misericorditer calumnias compleant, ut beneficiis suis penitus non priventur.

5 *De Proditoribus & Latronibus.*

PRoditores & Latrones nemo protegere, nemo defendere præsumat. Sane eorum protectores damna vel calumnias quæ illi sustinere meruerant, sustineant.

6 *De Furibus.*

FUR postquam tertio furti reus convictus, comprehensusve, fuerit, Principibus terræ atque justitiæ examinatoribus tradatur. Qui, dictante justitia, pro meritis ultionem in eum exerceant, sibique dati gladii caussam animadvertant: noverint enim quia qui percutit malos in eo quod mali sunt, minister Dei est, & alibi: Punire malos non est effusio sanguinis.

7 *De Caracteribus.*

CAracteres coram totius Ecclesiæ conventu sive publico concilio, fieri jubemus, aliter factos, valere inhibemus.

8 *De Fosataria, & Luctuosa.*

HIS qui servilis conditionis jugum sustinent, vel qui quadragesimalia tributa persolvunt, redditus solitos qui Fosataria, & Luctuosa nuncupantur, relaxamus, si patrum parentumve suorum hereditates incolunt.

9 *De die Dominica.*

IN Dominica die ruricolas ad civitatem negotiatum ire prohibemus.

10 *De Placitis, & ceteris scriptis.*

PLacita & cetera hujuscemodi scripta ab autenticis Clericis sicut à judicibus, vel ab Archidiacono, sive ab

ab ipsius loci Archipresbytero fiant. Sin autem, cassa habeantur. Anno 1113

11 *De Causis pauperum.*

SI quis potentum judicii causam tractare adversus pauperem, vel diffinire habuerit, similem personam introducat, quæ per se causam suam definiat, ne forte cujuspiam majestate pauperis justitia suffocetur.

12 *De Quadragesima.*

DIebus quadragesimæ caracteres fieri, calumniarum causas diffiniri, judicia exerceri, fossatariam dari, nisi magna expeditionis necessitas ingruerit, nostris quidem non extraneis, qui pro dñorum suorum velle tractabuntur, excepta furti, rausi, homicidii, quadragesimalis tributi causa, removemus.

13 *Ut calumniarum causæ in Kalendis discutiantur.*

DIE Kalendarum Archipresbyteri, Presbyteri, milites, rustici, in Kalendarum antecessorum more conveniant: tunc si quid querelæ, vel injuriæ obortum fuerit, ab Archipresbytero, ceterisque discretis viris, veraciter perquiratur, & emendetur: quod si diffinire nequiverit, sequenti die super illius negotii causa vera indagine facta Pontifici, atque Apostolicæ Sedis Primatibus referatur, & determinetur.

14 *De Causis agendis in* VI. *Feria.*

UNiuscujusque hebdomadæ sexta Feria Pontificalis palatii januis reseratis, quidquid querelæ, quidquid injuriæ fuerit, in præsentia Pontificis, Judicum, & Canonicorum, intimetur, & diffiniatur.

15 *De Lupis exagitandis.*

IN unoquoque Sabbato (excepto Paschæ, & Pentecostes) Presbyteri, milites, rustici, cujusque negotii immunes, lupos exagitantes persequantur, & eis præcipicia, quod vulgus *fogios* vocat, præparent. Quæque etiam Eccle-

Anno 1113 sia VII. ferreas cannas persolvat. Ad hoc negotium quisquis ire distulerit, si sit Sacerdos, nisi infirmorum visitatione detineatur, vel miles, V. solidos, rusticus vero ovem, vel solidum persolvat.

16 *De Vicariis.*

MIlites, & quicumque principatu præeminent, villicationibus suis tales Vicarios statuant, qui si quid contra decretorum justitiam egerint, calumniarum causas unde compleant, habeant. Sin autem, eorum domini perpetrati damni, & justitiæ calumnias sustineant.

17 *De Latronibus.*

QUicumque latronem comprehenderit, eum villico terræ tradat, & quæcumque villicus ab eo abstraxerit, horum tertiam partem habeat, sic & de proditoribus.

18 *Ne quis res mortuorum diripiat aut inquietet.*

QUoties quis naturæ jura persolverit, illius hereditates, ceteraque beneficia, usque ad X. dies, integra, nullaque inquietatione labefacta, qualiter ille dimiserit, consistant. Finitis autem X. diebus, possessionibus, ceterisque beneficiis sub eodem jure, sub quo qui mortis spiculo ceciderit, qualiterve dimiserit, existentibus, si qua calumniarum schismata super his fuerint, ab Apostolicæ Sedis judicibus, ceterisque dissertis viris diffiniantur. Ceterum ne quis heredipeta, ne quis sicophanta usurpative accedat, justitiæ argumentis plenius indagetur.

19 *Ne in Dominica Sajones licentiam habeant pignerandi.*

AB hora nona Sabbati, usque in Feria secunda hora prima, nullus Sajo habeat licentiam pignerandi, nisi homicidas, latrones, scilicet, violatores virginum, per vim raptores, & proditores: & si aliquis de extranea patria justitiam postulaverit, infra supradictum tempus justitiam sumat.

Ne

20 *Ne conventus alternantium fiat in Ecclesia.* Anno 1113.

Sajonum Concilium, vel militum conventus in Ecclesia sive terminis ejus fieri prohibemus.

21 *Ne clerici fiant laicorum villici, vel pedagogi.*

CLerici neque laicorum villici efficiantur, neque filiorum illorum nutritores, neque à laica persona dehonestentur, vel eorum bona capiantur. Qui aliter egerit, canonicam institutionem componat, & excomunicatus à conventu fidelium sequestretur.

22 *De Rebus captivatorum.*

BOna eorum qui capiuntur à Mauris, usque ad annum plenum intemerata & integra conserventur, ut si forte fortuitu captum potuerint redimere, redimant: sin autem completo anno juxta arbitrium propinquorum eorum bona distribuantur.

23 *De Mercatoribus & peregrinis.*

MErcatores, romarij, & peregrini, non pignerentur, & qui aliter egerit, duplet quæ tulerit, & sit excommunicatus, & solidos LX. persolvat Dño. illius honoris.

24 *De Clericis.*

CLerici fossatariam non dent. Abbates, & Clericos venientes ad Synodum, vel votum, aut tertias afferentes, pignerari vetamus.

25 *De Mensuris.*

OMnes alias tls. (1) nisi ad mensuram illius petræ quæ stat in campo Compostellæ, tam in hac Civitate, quam extra vendere vel emere prohibemus, & qui aliter egerit excomunicatus LX. solidos solvat, donec resipiscat.

De

(1) Talegas *lege, mensura scil. species, qua alterius à nostris* fanega *dicta, quarta est apud Gallacos pars.*

Anno 1113 *De Concilio Palentiæ, & de Capellano Reginæ in Lucensem Episcopum electo.* Cap. 97.

IN prædicto Palentiæ Concilio (1) Toletanus Archiep. & S. R. E. Legatus una cum plerisque Hispaniarum Episcopis, Abbatibus, pro modo & tempore justitiæ examinationem salubérius edisserendo, rapinas, incendia, cædes, ceterasque Hispaniæ calamitates de die in diem crebrius ingruere doluit. Communicatis autem omnium consiliis, ineffabilem Dei misericordiam omnes humillima devotione, quatenus tot tantisque malis remedia maturius impendere dignaretur, expostulavere. Demum Ecclesiarum subversiones, divina etiam & humana audacius temerata ingemiscentes, consulere, relevare, tantisque calamitatibus, Deo opitulante, finem imponere, solicite curarunt. Lucensi quoque Ecclesiæ, de cujus inquietatione sermo in publicum ventilatus est, paternæ consolationis auxilium non distulere: illa namque jam dudum tutore privata, & pene Pastore viduata, maximis procellis, ut puta bellorum tempore, impellebatur. Petrus, quippe ejusdem Ecclesiæ Episcopus, totus supernæ beatitudini inhians, & ab hujus mundi cura immunis, tanti culminis solicitudinem ferre recusabat: Lucensis Ecclesiæ honorem protegere, animarum curam gerere, multis diversisque negotiis insudare, sicut necessarium erat, nequibat. Præterea illum ægrimonia vexabat, nec amplius ad id officij satis esse poterat: ea propter prædicta Ecclesia patrocinio viduata, procellarum impulsu valde inquietabatur, & maxime Comitis R. dominio subjugata, opprimebatur. Quapropter generali Collegio sancitum est, quod quoniam prædictus Lucensis Ecclesiæ Episcop. regiminis curam ferre penitus renuebat, nec Pontificis minis-

(1) *Anno* 1113. *ut initio cap.* 92. *prænotavimus.*

nisterium implere nullatenus poterat, ne Ecclesia fundo tenus extirparetur, alium qui & Ecclesiam à morsibus hiantium protegeret, & curam animarum gereret, canonice in Episcopum promoveri. Igitur Lucensis Ecclesiæ Clerici Archiepiscopum adeuntes, quatenus matris suæ desolationi consulens, eorum petitioni condescendat, misericorditer exposcunt. Ipse quoque præfatus summæ Religionis vir, ut jam tanto labori desisteret, aliusque qui quod ipse nullo modo implere poterat, & ut Ecclesiam protegeret, & Pastoris officium teneret, in Episcopum eligeretur, summopere precibus impetrare laboravit. A supradictis itaque Lucensis Ecclesiæ ceterisque venerabilibus personis Petrus Reginæ U. Capellanus designatur Præsul, & summo affectu exposcitur. Deinde ad Lucensem Urbem canonice ad Episcopatum promovendus mittitur. Ipse equidem Archiep. super illius electione atque consecratione D. Compostellano Episcopo, A. Tudensi, D. Auriensi, M. Minduniensi, has literas direxit. Anno 1113

De Scrutinio & consecratione Lucensis electi. Cap. 98.

BErnardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepisc. & S. R. E. Legatus, dilectis in Christo fratribus atque Coepiscopis, Dño. D. Compostellano, Dño. M. Minduniensi, Dño. A. Tudensi. Dño. D. Auriensi cælestis Regni aditum. Vestræ fraternitati notum fieri volumus, Lucensis Ecclesiæ Clerum & populum Dñm. Petrum Capellanum Reginæ, sicut accepimus, sibi in Pastorem elegisse: sed utrum electio canonica fuerit, quia ignoramus, vobis charitative præcipimus, atque præcipiendo rogamus, quatenus rem diligentius perquiratis: quod si electionem canonicam inveneritis, quia Bracharensis quandiu S. R. E. innobediens, sicut nostis, atque rebellis extiterit, ab Episcopali suspensus officio, neminem consecrare potest; aut cum Dño. Compostellano vice nostra fungente benedicere stu-

Anno 1114 studete, aut nobis cum vestris literis ipsum proculdubio consecrandum dirigite. Mauritio autem dum in hac malitia perseveraverit, nullus Episcop., nullus Bracarensis Provinciæ Abbas, sed nec Clericus, aut laicus, ut dignum est, obedientiam exhibeat. Valete.

Visis autem his literis de ejus electione promptissima indagine consulitur, & quoniam canonice fuerat facta, consecratio non differtur. Fungente igitur Didaco B. Jacobi Episcopo vice Archiep. Lucensis Ecclesiæ electus in Ecclesia B. Jacobi VII. K. Maij * præsentibus D. Auriensi, M. Mindun. Episcop. in Episcopum consecratur, & Lucensi Ecclesiæ Pastor destinatur. * Anno 1114

Item supradictus Archiep. Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Episcopo has literas direxit.

Ad insinuandam amicitiam inter Toletanum Archiepiscopum & Episcopum Compostellanum de excommunicatione M. Bracarensis Archiepiscopi.

Cap. 99.

BErnardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepisc. & S. R. E. Legatus, dilecto in Christo fratri Coepiscopo Dño. D. Compostellano, supernis civibus feliciter copulari. Magno mentis affectu, multo animi desiderio, vestram si fieri posset optarem videre amicitiam, de communi utilitate hujus Regni maxime perturbati vobiscum locuturus. Sed quoniam tanta est perturbatio, quod mutuo visu præsentialiter fraudamur, jungat charitas, & Epistola quos separat corporis absentia. Noverit igitur dilectio vestra, M. Bracharensem, quoniam de invasione Legionensis Ecclesiæ satisfacere noluit, & exinde à nobis ab utroque officio suspensus, Episcopale & Sacerdotale officium imprudenter celebrare præsumpsit, subjectas à Dño. Papa accepisse literas: *Inter querelas alias quæ de te ad Sedem Apostolicam delatæ sunt, Legionensis Ecclesiæ inva-*

vasio, & contritio Nos gravius contristavit: super qua & Anno
nostris literis monitus, & à Vicario nostro B. Toletano ad 1114
Concilium evocatus, & venire & satisfacere contempsisti. Ad hæc pro hujusmodi nequitia & inobedientia per eum tam à Sacerdotali, quam Episcopali officio interdictus, eadem officia celebrare pertinaciter præsumpsisti. Nos igitur auctore Deo tantum nequitiæ & superbiæ facinus ulciscentes, & eadem tibi officia & Bracharensis Ecclesiæ obedientiam interdicimus, donec resipiscens obedias & plenius satisfacias. Datum Laterani XIV. K. Maii indictione VII. * * Anno
Precamur igitur amicitiam vestram, quatenus omnibus Suffraganeis Bracharensis Ecclesiæ Episcopis has ostendatis literas, & ne prædicto M. secundum jussionem Dñi. Papæ obedientiam exhibeant, admoneatis. Has quoque alias Portugalensium Infantissæ vestri gratia pro nostro amore destinate. Valete. 1114

De Ecclesiis & hereditatibus ab eodem Ecclesiæ B. Jacobi Episc. acquisitis. Cap. 100.

EOdem quoque tempore prædictus Apostolicæ Eccles. Episcop. circa dignitatem, augmentationemque suæ Ecclesiæ usquequaque indefessa solicitudine anhelans, Ecclesias fabricavit, hereditates & possessiones lucrifecit, ædificia & municipia construxit. Has scilicet hereditates Ecclesiæ suæ acquisivit, Monasterium S. Pelagii de *Circitello* cum familia sua & villis suis, videlicet Villamajore, Maurentani. Castro fracto, Salamiri, Cesari, Anserice, Quintanas, Villar. Rubi. Salimes cum Ecclesia S. Marthæ, & in Castella Molnes, Ango. In Deza, villas Trauca, Occa, Ordiale. In Sjaonia, alias villas, cum omnibus testationibus & adjunctionibus prædicti Monasterii ubicumque inveniri poterint. Item filia Comitis Petri Froylaz, nomine Enxemena, Ecclesiæ B. Jacobi octavam partem S. Mariæ de Transmonte contulit cum familia sua, omni-

Anno 1114 nibusque adjunctionibus suis. Octavam quoque partem de S. Pelagio de Lenes cum familia sua, omnibusque adjunctionibus suis, ejusdem quoque Comitis P. frater nomine Rudericus Froylazi quoddam rus quod est secus Auegundi, Villam scil. B. Jacobi, ejusdem Apostoli Ecclesiæ tribuit. Præterea idem Episcop. quasdam Ecclesias ædificavit, Ecclesiam S. Jacobi de Patrono, Ecclesiam de Pilonio, Ecclesiam S. Salvatoris de Cherua in Pistomarcis. Castrum quoque Honesti turribus munivit, muro circumdedit, ponte ceterisque decoravit, & quam plura ædificia in honore B. Jacobi construxit. Item Rabinatus Muniz dedit Ecclesiæ B. Jacobi Villam Aquilon, Vilar, Rial cum familia, & adjunctionibus suis. Comes quoque Petrus cum Comitisa uxore sua domina M. ibidem contulit in Ventosa medietatem unius Ecclesiæ, scil. S. Christophori, & in terra de Faro tertiam partem alterius Ecclesiæ S. Mariæ de Aozo. Item in Coronato dedit Suarius Froylaz Villam nomine Bausendi, & alias duas Villas ibidem.

2 Eodem fere tempore Regina Domina U. venerabilis mem. Regis Adefonsi filia, quosdam B. Jacobi Ecclesiæ Clericos, Didacum scil. Ludanensem, (1) & ejus fratres Pelagium, & Petrum, & totam eorum progeniem cum tota sua hereditate esse capite censos asserebat, & eos sibi servili conditione debere servire multis assertionibus comprobare volebat; & quia illi B. Jacobi Canonici erant, Episcopus D. de eorum dedecore, & detrimento non modicum contristatus Dñam Reginam summis, & indefessis precibus interpellavit, ut illiusmodi calumniam divino, & B. Jacobi amore, omnino postponeret, & supradictos Clericos, & eorum progeniem, quietos esse, & libertatis jure uti in Dei obsequium, & suorum peccatorum remissionem permitteret. Cujus petitioni una Regina condescendens

(1) Budanensem, *ex sequentibus, leges.*

dens non solum illos de suo genio inquietare Dñi Episcopi intercessione cessavit, verum omnes eos inter suos familiares, & speciales amicos ex illo tempore habere disposuit. Duobus autem supradictorum fratrum Pelagio, & Petro mortuis, tertio autem vivente, scilicet Didaco, sed insano, qui suum patruum diabolo stimulante dum esset insanus interfecit, Nuno Budanensis cum suo fratre Froyla, & avunculo suo Didaco Dulcitii, & aliis parentibus, *Budanense Monasterium* in terra de Coronato stabilitum, quod sua propria hereditas erat, B. Jocobi Ecclesiæ incartaverunt, & testamentum in ostensionem, & confirmationem suæ incartationis à seipsis factum propris manibus roboraverunt, & roboratum Dño. Episcopo in thesauro B. Jacobi tenendum & habendum, læta manu & jucundo animo tradiderunt. Hanc autem incartationem eo tenore, & eo pacto fecerunt, ut quandiu illi viverent supradictum Monasterium ad usum vitæ haberent, & B. Jacobi Ecclesiæ subditi, & obedientes essent. Hoc quoque additum est, ut si qui ex eorum progenie Clerici esse, & sæculariter continere vellent, prædictum Monasterium eodem tenore possiderent. Hoc testamento facto, & ab illis accepto omnia fere Kartaria quæ illi de supradicto Monasterio habebant Dñs. Episcopus nulla mala arte, & nullo malo ingenio acquisivit, & in B. Jacobi thesauro ad testimonium supradictæ conditionis reposuit. Anno 1114

3 Petrus quoque Vimaraz cum uxore sua dedit inter ambos pontes sextam partem Ecclesiæ de *Tabladella* B. Jacobi Ecclesiæ. Dedit etiam villam de Tabladella cum suo servitiali. Præter hoc idem supradictus Ep. Ecclesiam S. Thomæ Apostoli de Ojames restauravit, renovavit, & consecravit. Item Ovecus Gallæciæ Comes, & uxor sua Eila dedere B. Jacobo in ripa Pisorgi portionem suam de Villa *Bovadella*, & de Villa *Pisata*, & omnes servos suos

Anno 1114 à servitutis jugo absolutos, tuitioni B. Jacobi commendarunt. Comes quoque Petrus cum uxore sua Comitissa M. medietatem filiorum Ecclesiæ S. Tyrsi de *Avegundo* cum caractere suo prædicto dedere Apostolo, quam Ecclesiam jam dudum ibidem contulerant. Item M. Gelmirides frater prædicti Pontificis suas portiones quinque Ecclesiarum, scil. S. Petri de Orvego, S. Michaelis de Castanella, S. Jacobi de Ripa de Sar, S. Antonini de Castro, B. Jacobo contulit, hac conditione, ut annuatim in anniversario suo, scilicet in festivitate S. Mariæ Magdalenæ, de illis Canonici splendide procurentur. Item Arias Petrides dedit Villam viridem. Item Visclavara Froylaz, Soror Comitis Petri, dedit B. Jacobo medietatem S. Petri de Crendes in Nemltos.

4 Comes Munio, & uxor sua Comitissa Lupa contulere B. Jacobo portionem suam Ecclesiæ S. Eulaliæ de *Aria*: in Salceta unum servitialem cum sua hereditate: in Amunio alium servitialem cum sua hereditate: in Decia Villam de *Vellegio* cum sua creatione: in Aviancos S. Martinum de *Olarios* sicut U. Regina dederat eis. Item Ranemirus Muninz, dedit prædicto Apostolo totam suam portionem S. Martini de *Severana* cum adjunctionibus suis, scilicet S. Joanne de *Bojon*, cum Villis & hereditatibus, id est, Villa de *Forno*, Villa de Cerquitu cum omnibus aliis hereditatibus: item pro parte S. Martini de Severana medietatem S. Mariæ de Coleirsi, medietatem S. Petri de Sena, medietatem S. Eulaliæ in ripa Umiæ, medietatem Sanctæ Leocritiæ de Sicana, medietatem S. Martini de Meix, portionem suam Monasterii de Calogo cum suis ad junctionibus, id est, Villa Callario, & item Callerii, & 3. & callarius: item portionem suam de Deiru, & de Villa *Usa*, & de Villa de *Curbellion*, & de Villa de *Unio*, & de Villa de *Portas*, & de Villa de *Loix*, & de S. Maria de *Ve-*

Vesomanio. Item Marina Fredenandiz dedit B. Jacobo portionem suam Ecclesiæ S. Salvatoris de *Sobradello*. Item Petrus Arias dedit B. Jacobo portionem suam, de Villa nova. Item Gundesindus Cidiz dedit B. Jacobo in Taberiolos quartam partem Ecclesiæ S. Joannis de *Santellas* cum adjunctionibus, & creatione sua. Munio quoque Didaz contulit B. Jacobo partem suam S. Mariæ de *Carredecello* cum adjunctionibus, & cum quodam rure. Item Regina Urraca dedit B. Jacobo medietatem Monasterii de *Ledesma* cum adjunctionibus, & creatione sua, & medietatem Monasterii S. Stephani de *Caneda* similiter cum adjunctionibus, & creatione sua. Item Regina dedit B. Jacobo scripturæ testamento *Caldas de cuntes*, & quamdam hæreditatem in sautu de Lide, & aliam in Veja. Anno 1114

Amicitia inter Archiepiscopum, & Comitem P.

5 EGO Comes Dñs. P. Froylaz cum his inferius denotatis juro vobis Dño. Didaco II. Episcopo, per Deum Patrem omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus & virtutes Cæli, ut salva fidelitate Infantis Dñi. A. vel alterius Domini quem communi consilio susceperimus, sim vester fidelis amicus, absque fraude & malo ingenio, & custodiam & defendam vitam vestram & membra, & honorem quem nunc habetis, vel habituri estis, modis omnibus deprimendo dedecus vestrum, in omnibus & per omnia: & similiter honorem exaltando, contra omnes homines secundum meum posse & ingenium & arbitrium: & similiter juro ut parentes vestros, quos mihi commendaveritis, & ipsi se mihi conjunxerint, adjuvem & amparem, sicut aliquos de meis bonis hominibus: homines vero, & honores B. Jacobi, qui sunt in mea terra, defendam & amparem, ad vestrum proficuum & utilitatem, ita quod per me nullum impedimentum

tum

Anno 1114 tum, aut damnum habeatis in eis, & si ego aliquam injuriam fecero ibi, aut mei homines, corrigam per me, aut per judicium & laudamentum de nostris amicis, & hominibus ex toto velle meo & posse: & si forte fortuitu perdideritis honorem vestrum, medietatem mei honoris tribuam vobis, & defendam, & amparem vos, & Canonicos vestros, qui vestri amici fuerint & mei, sicut metipsum. De sublimando autem Infante Dño. A. & de suis honoribus dandis & conferendis, secundum jussum & vestrum consilium faciamus, dum eum in potestate nostra habuerimus: & si de hoc juramento mentitus fuero, sim ego perjurus, & isti qui mecum jurant, si se perjurare voluerint, stent cum suis præstaminibus & honoribus, exceptis Castris, vobiscum, & adjuvent vos sine arte & malo ingenio: & de istis qui sunt in hoc pacto, sicut discusserint, & judicaverint de omnibus negotiis inter nos factis, ita faciam; & hoc juramentum sit solutum, si nos solverimus.

6 Qui jurant cum Dño. P. Comite ad illum Episcopum hi sunt: uxor ejus Comitissa Dña. Major. Veremudus Petriz filius ejus. Fernandus Petriz filius ejus. Arias Nuniz, Arias Exemeniz, Froyla Petriz. Arias Sesmondiz, Sarracenus Muniz. Froyla Afonso. Joannes Gutierrez.

De Concilio apud Legionem celebrando. Cap. 101.

NON post multum temporis Bernardus Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. prædicto Pontifici has subsequentes literas direxit, & ut ad Concilium quod Legione XV. K. Novembris celebraturus erat, veniret, ei mandavit.

Bernardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg. dilecto fratri, & Coepiscopo Dño. D. compostellano, sempiternam beatitudinem. Noverit dilectio ves-

vestra me cum Rege (1) & Regina de communi pace loquutum fuisse: sed quoniam inter eos nullam concordiam Rege renuente, facere potuimus, Concilium Legione XV. Kal. Novembris * celebrare decrevimus: cui dilectionem vestram interesse volumus, atque præcipimus. Valde enim in eo nobis necessarius eritis, nec ulla occassione optamus ut præsentiam vestram prædictæ Synodo subtrahatis. Valete. Abbates vero atque præpositos vestræ Diœcesis vobiscum adducere mandamus. Anno 1114 * Die 18. Oct.

De statu S. Ecclesiæ, & de rigore justitiæ quem prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum inferius nominatis Episcopis stabilivit.

2 *Nos Divina dispensatione Ecclesiæ Dei ministri, Didacus Compostellanæ Sedis, A. Tudensis, Munio Vallibriensis, Petrus Lucensis, Didacus Auriensis, Hugo Portugalensis, nutu Domni Bernardi Toletanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Leg.* XV. K. *Decemb.* * *Compostellæ convenimus, & cum Abbatibus Monasterium Gallaciæ, ceterisque Religiosis Prælatis Concilium celebravimus Dño. annuente. In quo equidem Concilio Comites, & ceteros terræ optimates, qui ad* Concilium Legionense *ire non potuerunt, commonere fecimus, ut Decreta quæ in eodem Concilio sancita fuerant, inviolabili observatione custodirent.* 1. *Ut in Ecclesiis Dei & earum rebus & ministris, nullus laicus violentiam aliquam facere præsumat, & hereditates & testamenta eisdem Ecclesiis integre restituantur, quæ injuste ab eis ablata sunt.* 2. *Ut nullus laicus aliquam habeat potestatem intra sacrarium Ecclesiæ, quod vulgariter passales, vel dextros appellamus.* 3. *Quod nullus laicus decimas Ec-* * Die 17. Nov.

(1) *Aragonensi scilicet.*

Anno 1114 *Ecclesiarum, vel primitias, seu oblationes vivorum vel mortuorum nec accipere, neque tangere audeat, & quod nullus ordinatus, à manu laica Ecclesiam suscipiat. 4. Ut negotiatores, & peregrini, & laboratores in pace sint, & securi per terras eant, ut nemo in eos vel erum res manus mittat. 5. Ut legitimum conjugium nullo modo violetur, & qui in consanguinitate vel parentela conjuncti sunt, omnino separentur, aut communione priventur. 6. Ut proditores & manifesti perjuri, & eorum testimonia à nullo suscipiantur, quia infames sunt. 7. Ut nulla persona Ecclesiam vendat, vel comparet, seu alicui laico incartet, quia simoniacum est. 8. Ut nullus Clericus mulierem in domo sua habeat, præter eas quas Canones consentiunt. 9. Ut Monachi, vel Clerici qui reliquerunt habitum, communione priventur, donec resipiscant. 10. Ut Monachi sub manu Abbatis vivant, & proprietatem non habeant, & publica officia ut Parochiani Presbyteri non faciant. Qui vero hæc decreta secundum dispositionem Episcoporum suorum observare, & complere studuerint, gratiam Dei omnipotentis habere mereantur: illi autem qui neglexerint, tam in Campis, & in Castella, quam in Portugali, & in Gallæcia, necnon in Extremitatibus, & Aragonia, anathemati subjacebunt, & in eorum terra vel dominatione Officium Divinum nullatenus celebrabitur, præter Pœnitentiam, & Baptisterium. Confraternitatem etiam inter nos fecimus, ut alius alium diligat, & alius alii, si necesse fuerit, pro posse suo subveniat, & mutuam charitatem invicem habeamus: & quando aliquis nostrum obibit, ejus animæ alii unanimiter succurrant eleemosynis, orationibus, sacrificiis, quatenus ad æternam beatitudinem pervenire possit. Ad hanc autem confraternitatem confirmandam statuimus, ut unoquoque anno mediante Quadragesima Compostellæ conveniamus, & corrigamus malefacta, quæ ad audientiam nostram venerint.* Item hæc ad Romanum Ponti-

ti-

tificem eodem Compoſtellano Epiſcopo ad Eccleſiæ ſuæ exaltationem ſolicite deſudanti, (1) directa ſunt. Anno 1115

Reſponſio ad petitionem Epiſcopi.

3 **P.** *Epiſcopus ſervus ſerv. Dei. Ven. fratri D. Compoſtellano Epiſcop. ſalutem & Apoſt. bened. Etſi procul à vobis poſiti veſtras tamen tribulationes agnovimus; & quæ vos experimini corpore, nos ſentimus in corde. Si quid etiam facultatis in nobis eſt, fraternitati veſtræ libenter auxilium impertimur. Tu vero frater chariſsime ſicut cœpiſti, viriliter age, & ad pacem reſtituendam modis omnibus labora: veſtrarum nempe partium bellum Eccleſiæ periculoſius eſt, tum propter gentium ferocitatem, tum propter infidelium vicinitatem, quibus Chriſtiana Fides propter hujuſmodi facinora ludibrio eſt. Propter quas Regni veſtri & Eccleſiæ perturbationes poſtulationi tuæ juxta voluntatem tuam ad præſens reſpondere non poſſumus, quia Eccleſiarum novæ diſpoſitiones in hujuſmodi tumultibus minus competenter fieri poſſunt, cum magis perturbationem Eccleſiæ videantur afferre, quam pacem. Ceterum ſi pacem finibus veſtris miſericordia divina reddiderit, ſuper hoc negotio quod opportunum fuerit libentius tractare curabimus. Datum Laterani VIII. K. Julij.* *

* *Annus* 1115

Hæc quoque à Joanne Gaietano, & Cardinali & Cancellario, ei directa ſunt. (Qui poſtea Gelaſius Papa)

4 **C**Hariſsimo fratri & amico dulciſsimo D. Compoſtellano Epiſcopo Fr. Joannes, Dei gratia Diaconus, ſalutem in Dño. Benignitati veſtræ gratias agimus, quia quod ab aliis nuntiis veſtris minus factum fuerat,

(1) *Nempe Compoſtellanus de transferenda in Eccleſiam ſuam Emeritenſi Metropoli ſerio & avidiſsime cogitabat. De hoc illi præcipue cura: ad hæc reſponſio Pontificis, eſto nihil de petitione exprimat.*

Anno 1115 rat, per alios adimplestis. De negotio quod significasti mihi, diutius cum Dño. Papa tractare non potui, quia me in Urbe commorante ipse longe discesserat: pridie tamen ante B. Joannis vigilias rediit: pro tempore tamen egi quod potui: sed hoc tempore in dissensione tanta, nec ipsi nec nobis videtur idoneum hujusmodi mutationem deliberare. Illud enim parum quod Christiani tenent de provincia Emeritæ, Toletanus Episcopus possidet, quem hoc tempore in tanta compressione perturbare, peccatum est. Ceterum si quid nostræ industriæ est, nostis negotiis vestris paratum semper fuisse: Vos ergo nostri memores sitis. Custodiat vos qui custodit Israel. Amen.

De Machinatione Reginæ in Episcopum & de reconciliatione eorum. Cap. 102.

INterea Regina U. in Gallæciam repedavit, & Compostellam pervenit. Porro prædictus S. Jacobi Episcop. quoniam eam susurronibus atque detractoribus facile acquiescere, & quoniam ejus animum ad regendum in pace & justitia Hispaniæ Regnum femineum & inermem noverat, & quoniam filii ejus Regis Ildefonsi dominio Gallæciæ Regnum debere subjici, si justitia prout decebat polleret, sciebat; animum suum ab ejusdem Reginæ favore, aliquatenus removerat. Regina autem inimicorum Episcopi consilio, si locus aut tempus exigeret, illum capere satagebat. Interim alterutrum verba protendebantur, Regina muscipulam machinante, & Episcopo sagatius sibi cavente. Cumque Regina cassata intentione prius in Saliniensi pago & circumquaque motaretur, quo loco, vel quo modo, vel quibus coadjutoribus Episcopum capere posset pertractavit. Optabat namque, sed non præsumebat: pertractabat, sed verebatur. Denique stabilivit, ut Episcopus qui tunc Iriæ aderat, sibi à partibus illis

illis revertenti occurreret, & sic ex insperato caperetur, Anno 1115
non enim Compostellæ, aut ubi à suis vallaretur, in eum manus injicere auderet. Comes namque P. Froylaz præcordialis amicus supradicti Episcopi audita proditione ab ipsa equidem Regina, & à consiliariis suis, vehementer expavit; per nuntium suum clam & sub magna fide diem, horamque Pontifici, & quomodo facere debuerat, fideliter, & ut sibi melius caveret, & fideliter protegeret, patefecit.

2 Audita nefandæ proditionis fraude Episcopus Compostellam remeat. Prius tamen villicis suis injungens, ut Reginam apud Patronum honorifice procurent. Post hæc Proceres suos, Canonicos, Cives, in unum convocat, quidquid relatum fuerit sibi, qualiterve in se machinetur agere Regina, palam edisserit. Omnes mirantur, tamque pravi consilii causas unanimiter execrant. Inito denique consilio, Episcopus armata manu equitum, atque peditum circumvallatur, ne quid in eum temeratie hostes audeant, neve quod machinati fuerant ad effectum perducant. Regina ut comperit consilii sui fraudem cassatam, nec ulterius posse proficere, consilium abdicat, neque se unicam talia excogitasse obnixius astruit. Culpam lacrymis usquequaque obumbrat, & Episcopum, utpote Patronum suum, tamquam se ipsam diligere, honorare, & protegere velle, jurejurando affirmat: scriptum est enim: *Cor stultorum dissimile erit.* Nihilominus tamen Episcopus Reginam accurate suscepit, eique obsequium Regii honoris impendit: nimirum armis circumseptus hostibus suis formidandus erat. Convenere autem Compostellam Gallæciæ Comites, ceterique optimatum, inter Reginam & Episcopum discidium moleste ferentes, & omnes hujusmodi consilii complices, nefarios proditores vocant, & pacem inter eos restitui summopere elaborant. Tandem Re-

Anno 1115 gina Episcopum, & proceres suos ad fœderis unionem revocat, eique cum XX. optimis Baronum, Gallæciæ, Castellæ, & Campaniæ, hujusmodi pactum, & juramentum facit.

Juramentum Reginæ.

3 EGO Regina Dña. U. juro vobis Dño. D. Episc. per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, ut de isto die in antea sim vestra fidelis amica, de vestro corpore & vestro honore quem habetis, vel habituri estis, sine mala arte & malo ingenio, ad meum posse, & non perdatis honorem vestrum per me, vel per meum consilium, vel ingenium, & consilia quæ mihi dixeritis, & celare mandaveritis, non discooperiam in loco unde vobis male contingat, & ut adjuvem vos, defendere & amparare honorem vestrum ad directum contra omnes homines: & si aliquis homo dixerit mihi male de vobis, non habeam inde curam, vel affrontem vobis: & si aliquod malum fuerit affrontatum de me ad vos, corrigam me per judicium M. Vallibriensis Episcopi, & Dñi. A. & P. Muniz, & A. & P. Anaiaz, & si isti minus fuerint, ponamus alios qui nobis complaceant, & si hoc juramentum perjuravero, sitis vos absoluti & vestri juratores, & ego perjura si me emendare noluero usque ad X. dies si fuerimus in Gallæcia, & si inde foris fuerimus, usque ad tres menses postquam advocata fuero in Regno meo: adicimus autem in hoc juramento, ut si ego perjura fuero, omnes juratores mei sint ex parte vestra.

4 Nos juratores de parte Reginæ Dñæ. U. juramus vobis Dño. D. Episcopo ut sicut superius scriptum est, sic Regina Dña. Urraca exequatur. Si autem Regina renuerit jussionem, præscriptorum faciemus judicium. Nos hoc in concilio testemur semel, vel bis, competenti loco & tempore, in Regno ejus, sin autem simus perjuri juxta con-

çonceſsionem ejus. Comes Dñus. M. Adefonſus Ruderi-quiz, Fredenandus Joannes, Joannes Didaci, & quos abſolverit Epiſcopus ſint abſoluti ab hoc juramento. Anno 1115.

De Navibus Epiſcopi, & de præda per eas in Sarracenos facta. Cap. 103.

IIſdem temporibus Hiſpalenſes, Saltenſes, Caſtellenſes, Salvienſes, Lisbonenſes, ceterique Sarraceni ab Hiſpali uſque ad Colimbriam confinia maris incolentes, naves conſtruere conſueverant, & navigio armata manu venientes, maritima à Colimbria uſque ad Pyrenæos, videlicet Portugalliam, Morracios, Salinienſium fines, Piſtomarchos, Gentines, Nemarcos, Sonariam, Salagiam, Bregantinos, Nemitos, Prucios, Biſancos, Traſancos, Vivarium, Duvios, Naviam, ceteroſque maritimos Aſturum fines, terramque S. Julianæ depopulando vaſtabant. Præcipue litora maris, quæ propius Provinciæ B. Jacobi adjacent, circumquaque peſſundabant. Ad inſulas namque quæ prope ſunt, ſcilicet *Flamiam*, *Aonios*, *Saluaram*, *Aroucam*, *Creviam*, Montemque Lauros, curſus deſtinantes, ibi ſedem ſuam figebant, ibique ſe ipſos, naveſque ſuas ab itineris labore reficiebant. Hinc crebros aſſultus in Chriſtianos modo clanculo, modo aperta fronte faciebant. Quid multis morer? Eccleſias funditus deſtruebant, altaria ſuffodiebant, quod dici nefas eſt. Palatia quoque nobilium virorum, Villas, tuguria, incendebant, arbores ſuccidebant, armenta etiam interficiebant, & quantum de eis neceſſe habebant, in navi reponebant, viros, mulieres, juvenes, pueros, alios captivabant, alios morti tradebant. (1) Quid referam? Fredenandum Ariam, Menendum Didacidem, nobiliſsimos viros, & valde potentes

(1) *De hoc iterum lib. 2. cap. 21.*

Anno 1115 tes ab illis captivatos, & pro se redimendis LX. Captivos Christianos, tamen ex servili conditione, captivitati eorum dedisse. Praeterea complures nobilium, alios captivitati, alios neci dedere: quippe in litore maris ipsi Sarraceni tentoria sua figebant. Igitur Oceani litoris agricolæ à medio Veris usque ad medium Autumni litora deserebant, aut in speluncis cum omni domo sua latitabant.

2 Tot tantisque Gentilium persecutionibus prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus cum optimatibus Gallæciæ medicinæ manum sæpius porrigere curaverat. Verum enim vero Galliciani, nec naves construere exceptis sarcinariis, nec veliferis biremibus pelagi alta secare in consuetudine habebant. Quamobrem Episcopus tot tantisque malis se nullatenus finem imponere posse rebatur. Porro ut prædictum est, decreta quibus plebs à potentioribus inconcussa maneret, quibusque dictante justitia unusquisque sua haberet, dederat. Pacem quoque quantum sua intererat, obnixius patriæ administrabat: quid autem consilii, quid patrocinii protenderet, ubi nec consilium, nec patrocinium prodesse valebat? Sola Dei ineffabilis misericordia, sola ipsius inæstimabilis sapientia, operi suo consulere poterat.

3 Prædictus itaque Episcopus incircumscripta Dei providentia fultus, & Christianorum captivitate compunctus, nuntios suos *Pisam*, atque *Genuam* direxit. Ibi namque optimi navium artifices, nautæque peritissimi qui palinuro Eneæ nautæ non cederent, habebantur; quos præscripti nuntii plurimorum munerum pollicitis pavere, & ut naves constructum in Gallæciam proficiscantur commovere: nec mora artifices navium à Genua Civitate Compostellam ad Episcopum veniunt, & ut duas biremes ei construant cum eo determinato prius pretio paciscuntur. Quantum autem gaudium, quantumve tripudium ma-

maritimorum incolæ, immo omnes Galliciani, habuerint, Anno 1115.
ex rei utilitate perpendi valet, quippe pro liberatione, atque protectione patriæ gaudebant. Quomodo enim Sarraceni in navium multitudine venientes à præda & à captivitate Gallæciæ inhiberi possent, nisi versa vice navali exercitio? Magno itaque admodum sumptu, factis duabus biremibus, quas vulgus *Galleas* * vocat, Irienses accito sibi altero paliruro, earumdem scilicet navium artifice, nomine Eugerio, præcepto & admonitione Episcopi Sarracenis vices redditum eunt. Quid plura? Ducenti viri mari belloque prompti, cursu vellifero Ismaelitarum terram invadunt. Pro acceptis itaque olim damnis atque contumeliis æquipollentia & amplius Ismaelitis rependunt: incendunt domos, & segetes in areis, (erat enim tempus triturationis *) arbores, vineas succindunt, nec parcit gladius eorum à majori usque ad minorem: templa quoque eorum comburere ac diruere, & in eis fœda relatu facere non erubescunt. Naves eorum oneriferas aut velliferas, Captivos Christianos defferre assuetas, capiunt, destruunt, comburunt. Tandem saciato gladio, navibusque suis auro, argento, spoliis oneratis, concinentes laudem Deo & B. Jacobo ad propria cum gaudio revertuntur. Papæ! quanta Christianæ Fidei cultoribus lætitia, videre Sarracenos vinctis manibus post terga suis propriis navibus captivos adduci. Horum omnium Irienses Episcopo quartam dedere portionem, additis aliis, quæ ex navium suarum proprietate ei debebantur. Dedere etiam B. Jacobo captivos qui ad ædificandam ejus Ecclesiam lapides & cetera comportarent. Utinam Ismaelitarum infidelitas taliter sæpius retundatur! Utinam bona fidelibus, mala infidelibus sæpius eveniant!

* *Hodie Galeras.*

* *Circa Mens. Julii.*

Ju-

Anno 1115 *Juramentum Comitum M. & R. prædicto Episcopo.* Cap. 104.

CIrca id fere temporis Comes M. & Comes R. prædicto B. Jacobi Episcopo hujuscemodi jusjurandum fecerunt. Ego Comes M. Pelagides de Monteroso, & Comes R. Velaz de Sarria juramus vobis Dño. D. II. S. Jacobi Episcopo, per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, ut simus vestri fideles homines & amici vestri, absque mala arte, & malo ingenio, & contra omnes homines adjuvemus vos ad defendendum corpus, & honorem vestrum, quem nunc habetis, vel habituri estis, terram videlicet quæ dicitur *Montanos*, & Castellum *S. Georgii*: ista quæ nominamus, & omnia quæ nunc habetis, & omnia quæ habituri estis, juvemus vos acquirere, & defendere, secundum posse & ingenium nostrum, modis omnibus dum vixerimus. Insuper dabimus vobis Reginam Dñam. U. ut juret vobis, & nos iterum cum ea, & cum aliis quos volueritis, ut sit vestra fidelis amica, & numquam per ipsam perdatis honorem vestrum, sed juvet vos contra omnes homines ad salvandum vobis corpus & honorem vestrum dum vixerit, & si ipsa velit in vos insurgere, vel aliter quam juraverit, vobis facere, quocumque modo possemus ad recipiendum amorem ejus sive recuperandum salvo toto honore vestro vos juvaremus: quod si hoc cum honoribus vestris facere vobis non possemus, ipsos honores vestros pro vobis relinquamus, & vobiscum nos teneamus, donec amorem Reginæ & honorem vestrum vobis recuperemus.

Juramentum Reginæ U. eidem Episcopo.

EGO Regina Dña. Urraca juro vobis Dño. D. Ecclesiæ S. Jacobi Episcopo per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod ab hac die sim vobis fidelis amica, & domina sine arte & malo ingenio,

ftro, & defendam, & adjuvem vos, & honorem veftrum, contra omnes homines, & dedecus veftrum difturbem omnibus modis, & in diebus meis non perdatis honorem, nec per me, nec per meum confilium, vel ingenium: & fi aliquod malum fciero de vobis, vel de honore veftro, monftrem vobis in tempore convenienti ad profectum veftrum. Et hoc juramentum femper fit firmum, quandiu vos attenderitis juramentum quod mihi fecerunt veftri homines pro vobis: & fi in vos erravero, corrigam me per judicium iftorum qui in hoc pacto funt. Anno 1115.

Hæc funt nomina juratorum. Comes Froyla Didacides. Comes R. Velaz. Comes Munio Pelagides. Vermez Nuniz filius Comitis Nunionis.

Hæc juramenta præcedentia, & fubfequentia temporibus guerræ fupradicti Epifcopi molimine cum confilio Canonicorum fuorum, ne B. Jacobi Ecclefia quoquo modo labefieret, vel ne fuis privaretur, & ut etiam honores quos ejufdem Ecclefiæ prædeceffores injufte amiferant, recuperare poffet, poft obitum Regis bonæ memoriæ Dñi. A. in octavo anno ejus mortis facta fuere in Era M. CLIII. * (1) *

Juramentum M. Vallibrienfis Epifcopi. Anno 1116.

PRæter hoc idem Ecclefiæ B. Jacobi Epifcopus à M. Vallibrienfi (2) Epifcopo, qui prius B. Jacobi thefaurarius fuerat, hoc juramentum fufcepit. Ego M. Vallibrienfis Epifcopus juro vobis, Dño. D. II. B. Jacobi Epifcopo, quod ab hac die deinceps fim vobis fidelis amicus fine arte & malo ingenio, & exaltem honorem

(1) *Era & annus à morte Regis non concordant: Rex namque fupra cap. 47. mortuus dicitur III. Kal. Jul. Era* 1147. *à qua ad* 1153. *non octo, fed fex, vel feptem incæpti, anni fluxerunt. Forte in originali erat* in VII. anno, *& negligens quidam addidit* VIII. *quod alter latine exprimere volens* octavo *poffuit.* (2) *Hodie* Mindunienfis.

Anno 1115 vestrum, & deprimam malum vestrum: & honorem altaris quem mihi datis juste & canonice in vita mea, nullo modo quæram ab alio, vobis vivente, & serviam vobis fideliter, in quibus advocatus fuero in vita vestra, sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

Quod Portugalensis Episcopus cum legatione Romam missus est. Cap. 105.

LIcet prædictus Episcopus cum Canonicorum suorum consilio tot & tantis anhelaret ad sublimationem Ecclesiæ, non prætermisit tamen quin nuntios suos Romam delegaret, videlicet Hugonem Portugalensem Episcopum, qui prius Ecclesiæ B. Jacobi Archidiaconus fuerat, & L. * Clericum suum: qui hujusmodi literas à Dño. Papa attulere.

* Laurentium.

De Libertate adepta dum guerra fuerit.

P. *Episcopus servus servorum Dei, ven. fratri Didaco Compostellano Episcopo salutem & Apost. bened. Perturbationem Regni vestri non parum in personam tuam declinare comperimus, partim pro Ecclesiæ B. Jacobi, cui Deo auctore præsides, magnitudine, partim pro animi tui solertia, quæ nonnullis metuenda conspicitur: unde non parvo te odio insequi dicuntur, qui statum regni turbare nituntur, quorum profectò insidias solicitius cavere te convenit, ne aut personæ tuæ, aut Ecclesiæ detrimentum (quod Deus avertat) eveniat: propter quam causam confrater noster Hugo Portugalensis Episcopus, & Laurentius Ecclesiæ vestræ Clericus, tuæ ad nos fraternitatis legationem afferentes, & fideliter exequentes enixius postulaverunt, ut personam tuam à Conciliorum quæ per provincias fiunt conventibus solveremus. Nos itaque saluti vestræ tamquam nostræ per Dei gratiam providere, & personam tuam periculis omnibus erui & abesse optamus. Idcirco nos petitioni tuæ benignitate debita impertimur assensum, & quandiu*

diu guerra & Regni perturbatio permanet, personam tuam Anno
à Conciliorum conventibus liberam manere concedimus. Ad 1115.
decorem præterea fraternitatis tuæ addicimus, ut in quotidiana conversatione tunica & stola indutus incedas. Qui videlicet habitus Sacerdotalis est indicium dignitatis: optamus enim ut & salutem temporalem obtineas, & omnipotenti Domino in omnibus placere contendas. Datum Beneventi XIII. K. Septemb. indict. VIII. (*Anno* 1115.)

De Concilio Generali Romæ celebrando. *Cap.* 106.

P *Episcopus servus servorum Dei, dilectis fratribus* • *Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, sive Clericis per Hispaniam, salutem & Apostolic. benedict. Ab Ecclesiæ Patribus quos terræ sal, & mundi lucem, Dominus ac Magister noster Christus instituit, exempla vel præcepta suscepimus, ut quoties in Ecclesia graviores emerserint quæstiones, frequentior fratrum numerus convocetur. Sane pro investituris Episcopatuum, vel Abbatiarum, quas sibi jam dudum assumpserunt Laici, tantum in Ecclesia scandalum est exortum, ut ad schisma processerit: unde opportunum & valde necessarium duximus, tam pro investituris ipsis, quam pro Ecclesiarum occupationibus, fraternitatem vestram ad agendum Generale Concilium excitare. Rogamus & præcipimus, ut de Provinciis singulis, qui sapientiores, vel religiosiores per Dei gratiam cognoscuntur Episcopi, & de Parochiis Abbates, sive Clerici Scripturis Sanctis & institutis Ecclesiasticis eruditi, IV. Non. proximi Martii nobiscum in Urbe Roma studeant omnimodis convenire. Sic præstante Deo in hujusmodi quæstionibus præmuniti, ut Conventus nostri unitas universæ Ecclesiæ unitatis afferat firmamentum. Datum Beneventi XVIII. K. Septemb.* (1) (*Anno* 1115.)

(1) *Anno* 1115. *indictum Concilium quod Romæ mense Martio proxime sequentis anni est celebratum.*

Anno 1116

De Discordia & reconciliatione Episcopi & Reginæ.

Cap. 107.

INter prædictum Episcopum & Reginam U. discordiæ circa id temporis fomes cœpit pullulare. Porro Galliciani præcipue habent præ manibus susurrum, & principum auribus instillare modo vera, modo falsa: quorum crebris instillationibus cœpit alienari, & Episcopus à Regina, & Regina ab Episcopo. Regina itaque ut sibi reconciliaret Episcopum, maturat adire Gallæciam: per Episcopum enim noverat se vel habere vel amittere Regnum Gallæciæ: quippe caput & speculum Gallæciæ est Episcopus, & Ecclesia B. Jacobi, & hujus Regni spes in eo sita est. Postquam Regina per Duces suos, per Comites, per Vice-Comites, per Marchiones reconciliavit sibi prædictum Episcopum, gaudens bona fortuna sui adventus, Episcopo anhelante ad augmentandum honorem B. Jacobi contulit ei Termas decreto, quæ tunc erat Regii juris, & dona sua roboravit scripto privilegio, quod in Catalogo Ecclesiæ B. Jacobi scriptum reservatur usque in hodiernum diem. Prætérea Regina venit *Limiam*, ut obtunderet superbiam Menendi Nuniz, qui rebellis ei Limiam depopulabatur. Quo peracto reversa est *Lupariam.*

De Machinatione Reginæ in Episcopum, & de reconciliatione eorum.

2 INterea loci quidam mali complices, æmuli, atque maledici, amatores discordiæ, potius quam pacis, non cessant instillare Reginæ, quod capiat Episcopum, & auferat ei potentiam & honorem. Animus mulieris infirmus est, & instabilis, & cito exorbitat, ut scriptum est: *Melior est iniquitas viri, quam benefaciens mulier.* Reginæ animus jam vacillat, jam præparatur ad nefas perpetrandum: captionem multis modis præparat Episcopo, ut eum capiat, disponit laqueos. Sed quoniam ma-

manum mittere in tantum virum neque audebat, nec Anno 1116
poterat, nisi adhibito sibi auxilio potentiorum Gallæciæ, mittit legatos suos ad Comitem P. Froylaz, & precatur, ut porrigat auxilii manum tanto facinori. Pollicetur ei partem honoris B. Jacobi, scilicet pretium criminis. Ipse quidem tanti facinoris ausum facere non præsumit. Verum enim vero Comes ille vir timens Deum, & tantum nefas abhorrens, se in Christum Dñi. manum mittere omnino abdicat, & nefandæ proditionis se fieri complicem admodum formidat: ille siquidem Comes erat magnæ potentiæ, & erat nutritius filii Dñæ. Reginæ Urracæ, & compater prædicti Episcopi, & erat ei vinctus fœdere summæ dilectionis, eique suorum peccatorum confessionem faciebat. Qua propter per Joannem Vistruariz Civem B. Jacobi revelat Episcopo omnia machinamenta nefandæ proditionis, & ut sibi caveat à laqueo iniquitatis ei consulit. Parabatur namque captio Episcopi futura Iriæ, vel Compostellæ.

3 Exhorruit Episcopus ad vocem tantæ nequitiæ, & vix potuit fidem adhibere auditis. Ab Iria revertitur Compostellam, ut nefandi propositi laqueos detegat Canonicis, atque Civibus: convocat utrimque Proceres suos, profert in publicum nefandum mulieris consilium: vallatur Episcopus manibus equitum, atque peditum, ut laquei mulieris decidant in vacuum. Regina Iriam venit, & licet hoc totum malum machinamentum ipse Episcopus sciret, ipse tamen ut prudens & sapiens, ei servire præcipiebat: *Minus enim feriunt jacula quæ prævidentur*: si enim Episcopus dolos non præscisset, facile in laqueum decidisset. Regina autem ut comperit machinamenta suæ fraudis Episcopo patuisse, nec ad effectum quod voluerat jam posse perducere, pœnitet eam incœpti: mallet non acquievisse susurronibus, detestatur complices tantæ nequitiæ, quam maxime tunc potest, extirpat famam tanti fa-

Anno 1116 facinoris. Asserit palam jurejurando se talia nec molitam fuisse, nec voluisse: nititur adhiberi sibi fidem lacrymis, & tantum nefas detestatur, & odit: tandem Compostellam revertitur. Episcopus autem licet illius colloquium evitaret, tamen ei honorifice servire præcipiebat, & armis vallatus per biduum, atque per triduum evitat colloquium illius. Demum summis precibus emollitus ad colloquium Reginæ venit in Chorum Ecclesiæ B. Jacobi pluribus astantibus: major tamen pars armatorum erat Episcopi præ timore, quia eam valde formidabat. Regina vero commemorans beneficia quæ pater suus Rex Dñs. A. & ipsa fecerat Ecclesiæ B. Jacobi & ipsi Episcopo, deprecatur obnixius Episcopum dicens: „ Reverende Pater „ cujus patrocinio vertitur Gallæciæ Regnum, quem solum post obitum Patris mei Regis A. habeo patronum, „ supplicando precor sanctitatem tuam ne inducas animum „ credere verbis nugigerulorum, neve susurronibus præbeas assensum. Ego enim mallem privari Regno meo, „ quam in te Dñm. patronum meum manum mittere. „ Quis enim tam sceleratus, tamque perditus, qui Episcopum S. Jacobi vel in minimo dedecore afficere, vel „ quod absit, infamiam nefandæ proditionis incurrere, & „ exemplum tantæ nequitiæ posteris relinquere? Nempe „ si me talia molitam fuisse vel voluisse opinaris, centum „ Proceres quos elegeris in Regno meo vel amplius tibi „ jurare faciam hæc falso in me ficta inventa fuisse. Revertamur obsecro charissime Pater, revertamur ad pristinum fœdus, & ne inter nos posit seminari causa discordiæ, sint procul à nobis argumenta falsarum suspicionum, & detractorum officium cum suo livore apud nos „ pereat: quem enim patronum habeam in Gallæcia, quem „ consultorem, si Episcopus B. Jacobi in me exerceat „ inimicitias? Hunc enim oportet pro me præesse Gallæciæ,

„ &

„ & justitiæ jura tueri : si quid discordiæ inter Duces aut Anno
„ Principes Gallæciæ ortum fuerit, hic revocabit eos ad 1116
„ pacem, hunc amplector, hunc veneror præ omnibus
„ Episcopis Regni mei.

4 Ad hæc Episcopus, nobilissimus, inquit, Pater tuus Rex A. Ecclesiam B. Jacobi, & ejus Episcopum summo amore amplexus est, & quot & quanta beneficia ei contulerit, in propatulo satis habetur. Tu autem si detractoribus adhibeas animum, & proborum consilio non acquiescas, regnum tuum dissipabitur, quisquam sibi consulet, & stultorum via præibit. Ego impetum inimicorum meorum timendo, armata manu incedo, non tibi rebellando, sed dentes inimicorum meorum contremendo. Post hæc Episcopus revertitur ad Palatia sua non modica armatorum manu stipatus : deinde missis utrimque Legatis bis & ter agitur de pace, & ut Episcopus Reginæ non sit infestus laboratur. Regina facit Episcopo pactum non modici fœderis, videlicet ut remoto scrupulo totius suspicionis habeat Episcopum patronum, & quasi Dñm. utpote virum tantæ reverentiæ, & tantæ prudentiæ. Pollicetur etiam ei Primatum Gallæciæ : additur huic pacto Reginam non adhibituram fore assensum detractoribus, maledicis, ceterisque Episcopi inimicis : hoc pactum se non violaturam, & pro posse adimpleturam, Regina juravit Episcopo, sicut resonat in subsequenti. Præterea ut pactum illud firmius & indissolubilius haberetur pepegit Regina prædicto Episcopo XX. de potentioribus Gallæciæ, Legionis, & Campaniæ, & Castellæ, quos elegerit Episcopus eadem juraturos, & hac conditione solerter ab Episcopo interposita si Regina priusquam egrederetur à Gallæcia X. prælectos Gallæciæ non daret ad jusjurandum, & totidem prælectos Legionis, Campaniæ & Castellæ usque ad præfinitum terminum, prædictum pactum di[illegible]-

ve-

Anno 1116 veretur, & Regina perjurii rea haberetur. Peracto juramento pacis, & fœdere stabilito inter Episcopum & Reginam, Regina revertitur *Lucum*, ubi quidam de Canonicis nostris ob hoc illuc euntes recipere juramenta quorumdam Principum, quia ipsa ut promiserat non adimpleverat. Postea Regina transpyrenante prædictus Episcopus, non immemor pacti sui, misit Canonicos, & milites suos ad Reginam, qui reciperent juramentum præelectorum Principum Legionis, Campaniæ, atque Castellæ: sed maledicta terra ubi puer regnat, & mulier principatum tenet: regnum non precibus ac blanditiis, sed legibus, & imperio regendum est: quem enim ultramontanorum Principum Regina non oravit, & precando non advocavit, ut pactum illud juramento firmaret. Ceterum mollia mollibus, aspera asperis conveniunt. Postquam Episcopus bis & ter missis Legatis ad Reginam prætaxatos juratores usque ad determinatum tempus nec post habuit, fœdera præfati pacti dissolvi, nec ulterius ab eo observavari, per nuntios patefecit Reginæ: sed quot quantasque blanditias, quot quantaque pollicita Regina reddiderit Episcopo, nullatenus valet quispiam edisserere, nisi cui patent mulierum figmenta: pollicetur ei multa, per multos & diversos homines.

De discordia Reginæ & Regis filii sui. Cap. 108.

Eodem tempore & statu inter Reginam & filium suum Regem A. magna discordia pullulabat: quem puerum commorantem in Extremitatem Comes P. Froylaz, & non modica pars procerum Hispaniæ sequebatur: quod Reginæ valde molestum erat: timebat enim ne sic ascendendo totius Regni sceptrum adipisceretur, ea nolente, nulla siquidem fides Regni sociis.

De

De Pacis fœdere inter Episcopum & Regem. Anno 1116

2 QUI puer postquam novit pactum quod Regina fecerat cum prædicto Episcopo esse solutum, mittit ad Episcopum in hæc verba Nuntios: „ Reverendissime Pater & Dñe. minime credo „ latere sanctitatem tuam ad mei Patris mortem, Comitis „ scil. Raimundi, nobilissimum Regem A. avum meum „ olim, cum adhuc infans essem, Proceres totius Gallæ- „ ciæ *Legionem* convocasse, & jussisse eos facere mihi ho- „ minium & juramentum: & accepto juramento ab uno- „ quoque illorum, dedisse mihi dominium totius Gallæ- „ ciæ. Ceterum hanc conditionem Rex Dominus A. avus „ meus interposuit, si Regina mater mea thoro viduita- „ tis contenta maneret, totius Gallæciæ Regnum in ma- „ nibus vestris & patrui mei Vienensis Archiepiscopi (1) „ ejus dominio subjugaretur. Si vero maritale fœdus ini- „ ret, rediret ad me Regnum Gallæciæ: hoc ipsa mater „ mea & omnes Gallæciæ Proceres sanxerunt jurejurando. „ Gaudeo & te Sanctissime Pater interfuisse. Patet lippis „ & tonsoribus matrem meam maritali thoro gavissam „ fuisse. Nunc igitur merito requiro jura Regni mei. Si „ quis forte Gallæciæ Procerum Gallæciam mihi nititur „ auferre, perjurii reatum proculdubio incurrit, & Deus „ Judex justus & fortis inter me & eum judicet. Tu au- „ tem quem ego præ omnibus hujusmodi hominibus am- „ plector & veneror, utpote Dñm. meum, patronum „ meum; qui me fonte baptismatis regenerasti, & post non „ longum tempus in Ecclesia S. Jacobi in Regem unxisti, „ * in quo fiduciæ meæ anchora sita est, ad Regnum „ meum adipiscendum, impendere digneris auxilium. * *Supra c. 66.*

3 His auditis Episcopus hinc misericordia compunc-

Dd tus,

(1) *Hic postea Papa* Calistus *fuit.*

Anno tus, illinc juſtitia cogente, potiorem partem affectat eli-
1116 gere. Conſiderat namque inſtabilem mulieris fidem, molle Imperium, & Regnum jam fere perditum, veritatem, & juſtitiam jam procul abiiſſe. Hinc pertrutinat teneris pueri annos: puerum paucorum auxilio fultum, ſua non aliena requirere: homines Gallæciæ verſipelles, & fortunæ comites. Si autem ille cujus erat juſtitiam tueri, juſtitiam auferre puero violenter aggrederetur, ſatis juſta & digna proclamatio ſuper eo oriretur. Conſultis itaque Senioribus ſuis, puero pollicetur auxilium, ne Regnum quod ſuum jure erat, amittat. Proclamat Clerus & Populus Epiſcopum juſte & miſericorditer agere, & ad puerum debere redire Regnum ſuum. Profertur in publicum: hic mos eſt populis: ſemper venturus amatur. Quanto deſiderio deſideratur pueri adventus? Favet ei Clerus & Populus, & benedicitur ab omnibus, deteſtantur Reginam, depopulatricem Regni, pacis & juſtitiæ inimicam. Sed quid referam mores quam plurimorum Gallæciæ? Sunt hi fortunæ comites, extolluntur in proſperis, franguntur in adverſis, levis aura quovis eos impellit: habent pro ſumma libertate alternare Dños. & Dñis. ſuis eſſe rebelles: pecuniam non juſtitiam ſequuntur, & unumquemque ſua tantum habere nefas eſt, auribus potentiorum aliquid novi inſtillare, detrahere, & corrodere Dños. & amicos ſuos eis eſt in promptu, ars adulandi ſatis nota eſt eis: perjurium, & proditio diliguntur ab eis. Sed hæc velim dixiſſe pace proborum Gallæciæ. (1) Ceterum ſi hujuſcemodi mores referre inſiſtam, prius me dies, quam copia deſeret.

De

(1) *Vide dicta in prænotatis num.* 12.

De discordia Episcopi & Reginæ, & de reconciliatione eorum. Cap. 109. Anno 1116

INterea prædictus puer cum Comite P. Froylaz pedagogo suo ab Extremitate revertitur in Gallæciam, & à prædicto Episcopo apud Iriam honorifice suscipitur. Deinde cum summo tripudio, cum summa jucunditate, ventum est ab eo Compostellam. Regi puero ingredienti Civitatem occurrit universus populus Civitatis cum summa lætitia, & eum salutantes ex consuetudine Gallæciæ ipsius adventui congratulantur, utpote Dñi. sui: omnes equidem viri causa exhibendi honorem Regi egressi sunt obviam armati. Tunc cursus alipedum equorum, phalanges armatorum peditum, choreas psallentium mulierum videre satis jucundum erat. Interim Episcopus præcessit ad Ecclesiam cum Canonicis qui secum aderant, & venienti Regi præparat processionem. Quid plura? Rex venerabiliter cum processione suscipitur, & ab omnibus honoratur.

2 Regina ut novit filium suum venisse in Gallæciam, & ab Episcopo S. Jacobi ceterisque comprovincialibus Baronibus in Regem honorifice Compostellæ susceptum, admodum molestatur, & sibi ipsi diffidens, Gallæciæ Regnum omnino amisisse timet. Post hæc properanter proficiscitur in Gallæciam ascitis secum optimatibus quos habere potuit, invenit Consules R. & M. pene jam in arcto positos, se & sua jam perditum iri à Rege sperantes. Coadunato itaque exercitu cis Triacastellam & Regina venit Mellidium cum prædictis Consulibus & cum proceribus suis, & quibusdam qui jam parvulum Regem dimisserant, & adhæserant Reginæ, quæ est consuetudo Gallæciæ. Deinde mittit nuncios suos, non imperitos, ad prædictum Episcopum B. Jacobi in hæc verba: „ Reverende „ Pater: Quamquam nequitia, & imperitia mea exigat,

Anno 1116 „ me privari Regno Gallæciæ, & illud ad alium transferri, parcendum est tamen sexui. Reminiscatur Paternitas tua nobilissimi Regis A. patris mei, qui te ab ipsa educavit adolescentia, & tibi tot tantaque beneficia contulit: ego quoque, si bene memor es, postquam regno, divitiisque pollui, honori B. Jacobi & tibi non ingrata extiti: placeat Sanctitati tuæ non auferre mihi Regnum meum. Si pactum quod fuit inter me & te, me non adimplevisse, & me tibi inimicam fuisse causaris, prout ipse jusseris, satisfaciam, ne per te caream regno meo. Ad hoc tribuam Ecclesiæ B. Jacobi, & tibi honorem *Lupariæ* cum ipso Castello, honorem *Ferrariæ* cum ipso Castello & *Montana*, ut habeam te mihi reconciliatum. His preces etiam cum lacrymis addidit. Ceterum Episcopus, nec precibus, nec promisis, nec lacrymis labefactus, pro posse suo se nullatenus à justitia exhorbitare affirmat. Vocat Gallæciæ Proceres perjuros, quicumque Regi puero Gallæciæ Regnum juraverint, si non adjuvent eum ad acquirendum, & retinendum idem Regnum.

3 Verum enim vero, ut superius dixi, Galliciani Comites fortunæ, noctu veniunt ad Reginam, & qui modo fuerant Regis pueri pollicentur Reginæ auxilium suum. Cives etiam Compostellæ quos prædictus Episcopus qui noverat eos hujuscemodi esse, sibi juramento allexerat, furtim adeunt Reginam, salutant eam: ex communi Conventu Cleri & populi vocant eam Dñam. suam, pollicentur auxilium se ei daturos, & Urbem Compostellæ: neque tamen ut verum fatear, hoc consilio omnium Compostellanorum fiebat. Quidam de Civibus, quibus proditionis lepra naturaliter insita erat, machinabantur talia: interea Cives Compostellæ adeunt Episcopum, complures fraudulento consilio, quidam forsitan bono animo, supplicant ei & deprecantur eum obnixius, ut Regem puerum &

Co-

Comitissam M. uxorem Comitis Petri pedagogi Regis compellat exire cum equitatu suo Compostella. Si hoc fecerit jurejurando asserunt unanimiter, adjuturos se Episcopum adversus omnes: utpote Dñum. suum. Porro Rex puer cum prædicta Comitissa, munierat turres & palatia Episcopi & Opus B. Jacobi non modica turba militum, & aliis quæ necessaria erant: quod Compostellani nimium formidabant, & ideo quædam clam machinabantur. Comes quoque Petrus erat extra Civitatem cum exercitu magno, ut bellum iniret cum Regina. At ubi comperit deesse sibi auxilium Compostellæ, & videt non paucos milites convolasse ad Reginam, cesit: prædictus vero Episcopus Canonicorum & Compostellanorum precibus acquiescens vix apud Regem puerum potuit obtinere, ut cum equitatu suo egrederetur à Civitate. Egresso itaque Rege à Civitate cum Comitissa & equitibus suis, & Episcopo ibidem remanente cum quibusdam militibus & cum familia sua, Compostellani citius mittunt ad Reginam, inscio Episcopo, ut maturet ire Compostellam. Veniunt tamen ad Episcopum quidam de Compostellanis, & hortantur eum, ut cum Regina ineat fœdera pacis. Alii moliuntur, ut Regina ingressa Civitatem Episcopus tamquam infestus ei, & rebellis, expellatur, degradetur, & privetur honore B. Jacobi. His molimentis intererant quidam de Civibus quos etiam Episcopus habebat sibi familiares. Sed ut ait Boetius: Nulla pestis efficacior ad nocendum, quam familiaris inimicus.

Anno 1116

4 Interea Regina cum magno exercitu equitum atque peditum, ignorante Episcopo, venit Compostellam, & quidam Compostellani exeunt ei obviam, orantes & deprecantes, ut absque mora ingrediatur Civitatem: quod ubi patefactum est Episcopo, exercitus equitum atque peditum Reginæ circumquaque apparuit. Comperit fidem pro-

Anno 1114 proditorum, videt neque adesse sibi auxilium, neque prodesse consilium. Quid faciat? Videt Cives, exceptis paucis, esse sibi infestos, & quos credebat sui adjutores, & secum unanimes, animadvertit summopere sibi esse adversos: fortis tamen in adversis jubet muniri turres, & opus B. Jacobi, ut saltem illic posit resistere hostibus. Tandem Regina ingressa Compostellam, omnia quæcumque fuerant Episcopi, ubicumque inveniri potuerunt, extra turres & extra Ecclesiam, in prædam abeunt. Episcopus habetur rebellis, omnesque qui ei auxiliantur: minatur ei Regina atque Cives: minatur ei exercitus: dicitur de crastino in crastinum se ire expugnatum & perditum eum & omnes qui cum eo erant. Siquidem ut verum fatear ego, quia cum eo eram, & timui, & malem esse *Belvaci*, eo tamen non absente. Quid diu? Amicos ei inimicos, familiares infestissimos, Gallæciæ populum adversum videbam. Interea tamen Comes M. & Fredenandus Joannis, & quidam procerum Reginæ rogatu ibant ad Episcopum, ut saltem modo cum Regina pacem haberet, & cum ea non modicæ pacis fœdera iniret. Illic nunc bella, & captionem minantur Episcopo, nunc preces & promissa referunt. Intestini vero inimici summopere nituntur, ne Regina ineat pacem cum Episcopo, & ut Episcopus honore suo privetur. O quam pernitiosa res simulata amicitia! Quam læthale vulnus intestina inimicitia! Melius caventur jacula de longinquo, quam de propinquo.

5 Tandem Episcopus coactus vi, acquiescens consilio procerum, & amicorum suorum, ut videt rem suam in arcto positam, & complures amicorum ceterorumque retro abiisse, refert nuntiis Reginæ ea quæ pacis sunt, & amplius non differt fœdera pacis. Ceterum quidam non modicus scrupulus disturbat omnia. Fredenandus namque Petrides filius Comitis P. Froylaz pedagogi Regis, auxilio

lio prædicti Episcopi obsederat Castrum Lupariæ quod Anno 1116
erat proprium Reginæ. Erat ille Fredenandus municeps prædicti Episcopi, dederatque ei Episcopus in præstimonium *Dubriam*, *Ventosam*, & *Viniones*, & medium insulæ de *Laonia*. Postquam itaque pullulaverat discordia inter Episcopum & Reginam, Fredenandus Petrides fultus Episcopi potentia invaserat & circumquaque depopulatus fuerat Salinienfem terram. Præterea fere per tres menses obsederat Castrum Lupariæ, & sæpius expugnaverat. Denique nisi Regina maturasset venire in Gallæciam, Castrum illud jam coactum erat ad deditionem, quod Regina molestius ferebat: nullo itaque modo volebat sibi reconciliari Episcopum, nisi Episcopus reintegraret ei quæ Fredenandus in Saliniensi terra destruxerat, & rapuerat: ea propter differebatur placitum inter eos.

De Petro Priore, nepote Episcopi, & de Gundesindo fratre ejus, & de conspiratione Compostellæ. Cap. 110.

TAndem consilio Consulum & Principum fœdera pacis inter eos sancita sunt, restituta est forma præteritæ pacis. Interim quidam Civium ceteris potentiores quibus, ut superius dixi, erat sinistra mens in Episcopum, nec tamen quod prius moliti fuerant potuerant perduxisse ad effectum, postquam vident molimenta sua collapsa esse, ad aliud animos inducunt. Commoventes enim populum, & conspirantes adversus Episcopum, quosdam contribules Episcopi, videl. P. nepotem ejus, Canonicum, & Priorem Ecclesiæ nostræ, & Gundesindum fratrem ejus ejiciunt ab urbe, consentiente Regina: dicebant namque consilio & instilatione eorum, Episcopum recessisse à Regina, & sic in Gallæcia discordiam exortam fuisse. Ad hæc per G. qui fuerat villicus urbis multa mala accidisse Civitati. Quibus ejectis ad diminuendam potentiam Episco-

Anno 1116 copi, instinctu illorum quos dixi intestinos Episcopi inimicos, faciunt quamdam conspirationem, (1) quam vocant germanitatem. Ad hanc conspirationem confirmandam & corroborandam jungunt se omnes juramento, videlicet ut sibi invicem auxilientur adversus omnes homines, & sibi unanimiter caveant & se tueantur, & si quis ab aliquo potente vel ab alio qui sit extra conspirationem illam damnum vel injuriam sustinuerit, alii complices opitulentur ei pro posse suo. Adiciunt quoque multa alia quæ mihi longum est referre. Omnia autem molientes ad damnum Episcopi, & ad confringendum potentiam ejus, illius conspirationis Reginam Dñam.U.& Abbatisam fecere. Verum illa postea pro meritis illos tractavit, & dignam retributionem suis complicibus contulit, sicut in sequenti refertur.

Quod Regina in Suberoso obsessa fuit. Cap. III.

EO tempore Regina recesit Compostella, & adiit Toraniam, (2) ibi enim erat Gumesi Nuniz, qui favebat Regi puero, & rebellabat Reginæ, potens situ & munimine Castellorum, & multitudine equitum atque peditum: ubi cum Regina vellet obsidere sibi rebelles, obsessa est ab eis. Comes P. pedagogus Regis & Infantisa Terasia soror Reginæ Dña. totius Portugaliæ cum exercitu magno obsedere Reginam in Castro *Suberoso*. Sed Regina ascito exercitu suo evasit, & reversa est *Compostellam*. Redeunti, occurrunt ei quidam de Civibus Compostellæ, dicentes prædictum Episcopum inimicum & infestum Reginæ, & pactum quod fuerat inter eos fregisse, & cetera quæ obessent Episcopo. Hæc autem omnia ficta & inventa erant ab intestinis Episcopi inimicis, ut quod prius

(1) *Anno integro duravit conspiratio, ut ex cap. 113. discimus, n. 2.*
(2) *Al.* Toroniam.

prius effecisse non potuerant, saltem nunc efficerent. At Regina ubi rediit Compostellam, & vidit quæ sibi relata fuerant, falsa & inventitia; & illos habuit nugigerulos, & amplius illis quasi proditoribus acquiescere noluit. Tandem apud Compostellam parum commorans, *Legionem* reversa est. Anno 1116

De Conspirationibus Compostellæ.

2 INterea prædicti conspiratores adjuncto sibi Clero, & populo, quasi pro tuitione justitiæ alios opprimunt, alios exaltant, renovant leges & plebiscita, assumunt sibi Dñium totius urbis, palatia destruunt, quibusdam etiam mortem minantur: Episcopus vero contentus sola umbra nominis, & pro tempore cedens, quanquam non laudet opera & consilia eorum, non tamen vituperat: sufficit ei vocari Dominus & de quibusdam se consuli ab his conspiratoribus, extra namque Civitatem tantum dominium solitum habebat. Ceterum in Civitate neque res, neque tempus exigebat, exercere Dñium. In tantum convaluerat proditorum conspiratio! Quorum opera & consilia, si explicare velim, prius me tempus quam copia desereret.

De bello facto in Portu de Macenaria.

3 EOdem tempore Comes P. pedagogus Regis cum filiis suis Veremudo, & Fredenando, & coadjutoribus suis, inquietabat Compostellam, & crebros assultus in homines, & in pecora faciebat, nunc prospere ei accidebat, nunc dabat terga sagittis, sicut sunt vices bellorum: qualiter autem acciderit ei in portu de Machanaria, & quantum virorum, equorum, armorum amisserit, longum est referri. Prædictus enim Episcopus qui in tempore pacis Ecclesiasticis negotiis operam dabat, ut vidit Civitatem suam, & quæ circa sunt inquietari, & deprædari, duxit opere pretium, honorem B. Jacobi armis

Anno 1116 tueri. O quam difficile est ab intimis & ab exteris hostibus sibi cavere! Oportebat Episcopum assidue refrænare externorum hostium audaciam, & providere à foveis familiarium: hos autem volo silentio transire, manibus quorum consilia, & negotia Episcopi pertractabantur, & à quibus Episcopus prodebatur. Quippe Episcopus prælegerat sibi quosdam de Civitate, quos ipse ab ipsis cunabulis enutrierat, reliquosque complices præcordiales suisque consiliis intimos. At hi quidquid ab eo haurire poterant, omnibus effluebat. Erant enim pleni rimarum & Dño. suo pedicam præparabant. Veris quoque falsa adiciebant, & ut Clerum & populum in odium Episcopi commoverent, Episcopum infinito odio habere Clerum & populum ajebant. Proh nefas! Quos Episcopus ab ipsis cunabulis educaverat, quos beneficiis & honoribus ditaverat, quos paterno amore dilexerat, quos præcordialissimos sibi fecerat, hi eum ire perditum summopere desiderant. Episcopus tamen quia noverat mores quorumdam Gallicianorum, jurejurando illos sibi astrinxerat. Sed scriptum est: *Qui nocet, noceat adhuc, & qui sordescit sordescat, & Sanctus sanctificetur.* Quid autem his immorer? Exitus acta probat. Interim prætaxati proditores crebro legationes mittunt Reginæ, dicentes Episcopum subdolum Reginæ, infestum inimicis Reginæ adhærere, & ejus amicos opprimere. Ceterum Episcopus, licet non modicam horum partem præsciret, circa omnes benevolus, omnibus affabilis, lapsorum consolator, pauperum pro posse adjutor, intra se dicebat: Sustinebo iram Dei quam merui, donec justificet causam meam.

De Fuga Comitis P. & de gestis conspiratorum.

4 Circa id tempus prædictus Comes P. adibat cum equitatu suo quoddam Castellum suum, videlicet *S. Joannem de Pena Cornaria*, transiens per confinia

nia terræ B. Jacobi: quod ut compertum eſt Epiſcopo, convocato exercitu ſuo, Comitem inſequitur, & eum in fugam per montes *Decia* coegit. Epiſcopus nimirum exteros hoſtes percutiebat duplici gladio, ſpirituali ſcilicet & materiali, & ad tuitionem patriæ ſuæ totus anhelabat, fortis equidem in adverſis. Ut enim de cetero ſileam, adverſarii & deprædatores civitatis & provinciæ S. Jacobi quotidie in Eccleſia ejuſdem Apoſtoli ſpirituali gladio percutiebantur, quod eorum animos admodum enervabat. Sic & ſic Epiſcopus ſuper hoſtibus triumphans, & ſuos protegere, & adverſarios expugnare nitebatur: verumtamen proditoribus Compoſtellæ ſuſpectus habebatur. Cum enim Epiſcopus tanto affectu diligeret Regem puerum, & inter Epiſcopum & Comitem Petrum fuiſſent tantæ amicitiæ, vix credebatur Epiſcopum ex animo adverſari Regi, & Comiti. Ob hoc Epiſcopus non exercendo odium in eos, ſed ſua protegendo, & partem Reginæ tuendo, acrius hoſtes opprimebat: nec tamen hoc ei in laudem ſurgebat à proditoribus: quippe quidquid prudentiæ in eo erat, quidquid boni ab eo fiebat, ab eis clam more populi depravabatur. Eo tempore nimirum pars Epiſcopi in Compoſtellana urbe à proditionis complicibus in tantum inferiorabatur, quod neque præcipere, neque diſponere ſuum erat. Quidam ex familiaribus & proditoribus Epiſcopi quaque die Clerum & populum in conventum abſente Epiſcopo vocabant, leges & judicia pertractabant, & debilitabant pro poſſe partem Epiſcopi, dicentes ſe pro libertate anhelare, hos alliciebant ſibi juramento, alios muneribus, alios minis. Præterea jus Epiſcopi ipſi vel minuebant, vel ſibi retinebant. Heu miſeri, juramenti quod bis vel ter Epiſcopo pro fidelitate & homagio fecerant, penitus immemores erant! Sed ſi quis parti Epiſcopi forte favebat, aut latere, aut ori ſuo ſilentium imponere, eum oportebat, quippe proditorum ar-

Anno 1116 gumentis, eorumdem pollicitis Cleri & populi multitudo fere tota ab Episcopo divisa erat. Episcopus autem in palatio suo quasi in latebris, statutis eorum nec contradicere, nec petitioni eorum, si quid à se peterent, obviare audebat. Panem suum cum silentio comedebat, quod mensis ejus apponebatur, prius emebatur in foro à famulis suis. Vix aliquis ei obsequi, vix aliquis eum comitari: experto credendum est, vidi, & testimonium perhibeo, vasa Episcopi, & vestes pro cibis opignerari sæpius: nihil juris, nihil famulatus fere erat ei in Civitate. Omnia possidebant, omnibus imperabant complices proditionis.

5 Quadam die Clero & populo vocato in conventum quidam ex proditoribus suis habuit sermonem more suo ad populum, & ita omnes commovit in Episcopum, quod Episcopi palatia pene obruta sunt funditus, quorum palatiorum pars jam destructa fuerat. Argumentis illorum complicum prædictus ipse pessimus exigebat honorem, atque Ecclesiæ dignitatem ab Episcopo manu populi, quod Episcopus omnino abdicabat: injustum enim erat, ut qui violentia populi nolente Episcopo fieret, decoraretur in Ecclesia Dei. Verum enimvero ut comperit Episcopus, si ipse non faceret honoratum, vel palatia sua cemento tenus destrui, vel in se ipsum forsitan graviora committi, tunc Episcopus à populo Civitatis nimis coactus vocat prudentiores, & excellentiores Ecclesiæ personas, & accepto ab eis consilio, cessit pro tempore. Dedit itaque Ecclesiæ dignitatem, non ei, sed illis mediatoribus, hac conditione, ut ab eis quando vellet, reciperet. Fit ipse non honoratus, sed inhonoratus: turris equidem modica facile labitur, quæ super arenam fundata est. Proh nefanda Gallæciæ proditio! quos Episcopus præcordialissimos habebat, qui una cibum cum eo capiebant, hi in ejus eradicamentum corde toto anhelabant.

Quan-

Quando Regina dedit caput B. Jacobi Episcopo. Cap. 112 Anno 1116

EO tempore Episcopus videns Gallæciam hinc proditorum morbida peste maculari, illinc discordiæ tempestate destrui, statuit Reginam adire. Tunc temporis opinio erat in vulgo, Episcopum non ausum adire Reginam, nec etiam Compostella ausum discedere. Igitur Episcopus arrepto itinere Reginam adiit apud Campaniam, à qua contra quorumdam opinionem diligenter, & honorifice susceptus est. Sermo erat in populo Gallæciæ eumdem Episcopum capi, & incarcerari à Regina, si Regina eum capere posset, quod tunc longe aliter accidit: ab eadem enim Regina & honorifice susceptus est, & deinceps pro verissimo patrono apud eam habitus est: quippe in eo totius Regni Gallæciæ anchora sita erat: quod Reginam minime latebat. Regina ut didicit ab Episcopo statum totius Gallæciæ, & filii sui assiduos bellorum tumultus, accepto à Principibus suis consilio, comperit omne Regnum in se ipsum divisum desolatum. Petrus Prior Ecclesiæ B. Jacobi, nepos que prædicti Episcopi à Compostellana urbe à proditoribus expulsus, à Regina causa Episcopi diligentissime collectus est. Postquam *Legionem* ventum est, Regina prædictum Episcopum pretiosissimo munere decoravit, videlicet capite B. Jacobi Apostoli, de quo rei seriem altius ordiamur.

De Inventione capitis B. Jacobi.

2 MAuricius itaque Collibriensis Epus. qui postea Bracarensis Archiep. nunc (1) autem Papa Guilbertus, dudum adiit Hierosolymam, ibique diutius commoratus est: fabricans equidem quamdam Ecclesiam prope Hierosolymam, in qua dum moraretur senex quidam huic

(1) *To* nunc *innuit Auctorem id scribere ab anno* 1118. *ad* 1121. *in quo Burdinus captus, ut infra cap.* 41. *legimus. Ille autem non Guilbertus, sed* Gregorius *à suis appellabatur.*

Anno 1116 huic loco affiniis, cœpit præſentiam ejus frequentare, quem M. de diverſis percuntabatur, erat enim indigena illius loci: tandem ſciſcitatus eſt ab eo cur Eccleſiola illa in qua ſenex morabatur, tantæ reverentiæ apud indigenas haberetur. Reſponſum eſt à ſene Sacerdote ſicut acceperat ab antecefforibus ſuis in illa Eccleſia eſſe caput B. Jacobi Apoſtoli: quod ut audivit M. Epiſcopus cœpit ſenem ſæpius ad ſe vocare, verbis allicere, muneribus amicum & familiarem ſibi reddere, & idem attentius perſcrutari, ſicut eſt calliditas hominum. Cœpit etiam idem Epiſcopus Eccleſiolam illam frequentare & venerari, & ſæpius vigiliis intereſſe. Verum ubi videt machinamenta ſua non proficere (erant enim ibi aſsidue cuſtodes) ad aliud animum intendit: convocat Clericos ſuos quos noverat eſſe fideliores, & ad hujuſcemodi promptiores, & quid intendat aperit eis. Accepto itaque ab eis conſilio, duo ex illis ex induſtria cœperunt languere, & febricitari, & cum lucernis & cereis ſæpius frequentare Eccleſiam illam, & ibidem pernoctare. Quadam denique nocte tempeſtiva ceteris abſentibus clauſo Eccleſiæ oſtio aggrediuntur altare ligonibus, quos ſecum furtim attulerant, & fodientes in altum ſub altari ſicut audierant, inveniunt vas quoddam eburneum, & intus aliud argenteum plenum reliquiis. Quod accipientes diſcedunt cum Epiſcopo noctu, & adeunt Civitatem Sanctam Hieroſolymam fugientes: quos cum vidiſſet ſummo diluculo in via prætereuntes quidam Eremita, vocavit eos ad ſe, & ait illis: Scio equidem fratres Cariſsimi quid feratis, & quam pretioſum Theſaurum furati fueritis: ite, gratia Dei comitetur vos: oportet enim ut ubi eſt hujus Apoſtoli corpus, ibi ſit & caput ejus. (1) Quod M. Epiſco-

(1) *Caput à Mauritio Conimbrienſi Epo. allatum, non illius eſt Apoſtoli, cujus corpus Compoſtellæ eſt tumulatum, ſed Jacobi Alphei Hieroſolymarum Antiſtitis. Vide Tomo præc. in hujus Præſulis vita num.* 80.

copus audiens intellexit famulo Dei fuisse revelatum à Spiritu S. hoc quod fecerat. Timuit tamen ne hujus rei rumor circumquaque citius spargeretur, & quam citius potuit transfretavit. Tandem veniens in Hispaniam collocavit venerabiliter reliquias illas *Carrione* apud S. Zoylum. Vidit enim Hispaniam assiduo discordiæ tumultu perturbatam, & timuit ne quo casu tanto thesauro spoliaretur. Postea peracto non modici temporis curriculo Regina U. Carrione suscepta est, & Rex Aragonensis expulsus est, quæ ut novit caput B. Jacobi, quod M. Episcopus Hierosolymis attulerat, in Ecclesia S. Zoyli esse, imperat illud cum ceteris reliquiis ab hinc abstrahi, & asportavit *Legionem*, collocans in Ecclesia S. Isidori. Tantum igitur thesaurum, scil. caput B. Jacobi, & frustum Dñici. sepulchri, & quoddam os S. Stephani, ceterasque reliquias cum vase argenteo, contulit prædicto B. Jacobi Episcopo. Anno 1116

Quod Episcopus caput B. Jacobi datum sibi à Regina attulit Compostellam.

3 INter cetera etiam negotia summis precibus efflagitavit prudentiam Episcopi, ut filium suum parvulum Regem sibi reconciliare elaboraret: quod Episcopo haud displicuit. Sciebat enim in Hispania pacem non haberi quamdiu discordia foret inter Reginam, & filium suum. Misit quoque Regina Legatos suos Compostellanis, tam Clero quam populo, & præcepit eis, ut Episcopum suum venerarentur, & diligerent, nec auferrent ei jura vel potestatem suæ Civitatis. Præcepit etiam, ut ejusdem Episcopi nepotem P. Priorem Ecclesiæ B. Jacobi in honorem pristinum reciperent. Tandem Episcopus repatriat in Gallæciam, afferens secum pretiosum thesaurum. Postquam venit ad burgum quod dicitur *Ferrarios*, præmisit nuntios suos Compostellam, qui & adventum suum ei notificarent, &

Anno & pretiosa Reginæ munera quæ secum Episcopus afferebat
1116 indicarent: quod proditionis prædictæ complicibus summopere displicuit. Existimaverant enim Episcopum à Regina nec colligi, nec diligi, nec tam pretioso munere decorari, immo deteriora suspicabantur, quod præter spem eorum accidit. Postquam Episcopus venit ad *montem gaudii* scil. ad *Humiliatorium*, Clerus & populus totius Civitatis occurrunt ei obviam, cum summa jucunditate venerantes pretiosum thesaurum. Ipse etiam Episcopus nudis pedibus psallendo cum Canonicis ingreditur Compostellam. O quantum tripudium Cleri & populi! Ego ipse rediens cum Episcopo præ nimio gaudio prorupi in lacrymas. Quidam tamen quia ad laudem & honorem Episcopi erat, moleste ferebant. Prior Ecclesiæ una cum Episcopo & turbis gaudentibus ingreditur Civitatem: à promnòtorio montis gaudii usque in Ecclesiam B. Jacobi processio & procedit, & sequitur. Tandem Episcopus ingrediens Apostolicam Ecclesiam, accipiens illum pretiosum thesaurum in manibus obtulit super altare B. Jacobi, & celebrata Missa pro more, peractisque solemniter gaudiis & laudibus Dei (erat enim dies Dominica) rediit ad palatia sua. Alia vero die convocato Clero & populo, relatum est in publicum, quod Regina mandabat eis, & cetera quæ ad rem pertinebant: attamen prædicti complices non minus in Episcopi extirpationem anhelabant.

De Concordia Reginæ & filii ejus. Cap. 113.

NON post multum temporis prædictus Episcopus vocavit Regem puerum filium Reginæ, & Comitem P. pedagogum ejus ad colloquium, & cum eis pertractavit de reconciliatione matris & filii, determinans qualiter inter matrem & filium vera reconciliatio fieret, & quantum Regni quisque sibi haberet, & quæ reconciliationis veræ

pig-

pignora inter eos forent. Quibus pertractatis & diffinitis Episcopus Compostella egrediens, iter aggreditur ad Reginam cum nuntiis Regis pueri, scilicet Fredenando Petride, Comite Guterre, & ceteris qui partem Regis tuebantur, & quid cum filio ejus de eorum reconciliatione & vera pace inter eos tractaverit, Reginæ enucleat. Quibus auditis Regina prænimium gavisa est, & Episcopo summas grates reddidit. Quippe per alium inter Reginam & filium suum non poterat fieri reconciliatio, & nisi fieret, Hispaniæ & Gallæciæ regnum perderetur. O quam infinito odio boni malis habentur! O quantæ peritiæ vir, qui tantam talemque pacem poterat reformare! Episcopus multis odio habetur, quia ad pacem nititur, quia Hispaniæ Regno jam fere perdito pacem reddere elaborat. Igitur Regina convocat apud S. Facundum affines Episcopos super hoc negotio, videlicet Legionensem, Astoricensem, Ovetensem, Mindunienfem, *Granatensem* qui aderat, Comites quoque P. Gundisalvi, Munionem Pelagidem, Comitem Suarium, ceterosque Principes, quos longum est referre: à quibus accepto consilio reconciliationis fœdus inter puerum & matrem ejus determinatur. Mittitur Consul Castellæ P. Gundisalvides cum Episcopo B. Jacobi & cum ceteris Legatis ad Regem puerum, qui determinati pacti sint testes, & tanti fœderis fidejussores. Ut perventum est in Gallæciam prædictus Episcopus S. Jacobi adit Regem puerum cum prædictis legatis ad ripam Tamaris, & refert ei verba suæ matris: refert quoque ei quanto affectu diligat eum mater sua, & quod totum regnum suum ei attribuat, & quæ reconciliationis fœdera cum eo velit inire, utpote mater cum filio, & quod testes & juratores huic fœderi velit adhibere. Creditur ei, utpote tanto patrono, qui ad pacem semper nititur, ceterisque Legatis: fiunt reconciliationis fœdera, & hujus concordiæ pactum jurejuran-

Anno 1116

Anno 1116 do ſancitur : hinc & illinc dantur juratores, triginta ex hac parte, & XXX. ex alia, qui meliores inventi ſunt in Gallæcia, vel in Campania. Hi jurant inter Reginam & filium ſuum uſque ad tres annos fidelitatis & amicitiæ & alterni auxilii fœdus firmiſsimum. Determinatur etiam quantum Regni Regina ſibi, & puer ſibi proprie habeat, & ut invicem pro poſſe prout cuique neceſſe fuerit opitulentur. Stabilito denique pacis fœdere & jure jurando ſancito, legati ad Reginam redeunt, & quid cum filio ejus egerint ei referunt. Gaudet Hiſpania reconciliatione matris & filii, & paci futuræ congratulatur : ſpe pacis Epiſcopi, Præſules, Conſules, Principes, Milites, Cives, ruſtici exultant : & quod ab obitu Regis A. amiſerunt, ſe modo recuperare credunt. Deſiderant omnes Regem A. licet puerum, & in loco avi & patris ſui eum regnare peroptant, ut veſtigia pacis & juſtitiæ nobiliſsimi Regis A. & Comitis Raymundi imitetur : execrant Regem Aragonenſem & ſe fore ei infeſtos, ſi hunc A. Regem habeant pollicentur.

2 Tranſacta itaque non modica parte veris (1) Regina cauſa filii ſui in Gallæciam venit: niſi enim ipſa interfuiſſet, nullatenus prædictæ reconciliationis fœdera conſumarentur, nec Gallicianos in expeditionem niſi cum filio ſuo ducere poſſet. Ingreſſa igitur Regina Compoſtellam proditoribus terror incutitur : quippe per totum annum Epiſcopi damnum, qui ad pacem nitebatur, moliti fuerant : jura & poteſtatem Civitatis ei abſtulerant : nec Reginæ præceptis pro poſſe obedierant : principibus etiam & militibus Gallæciæ non minimas injurias intulerant, & quaſi Reges exti-

te-

(1) *Cum anno integro (ut hic ſtatim dicitur) tyrannica duraverit Compoſtellanorum dominatio, & in præcedenti* 1116. *orta fuerit, merito ſequens deteſtanda perduellio anno* 1117. *copulatur. Illa etiam quæ poſt eam narrantur, ad annum pertinent* 1118. *ut in ſequentibus apparebit.*

terant, extirpaverant, destruxerant, renovaverant, exaltaverant, ut est consuetudo servorum & rusticorum, postquam datur eis potestas regnandi: quæ omnia quia impune & sine licentia fecerant, ne impune ferrent, metuebant. Postquam autem viderunt Reginam & filium suum reconciliatos, & prædictum Episcopum summo honori & amori apud eos haberi, molestius ferunt, & sibi ipsis diffidunt. Iniunt consilium quid acturi vel quid machinaturi sint, si Regina vel Episcopus velint eis obesse, si ab eis malefactorum injurias, & tot tantorumque calumnias velint requirere, non est eis spes vel fiducia nisi in proditione sua: discurrunt, consulunt, renovant parietes, & muros, Reginæ & filio suo qui jam cum ea erat, generant suspicionem rebellandi. Heu miseri, majora viribus moliuntur, & ab alto decident. Episcopus tunc & Regina, necnon filius ejus cum totius Gallæciæ Principibus sustinent eos, & quasi ignoraverint molimenta tantæ proditionis dissimulant. Anno 1117.

De Congressu conspiratorum in Episcopum & in Reginam, & de incensa Ecclesia, & de ceteris. Cap. 114.

INterea Regina adit *Lupariam*, & inde rediens suscepta est ab Episcopo apud *Iriam*: postea revertitur *Compostellam* adjuncto sibi magno exercitu militum: cum Episcopo namque, & cum filio suo, & cum optimatibus Gallæciæ acceperat Regina consilium qualiter posset ulcisci injurias proditorum Compostellæ, qualiter etiam posset superbiam eorum domare. Ea de re coadunaverat non modicas armatorum phalanges, pars quarum cum ea & cum Episcopo, sicut dispositum erat, Compostellam ingrederetur, pars extra Civitatem cum filio ejus remaneret: quod Compostellani animadvertentes timuerunt valde. Erant enim culpæ conscii, & Regnum suum jam labefactari videbant: se & sua in arcto positos tandem conspiciunt, & quod talia ege-

Anno 1117 egerint pœnitet eos sero. Quid plura? Perditissimi Judæ socii, alii confugiunt in Ecclesiam S. Jacobi, alii in alias Ecclesias, alii latent in latebris suis: quidam qui erat unus de principibus proditionis accepit monachalem habitum ficte, ut à periculo mortis in Ecclesia S. Martini ab Abbate ceterisque Monachis liberaretur, & sic evasit Monachus ab ira Reginæ: ceteris vero remanentibus in Ecclesia S. Jacobi, Regina vocavit ad se Episcopum, & ait illi: Reverende Pater, Placeat sanctitati tuæ inhonestissimos proditores ab Ecclesia abstrahi, & digna eorum meritis eis recompensari: tantus fœtor proditionis removeatur ab Ecclesia, & immundum sterquilinium ab ea projiciatur. Ad hæc Episcopus: Regina, inquit, non licet aliquem postquam ad Ecclesiam confugerit, licet fur, licet perjurus, licet proditor, licet flagitiosus ab Ecclesia extrahi. Ceterum omnis substantia eorum quæ extra Ecclesiam est, in prædam abeat, & à nostris capiatur. Si ergo, ait Regina, habent Ecclesiam auxilium, & securi sunt in ea, cur arma sibi retinent in Ecclesia, cum per Ecclesiam tuti & muniti habeantur? Quare ceteris armis armantur, & muniuntur? Non decet, ut qui satis tuti in Ecclesia habentur, aliam sibi tuitionem nisi Ecclesiam adhibeant. Jubeo talia inhiberi, & aut arma sua deponant, & securi prout decet in Ecclesia habeantur, aut illis armatis totidem nostri armati vel plures in Ecclesia cum illis maneant, ne quid insane facere audeant.

2 Placuit Reginæ consilium Episcopo, ceterisque astantibus, & ne arma in Ecclesia capiantur interdicitur: quod ut compertum est proditoribus illis infremuere, & insequentes nuntios Episcopi & Reginæ per Ecclesiam qui eis dixerant, ut arma in Ecclesia deponerent, movent bella, fugiunt Legati ad altiora Ecclesiæ: vociferantur flagitiosi proditores, voces bellorum, clamor adit aures

uni-

universorum, rebellatur animus proditorum, & quod diu moliti fuerant, aperiunt. Strepit tota Civitas, curritur ad arma, & ad bella properatur: fama, qua nullum malum est velocius, refert milites Episcopi & Reginæ invasisse Compostellanos: interfuere aliquot tam Canonici quam Cives extra hanc nefandam insaniam qui propinquorum vesanorum tantam audaciam voluere sedare: sed quid pauci contra tot millia? Currunt complices proditionis ad prælia, & ascitis sibi notis & amicis, volunt Episcopum & Reginam ire perditum, qui se perdere voluerint. Episcopus & Regina in Palatiis Episcopi postquam audiere Civitatis clamores & strepitus, & qualiter socii Scariotis incitaverint Civitatem in se, timuere: quippe vident proditorum audaciam pullulare, & bella audacius moveri, Ecclesiamque B. Jacobi, & Palatia Episcopi armatorum manibus obsideri, & acrius expugnari. Quid consilii capiant contra tam nefandos ausus ignorant: expugnatur Apostolica Ecclesia crebris assultibus, volant saxa, sagittæ, tela super altare, & nefanda prælia à proditoribus aguntur. Quid non audeant flagitiosæ manus? Perditissimi expugnatores imponunt ignem Ecclesiæ B. Jacobi, & eam utrinque incendunt, non modica enim pars Ecclesiæ erat cooperta miricis & tabulis. Proh nefas! Tam veneranda tamque digna Apostoli Ecclesia comburitur, tamque pretioso Patrono nullus honor impenditur. Proh dolor! Apostolicæ Ecclesiæ flamma surgit in altum, & circumquaque præbet horrendum spectaculum. Omnes qui astant, tam viri quam mulieres timentes Deum flent & ejulantur, & tanti facinoris actores execrantur. O quantus erat luctus peregrinorum qui de diversis Regionibus ad Apostolicum corpus venerant! Anno 1117.

3 Postquam Episcopus & Regina videre Ecclesiæ incendia, & prædictos complices cum tanta multitudine promp-

Anno promptos ad omne nefas, non ausi confidere in palatiis
1117 Episcopi, confugiunt ad turrim signorum una cum comitatu suo: Compostellani vero ascendentes ad altiora Apostolicæ Ecclesiæ, & ingredientes palatia Episcopi currunt, rapiunt, præcipitant: vestes, vasa aurea, & argentea, ceteraque quæ fuerant tam Episcopi quam Reginæ capiuntur, diripiuntur, & nefandis hostibus prædæ habentur: ascendunt Compostellani Ecclesiam B. Jacobi, ascendunt turrim palatii Episcopi, & ad expugnandum turrim signorum in qua erat Episcopus cum contribulibus, & cum militibus suis, & Regina cum suis, se præparant: pars eorum super Ecclesiam, pars in turribus, pars humi circumdensata, turrim illam invadunt, projiciunt saxa, & sagittas Episcopo & Reginæ, eorumque sociis mortem minantur. Sed hi qui in turri erant cum Episcopo & Regina non segnius pro loco & multitudinis imparitate se protegebant, & bellorum vices referebant: hic bellum diutius moratum est. Denique Compostellani videntes tantæ multitudini tam paucos resistere, & bellorum vices suas alternare, in simul concurrunt ad ignem, & connexis clypeis super capita ignem submittunt per fenestram quæ erat in inferiori parte turris. Adhibito igne, adhibent etiam igni fomenta: quid longius morer? Ignis intra turrim incenditur, & eos qui in turre erant aggreditur.

4 Postquam videt Episcopus nec sibi nec Reginæ parci, & in suam necem tantam multitudinem anhelare, alloquitur & Reginam & eos qui intus erant: Fratres Karissimi, jam circumvallamur impia manu flagitiosorum, jam in arcto positi nullum habemus refugium. Solus Deus qui est refugium oppressorum, solatium mœstorum, ipse est refugium & solatium nostrum: ponamus in Deo spem nostram, & fiduciam nostram, qui potest nos eripere de manibus impiorum, & de tanto periculo liberare nos: ipse enim

enim liberavit Danielem de lacu leonum: ipse liberavit tres pueros Sidrach, Misac, & Abdenego de camino ignis ardentis. Convertamur ad Dominum toto corde, & ipse convertetur ad nos. Ait enim: *Convertimini ad me, & ego convertar ad vos*: pœniteat nos iniquitatum, & peccatorum nostrorum. Confiteamur alterutrum peccata nostra, & oremus pro invicem ut salvemur, invocemus misericordiam Dei ut peccata nostra nobis dimittat, & misericordiam suam præstare nobis dignetur, qui vivit in sæcula sæculorum. Ad hæc Regina & omnes qui aderant, prorumpunt in lacrymas, & Episcopo faciunt confessionem. Anno 1117

5 Tunc Regina conversa ad Episcopum inquit: Egredere Pater, egredere ab hoc incendio, ut ego tecum egredi audeam. Parcent enim tibi ut Patrono suo, Episcopo suo, Domino suo. Tunc Episcopus, non est hoc, inquit, sanum consilium: me etenim & contribules meos infestos habent, & ad necem nostram præcipue anhelant. Clamabant autem foris, Regina si vult egrediatur: illi soli egrediendi licentiam & vivendi facultatem concedimus: ceteri armis & incendio pereant. Quo audito, incendio intus jam convalescente, & Regina coacta ab Episcopo, accepta fide securitatis ab eis egressa est à turre: quam ut vidit cetera turba egredientem, concursum in eam faciunt, capiunt eam & prosternunt humi in volutabrum: rapiunt eam more luporum, & vestes ejus dilaniant: à papillis siquidem deorsum nudato corpore, & coram omnibus, diu humi jacuit inhoneste. Multi quoque lapidibus eam voluerunt obruere, inter quos anus quædam Compostellana percusit eam graviter in maxillam lapide.

6 Interea Episcopo intus orante, & igne altius insurgente, venit ad eum Abbas S. Martini afferens secum quemdam Crucifixum, quem dedit ei: quo accepto Episcopus fecit confessionem suam, & quasi ad martyrium pro-
di-

Anno 1117 diturus à turre egreditur, & abjecto pallio suo, & acceptaà quodam capa vilissima, mira res! posito ante faciem suam Crucifixo per acies pugnantium, per cuneos inimicissimorum, per arma flagitiosissimorum proditorum ter mille & amplius, ab uno solo agnitus præterit. Tunc ad locum ubi jacebat Regina in volutabro turbis impetentium proculcata pervenit, & respiciens eam tam turpiter denudatam & provolutam, nimio dolore compunctus præteriit, & transiens per Ecclesiam B. Jacobi pervenit ad Ecclesiam S. Mariæ cum quodam Canonico, scilicet Michaele Gundisalvide, qui in adversis ei postea societatem adhibuit: deinde accepit corpus & sanginem Domini, & ibidem securius requievit.

7 Interim adveniunt illuc quidam Canonici, egressus ejus edocti, & quasi exploraturi: & utrum à periculo ignis & armatorum Episcopus evasisset, an in turre periturus remansisset inquirunt: verum Episcopus aliorum proditionem expertus, ut ab hinc removeantur, prædictum Michaelem, & alios qui se juxta altare quasi tuebantur exorat: qui cum non potuissent inde evelli nisi prius patefacta ejus salute, & evasione Episcopi, juramento asserunt, se nemini quidpiam de salute Episcopi propalaturos, & sic, & quid vel qualiter Episcopo acciderit propalatum est eis, & abiere. Tandem Regina dilaniata crines, nudata corpore, provoluta luto, evasit & pervenit ad eamdem Ecclesiam, in qua Episcopus latebat, nesciens tamen quidquam de Episcopo.

8 Hi autem qui in turre remanserant, postquam vident vires ignis celsitudinem turris exuperasse, quidam ex alto se præcipitant, & sic evasere: alii prorrumpunt in medias acies armatorum. Petrus Ecclesiæ B. Jacobi Prior (de quo mentionem superius fecimus, nepos Episcopi) prosiliens in medios armatos agilitate sua evasit: sic & complures. Gundesindus Gelmirides frater Episcopi prosiliens

liens in medium, lanceis atque gladiis perfossus est: Rudericus Oduarides Majordomus Episcopi, Rademirus ejus dapifer, Didacus Strabo villicus urbis ibidem interempti sunt. Alii vulnerati, expoliati, semineces evasere. Reginæ in Ecclesia S. Mariæ residenti clam jussione Episcopi per quemdam Legatum nuntiatum est Reginæ Episcopum ab incendio evasisse, & in eadem Ecclesia latere: quod ut novit, licet suum dedecus & pœnam defleret, propter evasionem tamen Episcopi non modicum lætata est. Sed timuit ne pateret persequutoribus, & sic lætitiæ causam dissimulavit. Anno 1117.

9 Post hæc conveniunt Compostellani ad Reginam in Ecclesia B. Mariæ, & quasi saluti ejus congratulantes eam comitantur, & ad ejus tuitionem replent armis Ecclesiam: quorum manipulos Regina hinc pro se pertimescens, hinc ne quid de præsentia Episcopi eis patefieret, sic alloquitur: Ite, inquit, nequissimi, ite flagitiosissimi, ite perditissimi ad turrim in qua Episcopus vester armis & igne perit. Abstrahite eum quam citius potestis à periculo, ne exemplum tantæ nequitiæ & infamiæ posteris habeamini. Ite, inquam, rebelles & increduli, & tantum nefas prohibete ne fiat: hoc autem ajebat ut eos removeret ne quid de Episcopo præsentirent. Ad hanc vocem discedunt turbæ quæ convenerant, & ad turrim usque perveniunt: repellunt armitenentes adhuc turrim expugnantes, & igni irritamenta ministrantes: aquam uno ore poscunt, & intus projiciunt, ignem quantum possunt extingunt, & Episcopum liberare nituntur: flent super Episcopo pars Canonicorum, viduæ, pupilli, pauperes, & non modica pars civium: ignis autem in tantum excreverat in turre, quod si Episcopus adhuc ibi fuisset, in favillam verteretur: turris nimirum, trabes & tabulata combusta sunt: signa mille & quingentis libris æris composita, combusta sunt, & corruerun.

Anno 1117 10 Postquam Regina supradicta ratione removit populi incursus ab Ecclesia S. Mariæ, discessit & ipsa fugiens ad Ecclesiam S. Martini, ut ibi securior esset. Episcopus autem furtim atque latenter egrediens ab Ecclesia S. Mariæ propter frequentiam & incursus populi, comitatus à prædicto Michaele & duobus Francigenis, transcendens per parietes, & per tegulata ingressus est in domum cujusdam nomine Maurini per fenestram, & illi cum eo. In hujus domus angulo latuit Episcopus cum prædictis sociis coopertus pannis & hujusmodi aliis rebus. Eo ibi latente ecce quatuor armati à parte proditorum requirentes eum, ajunt: Quisnam latet hic? Quid hic agitur? Vidistis illum quem quærimus, scilicet Episcopum? Hoc audito latuit Episcopus & Michael inter pannorum vestiumque multitudinem: nisi enim latuissent, illico ab illis armis perfoderetur Episcopus. Assurgunt autem illis venientibus duo Francigenæ dicentes se à tumultibus bellorum rediisse, & tanto labore fessos ibi requiescere. Adest quoque Matrona ejusdem domus, quæ noverat ibi latere Episcopum, & vociferando increpans eos quasi invasores & exploratores suæ domus coegit abire: cum quibus etiam abiere duo prædicti Francigenæ ut citius eos removerent, & suum Episcopum tegerent. Quanta omnipotentis Dei ineffabilis pietas, quæ Episcopum à prædicto periculo liberavit, & eumdem ab ipsis manibus horum nequissimorum eripuit! *Illis* remotis adest Gundisalvus gener prædictæ Matronæ, inquiens: Ab hinc Pater & Domine quam citius fuge, latita: ecce enim nefanda manus proditorum, ceterorum sanguine imbuta tuum adhuc sitiens, ubique te requirit: vidi eos huc cum gladiis & fustibus properare: abi cito, nec ulterius moræ indulgeas, potens est Deus liberare te à manibus impiorum, à faucibus hiantium. His dictis surgit Episcopus, & dirupto tabulato proximæ domus ab eodem Gun-

Gundisalvo, item alio, deinde tertio, pervenit in domum Ann. 1117.
Froylæ Rodesindiz, quæ erat in media Civitate: cœpit autem Dña. domus vociferari ab invasoribus domum suam destrui, & intrari. Responsum est à Michaele, quemdam notum & amicum viri ejus, nomine Froylam Menindiz, Reginæ villicum, intestinam seditionem tumultusque bellorum evasisse, & ad hanc domum confugere. Non post multum temporis advenit Dominus domus, scilicet Froyla Rodesindi, qui ut novit ibi esse Episcopum currit ad eum dicens cum lacrymis: Deo gratias Pater Karissime, qui à tanto te periculo liberavit & incolumen huc venire fecit. Veruntamen incursus hostium timendus est, ne huc illucque discursantes, te inventum perimant, qui sunt proni in omne nefas. Veni ergo mecum: & duxit eum cum Michaele in quodam penu obscurissimum inferius: ibique diutius prorumpunt in lacrymas.

11 Interea prædicti Francigenæ præparant quatuor equos velocissimos Episcopo, ut inclinato sole transiens in alteram partem Vici, & inde per agros S. Martini super eos ipse & Michael ceterique ascendant, & sic aufugiant. Ceterum longe aliter accidit. His enim apparatis adest P. Abbas S. Pelagii cum quodam Monacho suo Pelagio Didacide, itemque P. Prior Canonicorum, ejusdem Episcopi nepos, dicentes: Nos missi à Clero & populo totius Civitatis venimus ad te. Pœnitet eos male egisse in te, & te utpote Dñm. suum, Episcopum suum diligunt, tibi equidem satisfacturi: præstolantur te tam Clerici quam Laici mille aut quingenti in claustro S. Pelagii pro omnibus aliis juramentum dilectionis atque fidelitatis tibi facturi, & præsentiam tuam exposcunt: egredere ergo ab his latebris, & veni te reconciliatum eis: numquam eos magis tibi subditos habuisti, quam hodie, si nobis acquiescas. Hoc autem totum adinvenerant proditores, ut hos

Anno 1117 nuntios fallendo, saltem sic possent Episcopum invenire, & inventum perdere. Cumque Episcopus ab his nuntiis egredi cogeretur, satisque ab eis objurgaretur, præcognita fraude & argumento proditorum, ait nuntiis: Ite ad mille vel ad quingentos illos quos dicitis, & renuntiate eis me sanum & incolumen esse, locum in quo ego sum nemini dicatis. Si ita est ut fertis, centum ex illis tantum pro omnibus aliis faciant vobis juramentum quod dicitis. Ego autem in crastinum veniam ad eos. O quanta viri prudentia, quæ quid vel qualiter illi nequam dispofuissent Dei gratia prævidit. Tunc abeuntes prædicti nuntii neminem qui quæ promissa fuerant sanciret, inveniunt. Hic denique patuit eis fraudis atque proditionis figmentum: si Episcopus eis acquievisset, ex improviso eorum consilio in manus inimicorum incidisset, & ab eis forsitan interfectus esset. Prædictus Prior agnita fraude atque proditione eorum miratus expavit: remansit ibi tutus in Ecclesia.

12 Abbas autem cum prædicto Monacho revertitur ad Episcopum referens ei fraudem & mendacium proditorum, & quod Episcopus prudenter eorum molimenta præsensisset. Tunc facto jam crepusculo Abbas & prædictus Monachus adducunt Episcopum cum Michaele latenter ad Ecclesiam suam, scil. ad Ecclesiam S. Pelagii, & ducunt eum in thesaurum ejusdem Ecclesiæ, ceteris Monachis nescientibus, excepto Thesaurario. Post hæc alloquitur Abbas Episcopum dicens: Confortare Pater, & esto robustus, accipe cibum ut refocilleris. (Erat enim Episcopus adhuc jejunus) Ad hæc Episcopus: Non decet, inquit, solvi jejunium, cum in crastino moriturus digladier manibus inimicorum. Solius Dei pietas & misericordia quæ me hodie de tot tantisque periculis liberavit, in crastinum quoque faciet, si voluerit. Summis tamen precibus Abbatis condescen-

cendens prælibavit parum panis & vini, & sic requievit. Anno
Luce clarius constat ea nocte Episcopum non dedisse mem- 1117.
bra nimio torpori, sed psalmis atque orationibus adhibuisse sibi solatium. Monachis autem surgentibus ad matutinas, surrexit & ipse, per fenestram quæ erat in eodem thesauro, audivit matutinale officium Monachorum.

13 Tandem clarescente die quæ erat dies Dominica, omnes proditionis complices conveniunt in Canonicam, ascito Clero & populo partim minis, partim muneribus. Æstimabant suæ nequitiæ conspirationem habere effectum, & quasi Reges imperium exercebant in omnibus. Præest illis quidam vir impius & valde nequissimus, qui toto tempore proditionis Compostellæ moratus fuerat, & ut Princeps proditorum complicum quamplures ad conspirationem incitaverat, spe dominium Ecclesiæ S. Jacobi amplexabatur, & ad hoc toto corde anhelabat. Jam enim inde ministri totum honorem B. Jacobi inter se partiti fuerant, & quid vel quantum quisque sibi haberet disposuerant. Postquam igitur convenere in Canonicam prædictus iniquus multis hortatus est eos verbis, ut germanitas inter eos habeatur & firma permaneat, ut sint unanimes, ut Civitatem suam muro valloque muniant, & hostes si qui adhuc inter eos remanserunt expellant: accipiunt etiam consilium, ut reconcilient sibi Reginam, & satisfacientes ei de externo opprobrio & incommodo illato firmissimæ pacis cum ea ineant fœdera. Mittunt ad Reginam in Ecclesiam S. Martini eorum metu latentem, qui hæc cum ea diffiniant. Prius tamen facta mentione Episcopi utrum evasisset, aut ubi lateret, vel quid de eo Clero & Populo placeret. Surrexit in medio quidam dilectus & nutritus ab Episcopo, in quo ipse Episcopus multum confidebat, & ad universos verba hujusmodi ostendit & declarat: Usque modo fratres habuimus super nos Dñm. & Episcopum quem amodo nec no-

Anno nobis dominari, nec Episcopari dignum est. Ille enim &
1117 Ecclesiæ vestræ dignitatem diminuit, & vos dominii sui jugo graviter oppressit. Porro ne quis vestrum cum Dñm. vel Epm. exposcat fateor coram Deo & B. Jacobo, & coram vobis illum amodo nec Dominum meum, nec Episcopum meum fore: etenim probare præsto sum, juste ei talia accidisse, & toto honore quem habuit debere carere. Hunc quidam pessimum prædictus Episcopus à puero educaverat in Palatio suo, & fecerat eum honoratum in Ecclesia S. Jacobi: tandem adultum miserat in Franciam ad discendum grammaticam, data ei non modica pecunia: postea revertentem fecerat eum sibi familiarissimum & præcordialissimum, & quasi Dominum suæ domus amplectens eum paterno amore: dederat quoque ei non modicas pecunias: cumque ab eo nullum fere obsequium recepisset, dederat ei bonum præstimonium, scilicet *Asnoios*, medium de *Sarantes*, *Ceiam*, medium S. Christinæ de *Noia*, & multa alia. Proh perditissima fides Gallæciæ! Episcopus prædictum pessimum paterno amore educaverat, dilexerat, & honoribus & beneficiis ampliaverat, & ipse tamen quasi horum omnium oblitus, & malum pro bono reddens ad Episcopi destructionem atque necem anhelabat. Qui postquam prædictæ proclamationis finem fecit, pars tam Cleri quam populi eodem imbuta veneno, laudavit verba ejus, & haud aliter fore censuit. Illi, qui non erant participes illius proditionis, nec in Episcopum nec in Reginam conspiraverant, & quibus hujusmodi consilia odio habebantur, licet tantum nefas displiceret eis, licet de Episcopo & de ceteris aliis aliter sentirent, non tamen contradicere vel etiam mutire audebant: si enim inter tot Judæ complices aliud præter eorum voluntatem vel dicere vel facere præsumerent, confestim obruerentur domus eorum, substantia eorum abiret in prædam, & ipsi forsitan aggere la-

lapidum obruerentur. *Tempus etenim est* (ut ait Salomon) *loquendi, & tempus tacendi.* Anno 1117

14 Tunc ipsi nequissimi proditores consilio accepto cum complicibus suis & omnino male imbuti, perditissimos legatos in hac conspiratione & proditione ad Reginam Dñam U. callide & ingeniose mittunt, & sic eam alloquuntur: Confitemur equidem, ò Regina, nos tibi dedecus & opprobrium iræ impetu fecisse, & in Ecclesiam B. Jacobi, & in te non audenda ausos fuisse: hujus rei admodum pœnitet nos, ideoque pro nobis & pro aliis sociis nostris tibi satisfacturi venimus: parcas itaque nobis & omnia tua reddemus tibi: volumus etiam ut nobiscum pacem habeas, & reconciliationis firmissimæ inter nos juramenta habeantur. Quo audito Regina quæ more agnæ inter lupos adventum eorum expaverat, recte & ingeniose exhilarata est, & benignissime eis ficte respondit dicens: Perplacet mihi quod dicitis, & si quid in me peccastis, quantum mea refert vobis condonetur. Placet mihi inter me & vos fieri fœdera pacis, & præteritorum malorum non meminisse. Tunc adjecerunt nuntii dicentes facile de cetero pax & concordia inter nos fiet, sed unum excipimus, videlicet, D. Episcopum habere nolumus, & illi omnino infesti sumus, qui nos hactenus oppressit, & dignitatem Ecclesiæ nostræ, & Civitatis nostræ ad nihilum redegit. Ideo omnes eum odio habemus, & eum super nos regnare nolumus. Tunc Regina: Quid ad me, inquit, de Episcopo vestro, pro velle vestro dijudicate eum: quodcumque vobis super hoc placuerit, placebit & mihi: quemcumque vos proposueritis, proponam & ego: in nullo enim à vobis amodo discrepo. Hoc autem ajebat ut vel sic manus eorum evaderet. Quod audientes nuntii reversi sunt ad complices suos, referentes eis quæ audierant à Regina, & multaalia: congaudent nefandæ conspirationis complices,

&

Anno 1117 & fraudis suæ molimenta ab ipsa Regina non refelli congratulantur. Verum hoc gaudium vertetur in tristitiam.

15 Quidam iniquus qui prius acceperat Monachalem habitum, ut audivit complices suos regnare, Episcopum abjici, Reginam eis reconciliari, deposito Monachali habitu, egressus est à Monasterio factus apostata, utque fuerat socius conspirationis, voluit esse particeps Regni: quod præter spem ei accidit. Quidam Cardinalium atque Canonicorum Ecclesiæ B. Jacobi postquam audierunt Reginam reconciliari Compostellanis, & ab eisdem relatum fuisse Reginæ quod omnes habent odio Episcopum, nec eum dignum esse amplius Episcopatu, adeunt Reginam parati nec propter mortem verum reticere, nec parti proditorum relicto Episcopo favere. Ajunt igitur ei ita: Regina, licet hujus conspirationis quam novisti complices retulissent tibi malum de Episcopo nostro, & licet dixissent eum minime dignum esse Episcopatu, non tamen credendum est eis: volunt regnare, sed per proditionem: volunt imperare, sed per violentiam. Parati sumus omnibus eum accusantibus respondere, & partem ejus tueri: quid enim egit quare degradetur? Quid foris fecit quare ab honore privetur? Si quis eum accusat, præsto sumus ei licet eo absente respondere: cum omnia in eum mentiantur, non est eis temere acquiescendum. His dictis Regina congratulata est, & quia fideles existebant Episcopo suo non modicas grates reddidit eis. Revera nihil causæ conspiratores habebant quare Episcopum ab honore privarent, nisi solam pro tempore violentiam.

Qualiter Regina evasit à Compostella. Cap. 115.

Interea Episcopus latens in Ecclesia S. Pelagii audierat pacem inter Reginam & Compostellanos fieri: hoc audito mittit ad Reginam quemdam Monachum Pelagium Di-

Didacidem qui omnia ſciſcitetur ab ea, & qualiter & qua conditione fierent: quem Monachum clam Regina ſciſcitata de Epiſcopo ubi eſſet, talibus verbis allocuta eſt: Abi hinc citius fidelis confeſſor, & refer Epiſcopo ex parte mea, ut quam citius potuerit faciat pacem cum Compoſtellanis ſi poteſt, & egrediatur à civitate. Quod ſi hoc modo non poteſt egredi, ſaltem furtim ſub noctis ſilentio egredi, & evadere manus impiorum feſtinet: ego enim quam citius potuero egrediar Compoſtella, & mala pro malis reddam proditoribus prout ipſi meruerunt: & ut evadere poſſim manus eorum, quaſi fœdera pacis & reconciliationis cum eis ineo datura modo eis juratores ad id confirmandum, quos perjurii reos faciam, alio modo nimirum nequeo evadere vel exire à Civitate. His auditis revertitur Monachus ad Epiſcopum, & refert ei ſingula. Quibus auditis gaviſus eſt Epiſcopus. Eadem die, ſcilicet Dominica, Compoſtellani adhuc pleni œſtro veſaniæ conveniunt ad Reginam in Eccleſia S. Martini poſt prandium exigentes ab ea ſanciri fœdus & pacem inter ſe & Reginam juramentis: poſtulant ſibi dari juratores ex parte Reginæ & fœdus ſuum ſcribi: ipſi equidem jam ſtatuerant in Civitate villicum ſuum, tamen cum conſilio Reginæ, ut eis ad tempus faveret, ut ipſe nihilominus ſecundum conſilium proditorum omnia ordinaret, & diſponeret: alium Priorem, alium Præpoſitum Canonicæ, alium Dñm. altaris, & ſic de ceteris deſignaverant. Anno 1117.

2 Regina autem tale fertur eis dediſſe reſponſum: Quid ulterius moramur in hac diſcordia? Accipite à me juramentum pacis, & reconciliationis inter me & vos firmandæ & tenendæ: jurent vobis ex parte mea Fredenandus, Veremudus, filii Comitis Petri, & Fredenandus Joannides, deinde dabo vobis quos præcipue vultis inter eſſe huic juramento, filium meum & Comitem Petrum qui ſunt extra Civitatem non auſi huc ingredi propter hos

Anno discordiæ tumultus, ceterosque Consules & Principes Gal-
1117 læciæ: filius namque Reginæ cum pedagogo suo Comite Petro, ceterisque optimatibus Gallæciæ, cum magno equitatu erat prope Civitatem prospiciens si forte Regina evaderet: audito autem inter Reginam & Compostellanos quasi pacem fieri, attentius ibidem morabantur præstolantes eam. Tum Fredenandus & Veremudus, aliusque Fredenandus qui ab Ecclesia cum Regina confugerant, scil. prætaxati juratores, juravere Compostellanis sic fore inter Reginam & Compostellanos de pace & reconciliatione quemadmodum determinatum erat. Verum ad hoc jurant, ut Regina evadat, & ipsi perjurii habeantur, sic enim jam in colloquio secreto fore cum Regina statuerant. Compostellani alacres, & pro sua opinione voti sui compotes, accipiunt juramentum, dantque Reginæ, & suis licentiam egrediendi Civitatem; & ad hoc ut filium suum & Comitem P. ceterosque faciat eis jurare, & pactum illud sancire. O stulta audacia proditorum! O cæca vesania conspiratorum! Tantum tamque abhorrendum nefas putant fore inultum, & quod male fecerunt se impune laturos esse opinantur, quod est Regem esse. Egreditur Regina à Civitate, evadit laqueos proditorum, columba unguibus accipitris, agna ore luporum aufugit. Comitatur eam usque ad saltum quidam stultus & insanus, & cum eo quidam Compostellani complices sui. Verum enimvero remota Regina à Civitate postquam audierunt & noverunt Reginam non reversuram Compostellam, nec habituram pacem cum Compostellanis, citius reversi sunt. Regina adiit filium suum, suosque Proceres, & jam secura retulit eis quæ sibi acciderant. Jubet etiam renuntiari ex parte sua Compostellanis diffidationem, ut sibi caveant, & se muniant, & ad bella se præparent: ait enim tantum nefas quod fecerant, non remansurum impune. Quo audito Compostellani quasi semianimes fiunt & ni-

nimio terrore arrepti se in arcto positos conspiciunt, nihil fiduciæ, nihil consilii habent: ultionem sui facinoris vident pullulare, & sibimet diffidunt: confugiunt tamen ad Ecclesiam, & pretiosiora quæ habent illuc asportant. Anno 1117.

Qualiter Episcopus evasit à manibus proditorum. Cap. 116.

EAdem die, scil. Dominica, sole inclinato prædictus Episcopus residens thesauro S. Pelagii, cogitat quid agat, qualiter evadat, qua parte egrediatur. Ecce autem turba multa proditorum celeri cursu veniunt in claustrum S. Pelagii, omnes equidem armati & requirentes Episcopum. Quo non invento ibi, egrediuntur Ecclesiam proni ad sacrilegium: inquirunt Episcopum in angulo Ecclesiæ, post altaria, & etiam sub velaminibus altariorum interemturi ipsum, si eum invenirent. Tunc Monachus Thesaurarius, qui cum Episcopo erat, conversus ad Episcopum, vides (inquit) Pater, proditores tuos discurrentes armata manu? Ad hæc Episcopus, quid inquit? Respondit Monachus, ecce requirunt te in Ecclesia, extra Ecclesiam, sitientes sanguinem tuum: modo huc aderunt: consule tibi ne te hic inventum trucident: cerne quanta turba ingreditur, & quam velociter. Tunc Episcopus conversus ad Michaelem, fugiamus, (inquit) Michael: egrediamur hinc citius, induere te hoc pallio, & ego hac capa vilissima: inter hos discurrentes discurramus, inter properantes properemus, inter ingredientes & egredientes egrediamur: solus Deus si vult, potens est liberare nos.

2 Egreditur itaque Episcopus cum prædicto Michaele, positus inter mortem & vitam, & inter frequentes requirentium se turbas transiens pervenit in claustrum ejusdem Monasterii: deinde in aliud claustrum, & circumseptus utrobique transiliit per murum juxta Ecclesiam S. Jacobi, ubi est altare S. Petri, & sic pervenit cum prædicto Michaele in dormitorium nostrorum Canonicorum per tegula-

 ta,

Anno 1117 ta, & requievit ibi parum. Post hæc aperto ostio dormitorii egressus est in quintanam Palatii quæ est ante refectorium: erat autem lucidissimus splendor lunæ præbens sufficiens luminare omnibus concurrentibus ad Ecclesiam B. Jacobi, & sua illuc asportantibus. Erat enim tota Civitas perterrita formidans Reginæ militum assultus, & tanti facinoris conscientia noctu & die ad Ecclesiam confluebant. Verumtamen Episcopus quasi unus ex illis transiens per medium eorum pervenit ad domum Petri Gundesindidez Canonici & Card. Ecclesiæ B. Jacobi, tot tantisque procellis nec ab Episcopi sui favore, nec à tramite justitiæ recedentis. Tunc pulsavit Michael ostium pone latente Episcopo propter claros lunæ radios & propter frequentes discursus hominum. Aperto ostio Episcopus ingressus est Cameram prædicti Cardinalis, latens ibi quousque abirent quidam Canonicorum, quos Cardinalis vocaverat ad cœnam, quosque Episcopus habebat suspectos. Quibus remotis Episcopus cum prædicto Cardinali & Michaele transiit per domum ipsius Cardinalis in alteram partem vici. Tunc Cardinalis ait Episcopo: Pater sanum est tibi consilium, ut induaris arma, & per medios vigiles qui hic & circum vallum excubant, quasi unus ex illis transeas. Ad hæc Episcopus: Absit inquit, ut alia induar arma præter arma Christi quæ mecum habeo. Armis enim Christi protectus hesternum incendium evasi, alia non minus formidanda pericula, eisdem armis munitus, & Deo adjuvante & protegente transibo per medios hostes. Verumtamen adhibe mihi alios duos armatos, cum quibus tot manus vigilium præteream quasi unus ex illis: age non est longius moræ indulgendum. Præsto sunt enim hostes nostri qui nos insequuntur, & sanguinem nostrum sitiunt. Haud mora Cardinalis obedivit consilio ejus, & circummunit Episcopum duobus armatis, unius quoque lancea Michaele armato, sic

pro-

progrediuntur. Quos cum vidissent prætereuntes inter vicum Fagarium & vallem miliorum excubæ qui hinc & illinc excubant, exclamantes ajunt: Quinam etis? quo itis? quid quæritis? Tunc unus ex sociis Episcopi monitus ab Episcopo quid responderet ait: Imus extra Civitatem excubitum, & provisum ne hostes furtive aggrediantur Civitatem: tempus enim est vobis vigilandi & excubandi: tempus est huc & illuc discurrendi, vos autem inertes quid hic moramini? quid hic datis membra quieti? surgite, discurrite, excubate attentius. Inter hæc verba prætereunt & transiliunt vallum. Quot autem & quanta mala passus fuerit in hac nocte Episcopus & per quæ loca pedes transierit, longus mihi labor est referre, & proprium opus inquirit. Anno 1117.

3 Tandem prædictus Episcopus pervenit ad fontem quærcus qui est in via *Patroni* fessus labore itineris, & comitatus Michaele ceterisque compluribus, de quibus præmisit duos ad quemdam villicum suum, qui prope morabatur, ut ad se veniret, & adduceret secum equitaturas. Eas igitur adductas ascendit Episcopus cum asseclis suis, & non modica militum turba jam munitus venit *Iriam*, & quasi à captivitate fugiens, quasi à mortuis resurgens ab amicis suis receptus est. Prædictus autem Cardinalis per cujus domum transierat Episcopus, & qui eum liberaverat, interim capitur à proditoribus, & omnia ejus ab eisdem possidentur: alia die ducunt eum in publicum ut vel Episcopum reddat, vel ipse mortis pœnam patiatur. Sed Deus omnipotens, justus & fortis Judex, liberavit eum à manibus impiorum. Interea Episcopus apud Iriam patefacta Reginæ evasione sua, percutit omnes Compostellæ commorantes gladio anathematis, & eos à liminibus S. Ecclesiæ suspendit, quod Compostellanos medullitus sauciavit, & eos omnino enervavit. Convocat etiam Episcopus omnes Provinciæ B. Jacobi, tam milites quam pedites, & ad obsidionem

Anno 1117 nem Compostellanorum summis precibus Reginæ condescendens maturat. Regina quoque mittit legatos suos circumquaque, & omnes tam Consules & Principes, quam milites, & pedites præcepit venire ad obsidionem & destructionem Compostellæ. Reginæ filius A. obsidet Compostellam à parte montis petrosi non modico exercitu, tam militum, quam peditum, adjuncto sibi pedagogo suo comite P. & filiis ejus Fredenando, Veremudo, Ruderico levirisque suis Comite Guterio, & Gumiesse Nuniz, ceterisque optimatibus: à parte vero Iriæ obsidet Episcopus magno exercitu militum, & infinito numero peditum. A parte Montis Sacri obsidet comes A. cum exercitu Limianorum, adjunctis sibi Castellanis, (1) Decianis, & aliis compluribus. A parte Monasterii S. Petri obsidet Comes Munio cum omni exercitu suo: à parte Penellarum obsidet Comes Rudericus cum nimio exercitu.

4 Ad lucem frangitur supercilium Compostellanorum, hinc multitudine obsidentium & crebris assultibus, illinc anathematis gladio: licet enim nefanda turba conspiratorum daret animos ceteris Compostellanis, ut non reciperent anathema Episcopi, nec haberent eum pro Episcopo, alii tamen tam Canonici quam cives saniori accepto consilio justitiam observantes, obediunt ei, utpote Episcopo suo, & ejus excommunicationem suscipiunt. Discurrunt huc & illuc Scariotides, & muniunt Civitatem vallo, sepibus, aggere lapidum, & ligneis propugnaculis, animant atque hortantur populum, sed incassum. Postquam enim non modica pars Compostellanorum expers nefandæ proditionis videt Civitatem circumquaque obsessam, arbores truncari, segetes colligi, capita, pedes, aut manus amputari, mortuorum corpora non humari, videt etiam Reginæ exercitus

(1) *Ex territorio scilicet*, Castellæ, *Auriensis Diœcesis*.

tus quotidie augmentari, suos autem decrescere, ducit Anno
operæ pretium aliud consilium accipere: magna pars nimi- 1117.
rum Compostellanorum quaque nocte aufugiebat metuens Civitatem penitus destrui, & Compostellanis digna pro meritis reddi. Jam proditores odio habentur à ceteris, jam eorum consilium floci penditur, jam maledicitur eis qui tantæ nequitiæ fuerunt auctores, quique in Episcopum & in Reginam fecerunt conspirationem, quippe nullius fulti patrocinio vident Civitatem facile capi, si expugnetur, & exercitus undique expugnare eam avidos. Quis enim non irrueret avide in proditores? Quis non extirparet ipsos nefandos in Episcopum suum conspirantes? Quis non destrueret, Regnum & Sacerdotium destruere volentes? Quis non combureret Apostolicæ Ecclesiæ violatores & combustores? Tota Gallæcia habet infestos tanti facinoris auctores: tota Gallæcia sitit sanguinem eorum.

5 Tandem spreto consilio proditorum, spreta conspirationis insania, quidam Canonicorum cum quibusdam Civibus, qui prædicta proditione nec participaverant, nec destruere potuerant, egrediuntur ad Episcopum, & spe supplicandi, & poscendi misericordiam, & ajunt ei: Reverendissime Pater, venimus ad fontem misericordiæ tuæ, supplicamus tuæ solicitæ pietati, aperiatur nobis gremium tuæ pietatis. Porrige nobis auxilii manum: tota Civitas, exceptis proditoribus, supplicat tibi secetur & auferatur pars morbida, ut ceteri vivere possint: parce Pater, Pater parce filiis tuis, & quos solitus es fovere gremio pietatis & misericordiæ, noli hostili gladio percutere: miserere nostri & esto brachium nostrum, ad te enim confugimus, utpote ad Patrem nostrum, ad Episcopum nostrum. Quorum precibus cum condescendisset Episcopus, & more paterno misertus fuisset filiorum suorum, adiit Reginam, & filium ejus, referens ei Compostellanorum supplicationem

&

Anno 1117 & contagium ad misericordiam. Quod cum audisset Regina, absit, inquit, ut parcatur proditoribus, qui tot tantaque nefanda comiserunt: stat mecum hæc sententia, scilicet omnes Compostellæ proditores & facinorosos igne aut gladio delere: sicut enim ipsi non pepercerunt Ecclesiæ B. Jacobi, nec tibi, nec mihi; sic nec eis parcendum est: animadvertatur obsecro in eos prout meruere, & pereant de libro vitæ. Tu quoque Pater in eorum delementum debes anhelare. Tua enim interest tantum nefas abominari & delere. Episcopus ut videt Reginæ animum ad suæ injuriæ ultionem pronum nulliusque precibus flecti; convocat Regem puerum, Comitem P. pedagogum ejus, Comitem Rudericum, Comitem Munionem, & ceteros Gallæciæ prudentiores, rogans eos ut Reginæ animum precibus emolliant, quatenus Apostolicæ Civitatis misereatur, & proditiosos delendo, ceteris parcat.

6 Tunc illi adeunt Reginam & summis & infinitis precibus eam ad misericordiam flectere nituntur. Flet Regina, quandoquidem videt se conspiratorum nefas pro velle suo non posse ulcisci, nec proditores, eorumque propaginem, funditus extirpare. Tandem Regina precibus Episcopi ceterorumque vix condescendens, quasi coacta reconciliationis fœdera cum Compostellanis consentit fieri: paciscuntur itaque jurejurando Compostellani in primis se germanitatem suam, scilicet conspirationem, omnino destruere, & ejus chirographum ut destruatur dant Episcopo: paciscuntur & dare mille & centum marchas argenti, & reddi omnia quæcumque Episcopo vel suis, & Reginæ & suis abstulerant: proditores autem tam Canonicos, quam Cives proscribi, videlicet exules fieri, hereditatibus, ædificiis, ceterisque beneficiis privari. Itaque tam de Canonicis, quam de Civibus, numero C. proscripti & exules facti sunt. Quibus expulsis & proscriptis, ceteri qui reman-

se-

ferant, tam Canonici, quam Cives, veniunt ad Episcopum & ad Reginam in alterium pullorum, (1) jam depositis armis, jam Compostellanis solutis ab anathemate, jam sancito fœdere pacis, & militibus Episcopi Ecclesiam & turres habentibus, jam pro argento & pro ceteris datis obsidibus, scilicet quinquaginta filiis meliorum Compostellæ. Veniunt inquam & jurant Episcopo & Reginæ fidelitatem, & obsequium, nec se colligere proscriptos nisi jussu Episcopi & Reginæ. Condonatur itaque eis pœna participii & consensus conspirationis & facinoris, & assequuntur misericordiam ab Episcopo, & Regina, & ab omnibus Gallæciæ Principibus. Ingreditur Episcopus Compostellam, & magno gaudio suscipitur: potitur apice sui honoris, & expulso odio conspiratorum sedet in solio suo: jubet Ecclesiam B. Jacobi quæ combusta fuerat, reædificari, signa quæ liquefacta fuerant fieri, & Palatia sua renovari: datur argentum à Compostellanis, & quæ ablata fuerant redduntur Episcopo & Reginæ. Anno 1117

Quod Episcopus ivit in expeditionem usque Segobiam, ut recuperaret honorem B. Jacobi in Portugalia. Cap. 117.

NON post multum temporis Regina discedente in expeditionem contra Regem Aragonensem, proficiscitur cum ea Episcopus coadunato suo exercitu, & omnes Consules & omnes Principes Gallæciæ. Secutus autem est eam Rex filius suus cum pedagogo suo habens in comitatu suo Adefonsum Comitem Limiensem, Comitem Guterium, Fredenandum, Veremudum filios Comitis Petri, Gumiz Nuniz, & quam plures Baronum Gallæciæ cum multo milite. Tandem perventum est in Campaniam, & coadunatis Legionensibus, Campestribus, Castellanis, Asturicensibus,

(1) *Hic ut supra cap. 15. num. 5.* Auterium *legere oportet.*

Anno 1118 itur in *Extremitatem.* Prædictus autem Epiſcopus remanſit Palentiæ, dato exercitu ſuo Reginæ, quia patiebatur in tibia ſua, & quia noluit intereſſe prædis & rapinis pauperum. Accepto tamen conſilio cum Clericis qui ſecum aderant, ivit *Segobiam*, certa de cauſa: nam idem Epiſcopus fecerat olim Mauricium Bracarenſem Epiſcopum, Canonicum Eccleſiæ B. Jacobi, & dederat ei præſtimonium medietatem honoris B. Jacobi, qui eſt Bracaræ & in confinio. Quo Mauricio violentia Regis Teutonicorum in Papam electo, alter in locum ejus Bracaræ electus eſt, videAnno 1118 licet *Pelagius* Menindiz, quidam idiota, qui eumdem honorem B. Jacobi violenter detinebat. Archiepiſcopus autem Toletanus determinaverat diem, in qua prædictus electus Bracarenſis veniret Segobiam, ut ibi ab ipſo Archiepiſcopo conſecraretur. Ad hanc conſecrationem venit prædictus Eccleſiæ B. Jacobi Epiſc. ut coram Archiepiſcopo ceteriſque Pontificibus prædictum honorem B. Jacobi recuperare poſſet: ſed cum ab Archiepiſcopo differretur, & ante conſecrationem Bracarenſis electi judicium ſuper honore illo non fieret orta ſeditione in eadem Civitate Segobiana contra Reginam ejuſque exercitum, dilatatum eſt hoc negotium. Statutum eſt ab Archiepiſcopo & à ceteris Epiſcopis qui intererant, videlicet Salmanticenſi, Oſmenſi, Portugalenſi, inter Epiſcopum B. Jacobi, & Bracarenſem haberi judicium ſuper hoc *Tude* Kal. venturi Septembris. Sunt etiam ſtatuti judices Aurienſis, & Lucenſis Epiſcopi: & quamvis omnes hujus negotii diffiniendi cauſa ſtatuto die Tudam conveniſſent; totum tamen negotium remanſit indefinitum. (1) Revertente igitur Epiſcopo noſtro Segobia, & Compoſtellam veniente, cum Canonicis ſuis conſilium habuit, quo modo Eccleſiam B. Jacobi, Deo

(1) *Vide libro ſeq. cap. 6.*

Deo juvante, ſublimare valeret; ad id namque ex quo fuerat Epiſcopus attentus anhelaverat; videlicet, ut Apoſtolica Eccleſia Archiepiſcopatum vel aliud majus haberet: ſed tanta, tamque ardua res non niſi per difficilia & in tempore, & in loco ſuo acquiri valet. Quomodo ergo Eccleſia B. Jacobi per prædictum Epiſcopum, gatia Dei adjutrice, Archiepiſcopatum adepta fuerit, non ſupervacaneum, immo quam maxime utile dictaminis noſtri ſtylo modernis atque poſteris notificari habeo: quod alius liber, qui ſequitur, evidentiſſime declarat. Hæc omnia propriis oculis inſpexi, & ad utilitatem Eccleſiæ noſtræ proprio ſtylo, Deo juvante dictavi: & quod propriis oculis non vidi, ab ipſo Pontifice & à multis idoneis viris, ſapienter & fideliter didici. Anno 1118

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI incipit liber ſecundus.

QUOMODO COMPOSTELLANA ECCLESIA per Didacum prædictum Epiſcopum II. facta fuerit Metropolis. Secundi libri ſeries.

Incipit Prologus.

Umanas laudes oblivionis nube obtegere operæ pretium neutiquam arbitramur. Poſteris enim quibus eſt animus virtuti adhærere quædam ſunt rudimenta virtutis. Nempe cum poſterior dies diſcipulus ſit prioris, quanto magis priorum bene geſta doctrinam adhibent modernis. Qua in re propter obtrectatorum dentes qui bonorum gloriam corrodere non pertimeſcunt, anteceſſorum laudes elucidare non refugio. Nolo enim longa temporum intercapedine inglo-

Anno 1118 rium fieri, quod bene gestum lucem desiderat, stylumque memoriæ expetit. Tuæ igitur sanctitatis hortatui obsequentes Reverendissime Pater Didace Sancti Jacobi Antistes, præcedentis libri seriem ex parte contexere studuimus. Ejusdem namque libri præcedentia Munio Mindunienssis, & Hugo Portugalensis Episcopi, viri scilicet prudentes ac reverendi scripserant. Stylo quorum ingenii mei scintillam adhibendo, quid, qualiterve in prædicta Ecclesia ut puta bonus agricola in vinea laboraveritis, & quomodo ante Episcopatum & in Episcopatu eam rexeritis, scribendo patefecimus. Deinceps qualiter eadem Apostolica Ecclesia, Deo juvante, & vestra solertia laborante, facta fuerit Metropolis, & qualiter eamdem in ceteris sublimando, contra sævissimas ingruentium persecutionum impugnationes protexeritis, dicere aggrediemur. Vobis autem diu & feliciter vivere, & Ecclesiæ vestræ diu feliciter præesse, mihi quoque de vobis laudem scribere, omnium bonorum tributor tribuat.

Incipit liber secundus registri Didaci Ecclesiæ B. Jacobi Episcopi II. Cap. I.

QUicumque igitur fere usque ad tempus prædicti Episcopi in Ecclesia B. Jacobi cathedræ pontificali præfuerant; non tantum Episcopi, sed quasi Principes fuerant, præter *Dalmachium* bonæ memoriæ Cluniacensem Monachum; & paucos alios. Ex quo namque corpus B. Jacobi ibidem revelatum magnis innumerisque claruit miraculis, Hispaniarum Reges Ecclesiam B. Jacobi præ ceteris ob amorem tanti Apostoli honorabilem fecere, & Regii juris potestatem prædicto Apostolo circumquaque concessere. Quippe ut quæ tanti Apostoli præsentia ceteris apud Hispanos præcellebat Ecclesiis, Ecclesia eadem prædiorum, hereditatum, & ceterorum quæ fuerant Regii ju-

juris præcelleret & poteſtate. Tanto igitur honoris culmine Pontifices in Eccleſia B. Jacobi præditi præ ceteris Epiſcopis Hiſpaniæ regiam potentiam à Regibus habebant. Cum Rex Hiſpanorum ad extirpandam perfidorum Iſmaelitarum gentem cum exercitu ſuo irrueret, Epiſcopus Eccleſiæ S. Jacobi cum toto ſui Regni exercitu nullatenus ſe abſentabat. Demum, ut verum plenius enucleemus, Pontifices Eccleſiæ B. Jacobi ſoliti fuerant militaribus armis protecti ad bella incedere, & Sarracenorum audaciam durius retundere: unde apud Gallæcos inolevit hoc proverbium: Epiſcopus S. Jacobi baculus & baliſta. Nec mirum cum tunc temporis tota fere Hiſpania rudis & illiterata eſſet. Nullus equidem Hiſpanorum Epiſcopus Sanctæ Romanæ Eccleſiæ matri noſtræ ſervitii aut obedientiæ quidquam tunc reddebat. Hiſpania Toletanam, non Romanam legem recipiebat. Sed poſtquam A. Rex bonæ memoriæ Romanam legem Romanaſque conſuetudines Hiſpanis contradidit, ex tunc utcumque obliterata quadam nebula inſcientiæ Sanctæ Eccleſiæ vires in Hiſpanis pullulare cœperunt. Quid enim memorem rudes & imperitos anteriores Eccleſiæ B. Jacobi fuiſſe prælatos? Tempore ſiquidem Toletanæ legis quidam Cardinalis atque Legatus S. R. Eccleſiæ venit in Hiſpaniam ut videret quid ſcientiæ, quid Religionis, quidve conſuetudinis Eccleſiaſticæ ibi haberetur. Cumque veniſſet in Gallæciam, nuntios ſuos ut decebat ad Epiſcopum loci illius Compoſtellam præmiſit. Epiſcopus autem Compoſtellanus accerſito uno de Theſaurariis Eccleſiæ B. Jacobi, ecce, inquit, adeſt Cardinalis Romanæ Eccleſiæ, vade, & quantum obſequii impendit tibi Romæ, tantumdem impendas ei Compoſtellæ: Quantum famulata eſt tibi Romana Eccleſia, tantumdem famuletur ei Compoſtellana Eccleſia. Quod dictum nullo ſale conditum, imo magno ſupercilii pondere ſuffarcinatum Romana

Anno 1118

Ec-

Anno 1118 Ecclesia usque in hodiernum diem habet præ oculis, & rememoratum, sæpius Ecclesiæ B. Jacobi obfuit & obest. Ceterum eadem Ecclesia jugum de cervice sua citius, Domino juvante, excutiet: quamquam aliqua parte in tempore Domini Dalmachii Compostellani Episcopi jam excusserit, qui in Concilio Alverniæ apud Clarum Montem libertatem Ecclesiæ B. Jacobi adeptus est ab Urbano Papa præsentia & consensu trecentorum Episcoporum. Qui Dalmachius à Cluniacensi Conventu assumptus, duobus tantum annis præfuit Episcopus Ecclesiæ B. Jacobi & mortuus est. Post hunc successit in Episcopum eidem Ecclesiæ Didacus secundus, de quo quædam ad memoriam revocare duximus non incongruum.

De ingenio & moribus Didaci II. Episcopi. Cap. 2.

IGitur Gallæciæ oriundus fuit, natus probis secundum sæculum parentibus: pater ejus nomine *Gelmirius*, miles ac præpotens fuit temporibus Didaci Pelagides, Compostellani Episcopi: à quo Episcopo habuit & rexit Castellum nomine *Honestum* & honorem ei circumquaque adjacentem, *Iriam*, & ei adjacentia, *Amaeam*, *Pistomarchos*. Quem Episcopum prædictus Rex Alfonsus expulit ab Ecclesia B. Jacobi, & diu tenuit captum in compedibus, imposito ei nomine proditoris. Quidam enim ejus inimici invidiæ zelo dixerunt, quod Gallæciæ Regnum prodere Regi Anglorum & Normannorum & auferre Regi Hispanorum satageret. Quod circumquaque vulgatum utrum verum fuerit, an non, non est modo nostræ materiæ. Hujus Didaci Episcopi tempore Didacus ille, de quo agimus, bonus adolescens fuit, eruditus literis in Ecclesia B. Jacobi, & adultus in curia hujus Episcopi: sed postquam ut prælibavimus Episcopus ille privatus fuit honore suo, & Dalmachius succedens ei in Episcopum persolvit jura naturæ, A. Rex bonæ memoriæ, & Comes Raymundus gener

ner ipsius Regis, qui tunc Gallæciam, & Portugalensem terram & honores possidebat & regebat; videntes hunc adolescentem perspicacem, bonis moribus adornatum, veloci ingenio præditum, cum consilio Canonicorum præfecerunt eum Ecclesiæ & honori B. Jacobi præpositum. Cui præfuit & dominatus est quinque (1) annis, sic ut de gradu in gradum, de bono in melius, de virtute in virtutem ascenderet. Cumque postea Clerus & populus Ecclesiæ B. Jacobi eligeret sibi Episcopum, consilio ejusdem Regis A. & Comitis Raymundi atque Gallæciæ Principum prædictus Didacus electus est in Episcopum. Prius tamen quam à laicali manu acceperat Ecclesiam & honorem Ecclesiæ B. Jacobi, reddidit B. Toletano Archiepiscopo & Romanæ Ecclesiæ legato coram Episcopis Gallæciæ qui interfuerunt electioni ejus, videlicet D. Auriensi. P. Lucensi. A. Tudensi. G. Minduniensi, & Principibus Gallæciæ, Clero, atque Populo Compostellæ. Quæ autem & quanta in Episcopatu suo fecerit, licet paginæ nostræ series superius partim retulerit, nihilominus tamen quædam nunc memorare supervacaneum non putamus. Anno 1118

Quomodo idem Episcopus aspiraverit ad adipiscendum Archiepiscopatum. Cap. 3.

FUIT namque in Ecclesiasticis & in sæcularibus negotiis vir perspicacissimi ingenii, & quoniam Ecclesia B. Jacobi rudis & indisciplinata erat temporibus illis: applicuit animum ut consuetudines Ecclesiarum Franciæ ibi plantaret. Quod nimium laboriosum fuit ei, ut bonus tamen agricola spinas & tribulos extirpando, filices atque urticas evellendo utilia plantarum semina collocat. Constituit

(1) *Quatuor tantum dicuntur lib.* 1. *cap.* 7. *& infra cap.* 91. quadriennium. *Quintum forte numeravit inceptum.*

Anno 1118 Lib. 1. c. 20. tuit Canonicos prætaxato numero, scilicet septuaginta duos, qui non ingrederentur chorum B. Jacobi nisi in superpelliciis, & in capis, cum prius non rasis barbis, capis diffutis & variatis, rostatis pedibus, & hujusmodi ad modum equitum Clericos Ecclesia B. Jacobi haberet. Convenientibus quoque eis in unum, scilicet in refectorium, alii esuriebant, & alii splendide epulabantur, & ut quisque abundabat divitiis, ampliora & pretiosiora fercula sumebat. Sed prædictus Episcopus omnibus Canonicis æqualem portionem dari constituit, & sic consuetum schisma ab eis removit. Prius septem aut duodecim hebdomadarii erant qui præerant altari B. Jacobi, & ad eos quasi ad Dominos omnia oblata ad Clericos pertinentia confluebant: ipse vero Episcopus unicuique Canonico suam septimanam in altari distribuit. Quid in his moror? Factorum ejus copia nostrum exuperat stylum. Ceterum cum multis atque diversis modis sublimaret, Deo juvante, Ecclesiam B. Jacobi, ex quo fuit Episcopus ad quid præcipue anhelaverit, quid totis viribus animi exoptaverit, silentio minime committo.

2 Consideravit, quod ubicumque terrarum alicujus Apostoli corpus requiesceret, ibi aut Papatus, aut Patriarchatus, aut ad minus Archiepiscopatus erat, excepta Ecclesia B. Jacobi. Quod quasi opprobriosum atque injuriosum ei videbatur: præsertim quoniam B. Jacobus consanguineus Domini fuerat unus de familiaribus ac præcordialioribus discipulis Domini. Assumpto enim Petro & Jacobo & Joanne Dominus noster utpote specialioribus ac præcordialioribus amicis suis transfiguratus est coram eis in Monte Thabor. Cumque etiam mater filiorum Zebedæi petivisset à Domino ut duo filii sui, scilicet, Jacobus & Joannes, unus sederet ad dexteram ejus & alius ad sinistram in Regno suo, orta est contentio inter ejus discipulos.

los, Quis eorum videretur esse major, præcipue aut Petrus, aut Jacobus, aut Joannes. Verum enimvero qui prius fuerant Episcopi in Ecclesia B. Jacobi, excepto fere Dalmachio bonæ memoriæ, qui per articulum temporis ibi vixit, non ad adipiscendum Archiepiscopatum, nec ad ceteras Ecclesiæ dignitates adipiscendas anhelaverant, sed in armis & in militia versabantur. Proinde hunc prædictum Episcopum amplius & attentius laborare oportuit, quatenus Ecclesia B. Jacobi debito claresceret honore. Hac igitur compunctus intentione olim Romam petierat, & Papam Paschalem obnixius precibus compulerat, ut inferret Archiepiscopatum Ecclesiæ B. Jacobi: sed quoniam tunc id impetrare non potuit, vix & cum magno sudore *Pallium* impetravit (sicut superius in hoc Registro scriptum est) quod erat jam signum & desponsio futuræ rei. Ait denique ei Papa Paschalis: Digna quidem, charissime Frater, intentio tua: magna exaudienda est petitio tua, si tempus ac locum nobis Dominus dederit. Dignum namque est, ut Ecclesia B. Jacobi Archiepiscopatu aut etiam majori dignitate decoretur.

Anno 1118

Lib. 1. c. 16.

3 Veruntamen unum quid ad hoc impetrandum admodum impediebat, videlicet Romani resistentes huic petitioni ajebant, hactenus Compostellana Ecclesia superba & arrogans nobis extitit, hactenus Romanam Ecclesiam non ut Dominam, sed quasi sibi comparem respexit, & invita famulata est ei. Iste tamen Episcopus quoniam tantam humilitatem, tantumque obsequium nobis exhibet, cum humilitas vincat omnia, humilitate & obsequio suo si perseveraverit in posterum nostro consensu voti sui compos esse poterit. Verebatur siquidem Romana Ecclesia ne Compostellana Ecclesia tanto subnixa Apostolo adeptis juribus Ecclesiasticæ Dignitatis, assumeret sibi apicem & privilegium honoris in occidentalibus Ecclesiis: & sicut Ro-

Anno mana præerat Ecclesia & dominabatur ceteris Ecclesiis
1118 propter Apostolum, sic & Compostellana Ecclesia præesset & dominaretur occidentalibus Ecclesiis propter Apostolum suum. Quod Romana Ecclesia & tunc nimium verebatur, & usque hodie veretur & præcavet in futurum. Sed prædictus Episcopus cum Canonicis suis quot quibusque modis illius odii & invidiæ stimulos quando Romæ interfuit, removerit, quot quibusque modis per nuntios suos postea Romanam Curiam visitaverit, quantaque humilitate, quamtumque obsequium Dño. Papæ atque Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus impenderit, exitus rei patefaciet. Adeptus est igitur Cardinalias in Ecclesia B. Jacobi & ceteras Ecclesiasticas dignitates.

4 Verum ad Archiepiscopatum animus ejus semper
(1) anhelabat. Defuncto postea prædicto Paschali Papa, (1) &
Die 21. Joanne Gaietano S. R. E. Cardinali & Cancellario ad Pa-
Janu. (2) patum promoto, (2) qui & *Gelasius* dictus est, prædictus
Die 25. Episcopus propositum suum nihilominus obliteravit. Cum-
Janu. que tunc temporis duo de Canonicis Ecclesiæ nostræ Hie-
1118 rosolymam adirent, scilicet, Petrus Didacides, & Petrus Anaiades, alter Cardinalis, & alter Thesaurarius, injunxit eis Episcopus ut cum Papa Gelasio de adipiscendo Archiepiscopatu tractarent. Ipse namque Gelasius cum fuisset Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarius, multotiens cum prædecessore suo id negotii tractaverat, & quid cuique Ecclesiæ Hispaniarum congrueret, callebat: ad quem cum prædicti Canonici venissent, & cum eo super hoc colloquium haberent, arripuit sermonis initium dicens: Scio Fratres, scio quid quæritis, videlicet Bracarensem Ecclesiam Archiepiscopatu vultis spoliare, & B. Jacobi Ecclesiam sublimare. Ego quidem cum prædecessore meo sæpius idem tractavi. Si quando vel quo modo juste fieri posset, nunc tempus advenit: peperit enim Bracarensis

Ec-

Ecclesia flagitiosum scandalum in Romanam Ecclesiam, scilicet Mauritium, qui incestavit thorum Matris suæ S.R. Ecclesiæ, & sacrilego Teutonicorum Imperatori consentiens, statutus est ab eo in Ecclesia idolum ad interitum & ad confusionem suam: (1) quem omnis Catholica abominatur, atque detestatur Ecclesia. Ceterum vos non causa hujus legationis, sed peregrinationis vestræ huc venistis. Ite ad Sepulchrum Domini quo ire proposuistis: & quidem si nuntios suos ad nos Episcopus vester super hoc miserit, plenarie & pro velle suo ei respondebimus. Verumtamen quid mecum locuti fueritis, quidve animi me circa id negotii habere comperti estis, Domino vestro renuntiate. Ego quoque literas meas ei mittere, minime recuso. In hæc itaque verba Papa Gelasius prædicto Episcopo misit literas suas. Anno 1118

Literæ Papæ.

5 *GElasius Episcopus servus serv. Dei. ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. bened. Licet gravioribus negotiis constituti, veteris tamen dilectionis & amicitiæ non possumus oblivisci. Ideoque fraternitatem tuam literis præsentibus visitamus, rogantes ac monentes ut Romanæ Ecclesiæ multis aggravatæ, multisque distractionibus fatigatæ, memoriam habeas, & tam ejus quam nostris opportunitatibus debita caritate subvenias. Communes filios P. Cardinalem, & Petrum Thesaurarium tuæ benevolentiæ commendamus, ut pro amore nostro eos de charis habeas chariores. Dat. Ferentini XVI. K. Julii.* (Ann. 1118.)

Kk 2 *Quod*

(1) *A di 9. Martii Anni Domini* 1118. Mauricius (*Burdinus etiam vocatus*) *in Sedem Apostolicam fuit intrusus.*

Anno 1118 *Quod Prior, & Cardinalis missi ad Papam, capti fuerunt in via.* Cap. 4.

VIsis igitur hujusmodi Papæ Gelasii literis prædictus Episcopus quanto gaudio gavissus fuerit, quamque ad percipiendum suæ spei effectum amplius anhelaverit, liquido patebit: gavisus est namque, quod Joannes Gaietanus qui & *Gelasius*, prius Romanæ Ecclesiæ Cardinalis & Cancellarius, & Romanarum consuetudinum peritissimus juste & canonice promotus fuerat in Romanum Pontificem. Qui Gelasius fere totius orbis Ecclesias earumque Pastores noverat, & quid cuique congrueret bene sciebat, præcipue Hispaniarum Ecclesias eorumque Rectores in promptuario sui pectoris habebat. Inter quas Ecclesiam B. Jacobi Apostoli, utpote dignissimam & excellentissimam aliarum, diligebat & venerabatur, & eam ampliori dignitate prout dignum & justum foret, sublimare volebat: tum propter præsentiam & amorem tanti Apostoli, tum aliis de causis. Ejus quoque Pastorem prædictum Episcopum quodam amoris privilegio amplectebatur, & ejus petitioni citius volebat condescendere. Denique prædictus Episcopus arcessitis majoribus & prudentioribus Ecclesiæ suæ Canonicis, & prædictis Papæ Gelasii literis in publicum relatis, super hoc negotii ad quod anhelabat, cum eis consilium habuit, & ait: Nostis fratres quanto tempore & quanto labore desudaverim ad sublimandam Ecclesiam B. Jacobi. Nostis etiam ad quid præcipue jam diu anhelaverim, videlicet ut Ecclesia B. Jacobi in Archiepiscopalem sublimaretur dignitatem: verum hoc desiderium meum tam magnum atque tam dignum, cum Deus voluerit, effectu neutiquam carebit. Jam fratres tempus est petendi & accipiendi, quærendi & inveniendi, pulsandi & aperiendi. Ego quidem libentissime præsentiam Gelasii Papæ, qui & Ecclesiæ nostræ & noster amicus est, adirem, & credo Ecclesiæ nostræ

Ar-

Archiepiscopatum ab eo impetrarem: sed iter mihi utrinque obtrusum est. Hinc enim nostrum mare Oceanum Piratæ Ismaelitarum non minus quam cum viginti navibus obsident: illinc propter guerras & Regni Hispaniæ perturbationes, per terram minime patet nobis aditus. Ad hæc A. Rex Aragonensis Ecclesiæ nostræ & nobis inimicatur, & per Regnum suum transeundi licentiam interdicit. Quapropter accipiendum est nobis consilium, quos ex Canonicis nostris ad Gelasium Papam latenter & sub specie peregrinorum mittere destinemus. Anno 1118

2 Accepto itaque consilio Petrus Prior Ecclesiæ nostræ nepos Episcopi, & alter Petrus Cardinalis S. Felicis, (1) Legationis officium accipiunt. Interdicitur eis ne suum iter quoquo modo aliis patefaciant, sed caute & clam ad viam se præparent: & quoniam tanta tamque ardua res absque magna impensa & absque largissimæ benedictionis fructu fieri nequibat, consilio Episcopi & Canonicorum suorum confringitur aurea tabula quæ fuerat prioris atque minoris altaris. Id autem sedulo tunc cavebant, ne resciretur: verebatur enim Episcopus & Canonici, ne illi tam Canonici quam cives, qui erant exules à Compostellana Urbe propter supradictam seditionem, & in partibus Campaniæ atque Castellæ morabantur, talia præscirent, & ut Ecclesiæ B. Jacobi ejusque Episcopo obessent, atque iter Legatorum impedirent, prædonibus Regis Aragonensis rem prout gerebatur patefacerent. Multi enim sunt qui gaudent obesse aliis, licet non sibi prosint, ut aliorum suffocent utilitatem. Quod præcipue faciunt Galliciani.

De-

(1) *Ambrosius de Morales*, Cardinalis S. Jacobi felicis Legationis, &c. *Deest* Jacobi *in codicibus: ubi tam hic, quam infra cap. 7.* Cardinalis S. Felicis *Petrus dicitur: nec ibi adest* Legationis *vox, quæ hic occasionem præbuit correctioni. Vide Tom. prec. in vita D. Gelmirez n.94.*

Anno 1118 Denique prætaxati Nuntii paratis quæ tanto itineri necessaria erant, datisque sibi ad ferendum ab Episcopo & ab iis Canonicorum qui interfuerant, centum & viginti unciis de aurea tabula, iter suum aggrediuntur. Fertur ad ora vulgi illos U. Reginam adire, quæ eo tempore Hispaniæ Regnum tenebat: cujus consensu atque consilio hæc fiebant. Ceterum *nihil opertum quod non reveletur, neque occultum quod non sciatur*: aliquis enim illius consilii per omnia particeps, rem ut gesta fuerat & ut gerebatur, supradictis exulibus prænuntiavit: at illi continuo notum faciunt hominibus Regis Aragonensis, qui tenebant Castellum nomine *Castrum Soricis*, per quod prædicti nuntii transituri erant. Est enim in medio publicæ viæ. Quid plura? Postquam nuntii, scilicet uterque Petrus, alter Ecclesiæ nostræ Prior, & alter Cardinalis, venerunt Castrum Soricis, licet sub specie peregrinorum iter agerent, statim Aragonenses prædones in eos manus injecerunt: auferuntur eis centum & viginti unciæ auri: auferuntur eis equitaturæ, vestes, argentum, monetæ, & quæcumque necessaria itineri præparaverant. Prior quoniam potentior & famosior erat, utpote nepos Episcopi S. Jacobi, compedibus astringitur: Cardinalis autem, quoniam Sacerdos erat, & minus potens, per triduum aut per quatriduum retentus, permissus est abire: qui veniens *Cæsaraugustam* ad Regem Aragonensem, Prioris, suamque captionem ei nuntiavit, & quid amisissent. Eo tempore Rex ille Aragonensis Cæsaraugustam cum exercitu Francorum obsederat. Post hæc autem cepit eam, Sarracenis coactis fame ad deditionem. (1) Denique cum neque sua, neque aliorum intercessione, ut Prior solveretur apud Regem impetrare posset, Alpes transiit, & Papam Gelasium quem *Magalone* apulisse audierat, adiit, suos, suique complicis casus referens. Cur autem Papa ille Gelasius Romam deseruerit, &

(1) *Capta Cæsaraugusta* 18. *Dec.* 1118

& ad Galliarum partes navigio transmeaverit, causa hæc est. Anno 1118

Quare Papa Gelasius Roma aufugit? Cap. 5.

POstquam Joannes Gaietanus, qui & Gelasius, à Clero & Populo Romano in Romanum Pontificem electus & consecratus fuit, Henricus Teutonicornm Rex, & Romanorum Imperator, quem Papa Paschalis; quia in se manum mittere aussus fuerat, & Romanæ Ecclesiæ multa adversa intulerat, excommunicavit; ut audivit Paschalem jura naturæ persolvisse, celeri cursu Romam venit. Regalia namque & Ecclesiastica sibi mancipari, & manu teneri donec pro consilio & velle suo Pontifex ibi fieret, satagebat. Ut vero audivit Joannem Cardinalem & Cancellarium Romanæ Ecclesiæ jam Papam esse, *Gelasium* nomine, moleste tulit: nihilominus tamen ad Urbem properat. Quod ut nuntiatum est Papæ Gelasio, & Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, videlicet Teutonicorum tyrannum ex improviso tamque celeriter Romam advolare, timor irruit in eos. Porro illius tyrannidem atque impiam persecutionem noverant, & ne quid mali in Romanam Ecclesiam moliri auderet, verebantur: prædictus tamen Teutonicorum tyrannus audita electione & consecratione Gelasii Papæ, sub specie pacis & amicitiæ nuntios suos misit ad eum, simulans ejus canonicam electionem atque consecrationem sibi perplacere. Ceterum aliud machinabatur: parabat namque ei laqueos, ut manus in eum mitteret, quatenus eum vel à Papatu expelleret, aut captum injustæ pactionis fœdera secum inire cogeret. Quod postquam compertum est Gelasio Papæ, relicto prædicto tyranno Romæ, navim cum quadam parte Cardinalium ceterorumque Romanorum ingreditur, & per Tiberim se alto pelago committit, adimplens quod ait Dominus in Evangelio: *Si persecuti vos fuerint in una Civitate, fugite in aliam.* Deinde applicuit cis Rodanum *Magalone*. Cumque appulisset,

Anno 1118 ſet, inito conſilio cum Cardinalibus & cum Provincialibus Epiſcopis ſe Alverniæ apud *Clarum Montem* celebraturum Concilium Kalendis Martii diffinivit. Miſit itaque nuntios ſuos in Aquitaniam, in Franciam, in Normaniam, in Flandriam, in Angliam, & circumquaque, de Cardinalibus autem ſuis unum nomine *Deuſdedit* miſit in Hiſpaniam, qui Hiſpaniæ Epiſcopos ad prædictum Concilium invitaret.

Quod D. Aurienſem Epiſcopum, & Giraldum ad Papam G. mittere voluit. Cap. 6.

POſtquam Prioris atque Cardinalis ſupradicta captio prædicto Epiſcopo S. Jacobi relata fuit, propemodum indoluit: tum propter nuntiorum infectam legationem: tum propter tantæ pecuniæ amiſsionem. Ipſe quidem Epiſcopus eo tempore *Tudem* adierat habiturus judicii examinationem cum Pelagio Bracarenſi Epiſcopo ſuper media parte *Corneliana*, & ceteri honoris qui eſt S. Jacobi in Portugalia circa Bracaram, præſentibus ibi Judicibus Epiſcopis Didaco Aurienſi, P. Lucenſi, A. Tudenſi, ex juſſu B. Toletani Archiepiſcopi & Romanæ Eccleſiæ legati. Illam namque medietatem quæ ſua erat, prædictus Epiſcopus S. Jacobi Mauricio Bracarenſi Archiepiſcopo, qui eodem tempore à prædicto Teutonicorum tyranno erectus in idolum inceſtabat thorum matris ſuæ Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, dederat in præſtimonium. (1) Quam medietatem ſucceſſor ejus Pelagius violentia fultus retinebat. Qui cauſa hujus examinationis veniens, noluit tamen inire judicium, nec etiam tranſmeare Mineum, ſed veniens uſque ad ripam Minei ait: Qui tenet nunc, teneat: Ego enim neque Tudem tranſmeabo, neque eorum Epiſco-

(1) *Vide ſupra lib. 1. cap. 81. num. 3. & cap. 117. de Concertatione inter Compoſtellanum & Bracarenſem.*

scoporum judicium inibo. Inde reversus Bracaram, violen- Anno 1118
ta manu invasit aliam prædicti medietatem honoris quæ erat Canonicorum S. Jacobi.

2 Post hæc Episcopus noster inde rediens cum Episcopo Auriensi, atque Tudensi, & cum quibusdam Canonicorum Ecclesiæ nostræ consilium habuit, quatenus licet Prior nepos suus & Petrus Cardinalis, tot tantisque amissis capti & detenti fuissent, ab incœpto minime desisteret. Stabilitur itaque ut D. Auriensis Episcopus, & ego *Girardus* Ecclesiæ B. Jacobi Canonicus, qui prioribus negotiis interfui, & hujus paginæ seriem contexui, Papam Gelasium causa Archiepiscopalem adipiscendi dignitatem adiremus. Nesciebamus tamen adhuc quod Papa Gelasius Theutonicorum tyrannum fugiens cis Rodanum, videlicet *Magalone*, applicuisset. Dantur nobis centum prædicti auri unciæ, & cum hac benedictione iter ad Dominum Papam aggredimur. Ceterum magna nobis cautela ne hæc res sciretur cavendum erat. Verum enimvero quidam Canonicorum nostrorum specie tenus præcordiales & amici Episcopi, si quid inde comperirent, prædictis exulibus effueret. Unde Boetius, nulla pestis, inquit, efficacior ad nocendum, quam familiaris inimicus: qui etiam itinere nostro comperto, ut nobis quoque sicut prioribus nuntiis fecerant, pedicam præpararent, literas suas ad *Castrum Soritis*, ad *Villam Francam*, *Najaram*, *Gronium*, *Stellam*, ad *Pontem Reginæ*, *Pampiloniam*, *Jacam*, miserunt, in hæc verba: Quicumque aditus Regni Regis Aragonensis tenetis; quicumque utilitatem vestri Regis quæritis, ecce Didacus Auriensis Episcopus, *Girardus* Didascalus (1) Episcopi S. Jacobi cum infinita pecunia Papam Gelasium adeunt. Cavete ne quoquo modo per Regnum Aragoniæ

(1) *Vide inf. cap. 56. num. 3.*

Anno 1118 transeant. Bene quidem actum est quod priores nuntii in Castro Soricis capti sunt, & multo melius & utilius vobis erit si isti capti fuerint, qui etiam ad damnum Regis Aragonensis transalpinare moliuntur.

2 His atque aliis Aragonenses prædones animati, quam accurate quamque sedulo viarum aditus excubabant, credi difficile est. Nos autem adhuc modica itineris parte profligata, cum venissemus ad Sanctum Facundum, audito atque comperto tam obstinate, nocte dieque parari nobis insidias, decrevimus potius ab incœpto pedem retrahere, quam nos atque nostra in fauces hiantium hostium iri perditum. Moliebamur tamen per devia sub paupertino habitu transire: & quia Papam Gelasium Magalone applicuisse jam audieramus, pro amore B. Jacobi iter tam arduum, tamque laboriosum aggredi minime repudiabamus. Sed communicato cum Regina Urraca consilio nostro, ne hoc fieret omnino prohibuit. Nos vero propemodum moleste ferebamus, si tantum negotium nobis commissum ita penitus infectum remaneret. Tandem accepto consilio accersitur à Regina B. Prior Carrionensis, & negotii nostri series ei aperitur. Quid plura? Precibus Reginæ & nostris vix impetravimus, ut Papam Gelasium prædictus Prior vice nostra adiret, & cur ab incœpto destitissemus ei patefaceret: negotium etiam Ecclesiæ nostræ, scilicet de Archiepiscopatu, quantum posset ad effectum promoveret. Libere enim per Regnum Regis Aragonensis quasi Cluniacum adeundo transire poterat. Cœnobium namque S. Zoyli, cui præerat, erat in potestate Regis Aragonensis. Prius tamen quam iter illud aggrederetur, oportuit ut Petrum Priorem Ecclesiæ S. Jacobi, nostrique Episcopi nepotem, qui adhuc in Castro Soricis captus tenebatur, à captione illa liberare eniteretur: nimirum illi atque Monachis suis Castrum Soricis, ubi erat spelunca latronum, immo taber-

na-

naculum dæmoniorum, impune adire & de Prioris liberatione agere licebat. Quem cum à vinculis illis, datis pro eo sexaginta marcis argenti abstraxisset, literas quas ferebamus, & quinquaginta uncias auri, & mulam meam prædicto Priori Carrionensi *Palentiæ* dedimus; & sic ad Papam Gelasium iter adgressus est. Nos autem ad propria reversi sumus. Anno 1118

De adventu Romani Cardinalis Deusdedit in Galleciam.
Cap. 7.

EOdem tempore prædictus Cardinalis, scilicet *Deusdedit*, quem, ut prædiximus, ad invitandos Hispaniarum Episcopos ad Concilium Alverniæ Papa Gelasius miserat, Ecclesiæ B. Jacobi appropinquabat, & cum eo Petrus Didacides Cardinalis S. Felicis, qui de captione Castri Soricis olim evaserat, & Papam Gelasium adierat relatis ei viæ suæ infortuniis. Qui Cardinalis Deusdedit à prædicto Episcopo S. Jacobi honorifice cum processione in Ecclesia ejusdem Apostoli susceptus est & accurate procuratus. Denique idem Cardinalis literas quas Papa Gelasius mittebat singulariter Episcopo S. Jacobi ei ostendit, quæ sunt hujusmodi.

Gelasius Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. benedict. Veteris charitatis dilectionem nolumus oblivisci, quæ qualis erga te jam dudum fuerit, ipse melius in tabula cordis leges. Vocaturi igitur ad Concilium quod Kal. Martii auxiliante Deo, Albernia celebrare deliberavimus confratres nostros Episcopos Hispaniæ Te solo excepto convisitamus, quia illius Regni negotia in manibus tuis pendent. Nuntios nostros quos pro hac vocatione dirigimus, tuæ benevolentiæ commendamus. Memento villani, amicus & medicus in necessitate probantur. Data Magalone XV. K. Decemb. (Anno 1118.)

Anno 1118 *De apparatu ejusdem ad Concilium: de Cardinali facto Canonico, & de morte Papæ Gelasii.* Cap. 8.

VIsis his literis, & pro earum intellectu accepto consilio, Episcopus noster cum Romano Cardinali & cum quibusdam Canonicorum suorum ad Concilium quod Papa Gelasius Alverniæ apud Clarum Montem se celebraturum K. Martii disposuerat, proficisci proponit: quippe ipse Episcopus ad adipiscendum Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopatum obnixius anhelabat, & ideo asperum, vel laboriosum quid aggredi minime recusabat. Æstimabat enim si prædicto Concilio interesse valeret, Papam Gelasium petitioni suæ satisfacturum: pro eo neque guerrarum & discordiæ in Hispania tumultus, neque Regis Aragonensis odium, eum ab itinere revocabat. Præmisit tamen literas suas ad Episcopum *Jaccensem*, & ad Priorem Najarensem, ut sibi apud Regem Aragonensem licentiam transeundi per Regnum suum impetrarent. Ipse Episcopus interea quæ tantæ viæ necessaria erant præparat, & Canonicos suos prudentiores, qui secum ituri essent, ad laborem itineris invitat. Interim Cardinalem *Deusdedit*, utpote Cardinalem Romanæ Ecclesiæ, atque nuntium Gelasii Papæ quem Episcopus causa tanti negotii impræsentiarum adire disponebat, Canonicum Ecclesiæ B. Jacobi una cum Episcopo nostro facimus, eique hebdomadam suam ad altare ceu alii Canonico concedimus, quod Ecclesiæ nostræ atque Episcopo nostro admodum fore profuturum animadvertimus. Hoc est enim vulgare proverbium: Qui me diligit, & meos. Hi sunt Canonici qui cum Episcopo ad Concilium Alverniæ vestibus atque divitiis pollentes, ceterisque quæ tanto itineri tantoque negotio necessaria erant abundantes, viæ destinantur: videlicet D. Auriensis Episcopus, Concanonicus noster, Petrus Gundesindides Cardinalis & primiclerus, P. Cresconides Archidiaconus. B. Thesaurarius,

rius, & frater ejus P. Stephanides. M. frater D. Auriensis Anno
Episcopi, & ego Girardus. Nobiscum quoque qui non 1119
erant Canonici, scilicet Magister Raucelinus, Robertus Salernitanus Medicus, & ceteri Clerici cum sua turba militum atque clientum.

2 Postquam Episcopus noster una nobiscum venit ad S. *Facundum*, Deusdedit Romanus Cardinalis, qui ibi eum præstolaturus erat, jam præcesserat. Audierat namque quod Rex Aragonensis per Regnum suum transeundi licentiam Episcopo S. Jacobi nequaquam concedebat, quod ut Cardinalis impetrare valeret, citius maturaverat: verum præter spem ei accidit: nam neque prætaxatam licentiam adeptus est, & sibimetipsi etiam timuit. Exploratores enim Regis Aragonensis, ut ipse Cardinalis mihi postea retulit, ejus supellectilia atque sarcinas invaserunt, dicentes: Innotuit nobis Episcopum S. Jacobi velle transalpinare, & infinitam pecuniam aliam secum delaturum, aliam huic Cardinali ad transferendum jam commisisse. Quidquid igitur pecuniæ Episcopi S. Jacobi vobiscum deffertis (sic enim præcepit Rex noster) ne vestra amittatis, nobis attribuite. Cumque Cardinalis assereret se nullam nisi suam deferre pecuniam, vix exploratoribus verbis ejus acquiescentibus per Regnum Aragonensis tyranni calle citato præteriit. Jam tunc fama malum, quo non aliud velocius ullum mobilitate viget, circumquaque volitabat Papam Gelasium jura naturæ persolvisse. * Quod & Cardinali metum penitus incussit, & Episcopum nostrum ab itinere Alverniensis Concilii revocavit. * Obiit 29. Jan.

3 Attamen quoniam usque ad Campaniam idem Episcopus jam venerat, Reginam U. adire eidem Episcopo visum est congruum. Illa quidem tunc temporis *Burgis* erat, & à S. *Facundo* usque Burgis via satis periculosa, & prædonum manibus plena habebatur: per aliquamtum itaque temporis com- 1119

Anno 1119 commoratus apud S. Facundum, assumpta manu comprovincialium militum venit usque *Palentiam*, ibidem ferme per mensem moratus, conductu Palentini Episcopi atque militum Reginæ Burgis pervenit, & à Regina honorifice susceptus est. * Eodem tempore Guterrus Fredenandides, Comitem Petrum Gundisalvidem * ceperat, & in Castello Massellia cum captum tenebat. Comes iste P. ut rumor ajebat firmissima amoris catena U. Reginæ obsequi solitus erat, & ab ea Castellam, & non modicam partem Campaniæ tenebat: ob hoc ejus captio mœrorem atque tristitiam Reginæ generaverat. De cetero cum diutius Burgis moraremur, ecce B. Prior Carrionensis, quem ut supra dixi ad Papam Gelasium vice nostra misimus, advenit, refferens dissolutionem Papæ Gelasii. Retulit etiam nobis quomodo *Guido Vienensis* Archiepiscopus frater Comitis Raymundi electus & consecratus fuisset in Romanum Pontificem.

* *De Lara.*

Electio & consecratio Calixti Papæ. Cap. 9.

DEfuncto enim Papa Gelasio, & ejus corpore in Cluniacum delato, comprovinciales Episcopi ad exhibendum obsequium ejus exequiis illo convenerunt. Cumque Romanæ Ecclesiæ Cardinales qui aderant, una cum Episcopis Romanæ Curiæ Hostiensi, & Portuensi, & cum compluribus Romani populi, quem sibi in Romanum Pontificem eligerent plenius pertractarent, advenit prædictus Vienensis Ecclesiæ Archiepiscopus, & hunc aut Pontium Cluniacensem Abbatem, filium Merguliensis Comitissæ, in Romanum Pontificem eligi Papa Gelasius adhuc vivens, jam tamen in confinio mortis positus, Clero ac Populo Romano prædixerat. Iste quidem Archiepiscopus regio ortus genere, prudentia, humilitate, castitate, ceterorumque morum honestate erat perspicuus: adversum quoque Teutonicum Imperatorem consanguineum suum tempore Papæ Paschalis, atque Gelasii ad tuenda S. Ecclesiæ jura im-

immobilis permanserat. Papæ etiam Paschali dudum, quoniam prædicto Teutonicorum tyranno assentabatur, eumque utpote sacrilegii reum non excommunicaverat, cum Galliarum Episcopis in faciem restitit: & nisi prout justitia dictabat anathematis gladio Imperatorem tandem percussisset, in eumdem Papam Paschalem ipse Archiepiscopus & Romanæ Ecclesiæ legatus adhibitis sibi Galliarum Episcopis exerto justitiæ gladio gravius insurgeret: proinde Cardinalibus Episcopis atque aliis visum est, hunc Vienensem Archiepiscopum idoneum Romanæ Ecclesiæ præesse, & eam à tot tantisque procellis confluentibus Deo auctore tueri, atque custoditis justitiæ terminis, illum nec adversis frangi, nec prosperis extolli. Verum enimvero quoniam innumero equitatu Principum Burgundiæ scilicet contribulum suorum circumvallatus erat, necesse fuit ut equitatu suo ignorante in Romanum Pontificem eligeretur. Cardinales itaque Romanæ Ecclesiæ, Episcopi, cæterique Romani qui aderant, eum à comitatu suo semoventes, paucisque alloquentes licet renitentem, licet indignum se vociferantem, unanimiter in Papam eligunt. (1) Quod cum contribulibus atque militibus suis qui cum illo Cluniacum venerant, compertum fuisset, armata manu impetu facto irruunt, fractis januis ad locum ubi hæc semotim agebantur veniunt, & eum violentia abstrahunt, pluviale, stollam, & ceteras Romani Pontificis vestes quibus indutus erat frustatim dissecant, dicentes, proh pudor! Ut quid Romani Pastorem & Dominum nostrum nobis auferre & non solum Vienensem Ecclesiam, verum etiam totam Burgundiam, atque Franciam tanto patrono privare moliuntur? Eligant sibi alium quem velint in Romanum Pontificem, nos nostrum Pontificem eis non damus: alioquin si sciant, caveant sibi. Equidem ut verum fatear, in ea die pene Cluniaci claustra Romano sanguine maduere. Tandem transac-

Anno 1119.

(1) Die 1. Febr. 1119.

Anno 1119 facta turba, sedatisque Archiepiscopo suo vendicato Allobrogibus, Cardinales, & ceteri qui paulo ante aciem gladii fugientes latitaverant, ad Ecclesiam B. Petri conveniunt, & quid super his acturi sunt consulunt. Post hæc, accepto consilio, omnes illius nefandæ violentiæ actores, nisi satisfaciant, à liminibus S. Ecclesiæ removent. Quod cum audissent Allobroges jam defervescente ira, jam violentiæ reos se agnoscentes tamquam inviti & coacti ad satisfactionem eadem die redeunt. Reddunt quod abstulerant, laudant quod prius omnimodo abdicaverant: Romani cum gaudio recipiunt Pontificem suum, & eum in Papam consecrant, vocantes nomen ejus *Calixtum*. Postea Portuensis Episcopus cum quibusdam Romam mittitur, ut Papæ Gelasii obitum nuntiet, & Catholicis Romanæ Ecclesiæ fratribus Calixti Papæ electionem atque consecrationem notificet. Quod ut innotuit Clero & Populo Romano admodum eis perplacuit laudantes, atque confirmantes quod fratres sui tam utiliter Romanæ Ecclesiæ providerant, & tam idoneum Pastorem sibi prælegerant. Postquam hæc atque hujusmodi prædictus Prior Carrionensis nobis enucleavit (ipse namque & dissolutioni Papæ Gelasii, & electioni Papæ Calixti interfuerat) prædictus Episcopus S. Jacobi quamquam ut prædiximus ad sublimationem Ecclesiæ suæ satis anhelaret, multo magis, audita electione atque consecratione Calixti Papæ ad id aspiravit. Quippe inter prædictum Viennæ Archiepiscopum & hunc Ecclesiæ S. Jacobi Episcopum magnæ dilectionis connexio à præteritis fuerat, tum quia olim ambo simul Romam adierant, & invicem B. Petri Apostoli dogma adimpleverant, *unusquisque sicut accepit gratiam in alterutrum illam administrantes*, tum quia frater suus Comes Raymundus, quem nimium dilexerat, in Ecclesia B. Jacobi sepultus est: tum quia nepotem suum filium Comitis Raymundi Regem A- in

in Ecclesia B. Jacobi prædictus Episcopus baptizaverat, & Anno
in Regem unxerat: his atque aliis de causis Papa Calix- 1119
tus Ecclesiam B. Jacobi Apostoli ejusdemque loci Episcopum paterno dilectionis affectu amplectebatur, & si locus aut tempus concederet, eam sublimare intendebat. Eodem tempore nobis adhuc Burgis morantibus Allobrox quidam vir potens nomine Robertus cognomine Franciscus leuir Papæ Calixti causa orationis Ecclesiam B. Jacobi adibat, per quem Papa Calixtus prædicto Compostellanæ Ecclesiæ Episcopo hujusmodi literas misit.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Episcopo salutem & Apost. benedict. Hunc virum nobilem & familiarem nostrum pro quibusdam negotiis ad te direximus, quem rogamus ut honeste suscipias, & his quæ tibi ex parte nostra dixerit fiducialiter acquiescas. Per ipsum etiam si Romanæ Ecclesiæ consilio, vel auxilio indiges, nobis significare procures, quia nos te sicut filium in Christo charissimum & juvare, & fovere in quantum permiserit Dominus parati sumus. Dat. apud oppidum Cristam VI. non. Martii. (Anno 1119.)

Quod ad Papam Calixtum Girardus missus est. Cap. 10.

Visis Papæ Calixti literis prædictus S. Jacobi Episcopus quanto gaudio gavissus fuerit, quantoque desiderio ad salutandum Papam Calixtum per nuntium suum anhelaverit, sequentia indicant: accepto namque consilio cum Regina Episcopus, quem ex suis Clericis qui cum eo erant mitteret, tractavit. Verum quoniam tam difficile, tamque periculosum erat per Regnum Regis Aragonensis, immo per medium Scyllæ, atque Caribdis transire, quem illo iturum Episcopus & Regina destinaverant; ut illuc ire vellet aut auderet apud eum multis precibus vix impetrare valuere. Denique Episcopo nostro reverso cum Re-

Anno 1119 gina *Palentiam*, & dehinc ad S. Facundum, ut ego *Girardus*, de quo prius prædestinatum fuerat, ad Papam Calixtum proficiſcerer, penitus ſancitum eſt. Et quidem ego præcipue amore B. Jacobi, & noſtri Epiſcopi hortamine tam periculoſum quid & tam arduum audaciter aggreſſus ſum. Commiſimus autem pecuniam huic negotio neceſſariam, ſcilicet arcam auream novem marcharum, centum marabitinos, CC. & XI. ſolidos Pictavienſes, ſexaginta ſolidos Mediolanenſis monetæ, XX. ſolidos de Toloſanis, & cetera, Bernardo Carrionenſis Eccleſiæ Sacriſtæ ad tranſalpinandum. Ego autem commiſsis equitaturis meis prædicto leviro Papæ Calixti, qui jam à S. Jacobo redibat à S. Facundo rediens Palentiam, & cum Regina ad rem pertinentia loquutus, per devia viam aggredior paupertino latens habitu, aſſumpta via cum duobus peregrinis laboris atque conſilii complicibus. Poſt hæc venimus ad *S. Dominicum*, & ab hinc per ardua montium, per concava vallium, præter prærruptas rupes *Caratiæ*, iter agentes, & per valles *Angulanæ* tranſeuntes *Citragonium* publicæ viæ reddimur. Deinde die latitando, & nocte tranſcurrendo evaſimus, & per portus ſidereos tranſalpinavimus. Quantum vero corporis mei laborem, quantamque animi mei anxietatem in hac Caribdis evaſione paſſus fuerim, cum recordor, vivit Dominus & vivit anima mea, intra memetipſum totus contremiſco, & contremiſcens ex horreſco: abſit ut ſtylo percurram ea quæ mens mea pro laboris quantitate & anxietate ad memoriam vix audet revocare. Tandem veniens *Morlanum*, Bernardum prædictum Sacriſtam cum Stephano Cluniacenſi Camerario ibidem diutius præſtolatus ſum. Ipſi enim, licet Cluniacenſes Monachi, per Regnum Aragonenſis tyranni tranſire metuebant. Tanta inhumanitas in Aragonenſibus prædonibus verſabatur! Cum prædicti Monachi moræ nimis indulgerent,

rent, arrepto itinere Calixtum Papam cum Episcopo Magalonensi, quem apud *Montem Pesulanum* inveni, adeo. Ille quidem ab Alvernia, ubi cum Uvilielmo Duce Aquitaniæ colloquium habuerat, per montana quæ sunt inter *Podium* & *Nemausum* remeabat. Quem cum ex parte Episcopi S. Jacobi & Reginæ U. & nepotis sui Regis Illefonsi salutassem, uniuscujusque esse ipsi audire sitienti, diligenter explicui. De nepote autem suo quoniam hunc propemodum diligebat, qualiter se haberet, an adhuc cepisset *Alcala*, quod olim obsederat & jam ceperat, ei propensius præscrutanti sufficienter responsum est. Inter cetera Ecclesiæ B. Jacobi & ejus Episcopi frequentius memoria habita est. Quid plura? Quantum potui de sublimatione Ecclesiæ nostræ & Episcopi nostri cum Papa Calixto sæpius pertractavi, Romani etiam Cardinales, scilicet *Boso* & *Deusdedit*, prout poterant mihi opitulabantur. Diligebant enim Ecclesiam B. Jacobi & ejus Pastorem cum ovibus suis: ceterum petitioni nostræ valde oberat, quod Papa Calixtus erat adhuc quasi novitius, & licet diversis de causis Ecclesiam B. Jacobi sublimare & decorare cuperet, absente tamen propria persona Episcopi nostri, absentibus comprovincialibus Episcopis Archiepiscopatum de loco ad locum transferre non præsumebat. Protelavit tamen petitioni nostræ responsionem usque ad Concilium quod K. Julii *Tolosæ* celebraturus erat. Iterum obviabat petitioni nostræ quod inter Papam Calixtum & Pontium Cluniacensem Abbatem, in quo negotii Ecclesiæ nostræ summa partim sita erat, non nimis firma amicitia habebatur. Ideo Papa petitionibus prædicti Abbatis in pluribus neutiquam condescendebat. Interea Monachus quidam Hispanus natione, Burgundio nomine, missus à Bernardo Toletano Archiepiscopo & S. R. E. Legato, venit ad Dominum Papam qui literas à Rege Illefonso nepote Domini Papæ se habere

Anno 1119.

Anno 1119 ajebat. Porro Toletanus Archiepiscopus literas illas sub persona pueri Regis A. fieri jusserat, & in his multa in Ecclesiam S. Jacobi, multa in ejus Episcopum conquerebatur: simulata namque ratione Rex puer Papæ patruo suo conquerebatur dicens, se puerum patre atque tutore carentem per Episcopum S. Jacobi Hispaniæ Regnum amittere, & eum in quibuscumque poterat sibi adversari: nisi igitur Dominus Papa utpote patruus suus, utpote patronus & protutor suus, ei auxilii manum misericorditer porrigeret, citius à Regni culmine per Episcopum S. Jacobi decideret: adiciens etiam cetera quæ silentio præterire utilius credo. Visis his literis quanto mœrore usque in quartum diem Papa secum fuerit, quantas lacrymas nepotis sui pietate compunctus effuderit, modo referre non est hujus negotii. Hæ autem literæ nulli nisi præcordialissimis Papæ ostendebantur. Quas cum quadam die Abbas Cluniacensis ad videndum forte sibi retinuisset, ostendit etiam eas & mihi. In quibus quid animi erga Ecclesiam B. Jacobi, & erga ejus Episcopum Toletanus Archiepiscopus haberet satis comperi, & earum quoque intellectum consociis meis & coadjutoribus, scilicet P. Anayade, A. Didacide qui Hierosolymis redeuntes apud S. Egidium in Curia Domini Papæ me invenerant, enarravi.

Responsio Calixti Papæ de Archiepiscopatu. Cap. 11.

* Die 6. Junii. 1119 1 CElebrato denique *Tolosæ* Concilio, * nobisque cum Abbate Cluniacensi, & cum Episcopo Lascurrensi insistentibus, ut quidnam animi Dominus Papa circa petitionis nostræ intentionem haberet, nobis enuclearet, ab eo tandem audivimus: Romana Ecclesia, filii in Christo charissimi, multis distractionibus fatigata, multisque adversitatibus olim concussa est. Cui auctore Deo in adversis me, licet indignum, præesse & ejus oppressio-

sionibus subvenire propemodum tripudio. Meminerit autem prudentia vestra Episcopum S. Jacobi Dominum vestrum ex parte nostra rogare & admonere, ut facultatibus suis quibus Deo gratias & B. Jacobo satis abundat, Romanam Ecclesiam adjuvare procuret. Rogamus & eum, ut nepotem nostrum Regem Illefonsum, sicut ab ejus rudimentis incepit, viriliter atque constanter adjuvet, & Regnum Gallæciæ quod avus suus Rex Adefonsus apud *Legionensem* Civitatem me & Dño. vestro præsente ei attribuit, saltim deinceps ei vendicet: quod si libera fronte eum adjuverit, & nos libera fronte petitionibus ejus condescendemus. Sed, ut nobis relatum est, quantum potest adversatur illi. Quod si ita est, & nobis & amicis nostris in eum odium generatur. Olim siquidem Ecclesiam B. Jacobi & prædictum ejus Episcopum paterno dilectionis affectu amplexatus sum. Igitur ut pristinus amor inter nos amplius vires habeat, prædicto nepoti nostro, utpote pater & protutor ejus auxilii vires præbeat. Petitioni autem ejus, scilicet ut Archiepiscopatum Bracarensis Ecclesiæ B. Jacobo conferremus, impræsentiarum nullatenus condescendere possumus: absente enim ejus persona, absentibus comprovincialibus Episcopis, tanta res nequaquam fieri potest. Ceterum si Tolosano Concilio interfuisset, huic ejus petitioni satisfecissemus. Itaque si Ecclesiam B. Jacobi sublimari desiderat, admonete eum, ut ad nos venire festinet: proinde ut desiderium ejus perfectius compleatur, Concilio quod in festivitate B. Lucæ Evangelistæ *Remis* celebrare deliberavimus, interesse maturet. Anno 1119

2 Hæc atque alia postquam Papa Calixtus nobis aperuit, ne eo insalutato reverteremur, viginti uncias auri, ei attribuimus, arcam vero auream cum prædictis morabitinis, & cetera, Cluniacensi Abbati ad reservandum commendavimus. Post hæc reversi sumus acceptis à Papa Calixto hujusmodi literis.

In-

Anno 1119 Invitatio Episcopi ad Remense Concilium. *Cap.* 12.

3 C*Alixtus Episcopus servus serv. Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Episcopo salutem & Apostolicam benedictionem. Ante susceptum Apostolicæ Sedis ministerium fraterna te charitate dileximus: nunc divina dispositione in ejusdem regimine constituti, tanto amplius te diligere volumus, quanto plenius id facere commissa nobis administratio persuadet. Quamobrem fraternitatem tuam literis præsentibus visitantes, rogamus atque monemus, ut secundum concessam tibi à Domino facultatem matrem tuam Romanam Ecclesiam studeas adjuvare. Nos enim & te & Ecclesiam tuam, in quamtum permiserit Dominus, honore debito volumus honorare. Rogamus etiam pro Rege nepote nostro, ut eum pro dilectione nostra ita viriliter & constanter adjuves & substentes, quatenus te nos libentius in tuis possimus petitionibus exaudire. Quæ minus literis continentur, filiis tuis & fidelibus utrique Petro, Girardo & A. plenius referenda commissimus. Concilio quod præstante Deo Remis in festivitate B. Lucæ celebrare disposuimus fraternitatem tuam interesse mandamus, si quo modo fieri possit. Quod si præpeditione canonica fueris præpeditus, priusquam montes transeamus nostro te conspectui repræsentes. Datis Tolosæ II. idus Julii.* (Anno. 1119.)

De Apparatu Episcopi ad Remense Concilium.

2 POstquam Episcopus una cum Canonicis Ecclesiæ B. Jacobi has Papæ Calixti literas vidit, cum quibusdam Canonicorum suorum ad eum ire destinavit: nimirum ad sublimationem Ecclesiæ suæ propensius anhelabat. Sed quoniam per medias acies Hispaniæ prædonum, per municipia tyrannorum, per Aragonensis Regis Regnum transire non erat ei opportunum, quamquam Dominus Papa per Lascurrensem Episcopum & per alios nuntios,

tios, Aragonensi tyranno imperasset prædicto S. Jacobi Episcopo per Regnum suum transeundi licentiam dare, navigio in Galliam proficisci visum est sibi congruum. Duas itaque naves, quas vulgus Galeas vocat, viæ fecit præparari. Præparantur naves, præparamur & nos ad capessendam viam. Tantum autem negotium inconsulta Regina fieri non decebat. Mittuntur ergo ad eam duo Canonici nostri, scil. P. Gundesindides Cardinalis, & P. Judex, qui iter Episcopi ad Papam ei dicerent, & quibus honorem Ecclesiæ B. Jacobi & ejus Castella Episcopus commendet, eidem consilium suum communicent. Quidam Canonici nostri ne Episcopus hoc iter aggrederetur dissuadebant. Regina quoque postquam itineris audivit apparatus, considerans, totam fere Gallæciam per absentiam Episcopi S. Jacobi desolari, & absente tali pacis tutore atque patrono Gallæciam truculentæ rabiei morsibus dilaniari, prædictum Episcopum prædictum iter aggredi penitus dissuasit atque prohibuit. Quidam etiam instillaverant Reginæ quod prædictus Episcopus Galliarum partes idcirco adire volebat, quatenus Hispaniæ Regnum Regi A. filio Reginæ adductis secum ejusdem Regis contribulibus liberum conferre moliretur: quod Regina propemodum metuebat. Hæc dissuasio atque prohibitio Episcopo & compluribus Ecclesiæ nostræ Canonicis valde molesta fuit. Præterea XX. naves Sarracenorum quæ captivatum & trucidatum Christianos venerant, tunc temporis Provinciæ B. Jacobi applicaverant. Qui à flumine Dorio usque ad Uliam, & ab Ulia usque ad Asturias, & ultra usquequaque Oceani maris littora depopulantes, Christianos hos interficiebant, alios captivabant, maris confinia circumquaque, utpote Domini maris, pro suis habebant. Tandem Episcopus noster dissuasu Reginæ & quorumdam nostrorum Canonicorum, metuendo etiam ne in ma-

Anno 1119

iter ad Papam Calixtum aggreditur. Habebat autem socium itineris atque negotii A. Petridem, Ecclesiæ B. Jacobi Canonicum, quem prædictus Compostellanus Episcopus illi adhibuerat. Ceterum Portugalensis Episcopus, utpote vir cauti & sciti consilii, præire atque citius accelerare cum duobus clientibus suis audacter præsumpsit; nunc eques, nunc pedes, per civitates & per Municipia prætéribat: nunc cæcus, nunc claudus, nunc facie quasi paralysi detorsa, nunc aliis modis prout sibi operæ pretium videbatur alternatus, inimicorum suorum intuitus fallebat. Videbant eum tam amici quam inimici ejus, & non agnoscebant, reputantes eum pauperem & mendicum & obprobriosum. O felicem hominem! Quem B. Jacobus Apostolus sic protegebat, ut ab inimicis suis videretur, & ab eis non agnosceretur, per medios hostes & per nefandissimos prædones transibat, & nullus ei quidquam oberat. Prædictus autem A. cum venisset *Burgis* captus atque ibidem retentus est, ablatis quæ secum ferebat. Porro Portugalensis Episcopus jam perendie (1) prætererat bona fortuna, cum ipsi latenter præpararentur insidiæ. Etenim ut compertum est illum Burgis jam præteriisse, his qui ad ejus captionem anhelabant valde molestum fuit. Anno 1119

2 Post hæc idem Episcopus veniens *Gronium* (2) inter alios latitans peregrinos apud quemdam burgensem hospitatus est: qui attentius intuens eum, quippe in Archidiaconio & in Episcopio illum noverat, & ei sæpius famulatus fuerat, vocavit eum in partem remotiorem, & ait illi: Quis enim es latitans sub veste pannosa? Numquid tu es H. Portugalensis Episcopus? Cumque se Episcopum es-

(1) Perendie *hic non* post cras, *sed præterita jam die significat.*

(2) *Supra etiam* Gronium *legimus cap.6. inter* Najeram *&* Stellam; *ibi hodie* Logroño.

Anno 1119 se abdicaret, & alium se esse simularet, ait illi burgensis: Agnosco te pater Episcope, non enim facies dissimulata nec vestis pauperrima potest te mihi alium facere. Olim quidem novi atque dilexi te, utpote tam probum tamque honestum Episcopum, modo quoque dilectionis tuæ mancipio ne timeas. Confitere mihi causam tui itineris. Cur enim paupertino lateas habitu? Videlicet ut quasi mendicus pertranseas mihi liquido patet, metuis metuenda, & non immerito alium te simulas: noster enim Rex Aragonensis interdixit omnibus Ecclesiæ B. Jacobi Clericis transitum per Regnum suum, & interminatus est janitoribus suis, ne quis illorum hac transierit. Tu vero B. Jacobi Apostoli confissus suffragiis accepto à me consilio prospere Deo juvante pertransibis. Cumque hæc & alia prædictus burgensis Portugalensi Episcopo narrasset, videns Episcopus se deprehensum, & paupertatis atque peregrinationis suæ illi patuisse figmentum, respondit: Ego quidem H. Portugalensis Episcopus, olim si bene memineris tuus intimus & præcordialis fui amicus: verum quoniam probatio dilectionis est exhibitio operis, quod hactenus dilectio mea tibi parcius profuit, amodo vita comite abundantius supplebit: & quoniam te in commissis fidelissimum dudum expertus sum; itineris mei secreta bona fide tibi aperire non hæsitabo. Adeo, Deo juvante, Papam Calixtum, missus à Compostellano Episcopo causa Ecclesiam B. Jacobi sublimandi, videlicet ut Bracarensis, vel Emeritana Metropolis in Ecclesiam B. Jacobi transferatur. Præterea Papæ Calixto supplicabo pro Sede mea Portugalensi Ecclesia, cui Bracarensis & Colimbriensis Episcopi propriæ dioeceseos Parochias auferunt, ut dictante justitia de Parochiis injuste sibi ablatis reintegretur. De cetero vivit Dominus & vivit anima mea, quoniam neque à Regina U. neque à filio suo Rege A. neque ab Infantissa Portugaliæ missus proficiscor

in

in Franciam aut Burgundiam: hoc enim pertimescit Rex vester Aragonensis, & hac de causa interdixit Clericis B. Jacobi transitum per Regnum suum. Veretur namque ne exercitus Francorum in Regnum suum veniat, & vendicet sibi Regni principatum. Anno 1119

3 Hæc autem atque hujusmodi Episcopo atque burgensi invicem clanculo referentibus, Episcopus magna animi perspicacitate suffragatus marcam argenti, quam secum habebat, dat amico atque hospiti suo, accipiens ab eo fidem, ne cui quidquam de via sua aut de negotio suo propalet. Deinde accepto ab eodem consilio, lætus & tamen adhuc pavidus discedit, ac veluti columba manibus accipitris labefacta, rapidissimo, sed tamen timidissimo volatu, secat aera; sic Episcopus per Regnum Aragonensis tyranni, immo per medium Caribdis gressu festino transcurrit. Postquam autem venit *Morlanum*, sicut qui naufragium evadit, per biduum sese ibi refocillavit. Verum illa refocillatio pene fuit illi disturbatio: cum enim jam abiisset, ecce in crastino Aragonenses persecutores qui audierant Portugalensem Episcopum absque licentia Regis Aragonensis per Regnum ejus transire, requirebant eum ut caperent. Sed qui liberavit Danielem de lacu leonum, & tres pueros de camino ignis, ipse eripuit Portugalensem Episcopum de manibus Aragonensium persecutorum. Postea Portugalensis Episcopus venit usque ad *Cluniacum*, & invenit ibi Papam Calixtum: tradidit ei literas prædicti Compostellani Episcopi, & quæ necessaria fuere ut adderentur, palam ac secreto insuper addidit. Prædicto etiam Cluniacensi Abbati literas & intersignia quæ necessaria erant contulit. Sane necesse erat ut Abbas Cluniacensis Hugonem Portugalensem Episcopum sciret esse nuntium Episcopi S. Jacobi, ut pecuniam, quam sibi reservandam commiseramus, ei attribueret. Quod ita factum est.

Anno 1119 *De Schismate & reconciliatione Calixti Papæ, & Cluniacensis Abbatis.* Cap. 14.

INter Calixtum Papam & P. * Cluniacensem Abbatem olim quasi simulata dilectionis species fuerat. Electo namque & consecrato Guidone Viennensi Archiepiscopo, & Cluniaci in Papam Calixtum ceteris tam Romanis, quam Allobrogibus, quam Aquitanis Clericis ac laicis qui interfuerant, electionem & consecrationem ejus approbantibus, prædictus Abbas Cluniacensis electionem aut consecrationem ejus nec laudare, nec reprobare voluit: sed ait præcurrant Nuntii Romam, qui fratribus nostris in Christo dissolutionem Papæ Gelasii notificent: notum quoque faciant illis quid de confratre nostro Viennensi Archiepiscopo à Romanis Cardinalibus, ab Episcopis, à Clericis, etiam à laicis Cluniaci factum fuerit. Quod si Clerus, & Populus Romanus illius electionem atque consecrationem laudaverint, post illos nostra interest laudare, & eorum ditioni obedire. Hanc Cluniacensis Abbatis sententiam plures Galliarum Episcopi collaudabant. Postquam itaque Clerus ac Populus Romanus Calixti Papæ electionem atque consecrationem conlaudaverunt, & Mauritium, scilicet Teutonici tyranni idolum execrati sunt, Abbas Cluniacensis & ceteri Episcopi aut Abbates Galliarum Calixtum Papam, utpote ad Apostolici culminis dignitatem juste promotum, venerati sunt. Ea propter tamen Papa Calixtus prædictum Cluniacensem Abbatem usque ad id temporis neutiquam sibi præcordialissimum habuerat, neque ejus petitionibus quandoque assensum præbuerat. Quid enim memorem controversiam super *Mergulienſi* Ecclesia inter Cluniacensem Abbatem & Episcopum *Magalonensem*, & Calixtum Papam Magalonensis Episcopi parti propensius faventem? Quid-

* *Pontius vocatur supra cap. 8.*

Quidve memorem ciniterium Metropolitani *Auxensi* Ecclesiæ S. Mariæ à Papa Calixto concessum, & Privilegiorum auctoritate in posterum sancitum, quod antiquitus fuerat S. Aurentii Cluniacensis Monasterii? Ut in his, & sic in pluribus aliis. Anno 1120

2 Postquam autem Calixtus Papa secundo anno sui Papatus venit Cluniacum, honorificentissime ab ipso Abbate & à Cluniacensi Conventu susceptus est: & Nativitatem Domini solemniter, usque ad Epiphaniam Domini ibi commorans, celebravit. Die vero Epiphaniæ Domini Calixtus Papa venit in Capitulum præsente Abbate cum tanta tamque gloriosa caterva Monachorum. Tunc magna caritatis gratia compunctus prostravit se humi cum lacrymis coram Abbate & Cluniacensi Conventu: prostraverunt namque se Abbas & Monachi misericorditer Papæ supplicantes, ut surgeret: denique erexit se Papa, erexit se quoque Abbas cum Monachis: tunc Papa manu silentium indicens ait: *Fratres, atque filii in Christo charissimi, ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum. Bonum est atque salutiferum in una charitatis gratia nos cohabitare: bonum est nos utpote diversa membra uni capiti, scilicet Christo, subservire, & uno corde & una anima unum corpus esse in Christo: sicut enim ait B. Jacobus Apostolus: Ubi fuerit zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus pravum. Simus autem, sicut ait B. Petrus Apostolus, non vacui, nec sine fructu in Domini nostri Jesu-Christi cognitione. Sed habeamus patientiam, in patientia vero pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore vero fraternitatis Charitatem. Et B. Joannes Apostolus: Hoc mandatum habemus à Deo, ut qui diligit Dominum, diligat & fratrem suum. Hæc propterea fratres dixerim, quoniam circa vos per aliquantum temporis dilectionis gratiam ad plenum non exhibui, nec in quibusdam prout oportuit vobis satisfeci.*

De-

Anno 1120 *Demum expertus indefessæ charitatis obsequia à vobis S. Romanæ Ecclesiæ ex summa dilectione plenius impendi, & omnibus Christi fidelibus charitatis viscera à vobis exhiberi, tripudio charitatis vestræ me participem fieri: desidero me confratrem & commilitonem vestrum haberi: video enim quia charitatis vestræ excellentia totum fere mundum subjugavit. Si quid minus diligendo vos usquemodo circa partem vestram deliqui, pœnitet modo. Abbatem Cluniacensem præcordialissimum meum, Monachos Cluniacenses familiarissimos meos fore propemodum volo: majora negotia Romanæ Ecclesiæ quæ his in partibus definienda fuerint, consilio vestro præcipue definiantur, persona mea arbitrio & consilio vestro suppeditetur.* Hæc atque alia hujusmodi coram Abbate & coram Cluniacensi Conventu Calixtus Papa referens, in manu Abbatis totiusque Conventus sese posuit, & orationum atque beneficiorum Cluniacensis Conventus confratrem & participem se fieri expostulavit. Recipitur Calixtus Papa in consortium & in participium orationum & beneficiorum Cluniacensis Monasterii: fit igitur inter Calixtum Papam & P. Cluniacensem Abbatem, atque Cluniacensem Conventum tanta dilectionis unitio, tanta charitatis connexio, ut eis fieret cor unum, & anima una. Enimvero ut verum fatear, omnes Galliarum Ecclesias sanctitate ac charitate Cluniacense præcellit atque supereminet Monasterium. Ea propter Calixto Papæ operæ pretium erat Cluniacense Monasterium esse sibi præcordialissimum, utpote cameram & assedam suam, nempe ad confundendum matris Romanæ Ecclesiæ incestatorem, scilicet Burdinum Teutonici tyranni Idolum; ad refrænandam ejusdem tyranni tyrannidem, Abbas Cluniacensis cum Cluniacensis Monasterii Conventu Romanæ Ecclesiæ utilis & necessarius erat, necnon ad confirmandum S. Ecclesiæ statutum, & ad extirpandum pestiferæ hæreseos simulacrum.

De

De impetratione Archiepiscopatus. Cap. 15. Anno 1120

HOC dilectionis charitatisque mutuæ fœdus inter Calixtum Papam & P. Cluniacensem Abbatem ut vidit Portugalensis Episcopus, magno gaudio gavisus est. Quippe in Abbate Cluniacensi spes atque anchora negotii sui sita erat, cujus petitioni, immo & consilio Calixtum Papam modo facile satisfacturum animadvertebat. Venit ergo ad prædictum Abbatem, & ait illi: Nunc, nunc, reverendissime Pater, tempus est Ecclesiam B. Jacobi sublimandi, dum Papa Calixtus in manibus vestris est. Pulsentur aures illius precibus: dum tempus habemus, maturemus. Beatus namque Jacobus impetrabit pro nobis. Nimirum priusquam inter Papam & Abbatem fieret tanta dilectionis connexio, Portugalensis Episcopus de Archiepiscopatu Compostellanæ Ecclesiæ conferendo mutire vix præsumeret. Quippe antequam in Curiam Papæ venisset, Romani tam Cardinales, quam ceteri, adventum prædicti Compostellani Episcopi nimio præstolabantur desiderio, utpote magna & innumera ab eo munera accepturi. Postquam autem venit Portugalensis, referens Episcopum S. Jacobi ad Calixtum Papam impræsentiarum nullatenus venire posse, tum quoniam Aragonensis tyrannus per Regnum suum transeundi minime ei licentiam concedebat, tum quia XX. naves piratarum Ismaëlitarum mare Oceanum tenebant obsessum; Romani prætaxata spe cassati moleste tulerunt. Ajebant enim, Compostellanus Episcopus divitiarum atque honoris culmine pollens Romanam floci pendit Curiam. Cum enim tantum quid, videlicet Archiepiscopatum, in Ecclesiam suam transferri expostulet à Dño. Papa, & invitatus ut ejus petitioni satisfaceret, Remensi Concilio interesse noluit: præterea nec puppe per undas, nec pede per terras ad Papam se posse venire delegavit: quinimo per Portugalensem Episcopum nuntium suum Bracarensem

Anno 1120 sem Archiepiscopatum absente persona sua, absentibus Comprovincialibus Episcopis, absque Regio consensu in Compostellanam transferri efflagitat Ecclesiam, quod vix magna humilitate, magnoque impetrare valeret obsequio. Ipse quoque Calixtus Papa à pristini gradu amoris, quem circa Episcopum S. Jacobi habuerat, aliquantisper declinabat.

2 Verum enimvero dilectionis fœdus inter eum & Cluniacensem Abbatem factum, causam nostram secundavit, & Ecclesiæ nostræ utilitatis fructum generavit. Etenim Abbas Cluniacensis. audita Portugalensis Episcopi ratione, Calixtum Papam adiit, & ait illi: Precor atque supplico, Sanctissime Pater, majestati tuæ, ut Ecclesiam B. Jacobi Apostoli sublimare, ejusque Episcopi amicissimi tui justo digneris condescendere desiderio. Quod prædecessores tui, scilicet, Paschalis, atque Gelasius implessent, nisi tempus vel locus defuisset: ipse Deo auctore, adimpleto. Ipse B. Jacobus petit tibi Metropolim suæ Ecclesiæ. Quod si nec precibus, nec consilio meo acquiescere digneris, saltem B. Jacobi acquiesce petitioni. Ad hæc uniuscujusque Apostoli Ecclesia ubicumque terrarum Ecclesiastica pollet atque gloriatur dignitate. Sola B. Jacobi Ecclesia in Occidentali latens plaga, Episcopio tantum contenta est. Ceteras etiam Comprovinciales Sedes hereditatis suæ fundo sitas, & ob hoc tantum sibi subditas; hereditario jure, non aliqua Ecclesiastica præcellit dignitate. Quod si Bracarensis Ecclesiæ Metropolim in Compostellanam transferre Ecclesiam; vel Archiepiscopatum quem dudum tempore Teodemiri Regis Gothorum Lucensis habuit Ecclesia, prædictæ B. Jacobi Ecclesiæ conferre non sedet in conspectu tuo; saltem Emeritensis Ecclesiæ Metropolim, quæ Sarracenorum feritate depopulata christianæ fidei cultum amisit, Compostellanæ Ecclesiæ B. Jacobi in posterum donare, & Apos-

Apostolicam Ecclesiam Archiepiscopatus dignitate subli- Anno 1120
mare digneris.

3 Postquam his atque aliis Abbas animum Papæ emollivit, adhibito sibi Portugalensi Episcopo ad Cardinales convertitur, iis pollicitans, alios deprecans blanditiis, ut omnes unanimiter pro sublimatione Ecclesiæ B. Jacobi Calixto Papæ supplicent. Intererant Curiæ Papæ quidam Allobroges viri potentes atque nobiles contribules Papæ scilicet Dux Burgundiæ Guido de Albione, & ceteri quam plures Ecclesiæ B. Jacobi confratres, qui B. Jacobum olim adierant & seipsos ipsi Apostolo subjugaverant. Propterea Ecclesiam B. Jacobi usquequaque diligebant, & ejus Episcopum. Hi postquam de Metropoli ad sublimationem Ecclesiæ B. Jacobi adipiscenda audiere, omnes cum Abbate Cluniacensi & cum Episcopo Portugalensi ante pedes Papæ proni corruerunt, misericorditer Papam interpellantes, ut Ecclesiam B. Jacobi Emeritensi dignetur Archiepiscopatu decorare. Adiciunt quoque à pedibus ipsius Papæ se non evulsum iri, donec suæ petitioni condescendat. Quis tam ferreus qui Abbatis Cluniacensis, Episcopi Portugalensis, tantorumque Burgundiæ Principum humi prostratorum, tam dignis precibus non acquiesceret? Ipsi quoque Cardinales obnixius Domino Papæ supplicantes orant, ut Emeritana Metropolis in Compostellanam transferretur Ecclesiam. Tunc Papa aperiens os suum dixit: Surgite Filii in Christo charissimi, surgite: magnum quidem est quod petitis, sed dignum est ut impetretis. Compostellana Ecclesia Metropolitana Emeritensis Ecclesiæ Deo auctore decorabitur dignitate. Quo audito surgit Abbas Cluniacensis, surgit Episcopus Portugalensis, surrexere & alii Burgundiæ Principes, osculato pede Papæ gaudentes, atque gratias agentes. Quotquot etiam erant in Curia illa, audito quod Calixtus Papa Ecclesiam B. Jacobi in Ar-

Anno 1120 chiepiscopatum sublimaret, propemodum gavisi sunt.

De aliis Nuntiis & benedictione missa Dño. Papæ. Cap. 16.

INterea prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus P. Fulconidem, & A. Petridem ejusdem Ecclesiæ Canonicos misit ad Calixtum Papam, ut una cum Portugalensi Episcopo Ecclesiæ suæ tractarent negotia: moleste namque ferebat Portugalensem Episcopum quasi solum transalpinasse: prædictus A. qui olim Burgis captus fuerat, à captione jam evasserat. Qui duo sub specie latentes peregrinorum per Aragonensis Regis Regnum nimia hiemis ingruente intemperie transeuntes, ad Curiam Papæ usque perveniunt, & inveniunt Portugalensem Episcopum lætum & hilarem, & voti sui fere jam compotem. Cum enim Papa Emeritanam Metropolim Compostellanæ Ecclesiæ jam concessisset, adhuc Portugalensis anhelabat quatenus prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus Legatione super Emeritensem & Bracarensem Provincias fungeretur. Ad supradictam Metropolim, & ad Legationem adipiscendam, prædicti nuntii cum Portugalensi Episcopo pro posse suo laboraverunt. Quibus impetratis, hi duo videlicet P. & A. ad Ecclesiam B. Jacobi quam citius remittuntur, nuntiantes Calixtum Papam Emeritensem Metropolim in Compostellanam Ecclesiam transtulisse, & Episcopo S. Jacobi Legationem vice sua super Emeritensem & Bracarensem Provincias commisisse. Quod ut Compostellano Episcopo Compostellanæque Ecclesiæ Canonicis innotuit, quanto gaudio tripudiaverint, stylus meus pernarrare non sufficit. Hoc autem non nisi majoribus atque valentioribus Canonicis notum fiebat. Quibus etiam ostensæ sunt literæ Cluniacensis Abbatis, & Portugalensis Episcopi, in quibus Episcopum S. Jacobi vocabant *Archiepiscopum*, & *S. Romanæ Ecclesiæ Legatum*: nempe Portugalensis Episcopus in Curia Papæ remanserat, & benedictionem ab Ecclesia B. Jacobi Papæ & Cardina-

libus mittendam præstolabatur. Et quidem prædictam Arcam auream cum centum morabitinis, & L. solidos Pictaviensibus, & alios C. morabitinos, quos secum tulerat in dativum jam habebat: ad complementum autem benedictionis CC. & LX. marcas argenti addi oportebat. Ea propter inito consilio ab Episcopo S. Jacobi & à supradictis ejus Canonicis, visum est eis ea de Thesauro S. Jacobi accipi. Paucis itaque admodum hujus consilii complicibus mensa rotunda argentea, quæ vulgo intremissa vocabatur, quæ fuerat Almostani Regis Sarracenorum continens XL. marcas argenti, Crux aurea, & Casula aurea, quæ Rex Ordonius dederat B. Jacobo, necnon Corona aurea ad complendum prædictæ benedictionis dativum confringuntur, ut transmittantur. Hæc omnia quoniam ad complendas CC. & LX. marcas argenti non sufficiebant, ipse Episcopus de proprio XL. addidit marcas argenti. Quomodo autem tot & tanta mitterentur, subtilissimo egebat ingenio. Tunc temporis Navis quædam Normanorum institorum quæ vento exagitata barbarorum Oceano Agarenorum oberraverat, Castello Honesto applicuerat, & in Normaniam repedare properabat. Per hos institores prædictus S. Jacobi Episcopus supradictam pecuniam se missurum simulavit, videlicet sapienti usus consilio: gens namque Galliciana hujusmodi consiliorum secreta scire inhiat, & eorum perpauci sunt qui commissa sibi fideliter retineant. Idcirco sciti fuit consilii, ut aliud eis specie tenus ostenderetur, & aliud fieret. Recedentibus denique Normanigenis fama sæpius ficti significatrix asseruit Episcopum prætaxatam pecuniam navigio transmisisse in Normaniam, & à Normania Cluniacum, sicque quorumdam Concanonicorum nostrorum delusa est dolosa intentio, qui si rescivissent rem prout gesta fuit, utpote pleni rimarum, citius efflueret. Tandem compluribus Gallicianis accepta cruce Hierosolymam adeun-

Anno 1120

Anno 1120 adeuntibus prædictus Episcopus vir perspicassimi ingenii, prædictam pecuniam duobus articulosis atque admodum versipellibus, scilicet P. fratri arcario, & P. Joannide qui postea factus est noster Canonicus, ad defferendum commisit. Illi autem consilio & admonitione ipsius Episcopi sub specie pœnitentiæ alii X. auri uncias, alii VIII. alii VIII. alii V. & sic de ceteris sub fide distribuerunt. Quot cuique uncias auri ad deferendum commendaverunt, à tot eum pœnitentiæ annis solverunt. Papæ subtilissimi atque perspicacissimi ingenii dispositio! Sic per Aragonensis tyranni Regnum indemnes transierunt, & usque ad montem Pesulanum prædictam pecuniam detulerunt. Quam ibidem Monachi Cluniacenses accipientes, sicut stabilitum fuerat, Cluniacum asportarunt. Ubi cum prædictus uterque P. Abbatem Cluniacensem, Episcopum Portugalensem, Stephanum de Bisontio Calixti Papæ Camerarium invenisset, prædictam benedictionem eidem Stephano Camerario vice Papæ tribuerunt. Post hæc cum Episcopus Portugalensis reverti vellet in Hispaniam, sed per Aragonensis tyranni Regnum repedare non auderet, (quippe pluribus in locis paratæ erant insidiæ) privilegia Emeritanæ Metropoleos in Compostellanam Ecclesiam translatæ, atque Legationis Episcopo S. Jacobi commendatæ translata per hos prædictæ benedictionis latores ad Ecclesiam nostram transmisit, quæ sunt hujusmodi.

Privilegium de Archiepiscopatu Emeritensis Provinciæ.

CAlixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo, salutem & Apost. benedict. Omnipotentis dispositione mutantur tempora, & transferuntur Regna. Hinc est quod magni quondam nominis Nationes detritas & depressas, exiguas vero quandoque legimus exaltatas. Hinc est quod in quibusdam Regionibus Paganorum

rum tyrannide potentiæ christianæ dignitas conculcatur: in quibusdam item christiani nominis potestatem Paganorum feritas occupavit, sicut & Emeritanæ Civitati constat peccatis exigentibus accidisse. Cum enim inter nobiles Hispaniarum Civitates & ipsa nobilis appareret, ita divina dispositione mutatis temporibus Moabitarum, sive Maurorum est tradita potestati, ut in ea & Pontificalis gloria, & christianæ fidei dignitas deperierit. Ipsæ quoque suffraganeæ Civitates, exceptis dumtaxat tribus, Colimbria videl. & Salmantica, atque Avila, in quibus adhuc per Dei gratiam Episcopalis Cathedra perseverat, eadem tyrannide occupatæ, à sua similiter gloria exciderunt. Ceterum in mutatione hac Nos ex consueta Sedis Apostolicæ dispensatione juxta fratrum nostrorum consilium & bonori Dei & animarum saluti duximus providendum, ne aut illis Christianorum reliquiis proprii capitis deesset unitas, aut tam nobilis Ecclesiæ Pontificalis omnino deperiret auctoritas. Ob majorem igitur B. Jacobi Apostoli reverentiam cujus glorioso corpore vestra Ecclesia decoratur, & ob præcipuam personæ tuæ dilectionem, supplicante Nepote nostro Illefonso Hispaniarum Rege, & fratribus nostris H. Portugalensi Episcopo, ac P. Cluniacensi Abbate, necnon & Laurentio Ecclesiæ vestræ Canonico, præfatæ Metropolis dignitatem honorabili ac Cleri & populi multitudine abundanti, Compostellanæ Sedi auctore Deo concedimus: ejusque suffraganeos qui vel modo sedes proprias obtinent, vel in futurum (Domino miserante) obtinuerint, tibi, charissime frater, & Coepiscope Didace, tuisque successoribus, Metropolitano jure ordinandos regendosque subjicimus & in Civitatibus illis quæ proprios olim Antistites habuerunt, si Cleri & populi multitudo & vota meruerint Episcopos ordinandos, liberam vobis concedimus facultatem. Vestra igitur interest ita deinceps Ecclesiam Romanam diligere, ita in ejus obedientia & fidelitate persistere, ut in Anno 1120

ejus

Anno *ejus benevolentia & liberalitate Archiepiscopi constituti, hu-*
1120 *jus gratia dignitatis inveniamini digniores. Si qua ergo in futurum Ecclesiastica Sæcularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate agnoscat, & à Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu-Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat: obedientibus autem atque servantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.*

FIRMAMENTUM EST DOMI-NI SANCTI TIMENTIBUS EUM. (around the seal; printed: left "TIBUS EUM.", top "FIRMAMENTUM", right "EST DOMI-", bottom "-NEMIT SAN")

SS. PETR.	SS. PAUL.
CALIX- PP.	TUS II.

Ego Calixtus Catholicæ Ecclesiæ Episc.

Benevalete.

Datis Valentiæ per manum Grisogoni Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diaconi Cardinalis ac Bibliothecarii IV. Kal. Martii, Indict. XIII. Incarnationis Dominicæ anno M.C.XX. Pontificatus autem Domini Calixti Secundi anno II.

De Suffraganeis Episcopis. *Cap.* 17.

C*Alixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus & Coepiscopis G. Colimbriensi, J. Salamanticensi salutem & Apostolicam benedictionem. Commissi nobis officii auctoritas nos compellit, ut pro Ecclesiarum omnium sta-*

ſtatu ſolliciti per Dei gratiam exiſtamus. Idcirco fratres charisſimi tam vobis quam veſtris Eccleſiis duximus providendum, ut ſecundum Suffraganeorum Epiſcoporum conſuetudinem caput ad quod debeatis recurrere habeatis. Porro ſolicitudinem hanc venerabili fratri noſtro & Coepiſcopo Didaco Compoſtellano providimus injungendam. Præcipimus itaque fraternitati veſtræ, ut ei ſuper vos & reliquos veſtræ Provinciæ Epiſcopos & Parochias Archiepiſcopo ex liberalitate Sedis Apoſtolicæ conſtituto plenam deinceps obedientiam & reverentiam deferatis, & B. Jacobi Compoſtellanam Eccleſiam matrem veſtram in poſterum cognoſcatis. Dat. apud Caſtrum Criſtam VI. nonas Martii. (Anno 1120) Anno 1120

De Legatione Bracarenſis & Emeritanæ Provinciæ. *Cap.* 18.

2 *CAlixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Dilectis fratribus & Coepiſcopis, Abbatibus, Clericis, Principibus, & ceteris fidelibus per Emeritanam, & Bracarenſem Provincias conſtitutis ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Antiqua Sedis Apoſtolicæ inſtitutio exigit, & charitatis debitum nos compellit, eos qui & prope & qui longe ſunt poſiti viſitare, & ſaluti omnium ſolicite providere. Quamobrem filii in Chriſto charisſimi neceſſarium duximus venerabili fratri noſtro D. Compoſtellano Archiepiſcopo in partibus veſtris vices noſtras committere, qui una vobiſcum quæ apud vos fiunt Eccleſiaſtica negotia diligenter audiat, & opportunitatibus veſtris & Eccleſiarum veſtrarum ſedula ſuſtentatione provideat. Rogamus itaque univerſitatem veſtram & præcipimus, ut eum tamquam Vicarium noſtrum reverenter ſuſcipere atque debita ei humilitate obedire ſicut B. Petri filii procuretis. Præterea cum opportunitas Eccleſiaſticæ utilitatis exegerit, ad ejus vocationem conveniatis, & Synodales cum eo conventus ad honorem Domi-*

Anno 1120 *ni celebretis, quatenus collaborantibus vobis corrigenda corrigere, & confirmanda possit per Dei gratiam confirmare. Dat. Valentiæ III. Kal. Martii.* (Anno 1120)

Speciales literæ Calixti Papæ ad Compostellanum Archiepiscopum.

3 *CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Et personam tuam & commissam tibi Ecclesiam quanta dilectionis gratia complectamur, operum exhibitio manifestat. Tibi enim super Emeritanam & Bracarensem Provincias vices nostras commisimus, & B. Jacobi Ecclesiam Metropolitanæ dignitatis gloria decoravimus. Hortamur itaque fraternitatem tuam, & monemus in Domino, ut Romanæ Ecclesiæ beneficium recognoscas, & injunctam tibi obedientiam, ita, cooperante Deo, adimplere studeas, quatenus & illis quorum tibi cura commissa est salubriter providere, & B. Petri semper possis gratiam promereri. Datis Valentiæ III. Kal. Martii.* (Anno 1120)

Quod ab hac die vocatus est Archiepiscopus. Cap. 19.

HÆC Privilegia translata maximo cum gaudio Compostellæ VIII. Kal. August. suscepta, in ipsa solemnitate passionis B. Jacobi coram omni Clero & populo in ejusdem Apostoli Ecclesia excelsá voce lecta sunt. Ab hac die prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus habitus atque vocatus est Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus. Nempe nativitatis Dominicæ anno M. C. IV. ex quo à Papa Paschali pallium Romæ adeptus fuerat, quot quibusque modis potuit ad adipiscendum Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopatum aspiraverat. Sæpius namque Romanam Curiam per amicos & per nuntios suos visitando, excellentissimum Romano Pontifici atque Cardinalibus univer-

versæque Romanæ Curiæ exhibuerat obsequium, sicut su- Anno
perius partim scriptum est. Quid enim memorem, quot & 1120
quanta de Thesauro B. Jacobi, & complura de suo, ut hoc tam sanctum & tam justum desiderium suum effectui manciparet, expendit? Quidve memorem tot & tam asperos labores atque timores Canonicorum suorum quos ipse frequentius ad Romanam mittebat Curiam, ut hoc nancisci valeret? Quorum quidem non modicam partem ego quoque *Girardus* expertus sum. Denique prædictus Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus tantam Romanæ Ecclesiæ exhibuit humilitatem, quatenus licet præ ceteris Hispaniarum Ecclesiis honore & divitiis sua polleret Ecclesia, omnes tamen humilitate & obsequio circa Romanam Ecclesiam transcendit. Quapropter testante Scriptura quæ ait: *Humilitas vincit omnia*: & alio in loco: *Qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur*, Apostolica B. Jacobi Ecclesia per humilitatem exaltata est. Nimirum omnipotens, cujus nutu disponuntur omnia, ita disponi voluit, ut qui hanc plantaverat vineam, ipse de fructibus ejus comederet, & in ejus gloria delectaretur: utputa prædictus Archiepiscopus olim hanc vineam plantaverat, & sæpius magno cum labore excoluerat, & in ejus tempore B. Jacobi Ecclesia hujus vineæ fructu gloriosa in Metropolitanam sublimata est dignitatem. Ipse quoque Archiepiscopus ad majoris culmen dignitatis, S. R. E. Legatus super Emeritensem & Bracarensem Provincias. O utinam divina pietas tam prompto tamque utili agricolæ vivendi spatium longius concedat, quatenus Deo auctore Ecclesia B. Jacobi consilio atque labore ejusdem agricolæ, ipsius quoque temporibus in majorem sublimetur dignitatem! O utinam quod adhuc intendit & desiderat vita sibi comite Compostellana adipiscatur Ecclesia! Amen.

Anno 1120

De reditu Portugalensis Episcopi, & de data Cruce. Cap. 20.

Circa id temporis prædictus Portugalensis Episcopus, repedare volens in Hispaniam cum B. (1) Cardinali atque Legato Rom. Ecclesiæ à Papa Calixto ad Hyberos misso, usque ad *Olorensem* Civitatem reversus est, ubi correptus febribus aliquandiu morabatur. Denique sanitati restitutus cum per Alpes ad Hispaniam reditum faceret, præsensit pluribus in locis præparatam esse sibi pedicam. Quippe cum eo ibant exploratores ob hoc à Rege Aragonense & ab Episcopo Jaccensi missi, qui illius adventum vel *Jaccæ* vel *Stellæ*, vel alias prænuntiarent, ut caperetur. Prædictus autem Cardinalis animabat eum ut secum veniret in Hispaniam. Sed *Pampilonensis*, atque *Lascurrensis* Episcopi, quibus Aragonensis Regis tyrannis admodum nota erat, Portugalensi Episcopo dissuadebant, ne in manus inimicorum suorum præscius incideret. Enimvero nec Romani Cardinalis præsentia, ceterorumve Episcoporum, nec pontificalis ejus dignitas liberarent eum ne caperetur: supra modum enim Rex Aragonensis Ecclesiæ B. Jacobi clericos habebat odio. Sapienti itaque usus consilio Portugalensis Episcopus confestim iter suum reciprocat, rediens ad Civitatem *Auxum*, & ab Auxo ad *Labordensem* Civitatem. Tunc depositis pontificalibus vestibus cum duobus vernulis, adhibito sibi quodam indigena, qui & barbaram linguam Blascorum, (2) & viam per invia noverat, Alpes ingreditur: inde per *Ispuciam*, & per *Navarram*, & per *Viscayam*, & per *Asturiam* præter mare quod extremis His-

(1) Bosso *vocabatur.*

(2) Vasconum *lego: nam etsi* Blascon *in Gell'a sit, non ad rem, cum Insul'a extra viam; nec peculiari, uti Vascones, lingua gaudeat, sed Gallis vernacula.*

Hispaniæ rupibus alliditur; nunc eques, nunc pedes præterit. In illis montium remotis atque inviis locis, homines truces, ignotæ linguæ, ad quolibet nefas prompti habitant, nec immerito locis asperrimis atque inamœnis homines efferi atque effrænes habentur: quippe hæc semita invia per rupes, per dumeta, per loca deserta viam ostendebat. Præterea mare ibi quædam brachia sua ad disterminandum Provincias porrexerat, & iter illac agentibus chaos magnum firmatum est. Verum enimvero Portugalensis Episcopus nec locorum asperitatem, nec incolarum atrocitatem, nec brachiorum Oceani circumquaque porrectorum tumentem sævitiam pertimescens, beati quippe Apostoli Jacobi confisus suffragiis, per devia montium, vallium, atque marium, *Carrionem* usque pervenit. Sicque publicæ viæ redditus præduce Dei gratia incolumis Compostellam usque remeavit: ubi à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & S.R.E. Legato & ab ejusdem Ecclesiæ Canonicis honorifice cum procesſione susceptus est. Deinde super altare B. Jacobi bullata supradicta privillegia Archiepiscopatus & Legationis obtulit. Nempe Papa Calixtus prædicto Portugalensi Episcopo vices suas commiserat, videlicet, ut ipse Portugalensis Episcopus vice Domini Papæ Emeritensis Metropoleos & Legationis super Emeritensem & Bracharensem Provincias Privilegiis super altare B. Jacobi oblatis Compostellanæ Sedis Archiepiscopum cum cruce investiret. Quod ita factum est: nempe hoc unum nos latebat, crucem ad deferendum ante se à Papa Calixto prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & S. R. E. Legato fuisse concessam. Sed tunc nobis innotuit. Anno 1120

2 Præterea Portugalensis coram Archiepiscopo ejusque Canonicis qualiter in adeptione Archiepiscopatus atque Legationis per annum se habuerat, quot & quanta

 pas-

Anno 1120 passus fuerat, enarravit. Dixit etiam quantum adhuc addi oportebat, ut quæ minus fuerant, complerentur: scilicet prædicta arca aurea novem marcarum cum daretur à Portugalensi Episcopo & ab Abbate Cluniacensi Papæ Calixto credita & recepta est, quasi tota aurea, verum pars interior erat argentea. Quo comperto ad complementum XX. auri uncias Portugalensis dari pepigerat. Præterea quarta pars auri quod receperat Stephanus de Bisontio Camerarius Papæ, scilicet ducentas uncias, falsa esse comperta fuerat. Ea propter L. uncias auri dari oportebat, necnon dispensam itineris atque laboris quam dispenderat Portugalensis Episcopus, scilicet XXX. auri uncias. Hæc omnia videlicet C. auri uncias prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum ad complementum dare oportebat & dedit. Præterea idem Archiepiscopus Portugalensem Episcopum utpote pro tanto labore largius remuneravit. Ei namque atque vernulis suis contulit indumenta: ipsi etiam annulum pontificalem, præstimonia, & cetera retribuit: nimirum ex quo prædictus Archiepiscopus à Papa Paschali pallium adeptus fuerat, multa aurea & argentea & cetera pretiosa ut Compostellana B. Jacobi Ecclesia Archiepiscopatum haberet, distribuerat. Nempe Romano Pontifici, Romanis Cardinalibus, ceterisque in Romana Curia, necnon Canonicis, atque amicis suis, ad hæc iterum laborantibus, sæpius magna atque innumera distribuendo ad quod diu anhelaverat effectui mancipaverat: plurima quoque ut adepta possidere & cetera adhuc adipiscenda valeat adipisci, prædictus Archiepiscopus & S. R. E. Legatus frequenter distribuit. Utinam vita diutius comite per Dei misericordiam utpote fidelis dispensator, in opus simile plurima dispenset atque distribuat: quatenus ejus temporibus Compostellana B. Jacobi Ecclesia ad majorem sublimetur dignitatem.

De

De Navibus Sarracenorum captis ab Iriensibus. Cap. 21. Anno 1120

A Temporibus A. Regis bonæ memoriæ Sarraceni ab *Hispali*, ab *Almaria*, *Olisbona*, & à ceteris locis mari finitimis navigio in Gallæciam venire consueverant. Ecclesias destruere ac comburere, & quæcumque inde abstrahere, homines alios trucidare, alios vinctos ducere, mulieres, parvulos, captivare, cetera quæ sibi necessaria erant in prædam ferre, vineas, arbores succidere, domos incendere, castella etiam, sicut in Sancta Maria de Lancata, & in Sancto Pelagio de Luto accidit, crebris assultibus invadere atque irrumpere, erat eis præ manibus. Hac de causa à medio Aprilis usque ad medium Novembris littora Galliciani maris deserta & depopulata erant. Tantum Sarracenorum audacia hæc frequentabat! Qua propter prædictus B. Jacobi Archiepiscopus & S. R. E. Legatus dolore paterno compunctus, quoniam in partibus Gallæciæ homines nauticæ artis periti non habebantur *Arelatum*, *Genuam*, & *Pisam* nuntios suos miserat, qui ad se peritissimos navium artifices illinc venire facerent. Quid plura? Genuensis nomine Augerius peritissimus navium artifex duas naves quæ vulgo Galeæ dicuntur, in *Iria* composuit: in quarum compositione Archiepiscopus multam pecuniam multasque dispensas expendit. Eodem igitur anno quo factæ fuerunt, Irienses jussu & admonitione Archiepiscopi cum navita suo prædicto Augerio armati naves ingrediuntur, terram Sarracenorum adeunt, & versa vice trucidant, captivant, incendunt, succidunt. Denique quibusdam Sarracenorum navibus captis, destructis atque succensis, alias secum adducentes, aurum, argentum, Captivos, vestes abundantius defferentes, ad propria revertuntur. Ex tunc Ismaelitæ B. Jacobi provinciam nisi in multitudine navium invadere non audebant. Quodam denique tempore Sarraceni Hispalenses, & Olisbonenses in viginti navibus Provin-

Anno 1120 vinciam B. Jacobi invadunt, & multitudine sua vallati circumquaquo depopulantur; paucos tamen homines captivavere; alii enim ad montana confugerant. Tandem ceteris ad propria redeuntibus quatuor naves remanserant, hic in insulis, scilicet Ouras, Salvara, Flamia, (1) moræ indulgebant. Quod cum comperisset prædictus Compostellanæ Sedis Archiepiscopus S. R. E. Legatus propere Iriam adiit, Irienses convocat, jubet atque suadet eos ut instructis navibus Archiepiscopi atque suis Sarracenos perditum eant. Milites etiam suos hortatur, ut una cum Iriensibus in Sarracenos vires suas experiantur. Tunc Irienses instructis navibus alto se committunt, & circumquaque per insulas Ismaelitarum naves requirunt. Quas ut invenerunt, cis Castellum S. Pelagii de Luto, quippe applicuerant litori, & necessaria sibi in naves comportabant, & crebrescente jam crepusculo ne noctu aufugerent, aditus maris excubantes possederunt. Mane autem facto Irienses unanimiter accensi & præparati ad bella facto agmine, Sarracenorum naves invadunt. Quos cum vidissent eminus Sarraceni perpeti cursu ad se venientes, tonsis incumbunt, ad arma concurrunt, nec segnius ad bella parantur. Ceterum Irienses utpote aggressores audacius irruunt in Agarenos: vasto impetu ferreis rostris navium naves gentilium feriunt, sauciant, dissipant, & eodem congressu in eorum naves insiliunt: hos trucidant, alios in altum projiciunt, aliis utpote captivis miserentur. Ismaelitæ autem alii bellare, alii remigare, alii natando fugere tentabant. Interea quædam navis Sarracenorum velocior ceteris, ab ipsis navibus Iriensium elabitur, & sic aufugit; aliæ vero tres à Chris-

tia-

(1) *Libro 1. cap.* 103. Aonios *dicitur, & apud Plinium* Aunios: *vulgo* de Ons. *Salvara hodie* Salvora *ad ostium fluminis Ullæ. Cap.* 109. *num.* 5. *additur* Laonia, *quæ forte hic* Flamia.

tianis retentæ sunt. Interempti sunt ibidem XVI. Sarraceni, captivati centum minus duobus, præter arma & spolia, Christiani etiam qui à Sarracenis captivi deferebantur, soluti sunt. Tandem Irienses cum tribus captis navibus, cum captivis Ismaelitis, & cum spoliorum multitudine ad propria cum gaudio reversi sunt. Horum omnium quintam partem prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato, utpote Domino suo, cum his quæ ei ex navium suarum proprietate debebantur dederunt. Utinam alii atque alii Sarraceni sæpius tali omine captivatum Christianos veniant, ut quod Christianis facere consueverant, amodo in Agarenos convertatur.

ANNO 1120

De couto inter Ullam & Tamarim. Cap. 22.

EOdem tempore Regina U. venit in Gallæciam, ut quasdam discordiæ faces jam non modicum accensas extingueret. Quod patrocinio atque consilio prædicti Compostellanæ Sedis Archiepiscopi & S. R. E. Legati partim effectui mancipavit. Interea cum Regina Compostellæ indulgeret moræ, Archiepiscopus ad sublimationem & augmentationem Ecclesiæ B. Jacobi tam in sæcularibus, quam in Ecclesiasticis propensius anhelans, cum Regina consilium habuit, ut cautum inter Ullam & Tamarim prædictæ Ecclesiæ conferret. Quippe Compostellana Ecclesia circumquaque potestatem & imperium habebat, sed cautum inter Ullam (1) & Tamarim nondum habuerat. Quod ut fieret magnum & difficile ad impetrandum erat. Igitur ut Compostellana B. Jacobi Ecclesia cautum inter Ullam & Tamarim in posterum habeat, prædictus Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopus & S. R. E. Legatus dedit Reginæ U. de Thesauro S. Jacobi mensam argenteam sexaginta marcarum, & X. marcas argenti de suo. Dedit autem Regi-

(1) Uliam al. [illegible]

Anno 1120 gina hujusmodi cautum Ecclesiæ B. Jacobi inter Ullam & Tamarim scriptis firmis atque indissolubilibus, videlicet, si quis aliunde veniens inter Ullam & Tamarim absque Sajone Compostellani Archiepiscopi pigneraret, ut prædam inde abstraheret, vel alio modo cautum infringeret; pariet VI. millia solidos Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, ejusque Canonicis. Quod si aliquis de iis qui inter Ullam & Tamarim morantur absque Sajone Compostellani Archiepiscopi inter Ullam & Tamarim pigneraret, vel alio modo prædictum cautum infringeret, persolveret quingentos solidos prædicto Archiepiscopo ejusque Canonicis; quod in serie testamenti à Regina U. super hoc dati firmius atque plenius scriptum reperies. Dedit præterea eadem Regina Ecclesiæ B. Jacobi, scilicet Archiepiscopo ejusque Canonicis, terram de *Dormiana* per terminos suos cum hominibus & cum caractere suo, sicut in scriptis horum resonat. Medietatem quoque Insulæ *Laoniæ*, quam prædecessor bonæ memoriæ Didacus Episcopus amiserat, & aliam medietatem ejusdem Insulæ qua Ecclesia B. Jacobi in his guerrarum temporibus caruerat, utramque medietatem Insulæ Laoniæ prædicta Regina Ecclesiæ B. Jacobi, scilicet Archiepiscopo ejusque Canonicis, scripto firmo atque indissolubili contradidit. Horum omnium scripta atque testamenta in Catalogo B. Jacobi reservata habentur. Ut hæc, sic & alia, consilio atque prudentia prædicti Archiepiscopi & S. R. E. Legati B. Jacobi Ecclesia citius adipiscatur.

De ædificatione Honesti. Cap. 23.

QUamquam prædictus Archiepiscopus S. R. E. Legatus ad ædificationem & ad sublimationem Ecclesiæ suæ totus anhelaret, ut supra prætaxavimus, sæcularia tamen prout decebat proinde pertractabat, videlicet, ut Ecclesiastica tota animi intentione disponeret, & sæcularibus

bus quantum sua intererat curam adhiberet. Abolevit quoque quantum potuit pravas atque abolendas consuetudines: ex præcepto namque Regis Hispaniæ rustici à *Triacastella* usque ad Oceanum mare conveniebant ad ædificandos muros Castelli nomine *Honesti*, qui sine calcis linimento constructi ex minutis lapidibus trabibus interpositis ruinam assidue minabatur: verebantur nimirum Hispani, ne Anglici vel Normanigenæ, sive aliæ barbaræ gentes ex hac parte navigio Gallæciam aggrederentur. Quippe Honestum quasi quædam clavis atque sigillum est Gallæciæ: quod si exteræ gentes hunc locum sibi præriperent, munitione ibidem composita Gallæciam invadere atque depopulari præ manibus haberent: quod Hispaniæ Rex veritus dederat edictum, ut agricolæ à ripa fluvii nomine *Isii* usque ad mare, bis in anno ex consuetudine Honesti muros facile casuros atque ruinosos reædificatum tempore stabilito convenirent. Quod reædificatoribus his laboriosum atque difficile nimium & plusquam nimium erat. *Cresconius* tamen bonæ memoriæ Ecclesiæ B. Jacobi Episcopus idem Castellum turribus excelsis atque muro firmissimo partim munierat: successor quoque ejus Didacus Episcopus ejusdem Castelli partem ædificaverat: nihilominus tamen prædicti coloni certis temporibus reædificatum muros & turres confluere cogebantur: unde prædictus Archiepiscopus & S. R. E. Legatus admodum compatiens, participato consilio cum Adefonso Catholico Rege Hispaniæ, & cum genero ejus Comite Raymundo totius Gallæciæ Domino, necnon cum Canonicis B. Jacobi & cum Principibus Gallæciæ, prædictum Castellum firmissimo muro clausit & turribus excelsis munivit; sicut res indicat usque in hodiernum diem. O quam misericorditer! O quam gloriose egit, qui Gallæciæ colonos tanto labori obnoxios liberavit atque regii edicti consuetudinarium opus obliteravit!

Anno 1120

Anno 1120 *Quod Sarraceni voluerunt aggredi Honestum & de compositione majoris turris.* Cap. 24.

QUodam denique tempore Sarracenorum multitudo navigio Gallæciam aggreditur, & debellato, capto atque destructo Castello S. Mariæ de Lanzada ad debellandum & capiendum Honestum animos intendunt. Quippe tanta erat eorum audax multitudo! Quod ut innotuit prædicto Archiepiscopo, in ipsa solemnitate passionis B. Jacobi dum Matutinas psallerent, cursu percito velocissimum equm ascendens tribus tantum comitatus militibus Honestum adiit, ut priusquam Sarraceni Castellum invasissent aut obsedissent, Castellum ingredi posset, ceteri milites Compostellæ Cives eum post sequti sunt. Quod Ismaelitarum audaciam hebetavit. Sequenti tamen nocte eorum Princeps qui lingua sua Alcaida dicitur, liburnum conscendens cum XX. peritissimis atque expertissimis viris venit exploratum situm loci, munitiones Castelli, bellatorum multitudinem, ut si quæ minus firma comperiret, proximo diluculo cum exercitu suo debellare Castellum acceleraret. Sed ut satis circumquaque exploravit, & eo Archiepiscopum cum bellatorum multitudine adventasse præsensit, reversus est, & sic à proposito destitit, non ausus prædictum Castellum aggredi. Ea propter Archiepiscopus ab hac die secum excogitans pertractavit ut prædictum Castellum firmius muniret. Verebatur enim ne aut Sarraceni, aut aliæ gentes ex insperato prædictum Castellum ingrederentur, & circum circa B. Jacobi Provinciam impie edomarent. Accepto itaque consilio cum Canonicis suis & cum Gallæciæ Principibus turrim aliarum excellentissimam atque firmissimam in medio Castelli composuit: in cujus compositione maximos equidem sumptus fecit: nimirum fecit eam supereminentem ceteris, utpote caput & dominam totius Castelli, sicut enim aquila ceteras aves præcellit

lit atque dominatur, sic turis illa ceteras turres Castelli illius præcellit eisque dominatur. Scitum sane consilium: ceteras turres totumque Castellum turris illa, si necesse fuerit tuebitur, nec Sarracenorum aliarumve gentium incursus formidabit: & si quandoque S. Jacobi Archiepiscopus vel ejus Canonici ad prædictum Castellum venerint, sive (quod absit) inimicorum suorum impetum ab urbe sua declinaverint, in turre illa commorantes, utpote Domini, utpote fundi possessores, toti Castello præerunt & dominabuntur: versatilis equidem est rota fortunæ: nunc blanditur, nunc aspera minatur: ideo quisque quod sua refert operari satagat. Anno 1120

Quod construxit nova Palatia. Cap. 25.

PRædictus Archiepiscopus Ecclesiam B. Jacobi & in Ecclesiasticis & in sæcularibus valde sublimavit, augmentavit atque ditavit: magnæ equidem prudentiæ, magnæque perspicacitatis vir ad Ecclesiastica peritus & ad sæcularia satis providus, sicut usque in hodiernum diem patet. Præterea quoniam Palatia sua, in quibus Compostellæ morabatur, minus idonea erant (quippe illo confluebant Reges, Consules, ceterique Primates undecumque ad Compostellanensem venissent urbem) decebat ut Palatia idonea, immo regalia haberet, utpote S. Jacobi Archiepiscopus & S.R.E. Legatus. Fecit itaque Palatia secus Ecclesiam B. Jacobi, ampla atque excelsa, idonea itaque atque regalia, qui turbam Principum atque populorum, ut decet, capere sufficiant. In ejusdem quoque Palatii pilari fecit fieri puteum magnæ profunditatis miro artificio, ut res indicat: sic namque consuetudo est ut in regalibus Palatiis aquam ad hauriendum præsto habeant pluribus usibus profuturam. Et quia ab his palatiis procul erat Chorus Ecclesiæ B. Jacobi, & laboriosum valde erat illi assidue descendendo & ascendendo ire ac redire; composuit Ca-

Anno 1120 pellam suam sursum super porticum ante quam fit moneta, in fronte Ecclesiæ B. Jacobi dextra egredientibus ab eadem Apostolica Ecclesia. Deinde consecravit eamdem Capellam in commemorationem B. Pauli Apostoli, B. Gregorii, B. Benedicti, & B. Antonini: prius namque antea quam fieret præsens B. Jacobi Ecclesia, altaria S. Benedicti, & S. Antonini fuerant in turribus, quas ad munitionem Apostolicæ Ecclesiæ fecerat *Cresconius* Episcopus ante veterem B. Jacobi Ecclesiolam. Has turres prædictus Archiepiscopus destruxerat, construendo hanc insignem Apostolicam Ecclesiam: ob hoc ipse B. Benedicto, & B. Antonino honoris vices recompensavit, ut quia eorum altaria destruxerat; eorum commemoratio in prædicta Capella haberetur, quod ita factum est.

De Concilio Compostellæ celebrato. Cap. 26.

Anno 1121 TRansacto aliquanto tempore prædictus Compostellanæ Sedis Archiepiscopus & S. R. E. Legatus, V. idus proximi Januarii Concilium Compostellæ ex præcepto Domini Papæ Calixti celebrare stabilivit. Episcopos itaque & Abbates cum Principibus, super quos S. R. E. Legatione fungebatur, literis suis ad Concilium vocavit, videlicet P. Lucensem, M. Mindunienscm, P. Astoricensem, D. Auriensem, A. Tudensem, P. Bracarensem, G. Collibriensem, G. electum Salamanticensem, P. electum Avilensem, & eorum Abbates. Ex quibus quidam cum prædicto Concilio non interessent, nec pro se nuntios mitterent, sententiam in eodem Concilio super eos promulgando, Pontificale atque Sacerdotale Officium eis interdixit, donec ei satisfacerent.

De literis Domni Papæ. Cap. 27.

EOdem tempore Papa Calixtus ex dilectionis affectu prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato has subscriptas misit literas.

Ca-

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato, salutem & Apost. bened. Speciali fraternitati tuæ statum nostrum, & quæ circa nos sunt, pro dilectionis affectu decrevimus specialiter indicare. Nos siquidem postquam in Urbe honorificentissime suscepti fuimus, in Beneventanas partes, & inde in Apuliam usque Barum descendimus. Apuliæ Ducem, Capuæ Principem, & alios Comites & Barones terræ in homagium & fidelitatem suscepimus. Ad Urbem postea prospere redeuntes, B. Petri Ecclesiam quam fideles nostri de inimicorum manibus liberaverant, visitavimus. Super altare B. Petri Missarum solemnia celebravimus, & in eadem Ecclesia Presbyterorum, Diaconorum & Subdiaconorum ordinationes largiente Domino fecimus. Nunc secure atque pacifice per Dei gratiam in Lateranensi Palatio permanemus. Rogo itaque frater charissime, ut Matrem tuam Romanam Ecclesiam, sicut bonus filius diligas, adjuves, & sustentes. Sane dilectissimum nepotem nostrum Illefonsum Regem dilectioni tuæ attentius commendamus, rogantes, ut eum secundum datam tibi à Domino sapientiam consiliari studeas & juvare: per hoc enim personam tuam nos præcipue diligemus, & in tuis te petitionibus libentius audiemus. Præterea præsentium latorem D. Abbatem amore nostro amplius habeas commendatum. Dat. Laterani II. Kalend. Januarii.

Anno 1121

De literis Patriarchæ. Cap. 28.

HAS quoque literas misit eidem Archiepiscopo Veramundus Patriarcha Hierusalem.

De oppressione Civitatis Hierusalem.

VEramundus Dei gratia Patriarcha Hierusalem & G. Prior gloriosissimi Sepulchri, & Conventus Canonicorum ejusdem loci, Didaco Dei nutu S. Jacobi Archiepisco-

po,

Anno 1121 *po, & S. R. E. Legato, & Venerabili ejusdem Sedis Canonicorum Collegio, cum omnibus sibi subjectis Abbatibus, Clero, Baronibus, & populo, videre bona Domini in terra viventium. Vestræ bonitatis & prudentiæ fama sæpe ad nostras aures pervenit: sed nuper adveniente fratre nostro R. & eadem nobis referente, & his majora, ardentius vestræ sanctitatis amor in cordibus nostris inolevit: & quia nuntios suscepistis, & eos honeste tractastis, beneficia exhibuistis, in nostri loco ob amorem Dei & gloriosi sepulchri reverentiam verbo & actu, ut pius Pater, apud ceteros profuistis; cernui supplicamus & innumeras gratias Deo & vobis referimus, & ut eadem faciatis humiliter vestris affusi genibus postulamus. Sed quia vobis hæc recompensare nequimus, pro vobis ut pro statu Ecclesiæ vestræ assidue orare decrevimus, & eadem à vobis accipere obsecramus. Orationibus namque vestris & armis temporalibus muniri, eleemosynis vestris ceterorumque fidelium sanctis exhortationibus vestris esurientes refici exoramus: neque hoc sine magno mœrore scripsimus: nostris enim exigentibus peccatis solito crebrius diversis plagis Deo permittente affligimur. Cælum namque quadriennium est atque more solito non dedit nec terra nostra fructum suum. Si quid terra, etsi parum produxit, locusta & bruccus, cujus non erat numerus, spicas cum stipulis consumpsit. Quid referemus hostiles incursus? Undique Sarracenis vallamur. Ab Oriente namque est Babylon: ab Occidente Ascalon: in litore maris Assur: Damascus à Septentrione. Quid perfida regna & cetera innumerabilia sine intermissione nos impugnantia narremus? Quotidie invadimur, quotidie trucidamur, captivamur privati capitibus, feris & avibus tradimur, ut oves vendimur. Quid multa? Pro nomine Jesu antea quam Civitatem Sanctam Hierusalem, & Crucem dominicam, & Sanctissimum Christi Sepulchrum deseramus, mori parati sumus. Quare quid in tanto discrimine positis necessarium sit, compuncti mi-

misericordia perpendite. Clarissime Archiepiscope vestris prostrati genibus, effusis lacrymis, heu quantis! vos efflagitamus, nobis subvenite. O gloriosissime athleta Dei! Moveant vos preces nostræ: moveat vos lamentabilis clamor Monachorum, Canonicorum: moveant vos lacrymæ viduarum, & orphanorum: audite gemitus compeditorum: perveniat ad vos lamentabilis planctus pauperum per plateas Hierusalem jacentium: descendat ad intima cordis incomparabilis labor militum, heu paucorum! Quid passiones dicemus peditum! Inclusi sunt in turribus, & in muris Hierusalem, & in terræ cavernis, quotidie pro vobis orantes & vestrum auxilium expectantes, quasi columbæ ad fenestras suas, soli Domino vacantes: quibus potestis respicite oculis super omnia sacrosancta loca Dominicæ Passionis, Resurrectionis, & cetera, vestras excitent mentes. Venerabilis pater cur in Hierosolymis pro nomine Jesu dubitatur mori, ubi Dei filius pro nobis non dubitavit expui, crucifigi? Ad hoc Deus suum negotium credimus vos reservavit explendum. Ergo dilectissime frater, cum clero & populo vobis commisso, laborate ut in exercitum Christi veniatis, nobisque celerrime succurratis, aut si ipsi venire non potestis, transmittite quos valetis. Deo teste, neque hoc sine magno mœrore scripsimus. Nemo enim à muris Hierusalem aut à ceteris locis audet exire, nisi cum armata manu militum, aut peditum, spatio unius miliarii & eo minus. Quibus cogimur dividere quæ solebamus comedere. Certe usque ad portas Hierusalem Sarraceni venire vix trepidant: quare si venire differtis, timemus plangetis planctu magno super mortuos Hierusalem, heu sero! quia non fuit qui adjuvaret: nec immunes nostræ mortis eritis, quia advocati succurrere noluistis: nil vero jam nobis restat nisi mortem subire, aut si licuerit, fugiendo mare transire: quod absit. Quid agendum sit, attendite: si enim clamorem nostrum non audissetis, aut nuntios vel cartas nos-

Anno 1121.

Anno 1121 *nostras non vidissetis, forsitan aliquam excusationem haberetis: sed amodo qualem? Venite, venite. Quicumque in nostrum auxilium venerint, omnium peccatorum unde pœnitentiam acceperint, vincula auxilio Dei relaxamus, & imponimus super humeros Agni qui tollit peccata mundi. Quanta benedictione qui venientes, aut venire volentes adjuvant, aut eis sanum consilium veniendi dant, aut eorum causas in pace custodiunt, sunt replendi, perpendite: quanto vero gladio anathematis disturbatores aut causarum eorum raptores sunt feriendi, ut justus judex animadvertite. Valete.*

De discordia & reconciliatione Archiepiscopi & Reginæ.
Cap. 29.

EO tempore Regina U. venit in Gallæciam, ut quorumdam Principum rebellionem obtunderet, & Gallæciam œstro discordiæ accensam sedaret. Cœpit itaque Comitem M. & compedibus coercuit, donec per manum prædicti Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopi, Castella ei reddidit, & pecunias exolvit immensas. Post hæc Regina Compostellæ diutius moræ indulgente, discordiæ scintilla cœpit pullulare inter Archiepiscopum & Reginam. Ajebant enim quod Regina dolose machinaretur captionem vel necem Archiepiscopo, si posset. Hujus rumoris causa Archiepiscopus armata militum ac civium manu circumvallabatur. Hujus doli argumenta quidam de familia Reginæ cum forte aulæ secretiora, utpote intestinus adisset, audierat, & ea cuidam præcordiali suo de familia Archiepiscopi serio narraverat. Cum autem fama super hoc crebresceret, quæsitum est, à quibus tanti mali incendium exortum fuisset. Tunc prosiluit in medium ille de familia Archiepiscopi, miles videl. & quid, vel à quo, vel qualiter audisset patefecit: quippe malebat prodere consilium, quam Dñm. At ille qui Regii doli argumenta prius propalaverat, videns pœ-

pœnam merito sibi adhibitam, si accusatori suo assensum Anno
præberet, & tanti facinoris auctorem se profiteretur, cœ- 1125.
pit attentius detestari & jurare se numquam talia protulisse. Quid plura? Non imperante Archiepiscopo, sed neque prohibente, duellum inter eos judicio Reginæ commissum & potito denique Archiepiscopali milite victoriæ triumpho, & Reginæ milite (cassatis Archiepiscopi precibus) juste excæcato, quod antea de proditione sub velamine referebatur, remota suspicione revelatum palam habetur. Regina tamen quibuscumque modis poterat se talia nec molitam fuisse nec voluisse asserebat. Tunc ut nebulam quæ inter se & Archiepiscopum erat funditus removeret, precibus supplicare cœpit Archiepiscopum, adhibitis sibi adjutoribus Henrico Abbati S. Joannis de Angliaco, & Stephano Cluniacensi Camerario, magnæ scientiæ atque auctoritatis viris. Per hos Regina pacis confœderationem inter se & Archiepiscopum reformari anhelavit. Sciebat enim quod nisi per Archiepiscopum, Gallæciæ Regnum nullatenus habere poterat: propterea tam per se, quam per dictos coadjutores, quam per alios, satagebat quatenus Archiepiscopi patrocinio nequaqnam careret. Horum atque aliorum supplicationibus interpositis, Archiepiscopus Reginæ precibus condescendit. In præsentia itaque ac testimonio Abbatis Angliacensis, atque Camerarii Cluniacensis, qui tunc temporis Compostellæ aderant, Regina concordiæ fœdus cum Archiepiscopo stabiliendo sanxit, & se ei fidelem & amicam coram prædictis testibus fore spopondit: & addidit quoque prædicto Archiepiscopo totius Gallæciæ dominium. Omnes Principes suos ei hominium facere jussit, & ita factum est. Profecto ex præcepto Reginæ Arias Petrides Princeps Lupariæ, Federnandus Joannis, Veremudus Suarizi, Joannes Didacides, ceterique Principes Gallæciæ, fecerunt hominium prædicto Archiepiscopo &

Anno S. R. E. Legato, & se & sua ejus dominio fideliter suppo-
1121 suerunt, hunc Dominum, hunc Patronum, hunc Regem, hunc Principem salva fidelitate Reginæ, cujus nutu hæc fiebant, sibi proponentes. Addiderunt & quod si Regina injuriam vel violentiam in Archiepiscopum facere præsumeret, omnes prout eis præcepisset Archiepiscopus rebelles Reginæ adversarentur, & fidele hominium Archiepiscopo exhibentes fideliter obsequerentur. Quod ita fore ab eis jurejurando sancitum est. Precibus quoque Reginæ hujus fœderis conditioni additum est, quod si Regina horum rea quolibet dolo haberetur, Abbas Angliacensis, & Camerarius Cluniacensis, utpote tantæ reverentiæ, tantæque scientiæ personæ, Domino Papæ, Abbati Cluniacensi, Episcopis, Regibus, atque Principibus terræ, tanti fœderis seriem, tantæque proditionis abhorrendum facinus proclamarent; ut universos Reginæ, utpote tanti fœderis violatrici, infestos facerent. Ipsius quoque Reginæ compulsi precibus idem fœdus sanciendo fidei osculum dederunt Archiepiscopo, paciscentes, si Regina hujus fœderis rea foret; quibuscumque modis possent, tamquam prose ipsis, tantum nefas ulcisci anhelarent, & Archiepiscopo auxilium pro posse suo præberent.

De destructione Castelli Raneta, & alterius in ripa Isi.
Cap. 30.

EX hoc autem fœdere inter Archiepiscopum & Reginam, fidelitatis atque amicitiæ gratia adeo convaluit, quod Gallæciæ Regnum à rebellium tyrannorum rabie Archiepiscopus eripuit. Castella quoque quæ Ecclesiæ B. Jacobi inutilia & Reginæ infesta erant, fundo tenus diruit. In *Taberolo* namque Federnandus Petri Consulis filius Castellum nomine *Ranetam* composuerat. Cumque B. Jacobi Ecclesiæ in quibusdam adversaretur, ab Archiepis-

piſcopo dirutum eſt. Præterea Comes M. qui per manum Archiepiſcopi Reginæ evaſerat vincula, Regni ambitione accenſus, quod Reginæ captione coactus dederat, pronus ad omne nefas adipiſci nitebatur. *Caſtellam* (1) itaque, atque *Deciam*, montem *Roſum*, Lemavos, horumque affinia, guerræ ſtimulis inquietabat: quorum quidem non modicam partem violenter adeptus eſt. Compoſuit quoque Caſtellum in ripa *Iſsi*, quod honori B. Jacobi & publicæ viæ iter agentibus quaſi latro in ſilva inſidiabatur, utpote prædonum atque latronum domicilium. Cum autem inter Reginam & filium ejus Regem A. pacis atque dilectionis fœdus Archiepiſcopi inſtinctu reſtauraretur, cauſa Comitis M. extirpandi rebellionem, mater cum filio Gallæciam adiit. Deinde deprecatorias Archiepiſcopo literas direxerunt, quatenus ad edomandam prætaxati tyranni ſævitiam, auxilii manum porrigeret. Archiepiſcopus itaque collecta Compoſtellæ civium multitudine, adſcitis Gallæciæ Principibus qui ejus dominio ſuberant cum innumero militum atque peditum, Caſtellum in ripa Iſsi obſeſſum atque deſtructum properat: quod effectu nequaquam caruit. Eadem namque die qua obſeſſum eſt, Compoſtellani crebro aſſultu expugnantes, nec vulneribus armorum, lapidumve cedunt, nec obſeſſorum audaciæ parcunt: inſtant, irruunt, & ſanguinem obſeſſorum ſitibundi requirunt. Tandem ſauciatis atque peremptis intus quam pluribus, Compoſtellani uno impetu portas & muros Caſtelli irrumpunt, & Caſtellum ingrediuntur: hoſtes capiunt, eorum ſpolia diripiunt, & Caſtellum funditus deſtruunt. Hujus rei eventum Archiepiſcopus ceteris Gallæciæ Principibus dedit in exemplum, ne Caſtella prope honorem Eccleſiæ B. Jacobi ædifi- Anno 1121

(1) *Territorium ſcil. in Aurienſi Diœceſi ita nominatum.*

Anno 1121 ficare præſumant, neve cui obſequi debent, rebelles exiſtant. (1)

De poſterioribus juramentis factis contra priora. Cap. 31.

QUoniam Regina prædictum Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopum & S. R. E. Legatum poſteriora prioribus contraria totiens ſibi facere coegerat juramenta; duxit operæ pretium à Papa Calixto hujuſmodi literas habere, quæ etiam priora ſancirent, & poſteriora, utpote violenter extorta juramenta, irrita haberi facerent.

De confirmatione prioris juramenti & caſſatione ceterorum.

CAlixtus Epiſcopus ſervus ſerv. Dei. dilectis fratribus & filiis Epiſcopis, Principibus, Comitibus, Militibus, & ceteris fidelibus per Hiſpaniam, ſalutem & Apoſt. benedict. Egregiæ memoriæ Illefonſus Rex defuncto genero nobilis recordationis Raymundo Comite, fratre noſtro, filium ejus Regem inſtituit, & Regnum ei per juramenta potentium ſtabilivit, prout vos ipſi certius cognoviſtis: poſtea vero ipſius pueri Regis mater, prædicti Regis filia, cum eum coronari feciſent, alia juramenta prioribus contraria violenter extorſit, & ad filii ſui deſtructionem maternæ pietatis oblita, conatus ſui molimine intendit. Quod profecto quam impium ſit, & omni rationi contrarium, omnis ratione utens facile poteſt advertere. Nec puer enim avi ſui beneficio tam irrationabiliter defraudari, nec mater adverſus filium tanta debuit nequitia animari, ut per eam quod filio juraverant, ad aliud cogerentur. Apoſtolica igitur auctoritate præcipimus, ut pro ſequentis juramenti extorſione, quæ à prædicta Regina facta eſt, nullus omnino dimittat, quim filio ejus, primum obſervet inviolabiliter juramentum.

Cum

(1) *Hic neſcio qua Excriptorum oſcitantia intruſum pactum Mauritii Bracarenſis poſitum lib. 1. cap. 81. num. 3. pag. 145.*

Cum enim post jusjurandum legitime factum, aliud fieri non debuerit, quod postea contra illud extortum est minime observandum est. Dat. Veneriis IV. non. Martii. (Anno 1121) Anno 1121

Consilium B. Romani Cardinalis. Cap. 32.

BOsso S. R. E. Cardinalis, Apostolicæ Sedis servus & Legatus, D. Compostellano A. salutem. Visis dilectionis tuæ literis, & auditis Portugalensis Episcopi verbis, sicut nobis retulit fieri peroptamus: sed summopere tibi cavendum est, ne inconsulte incipias, quia undique tibi parantur insidiæ. Quo circa nostro potissimum utere consilio, sicut venerabilis frater noster Portugalensis Episcopus ex nostra parte tibi significabit. Crucem vero quam ut nobis fieri faceres, tibi per eum mandavimus, te ut diligenter & cito fiat, multipliciter rogamus. Ut autem concordiam & pacem cum Regina facias consilium damus, salvo tamen ordine tuo atque honore. Quod vero tibi mandavimus, ut Legatos ad Concilium mitteres, ideo fecimus, ut consilium quod per Portugalensem tibi dirigimus, per eos intimaremus. Vale.

De amicitia D. (1) *Romani Cardinalis.* Cap. 33.

DIdaco S. Jacobi Dei gratia Reverendissimo Archiepiscopo cunctis vitiis inimico D. S. Laurentii in Damaso Card. salutem puramque amicitiam. Quantum vestræ dignitati dilectissime Domine fidelis in omnibus extiterim, & proficuo vestro diligentissime studuerim, quamvis corporali sejungar absentia, & devote studebo dum vixero, incognitum non esse vobis existimo, ex quo in sancto contubernio vestro me fratrem annumerare dignati fuistis. Nunc autem quia quodam spatio terrarum dividimur ad invicem, & facies vestras diu desideratas videre nequimus, de

(1) *Deusdedit, de quo supra cap. 8.*

Anno 1121 de sospitate vestra aliquid intimare literis remissis non dedignemini, & negotia vestra quibus consilia vel auxilia subministrare potero, Canonico vestro mittere non pigritemini, quoniam operam libentissime dabo. Praeterea quemadmodum frater fratres, & Canonicus Canonicos, sicut amicus amicos suppliciter exoro, ut illud quod vobis commisi, pro solita vestra benignitate erga me faciatis per hujus Cartulae delatorem, & pro dilectione nostra sibi faciatis honorem. Petrum Cardinalem & Robertum Salernitanum saluta.

De amicitia P. Clun. Abbatis. Cap. 34.

REverendissimo totisque visceribus amplectendo patri Domino D. S. Jacobi Archiepiscopo & S. R. E. Legato frater P. fratrum Cluniacensium servus indignus. Devotissimae voluntatis obsequium, & fideles orationes vestra fidelis devotio & sincera dilectio quam erga nos habetis, multum nos vobis efficit debitores: referunt namque nobis fratres nostri à vobis venientes,quoniam nos semper in corde & in ore vestro sumus. Qua de re rogamus, ut Omnipotens Deus qui cordi vestro hanc inspiravit voluntatem, precibus & meritis Beatae Dei genitricis Mariae & Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & B. Jacobi, ante cujus sacratissimum corpus praesidetis, facultatem vos videndi nobis concedat, & antea quam de hac vita exeamus nos ore ad os loqui permittat. Itaque tam nos quam cuncta congregatio nostra in orationibus & eleemosynis & in ceteris beneficiis vestri memores semper sumus, & vobis Omnipotens Deus auctor pacis & amator pacem & prosperitatem concedat suppliciter rogamus. Scire autem volumus quoniam loco charissimi fratris nostri Domini Dalmacii, de cujus desolatione multum dolemus, praesentium latorem domnum Hugonem, quem plurimum diligimus, ad vos direximus, per quem etiam quoniam praecordialissimus nos-

noster est, omnem opinionem placitæ voluntatis vestræ nobis mandare poteritis. Christus Jesus Pontifex Summus, Pontificium vestrum in pace gubernare & sublimare dignetur. Valete. Anno 1121

De amicitia G. Ducis Aquitaniæ, & de ceteris.

2 G. (1) Dei gratia Dux Aquitanorum Jacobitano Archiepiscopo gloria & honore coronari. Prudentiam vestram nolo lateat quia Regina nihil omnium quæ coram vobis, & ut scitis, se facturam mihi promisit, executa est: quare repatriare festinavi. In reditu autem ad vos venire & vobis loqui non aussus fui, tum ipsius Reginæ, tum Regis Aragonensis metu: quod ægre passus sum. Nunc autem pervigilem vestri curam, quem multum diligo, quod re ipsa experiri poteritis qui omnes quos Hiberia continet vestri ordinis dignitate & potentia præcellitis, rogo ut Dei primum & mei gratia, & quia justum est, Reginæ filium sustentetis & defendatis, & ne exheredetur faciatis: relatum est enim mihi quia Rex & Regina pacificati sunt, & ut eum perdant confœderari. Nunc igitur æternam gloriam vobis in orphano illi opitulando adquirite, & de hoc ipso cum Petro Galliciensi Comite, & omnibus prædicti pueri amicis, loquimini: & si communicato nostri & eorum consilio eum defendere volueritis, laudo, ut in manu vestra & custodia remaneat. Si autem evidentia vestra viderit eum nec refugium, nec auxilium illud habere posse quomodo securus sit & in honore; amicitiam vestram supplex deprecor, ut eum mihi navigio mittere satagatis. Ego enim, si vixero, ut avi sui heres sit faciam. Quare de duobus istis, scilicet utrum eum manu tenebitis & protegetis donec veniam, an audito illorum quos dixi consilio videns non bonum eum apud vos es-

(1) *Guillielmus VIII. Aquitaniæ Dux.*

Anno 1121 esse, mihi mittendum disponetis, scripto mihi citissime resignate. Vigeat dignitas & probitas vestra.

Item de amicitia B. Romani Cardinalis.

3 BOsso S. R. E. Cardinalis & Apostolicæ Sedis Legatus, venerabili fratri & amico suo charissimo D. S. Jacobi Archiepiscopo salutem. Familiarissimam nobis amicitiam vestram, Romanæ Ecclesiæ, nobis, satis utilem & honestam esse comperimus: idcirco eam intima charitate & celebri memoria retinemus. De liberalitate vestra, charitate & reverentia à vobis B. Petro, & nobis exhibita, per nuntium nostrum fidelia præconia Domino Papæ mandavimus. Quod valde gratanter Dominus Papa suscipiens, sicut Clericus vester Laurentius, qui Curiæ intererat, vobis referre poterit, Coram omni Curia sua abunde gratias retulit, & circa vos & circa Ecclesiam vestram totius benevolentiæ benignitatem se exhibiturum promisit. De laboris nostri & exercitus Dei processu, sed & de Concilio quod apud *Tolosam* in Dominica sexagesimæ (1) (Deo annuente) celebrare disponimus, venerabilis frater noster *Magalonensis* Episcopus has vobis literas deferens, sicut familiaris noster vobis familiariter referet: pro quo rogamus ut reverentiam & obsequii gratiam illi nostra charitate exhibere curetis, per quem etiam cum redierit, omnem voluntatem vestram, & quidquid solertiæ vestræ ex nobis placuerit, per literas vestras nobis intimari rogamus.

Li-

(1) *Dies omnino diversus ab altero Concilii Tolosani vulgati: anni præcipue. Innuit ergo Bosso Cardinalis Tolosanum Concilium aliud post annum 1119. de quo solum apud AA. mentio.*

Literæ quas misit Flandrensis Comitissa Archiepiscopo pro nepotibus suis. Anno 1121

4 ARchiepiscopo S. Jacobi speciali Domino suo C.Flandrensium Comitissa salutem cum dilectionis obsequio. Prosperitate si fruimini, vobiscum gaudeo: adversitatem vero si quam patimini, vobis condoleo: ait enim Apostolus: *Gaudere cum gaudentibus: flere cum flentibus.* Multimodas dilecte Dñe. grates nobilitati vestræ confero in hoc quod filios (1) fratris nostri Comitis R. ut relatum est mihi, admodum, ut exigit adolescentia eorum, & ut competit nobilitati vestræ, benigne & misericorditer educatis. Nunc exoro bonitatem vestram, quatenus quidquid circa pueritiam eorum existit, si placet vobis, per scriptum nobis notificetis.

Consecratio M. Spinarensis electi in Abbatem. Cap. 35.

EOdem tempore Martinus S. Andreæ Spinarensis Monasterii electus, quod in Astoricensi situm est Diœcesi, ad Compostellanam venit Ecclesiam, ut à prædicto Archiepiscopo, & S. R. E. Legato, consecraretur in Abbatem: nempe Astoricensis Episcopus in prædictum inimicitias exercebat electum: ob hoc ejus electionem cassari, & eum Ecclesiastica adstruebat prælatione indignum. Sed electus ad Compostellanam convolavit Ecclesiam. Tunc Archiepiscopus, ne quasi injuriam videretur inferre Astoricensi Episcopo, misit ad eum literas suas, quibus Spinarensis electi adventum, adventusque causam significavit. Denique addidit si Astoricensis Episcop. aut alius sive Clericus, sive Laicus, prædictum haberet impetere Spinarensem electum, determinato tempore Archiepiscopi adiret præsentiam, ibique utrorumque causa justissime examina-

Ss re-

(1) *Alfonsum scil. & Sanciam, Raymundi Comitis, & Urracæ filios.*

Anno retur. Sed cum ad electi impetitionem neque Episcopus,
1121 neque alter accessisset; missis tamen ab Episcopo ne consecraretur literis, quia nemo per literas accusat, à prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato supradictus electus consecratus est in Abbatem.

De Adventu Reginæ in Gallæciam. Cap. 36.

IDem Archiepiscopus per eadem tempora Reginam tam per literas, quam per nuntios, solicitavit, ut in Gallæciam rediret. Conflaverant enim quidam Principes, discordiæ potius quam pacis amatores, rebellionem in Reginam & in ejus fautores. Construxerant quoque Municipia, & prout vires eis suppeditabant, concordiam vertebant in discordiam. Ceterum Archiepiscopus usquequaque illis oppositus effrænem illorum audaciam tutudit, & pacem quanto magis potuit reformavit. At ubi Regina cum filio suo (tunc temporis enim pacis fœdere connectebantur) venit in Gallæciam, Archiepiscopus cum exercitu suo & cum Compostellanis Castellum quod Comes Munio in ripa *Isii* construxerat, obsedit, & destruxit, necnon cetera Castella quæ tyrannica ejusdem Comitis vel aliorum tenebat rebellio, capta, & quædam destructa sunt. Tandem Regina venit Compostellam cum filio suo & cum Gallæciæ Principibus.

De adventu B. Cardinalis Compostellam, & de consecratione Abilensis electi. Cap. 37.

QUO tempore Bosso S. R. E. Cardinalis & Legatus, B. Jacobi limina visitavit, & ab Archiepiscopo prout decet honorifice susceptus est, & cum eo G. *Lascurrensis*. Episcopus; huc quoque ceteri confluxerunt Episcopi, videlicet, P. Bracarensis, A. Tudensis, D. Auriensis, P. Lucensis, M. Mindunienfis, H. Portugalensis, P. Segoviensis, S. Abilensis electus, ut à prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, utpote Suffraganeus ejus, con-

consecraretur in Episcopum: de cujus electione quoniam Anno 1121
illum forte fuisse electum ajebant, cum diutius tractaret, & coram tot idoneis Sanctæ Ecclesiæ columnis diffiniret, adhibito prædicti S. R. E. Cardinalis & Legati assensu, supradictus electus à Compostellano Archiepiscopo, & ceteris Episcopis consecratus est in Episcopum. Qui cum consecraretur hanc promisit obedientiam Compostellanæ Ecclesiæ ejusque Archiepiscopo: *Ego Sancius Abilensis Ecclesiæ ordinandus Episcopus subjectionem & reverentiam & obedientiam à Sanctis Patribus constitutam secundum præcepta Canonum Ecclesiæ Compostellanæ, rectoribusque ejus in præsentia Dñi. Archiepiscopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & supra Sanctum altare propria manu firmo.*

De Concilio apud Sanctum Facundum celebrando. Cap. 38.

POST ejus consecrationem Romanus Cardinalis & Legatus, Compostellanus Archiepiscopus & Legatus cum ceteris Episcopis, Regina & filius ejus Rex A. cum Gallæciæ Principibus de statu Sanctæ Ecclesiæ & Hispaniæ Regni admodum pertractaverunt: ad cujus rei dispositionem sanctius confirmandam eumdem Cardinalem apud S. Facundum octavo Kal. proximi Septembris Concilium celebraturum statutum est. Ad quod Concilium omnes Episcopi & Abbates à Burgis usque ad Oceanum vocati sunt. Sed cur S. Jacobi Archiepiscopus, & ceteri complures, ab hoc consilio se absentaverit, sequentia indicabunt.

De fœdere Archiepiscopi & Reginæ. Cap. 39.

INter prædictum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum S. R. E. Legatum & Reginam U. quanta concordiæ fœdera sæpius jurejurando sancita fuerint, paucis sæpius perstrinximus: timore namque & suspicione ne muliebris animus ad solita arma, scilicet ad fraudem, convolaret, Ar-

Anno 1121 chiepiscopus titillans inter se & Reginam fœdera pacis iterum atque iterum juramentis renovaverat, & renovata confirmaverat: hoc modo omnes fere Gallæciæ, Campaniæ, & Castellæ Principes illexerat, & eos jurejurando sibi obligaverat, si Regina prædictum Archiepiscopum vel caperet vel ab honore expellere tentaret, omnes qui jurejurando ne hoc fieret sanxerant, unanimiter Archiepiscopo opitularentur, & Reginæ adversarentur. Verum quis in Gallæcia veri & sancti amator? Quis justitiæ ceterarumque virtutum ibi sectator? Ibidem fere omnes comites fortunæ virtutum contraria sectantur, pauci admodum qui fideles habeantur: non est qui sectetur bonum, non est usque ad unum: quorum perfidiam expavescens Archiepiscopus, & quantum suæ possibilitatis erat præcavens in futurum En. Supra c. 29. Angliacensem Abbatem ipsius Reginæ contribulem, & S. Cluniacensem Camerarium acceperat hujus fœderis testes, & fide data confirmatores. Quidam quoque Cluniacensis Monachus, Girardus nomine, nuper inter Archiepiscopum & Reginam sanxerat fœderum connexiones, adeo quod Archiepiscopum reddiderat de timido fortem, de suspecto constantem. Quid non audet muliebris vecordia? Quid non præsumit serpentis versutia? Quid non aggreditur sceleratissima vipera? Quid audeant, quid præsumant, quid aggrediantur muliebria figmenta, Evæ protoparentis nostræ satis indicant exempla. Ruit in vetitum audacissima mens muliebris: sacrosancta violat, fasque nefasque confundit.

Quando Archiepiscopus precibus Reginæ ivit in Portugaliam. Cap. 40.

CUM itaque prædicta Regina ad contundendas sororis suæ Reginæ Portugaliæ vires, *Tudem* ire dispósuisset, supradictum Archiepiscopum, utpote Dominum & Patronum suum, utpote fidelissimum adjutorem & protecto-

torem suum blandissimis aggreditur precibus ut secum illo ire non recuset, ascito sibi exercitu suo & Compostellanis. Difficile quidem erat Compostellanos contra legis & plebis scita sua Tudem usque in expeditionem compellere. Sed tamen condescenderunt Archiepiscopi precibus ac muneribus, & cum eo omnes usque Tudem venerunt. Hoc autem Archiepiscopus attentius laboravit fieri, ut & Reginæ fidele & utile exhiberet obsequium, & debellatis ejus hostibus pacem reformaret Gallæciæ. Nempe Portugalensis Regina Tudem, & circumquaque olim invaserat, sibique ea mancipaverat. Quæ ut novit adventum Compostellani Archiepiscopi & Reginæ, ejusque exercitus, extemplo coadunato exercitu suo castrametata est in altera ripa Minei. Hinc exercitus Archiepiscopi & Reginæ considebat, illinc Portugalensium. Tunc Archiepiscopus, si Portugalensium, inquit, exercitum invadendi nobis detur copia, victoria est in manibus nostris. Ceterum Mineus utrumque disterminat exercitum, & hostibus nostris est tamquam murus: quare Compostellani & Irienses navigio tentent fluvium superare, & Insulam quæ Portugalensibus habetur propior (erat enim in medio fluminis Insula) præocupare festinent, alii navibus, alii natando superent fluvium. Hoc consilium profecto placuit Reginæ & Principibus ejus: nec mora, Compostellani & Irienses cum electissimis militum naves conscendunt. Portugalensium quæ per Mineum discurrebant, invadunt carinas, & prædictam Insulam audaci occupant congressu. Quod ut vident Portugalenses admirati effrænem Compostellanorum audaciam, castra deserunt, & in fugam versi sunt. Tunc exercitus Archiepiscopi & Reginæ fluvium transmeant, & Portugaliæ fines ingrediuntur, seseque ad prædam accingunt. Quid plura? Incendunt, rapiunt, & terram hostium hostiliter invadunt. Tandem Archiepiscopus ut cum Compostellanis ad Urbem suam redeat

Anno 1121

Anno 1121 dear Reginam compellat. Postquam, inquit, nostrorum superavimus acies inimicorum, ac superatas dispersimus, postquam Portugaliæ fines præter spem ingressi sumus, res ipsa exigit, ut cum Compostellanis ad propria revertar: mea namque non interest prædis atque incendiis interesse. Oportet ut Ecclesiasticis operam adhibeam. Ad hæc Regina: Sanctissime (inquit) atque Reverendissime Pater & Domine, tuum consilium, atque auxilium ad tantam nos promovit palmam victoriæ, quod & nostra recuperavimus, & quæ inimicorum fuerant possidemus: sola tui præsentia perterrefacit, & enervat nostrorum potentiam inimicorum. Quod si ad propria revertens te absentaveris, profecto nobis timendum est. Etenim inimici nostri vires resument, & victoriæ nostræ finis erit inglorius. Compostellani (non est enim Civium diutius in Castris morari) redeant ad propria: tui consilii & auxilii præsens nos dextera protegat & tueatur. His atque aliis Reginæ precibus condescendit Archiepiscopus, & reversis Compostellanis remansit in Portugalia cum militibus suis: ad quem B. S. R. E. Cardinalis & Legatus eo tempore hujusmodi direxit literas.

Invitatio ad Concilium. Cap. 41.

BOsso S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabili fratri & amico charissimo D. Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo salutem. Dilectionis vestræ literis gratanter acceptis de prospero Regis & Reginæ eventu Omnipotenti Domino gratias agimus: de industria, vestri quoque jure, consilio, & auxilio circa eosdem ad honoris vestri augmentum noster accenditur animus. Præterea memoriæ non excidat quod de disponendis negotiis Ecclesiasticis, & emendandis tot in partibus Hispaniæ enormitatibus ad B. Jacobi & vestrum specialiter consilium accedentes, Concilii locum & diem statuimus, ad quod sicut præsentialiter ore ad os, ita quoque præsentiam vestram literis præsenti-

bus

bus auctoritate Apostolica invitantes rogamus & in fideli- Anno 1121
tate Romanæ Ecclesiæ exhortamur, ut ab eodem Concilio nulla umquam occasio vos retentet: scientes quod si vos non adesse contigerit, & Concilium per vestri absentiam remanserit, vobis tantum Ecclesiæ detrimentum proculdubio adscribetur, & in futurum vobis hoc obesse timemus. Burdinum à Domino Papa captum * & Romam sicut meruit deportatum, ab his qui se vidisse testantur, audivimus. * Mens. April.

De captione Archiepiscopi in reditu à Portugalia. Cap. 42. Anno 1121.

POST hæc non modica parte Portugaliæ vendicata, Archiepiscopus & Regina obsederunt ipsam Portugaliæ Reginam in Castro nomine *Laniosio*, & castra usque ad *Dorium* protenderunt. Illis quoque diebus idem Archiepiscopus recuperavit in Portugalia honorem B. Jacobi, scilicet Bracaram, medietatem Cornelianæ, & cetera: & recuperata distribuit villicis suis. Archiepiscopo Compostellano in Portugalia morante in castris fama mali præsaga futuri murmurabat Reginam U. machinari captionem Archiepiscopo. Quod cum plurium instillatione audisset Archiepiscopus, utpote tantum tamque abominabile nefas, credere abhorruit. Ipsa quoque Portugaliæ Regina ei per nuntios suos indicavit captionem & modum captionis, inquiens: Caveat sibi Archiepiscopus etenim nisi caverit, soror mea proculdubio capiet eum. Quia intimi qui hujus consilio interfuerunt facinoris, ipsi mihi ejus enucleaverunt modum captionis. Qua propter ad quodlibet meorum, ne capiatur, confugiat Castellorum. Sin autem in navibus meis ad suam repedet civitatem: alioquin ex quo Mineum transmeabit, mancipabitur captioni. Hæc & his similia cum audisset Archiepiscopus noluit animum ad hæc credenda inducere, neque obsequio Reginæ se absentare: sed ait: Regina ut à me hanc suspicionis removeret nebulam, mul-

tis

Anno 1121 tis pacis ac dilectionis fœderibus jurejurando confœderata est. Præterea inter me & se tot tantosque hujus fœderis adhibuit testes & compactores, quod insani est animi talia credere. Sane ubi sanxi cum ea fœdus concordiæ, obnixe & fideliter ei famulatus sum, & famulabor. Quare ergo in tantum prorumpet facinus? Quare opus Judæ Iscariothides incurreret? Quare Deum & homines sibi infestos redderet? Quod si habet pro constanti in me manus injicere, & tamquam secunda Iezabel persequi utriusque terrarum Ecclesiæ membra; en melius est me sine culpa incidere in manus ejus, quam fœdera quæ cum ea stabilivi videar transgredi: potens est enim Deus me liberare de manibus ejus. Tandem Archiepiscopo & Regina cum exercitu suo à Portugalia revertentibus ventum est Limiam, & per Cellamnovam ad Castellam, quæ est in ripa Minei: tunc Regina, utpote doli artifex, magistra sceleris, præcepit diluculo, milites Archiepiscopi Mineum transmeare: ipsa vero cum Rege filio suo & cum Archiepiscopo post remansit: hoc autem machinabant, ne cum manus injiceret in Archiepiscopum, milites tanto facinori possent contraire.

2 Itaque ut Mineum transmeavit exercitus, & in altera fluminis ripa tentoria posita sunt, statim prædicta Iezabel in Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum manus injecit. Proh nefas! Nil veretur, nil erubescit mens pestifero illita veneno, nil abominabile refugit. Primo Archiepiscopus ne tantum aggrederetur nefas, nec sic à fide & veritate exorbitaret, cœpit eam admonere. Ceterum *in malivolam animam non intrabit sapientia & qui nocet noceat adhuc, & qui sordescit sordescat adhuc.* Audita Archiepiscopi nefandissima captione, mox Archiepiscopus Bracarensis, & Episcopus Auriensis, qui cum eo erant, perterrefacti fugam iniere. Hujus sceleratissimæ proditionis habuit Regina complices & coadjutores Comitem

Ro-

Rodericum qui perendie Hierosolymis redierat, Fredenandum Joannidem, Joannem Didacidem, Joannem Ramiridem, Oduarium Ordonidem, Ariam Petridem, & ceteros qui omnes ab Archiepiscopo tenebant præstimonia dato juramento se fore amicos ejus & fideles: fecerant insuper Archiepiscopo hominium hoc modo, si Regina in eum injicere manus, vel expellere ex honore præsumeret; omnes unanimiter cum quibuscumque possent Archiepiscopum, utpote Dominum & Patronum suum, adjuvarent infesti Reginæ. Quantam in Clericos, & in Milites, atque in famulos Archiepiscopi prædam ac dehonestationem fecerint proditores, ex ipsius capitis quilibet potest concipere læsione. Capti sunt cum Archiepiscopo tres fratres ejus Munio Gelmirides, Petrus, & item Petrus, & alii complures. Captus est etiam cum eo Veremundus Suarides. Anno 1121

3 Deinde ducitur Archiepiscopus ad Castellum Joannis Didacides, nomine *Orzilionem*, & abhinc sub tutela ejusdem Joannis, remotis jam à se Clericis & militibus suis, exceptis duobus, aut tribus, transfertur ad Castellum nomine *Ciram*: hoc siquidem prædictus Veremundus licentia Archiepiscopi & B. Jacobi Canonicorum in terra ejusdem Apostoli construxerat: sed nunc captione coactus Reginæ contulerat. Postquam rumor tanti sceleris Compostellam pervolavit, et in festivitate *S. Mariæ Magdalenæ* cum Missarum celebrarentur solemnia universorum animos concusit, quantus mœror, quanta mœstitia in Ecclesia B. Jacobi fuerit, meus utique stylus non sufficit enarrare. Confestim tota Civitas convolat ad Ecclesiam, flent, ejulant tantam in Dominum & in Archiepiscopum suum fraudem intentam: Reginam apostatricem pacis, & fidei violatricem, &, totius Hispaniæ perturbatricem appellant. Quidam nisi absolvat Archiepiscopum propemodum ei mi-

Anno 1121 nantur. Coadunatis denique clero & populo in unum consulitur, & ad Reginam ex communi consensu quatuor ex Canonicis & totidem ex civibus delegantur, sciscitaturi quare Archiepiscopum ceperit, vel super ejus libertatem quid animi habeat. Sed cor ejus tamquam cor Pharaonis induratum est. Sitit pecuniam, sitit & anhelat cruenta ejus rabies perdere B. Jacobi honorem. Sed Deus protegit sperantes in se. Postquam Clero & Populo Compostellæ renuntiatum est, quid animi haberet Regina circa Archiepiscopum, statim Canonici conveniunt in canonicam: adstringunt se juramento, ad liberationem Archiepiscopi omnimode se elaboraturos, & tam hereditates, quam facultates, si necesse sit, pro eo daturos. Quod etiam laicos ad idem valde animavit. Quis lacrymas totius Civitatis enumeret? Quis gemitus & obsecrationes quotidie in Ecclesia pro Archiepiscopo dicere sufficiat? Quis Clerum ac populum in mœrore etiam & angustia fuisse nesciat? Omnia plena lacrymis, omnia dessolata, omnia Pastore viduata videres.

4 Postquam Regina nocte Compostellam ingressa est altera die in qua erat *solemnitas B. Jacobi*, omnes Canonici deposito vultu & habitu solemni, nigris induti sunt cappis, & tristitiam repræsentantes lugubriter se habuerunt: quod valde fuit molestum Reginæ ejusque complicibus. Siquidem tantus Cleri ac populi tumultus in Apostolica sæpe fiebat Ecclesia, quod tanti sceleris auctores pœnam in caput suum reversuram vererentur. Deinde Canonici ac Cives ingenti supplicatione & obsecratione adeunt Reginam, ut quid de Archiepiscopo sit responsura respondeat. Ipsa quidem jam adepta erat Castella B. Jacobi, scilicet *Honestum*, & S. Mariam de *Lanzada* à Munione Gelmiride fratre Archiepiscopi, quem cum Archiepiscopo ceperat. Tunc Jezabel Clero ac populo quasi satisfaciens respondit: Ecce, in-

Inquit, cum Archiepiscopo placet fœdus inire, & ejus liberationem diffinire: videlicet aut de omnibus de quibus eum in causam vocavero Archiepiscopus mihi affatim respondeat, & satisfaciat, aut suæ captionis calumnia suo & Canonicorum juramento sepulta misericordiæ meæ attendat examinationem: horum unum eligat: alioquin in tempore captioni mancipetur. Hoc autem dolose ajebat, ut interim ad Castellum S. Mariæ de *Oteres* (1) eum transferri faceret, & honorem B. Jacobi fundo tenus pessundaret: Canonicos etiam & Cives alios vinculis mancipandos, alios omnibus expoliandos facultatibus, alios ab Ecclesia expellendos satagebat. Hujus bipartitæ rationis relatores Canonici cum civibus mittuntur ad Archiepiscopum, quibus vetuit Regina ne de ceteris cum Archiepiscopo haberent colloquium, neve amplius quam prædictam bimembrem rationem cum eo loquendi eis daret licentiam. Insuper misit cum eis speculatorem, scilicet Fredenandum Petridem Clericum suum, qui & eorum interesset colloquio, & ne amplius minusve cum Archiepiscopo miscerent colloquia, pervideret. Ut autem Archiepiscopus impiissimam Reginæ examinationem audivit, opus, inquit, in his nobis est consilio. Porro inquiunt ei, nec consilium nec colloquium amplius habendi vobis conceditur licentia. Tunc Archiepiscopus, Omnipotens, inquit, qui contritos & contribulatos respicit, consilium & auxilium nobis administrabit. Hæc autem quæ mihi retulistis mala sunt, idest, ut aut captioni mancipatus honore & rebus meis expoliatus contra leges & contra Canones cum Regina ineam judicium; aut tanti sceleris quod in me perpetratum est, proclamatione juramento sopita Reginæ animadversionem quasi misericordiam indeterminate & sine replicatione suscipiam, quæ quidem mi-

Anno 1121

(1) De Autares, *ut lib. 1. cap. 90. num. 3. prænotavimus.*

Anno 1121 misericordia impietas, immo scelus potius vocanda est. Qualem enim misericordiam circa Sanctam Ecclesiam ejusque membra habeat, ne longe petantur exempla, hujus rei effectus in me perhibet testimonium:. horum igitur neutrum mihi utile est: non est enim sanæ mentis aut tanti sceleris in Sanctam Ecclesiam perpetrati calumniam juramento contra Canones sopire, aut manifestam Jezabel impietatem pro misericordia habere. Dum hæc agerentur B. S. R. E. Cardinalis & Legatus misit has literas Archiepiscopo.

Consolatoriæ literæ ad Archiepiscopum in captione.

5 B. S. R. E. Cardinalis & Legatus. Venerabili fratri & amico in Christo charissimo D. Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo, Apostolicæ Sedis Legato, salutem & liberationem. Captionis vestræ fama primum non credita, sed postmodum certa relatione audita, vehementi mœrore tristes existimus, nec minus de tam subita & inhonesta doli perpetratione miramur. Nos quidem super tanta B. Petri & Romanæ Ecclesiæ in persona vestra facta injuria, Ecclesiasticæ ultionis justitiam exercere statim ut audivimus condigna animadversione voluimus: sed quibusdam amicis vestris & qui de hoc infortunio dolent non modice, quique de vestra liberatione spem habentes laborant, suadentibus, usque ad Concilium hanc vindictam distulimus. De cetero in eo qui dixit *confidite, ego vici mundum*: confidenter confidite: est enim & erit Ecclesiæ & vestra oratio ad Deum pro vobis. Per latorem præsentium, vel per quemlibet vestrum, quid nos agere super hac causa velitis, cito scribite.

De solutione Archiepiscopi.

6 INterea Reginæ filius Rex A. proditiosæ Archiepiscopi captioni, utpote qui eum baptizaverat & in Regem unxerat, admodum condolens, quomodo absol-

ſolveret tractabat: tanto quidem ſceleri interfuerat, ſed Anno
nec prohibere potuit. Ipſi quoque parabantur vincula, ſed 1121
peracta Archiepiſcopi captione. Cum Comite itaque P. nutritore ſuo, & cum Comite M. & quibuſdam aliis Gallæciæ Principibus colloquio habito, Compoſtella egreſſus eſt, eorumque Caſtra quæ in ripa Tamaræ fixa erant, adiit: quippe inter ſe ſicut præviderant, ſi Rex à matre ſua rebellionis cauſa ſejungeretur, volente nolente Regina protinus abſolveretur Archiepiſcopus: quod haud aliter fuiſſe indicat rei exitus. Poſtquam enim in Compoſtellana Urbe nuntiatum eſt filium à matre diſcordiæ cauſa diſceſsiſſe, Comitumque tentoria adiiſſe, ſtatim maternæ tyrannidis auſus contritus & confuſus eſt. Jezabel tanti ſceleris rea cum complicibus ſuis ad B. Jacobi Eccleſiam confugit. Sic rota fortunæ volvitur: animati exanimantur, exanimati animantur. Pars Reginæ confunditur & trepidat: Regis & Archiepiſcopi pars extollitur & exultat. Quantus tumultus, quantus diſcurſus, quantuſve animus perſequi homines Reginæ, ſpoliare, capere, omnibus fuerit, etiam qui viderit vix enarrare ſufficit. Concurrunt omnes in Eccleſiam ad Reginam contumeliæ verba in eam jacientes, & niſi abſolvat Archiepiſcopum majora ei minantes, omnes uno ore, una voce abſolvi citius Archiepiſcopum unanimiter proclamant. Quid plura? Regina prorumpit in lacrymas: hinc metu, hinc proditionis ſuæ caſſatione: jurat ſe coactam tantum nefas perpetraſſe: & totius facinoris culpam in complices ſuos transfert. Exclamat Archiepiſcopum abſolvi: & ſceleratiſsimæ captionis auctores vinculis debere mancipari. Dum hæc ita ſe haberent, ecce Joannes Didacides in cujus tutela Archiepiſcopus captus tenebatur: hic adductis ſecum quibuſdam Archiepiſcopi contribulibus captis, venerat ad Urbem, ut cum Regina haberet colloquium, quomodo in proxima nocte Archiepiſcopus ad

Caſ-

Anno 1121 Castellum S. Mariæ de *Oteres* (quod est in Valle Carceris) captus duceretur. Sed aliter Omnipotentis pietas prædestinat fieri : aliter humani impietas generis fore opinatur. Igitur Clerus & populus Joannem circumvallantes, & quasi captum ducentes, quantotius Reginæ intonant, ut remota ambage, velit nolit, Archiepiscopum jubeat absolvi, alioquin ipsa cum Joanne periculo succumbat. Tunc Regina coacta & nolens jussit absolvi Archiepiscopum. Joanne itaque populi multitudine circumvento, & ne aufugiat juramento astricto, itur properanter illum absolutum.

7 Ergo Regina cum complicibus suis nolente & coacta, absolutus est Archiepiscopus: Quo ingrediente Compostellam, licet non diutius quam per octo dies captioni mancipatus fuisset, quantum tamen gaudium, quanta lætitia in universis fuerit, Maronis facundia referendo succumberet. Si quid est universi sexus & ætatis, veniunt ei obviam, & fusis præ gaudio lacrymis, Patronum & Archiepiscopum suum videre & alloqui sitiunt : quem paulo ante dolebant ablatum, jam jam restituto congaudent. Gaudet tota Civitas, & quasi superato Caribdis naufragio tripudiat. Universus quoque Clerus solemniter præparati cum summo processionis honore honorificentissime eum susceperunt. Ipse denique completa oratione ante Apostolicum altare osculatisque fratribus, Reginam intra altaris ambitum latebras habentem adiit, & ait illi : " Scio quidem Regina quia pessimorum coacta consiliis nefas hoc aggressa fuisti : hoc me latet quam in hoc scelere causam habueris. Pius autem & misericors Dominus, apud quem nihil est impossibile, me ab hac liberavit captione : cujus exemplum imitando (ait enim : *Dimittite & dimittetur vobis*) quantum mea interest, quod in me egisti, si pœniteas, tibi dimitto & condono. Det quoque tibi

„ Deus

„ Deus animum, ut Castella B. Jacobi quæ violenter & Anno
„ injuste à nostris extorsisti, nobis reddas, & nobiscum pa- 1121
„ cem habeas. " His ita peractis postquam alter alterque dies processit, Archiepiscopus cœpit Reginam frequentius appellare, ut pacem secum iniret, & Castella B. Jacobi redderet. Verum Regina vehementer sitiebat pecuniam, & B. Jacobi Castella retinere ardebat: hæc est causa quare inter eos præcipue pullulaverit discordia, & maxima Gallæciæ pars guerrarum pessundata fuerit aculeis. Tamen Archiepiscopus sæpius Reginam interpellavit de pace & de concordia. Illa, ut est indomitus mulieris animus, nunc mille tam Clericos quam laicos dari sibi requirebat juratores, nunc totius civitatis & suburbii clerum ac populum: nec hoc nec illud, quoniam immensæ non dabatur ei copia pecuniæ, effectum habebat. Postquam Archiepiscopus Reginæ animadvertit animum, nec Castella reddere, nec sine immensa pecunia posse eam sedari intellexit, protinus cum Rege puero filio ejus pacem stabilivit, & ad recuperandum B. Jacobi honorem quanto magis potuit aspiravit. Praterea adscivit sibi plures Gallæciæ Principes, scil. Petrum Froylaz, & Munionem, & Guterrem, & Gumez Consules, Ariam Petridem Lupariæ Dominum, qui juramentum & hominium pro Regina Archiepiscopo fecerat, & ob hoc ei adherebat, Veremundum Suarez & ceteros, insuper Reginam Portugaliæ T. & Comitem Fredenandum: hos & alios habuit Archiepiscopus coadjutores ad recuperandum & ad tuendum B. Jacobi honorem. Interea S. R. E. Papa Calixtus eidem Archiepiscopo has direxit literas.

De

Anno 1121 De Episcopis suspensis quia non interfuerant Concilio, & de Bracarensi Archiepiscopo à legatione subtracto. *Cap.* 43.

CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. bened. Dignitatem & honorem tibi & Compostellanæ Ecclesiæ pro bono & utilitate concessimus: si fratres illi tuis nolunt obedire mandatis, nos gravamur. Et tu quidem jam de ipsis justitiam ex parte fecisti: * hortamur tamen fraternitatem tuam, ut Colimbriensem, Lucensem, & Mindunienſem, seu alios Episcopos, iterum diligenter commoneas, quatenus tibi studeant obedire humiliter: quod nisi infra quadraginta dies post commonitionem tuam fecerint, nos ex tunc datam in eos à te sententiam, donec satisfaciant, auctore Domino confirmamus. De Bracarensi autem charitati tuæ taliter respondemus. Sicut in partibus nostris fama est, & sicut in missis ad nos per P. Canonicum & Capellanum tuæ Ecclesiæ, literis ostendisti, Ecclesiam Bracarensem opprimere, & tibi ejus dignitatem vendicare, nimium concupiscis. Idcirco ejusdem fratris in parte hanc inobedientiam toleramus, donec tu & ipse auxiliante Deo aut per vos ipsos ad nostram præsentiam veniatis, aut sufficientes pro vobis in causa hac nuntios transmittatis. Terminum autem præsentationis hujus sequentis anni nativitatem B. Joannis Baptistæ deliberavimus. Prædictum nuntium tuum qui pro te fideliter laborasse cognovimus, dilectioni tuæ commendamus, rogantes ut eum pro amore nostro de caro deinceps habeas cariorem. Datis in territorio Tiburtino XI. Kal. Julii (Anno 1125)

* Supra c. 26.

Familiares literæ D. Romani Cardinal. ad Archiepiscopum. Cap. 44. Anno 1121

DIdaco Dei gratia Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato D. * S. R. E. Cardinalis, salutem & prosperitatem. Sciatis quod viso vestro nuntio admodum gavisi sumus, & pro Ecclesia B. Jacobi sicut decebat cum sociis & amicis nostris multum laboravimus; de cetero vobis mando sicut vester confrater & per omnia vobis fidelissimus, quatenus amodo Domino nostro C. & Curiæ ita serviatis, ut & quæ obtinetis obtineatis, & quæ nondum habetis habeatis. Me autem pro Ecclesia B. Jacobi incessanter & fideliter laborare, ne dubitetis. De rebus meæ Hebdomadæ quam in potestate vestra dimisimus, rogo ut per primos romarios qui ad nos venerint, mihi mittatis. Petrum autem vestrum Canonicum pro vobis & pro Ecclesia sua multum desudavisse in Curia, ne dubitetis: ob quam causam ut eum amodo cariorem habeatis rogamus. Valete. Per eum mihi VII. aureos ad sedandam Curiam, quam nimis iratam invenerat, accomodasse ne dubitetis.

* *Deusdedit.*

De amicitia P. Cluni Abbatis.

REverendissimo patri & in Christi charitate nobis conjuncto Dño. D. S. Jacobi Archiepiscopo & S. R. E. Legato. Fr. P. * Clun. fratrum servus indignus, devotissimæ voluntatis obsequium, & fideles orationes. Charitas quæ in corde vestro specialiter ardet, nequaquam erga nos & omnem congregationem nostram novit tepescere, vel frigescere, sed quodam nos semper præcipuæ dilectionis privilegio conatur diligere. Quamvis enim multarum tribulationum anxiemini, curis & sevissimis fatigemini guerris; & cum innumerabilium curarum anxietatibus gloriosa mens vestra pulsetur, & reddatur anxia; ita tamen nos benignissime ac devotissime pio amore specialiter amplecti-

* *Pontius.*

Anno 1121 titur, utpote quæ in folidifsima petra, quæ Chriftus eft, firmiter eft fundata, ut vos, pater charifsime, præcordialiter ac fingularem gaudeamus habere charum atque fidelem. Unde gloriofifsimam celfitudinis veftræ humiliter ac fincere imploramus excellentiam, quatenus domum Deí & B. Petri Apoftolorum Principis, cujus minifterium Deo auctore fufcepimus, ficut jam amare cœpiftis, diligenti inftantia ametis, ac pietatis ftudio amando fuftentetis, ut per ejufdem patroni intercefsionem & meritum fructum æternæ mercedis pofsitis adipifci perpetuum. Et hoc quoque non ambigat veneranda nobilitas veftra, nos omnino effe præcordialem ac fingularem amicum veftrum, & in Chrifti charitate dilectionis veftræ conglutinatum atque complexum, & in orationibus atque in ceteris beneficiis noftris, femper veftri memores fumus: & licet corpore à vobis abfentes, fpiritu tamen fumus præfentes. Defideramus etiam, & fi Deus concefferit omnino rogamus, ut domum Cluniacenfem quandoque per vos vifitare dignemini, quoniam volumus vos videre, & amplecti: optamus ut pariter nos videamus, qui pariter nos amamus, & tota congregatio noftra veftra fit, cujus vos totum effe beneficiis & devotione eximia oftenditis.

Item prædictus Card. ad Archiepifcopum.

D. Compeftellano Dei gratia venerabili Archiepifcopo D. tituli Laurentii & Damafi S. R. E. Cardinalis, indiffolubile amoris vinculum. Quanta dilectione, quantaque diligentia mifsi negotii veftri charifsime laboravimus, novitii nuntii fatis narrare ferio poffunt. Mandamus itaque vobis, ut fi quando negotia quælibet inftant vobis, uti fratribus noftris mittere non pigritemini, quoniam veftris femper imperatis fumus obedire parati: & follicite curam de negotiis veftris quafi de propriis noftris quotidie gerimus. Veftram igitur benignitatem fuppliciter exo-

exoramus, ut quod apud vos est de Hebdomada nostra, per hujus Cartulæ delatorem, sive per alium fidelem nuntium mittere curetis, & ut hunc honorifice tractetis valde flagitamus. Præterea magnitudini vestræ, ut nostros dilectissimos fratres ex parte nostra salutetis, oppido supplicamus.

Anno 1121

Familiares literæ Calixti Papæ ad Archiepiscopum.

C*Alixtus Episcopus servus servorum Dei: Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Miles iste fidelis noster Guido votum habuit beatissimi Jacobi Apostoli Ecclesiam visitandi. Rogamus itaque dilectionem tuam, ut quandiu ibi fuerit, eum pro amore nostro commendatum habeas. Si qua vero nobis significare volueris, ei fideliter committere poteris. Dat. Later. III. Non. Julii.*

De Capitulis Concilii apud Sanctum Facundum celebrati. Cap. 45.

B. S. R. E. Cardinalis & Legatus Venerabili fratri & amico charissimo D. Compostellano Archiepiscopo Apostolicæ Sedis Legato, salutem. Literis nostris per Portugalensem Episcopum dilectioni vestræ directis, latore præsentium Romano milite à Dño. Papa ad Sanctum Jacobum orationis gratia veniente, præsentes iterum literas fraternitati vestræ transmittimus, ut per eum & vestram & pueri Regis voluntatem, & esse Domino Papæ per nos referenda scribatis. Concilii nostri apud S. Facundum (1) capitula quæ per Portugalensem vobis transmisimus, ita per ditionis vestræ partes teneri & observari præcipite, quemadmodum in Concilio sunt à nobis Apostolica sanctione firmata.

(1) Concilii, *indicti pro die 25. Augusti hujus anni* 1121. ex c. 38.

Anno 1121 *De P. Bracarensi Archiepiscopo facto Canonico in Ecclesia B. Jacobi.* Cap. 46.

* Pelagius. Circa id temporis P. * Bracarensis Archiepiscopus venit Compostellam: hunc à Compostellani Archiepiscopi legatione pro re ad tempus subtractum, prænotatum est.* Missis namque Clericis suis ad Papam Calixtum, * C. 43. relatisque quodam versipelli argumento inter Compostellanum Archiepiscopum & Bracarensem inimicitiis, pro re ad tempus ab ejus legatione, ut superius patet, Bracarensis subtractus est. Præcepit quoque Papa eidem Bracarensi per literas suas, ut honorem B. Jacobi in Portugalia, quem prædecessor ejus M. Bracarensis Archiepiscopus ab eodem Compostellano Archiepiscopo habuerat in præstimonium, & quem iste violenter retinebat, redintegraret. Ea propter Bracarensis Archiepiscopus cum Compostellano Archiepiscopo & S. R. E. Legato D. fœdus stabilivit dilectionis, & factus Canonicus Ecclesiæ B. Jacobi medietatem prædicti honoris ab eodem Compostellano Archiepiscopo recepit in præstimonium, quatenus aliam medietatem pro posse suo tueretur, sicut in hoc scripto resonat.

Ego P. Bracarensis Ecclesiæ Archiepiscopus persona videlicet mea, non Ecclesia, sicuti confrater & Concanonicus vester, suscipio à vobis Dño. D. Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo & S. R. E. Legato, & ab Ecclesia vestra in præstimonio, medietatem de Ecclesia Sancti Victoris, quæ dicitur Bracara, & medietatem S. Fructuosi, cum Villa Montelios, *& medietatem de Villa* Corneliana *cum omnibus appenditiis eorum, tali tenore, ut in vita mea teneam hæc omnia prædicta, & ad obitum meum Ecclesia vestra suscipiat ea, & quiete possideat à successoribus meis: aliam vero medietatem de hiis omnibus quam vos tenetis ad præsens, adjuvare, defendere & amparare ad utilitatem vestræ Ecclesiæ.*

ſiæ. Ego P. Dei gratia Bracarenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus propria manu confirmo. Hugo Portugalenſis Epiſc. ɔ. *Petrus Prior Bracarenſis Eccleſiæ* ɔ. *Nunus Bracarenſis Eccleſiæ Diaconus & Canonicus ſcripſit & confirmavit. Aliam ſcripturam habetis conſimilem.* Anno 1121

De G. Salmanticenſi Epiſcopo. Cap. 47.

G. * quoque Salmanticenſis Eccleſiæ electus, à Papa Calixto Romæ in Epiſcopum conſecratus, prædicto Compoſtellanæ Archiepiſcopo & S.R.E. Legato hanc obedientiæ ſanxit ſubjectionem. * *Geraldus.*

Ego G. Salmanticenſis Eccleſiæ Epiſcopus ſubjectionem & reverentiam & obedientiam à Sanctis Patribus conſtitutam ſecundum præcepta Canonum Eccleſiæ Compoſtellanæ rectoribuſque ejus in præſentia Domini Archiepiſcopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & ſupra Sanctum altare propria manu firmo.

Ad Cardinalem B. de ſolutione Archiepiſcopi. *Cap.* 48.

CAlixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili dilecto in Chriſto filio B. Presbytero Cardinali, Apoſtolicæ Sedis Legato ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Sæpe tibi ſcripſiſſe meminimus voluntatem fratrum noſtrorum eſſe, ut ad eos quantotius remeares. Verumtamen quia emergentia negotia nos compellunt, adhuc tibi quædam pro temporis opportunitate injungimus, per quæ diutius oportet te immorari. Significatum ſiquidem nobis eſt, quia nobilis memoriæ Ildefonſi Regis filia Urraca Regina chariſsimum fratrem noſtrum Didacum Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopum & noſtrum etiam in Provinciis quibuſdam Legatum dolo & proditione quadam ceperit, eumque Caſtella Eccleſiæ cum honoribus in illius dare poteſtatem coegerit: neque tamen ſic eum à captione dimiſſerit: quod profecto piaculum nullatenus à Dei eſt Eccleſia tolerandum. Noſti enim à Domino

de

Anno 1121 *de Sacerdotibus dictum*: Qui vos ſpernit me ſpernit, & qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. *Præſentibus igitur literis dilectioni tuæ præcipimus, ut eamdem Reginam remota dilatione commoneas, quatenus prædictum fratrem noſtrum liberum omnino dimittat. Caſtella & honores Eccleſiæ cum ſua integritate reſtituat, & de tanta præſumptione Deo ejuſque Eccleſiæ ſatisfaciat. Quod niſi infra quadraginta dies poſt commonitionem tuam adimpleverit, ſolicitudo tua convocatis aliis fratribus & Epiſcopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis ſententiam proferat, & in tota ejus terra divina omnia officia, præter infantium baptiſma & morientium pœnitentiam, interdicat, donec quod tam peſſime factum eſt, Eccleſiæ judicio plenarie corrigatur. Dat. Melfiæ Nonis Octobris.* (Anno 1121)

Ad Toletanum Archiepiſcopum de eodem.

2 C*Alixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri B. Toletano Archiepiſcopo Apoſtolicæ Sedis Legato ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Egregiæ memoriæ Ildefonſi Regis filiam Urracam Reginam manus ſuas ad novum & peſſimum facinus extendiſſe audivimus, & vehementius contriſtati ſumus. Significatum nobis eſt ſiquidem, quod chariſſimum fratrem noſtrum Didacum Compoſtellanæ Eccleſiæ Archiepiſcopum, & noſtrum etiam in quibuſdam Provinciis Legatum, dolo & proditione quadam ceperit, eumque Caſtella Eccleſiæ cum honoribus in illius dare poteſtatem coegerit, neque tamen ſic eum à captione dimiſerit. Quod profecto piaculum nullatenus à Deo eſt Eccleſia tolerandum. Noſti enim à Dño. de Sacerdotibus dictum*: Qui vos ſpernit me ſpernit: & qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. *Præſentibus ergo literis fraternitati tuæ præcipimus, ut eamdem Reginam, remota dilatione, commoneas, quatenus prædictum fratrem noſtrum liberum omnino dimittat. Caſtella & honores Eccleſiæ cum ſua*

sua integritate restituat, & de tanta præsumptione Deo ejusque Ecclesiæ satisfaciat. Quod nisi infra quadraginta dies post commonitionem tuam adimpleverit, fraternitas tua convocatis aliis fratribus & Coepiscopis, in eam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferat, & in tota ejus terra Divina omnia officia, præter infantium baptisma & morientium pœnitentias, interdicat, donec quod tam pessime factum est, Ecclesiæ judicio plenarie corrigatur. Dat. Melfiæ Nonis Octobris. Anno 1121

Ad Episcopos Hispaniæ de eodem.

3 *CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis per Hispaniam, salutem & Apostolicam benedictionem. Quotiens nova & viris Catholicis non ferenda per alicujus nequitiam oriuntur, manu sunt celeri extirpanda, ne vires in posterum, quod absit, sumant: ad quæ solicitiores existere nos oportet, quoniam licet indigni, Dei & Christi ejus locum in Ecclesia obtinemus. Significatum siquidem nobis est, quod Urraca Regina charissimum fratrem nostrum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, & nostrum etiam in quibusdam Provinciis Legatum, dolo & proditione quadam ceperit, eumque Castella Ecclesiæ cum honoribus dare in illius potestatem coegerit, neque tamen sic eum à captione dimiserit. Quod profecto piaculum nullatenus à Dei est Ecclesia tolerandum. Præsentibus itaque literis vobis præcipiendo mandamus, ut quando vel à fratre nostro Bernardo Toletano Archiepiscopo vel à filio nostro Bosone Presbytero Cardinali, quibus hanc causam commisimus, vocati fueritis; remota dilatione in unum convenire curetis, & eorum consilio in eamdem Reginam & in fautores ejus excommunicationis sententiam proferatis, & in tota ejus terra divina omnia, præter infantium baptisma & morientium pœnitentias, interdicatis officia, donec prædictum fratrem nos-*

Anno. *nostrum liberum prorsus dimittat, Castella & honores Ec-*
1121. *clesiæ restituat, & de tanta præsumptione Deo ejusque Ecclesiæ satisfaciat. Dat. Melfiæ nonis Octobris.*

Ad Reginam de eodem.

4 CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Illustri Reginæ Urracæ salutem & Apostolicam benedictionem. *Nisi gravissimam præsumptionem tuam corrigere summa cum festinatione curaveris, omnino tibi timendum est, ne Dei judicio gravissime feriaris: etenim manus tuas in Dei & Christi ejus Vicarium, venerabilem fratrem nostrum Didacum Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopum, & nostrum in Provinciis quibusdam Legatum; diceris extendisse, cui etiam amicitiam securitatemque promiseras. Cum scriptum sit de Sacerdotibus per Prophetam*: Nolite tangegere Christos meos, & in Prophetis meis nolite malignari. *Et iterum ipse Dominus dicit*: Qui vos tangit, tangit pupillam oculi mei. *Ex nobis ipsis perpendere possumus, quantum nequitia hæc Omnipotenti debeat Domino displicere, qui vel læsionem quamlibet in oculorum nostrorum pupillis absque gravi non possumus angustia tolerare. Ne igitur timenda illa divini judicii sententia feriaris, literarum tibi præsentium auctoritate præcipimus, ut prædictum fratrem nostrum, remota dilatione, liberum prorsus dimittas, Castella Ecclesiæ cum honoribus quos abstulisti, restituas, & de tanto facinore Deo, ejusque Ecclesiæ, humiliter satisfacias*: *alioquin pro certo cognoveris quoniam qui Sacerdotem suum oculi sui pupillam constituit, super te graviter ulciscetur, & nos per nos ipsos & per fratres nostros ipso auxiliante, tam de persona tua, quam de factoribus, & de tota terra tua, eam justitiam faciemus, quod alii exemplo tuo in posterum talia non præsument. Dat. Melfiæ nonis Octobris.*

Ad

Ad Regem de eodem. Anno 1121

5 *CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Charissimo nepoti suo Il. strenuo & glorioso Hispaniarum Regi, salutem & Apostolicam benedictionem. Omnipotenti Deo & Domino nostro Jesu-Christo gratias agimus, qui nos ægritudine gravissima laborantes, secundum miserationum suarum multitudinem pristinæ restituit sanitati: gratias etiam ei referimus quia infra urbem & extra urbem necnon & per totam Italiam fideles Ecclesiæ ita nobis uniti sunt, quod omnes nostræ parent humiliter voluntati. Verumtamen unum est super quod vehementissime contristamur, quia sicut audivimus Mater tua Urraca Regina, nec Deum timens, nec beatissimo Apostolo ejus Jacobo reverentiam exhibens, in Dei & Christi ejus Vicarium venerabilem fratrem nostrum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, & nostrum etiam in Provinciis quibusdam Legatum, te præsente manus suas sacrilega præsumptione extendit. Quanto autem dilectionis affectu idem frater noster te amplexus fuerit, & quo te olim amore educaverit, tua non debet nunc oblivisci nobilitas. Noveris etiam Dominum in Evangelio dicere*: Ego diligentes me diligo, & honorificantes me honorificabo. *Si ergo prædictus frater à pueritia personam tuam dilexit, si eam in quantum potuit sublimavit, & si per te multa & gravia perpessus est; tu eum fili charissime diligas & honores, & per te ac per fideles tuos omnino studeas ut à captione liber penitus dimittatur, quatenus exemplo hoc personæ aliæ te amplius diligant, vehementius de tua bonitate confidant, & se libentius pro tuo servitio defatigent. De cetero dilectionem tuam rogamus, ut sæpe nobis statum & incolumitatem tuam literis & nuntio intimare procures, quia si juvare te sufficienter non possumus, tuo tamen successui congaudemus: etenim te tamquam charissimum ac specialem Ecclesiæ filium, & tamquam carnem nostram,*

Anno 1121 *vera dilectione diligimus, & nostrum tibi consilium & auxilium libentissime ministrabimus. Omnipotens Dominus beatorum Apostolorum suorum Petri & Pauli, necnon & Jacobi precibus, ad honorem suum, & tuam salutem, personam tuam, & regnum conservet, & te ad vitam pervenire faciat sempiternam. Datis Melfiæ Nonis Octobris. Literas alias quas matri tuæ mittimus, ei per tuum facias nuntium præsentari.*

De reconciliatione Archiepiscopi, & Reginæ, & Regis pueri. Cap. 49.

HAS quidem literas miserat Papa Calixtus Bosoni Romano Cardinali & Legato, Bernardo Toletano Archiepiscopo & Legato, ceterisque per Hispaniam Episcopis, necnon Reginæ tanti sceleris auctori, & Regi filio suo ad deliberationem & restitutionem prædicti Compostellani Archiepiscopi & S. R. E. Legati. Idem namque Archiepiscopus jam nefandæ mancipatus captioni, direxerat nuntios ad nepotem suum P. Beati Jacobi Ecclesiæ Decanum, qui in Francia philosophicam disciplinam adiscebat, & indicaverat ei captionem, modum, & causam suæ captionis. Qui assumptis secum quibusdam Canonicis, qui secum studium frequentabant, venit *Cluniacum*: post hæc consilio atque auxilio Abbatis Cluniacensis, Conventusque, necnon Principum Franciæ atque Burgundiæ, qui summa dilectione Compostellanum amplectebantur Archiepiscopum adiit Papam Calixtum, ostendens ei ejusmodi piaculum quod Urraca Hispaniæ Regina fecisset in Compostellanæ Sedis Archiepiscopum & S. R. E. Legatum. Suo itaque & consociorum suorum instinctu, & quoniam inter Papam Calixtum, ante Papatum & in Papatu, & inter Compostellanum Archiepiscopum ante Archiepiscopatum & in Archiepiscopatu, indissolubilis fructificabat charitas dilectionis: præterea quoniam justitiæ exigebat ratio, Papa

præ-

prædictas *ad* Hispaniam delegaverat literas. Quibus visis, Regina tanti sceleris auctor, satisfacere ac reconciliari Archiepiscopo satagebat: blanditiis atque pollicitis, ut est argumentum mulieris, eum convertere elaborabat: sed postquam nec precibus nec pollicitis potuit eum immutari, protinus convertitur ad arma, congregat exercitum, venit ad Castellum *Ciram*, & ab hinc *Taberolos*, quasi Saliniensem invasura pagum, de hinc celerrimo procinctu conscendens Montem Sacrum consedit ibi cum exercitu suo. Cum ea erat Comes R. Comes M. Menendus Nunizi, & complures Gallæciæ Principes cum phalangibus suis. Quod ut novit Archiepiscopus, confestim coadunato exercitu militum ac peditum & Compostellanorum ad radicem montis consedit ejusdem. Rex quoque puer Reginæ filius, Comes Petrus, Veremundus Petrides, Arias Petrides, & plures Gallæciæ Principes cum immensa militum atque peditum multitudine in duplum majori quam Reginæ. Stabat utrinque exercitus: illi montis cacumina quæ occupaverant possidendo: isti ut eos ab ejusdem montis vertice dejicerent bellando. Quod quidem erat difficilimum atque periculosissimum. Ceterum Regi & Archiepiscopo eorumque exercitui bellorum stimulos subministrabat, quod Regina in ejusdem montis crepidine Castellum machinabatur ædificare.

Anno 1121

2 Primum itaque armatæ utrinque phalanges bellorum inter se habuere congressus, & noctis intercedente crepusculo utrobique quibusdam prostratis ab incœpto destiterunt. In crastinum tamen bellum indicitur, & uterque ad bella animatur exercitus. Tunc Archiepiscopus, ut vidit inter matrem & filium bellum futurum, & plurimum utrinque populum periturum, paterna compunctus est pietate: intendit animum ad pacis fœdera, & qualiter utrorumque dirimantur acies pertractat. Rogat Regem puerum pro pa-

Anno 1121 ce, rogat ut matri suæ reconcilietur. Mittit quoque nuntios ad Reginam, & ne se & suos eat perditum consulit. Ostendit ei maxima præ manibus, nisi resipiscat, discrimina, & terrendo eam nimis, ad pacis conatur inclinare reconciliationem. Sed cor ejus obduratum erat & impœnitens. Deinde Archiepiscopus convocat potentes atque peritos utriusque exercitus: ac inito cum eis consilio, omnimodis eos hortatur ad pacem. Quid plura? Ex utraque parte ducentos astringit juramento, qui pro posse nitantur ad pacis reformationem, & bellum quod erat præ manibus exterminent. Magna Archiepiscopi prudentia, tot tantorumque virorum utrinque stragem divertere & discordiam in contraria commutare. Hi ducenti consilio & auxilio Archiepiscopi statuunt X. Judices, qui jurejurando inter Regem & Archiepiscopum & inter Reginam justitiæ causas certius examinent, & examinatas dictante justitia dividant. Sancitum est etiam, quod quisquis sive Rex, sive Regina judicium eorum subire nollent, nec quod ipsi judicarent adimplere, justitiæ transgressor haberetur: idcirco omni subterfugienti justitiam adversentur: justitiam vero sectanti sicuti Domino suffragentur: quod sic fore jurejurando stabilitum est. In primis itaque prædicti judices dijudicantes, præcipiunt ut Regina Castella B. Jacobi, scilicet *Honestum*, & S. Mariam de *Lanzata*, quæ violenter retinebat, Archiepiscopo sine protelatione restituat. Addunt insuper quod Regina Domnum Archiepiscopum & honorem B. Jacobi, quem propter Archiepiscopi captionem amiserat, recuperet. Verum enimvero quoniam Archiepiscopus fidei & veritatis justitiam in Regina modicam habebat, ne à judicii sententia pedem retrahat, juramentum, atque firmitatis scriptum habetur inter Archiepiscopum & Reginam quasi veritatis anchora. Hoc est autem scriptum & conventio inter Archiepiscum & Reginam.

Ju-

Juramentum Reginæ.

3 ERA MC. LVIIII. Ego Regina Domina Urraca do fidem meam vobis Domno Didaco Archiepiſcopo & S. R. E. Legato per Deum Patrem Omnipotentem, & per omnes Sanctos ejus, quod ſim vobis fidelis Domina & amica, ſicut bonus Rex ſuo bono Archiepiſcopo in tota vita mea, augmentando veſtram utilitatem, & deſtruendo veſtrum malum, & defendam vitam veſtram & membra & honorem quem habetis vel habituri eſtis pro poſſe meo contra omnes homines & ſupra omnes homines ſine arte & malo ingenio: & neque per me, neque per meum conſilium ſitis captus, nec de veſtro honore expulſus, & numquam faciam placitum cum aliquo homine ad detrimentum veſtrum, & Civitatis B. Jacobi in tota vita mea, & ſi aliquod malum fuerit mihi dictum de vobis vel non habeam inde curam, vel vos ad rationem ponam, & accipiam inde judicium quod dederint mihi iſti qui ſunt in hoc placito veſtri & noſtri homines, & recepta emendatione in tempore & loco convenienti ſtem in omni vita mea in prædicto placito, & numquam veniatis in expeditionem noſtram, neque in Curiam meam, niſi quando volueritis, & dem vobis prædicto Archiepiſcopo Dño. D. Caſtra veſtra feria VI. in octavis iſtius natalis Dñi. videlicet Honeſtum, & S. Mariam de Lanzada, & quod in hoc pacto mihi abſolveretis, ſit abſolutum. Anno 1121

Nos ſexaginta Barones & milites Reginæ Dominæ U. juramus vobis Archiepiſcopo Domno Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, quod ſi Regina Domina Urraca vobis quod ſuperius dictum eſt non adimpleverit, nos ſtemus vobiſcum ſine mala arte & malo ingenio.

De

Anno 1121

De Castellorum redditione.

4 Sicut Regina in hoc scripto pepigerat, ex parte adimplevit: Castellum namque *Honesti* in prætaxata VI. feria prædicto Archiepiscopo & S. R. E. Legato reddidit. Verum enimvero Castellum S. Mariæ de Lanzata in sequenti die reddidit.

De miraculis quæ facta sunt in captione Archiepiscopi præsentibus Sarracenis, & de quodam eorum sanitati restituto. Cap. 50.

HOC autem quod in prædicti Compostellani Archiepiscopi & S. R. E. Legati prædicta captione acciderit, ad memoriam revocare non incommodum arbitror. Sarracenorum Rex Ali nomine, qui & citra mare & trans mare Hiberiæ sceptrum habet in Agarenos, miserat Ismaelitas nuntios viros discretos atque illustres ad Reginam Urracam ejusque filium legationis gratia. Qui cum iter carperent ad occidentem, audito quod Regina cum filio suo in Gallæciæ moraretur finibus, vident peregrinos Christicolas quam plures ad B. Jacobum orationis causa euntes & redeuntes: & admirantes sciscitantur Centurionem Petrum nomine, quem Christianum præducem & manutentorem inter christianos habebant, qui & eorum lingua satis peritus erat; quisnam, inquiunt, iste est quem Christianorum multitudo tanta frequentat devotione? Quis iste tantus & talis, quem innumeri Christicolæ transpyrenæi & citra repetunt orationis gratia? tanta est euntium ad eum & redeuntium multitudo, ut vix pateat nobis liber callis ad occidentem. Respondetur illis, hunc esse B. Jacobum Domini & Salvatoris nostri Apostolum, Joannis Apostoli & Evangelistæ fratrem, & utrumque Zebedæi filium, cujus corpus in Gallæciæ finibus habetur humatum, quem Gallia, Anglia, Latium, Alemania, omnesque Christicolarum

rum Provinciæ, & præcipue Hiſpania veneratur, utpote Anno
patronum & protutorem ſuum. Diſcit inſuper ſtirps Iſmae- 1121
litica, quod idem Jacobus Hieroſolymis ſub Herode paſſus, & Gallæciam fuerat advectus.

2 Cum autem ventum fuiſſet Compoſtellam, qui prius ſuper auditis mirabantur, apoſtolicam conſpicientes baſelicam magno percutiuntur ſtupore. Pappæ inquiunt, quam nobile, quamque glorioſum Jacobi veſtri præcellit ædificium! Infra & citra noſtrum mare non vidimus huic comparandum. Per Maſomet, magna ei gloria collata eſt, ſi tantum pollet in ſuperis, quam præclarum eum habetis in terris! Quid igitur patrocinii, quid auxilii colentibus ſe & venerantibus impartitur? Ad hæc Centurio lingua Iſmaelitica: Tantam, inquit, à Domino noſtro Jeſu-Chriſto meritis & interceſsionibus ſuis conſequitur gratiam, quod per Dei miſericordiam cæcis viſum, claudis greſſum, læproſis aliiſque diverſorum morborum generibus compeditis, ſalutem largitur. Subvenit atque opitulatur omnibus ſe devote depoſcentibus, & tranſpyrenem & citra innumeris miraculis pollet. Hos enim compeditos, & carceri mancipatos liberavit, alios diuturno languore detentos ſanavit: illis in difficilimis opem præſtitit: ubique terrarum Omnipotens Deus meritis & interceſsionibus B. Jacobi miracula ſua oſtendit. Ob hoc corpus ejus tanta frequentat multitudo, ob hoc innumeri opem ejus indubitanter expoſcunt. Ad hæc ſtupent atque mirantur Iſmaelitæ,& nihil ajunt ſuum ſcilicet Maſomet, nil tale poſſe fatentur. Centurio quidem utpote vir eloquentiſsimus atque prudentiſſimus, gentilium aſsidue confundebat incredulitatem, & Chriſtianorum fidem laudibus & veritatis aſſertione extollebat, veriſsimis atque evidentiſsimis argumentis adſtruebat Gentiles ignorantiæ nube cæcatos varioque deluſſos errore. Contra hoc Iſmaelitæ nullatenus præſumebant repugnare,

cum

Anno 1121 cum & præ oculis veritatis haberent indicia, & tanta B. Jacobi obstupescerent gloria.

3 Interea loci prædictus Archiepiscopus à Regina capitur : B. Jacobi Ecclesia sedet in tristitia : Clerus ac populus nimia afficitur molestia : turbantur pacifica, & tanto facinore Apostolica mœret provincia : tristibus commutantur læta, adversis obnubilantur prospera. Tunc Ismaelitæ, qui prius contra veritatis argumenta vix mutire audebant, audito quod Apostolicæ Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus à Regina captus sit proditione, insultantes ajunt : Apostoli Jacobi Archiepiscopus Romanusque Legatus, Apostolicæ Ecclesiæ Pastor & protector, captus tenetur à femina. Magnum atque abhorrendum piaculum. Apostolus igitur Jacobus qui ut fatemini cæcis visum, claudis gressum restituit, si potens est, absolvat eum à muliebribus vinculis ; si potens est compeditos solvere, infirmos sanitati restituere, omnibusque se deposcentibus prout astruebatis opem ferre, subveniat ministro suo, qui subvenit transpyrenæis : qui subvenit universis, subveniat si potest suo Pontifici, quem tanta Christicolarum frequentat atque precatur multitudo, potentiæ suæ vires in suo ostendat Episcopo, si potens est. Liberet eum, reddat atque restituat Ecclesiæ suæ, ut præesse, protegere, pacificare sicut heri & perendius valeat Ecclesiam & Provinciam suam. Liberet eum ne Ecclesia sua mœrore tabescat, & tabescendo in ecclipsim decidat. Quid multis immoror ? Argumentosa Gentilium eloquentia versa vice Christicolas impugnabat, & nisi Apostolus impræsentiarum suffragaretur, quasi tipsanas desuper pilo feriente Christi fidem contundebant. Centurio tamen B. Jacobi patrocinia devote poscentibus nullatenus deesse fiducialiter affirmabat. Quid inquit verbo fari, quidve de Dei prædestinatione nobis prodest discutere ? Altitudo divitiarum sapien-

tiæ

tiæ & Scientiæ Dei multa fieri permittit, ut in his virtu- Anno 1121
tis suæ gloriam meritis & intercessionibus Sanctorum suorum ostendat: impios in Sanctos Dei sævire, & nequitiæ suæ argumenta effectum permittit habere, ut impius in impietate sua pereat, & justus per Dei gratiam justitiæ suæ fructum percipiat, unde Psalmographus: *Vidi*, inquit, *impium superexaltatum & elevatum, & pertransii & ecce non erat.* Item: *Non vidi Justum derelictum, nec semen ejus quærens panem.*

2 His atque aliis cum fidelium oratio protenderetur assidue, transactis octo diebus Archiepiscopus, ut supra perstrinximus, à Reginæ captione liberatur. Cui à captio- *cap.* 42. n. 4.
ne redeunti occurrunt obviam Clerus & Populus Compostellæ, & remota mœstitiæ nube gaudium & exultatio exoritur. Gaudet Compostellana Ecclesia Pastore soluto, & tota Civitas magno tripudiat gaudio. Ad hæc Ismaelitæ: Quidnam hoc est, inquiunt, cur universorum animos tanta percurrit lætitia? Cuive tanta processionis gloria præparatur? Audiunt à Centurione: Beatus Jacobus Apostolus Archiepiscopum suum à mulieris liberavit vinculis, & eum sanum & incolumen suæ restituit Ecclesiæ. His auditis Ismaelitæ obstupefacti supramodum admirantur. Vere, ajunt, Jacobus Apostolus eum liberavit, & à persequentibus eum tutavit: vere divina virtus diabolica cassavit argumenta, & Serpentis annihilavit versutias. Stultè Christicolarum rationes antea expugnabamus: stulte in Apostolum Jacobum convitia jaciebamus. Merito habetur atque collaudatur à Christianis Patronus & protector, quibus suffragari non desinit, utpote pius atque tempestivus auxiliator. Jam Christicolarum atque Gentilium * licet fide dissentiant, ratio tamen concordat, & ab utrisque laus B. Jacobo per-

(*) *Supple* mentes, *vel quid simile.*

Anno 1121 solvitur multimoda. Fiunt tam Gentiles quam Christiani admiratores atque laudatores tanti miraculi, & nullus illorum per B. Jacobum factum fuisse ambigit.

5 Post hæc eisdem Ismaelitis Compostellæ diutius moræ indulgentibus in cujusdam eorum cervice apostema exortum contumuit, quod insanabile atque mortiferum penitus videbatur: hujusmodi enim solet vitæ aditus præcludere. Eamdem autem domum in qua & ipsi hospitabantur, quædam frequentabat vidua, quæ cereis & oblationibus Apostolica quotidie visitabat limina, & orationibus insistens sæpius ibidem pernoctabat. Quod Ismaelitæ conspicientes sciscitantur quo & quare vidua illa tanta solicitudine defferret supradicta? Responsum est eis: Quod B. Jacobi Apostoli clementiam pro remedio animæ suæ, & parentum suorum, ceterorumque fidelium, his atque aliis exoraret. Forsitan & Gentilium perfidia hujusmodi improperare atque deridere auderet hostias, nisi evidentissimum apostolicæ virtutis miraculum in prædicta Archiepiscopi & Legati deliberatione vidissent. Jam vero nec miraculo derogare, nec Apostoli gloriam minuere præsumebant: at ille in cujus cervice apostema extumescebat, obsecro, inquit, intercede pro me ad Apostolum vestrum, cujus patrocinia petentibus præsto esse videmus: precare ut & mihi dignetur esse propitius, quandoquidem potens est per Dei misericordiam. Fer quoque ad ejus altare pro me hunc cereum (& dedit) & supplica ei ut ab hujus apostematis tubertate me reddat incolumen. Ad hoc vidua præ gaudio subridens ait: Gratias ago Deo & B. Jacobo, qui vobis suæ virtutis patefecit mirabilia, & veritatis lumen; non tamen adhuc ad plenum vobis ostendit: & accipiens cereum cum eodem cereo illius apostema tetigit facto desuper signo Crucis; deinde abiit ad Ecclesiam, & more solito obtulit oblationes: orationem fecit: expleta oratione cereum quem acce-

pe-

perat ab Ismaelita obtulit, orationibus orationem addidit, Anno 1121
supplicans B. Jacobo ut prædictum Ismaelitam incolumitati restituat, eumque per Dei misericordiam ab apostematis peste mortifera liberum reddat. Vix peracta oratione apostematis conglutinatio exinanitur. Ismaelita incolumitati restituitur. Remanet tamen cicatrix, signum videlicet exinanitæ pestis. Magna & ineffabilis Dei misericordia quæ per Crucis signum, quod gentibus secundum Apostolum est stultitia, salutis remedia ipsis etiam gentibus conferre non refutat. Magna quoque B. Jacobi Apostoli clementia, qui pro quibuscumque opem sibi deposcentibus Dominum suum exorare eisque salutis gratia subvenire non destitit.

6 Postquam Ismaelita præsensit B. Jacobi patrocinia & mortiferi apostematis pestem exinanitam, ipsi & complices sui præ nimietate gaudii obstupefacti lætantur, tantique miraculi virtutem admirantur. Ostendunt Centurioni cœterisque Christicolis quid qualiterve acciderit, & Apostoli virtutem medicinæ suffragium prævenisse conclamant. Quid plura? Collaudatur atque magnificatur à fidelibus & ab infidelibus B. Jacobus Apostolus, ut puta patrocinator clementissimus: profitentur omnes in publico Apostoli Jacobi per Dei gratiam mirificam potentiam, & dignis efferunt eum præconiis. Demum Ismaelitæ inquiunt, sicut fama nobis retulerat, magnam hujus Apostoli clementiam in Archiepiscopi vestri solutione, & in sodalis nostri apostemate mirificam quoque virtutem vidimus, & testimonium perhibemus: merito à Christianis Transpyrenæis & citra orationis gratia requiritur: merito tanta devotione à Christicolarum multitudine exoratur: merito Patronus, & Protector à Christianis appellatur & habetur. Mirabamur quæ est peregrinorum euntium atque redeuntium frequentiam: mirabamur tantam in terris huic Apostolo collatam gloriam: mirabamur non miranda, obstupebamus non stupenda: non est igitur

Anno 1121 operæ pretium tanta Apostoli Jacobi silentio claudere miracula: fient profecto ista palam per universam nationis nostræ Provinciam, & hujus Apostoli in gente nostra narrabuntur patrocinia: gloriam illius atque virtutem longe lateque vulgabimus: præcones erimus veritatis & eorum quæ vidimus veridici relatores: efferemus prout dignum est Apostolum Jacobum: referemus ejus magnalia, Evangelistæ facti in Dei omnipotentis magnificentia, & in Apostoli sui clementia. O quanta Dei pietas, qui per Apostolum suum etiam infidelibus miracula potentiæ suæ exhibet! O quanta Dei benignitas, qui misericordiam suam fidelibus & infidelibus tempore necessitatis non dedignatur largiri, de qua scriptum est: Speciosa misericordia Dei tempore tribulationis, quasi nubes pluviæ in tempore siccitatis. Quam misericordiam nos quoque præsto habere in omnibus & ubique mereamur, ipso propitio qui est fons misericordiæ.

De Castello Pharo recuperato. Cap. 51.

INterea Archiepiscopus licet immanium præpedine detineretur negotiorum, utpote tantarum tempore tribulationum, ad nanciscendum B. Jacobi Castellum *Pharum* nomine, intendit animum. Nempe admodum utile animadvertens recuperatis jam aliis & hoc recuperari, quod Regina dolose machinando olim extorserat ab eo, & odii fomite quod exercuerat in Archiepiscopum, commendavit cuipiam suorum Principum. Qui tamen Decurio præcipiente Regina juramentum atque homagium fecerat Archiepiscopo, scilicet idem Castellum se pro parte & obsequio B. Jacobi fideliter retenturum. Non multo temporis intervallo Veremundus Petri Consulis filius ceperat eundem Dominum & possessorem Castelli proditione: quem compedibus vinctum dura captionis coercuerat pœna, ut Castellum ab eo extorqueret hac injuria. Cum autem ille Castelli protelaret deditionem, trabe

be pectori ejus superposita ni citius Castellum sibi redda- Anno 1121
tur, oculorum effossionem Veremundus ei profecto minatur, sicque proditione voti sui compote Petrides prædictum adeptus est Castellum. Quo agnito Archiepiscopus modo multa polliceri Veremundo cœpit, modo multa minari, ut sic B. Jacobi ab eo habeat Castellum. At vero Veremundus nec pollicitis Archiepiscopi, nec minis accomodat animum, nec spiritualem, nec materialem ejus metuit gladium. Quippe tantum taleque Municipium retinere utilius opinatur. Tandem Archiepiscopus ut videt Veremundum à proditiosa Castelli usurpatione nullatenus desistere, coadunato exercitu ad Castelli tendit obsessionem. Quod ut circumquaque innotuit, Fredenandus ejusdem V. frater, & Munio Consul, levir ipsius, ambo videlicet Municipes Archiepiscopi & fideles, adeunt Archiepiscopum: ineunt cum eo colloquium de Veremundi reconciliatione, & de Castelli redditione: hinc enim cogebat eos sanguinis propinquitas, hinc Archiepiscopi obsequialis fidelitas atque utilitas: multis quidem atque diversis inter Archiepiscopum & Veremundum disputant colloquiis, ut & ille reddat Castellum, & Archiepiscopum habeat sibi retributorem & amicum. Quod tyrannica Veremundi audacia penitus renuit. Ob hoc Archiepiscopus multo magis in iram exasperatus, nisi Castellum sibi reddatur citius absque dilatione, obsessionem minatur, & parat usque ad deditionem. Quid plura? Veremundus invitus atque coactus reddidit Castellum Archiepiscopo, & ipse dedit hoc ad custodiendum cuidam Ecclesiæ B. Jacobi Archidiacono, cui nomen Petrus, Patronimicum autem Cresconides. Veremundum siquidem jam sibi reconciliatum Fredenando fratre ejus & Munione Consule ejusdem leviro, causam illius cum Archiepiscopo pertractantibus & pro eo interpellantibus, sedavit datibis aliisque præstimoniis.

Dein-

Anno 2 Deinde Archiepiſcopus conſilio habito cum Canoni-
1121 cis dederat idem Caſtellum Fredenando ejuſdem Veremundi fratri. Hic Archiepiſcopo ut puta ejus militiæ princeps obſequebatur, & ab eo plurima habebat præſtimonia. Juravit tamen idem Fredenandus, & hominium fecit Archiepiſcopo, videlicet Caſtellum hoc ſe pro B. Jacobi jure & obſequio habiturum, & Archiepiſcopo vel Canonicis poſtquam poſtularent abſque controverſia redditurum. Denique idem Fredenandus cum adiret Portugalliam commendavit idem Caſtellum Comiti M. leviro ſuo, accepta ab eo (1) quod poſtquam præciperet reddi, illud abſque aliqua contradictione Archiepiſcopo vel ejus Canonicis redderet. Poſt hoc temporis intervallum proceſſerat, & ad recuperandum Caſtellum Archiepiſcopus propenſius anhelans, tam per literas quam per nuntios prædictum Fredenandum jam Conſulem in Portugallia ſolicitavit de Caſtelli redditione. Qui jurisjurandi & hominii, quod Archiepiſcopo fecerat, non immemor, Comiti M. juſſerat reddere Caſtellum Archiepiſcopo. Verum ille Caſtello privari, utpote tali municipio, moleſtius tulit. Demum Archiepiſcopus intonat Comiti M.qui ab eo plurima & largiora præſtimonia habebat, aut Caſtellum reddat ſibi remota protelatione, aut Archiepiſcopum habeat inimicum ablata ſibi B. Jacobi præſtimoniorum ubertate, quod immaniſsimi cauſa efficiens damni ei fieret: propterea Comes M. nolens, immo invitus atque coactus, reddit Caſtellum Archiepiſcopo. Archiepiſcopus vero commendavit hoc cuidam Proceri ſuo: ſicque actum eſt, ut & ea Caſtella quæ in captione amiſſerat, & cetera poſt deliberationem ſuam prædictus acquireret opitulante B. Jacobo Archiepiſcopus, quæ uſque in hodiernum diem præſidio atque cautela ejuſdem Archie-

(1) *Deeſt* fide, *vel* ſecuritate.

chiepiscopi sunt juris & proprietatis Beati Jacobi.

De Concilio Compostellæ celebrato. Cap. 52. Anno 1121

EOdem tempore prædictus Archiepiscopus & Legatus, licet ingruentibus undique persecutionum tumultibus, Bracarensis & Emeritanæ provinciarum Episcopos & Abbates vocavit ad Concilium, utpote ad Dei anhelans servitium, & ad corroborandum Sanctæ Ecclesiæ statum. Huic itaque Concilio interfuere D. Auriensis Episcopus, A. Tudensis Episcopus, G. Colimbriensis Episcopus, H. Portugalensis Episcopus, M. Mindunienfis Episcopus, S. Abilensis Episcopus, & eorum Abbates. Salmanticensis Episcopus expulsus erat à Sede sua & profugus: Rex namque Aragonensis expulerat eum, & in ejus Ecclesia idolatras & Ecclesiæ Sanctæ inthronizaverat incestatores. Qui Salmanticensis cum prædicto diutius Compostellæ moratus Archiepiscopo ejusdem licentia perendie cum Regina discesserat: acceperat quoque dona ab Archiepiscopo, & Capellam ad celebrandum pontificale officium. Lucensis autem Episcopus qui eodem tempore obsequebatur Reginæ in urbe sua commoranti, misit ad Concilium Abbates & Clericos suæ Diœceseos, qui ejus excusarent absentiam. Interfuerunt omnes Abbates & Clerici Astoricenses privati Pastore: nuper enim Pastor eorum persolverat jura naturæ. Bracarensis Archiepiscopus quoniam circa id temporis in Numantiæ morabatur finibus, nec huic poterat Concilio interesse, direxit huc Abbates & Clericos suæ Metropoleos: & ibidem de Ecclesiæ suæ finibus cum Portugalensi satis disceptavit Episcopo. Celebratum est autem hoc Concilium Compostellæ Consilio Regis & Reginæ mediante Quadragesima in Era I. C. L. X. (*) VIII. idus Martii à * prædicto Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & Legato. Anno 1122 Tanta Cleri ac populi Principumque Gallæciæ convenit multitudo, quod vix in Apostolica, licet magnæ sit quanti-

ti-

Anno 1122 titatis, contineretur Ecclesia. In eodem equidem Concilio propensius pertractatum est de statu Sanctæ Ecclesiæ propter persecutionum tumultus per nimium tunc vacillante, & de pacis stabilitate.

Quod Dominus liberavit eum de manibus Sarracenorum dum adhuc esset in juventute. Cap. 53.

MAgna omnipotentis Dei pietas, magna Domini qui *novit eos qui sunt ejus* misericordia, qui Compostellanum Archiepiscopum & Legatum, à manibus Jezabel, ut prænotatum est, B. Jacobo Apostolo patrocinante, liberavit. Nempe potentiæ Dei dextera quam plures & difficilimos idem Archiepiscopus evasit angustiarum laqueos, ut supra partim diximus. Eadem quoque & cetera sub uno ad memoriam revocare operæ pretium arbitror: nollo inquam stylus meus inertiæ arguatur. Cum igitur idem Archiepiscopus *ante Episcopatum* post primam videlicet honoris B. Jacobi præposituram, * in procinctu cum Comite R. & cum optimatibus Gallæciæ ad extirpandam tenderet perfidiam Gentilium, Sarraceni collectis undique viribus, Christicolarum Castra prope *Olisbonam* circumdantes, immensa obsederunt bellatorum multitudine. Tanta confluxerat incredulæ gentis multitudo, tanta convenerant Barbarorum agmina ad Christianorum perniciem impetum facturi. Denique cum Christianorum alios cæderent, alios vinculis manciparent; ipse licet inermis protegente eum Omnipotentis dextera, à telorum grandine, à tanta sanguinis effusione, immo ab ipsis Sarracenorum manibus, liber & incolumis evasit. Illud enim Davidicum habuit in corde & in ore: *Dominus eripuit me de medio inimicorum meorum.* Et illud Salomonis in Canticis canticorum de Divina protectione & ineffabili gratia Domini: *Læva ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.*

* Circa Ann. 1095

Quan-

Quando aliis ruentibus de opere B. Jacobi in sede sua remansit incolumis. Anno 1122

2 TRansacto quoque non modico temporis intervallo, videlicet *cum jam Episcoparet*, * quadam die consederat in fabrica Ecclesiæ B. Jacobi super crates in sublimi cum copiosa populi multitudine: dumque ibi plurimorum, utpote in præsentia Episcopi B. Jacobi, diffinirentur causæ, inter cetera ipse Episcopus militem quendam reatu furti arguebat. (hujus namque noxæ participes præcipue semper habuit exosos, & à Gallæcis tale aucupium penitus resecare visus est.) Prædicto itaque milite ab Episcopo ducto in causam, & de furti commissione appellato, subito crates nimio pondere corruunt in imum: corruit & ipsa multitudo populi, alios femineces, alios fractis cruribus, vel tibiis sive brachiis, utpote tanto præcipitio collissos videt. Episcopus autem cum uno tantum socio super quandam partem trabium quasi in aere pendens, divina eum protegente gratia incolumis remansit: alii omnes collisi ruerunt. Ipse uno tantum comite in sede sua resedit. Post hæc appositis scalis atque restibus Episcopus cum suo sodali ad ima incolumis deducitur: cunctisque admirantibus in tanto periculo stetit illæssus. Miles quem superius in causa pro furto ab Episcopo ductum meminimus, collissus graviter, fracto crure atque tibia, adducitur ad Episcopum: quem cum vidisset Episcopus pessima collisione flagellatum, divina, inquit, ultione actum est. Ego quidem pro furti calumnia in te animadvertere volebam: Deus autem Justus Judex in te exercuit suam sententiam. Absit ut post Divinam in te ultionem, humani examinis flagello feriaris. Scriptum est enim: *Non judicabitur bis in idipsum.* Cessa igitur frater ab hac nequitia, & ille, ait, qui te suæ correptionis virga percussit, consoletur te, utpote piissimus Pater, baculo paternæ substen-

* *Post* Ann. 1100

Anno 1121 tationis. Gratias uterque agamus Deo de ineffabili consilii sui magnificentia: me piissimi patris clementia in tanto periculo conservavit illæsum. te læsit ut ab incœpta nequitia resipiscas in posterum: maxima Dei pietas, maxima ejus patientia qui neminem vult perire, sed omnes homines vult salvos fieri.

Quando apud Iriam ruente Palatio incolumis evasit.

Cir'a Ann. 1107 3 ITEM quadam die idem Episcopus apud *Iriam* in excelso residebat solio, causasque publicas dictante justitia examinabat, maxima quidem hominum illuc convenerat multitudo, ut puta ad tanti viri præsentiam, alii ut de acceptis injuriis justam reciperent satisfactionem, alii advocati ut satisfacerent; ceteri ut Legum & plebis scitorum diffinitiones & justitiæ perciperent exercitationes. Miles quoque quidam præpotens intererat, quem Episcopus propter incestam consanguinitatis copulam gladio percusserat anathematis, & à liminibus Ecclesiæ sequestraverat. Hunc Episcopus intendens à tanti incesti revocare facinore, evangelizabat ei verba vitæ & disciplinæ: hinc terrebat eum gehennæ incendiis, & nisi resipiscat perpetuis cruciatibus mancipandum astruebat: hinc si resipiscat, æternæ vitæ beatitudinem & in cælesti gloria felicem pollicebatur mansionem. Dum hæc aguntur & miles de consanguinitatis copula à Præsule arguitur, subito corruit solium tecti, atque parietum, solutis compagibus: ruunt omnes in præcipitium, trabium, tegularum, lapidumve pondere obruti, colliduntur tantæ ruinæ congerie, alii fractis cruribus vel brachiis, alii toto corpore collisso semineces. Fit confluxus populorum ad tantæ ruinæ sonitum: curritur utrimque ad pontificalis Palatii præcipitium; alii parentes, alii amicos, alii natos flendo & ejulando sub lapidum aggere, sub fragmentorum congerie requirunt, inventos etiam semineces abstrahunt: pars autem illa solii in

qua

qua Episcopus solus in scamno suo residebat, firma stetit Anno 1123
atque illæsa, nec corruentis Palatii strage aliquatenus labefacta. Ex consuetudine equidem habetur Episcopum S. Jacobi præ nimia honoris excellentia, nisi alius intersit Episcopus, aut Rex, aut alia excellens persona, solum in sedili suo sedere. Prædictus Episcopus ea die Missam de Resurrectione Domini celebraverat. Hunc ergo in tanto periculo sibi habuit propitium, cui laudes & orationes persolverat, sacrosanctum offerendo Sacrificium, Divina namque protectus gratia corruente undique Palatio, ceterisque prostratis, solus in sede sua illæsus atque incolumis permansit, ac tantum solii salva parte, in qua ipse residebat. Scriptum quippe est: *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum in veritate.* Et: *Custodit Dominus omnes deligentes se.* Miles, quem supra meminimus, postquam de ruinæ congerie graviter collisus evasit, mox Episcopi prostratus pedibus, abrenunciat illicitæ consanguinitatis copulæ, & in quo prius incorrigibilis fuerat, jam gerens pœnitudinem orat atque precatur dari sibi pœnitentiam. Ad quem Episcopus: Nosti (inquit) fili carissime, quanta circa cordis tui duritiam usque modo fuerit misericordia Domini: ipse enim peccatorem non vult perire, sed magis ut convertatur & vivat; ipse quoque quem diligit castigat, flagellat omnem filium quem recipit. Ut ergo fili super te peccatore pœnitentiam agente majus gaudium sit in Cælo quam super nonaginta novem justis, qui non indigent pœnitentia, accipe pœnitentiam & convertere ad Dominum Deum tuum, & ipse convertetur ad te. Ipse equidem castigavit te, quia te diligit: flagellavit, quia ut filium recipit. Hæc sunt flagella paternæ pietatis: hæc sunt verbera Divinæ correctionis; noli spectare flagella iracundiæ ne thesaurizes tibi iram in die iræ. Quid plura? Miles accepta ab Episcopo pœnitentia, ab illicita consanguinitatis copula revocatur.

Anno 1122 Hæc dies bina nobis præbuit trophea : bina contulit Ecclesiæ gaudia ; & de Episcopi in tanto periculo incolumitate, & de militis ab illicita copula pœnitudine.

Qualiter evasit à captione Ariæ Petrizi.

Anno 1110 4 IDEM quoque Episcopus post aliquantum temporis Gallæcia discordiæ facibus accensa, quantum ad reformationem pacis anhelaverit, luce clarius patet. Cum enim post mortem Regis bonæ memoriæ Domini Alfonsi, quidam nequitiæ complices Gallæciam guerris tumultuari sitientes, obsedissent in Castello Minei Regem puerum, Comitis Raymundi, & Reginæ Urracæ filium, & Comitisam Comitis P. Nutritii Regis uxorem, plurésque Gallæciæ optimates, sicut in priori libro dictum est, Episcopus & eos absolvere,& pacis jucunditatem revocare intendebat. Porro necessarium ducens (1) inimicitiarum aculeos, conspirationum molimenta, proditionum incentiva, resecare. Verum enimvero cum prædictis obsessis abominabilis Ariæ Petride ejusque complicum proditione Episcopus captione mancipatus est. Quo capto Reges, Principes, Duces, Marchiones honoris sui primatum usurpare nitebantur: plures, tam proditionis auctores, quam ceteri, ad vendicandum sibi B. Jacobi honorem animabantur, sed qualiter immensa Dei clementia ejusque mirifica misericordia à perjurorum proditorum manibus eum liberaverit, nostrum quidem est mirari, Divinæ autem providentiæ est talia operari. Ipse qui ait : *Confidite, ego vici mundum*, eripuit eum de manibus inimicorum suorum,& super inimicos suos excelsum fecit eum. Superius quidem hæc breviter scripta sunt : sed & cum ceteris hic annotari arbitror opportunum, ut visso à quantis eum Dominus eripuit periculis, ceteri amplius confidant de misericordia Domini.

A Cap. 49.

Qua-

(1) Ducebat *legendum, vel aliquid deesse fatendum est.*

Qualiter evaſit à bello de Angos. Anno

5 Denique ſoluto Epiſcopo ceteriſque demum ſolutis, unctoque ab eo prædicto puero Compoſtellæ in Regem, & ſic Gallæcis pace confœderatis; idem Epiſcopus cum Rege puero & cum Gallæcorum Principibus properat in procinctum, nempe à non modica citra pontem *Gronii* parte Regni Regem expellere Aragonenſem, quam violenter atque fraudulenter uſurpaverat, juſtum & ſanctum fore arbitrabatur: juſtitiæ etenim eſt unicuique attribuere quod ſuum eſt. Ceterum poſtquam ad fontem *de Angos*, prope ſcilicet Legionenſem civitatem, ventum eſt, adeſt eis obviam Aragonenſis cum copioſa militum atque peditum multitudine: bello utrinque conſerto proſtratiſque utrinque quam pluribus Gallæcorum, alii interempti, alii capti, alii in fugam verſi ſunt. Belliger Aragonenſis priuſquam phalanges ſuæ bellum conſeruiſſent, decem audacioribus atque fortioribus ſui procinctus id negotii injunxerat, ut circumſpicerent & explorarent qua parte belli conſiſteret Epiſcopus B. Jacobi. Inſuper addidit atque indixit, ut perſequerentur eum donec caperent. Si enim Compoſtellanæ Eccleſiæ Epiſcopus caperetur, ſperabat Aragonenſis Gallæciam facile ſe invaſſurum, ſtatimque juri ſuo vindicaturum. Quidni? Epiſcopus Gallæciæ tutor, protector, atque patrocinator erat: ceteris ad diſcordiæ tumultus ruentibus, bellaque & ſeditiones concitantibus, ipſe reconciliator, ipſe pacis juſtitiæ atque veritatis amator conſtanter permanebat. Gallæciæ Regnum licet ex parte diviſſum, conſolabatur atque conſolidabat: idcirco his qui omnia turbari, omnia peſſundari ſitiunt, odio habebatur: ceteris qui his contraria ſectantur, ut Pater & Dominus diligebatur. Potito Aragonenſi tyranno victoriæ palma, licet quibus Rex injunxerat Epiſcopum circumquaque ſolicitius requirerent, & in ejus captionem animoſius ruerent, ille

Anno 1122

Anno 1111

Anno 1122 tamen qui non deserit sperantes in se, qui diligit diligentes se, præsto ei assiluit: nimirum à persecutoribus tutavit eum, à faucibus hiantium, à dentibus leonum eripuit eum, per medias hostium acies, per medias bellatorum phalanges, per ipsos sequentium gladios, protegente eum Divina potentia incolumis evasit. Ei igitur à quo omne bonum procedit Episcopus tantum ascribens patrocinium, ajebat: *Dominus mihi adjutor, & ego despiciam inimicos meos.* Recollectis tandem his qui à bello evaserant, pluribus tamen amissis, sicut in primo libro patet, * ad propria reversus est.

* C. 73.

Qualiter evasit de incendio turris, & de medio inimicorum suorum.

Anno 1117 6 LApso præterea non modico tempore Clerici atque Cives Compostellæ in ipsum conspiraverunt & conjuraverunt Episcopum: sæpius eum expellere ab Episcopatu moliti sunt: sæpius cum Regina molimenta proditionis in eum machinati sunt: sæpius Reges & Principes in eum surrexerunt: sed Dominus erat ei adjutor, nec timebat quid sibi faceret homo. Cum autem conspirationis & conjurationis seditionarii, complices iniquitatis suæ, casses penitus cassari doluissent, facto impetu insurrexerunt in Episcopum, & in Reginam, lapides, tela, ignem in eos jacientes, mortemque omnimodis comminantes. Sed qualiter fortis dextera justi judicis, cui omnia possibilia sunt, eripuerit eum ab obsidione & incendio turris, qualiter per medios hostium circumstantium cuneos eum deduxerit, qualiter ab ipsis insecutorum sanguinem ejus sitientium pugionibus, eum liberavit, qualiter de medio inimicorum suorum per medium etiam excubiarum eum extraxerit, qualiter deinde super inimicos suos excelsum eum fecerit, humani capacitas ingenii non sufficit intelligere, nedum ad plenum describere. Verumtamen quantum ingenii mei situla

tula capere sufficit; historiæ series in priori libro indicat. Anno
Verba Domini sunt hæc: *Si habueritis fidem tamquam gra-* 1122
num sinapis, dicetis huic monti transfer te, & transferet Cap.
se. Cum enim justus ex fide vivat habens quidem omnia & 114.
abundans, non est dubium quin vivat in eo qui dixit: *Ego sum via, veritas, & vita.* Ipse viam servorum suorum in pacem dirigit, ipse veritatem sectantes tuetur atque custodit, ipse vita viventes à dextris & à sinistris protegit. Episcopus hanc viam tenuit, hanc veritatem dilexit, hanc vitam desideravit: ab eo igitur quem dilexit dilectus est, ab eo protectus est, ab eo super inimicos suos excelsus factus est.

7 Regina quoque in eumdem & in Episcopatu & in Archiepiscopatu plurima machinata fuerat: ipsa nimirum Ecclesias ubique per Regnum suum auro, argento, & quibusque pretiosis expoliaverat: Civitates, oppida, Castella, villas, ut res usque in hodiernum diem ostendit, pessundarat: pacem & justitiam, earumque collegas effugaverat. Cum ejus indefessa voracitas Regnum pessundedisset Hiberum, restabat Ecclesia B. Jacobi, & ejus honores in quibus prædicta Jezabel deprædare ardebat: idcirco inter eam & hujus Ecclesiæ Pastorem sæpius pacis dirumpebantur fœdera: ipsa enim assidue ad rapinam & ad excidium anhelabat: Archiepiscopus lupinam rabiem ab ovili suo arcere, beluinos dentes ab Ecclesiæ suæ corpore amovere, velut strenus Pastor viriliter elaborabat. Sed cum muliebris animi molimenta sæpius cassarentur, nec vi, nec dolo rabiem suam fera crinis satiare quivisset, ad majora nequitiæ argumenta intendit animum. Scriptum est enim: *Instantia concupiscentiæ transvertit sensum.* Demum tanto dilectionis fœdere Regina confœderavit sibi Archiepiscopum, tot tantisque juramentis obligavit se illi, quod omnia fraudis emolimenta crederentur abesse, sese etiam Ar-
chie-

Anno 1122. chiepiſcopo admodum exhibuit obnoxiam: Archiepiſcopus credens omnem iniquitatis filicem ab ea funditus eradicatam credebat ſe illi: nempe verum eſt illud poeticum: Quo ſemel eſt imbuta recens ſervabit odorem teſta diu: obſequebatur ei propenſius, opitulabatur attentius, & in Gallæcia & etiam in Portugalliæ finibus: quod ſuperius in
C. 40. hoc libro ſtylo meo dilucidatum eſt. Quid multis immorer? dum rediret à Portugallia Regina tot fœderibus, totque juramentis ſpretis, nec dominium nec homines verita nefandiſsima proditione cepit Archiepiſcopum, & incluſit in municipiis ſuis. Poſt hæc ad rapinam & excidium Canonicorum atque Civium, immò totius honoris B. Jacobi, jam voti ſui compos animatur: nil ſibi obfuturum eſſe capto capite, ſed omnia in manibus ſuis fore opinatur: polluitur animus ejus ſacrilegio ſceleratiſsimæ voluntatis ſpoliandi Deum & homines: ait enim B. Auguſtinus: *Perfecta voluntas faciendi reputabitur pro opere facti.* Item: *Voluiſti, ſed non potuiſti, ſic annotat Deus quaſi feceris quod voluiſti.* Perjuriis facinora conglutinat, ſacrilegiis ſacrilegia accumulat: Sed qui tres pueros de camino ignis ardentis liberavit, quique B. Petrum de carcere Herodis eripuit, ipſe Archiepiſcopum ab execrabili captione Reginæ abſtraxit. Miro equidem & ineffabili modo, illa nolente, illa renitente, liberatus eſt. Mirantibus quoque & his qui interfuere, & abſentibus qui audiere modum ſolutionis illius ex improviſo & inopinato, voluit ſic fieri divina providentia, ut octavo die à captionis carcere liberaretur. Noluit quod ſummæ tantum fuerat potentiæ, humanæ adſcribi audaciæ. Miratus eſt & ipſe Archiepiſcopus (ſicut ab ore ejus ſæpius audivimus) Dei virtutem tam efficaciter, tamque celeriter ſibi fuiſſe propitiam, non ſuis meritis, ſed divinæ aſcribens miſerationi. Pius & miſericors Dominus, qui eum de tot tantiſque libera-

ravit angustiis, noluit servum suum deserere in vinculis mulieris Babiloniæ: noluit Apostoli sui Ecclesiam tali Præsule privari: noluit eam leonum atque luporum dentibus dilaniari: noluit sacra & non sacra à perditissimis perditum iri. Mira & ineffabilis Dei dispensatio! qui servos suos ab impiis patitur premi & affligi, ut ostendat in eis brachium supernæ virtutis, relaxat fræna iniquorum, ut augeatur fidelibus suis retributio meritorum. Crescente enim persecutionis pugna, crescit & victoriæ palma: unde scriptum est: *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit.* Et in alio loco: *Vincenti dabo edere de ligno vitæ.* Forte & efficax fuit brachium Domini in solutione Archiepiscopi, maximum equidem & abhorrendum piaculum in Christum Domini talia fieri: abominabilius, & execrabilius fuerat hoc facinus, efficacius & admirabilius fuit in eo miraculum mirifici omnipotentatus: idcirco cum hoc excellentiori atque admirabiliori patrocinio in nefandiori atque execrabiliori piaculo, cetera quæ prædicta sunt ad memoriam revocare volui. Omnes itaque qui de misericordia Dñi confidunt, audiant & intelligant efficacem superni patrocinatus circa Archiepiscopum magnificentiam, & glorificent Patrem qui est in Cælo & in terra. Anno 1112.

De conductu aquarum quæ profluunt ante Porticum Ecclesiæ B. Jacobi. Cap. 54.

INter cetera prædicti Archiepiscopi & Legati opera, quoddam nobile & præclarum opus oblivione non debet obnubilari: exigit enim ipsius operis admiranda utilitas, ut quanto per se jucundatur non inglorium, tanto per me laudibus efferatur ad plenum. Quæ digna sunt laude dignum est præconando memoriæ commendare. Cum igitur Archiepiscopus indefessa solicitudine pervigil comperisset B. Jacobi peregrinos pernimiam substinere aqua-

Anno 1122 rum inopiam, paterna pietate compunctus indoluit. Noverat illud Apostoli: *Si compatimur, & conregnabimus.* Compatiebatur peregrinis qui ad Apostolicam venientes Ecclesiam, die ac nocte aquam ad hauriendum, seu aliis usibus necessariam requirebant, nec inveniebant: sæpius necessitas compellebat eos aquam emere ab hospitibus, seu ab aliis dato pretio, & quod ad victus emptionem reservabant, in aquæ usus partim consumebatur: hi vero quibus pecuniæ deerat marsupium, sæpissime tolerabant acerrimam aquarum penuriam. Nimirum tanta ad B. Jacobi Eccesiam confluit peregrinorum multitudo! Diu Archiepiscopus adhibere remedium excogitavit, sed arduum, immò difficillimum erat. Tandem hortatu, & admonitu, jussu, & ostensu ejus Bernaldus Ecclesiæ B. Jacobi Thesaurarius cœpit aquæductus componere: per milliarium igitur fere extra suburbium Compostellæ aquæductus atque meatus subterranei componuntur. Magno labore, maximo pecuniarum erogatu, aquarum cursus ad Ecclesiam dirigitur, & cavato atque composito alveo adducitur. Postquam autem ventum est prope Ecclesiam S. Martini, secus videlicet domum Petri Anaiade, ab hinc ligneæ canales ferro & plumbo consolidatæ suscipiunt aquarum torrentem; & partem ejiciunt ante porticum Apostolicæ Ecclesiæ, partem in Claustrum S. Martini Monachorum usibus profuturam. In eodem quoque Monasterio tanta sustinebatur aquarum penuria, quod etiam ad abluendum manus, nisi aliunde efferretur, aquam non haberent: harum autem aquarum tanta manat abundantia, quod & Monasterio S. Martini sufficit, & ante B. Jacobi Ecclesiam torrente impetu profluit, per ipsas ligneas canales ejicitur in cavatum lapidem miræ magnitudinis, quem ipse Archiepiscopus olim ad hunc usum jusserat fieri, ad hunc quidem usum, sed in alio loco, videlicet in Claustro Canonicorum B. Ja-

co-

cobi: indefeſſæ namque ſtrenuitatis in agro Domini operarius Anno
Clauſtrum Apoſtolicis Canonicis præclarum & elegans ſcili- 1112
cet opus ædificare toto animi niſu deſiderabat, & per ſubterraneos meatus aquam adducere in Clauſtrum ad opus Canonicorum, ſicut ante porticum Eccleſiæ B. Jacobi uſque in hodiernum diem adducitur & profluit: ſed guerarum tumultibus præpeditus quoniam id operis differebatur (quod tamen tempore ſuo conſtruere ardentius ſitiebat) aquarum receptui expoſuit lapidem illum utilem & neceſſarium, pluribuſque profuturum. Recipit igitur lapis ille aquas per ſubterraneos meatus adductas, & quotquot habent neceſſe indeficienter propinat. Tantarum aquarum affluentiæ admodum congratulantur peregrini: vocant eas aquas B. Jacobi, quaſi ſanctificatas & ſaluberrimas & ad humanos uſus divinitus præparatas. Quantam autem utilitatem, quantamque admirabilis ſpectaculi hæc aqua præbeat excellentiam, niſi qui viderit quiſpiam, nequit ſatis mirari. Quæ ut frigidior & limpidior emanet, fecit ejus alveum Archiepiſcopus cooperiri lapidibus, & deſuper humo uſque ad ortum fontis, à quo derivatur: frigida itaque atque limpidiſsima emanans, profuit peregrinorum hauſtui, ceterorumve uſui utiliſsima. Habemus ex Evangelio *duo in lecto unus ſumetur & alius relinquetur: duo molentes unus ſumetur, & alius relinquetur: duo in agro, unus ſumetur & alius relinquetur*, in agro ſcilicet in miniſterio Sanctæ Eccleſiæ tamquam in agro Domini operatur qui tantam ſolicitudinis curam Eccleſiam cui præeſt exhibet, tanta agrum ſibi commiſſum ſolicitudine excolit, ut decet: videlicet excolenda excolendo, extirpanda extirpando, renovanda renovando, ædificanda ædificando: talis profecto operarius, utputa fidelis ſervus & prudens, adveniente nocte, hoc eſt, ſæculi adverſitate, permanens in fidei conſtantia & bonorum operum exercitio, ad vitam aſ-

Anno 1122 sumitur æternam, dum alii decidunt & relinquntur ad pœnam. Prædictus Archiepiscopus & in Ecclesiasticis & in sæcularibus quantum sua interest & quantum nostræ capacitatis est, tantam & solicitudinem ut agro Domini viriliter exculto, peractoque, tandem hujus vitæ feliciter curriculo, cum his qui assumuntur, ad æternam assumatur & ipse vitam.

De ædificatione Ecclesiarum & Palatiorum. Cap. 55.

CONstruxit quoque idem Archiepiscopus Ecclesiam S. Pelagii de Ante altaria secus Ecclesiam B. Jacobi destructa vetustissima & ignobili Ecclesiola, quæ prius ibi fuerat. Item in Compostella funditus renovavit Ecclesiam S. Michaelis, Ecclesiam S. Felicis, Ecclesiam S. Benedicti. Super porticum etiam Ecclesiæ S. Jacobi, per quam itur in *Villare Miluorum*, ædificavit altare in honore Beati Benedicti, Beato quoque Paulo, quoniam raro in Ecclesiis Hispaniæ ejus memoria habebatur, & B. Antonino, & B. Nicolao. Super porticum quæ ducit ad torrentem aquæ secus monetam, altare construxerat Beato quidem Benedicto & B. Antonino honoris vices recompensare satagebat, quorum altaria in quadam turri secus vetustam B. Jacobi Ecclesiolam fuerant, quod in præcedentibus apertius scriptum est. * Vetustissimam quoque Ecclesiolam S. Thomæ de Ouria, quæ penitus ruinam minabatur, destruxit, & aliam ibidem novam ædificavit in Castello *Honesto* præter cetera ab eo ibi constructa, quæ supra notavimus, ædificavit optima Palatia: Ecclesiam autem quam ipse in eodem Castello fecerat, quoniam humilis & parva erat, & pedibus super muros Castelli euntium conculcabatur, dirui jussit. Deinde aliam Ecclesiam majorem, excelsam, & eminentem, ibidem ædificavit. Utile & congruum arbitratus talem Ecclesiam, talia Palatia in Honesto ædificari, in quibus B. Jacobi Archiepiscopus honorabiliter cum Clericis

* C. 25.

cis & militibus suis, ut decet eum, aliquoties commoraretur. In tempore quidem guerrarum Honestum est quasi thesaurus & camera Compostellani Archiepiscopi & Canonicorum ejus. Decebat itaque excelsa & insignia habitacula ibi fieri, ut & Deus digne ac venerabiliter in habitaculo suo adoraretur, & in ceteris ædificiis B. Jacobi ministri venerabiliter pausarent. Apud *Iriam* quoque ampla & magna Palatia ab antecessore suo bonæ memoriæ Domino Didaco Episcopo ædificata habebantur: in his solebat & ipse Archiepiscopus ante Archiepiscopatum hospitari, sed ingruente guerrarum tumultu, crebrescente per Gallæciam proditionis muscipula, revocavit ad memoriam olim quemdam Episcopum B. Jacobi, nomine *Gudesteum*, dolo & proditione à Principibus Gallæciæ ibi fuisse interemptum: nimirum ad vacandum & serviendum Deo liberius quadragesimale observabat Iriæ jejunium, à militibus & à familia sua segregatus. Intempestæ igitur noctis silentio sceleratissima proditorum manus irruens in dormitorium præter Ecclesiæ parietes, ubi cum Canonicis dabat membra quieti, Proh nefas! Episcopum digladiaverunt. His ad memoriam revocatis Archiepiscopus guerrarum temporibus duxit operæpretium *Patronum* commeare, ubi erat populosa domorum multitudo. Sæpius enim cùm in prædictis hospitaretur Palatiis, milites ac familia ejus ad propinquas Patroni commeabant domos, & dominum suum cum paucis Clericorum & cum cubiculariis quasi in solitudine relinquebant. Experto credendum est: multotiens cum eo ibi fui, & quod scribendo perhibeo vidi, & sæpissime hostium incursus ex improviso formidavi. Ea propter Archiepiscopus, sano potius consilio Patronum commeavit, ibique suam commutavit mansionem: & quoniam non decebat in minus idoneis eum habitare ædificiis, construxit idonea Palatia secus Ecclesiam Patroni, quam & ipse quo-

Anno 1122

dam

Anno 1122 dam Presbytero bonæ memoriæ Pelagio dispensatore fecerat. * In his Palatiis Archiepiscopus tamquam cohabitantium multitudine vallatus, suisque militibus stipatus, usque in hodiernum diem per Dei misericordiam comite salute sæpius habitat. Sic habitet, sic ædificet, sic valeat Deo donante diutius.

* Lib. 1. cap. 2.

De convenientia Archipresbyteratuum Salagiæ, Bisancos, Trasancos, Lavacencos, & Arros, inter Archiepiscopum & M. Mindun. Episcopum. Cap. 56.

INter prædictum Archiepiscopum, Compostellanæ Ecclesiæ Canonicos, & inter Mindunienſem Episcopum, & Minduniensis Ecclesiæ Clericos, super quibusdam Archipresbyteratibus, videlicet Bisancos, Trasancos, Salagia, Lavacencos, quæstio temporibus scilicet bonæ memoriæ Regis Adefonsi sæpius fuerat ventilata. Compostellana namque Ecclesia astruebat hos Archipresbyteratus ad suam pertinere Diœcesim, & Minduniensis ad suam: qua in re noster Archiepiscopus ut adipisceretur quod suæ Ecclesiæ esse astruebatur, frequenter Clericos suos Romam delegando non modicas expenderat pecunias, sæpius in præsentia Papæ Paschalis id negotium prolatum atque ventilatum fuerat, sæpius ipse Papa literas suas hujus rei causa ad Compostellanam & ad Mindunienſem direxerat Ecclesias, necnon ad Comprovinciales Episcopos, sicut in primo libro plenius scriptum est. * In multis quoque Conciliis per Hispaniam celebratis in præsentia Romanorum Cardinalium & Legatorum super hoc multoties conventum est, sed non discussum. Denique ex sententia Romani Pontificis apud *Astoricam* ad hoc diffiniendum Compostellanos & Minduniensés convenire Clericos sancitum est: hujus rei judicio Burgensi Episcopo prædestinato judice, sed Mindunienſibus deficientibus, & se à Compostellana Ecclesia vio-

* C. 34.

violentiam pati causantibus, hæc quæstio remanserat indiscussa. Verumtamen Compostellanæ Ecclesiæ Canonici, Mindunienses judicio superatos, & prædictos Archipresbyteratus dictante justitia se vindicasse, astruebant. Hujus rei diffinitio ingruente per Hispaniam guerrarum tumultu multis temporibus sopita remanserat: nunc Compostellana, nunc Mindunensis hos Archipresbyteratus vendicabat Ecclesia, sed sæpius Compostellana, utpote columna justitiæ & Ecclesiastica atque sæculari potentia magis suffulta. Ipse quoque Clerus ac populus qui in hac Dioeceseos parte habebatur, quodam inobedientiæ evagabatur supercilio, quoniam geminam gloriabatur se habere matrem. Tandem M. * Compostellanæ Ecclesiæ Thesaurario, Mindunensi Ecclesiæ Episcopo, lapsoque non modici temporis curriculo inter nostrum Archiepiscopum eundemque Episcopum prædicti negotii cœpit agitari quæstio. Sed Archiepiscopus videns id negotii olim indiscussum, diutius protelari, atque utrique Ecclesiæ animarum damnum magis magisque multiplicari; paternam habuit in his dispensationem: accersito namque M. Mindunensi Episcopo inconcussam imponere huic rei stabilivit diffinitionem. Ex beneplacito itaque utriusque, videlicet Compostellani Archiepiscopi & Legati ejusque Canonicorum, & Mindunensis Episcopi ejusque Canonicorum, statutum est atque conventum, ut Compostellana Ecclesia quiete & inconcusse habeat imposterum hos duos Archipresbyteratus *Salagiam* & *Bisancos*: Mindunensis vero, sive Vallibriensis Ecclesia, quiete & inconcusse habeat imposterum hos duos Archipresbyteratus *Trasancos* & *Lavacencos*, & *Arros*. Quod ne quandoque vel quoquomodo inquietetur aut concutiatur, firmissima utrinque scripturæ auctoritate corroboratur hoc modo.

Anno 1122

* *Munio.*

Con-

Anno 1122

Convenientia inter Archiepiscopum & Mindunienſem Episcopum.

2 NOS inferius ſcripti videntes Domnum Didacum Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopum & Legatum, & Domnum Munionem Vallibrienſem Epiſcopum, diſsidentes & inter ſe altercantes ſuper quibuſdam Archipresbyteratibus, ſcilicet *Salagiâ*, *Biſancos*, & *Traſancos* uſque ad *Lavacencos* & *Arros*, de quibus ſæpius ventilata fuerat querimonia inter Domnum Didacum præfatum Archiepiſcopum & Domnum Gundiſalvum Mindunienſem Epiſcopum anteceſſorem prædicti Epiſcopi Domni Munionis temporibus Regis Aldefonſi bonæ memoriæ, in generalibus videlicet Conciliis, necnon & in præſentia Domini Papæ Paſchalis, diuturnæ fratrum fatigationi & diſſenſioni compatiendo, finem tanto negotio imponere operæpretium duximus: ab ipſis ſiquidem & à ſuis Canonicis rogati & invitati in unum convenientes hoc negotium fraternæ dilectionis affectu diſcutiendum eorum conſenſu ſuſcepimus: noſtri enim officii eſt ſchiſmatis ſeminarium deſtruere, & charitatis plantarium ſtudioſa ſolicitudine inter diſcordantes fundare. Perſpectis igitur utriuſque Eccleſiæ rationibus, hujuſmodi convenientiam inter eos firma in perpetuum ſtabilitate facimus, ut impoſterum Eccleſia B. Jacobi duos Archipresbyteratus, videlicet *Salagiam* & *Biſancos* perpetuo jure habeat & abſque ulla repetitione poſsideat: & Vallibrienſis vel Mindunienſis impoſterum Archipresbyteratus videlicet *Traſancos*, *Lavacencos*, & *Arros* perpetuo jure habeat, & abſque ulla repetitione poſsideat. Adjicimus etiam in hac convenientia, ut de honore B. Jacobi Vallibrienſis vel Mindunienſis Eccleſia omnia illa Vota quæ ſunt in toto Epiſcopatu Vallibrienſi vel Mindunienſi in perpetuum habeat, & quiete & li-

libere ævo perenni posſideat, præter candelam quæ fit Cm. Anno
librarum per libram XXV. ſolidorum, quam annuatim 1122.
Eccleſiæ B. Jacobi exolvat. Similiter adjicimus quod Vallibrienſis Eccleſia in omni Compoſtellano Archiepiſcopatu tributa Eccleſiarum quæ Tertias dicimus, nullatenus exigat, & è converſo Compoſtellana Eccleſia in omni Epiſcopatu Vallibrienſi tributa Eccleſiarum, quæ Tertias dicimus, nullatenus exigat. Hanc itaque diffinitionis convenientiam & literis noſtris confirmamus, & propriis ſigillis munimus, ut ab hinc & deinceps prætaxata querella inter Compoſtellanam & Vallibrienſem Eccleſias perpetuo ſilentio ſopiatur. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica ſæculariſve perſona hanc noſtræ diffinitionis paginam ſciens contra eam temere venire tentaverit, ſecundo tertiove commonita, ſi non ſatisfactione congrua emendaverit, poteſtatis honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & à ſacratiſsimo corpore & Sanguine Dei & Domini noſtri Jeſu-Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat: cunctis autem hæc obſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu-Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Facta diffinitionis convenientia ſub Era M. C. LX. * &
qt. V. Kalendarum Septembris. Qualis eſt iſta talis Anno
habetur in theſauro Vallibrienſis Eccleſiæ. 1122.

Ego Munio Vallibrienſis Eccleſiæ indignus Vicarius hoc ſcriptum propria manu confirmo. Ego Petrus Archidiaconus Vallibrienſis Eccleſiæ conf. Ego Arias Siſnandizi, qui tunc temporis Vallibrienſis Eccleſiæ Archidiaconus eram in Salagia, conf. Petrus Prior conf. Veremundus Archidiaconus qualiſcumque Presbyter, cognominatus Adefonſus, conf. Ego Alderetus conf. Ego Petrus confirmo. Pelagius conf. Martinus conf. Petrus Presbyter conf.

Anno 1122 Froyla Presbyter conf. Petrus Presbyter Primi Clerus conf. Didacus Oduarizi conf. Julianus Archidiaconus c. Guido Archidiaconus c. Petrus Joannis c. Petrus Abba c.

Pactum M. Vallibriensis Episcopi.

3 EGO Munio Vallibriensis Episcopus promitto vobis in fide Christi & in rei veritate Domno Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo & S. R. E. Legato, ut ab hac hora in antea sim vester fidelis amicus, defendendo vitam vestram, & membra, & honorem quem habetis vel habituri estis, deprimendo malum vestrum in omnibus & per omnia sine arte, & malo ingenio secundum posse meum: si vero (quod absit) vobis exilium aliqua vi, vel violentia, aut expulsio honoris, evenerit, vel corporaliter vobiscum eam quo ieritis, vel juxta consilium vestrum me disponam: & hoc attendam vobis viventi dum vixero adjuvante divina gratia, sic Deus me adjuvet & hæc Sancta Evangelia. Quidquid vero de hoc pacto fide Christi stabilito absolveritis, absolutum sit. Consilia quæ mihi dixeritis, non discooperiam ad damnum vestrum. Ego M. indignus Episcopus hoc scriptum propria manu confirmo. Petrus Vallibriensis Archidiaconus conf. Arias Sisnandici Vallibriensis Ecclesiæ & Archidiaconus conf. Qui interfuerunt de Canonicis B. Jacobi Arias Gundisalvides similiter conf. Petrus Gundesindi similiter conf. Petrus Eliæ Archidiac. conf. Petrus Cresconides Archidiac. conf. Petrus Anaiades conf. Petrus Astruarides c. Arias Munionides c. Giraldus Magister c. (1) Bernaldus Bernaldici conf. Adefonsus similiter conf. Petrus Stephanici conf. Petrus Fulco conf. Petrus Pelagides conf. Pelagius Muniz conf.

No-

(1) *Hic ipse Auctor est qui hæc scripsit: latine hic* Magister *dictus: græce vero* Didascalus *supra* cap. 6.

Anno 1122.

Notitia vestimentorum, Librorum, aliorumque ornamentorum Ecclesiæ quæ fecit Archiepiscopus. Cap. 57.

EA quoque quæ ipse Archiepiscopus ad interiores Ecclesiæ suæ usus atque ornatus, scilicet vestimenta, ceteraque ornamenta, emit, lucrifecit, acquisivit, vel fieri fecit, hujus operis serie commemorare non est incommodum: quæ enim per se, vel per auctorem, lucis memoriale merentur, oblivione sepelire argumentum est culpæ. Multa equidem in adhibenda Ecclesiæ suæ cura, prout res atque utilitas expostulavit, Archiepiscopus expendit: plura vero, atque majora, sicut rei veritas testatur, acquisivit: pensandum est quibus temporibus, quotque, quibusque persecutionibus Ecclesiam suam B. Jacobo suffragante patrocinii parma protexerat, quot & quanta ad expugnanda persecutionum argumenta expenderit; quot & quanta acquisierit. Hæc ergo quæ sequens patefacit series, prædictus Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus, vestimenta, atque ornamenta Ecclesiæ lucrifecit, emit, vel fieri fecit: videlicet quatuor citheras græco exercitio compositas, quatuor capas pontificales, & alias capas XII. serico textu pretiosas: duo paria vestimentorum pontificalium cum omnibus quæ ad ea pertinent: tria vero dedit, unum Hugoni Portugalensi Epo. qui fuerat olim Ecclesiæ B. Jacobi Archidiaconus, aliud dedit Munioni Mindunienſi Episcopo, ejusdem Apostol. Ecclesiæ olim thesaurario: tertium G. Salmanticensi Episcopo suo suffraganeo: præterea duas Dalmaticas, unam Planetam nigram, de purpura textus Evangeliorum, duos argenteos, alium aureum, quem jam destructum ipse Archiep. restauravit, Missale argenteum, Epistolarium argenteum, Syon argenteum, balteum aureum, capsas II. argenteas, in una quarum perhibetur esse caput B. Jacobi,

Anno 1122 bi, aliam capsam eburneam, aliam metallinam deauratam miro artificio cum vitro sculptam: aliam capsam auream satis pretiosam, quam emit Archiepiscopus ter mille solidis, & postea contulit Dño Papæ Calixto, Lignum Domini argenteum quod dedit ei Regina U. Regis Adef. filia; Crucem auream quam ipse dedit Bosoni Romano Card. & Leg. & postea in Taurina Civitate Episcopo: Calices tres argenteos, & unum aureum quod pro utilitate quoque Ecclesiæ suæ dedit Dño Papæ: thuribulum aureum quod pro utilitate quoque Ecclesiæ suæ impendit, aliud thuribulum aureum quod postea in loco prioris Dño Papæ restituit. Tres urceolos argenteos, unum Antiphonarium, unum Officiarium, & unum Missale, tres Breviales, unum Quadragesimale, duos Benedictionales, Librum Pastoralem, Librum de Vita Episcoporum, Canones, alium Librum ex diversis sententiis, alium Librum de Fide S. Trinitatis, & de aliis sententiis, alium Librum majorem per totius anni circulum.

Has subsequentes literas misit Papa Calixtus eidem Archiep. pro deliberatione P. * Bracarensis Archiep. quem T. * Portugalensis Regina vinculis mancipatum captum tenebat. *Cap.* 58.

* *Pelagii*
* *Tarasia*

Calixtus Episcopus servus servorum Dei. D. Compostellano Archiep. salutem & Apost. Benedic. Pervenit ad nos quod Portugalensis Regina T. fratrem nostrum P. Bracarensem Archiep. ceperit, eumque adhuc in captione detineat. Unde nostras & literas dirigentes præcepimus, ut usque ad proximum B. Jacobi Apostoli & Thomæ festum liberum illum cum hominibus & rebus suis, quietumque dimittat, alioquin ex tunc in eam & in fautores ejus excommunicationis sententiam dedimus, & in tota terra ejus divina officia, præter infantium baptisma, & morientium pœniten-

tentias, interdiximus, donec fratrem ipsum dimittat, & Romanæ Ecclesiæ de hac injuria satisfaciat. Præcipimus ergo, frater, fraternitati tuæ, ut eamdem T. per literas & nuntios tuos commoneas, & nisi juxta literarum nostrarum mandatum constituto termino eumdem fratrem nostrum dimisserit, congregatis fratribus & Coepiscopis illarum partium, nostram hanc sententiam per tuam & ipsorum Parochias nuntiari facias, & firmiter observari. Datum Anagnia VIII. Kalend. Octobris. Anno 1122

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiep. salutem & Apost. benedic. Frater iste quem ad nos misisti Giraldus viva nobis voce narravit, quod cum muliere quadam rem diu habuerit. Post aliquantum vero temporis uxorem duxit, quæ prioris mulieris consanguinea in gradu tertio reperta est. Quod si se causa sic habet, fratribus nostris visum est, ut uxorem illam debeat prorsus dimittere. Cum enim illicitas omnino contraxerit nuptias, licitum postea potuisse consequi matrimonium non videtur. Dat. in territorio Tiburtino XI. Kal. Julii.

Qualiter Regina U. insidiabatur Archiepiscopo. Cap. 59.

MUlta inter Archiepiscopum & S. R. E. Leg. Didacum, & inter Reginam U. reconciliationis statuta fuerant: multa, ut in priori & in hoc consequenti libro scriptum est, pacis fœdera præcesserant. Equidem postquam Regina tam detestandum facinus, proh nefas! videlicet mittere manum in Christum Domini quorumdam flagitiosorum instinctu ausa fuerat, inter eos quasi amicitiæ habebatur imago, & suspicionis utrinque nebula volitabat. Archiepiscopus tantum expertus piaculum, licet prædicto ipse & Regina confœderarentur pacto, nec Reginæ tamen se usquequaque credebat, nec ejus multimodis rationibus spem fidei adhibebat: regia jura, debitumque obsequium, ne-

Anno 1123 nequaquam ei subtrahebat, secundum Evangelium: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei Deo.* Ceterum Regina, utputa tam execrabilis noxæ conscia, hujus reatus nitebatur omnimodis abolere chirographum. Nunc verbis dulcifluis, nunc immensis Archiepiscopum alliciebat promissis, Gallæciæ Regnum ejus ditioni subjiciens; Consules ac Principes ejus imperio subjugans: licet enim cum filio suo Rege A. pacis fœdera jam inisset, licet eum cum omni potentatu suo sibi obnoxium, utpote filium suum, haberet; Archiepiscopi tamen prudentiam admodum sibi necessariam animadvertebat, nec sine ejus auxilio Gallæciam suo posse penitus frænare imperio videbat. Præterea Comitem P. Froylaz ejusque filios, vinculis mancipaverat, & egebat præcipue consilio & auxilio Archiepiscopi ad vendicandum honores illorum compeditorum, & Castellum *Lupariæ*, in quo Arias Petrizi rebellabat: neque hoc Castellum obsidere, nec ad deditionem cogere, nec ceteros Gallæciæ conspiratores pessundare, nisi per Archiep. poterat: quippe cujus prudentia, cujus potentia altius eminebat. Si Reginæ adversari inciperent, tota fere Hiberia rebellione quateretur. Hac igitur causa Regina compulsa ad occidentales Gallæciæ revertitur partes: prius tamen iterum atque iterum nuntios, scilicet Episcopos, Consules, Principes, Cives, direxit ad Archiep. in hæc verba. „ Didici Reverende Pater quorumdam relatione, & quibusdam conjecturis, animum tuum pro facinore quod pessimorum persuasionibus in te præsumpsi, à me alienatum, & prudentiæ tuæ excellentiam de fide mea diffidere: qua de re venio ad paternitatis tuæ gremium satisfactura, & prout jusseris, noxam illius piaculi abolitura, te patrem, te patronum super omnes Hesperiæ Pontifices ac prudentes mihi præpono: tuum consilium, tuumque auxilium usquequaque mihi necessarium video,

„ nec

„ nec nisi te amico & coadjutore Gallæcos proditionis ac Anno
„ rebellionis face partim succensos, edomare possim. 1123
Hæc atque alia iterum, iterumque immensis adornavit promissis, & tandem Legatorum prudentia cooperante, Archiepiscopi animum aliquatenus lenivit. Quid plura? Consilitur, stabilitur quo fœderis pacto, timoris atque suspicionis nebula ab Archiep. removeatur, vel quomodo præteriti facinoris calumnia sepeliatur, aut de simili Reginæ molimento deinceps cavere ac pertimescere Archiepiscopum opus non haberetur. Inter Archiepiscopum itaque & Reginam eorumque homines tantum ac tale fœderis sancitur pactum, quod nec Archiepiscopum Reginæ insidias vel machinamenta imposterum oporteat pertimescere, nec Regina de Archiepiscopi auxilio desperare: neque si vellit tergiversari, ut est animus mulieris, pedicam Archiepiscopo valeat intendere: omnes enim Episcopos Regni sui Regina dat Archiepiscopo in fidei astrictionem, hac videlicet conditione, si Regina violari, aut machinari deinceps in Archiepiscopum tentaret aliud quam in subsequenti scripto resonat, vel si ejus personam, vel honorem illius invadere præsumeret, prædicti Episcopi in ipsam Reginam ejusque Regnum anathematis promulgarent sententiam, Divinum penitus interdicendo circumquaque officium, excepto Baptismo & Pœnitentia, donec resipiscat, & Archiepiscopo satisfaciat. Omnes quoque Consules ac Principes Regni sui Regina in hoc pactum jurejurando astrinxit hoc modo, si ipsa aliter quam in sequenti scripto patet, in Archiepiscopum facere præsumeret, omnes cum Castellis, & Municipiis, & honoribus suis, Reginæ adversentur, & pro Archiepiscopo ad rebellionem commoveantur donec Regina satisfaciat Archiepiscopo sanciendo hujus fœderis pactum, definitum atque statutum est, Episcoporum literas uniuscujusque sigillo munitas ad Dominum Papam ipsius fœ-

Anno 1123 fœderis feriem continentes deferri, & fcripto atque figillo ejus muniri: fententiam quoque ejus addendam, quod quifquis prætaxati fœderis fidem tranfgreffus foret, Apoftolica, donec fatisfaceret, multaretur fententia. Qui vero ut habet fœderis feries cuftodiret & adimpleret, perenni benedictione donaretur. Hoc eft pactum fœderis inter Archiepifcopum & Reginam.

Forma fecuritatis quam præftitit Regina Archiepifcopo.

* Anno 1123

2 ERA I. C. LXI. * quot VI. Kalendas Aprilis. Ego Regina U. promitto & afirmo vobis Archiep. S. Jacobi D. Didaco per Deum Patrem Omnipotentem & per omnes Sanctos ejus, ut ab hac die fim vobis fidelis Dña & amica ficut bonus Rex fuo bono Archiepifcopo in tota vita mea indeantando veftrum prode, & deretrando veftrum malum, & defendam vitam veftram & membra & honorem quem habetis vel habituri eftis pro poffe meo contra omnes homines & fuper omnes homines fine arte & malo ingenio, & neque per me neque per meum confilium fitis captus, vel mortuus, vel de veftro honore expulfus, & nunquam faciam pactum cum aliquo homine ad detrimentum veftrum, & fi aliquod malum fuerit dictum mihi de vobis, vel non habeam inde curam, vel vos ad rationem ponam, & accipiam inde judicium quod dederint mihi ifti qui funt in hoc pacto & voluerint concordiam inter me & vos de meis & veftris hominibus, recepta & emendatione in loco & tempore convenienti ftem vobis in prædicto placito, & hoc totum compleam fine arte & malo ingenio: & fi, quod abfit, ab aliquo fueritis captus, modis omnibus nitar & intromittam me ad abfolutionem veftram, & veftri honorem, & rerum veftrarum recuperationem, & ad hanc fidelitatem confirmandam do vobis Comitem Domnum P. Gunfalvizi & inferius fubfcriptos, ut fi ego non attendero hoc pactum, ipfi ftent vobifcum

cum

cum honoribus suis, donec correxero: etsi isti fuerint Anno 1123.
mortui vel expulsi, qui successerint dent vobis ad faciendum supradictum pactum.

3 Nos Archiepiscopi & Episcopi infra scripti promittimus & affirmamus, quod si Regina, quod absit, non attenderit supradictum pactum, stemus cum Archiepiscopo ad detrimentum & damnum Reginæ, excomunicemus eam illico & ejus & terram & Episcopatus nostrum præter Baptismum & Pœnitentias, donec corrigatur.

Quæcumque hactenus fuerunt inter me & vos sint condonata & absoluta deinceps, & quidquid de hoc pacto absolveritis sit absolutum. Consimile scriptum tenet Regina. Episcopus Munio Vallibriensis confirmo. Episcopus Alo Astoricensis confirmo. Joannes Ramirizi juro. Guterre Horca juro. Petrus Guterrizi juro. Joannes Didaci juro. Federnandus Joannes juro.

Cetera scripta atque placita quæ inter Archiepiscopum & Reginam usque ad hoc pactum præcesserant, irrita & cassa haberi diffinitum est. Hoc solum firmiter teneri: hoc solum fideliter custodiri sancitum est.

Literæ Calixti Papæ missæ Archiepiscopo super commissione legationis. *Cap. 60.*

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. S. Jacobi Archiep. & Legato R. E. salutem & Apost. benedic. Perspectis Lucensis Ecclesiæ ejusque Episcopi nuntiis agnovimus dilectionem vestram, Legatione vobis digne à nobis olim tradita, nescio quorum perversorum impedimento minime fungi: unde valde doluimus & miramur nostra in vestris partibus in tantam devenire tribulationem. Quapropter eamdem Legationem sicut prius vobis confirmamus, & quasi filium charissimum monemus, ut nostra in vestris partibus peragatis, & quæ corrigenda sunt, corrigatis, emen-

Anno 1123 *detisque hujus sacræ sedis licentia & auctoritate. Valete.*

Ego Cardinalis Deus dedit S. Laurentii conf. Joannes Cardinalis. Petrus Cardinalis conf. Data apud Laternum II. Nonas Martii scripta per manus Ugonis Subdiaconi

Quod acquisita per Prælatum literarum memoriæ sunt tradenda. Cap. 61.

Verba Arch. DOminus ac Redemptor noster volens iter nostræ operationis inofenso pede dirigere, docet nos, ne qui ad exemplum bonæ actionis pastorali cura ceteros debemus instruere, aliquando bona quæ agimus occulantes lucernam sub modio convincamur abscondere : *Nemo* (inquit) *accendit lucernam, & ponit sub modio* : sicut enim lucerna, quæ sub modio est, nullum alium locum, præter eum in quo est, illuminat, sic & qui clam bene operatur, neminem præter se ipsum exemplo sui ipsius informat. Iterum ne si opera bona nostra humanis præsententur obtutibus, quasi lucernam supra candelabrum positam ventus elationis extingueret ; arrogantiam declinare docuit, cum subjunxit : *Cum omnia bona feceritis, dicite, servi inutiles sumus.* Eo igitur calle quo docuit, & quomodo docuit, incedere cupientes, si quid dignum memoria in Episcopatu vel Archiepiscopatu nobis seu antecessoribus nostris contigerat, necnon etiam quantum unusquisque Ecclesiæ cui præsumus prodessemus, ne oblivionis fieret obsoletum fuligine, dignum duximus in hujus libri serie ad ædificationem sequentium compilare. Bene autem officium hujus libri cum Ethymologia sui concordat vocabuli, cum sane hac de causa *registrum* quod *retrogesta*, vel *res gestas* contineat appelletur. Donet autem Dominus nobis, quibus vineam suam locavit agricolis, ne sicut infructuosa ficulnea terram inutiliter occupantes hujus districtæ animadversionis sententia feriamur *malos male perdet,* &

& cetera, sed ut talentum duplicatum Domino fideliter apportantes ista voce Dominica consolemur: *Euge serve bone* &c. Jam demum quod per nos nostra noviter acquisivit Ecclesia, sequens necesse est ut demonstret scriptura. Anno 1123

Urraca siquidem Dei ordinatione Hispaniarum Regina, omnes hereditates quas sibi Dña. Tigria contulit, hereditario jure posꝛidendas Ecclesiæ nostræ contradidit, ut quia tantum ac talem hereditabat Apostolum, peccatorum suorum percepisset remedium. Hujus facti æmula Dei æmulatione prædicta Tigria dimidietatem aliam, quam sibi servaverat, huic similiter Ecclesiæ post mortem suam statuit relicturam.

Acquisitio quarumdam hereditatum.

HÆC sunt nomina hereditatum quas Regina Domina Urraca & Tigria Enxemeniz dant Ecclesiæ B. Jacobi, & vobis Dño. Archiepiscopo D. *Bastavales*, *Dayan*, *Neruimes*, *Cirquites*, *Dorma*, *Queygido*, *Gandera*, *S. Julianum*, *S. Eulaliam*, S. Vincentium, Monasterium de *Villarino*, quod est in ripa Minei cum hereditatibus suis, in Salnes de Monasterio de *Supratelio* portionem nostram: de S. Maria de Tralegio de Sancta Maria de Cendam, de S. Mamete de *Alamir*, & alias hereditates, similiter mando & dono vobis quas debeo habere pro aliis meis hereditatibus, quas vendidit frater meus Petrus Enxemeniz sine meo consilio & voluntate in Salnes, *Superata*, *Guldreganes*, *Truanes*, pro quibus debeo ego Trigria Enxemenzi me prius integrare & postea dividere alias cum fratribus meis. De omnibus his præfatis hereditatibus ego Regina D. Urraca & D. Tigria damus & concedimus Ecclesiæ B. Jacobi & vobis Archiepiscopo nostras portiones.

Marina Rabinadiz dedit B. Jacobo & Domno Archiepiscopo & ejus Canonicis Villam quamdam cum homi-

Anno 1123 nibus & hereditatibus suis, quæ vocatur *Savardes*.

Juramentum Reginæ quod præstitit Archiepiscopo. Cap. 62.

POstquam igitur Venerabilem Dñum D. jam tunc temporis Compostellanæ Sedis primum Archiep. nec non & S. R. E. Leg. Regina Dña. V. proh nefas! fecerat sub custodia detineri, Compostellana manus de suo Pastore liberando solicita unanimiter nitebatur ut eum quem illa male ceperat, vellet nollet dimitteret: cujus insidias cum sibi multo ante intendi cognosceret, noluit tamen ab ejus servitio aliquatenus declinare, sed ejus jussis obtemperans, suo cum exercitu in Portugalenses hostes sequitur profecturam & sperantem quod quia illum in terra sua capere non poterat, in Portugalia, ubi tot vires sibi non suppeterent, licentius posset. Eo igitur ut diximus per Dei misericordiam ab ejus manibus liberato, quoniam indignum fuerat ut carcerali manciparetur custodiæ cui Deus contulerat potestatem ligandi solvendique in Cælo & in terra, restabat inter eum & Reginam pacem conciliari, quæ etiam super eo solvendo querebatur se vim coactionis à suis hominibus pertulisse. Sopita demum inter eos omni hac in perpetuum querela, & ne fide media foret amplius super his conquestura, vulnus tamen tacitæ simultatis in abdito sui conservabat pectoris. Sed quis non credit quod tunc mala femina lædit, quando flens jurat, nec enim perjuria curat. Cum enim aliquanto post adveniens, Gallæciam visitaret, quosdam qui per Archiepiscopi liberationem sibi vim intulerant, Regiæ Majestati causabatur obnoxios, utpote qui temerario ausu conspirationis in eam non solum ab hereditatibus proscribi, verum etiam plecti debuissent sententia capitali. Tunc quia justum erat, ut de quacumque impeterentur causa, ad hanc illis ejus auxilium non deesset, pro illis à Regina violenter impetitis justæ de-

 fen-

fensionis scutum opposuit, ut si quæ in eos intentarentur, Anno
sicut intentabantur, adversitatis spicula, illa unus pro omnibus paratus exciperet. Tandem itaque exilium, proscriptionem hereditatum, & si quæ sint similia quæ regia animadversio ad vindictam fieri postulat, CCC. marcis &, eo amplius de suo redimens, ad amorem suum suorumque Reginam studuit revocare. Deo autem gratias quia adeo illum intra gremium suæ dilectionis ex tunc & modo Regina confoveat, ut cui libentius consiliorum suorum committat arcana, quippe in quo potius confidat, non habeat. Etenim gratiam in oculis Regum invenire non nisi donum Dei est. Post confectam interea inter eos pacem & juris jurandi robore stabilitam, Arias Petrizi Dux Castelli *Luparia*, quoniam Regina socerum ejus Comitem Dñum P. cum filiis & uxore in vincula conjecerat, in rebellionem conversus est: ad cujus Castelli obsidionem dum Regina milites suos circumquaque diffunderet, quia non se facile præbebat asultui, cominus à facie ejus Castellum aliud statuit obfirmare.

1123.

2 Circa quod opus dum argumentosa existeret, quidam de militibus Archiepiscopi illam adeunt colloquutum, sperantes eam erga illum priorem animum non mutasse, credentesque se parti ejus feminam invenire, virum firmissimum repererunt: En, inquiunt, Regina, nisi tuæ displiceat Majestati Archiepiscopum illum D. semper tuæ voluntati contrarium, captum dabimus, vel occissum. Quos, torvo vultu Regina respiciens, non solum sacrilegii scelus execratur auditum, sed accitis qui stabant testibus unum eorum, videlicet Petrum Garcionem, qui prolocutor extiterat, quæ soli sibi dixerat, coram illis, ut professio reum faceret, iterare compellit: qui convictus ex ore proprio rem abominabilem protulisse, captus, & catenatus, atque in carcerem retrusus, in foveam incidit, quam præten-

Anno tendit : ceteris quia id constanter negaverant, satisfactioni
1123 militiæ reservatis. Inquisitus autem ab eadem Regina quo ordine id inordinatum fieri statuisset, insinuat : Cum, inquit, de Castello suo *Honesto* regrediens paucis, ut assolet, comitatus, *Iriam* tetendisset, communi deliberaveramus assensu, ut potius morti quam capturæ eum manciparemus. Si autem eo in loco in quo sperabamus, nec hoc nec illud contingeret, strenuitati meæ injunctum iri hujus rei caput esse deposco. Etenim circa noctis medium ipso & ejus cubiculariis resolutis in somnum, armata manu furtim per loca quæ bene noveram, cameram introgressus, voluntatis meæ proculdubio compos existerem. Postquam ergo tam detestandum facinus & quonam modo fieri debuisset, Regina considerat, Tu ne es, inquit, quem nudius tertius majorem domui suæ præfecerat, quem præ ceteris diligebat, cui etiam intima consilia sua credere consueverat? Vere *inimici hominis domestici ejus*, quia *qui edebat panem ejus ampliavit adversus eum supplantationem.* Quamvis autem Regina, qui & quales adversus mortem Archiepiscopi conspirassent, primo per Bernaldum Ecclesiæ nostræ Thesaurarium, & Fernandum Petrizi ejusdem Reginæ Cancellarium, ei notificare satageret, & ut sibi de eis præcaveret, iterum per Comitem Dom. R. pietate solita commoneret, beneficium tamen quod unicuique eorum Archiepiscopus præstiterat, de eis talia credere non sinebat. Quosdam enim ab ipsis rudimentis infantiæ paterna dilectione usque ad provectum militiæ alendos susceperat : quosdam adultos ætate armaverat, & quæ militare officium exigit, equos, arma contulerat : quibusdam se ipsum & curiam suam eorum arbitrio disponenda commiserat; & quoniam bona pro malis perfectorum est reddere, nec adhuc nos humana fragilitas ad perfectionis culmen permittit ascendere, à tramite tamen non declinavit justitiæ,

qui

qui mala pro malis noluit compensare. Dicit enim Augus- Anno
tinus : „ Reddet Deus mala pro malis, quoniam justus est: 1123.
„ bona pro malis, quoniam bonus est : bona pro bonis,
„ quoniam bonus & justus est : mala pro bonis non, quia
„ injustus non est. " Temporalem igitur vindictam in eos quantum licuit executus, eorum domos & hereditates depopulando diruit, destruxitque funditus : & quoniam hereditatum destructio non satisfaceret ultioni, complices & conspiratores tanti sceleris quos apprehendere potuit, in carcerem retrudi fecit : elapsos vero per fugam, usquequo satisfacerent, anathematis vinculo colligavit.

3 Ecce dum breviloquus esse studui, causas & eorum nomina prætermisisse me memini : sed hoc peccatum facile veniam meretur, quod peccatum non esse verissima ratione colligitur. Si vero peccatum esse constiterit, ecce stylus præ manibus est, & lingua cum animo dictantis paret obsequio, ut sine deformitate tractatus apponi possint quæ apposita non sunt : quamvis enim neuter eorum suo proprio designetur vocabulo, non minus tamen enormitas sceleris apud aures vulgi eorum infamiam sineret promulgari. O utinam nec tantum scelus aggredi umquam voluissent, nec de se nobis tam lugubrem materiam præstitissent! Quantum enim inceptio pravæ voluntatis differre habeat à perfectione operis, ex verbis possumus colligere Augustini, qui dicit : Voluntas perfecta reputabitur pro opere facti. Si iterum qui, secundum Joannem, fratrem suum odit ad mortem, homicidii reatu constringitur ; quanto magis isti voluntatem suam jam ad effectum quantum in eis est perducere cupientes, duplicis reatus macula offuscantur, qui & de Patre patricidium, & de Domino notam proditionis incurrunt. Vellim utique si possim tantum dolorem ad memoriam nolle reducere, qui me & ceteros qui recte sapiunt, cogit in gemitus & lacrymas prorumpere. Quis

Anno 1123 enim non profusis lacrymis sicco oculo transeat; cujus recolentis verba singultus non intercidat, in quo solo salus consistit patriæ, per quem status roboratur Ecclesiæ, ausu sacrilego necem sui Domini quempiam pertentare? Quorum intentio hunc rei exitum prætendebat, ut quia non erat alter qui se murum pro domo poneret Israel, eo sublato Pastore Dominicum gregem acephalum invenirent, & tunc domos continuare & hereditates suas propagare liberius possent. O vere Judæ similes! qui si ad effectum perduxissent quod volebant, in nullo prorsus peccatum esset dissimile, nisi quod ille Deo, hi mortem homini machinabantur. Cupio autem uniuscujusque causam qua id ausus fuerit explicare, qui plerumque interrogati se accusant, dum se cupiunt excusare, & sic eo magis viliores appareant, quanto pro tam vili causa in tam excellentem virum necem fuerint demoliti: ponamus vero quod juste conspirationis eos causa extimulaverit, quod tamen non esset eorum justæ defensionis occasio, quoniam ibi jus suum perdit justitiæ, ubi contra defensorem justitiæ manum suam inconsulte quærit extendere: legimus enim quod petentes arcam Domini casuram voluerunt erigere, sed quia inconsulte manum suam apposuere bobus calcitrantibus periere. Si autem mortis sententiæ deputati sunt qui cadentem satagebant erigere, quali sunt digni supplicio, qui arcam Domini firmiter stantem ad ruinam voluerunt impingere? Ecce dum præscrutandæ veritatis gratia sententiarum pelagus evitare percupio, figenda est ancora, ne viribus eloquentiæ meæ cum voluero ad portum enatare non possim.

Cum igitur Petrus Garcio, ut diximus, ab Archiepiscopo haberetur inter charos charissimus, qui & tanto postea majori fuit odio dignus, quanto ultra speratum inter inimicos de amicissimo factus est inimicus, terram quæ voca-

tatur *Cordarium* de manu Archiepiscopi suscepit in praestimonium: quam potestatem dum in tyrannidem convertisset & de substantiis pauperum hydropisim avaritiae suae explere nullatenus potuisset, videns quod nihil profecisset admonitionibus, eo usque pati voluit Archiepiscopus, quamdiu ejus imperium non esset oppresio pauperum: nec mora sublato honore coepit inhumanius insanire & furere, atque complices & coadjutores factionis indesinenter inquirere. Convictus ergo tanti facinoris prius à Regina captus est; deinde Dño. Archiepiscopo Procerum Gallaeciae consilio & justitiae regula exigente, ab ipsa Regina redditus in ergastulo carceris *Honesti* nomine, condigna eum & socios poenitentia subsequente ab Archiepiscopo missus est. Ad ultimum post diuturnam carceris macerationem duo millia solidorum Dño. Archiep. in suam redemptionem contulit; & sic eum Archiepiscopus tali juramento sibi reconciliavit. Juro ego Petrus Garcio cum XII. juratoribus, in primis per Omnipotentem Deum, & cetera per quae vulgaris usus fidem exigit juramenti, quod terram Reginae Dmnae U. sive homines, dicto vel facto nullatenus impugnem: neque terram praesentis Archiep. Dñi. D. in cujus potestate sum, neque terram Fernandi Joannis, sive fratris sui Petri Mariscot, vel eorum homines, tam terram populatam quam depopulatam, & ab isto Natali Domini quod est sub Era I. C. LXII. (*) usque ad aliud Natale, anno videlicet completo, non requiram nec habeam dominium alicujus qui in vestram terram guerram moveat: finito vero hoc anno si Dñm habuero qui contra omnes vos vel contra quemlibet vestrum guerram faciat, & cum eo me guerra illa invenerit, taliter cum Domino meo contra vos veniam, ut fal-

Anno 1121.

Ddd

(*) LXI. *legendum* (*anno scil.* 1123.) *ut praecedentia & subsequentia firmant.*

Anno 1123 salva fide Domini quantumcunque potuero honorem & utilitatem vestram sicut dominorum sine fraude & malo ingenio prætendam. Præterea do Ariam Petrizi ad fidem, ut si de prædicto pacto perjurus extitero, ipse non recipiat me in terram suam, sed disturbans me, adjuvet vos, ego autem deinceps sim perjurus, & omnes qui mecum jurant, & insuper persolvam tria millia solidorum unde fidejussores jam dedi.

De confirmatione legationis. Cap. 63.

1 LIcet Archiepiscopus D. inter tot tribulationum turbines positus vexaretur, & sæcularium negotiorum difficultatibus undique circumveniretur, de proficuo tamen & exaltatione suæ Ecclesiæ plurimum solicitus, legatos suos P. Fulconis, & P. Heliæ, alterum Ecclesiæ B. Jacobi Capellanum, alterum vero Archidiaconum, Romam cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis & cum suis & ex parte Regis & Reginæ supplicatoriis literis, necessariis itineris sibi traditis, destinavit, & per eos Legationis suæ, quam Toletanus perturbaverat, confirmationem Rege & Regina supplicante, & sua familiaritate & obsequio subveniente, hujusmodi literis à Dño. Papa sibi missis impetravit.

2 *Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratribus & Coepiscopis, Archiepiscopo Bracarensi, Episcopo Colimbriensi, Portugalensi, Tudensi, Auriensi, Vallibriensi, Lucensi, Astoricensi, Avilensi, Salmanticensi, Abbatibus, Præpositis per Emeritanam & Bracarensem Provincias constitutis, salutem & Apostolicam Benedictionem. Antiqua sedis Apostolicæ institutio exigit* &c. Ut supra Cap. 17. n. 2. *Dat. in burgo S. Fabiani III. Kal. Decembris.* (Anno 1123.)

3 Per eos etiam Legatos Dominus Papa tale privilegium ipsi Compostellano direxit, per cujus auctoritatem ob

ob B. Apostoli Jacobi reverentiam, & ob sui nepotis Ildephonsi Regis præcipuum amorem, & ipsius Compostellani specialem dilectionem, concedit & confirmat B. Jacobi Ecclesiam Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem, prius sibi ad tempus concessam, quiete & absque calumnia obtinere & perpetuo possidere. Anno 1123.

4 Ecce Privilegium de confirmatione translationis Metropolitanæ dignitatis quæ Emeritanæ Sedis fuerat, in Sede B. Jacobi translatæ.

Calixtus Episcopus servus serv. Dei. Ven. fratri D. Compostellano Archiep. ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum. Potestatem ligandi atque solvendi in Cælis & in terra, &c. (1)

Celebratio Concilii. Cap. 64.

1 Compostellanus igitur literis Domini Papæ Calixti de legationis suæ confirmatione visis & acceptis, Episcopos & Abbates per Emeritanam & Bracarensem Provincias constitutos ad Concilium invitavit, quibus omnibus præter Braccarensem & Colimbriensem ad ejus invitationem Compostellam gratanter confluentibus, Anno 1124 Concilium ibidem Domino Rege Ildefonso cum Principibus & fere omnibus terræ potestatibus præsentibus, *mediante Quadragesima* celebravit: in quo nimirum Concilio ipse de proficuo & honore S. Ecclesiæ juxta datam sibi à Domino facultatem fratribus venerabilibus Astoricensi, Valibriensi, Abilensi, Lucensi, Salmanticensi, Tudensi collaborantibus, prudenter & laudabiliter tractavit. Bracarensi vero & Colimbriensi, quia nec ad Concilium venire, nec excusatorias personas mittere voluerunt, Canonicas inducias infra quas in suam præsentiam satisfacturi de culpa ve-

(1) *Intrusa hic Bulla, suo mota loco. Eam sequenti capite cum modo impetrationis reperies.*

Anno 1124 venirent, communi supradictorum fratrum consilio & rogatu concessit: quod quia facere noluerunt, Canonica eos sententia transactis ipsis indutiis, multavit.

2 Et post equidem hujus Concilii celebrationem proxima *Pentecoste* præfactus Rex jam juvenis, novis armis ab altari B. Jacobi, Compostellano consulente, & ipsa arma benedicente, acceptis, Montani honoris quem Ecclesia Compostellana diu amiserat, medietatem ipsi Compostellano & suæ Ecclesiæ reddidit, facto etiam de hac medietate privilegio, propria manu roborato, & super altare B. Jacobi oblato, se aliam eidem Ecclesiæ medietatem suo honore & suo posse crescente, redditurum, in manu Domini Compostellani & super altare B. Jacobi Clero & Populo vidente & audiente firmiter promisit. Compostellanus autem hoc dono à Rege accepto, X. argenti marcas non in pretium, sed ex sola charitate, & dilectione, ipsi Regi hilariter largitus est: ipsius quoque Regis Consiliariis qui suam partem in hoc negotio juverant & substentaverant, magnum pecuniæ pondus munifica manu erogavit. Contulit etiam ipsi Regi XXX. marcas argenti, & mille solidos cum tribus optimis sonipedibus, sed hoc fecit occulte propter Reginam, quæ tunc temporis eidem Regi filio suo penitus desidebat; metuebat enim ne ipsa Regina hujusmodi largitiones suboleret, & inde sibi infesta & irata efficeretur.

3 Interea idem Archiepiscopus, Metropolitana Emeritanæ Sedis Dignitate sibi & suæ Ecclesiæ ad tempus collata, donec videlicet Emeritana Sedes Christianorum potestati & dominio redderetur, exemplo boni & discreti pastoris cœpit secum tractare & solicitus esse quomodo præfatam dignitatem suæ Ecclesiæ in perpetuum posset vendicare & retinere. Recondiderat enim in armariolo suæ mentis illud verbum Sapientis: *Melius esse omnino honorem non acquire-*

rere, quam acquisitum per desidiam & negligentiam amittere: noverat etiam gravissimum & intolerabilem casum esse de prælatione in subditionem, de dominio in servitutem, de divite cultu in nuditatem, & idcirco metuens ne sua Ecclesia supradicta dignitate privata & exuta de Metropoli efficeretur Suffraganea, Legatos suos Petrum Fulconis Cardinalem, & Petrum Heliæ Archidiaconum suum (*) cum sua benedictione, quadringentis scilicet aureis, omnibus necessariis totius itineris eis ambobus ad plenum collatis, Romam destinans, Dñum. Papam per literas suas supplici & humili voce rogavit, quatenus Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem, quam Compostellanæ Ecclesiæ (ut dictum est) ad tempus concesserat, eidem Ecclesiæ ob B. Jacobi reverentiam in perpetuum obtinendam atque possidendam concederet, & concessam auctoritatis suæ privilegio sanciret & confirmaret. Amicos quoque suos & familiares, quos tunc temporis Romæ habebat, literis suis destinatis, obnixius deprecatus est, quatenus sui fautores & adjutores in hoc negotio esse satagerent. Legati ergo post immensos itineris labores & multas anxietates *Romam* tandem pervenere, & majorem quadringentorum aureorum partem primum Dño. Papæ ipsius pedes deosculantes, & eum ex parte Domni Archiepiscopi Didaci humiliter salutantes præsentaverunt: deinde minorem partem Cardinalibus & Romanæ Curiæ primoribus prout melius noverant esse distribuendos, distribuerunt. Postremo qualem quantamque dilectionem Compostellanus Archiepiscopus erga Dñum. Papam & Romanam Ecclesiam gereret, & quam devotus & quam paratus ad eorum servitium & voluntatem exequendam & ad exhibendam Romanæ Ecclesiæ obedientiam esset, viva voce exposuerunt. Ad hæc literas quas ex parte ipsius Compostellani ad Dñum. Papam secum tulerant in Curia recitandas dederunt. Literis ergo recitatis & ver-

Anno 1124

* *Vide Cap. præc.*

Anno verbis Legatorum auditis velle & petitio Dñi. Compostel-
1124 lani universis innotuit. Erat autem illius velle & petitio, ut præfata Dignitas in Compostellanam Ecclesiam perpetualiter transferretur, & translatam Apostolicæ auctoritatis privilegio sanciretur & confirmaretur.

4 Domnus itaque Papa consilio cum Cardinalibus & cum Romanæ Curiæ Optimatibus inito Domnum Compostellanum in suis petitionibus exaudiendum esse ob B. Jacobi reverentiam, & ob fidelitatem & dilectionem quam erga Romanam Ecclesiam gerebat, communi omnium astantium assensu decrevit. Vocatis itaque Legatis quid consilii cum Cardinalibus cepisset, talibus verbis seriatim eis apperuit: Quantam dilectionem, & quam devotam voluntatem Domnus vester Compostellanus Archiepiscopus, noster specialis amicus, erga nos & Romanam Ecclesiam gerat, universis Romanæ Curiæ personis satis manifestum est: nam licet sit localiter à nobis multum remotus, præsentem se tamen nobis & animi charitate & frequenti benedictionum exhibitione exhibet: unde apud nos exaudiri, & petitionem suam quamvis arduam, impetrare omnibus bonis Romanæ Curiæ unanimiter volentibus & consulentibus, profecto meruit. Metropolitanam siquidem Emeritanæ Sedis dignitatem quam Compostellanæ Ecclesiæ ad tempus concesseramus, eidem Ecclesiæ ob Dei & B. Jacobi reverentiam & ejus amorem in perpetuum concedimus, & illam concessionem auctoritatis nostræ privilegio communi fratrum consilio stabiliter & firmiter sancimus, & confirmamus. Illud autem privilegium ad Dominum vestrum feretis dissigillatum, ea videlicet de causa, ut ipse & sui boni Clerici privilegium illud legant, & diligenter inspiciant, utrum aliquid sit in eo ad stabilitatem & firmitatem addendum vel excludendum & meliorandum. Quod si quid in eo corrigendum & meliorandum viderint, ad placitum suum corrigant, &

emen-

emendent. Postea Dominus vester correctum & emendatum nobis remittere studeat, & nos Privilegium illud impresso nostræ auctoritatis sigillo sigillabimus, supra memoratam dignitatem in Compostellanam Ecclesiam Appostolica auctoritate perpetualiter transferentes. Anno 1124

5 His auditis Legati Domni Compostellani pedes Domni Papæ humiliter osculati sunt, immensas ejus majestati grates ex parte Domni Compostellani referentes, & fidelem obedientiam cum reverentia ex parte Compostellanæ Ecclesiæ pro tanti beneficii collatione eidem pollicentes: postea paucis diebus evolutis promissum privilegium de manu Domni Papæ accipientes ad propria cum gaudio reversi sunt & privilegium dissigilatum Domino suo læta manu præsentaverunt. Cumque Domnus Archiepiscopus super absentia Sigilli non modicum miraretur, Legati causam quare illud Privilegium dissigillatum attulissent, his verbis ipsi expossuerunt: Venerabilis Pater, Domnus Papa Te & tuam Ecclesiam sicut nos ex ipsius verbis plane perpendimus, internæ dilectionis brachiis amplectitur, & te inter familiarissimos amicos suos, & specialissimos filios ob benevolentiam & fidelem obedientiam quam sibi & S. R. E. studes exhibere pro certo habet, & ut tibi pateat ipsius dilectionem per operis exhibitionem erga te veram esse & sinceram, istud Privilegium destinavit tibi dissigillatum, ut si quid in eo addendum, vel removendum unde firmius & stabilius efficiatur videris, addi pro velle tuo vel removeri facias. Et postquam id ad libitum tuum correxeris, statim ei remittere studeas, & quale ei remiseris, tale tibi ob Dei & B. Jacobi reverentiam, & ob tui præcipuam dilectionem ab eo sigillabitur & confirmabitur. Hoc audito Compostellanus non modico gaudio repletus Clericos suos meliores & familiariores illico convocari jussit; quibus ad ejus invitationem libenter confluentibus præcepit quatenus dili-

Anno 1124 diligenter inſpicerent, utrum aliquid in eo Privilegio addendum eſſe viderent, quo addito, vel excluſo privilegium ſtabilius & firmius efficeretur: illi autem illius præcepto obtemperantes, ſupradictum Privilegium legerunt & relegerunt: quæ in eo corrigenda & melioranda invenerunt, prout melius potuere, emendaverunt. Correcto, aut emendato Privilegio, quia Dnus. Compoſtellanus Dnī. Papæ dilectionem & benevolentiam pro tanti beneficii & tantæ dignitatis collatione erga ſe & Eccleſiam ſuam, magnam eſſe cognovit, illud Gregorianum memori mente recolens: *Probatio dilectionis exhibitio operis eſt*, trecentas auri uncias ipſi Papæ & ceteris Romanis ſuis familiaribus ex charitate & benevolentia direxit, legatos quoque ſuos P. Fulconis Cardinalem, quī Privilegium attulerat diſsigillatum, & Adefonſum Petridem B. Jacobi Canonicum, Romam cum ipſo Privilegio remiſit: benedictionem autem ſupradictam non ipſis Legatis commiſit deferendam, ſed potius peregrinis notis & fidelibus, metuens ne ſi ipſi legati eam ſecum deferrent, incurſo captionis in itinere periculo eam omnino amitterent: Aragonenſis quippe Rex Dno. Compoſtellano. Dñæ Reginæ U. cauſa, quam manu tenebat, & cui amicabatur tunc temporis, mirabiliter inimicabatur, & quoſcumque de Gallæcia aut Caſtellana patria in itinere deprehendere poterat, omnes præter Hieroſolimitanos, male tractare & expoliari faciebat; ſed unus peregrinorum XXVII. uncias auri quas in capa ſua deferebat conſutas, cum ipſa capa à latronibus in itinere exutus amiſit: quarum amiſsio maximo impedimento & maximæ diſturbationi Legatis Domini Compoſtellani poſtea extitit: nam cum Romam perveniſſent, & ſupradictum Privilegium à Dno. Papa ſigillatum eſſet & confirmatum, pecuniam illam quam à peregrinis ſalvam acceperant, Dno. Papæ & aliis quibus diſtribuenda erat diſtribuerunt. Sed unde

de XXVII. uncias quæ in itinere amissæ fuerant restaurarent, non habuerunt: & quia ad Dominum suum redire nisi illis XXVII. unciis restauratis non audebant, fere per unum mensem soliciti & anxii Romæ morati sunt. Dominus enim suus Archiepiscopus per obedientiam eis injunxerat, ut illas trecentas auri uncias Dño Papæ & aliis suis amicis integras impartirent. Anno 1124

6 Erant autem tunc temporis duo Canonici B. Jacobi, P. Astrarides, & Pelagius Joannides in partibus illis, qui in Apuliam & in Ciciliam biennio jam transacto profecti fuerant, auxilium ad opus Ecclesiæ B. Jacobi à fidelibus petituri. Et illi equidem duo Canonici finibus illarum Provinciarum, quærendo quod dictum est perlustratis, in patriam suam reverti jam disposuerant, & revertentes *Papiam* usque jam pervenerant. Quod cum Dñi Compostellani supradicti legati supradicta de causa Romæ commorantes comperissent, inito consilio inter se statuerunt, ut altero eorum, Petro Fulconis scilicet Cardinali, Romæ remanente, alter scilicet Adefonsus Petrides ad eos Papiam veniret, XXVII. uncias auri quæ sibi de trecentis unciis defecerant, mutuatorie vel aliquo alio modo ab eis extorturus. Qui cum ad præfatam civitatem pervenisset, quam cito suos concanonicos ibi invenit: totam rem sicuti gesta erat, & quare venisset, eis seriatim narravit. Illi vero nihil de ejus verbis dubitantes constituerunt, ut alter sui cum ipso Adefonso Petride ad supradictum Cardinalem Romam veniret, quidquid ipsi Legati postulabant executurus: & cum Adefonsus Petrides Romam cum ipso suo concanonico reversus esset, ipse & Petrus Fulconis Cardinalis XXVII. uncias auri ab illo acceperunt, & eas Domino Papæ, & aliis quibus erant distribuenda, distribuerunt, & sic trecentæ unciæ auri quas Dominus Compostellanus Domino Papæ ex caritate & benevolentia destinaverat, com-

Anno 1124 pletæ sunt. Erant autem ducentæ earum de Thesauro B. Jacobi, centum vero de facultate & proprietate Domini Compostellani. Deinde Privilegium de perpetua translatione Emeritanæ Dignitatis in Compostellanam Ecclesiam cum Pallio ejusdem Dignitatis de manu Dni. Papæ accipientes, ad propria cum gaudio reversi sunt. Est autem exemplar illius Privilegii infra subscriptum hoc modo.

Compostellana Ecclesia Metropolis in perpetuum.

7 *CAlixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo ejusque successoribus canonice promovendis in perpetuum. Potestatem ligandi atque solvendi in Cælis & in terra B. Petro ejusque successoribus Auctore Deo principaliter traditam illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrum Dominus est alloquutus* : Quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata in Cælis, & quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in Cælis. *Ipsi quoque & propriæ firmitas & alienæ fidei confirmatio eodem Deo Auctore præstatur cum ad eum dicitur* : Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua Petre, & tu aliquando conversus confirma Fratres tuos. *Oportet ergo nos, qui licet indigni B. Petri residere videmur in loco, prava corrigere, recta firmare, & in omni Ecclesia ad interni arbitrium judicii sic disponenda disponere, ut de vultu Dei judicium nostrum prodeat, & oculi nostri videant æquitatem. Fraternitatis igitur tuæ petitionibus annuentes Compostellanæ B. Jacobi Ecclesiæ, cujus in ea venerandissimum corpus est positum, ob ipsius à Deo dilecti Apostoli reverentiam Archiepiscopalis Cathedræ dignitatem, quam ei ad tempus concesseramus donec Emeritana Civitas Christianorum dominio redderetur, præsentis paginæ auctoritate in perpetuum obtinendam confirmamus, ut eadem opulentissima quondam, & famosi nominis Emeritana Civitas, quæ nunc peccatis exigentibus ab impia Sarracenorum tyrannide possidetur,*

Com-

Compostellanæ Civitati sicut suæ Metropoli perpetuis maneat subjecta temporibus. Omnem quoque Pontificalis officii plenitudinem quam Emeritanæ Ecclesiæ Antistites antiquitus habuerunt, Compostellanæ Præsul Ecclesiæ integre deinceps quieteque obtineat. Suffraganei vero Episcopi Emeritanæ Metropolis, Salmanticensis, Abilensis, Colimbriensis, & ceteri qui olim ejusdem Emeritæ subjecti fuisse noscuntur, Compostellano Archiep. cujus consecratio ad Romanam tantum spectat Ecclesiam, tamquam Metropolitano proprio obedientiam & reverentiam prorsus exhibeant. Ipse autem illos consecrandi, eorum Ecclesias disponendi, eos ad sua Concilia convocandi, & cum ipsis Ecclesiastica diffiniendi negotia, liberam omnino habeat auctoritate Sedis Apostolicæ facultatem. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica sæcularisve persona hujus nostræ constitutionis temerator extiterit, nec post commonitionem secundam vel tertiam resipiscens humiliter satisfecerit, à communione Sacratissimi Corporis & Sanguinis Domini & ab Ecclesiæ liminibus arceatur. Datum Laterani per manum Aimerici S. R. E. Diac. Cardin. & Cancel. VIIII. Kal. Julii Indictione II. Incarnationis Domini anno millesimo centesimo vigesimo quarto, Pontificatus autem Domini Calixti Papæ anno sexto.

Anno 1124

SS. PETR.	SS. PAUL.	Ego Calistus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus Conf.	*Circum Crucem, signum Calisti*: Firmamentum est Dominus timentibus eum.
CALIS-PP.	TUS II.		

Benevalete.

Discordia inter Toletanum, & Compostel. Archiep. Cap. 65.

1 EO tempore quo supra memorati Legati pro hoc privilegio insigillando & confirmando Romam profecti sunt, maxima dissensio inter Dnum. Compos-

Anno 1124 postellanum & Dnm. Toletanum exorta erat. Toletanus etenim totius Hispaniæ Legationem diutine obtinuerat: sed Domnus Papa Calixtus ipsius legationis partem Toletano subtractam Dno. Compostellano ob B. Jacobi reverentiam & ob fidelem obedientiam quam Romanæ Ecclesiæ assidue exhibuerat, tunc temporis contulerat, & vices suas in duabus Provinciis, Bracarensi videlicet & Emeritana, exequendas, ipsi Compostellano commiserat: unde Toletanus non modica ira accensus, & vehementi mœrore affectus, ita graves inimicitias in Compostellanum exercebat, ut & ipsius Legationem quibuscumque modis poterat impugnando conturbaret, & Emeritanam Dignitatem à Dno. Papa illi jam concessam, violenter atque impudenter usurparet. Salmanticensem namque Episcopum, cujus ordinatio & consecratio ad Dnum. Compostellanum Canonica institutione pertinebat, quia ipsius Suffraganeus erat, absque consilio & voluntate comprovincialium & contra Sanctorum Patrum instituta, atque Sacrorum Canonum decreta, consecravit & ordinavit. Episcopos quoque, & Abbates, & personas Ecclesiasticas Dno. Compostellano ut Legato & Metropolitano obedire volentes, neglecta justitiæ regula & inconsiderata ambitione interdicebat. Bracarensi etiam & Colimbriensi literas suas direxit, in quibus utrumque, ne Dno. Compostellano aliquo modo obedirent, omnimodo prohibebat. Ipsi etiam Compostellano ne absque suo consilio Concilium celebraret per hujusmodi literas mandavit & interdixit.

Incipiunt literæ Toletani ad Compostellanum de interdictione Concilii. Cap. 66.

2 BErnardus Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopus & S. R. E. Legatus, dilecto in Christo fratri & Coepiscopo Compost. Didaco salutem. Vestræ dilectionis literas nobis delegatas vidimus, in quibus vos mediandian-

diante Quadragesima Compostellæ Concilium celebrare disposuisse, & consecratum nostrum, Salmantinum scil. Episcopum advocasse, nobis innotuistis. Miramur unde admodum super vestræ calliditatis sensum tam præsumptuose vos agere, præsertim cum vos ignarum non credimus literas Dni. Papæ Calixti Archiepiscopis per Hispanias constitutis, atque Episcopis, Abbatibus, & Præpositis Clericali & ordini atque laicali generaliter destinatas vidisse, in quibus nec vestri, nec alterius personam excepit, ut mihi tamquam Romanæ Sedis Legato & Romani Pontificis Vicario obedientiam & reverentiam exhiberent, & vocati ad Synodum, ut quæ emendanda essent nostri consilio emendarent, unanimiter accederent. Contra hujusmodi institutionis auctoritatem hactenus nullum à Dno. Papa decretum huic auctoritati contrarium recepimus. Videtur etiam nobis vos contra Sanctorum Patrum diffinitiones & venerandarum legum sanctiones agitare, & Sacrorum Canonum præcepta violenter cassare: quia quod vestrum non est, nec etiam ad vos pertinet, in nostræ legationis Catalogo non jussus, non rogatus præsumitis usurpare: unde ex parte B. Petri Apostolorum Principis vobis interdicimus, ut absque nostri consilio nostraque jusione præcedente generalem Synodum nullo modo celebrare præsumatis. Episcopis denique, & Abbatibus Bracarensis Ecclesiæ ditioni subditis nostræ societatis participare volentibus, ne vestræ intersint Synodo omnino prohibemus. Anno 1124

2 Quod vestris in scriptis vos & Ecclesiam vestram nos gravasse ac injuriasse de Salmantini Episcopi consecratione nobis imponitis, nostra conscientia ut in aliquo vobis injuriam fecissemus nequaquam accusat. Quod enim fecimus, Romanorum Pontificum auctoritate, Dni. scilicet U. & P. necnon Gelasii, & Dni. C. qui totius orbis Christianitati modo præsidet, egimus: qui inter cetera privilegio suo no-

Anno 1124 nobis misso & dato inseruit sic affirmans: *Illarum etiam Civitatum Diœceses, quæ Sarracenis invadentibus Metropolitanos proprios perdiderunt, vestræ ditioni eo tenore subjicimus, ut quoad sine propriis extiterint Metropolitanis, tibi ut proprio subjaceant & obediant.* Hac vero auctoritate fulti dictum Episcopum, quia nostræ potestatis erat, nullam vobis nec Ecclesiæ vestræ injuriam facientes ad Pontificii honorem sublimavimus. Constat nimirum vos multo majorem nobis injuriam intulisse, qui dum nostrum vos fingebatis amicum, nostræ Ecclesiæ dignitatem & honorem totis viribus clam & furtive imminuere, & insuper subripere, & si posibile esset aufferre, operam dedistis. Insuper etiam Abilensem Episcopum juri Ecclesiæ nostræ deditum, contra fas & contra legem consecrastis: cujus electionem sortilegam non canonice à Clericis, immò ab ineruditissimis laicis factam refutavimus, & canonice cassavimus. Omnibus etiam patet quantam in hoc sustinuimus injuriam: proinde vestræ suggerimus & suggerendo præcipimus strenuitati, ut de his omnibus nobis satisfacturus Dominica prima post Octavas Paschæ Legionem veniatis, & pro Primatu obedientiam quam Sacri Canones Metropolitanis Primatibus suis exhibere præcipiunt, nobis exhibeatis: si autem statuto die ad nos venire contempseritis, proculdubio sciatis nos Canonicam in vos extorquere sententiam.

His literis ampullosis & arrogantia atque garrulitate plenis Dnus. Compostellanus à tramite veritatis non devians, justitiæ & rationis regulam solicite observans, hujusmodi literis humilibus & rationabilibus more probi & sapientis viri respondit.

Incipiunt literæ Compostellani ad Toletanum de responsione interdictionis, & aliorum sibi ab illo objectorum.

3 FRatri in Christo dilecto Dño. B. Dei gratia Toletanæ Sedis Archiepiscopo, & S. R. E. Lega-

gato, D. divino nutu Compostellanæ Sedis Archiepiscopus, & ejusdem S. R. E. Legatus, quæ agenda sunt subtilius inspicere, & inspecta solicitius & firmius observare. Literis vestræ prudentiæ diligenter inspectis, quanto inconstantiæ atque levitatis vento vestri sensus maturitas agitetur, evidentissime deprehendimus: Camerarius siquidem vester Dnus. P. Cluniacensis Monachus, quasdam nobis ex vestra parte literas, quas adhuc habemus, nuper detulit: in quibus continebatur, quod quæcumque ex vestra parte nobis promitteret & astrueret, pro certo haberemus. Ipse autem inter cetera quæ coram Domina Regina, & coram Dno. Munione Vallibriensi Episcopo ex vestra parte nobis nuntiavit, & nobis promisit, duo precipue, ipsis præsentibus affirmavit: vos, scilicet de Salmantini Episcopi consecratione minus canonica, juste & canonice nobis velle satisfacere, & ipsum Salmantinum ad faciendam nobis debitam professionem ut dictanti & deleganti venturum esse. Cujus legationis dulcedine, & etiam Dni. B. Nepotis vestri, qui cum Capellano Dni. Papæ in nostram Curiam venerat precibus, sed maxime vestri amore, persuasi, inducias ipsi consecrato de facta interdictione usque ad festum S. Stephani concessimus. Nunc autem alias longe ab illis literis diversas & omnino contrarias à vestro nuntio suscepimus, in quibus manifeste apparet vos nos solum male actorum necdum pœnitere, verum etiam ipsa male acta importune velle defendere. Quod quantum sit vestræ personæ & dictu & factu absurdum, & regulæ justitiæ omnino contrarium, etiam minus eruditis clarius luce manifestum est. Unde super vestra prudentia, quæ & nostram Legationem spreto Dñi. Papæ edicto turbare totis nisibus contendit, & nostræ dignitatis jura usurpare non desinit, non irrationabiliter demiramur, cum vos non solum de collata nobis Archiepiscopatus dignitate, verum etiam de nostræ Lega- Anno 1124

tio-

Anno 1124 tionis confirmatione per Dni. Papæ literas dudum nobis delegatas, sæpenumero certus factus sitis.

4 Miramur etiam qua fronte de Abilensis Episcopi consecratione, cujus nos redarguitis, mutire audeatis: cum & ipse nostræ Ecclesiæ suffraganeus sit, & ipsius electio à novem Episcopis & duobus Archiepiscopis, necnon à Romano Card. Bosone, qui Ecclesiæ Rom. Legatus ad nos venerat, canonice discussa, canonica inventa sit, & ab omnibus canonice approbata. His præmissis pauca vobis de interdictione nostri Concilii, non ampullose, neque irrationabiliter respondemus. Cum Romanorum Pontificum Dni. U. Dñi. P. Dñi. C. privilegiis & auctoritatibus nos & Ecclesiam nostram ab omnium Prælatorum ditionibus, solius Dni. Papæ ditione excepta, absolutos & omnino liberos esse constet, nos neque ut Primati, neque ut Legato, neque ut Archiepiscopo vobis obedituros esse proculdubio noveritis. Ad hæc vestræ memoriæ suggerimus, quod ad colloquium inter nos & vos Dña. Regina mediatrice apud Legionem determinato tempore constitutum, eramus ituri, & pacem atque pristinam amicitiam sapientium consilio vobiscum reformaturi: sed auditis literarum vestrarum ampullis, & falsis imposturis; nec vestrum colloquium adire, nec vobiscum ullam amicitiam reformare statuimus, nisi prius de Salmantini Episcopi consecratione, & de ceteris injuriis, quæ patentes sunt, nobis satisfacere studueritis. Harum autem nugarum & imposturarum culpam non vobis, qui tantæ discretionis & tantæ perspicacitatis antehac esse solebatis, sed vestris consiliariis vestram gravitatem ad illicita per ambitionem impellentibus, merito imponimus. Postremo vestræ discretioni suggerimus, & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli auctoritate, necnon ex parte Dni. Calixti Papæ suggerendo præcipimus, ne nostram Legationem, aut nostri Archiepiscopatus digni-

nitatem conturbare, aut uſurpare amplius præſumat. Anno
5 Eodem fere tempore quod D. Compoſtellanus ſupradictas literas ad Toletanum direxit, Legatos ſuos Romam deſtinavit Dno. Papæ C. ſuper ipſo Toletano juſte & rationabiliter conqueſturus, quod ſuæ dignitatis terminos in Salmantini conſecratione contra Sacrorum Canonum decreta uſurpaſſet, & in ſubtractione Colimbrienſis, & aliorum Epiſcoporum, atque Abbatum patenter & manifeſte injuriaſſet. Cujus literis & querimonia auditis Dnus. Papa Calixtus literas ſuas ad Salmanticenſem quantocius remiſit: in quibus ipſi Salmanticenſi Apoſtolica auctoritate mandando præcipiebat, & præcipiendo mandabat, quatenus Compoſtellanæ Eccleſiæ tamquam ſuæ Metropoli, & Compoſtellano Archiep. tamquam ſuffraganeus ſuo Metropolitano dilectionem & fidelem obedientiam remota omni occaſione exhiberet. Literarum autem ad ipſum Salmantinum à Dno. Papa directarum exemplar infra ſubſcriptum eſt. 1124

Incipiunt literæ Dni. Papæ Calixti ad Salmanticenſem de obedientia Dño Compoſtellano exhibenda.

Cap. 67.

Calixtus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri M. * *Salmanticenſi Epiſcopo ſalutem & Apoſt. bened. Quoniam in Hiſpaniarum partibus Compoſtellana Eccleſia ob venerandum B. Jacobi Apoſtoli corpus glorioſa & inſignis habetur, nos eam ex Apoſtolicæ Sedis gratia confovere & in melioris ſtatus prærogativam decrevimus adaugere. Ideoque dignitatem Emeritanæ Metropolis eidem Compoſtellanæ Eccleſiæ perpetuis temporibus poſſidendam contulimus. Tibi ergo dilecte frater qui Emeritanæ Eccleſiæ ſubjectus eſſe dignoſceris, mandamus, quatenus venerabili fratri noſtro D. Compoſtellano Archiepiſcopo tamquam proprio Metropolitano tuo ſubjectionem & obedientiam ſatagas exhibere.*

* Munioni.

Anno 1124 *Dat. in territorio Ortensi VIII. Kal. Julii.* (Anno 1124.)

2 Visis his literis Salmanticensis Compostellam venit, & fidelitatem atque obedientiam cum reverentia Dño Archiepiscopo & B. Jacobi Ecclesiæ ejusque rectoribus canonice promovendis super altare B. Jacobi promisit, & propria manu his verbis firmavit. *Ego M. Salmanticensis Ecclesiæ Episc. subjectionem & obedientiam cum reverentia à SS. Patribus constituta secundum præcepta Canonum Ecclesiæ B. Jacobi ejusque rectoribus in præsentia Dñi Archiepiscopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & super Sanctum altare propria manu firmo.*

3 Alias similiter literas Colimbriensi direxit, in quibus itidem ei Apostolica auctoritate præcipiebat, ut fidelem obedientiam Dno. Compostellano tamquam S. R. E. Legato & suo Metropolit. exhibere omnimodo satageret. Illarum quoque literarum exemplar hoc modo subnotavimus.

Incipiunt literæ Dñi. Papæ Calixti ad Colimbriensem de obedientia Dno. Compostellano ut Legato & suo Metropolitano exhibenda.

* Gundisalvo.

4 *Calixtus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri G. * Colimbriensi Episcopo salutem, &c.* (1)

Quod Archiepiscopus laboravit multum in acquirenda Metropolitana Emeritanæ Sedis dignitate, & quomodo Compostellanos Cives ad jurandam justitiam compulit.

Cap. 68.

Quantum autem Dnus. Compostellanus in supra memorata dignitate ad utilitatem & honorem suæ Ecclesiæ acquirenda laboravit, & quot & quanta de proprio & B. Jacobi Thesauro erogaverit, aut in Romano iti-

(1) *Ut supra num. 1.*

itinere captis ſuis Legatis inrecuperabiliter amiſerit, ſi ego Anno 1124
per ſingula explicare & ad memoriam reducere tentavero, ſi Maronica vel Tulliana facundia mihi ineſſet, minime ad id ſufficere poſſet: multis enim difficultatibus circumveniebatur, quibus & in hoc & in aliis Eccleſiaſticis negotiis impediebatur. Regis quippe Aragonenſis guerra eum ineffabiliter diſturbabat, cujus metu ipſius Legati niſi cum ſummo periculo & ſummo timore Romam adire non audebant. Diſſenſio quoque Regis A. & Reginæ U. in quorum ſervitio eum multa expendere oportebat; diſcordia etiam Procerum Gallæciæ & devaſtatio ipſius terræ, quæ totius honoris B. Jacobi redditus fere annullaverant. Sed quamvis Dnus. Compoſtellanus tot & tantis difficultatibus eſſet circumventus, Eccleſiaſtica tamen negotia propter ſæcularia, nec ſæcularia propter Eccleſiaſtica, minime prætermittebat: ſed utraque ſicut ſibi & ſuæ Eccleſiæ utilia fore noverat, diſcrete & ſapienter tractare & diſponere vigilanti cura ſatagebat. Videns itaque Compoſtellanam Civitatem pravis & perverſis moribus implicitam eſſe atque corruptam, & niſi aliquod ei remedium conferretur, funditus perituram, Optimatibus Cleri, atque Populi illius Civitatis in unum convocatis hujuſmodi orationem in eorum præſentia habuit: Ego D. licet indignus hujus Sedis primum Epiſcopus, deinde ſive Deo jubente, ſive permittente ejuſdem Sedis multo ſudore & multo labore effectus Archiepiſcopus, in regimine hujus honoris diutine laboravi, & multis quibus erat nocendum rationabiliter nocui, multis vero quibus erat ſubveniendum charitatis debito perſuaſus ſubveni. Indignos etiam nobilitando & ditando, dignos etiam ignobilitando & deprimendo juſtitiæ metam tranſgreſſus erravi, unde me in conſpectu divinæ majeſtatis & in veſtri omnium præſentia culpabilem eſſe confiteor. Nunc vero vellem per Dei miſericordiam vitam & mores meos

tum à Dno. noſtro confirmatum, & alios bonos foros noſtræ Civitatis ſemper cuſtodiat, & in robore teneat. Similiter mando & præcipio quod Judices loci ſancti jurejurando ſuper altare firment, quod juſtitiam teneant, & bonas conſuetudines Civitatis obſervent, & à juſtitia neque gratia, neque odio, neque pecunia devient, & in judiciis neque perſonas, neque vultum potentis conſiderent, ſed inter divites & pauperes juſte & viriliter deliberent. Si vero Villicus Civitatis, vel Judices ab hac promiſsione veritatis deviaverint, advocati bis & ter, digne ſatisfaciant: quod ſi renuerint, perjurium incurrant, & honore careant, & quod contaminaverint dupliciter componant, & hoc judicium ſit omnibus parochianis & decimariis Eccleſiæ B. Jacobi, id eſt, infra milliaria Civitatis, noto die ſub Era I. C. LXIII. (1) & quot XVIII. K. Februarii. Nos homines Compoſtellæ jurejurando firmamus quod manuteneamus & defendamus juſtitiam à Domino noſtro judicatam, & ab ejus Villico & judicibus. Ita quod neque pecunia, neque parentela à ſupradicta juſtitia deviemus, & in judiciis adjuvando vel diſturbando adinvicem offertiones nullatenus accipiamus: & ſimiliter ſeniores Canonicæ promittunt hoc in rei veritate & in fide Chriſti ſalvo ſuo ordine Dni. noſtri & omnium Canonicorum: ſi vero nos homines Civitatis ab hac promiſsione deviaverimus, poſt binam & trinam admonitionem, emendemus. Sin autem perjurium incurramus, & quod contaminaverimus dupliciter componamus, & hujus promiſsionis conſuetudo deſcendat ad omnes ſucceſſores meos & veſtros, ita quod in perpetuum teneatur.

Anno 1124

De

(1) *Era 1162. Anno ſcil. 1124. (non 25.) abſdubio legendum: ex conſequentibus enim patet vivere Calixtum Papam, qui die 13. Decembris ejuſdem anni obiit.*

Anno 1124 *De sacrilegio Comitis P. in Ecclesia Compostellana commisso, & de satisfactione ejusdem.* Cap. 69.

COmes Petrus iræ fervore accensus, Comitem Adefonsum ante januam altaris B. Jacobi, diabolo instigante, percussit, & magnum dedecus Deo & ipsi Apostolo nefario ausu intulit. Unde postea pœnitentia ductus, in præsentiam Dni. Archiepiscopi cum sua uxore venit, & tantum dedecus quod Deo & B. Jacobo Apostolo intulerat, & alia multa crimina, quæ diabolico instinctu perpetraverat, illi manifestans, pœnitentiam & consilium ad salutem suæ animæ ab eo petivit. Archiepiscopus vero ipsius animæ utilitati sagaciter providens, condignam ei pœnitentiam secundum Sacrorum Canonum decreta injunxit, & ut aliquem honorem Deo & B. Jacobo in remedium supradicti dedecoris, & aliorum peccatorum conferret, salubri admonitione suasit. Ipse autem Comes & sua uxor, ipsius Archiepiscopi consilio acquiescentes,Monasterium de Corispindo cum tota sua creatione & tota Villa, B. Jacobo & suæ Ecclesiæ perpetuo possidendum contulerunt, & privilegium inde factum jussu & consilio Dni. Archiepiscopi propria manu roboraverunt.

Adventus Romani Legati in Hispaniam. Cap. 70.

ALiquanto temporis curriculo elapso, postquam Venerabilis Archiepiscopus plurimorum obsequiorum exhibitione & firmæ fidelitatis promissione à Dno. Papa Calixto impetravit, quatenus Metropolitanam Emeritanæ Sedis dignitatem in Compostellanam Ecclesiam perpetuo transferret, & perpetuo translatam auctoritatis suæ Privilegio confirmaret, quidam Romanæ Ecclesiæ Cardinalis *Deusdedit* à latere ipsius Papæ delegatus in partes Hispaniarum venit, Hispanæ Regionis Ecclesias solicite visitaturus, & earum saluti atque utilitati sagaciter provisurus: cui

cui venienti præfatus Papa Burgensis Ecclesiæ Legatos, qui Anno
tunc temporis Romæ aderant, commisit, & ei per obe- 1124
dientiam Apostolica auctoritate præcepit, ut Burgensis Ecclesiæ suæ quæ pastoris fulcimento viduata in magno labore atque tribulatione diutine permanserat, utilitati provideret: & ipsius electum, cujus electio jam quinquennis erat, in Episcopum consecrari satageret. Cardinalis itaque supradictus Hispanas partes ingrediens, ad Burgensem Civitatem Burgensis Ecclesiæ Legatis comitantibus venit, & ipsam Ecclesiam magnis persecutionibus atque tribulationibus laborantem, & fere desolatam invenit: unde vehementi mœrore affectus, & exemplo boni patris pia compassione repletus, ipsius Ecclesiæ statum in melius mutare, & ejus electum ad Dei honorem & ipsius Ecclesiæ utilitatem in Episcopum consecrari præcipere necessarium duxit. Sed quia ipsa consecratio Aragonensis Regis metu, qui ipsum electum impugnabat, in partibus illis fieri non poterat, ipsi electo Compostellam ire, à Domino Compostellano se præcipiente ordinandum, injunxit. Ipse enim Cardinalis Compostellam iturus erat, & de ejus consecratione, & aliis multis negotiis ex præcepto Dni. Papæ Calixti cum Dno. Compostellano acturus: & Ecclesia quidem Burgensi, & aliis quæ suo itineri adjacebant, visitatis, tandem Compostellam perveniens à Dno. Compostellano benigne & honorifice susceptus est: & per octo dierum spatium ibi commorans à Dno. Compostellano egregie procuratus est. Cum ergo Cardinalis & Dnus. Compostellanus in colloquium venissent, & de statu Hispanarum Ecclesiarum diligenter egissent; ipse Cardinalis Burgensis Ecclesiæ calamitati & miseriæ condolens Dno. Archiepiscopo Apostolica & sua auctoritate præcepit, & eum charitative rogavit, quatenus Burgensis Ecclesiæ electum in Episcopum consecrare studeret, & causam quare hoc negotium illi potius

quam

Anno 1124 quam alii à Dno. Papa injungeretur insinuavit. Hoc & aliis negotiis Compostellæ deliberatis accepta à Dno. Compostellano benedictione, Compostella egressus, Bracaram, & per partes Portugalenses in Campanas partes profectus est, & apud *Vallem oliti* Concilium convocatis fratribus divina præveniente gratia celebravit. Cui nimirum Concilio Burgensis Ecclesiæ electus cum ceteris fratribus interfuit. Finito autem Concilio ipse Cardinalis comitante ipso electo *Setpuliæ* Castrum adiit, ibique tales literas Burgensi electo de sua consecratione ad Dnum. Compostellanum tradidit.

Incipiunt literæ Cardinalis Romani Deusdedit ad Dominum Compostellanum de Consecratione Burgensis electi.

2 DEusdedit Sanctæ R. E. Presb. Card. & Hispaniarum Legatus Didaco Dei gratia Compostellano Archiep. & S. R. E. Legato, salutem & puram amicitiam. In quanto labore atque miseria Burgensis Ecclesia hactenus fuerit, vestram prudentiam latere non credimus. Quapropter fraterna dilectione per obedientiam quam S. R. E. debetis præcipue vobis dirigimus, ut advocatis Coepiscopis fratribus vestris Dnum. Simeonem Burgensis electum Ecclesiæ cum quibus Epis. volueritis salva Sanctæ Matris nostræ Rom. Eccl. reverentia, ad quam in omnibus Burgensis Ecclesia spectat, quacumque die post Purificationem S. Mariæ ad vos venerit, in Episcopum consecretis: fidelitatem vero quemadmodum antiqua exigit consuetudo suscipiatis. Valete.

3 Visis hujusmodi literis Dnus. Archiepiscopus meliores & discretiores suæ Ecclesiæ personas in Cameram suam convocari jussit: & ostensis eis literis & mandato Romani Card. quid sibi de illo mandato & de petitione Burgensis electi consulerent, ab eis inquisivit. Illi vero

Cle-

Clerici sapientes & discreti, quia ipse Archiepiscopus in proximo Concilium erat celebraturus, & laudaverunt & consuluerunt, ut Burgensem electum usque ad Concilium retineret, & Episcopos ad ipsum Concilium confluituros de mandato Cardinalis & de ejus consecratione consuleret. Quorum consilio Dnus. Archiepiscopus acquiescens ipsum electum usque ad celebrationem Concilii Compostellæ retinuit & eum in multis necessitatibus munifica manu adjuvit. Postquam itaque statuta dies Concilii impleta est, venerabilibus fratribus Asturicensi, Minduniensi, Lucensi, Salmanticensi, Scemurensi, Portugalensi, Tudensi, convenientibus, Dnus. Archiepiscopus Concilium in Dominica *Misericordia Dñi.* (1) Compostellæ celebravit: & hæc capitula in eo supradictis fratribus assentientibus & unanimiter collaudantibus sancivit, & confirmavit. Anno 1124.

Celebratio Concilii. Cap. 71.

Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus Concilium in Dominica *Misericordia Dñi.* * convocatis fratribus Asturicensi, Lucensi, Vallibriensi, Tudensi, Portugalensi, Scemurensi, Salmanticensi, Burgensi, Compostellæ celebravit: & in eo de honore atque utilitate S. Matris Ecclesiæ juxta datam sibi à Deo facultatem supradictis fratribus cum suis Abbatibus XXVII. atque religiosis personis & bonis Clericis, unanimiter collaborantibus tractavit: & quoniam peccatis exigentibus Regnum Hispaniæ adeo turbatum vidit, quod etiam Ecclesia Dei, destructa Christiana Religione, periclitaretur, & fere jam ad defectum redacta esset, placuit ei ut universali Synodo, pro Ecclesiæ statu, pro Regni tranquillitate, hæc capitula subscribere, & subscripta confirmare. *Mandamus ergo & Apostolica auctoritate constituimus*

* Dca. 2. post Pascha, die 20. Apr. Anno 1124.

(1) *Dominica* Misericordia Dñi. *fuit* 20. *April. anno* 1124.

Anno 1124 *mus, ut superna juvante clementia, Pax Dei quæ apud Romanos & Francos & alias fideles nationes observatur, in toto Hispaniæ Regno ab omnibus Christianis inviolabiliter teneatur, à primo videlicet die Adventus Domini usque ad Octavas Epiphaniæ, à Quinquagesima usque ad Octavas Paschæ, à Rogationibus usque ad Octavas Pentecostes, in jejuniis quatuor temporum, in vigiliis, & festivitatibus B. Mariæ, & B. Joannis, & Apostolorum, & in festivitate Omnium Sanctorum, quæ celebratur Cal. Nov. ita ut nullus hominum, licet habeat cum alio homine homicidium, vel aliam quamlibet inimicitiam, præsumat eum occidere, vel capere, vel aliquo modo ei nocere. Episcopi, Præsbyteri, Abbates, Monachi, & Monachæ, & omnis ordo Ecclesiasticus Ecclesiæ, & res Ecclesiasticæ, & boves quorumcumque fuerint, omnibus diebus in pace permaneant. Peregrini, Mercatores, non capiantur, neque pignorentur, nisi propria culpa: dies & constituta tempora pacis sicuti determinata sunt, & per juramentum confirmentur, qui vero hanc pacem per juramentum confirmare noluerit, excommunicetur donec juret: & qui eam violare præsumpserit, Episcopus cum toto Episcopatu suo eat super eum ad destructionem ipsius & bonorum suorum, donec satisfaciat, & Dominus ejus cujus ipse fuerit, auferat ei præstimonium suum, & nullus alius deinceps eum colligere præsumat, donec de violatione pacis juste & canonice satisfaciat. Si autem aliquis de euntibus super eum, in hac obedientia mortuus fuerit, ita sit absolutus ab omnibus suis peccatis de quibus pœnitentiam jam accepit vel acceperit, ac si in Hierosolymitano itinere mortuus esset, nisi excommunicatus sit. Similiter si aliquis armis abrenuntians pro obedientiæ & supradictæ pacis observatione ab inimicis suis mortuus fuerit, supradictam remissionem habeat, & qui eum interfecerit homicidium Dominis terræ duplicet, & pœnitentia ejus duplicetur, & numquam in patria*

sua

sua pœniteat, sed eat in exilium; & qui eum ceperit, curtaverit, excæcaverit vel aliquod malum fecerit, quod prius parabat in duplo componat. Si vero aliquis in tali peccato absque pœnitentia mortuus fuerit, non sepeliatur, sed in domo sua putrescat, & non inde abstrahatur. Principes autem terrarum, milites, vel pedites in supradictis diebus arma sumere non præsumant, nisi contra Paganos, aut patriæ invasores, aut supradictæ pacis violatores. Cetera Capitula quæ in præterito Concilio constituimus, iterum confirmamus. Anno 1124

Confirmatio Electi Burgensis.

2 IN ipso quoque Concilio omnes Episcopos qui aderant super consecrationem Burgensis electi interrogavit, literas Dñi. Cardinalis eis ostendens, & Burgensis Ecclesiæ labores atque tribulationes exponens: ipsi vero Episcopi Burgensi Ecclesiæ, quæ tam diu viduata pastore permanserat condolentes, Dño. Archiepiscopo unanimiter laudaverunt & consuluerunt, quatenus illius Ecclesiæ utilitati misericorditer provideret, & ejus electum in Dei obsequium & suæ animæ salutem in Episcopum consecraret. Quorum petitioni ipse condescendens Burgensem electum III. die post finitum Concilium, Asturicensi, Minduniensi, Portugalensi, Episcopis coadjuvantibus in Episcopum solemniter consecravit: eique obedientiam & fidelitatem Sanctæ Rom. E. juxta quod antiqua consuetudo exigit, promittere & propria manu super sacrosanctum altare firmare fecit: deinde ipse consecratus accepta à Dño. Archiep. licentia, ad propria cum gaudio remeavit.

Acquisitio. Cap. 72.

INterea ipse Archiepiscopus de utilitate suæ Ecclesiæ sine intermissione solicitus Villam quæ dicitur Sinales, quæ est secus S. Christinam de Noya cum sua tota creatione & familia, non tamen totam, sed de tribus quartis medietatem,

Anno 1124 tem, à Dña. Aurodona Didaci facto cum ea de medietate alius Villæ, scilicet *Lustris*, commercio, quam medietatem in sua vita tantum teneret, ad opus suæ Ecclesiæ satis solerter acquisivit: ipsa autem mortua illa medietas de supradicta Villa Ecclesiæ Beati Jacobi hereditario jure reformaretur.

Acquisitio.

2 QUidam præpositus nomine Didacus Presbyter ejusdem venerandi Archiep. villicationem apud S. Mariam de Nevar tunc temporis tenebat, & cum ipse Presbyter jam tædio villicationis tenendæ afficeretur, ad Dñm. Archiepiscopum spontanea voluntate venit, & cum eo statuit, ut medietatem de omnibus rebus & hereditatibus quas in ipsa villicatione acquisierat, Dño. Archiepiscopo & B. Jacobi Ecclesiæ in perpetuum posſidendam concederet: aliam vero medietatem jure hereditario posſidendam sibi retineret. Acquisierat autem in supradicta villicatione Ecclesiam S. Michaelis de *Rozuan*, quæ ipsi Ecclesiæ S. Mariæ de Nevar adjacet, & alias hereditates, quæ in confinio & circuitu ipsius Ecclesiæ sunt. Et ipse quidem Archiep. solers & discretus has acquisitiones stabiles & inconvulsas permanere volens, Cartas mercatrices de ipsis acquisitionibus fieri, & eas ab illis qui hujusmodi pacta secum statuerant, roborari & firmari, & ipsas Cartas in Thesauro B. Jacobi reservari, fecit.

De Concordia Regis, & Reginæ Matris suæ. Cap. 73.

EO fere tempore Toletano Archiepiscopo Domno B. cum quo Dnus. Compostellanus acrem & diutinam conflictionem pro suæ Ecclesiæ exaltatione habuerat, defuncto, (1) Rex A. & Regina Dña. U. ejus Mater, qui ab invicem diutine dissenserant, eodem Compostellano cum suis amicis mediante & sedulo machinante, concordes & ami-

(1) Obitus Bern. Tolet.

amici facti sunt: & facta equidem ipsa concordia hujusmodi literas quorumdam æmulorum stimulatione & machinatione ad ipsum Compostellanum direxerunt. Anno 1124

Literæ Regis & Reginæ ad Dñm. Compostellanum.

2 A. Et U. Dei gratia Hispaniæ Rex & Regina. Carissimo Domino D. Compostellano Archiep. Sanctæque R. E. Legato, in Christo vivere. Noverit Sanctitas vestra amicitiæ nexu nos indissolubili conjunctos esse. Honorem vero Toletanæ Ecclesiæ quem & longo diminuere seu anihilare perturbando studuistis tempore, ut deinceps nullatenus perturbetis dicimus & monemus, ne præfata suo Ecclesia intermissione careat, quod absit, honore. Valete.

Responsio Dni. Archiep. ad supradictas literas Regis & Reginæ.

3 Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. & S. R. E. Legatus, venerandæ Dominæ suæ Reginæ Domnæ U. & filio suo Regi Dno. A. sic terrenum Regnum regere, ut non amittatis æternum. Literis vestræ celsitudinis læta manu acceptis diligenter inspeximus. Sicut autem discordia, quæ inter vos peccatis nostris exigentibus hucusque emersit, fuit destructio pauperum, & omnium Ecclesiarum, ita concordia quam inter vos noviter Dei præveniente gratia factam esse agnovimus, est firmamentum Sanctæ pacis & fundamentum Christianæ Religionis. Et quia hoc semper palam atque latenter optavimus, quod jam Deo juvante fieri novimus, inde Deo & B. Jacobo qui vestros ad hoc inspiravit animos, innumeras grates referimus. Unde nos etiam nimium lætari, exultare, & congratulari vestra non dignetur dubitare clementia. De diminutione autem Toletanæ Ecclesiæ, quam ne nos vellemus nobis per easdem literas intimastis, Deus

Anno 1124 Deus novit quia nec illius nec alterius Ecclesiæ proprium honorem aliquando minui voluimus, nec volumus. Quod si nostri vel Ecclesiæ nostræ æmuli nos lacerando & dilaniando apud nobilitatem vestram de nobis aliquid rationantur, non faciles aures vestras morsibus obtrectatorum nostri gratia commodare velitis. Sed si aliquid sentiendo afferunt in vestram regalem discretionem veniant, & nos secundum vestrum consilium eorum importunitatibus satisfaciemus. Mementote etiam quia inter cetera quæ nobis regia vestra prudentia dixit, hoc se facturum spopondit, Ecclesiam scilicet nostram numquam minuere, sed semper defendere, exaltare, & augmentare nostri semper suffulti auxilio & consilio. Si autem nos de Romanæ Ecclesiæ dignitatibus aliquid Deo volente habuimus, habemus, vel habituri sumus, vestri semper suffulti auxilio & consilio fecimus & faciemus. Suario Froilati nostræ domus villicum vobis mittimus, ut quod in literis non continetur, excellentiæ vestræ ore proprio referat: per ipsum autem cor vestrum & voluntatem nobis revelate: quia parati sumus omnia quæcumque nobis injunxeritis, pro posse nostro facere & adimplere. Omnipotens Deus amore & intercessione Beatissimi Jacobi Apostoli personam vestram & Regnum conservet, & ad vitam faciat vos venire sempiternam. Amen.

Literæ Cardinalis missæ Archiepiscopo. Cap. 74.

Iisdem fere temporibus Sanctæ R. E. Card. *Deusdedit* hujusmodi literas ad Dnum. Archiep. Roma direxit. Venerabili D. Compostellano Archiepiscopo ac fideli S. R. Ecclesiæ Legato D. tituli Sanctorum Laurentii atque Damasi Card. indignus felicem suæ prosperitatis inquisitionem. Summa dignitas vestra carissime deprehendere sciat nos divina propitiante clementia sanos & incolumes esse, & præsentiam nostram in servitio vestro dum vixerimus prof-

prospere adfuturam: quam siquidem in proximo in vestra Anno
melioranda legatione clementissime ac in renovandis privi- 1124
legiis vestris volumus ut cognoscatis pro quibus nempe has dirigimus literas, ut festinos ad hæc curanda Romanæ Curiæ per nos illico delegetis nuntios. Præterea felicissime Dñe. pietatem indissolubilem vestram flagitamus, ut casublam de qua sæpissime vos rogavimus, per eosdem vel per alios fideliter nobis dirigatis nuntios, quatenus vos vestrosque amicos in obsequio vestro communiter, uti debemus, obligare possimus. Insuper piissime pater flagitamus, ut cunctam Deo devotam Congregationem ex nostra parte salutetis, & hunc Cartulæ delatorem honorifice suscipiatis. Valete.

Responsio Dñi. Archiepiscopi ad præfatum Cardinalem de supradictis literis.

2 DNO. venerabili & patri reverenti Dei gratia S. R. E. Card. Deusdedit, D. Compostellanorum humilis minister, fideles orationes & devotum obsequium cum reverentia. Quod vestræ industriæ excellentia vivit, valet, & divina propitiante gratia prosperitate & incolumitate perfruatur, ultra quam credi potest nostro cordi gaudio est, & vestræ equidem discretionis refert, non dubitare nos & nostram Ecclesiam de nostris tamquam de vestris propriis successibus mera veritate & remota omni simulatione gaudere, & devotas Divinæ Omnipotentiæ gratias inde referre: nos enim & nostra Ecclesia in vestræ sanctitatis benevolentia atque dilectione constanter permanemus, & divina auxiliante gratia ita permansuri sumus, ut numquam ab ea aliqua occasione intercedente avelli possimus. Vestram itaque venerandam celsitudinem obnixius efflagitamus, ut nos & nostram Ecclesiam mutui amoris munere recompensare, & boni patris atque fidelis amici exemplo nos diligere & caros atque speciales filios habere,

Di-

Anno 1124 Divino & B. Jacobi amore dignemini. Ad hæc vestræ memoriæ beatitudini suggerimus nostram devotionem vestræ hebdomadæ substantiolam per Legatos quos nuper Romam misimus vestræ Sanctitati fideliter direxisse : quos ut benigne & ut honorifice suscipiatis, & nostras vices apud Dñm. Papam solicite agatis, vestram discretionem summopere deprecamur. De Casubla autem cujus mentionem nobis per vestras literas fecistis, ad præsens fieri non potest quod postulatis, quia quando vestræ Sanctitatis literæ ad nos pervenerunt, Legati nostri jam diu iter Romanum arripuerant. Vestri gratia estote memores nostri non immemorum vestri. Valeat paternitas vestra.

De fabricatione Galeæ contra Sarracenorum incursus. Cap. 75.

POST Archiepiscopatus adeptionem idem Archiepiscopus Amorræorum guerram suæ terræ circa maritimas partes multum nocere annuatim videns, ad exaltationem Christianorum & depressionem Sarracenorum solerti & valde utili consilio usus est: biremem namque (quæ vulgariter *Galea* vocatur) multo sumptu fieri fecit, factamque cuidam juveni nomine Fuxoni Pisana Civitate oriundo, probo & nauticæ artis peritissimo, tradidit, cum qua Amorræorum terram navigio inquietaret. Præfatus itaque juvenis accepta Galea & facta fidelitate Dño. Archiepiscopo terram Sarracenorum per mare inquietare cœpit, & inde multa spolia multasque prædas cum captivis divina gratia auxiliante adduxit : & sic providentia & consilio Dni. Archiepiscopi terra maritima quæ à Sarracenis per singulos annos prius fuerat deprædata & devastata, penitus secura permansit, & Sarraceni qui ejus terræ prædones & devastatores annuatim extiterant, Christianorum præda per Dei gratiam facti sunt. In tempore quoque sui Episcopatus duas

duas Galeas eadem intentione fieri fecit. Sed Patroniensium, quibus ad custodiendum ab illo commissæ fuerunt culpa & negligentia destructæ & annullatæ sunt, ante tamen quam destructæ essent, Amorræis multa incommoda intulerunt: Christianis vero plurima commoda contulerunt. Anno 1124

Tunc temporis Romanæ Ecclesiæ Cardinalis D. has literas ad Compostellanum direxit. Cap. 76.

DIdaco reverentissimo ac gloriosissimo Compostellano Archiep. necnon S. R. E. Legato, Deusdedit S.R.E. tituli S. Laurentii Cardinalis, desideratam in Christo visitationem. Hoc quod vestra admirabilis pietas ex me affectuose audire desiderat, primitus studeo significare. Sciat claritas vestra charissime me sanum incolumemque esse, & beatæ memoriæ Calixtum ex hac vita honeste proculdubio migrasse: * quapropter divina pietas præclara non multum suam Ecclesiam pastore viduatam finivit: sed *Honorium* cito in eadem constituit Præsulem, ad quem venerande amice consulo vobis honestos citius destinare Legatos, ut de bono in melius privilegia utique vestra per me nostrosque amicos renovare possitis. Præterea clementissime pater magnitudinem vestram captamus solicitare, ut Casublam diu à nobis desideratam per eosdem Legatos, vel per alios quos agnoveritis esse fideles, nobis protinus mittere studeatis, quatenus nostrum fidele servitium ad honorem vestrum & B. Apostoli Jacobi, omniumque Canonicorum communiter valeatis habere. * *Die 13. Dec. Anni 1124*

Compostellanus ad supradictas literas taliter respondit.

2 DOmino venerabili & patri reverenti Dei gratia Matris nostræ S. R. E. Legato & Cardinali D. Didacus Compostellanorum humilis minister, desideratam præsentis & futuræ vitæ felicitatem. Nos & nostram

Anno Ecclesiam vestræ tanquam nostræ propriæ saluti & prospe-
1125 ritati mera veritate & absque omni simulatione congaudere & vestræ adversitati atque tribulationi, si adessent (quod absit) eodem modo condolituros esse, vestra refert non dubitare, cum vestram discretionem minime lateat, qualem quantamque erga se dilectionem nostra devotio gerat: & nos equidem in vestra benevolentia atque amore fideliter persistentes ad vestrum servitium atque vestram voluntatem pro posse nostro exequendam devote accincti clementiam vestram obnixius deprecamur, quatenus non ad nostri obsequii raritatem vel parvitatem, sed potius ad puri & veri amoris impendium respiciatis; & nostras & nostræ Ecclesiæ vices in Curia & apud Domini Papæ majestatem boni patris & patroni exemplo agere studeatis. De cetero vestræ memoriæ beatitudini suggerimus nostram mediocritatem vestræ celsitudinis literas IIII. Nonas Augusti recepisse & eas læto & jucundo animo perlegisse. Nos autem Legatos nostros cum benedictione nostra & vestræ hebdomadæ reddi- tu XV. diebus post Pascha transactis Romam miseramus, quia de morte Domini & patris nostri venerandæ memoriæ Papæ Calixti jam audieramus; & idcirco donec illis Legatis redeuntibus alios miserimus, vestræ petitioni ad præsens consulere non valemus. Interim gratia vestri estote nostræ parvitatis memor, vestræ dignitatis numquam immemores. Valeat paternitas vestra.

De fabricatione Campanarum majorum & minorum.
Cap. 77.

INterea venerabilis Archiepiscopus de utilitate & honore suæ Ecclesiæ plurimum solicitus ornamenta quæ suæ Ecclesiæ necessaria & honesta esse perpendebat, acquirere vel emere vigilanti & indefessa cura satagebat. Suam igitur Ecclesiam bonis & competentibus signis indigere aspiciens, quem-

quemdam Magiſtrum ultra-Portenſem ſignificæ artis peritum taliata & ſolidata retinuit : & duo majora ſigna , duo vero minora ad decus & utilitatem ſuæ Eccleſiæ fieri præcepit. O diſcretum & ſapientem virum, qui numquam ſæcularibus negotiis emergentibus Eccleſiaſtica neglexit , nec ſæcularia ad ſe pertinentia Eccleſiaſticorum ſolicitudine prætermiſit. Anno 1125.

Celebratio Concilii. Cap. 78.

ITEM Venerabilis Archiepiſcopus Regnum Hiſpaniæ ex diſcordia A. Regis & matris ejus Reginæ U. conturbari & devaſtari non modicum dolens , & utilitati atque honori Sanctæ Eccleſiæ paterna ſolicitudine providens, Epiſcopis & Abbatibus & aliis Religioſis perſonis invitatis, Comitibus quoque & Principibus convocatis , Concilio in tertio (1) anno ſui Archiepiſcopatus XV. K. Februarii Compoſtellæ celebravit : in quo primum de Eccleſiaſticis negotiis , deinde de pace inter ſupradictum Regem A. & ſuam matrem Reginam, ut & inter ceteros Principes invicem diſcordantes , provide & ſagaciter tractavit. Poſtremo expeditionem ſuper Mauros ad depreſsionem & confuſionem paganiſmi , & ad exaltationem atque ædificationem Chriſtianiſmi , in eo Concilio viva voce prædicavit , laudavit , & commendavit , & omnibus in eam expeditionem accepta pœnitentia ituris plenariam omnium ſuorum peccatorum abſolutionem auctoritate Omnipotentis Dei Patris & Filii & Spiritus Sancti & Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli , atque Jacobi , omniumque Sanctorum conceſsit: cujuſmodi etiam Cartam de illa plenaria abſolutione ad Reges & Comites ceteroſque Principes , ad milites quoque & pedites direxit , ut viſa plenaria abſolutione , in ſupradictam

(1) *Quintus jam fluebat annus , à die 25. Jul. anni 1120. in quo cœpit appellari Archiepiſcopus , ut ſupra cap. 19. liquet.*

Anno 1125 tam expeditionem ad Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem libentius & devotius irent. Archiepiscopis quoque, atque Abbatibus, ceterisque Sanctæ Ecclesiæ præpositis, hanc Cartam omni populo prædicare, laudare & exponere, & eos ad supradictam expeditionem omnibus modis animare præcepit.

Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus, & S. R. E. Legatus, Venerabilibus & dilectis in Christo fratribus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, universisque Sanctæ Ecclesiæ Præpositis, Regibus quoque, Comitibus ceterisque Principibus, & omni populo Christiano, ita sobrie & juste & pie temporalibus uti, ut per Dei gratiam æterna mereantur adipisci. Fraternitatis vestræ charitas dilectissimi audit Apostolum clamantem, & nos ad somni devitationem sic vocantem: Hora est jam nos de somno surgere, *cujus voci nos obedire æquum & saluberrimum est, tum quia quod in baptismate promisimus, male vivendo mentiti sumus: tum quia nostrum finem & diem districti judicii appropinquare videmus. Ecce Fratres charissimi Dñs. ad januam stans clamat*: Si quis mihi ostium aperuerit, intrabo, & cum eo cœnabo, & ipse mecum. *Non ergo nostri cordis aures ad ejus voces obduremus, ne nobis ab eo terribiliter & rationabiliter dicatur*: Vocavi & renuistis: pulsavi ad ostium vestrum, nec mihi aperuistis: *abjicientes itaque opera tenebrarum & importabile diaboli jugum, justitiæ operibus instudeamus, & arma lucis, juxta Apostoli monitionem, unanimiter induamur, & quemadmodum milites Christi & fideles Sanctæ Ecclesiæ filii iter Hierosolymitanum multo labore & multi sanguinis effusione aperuerunt; ita & nos Christi milites efficiamur, & ejus hostibus debellatis pessimis Sarracenis, iter quod per Hispaniæ partes brevius, & multo minus laboriosum est, ad idem Dñi sepulchrum ipsius subveniente gratia aperiamus. Quisquis autem hujus militiæ par-*

particeps fieri voluerit omnium suorum peccatorum recordetur & ad veram confessionem & veram pœnitentiam venire festinet; & postea acceptis armis ad Castra Christi in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem procedere non differat: quod si ita fecerit, nos & nostri fratres venerabiles Coepiscopi, Abbates, & aliæ Religiosæ personæ, in Concilio quod juxta Domini Papæ edictum XV. Kal. Februarii Deo auctore Compostellæ celebravimus, nobiscum residentes, eum ab omnibus suis peccatis quæ à fonte Baptismatis usque ad hodiernum diem diabolo instigante perpetravit, Omnipotentis Dei & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli atque Jacobi, omniumque Sanctorum auctoritate absolvimus. Illis vero qui his Christi Castris interesse noluerint, vel non potuerint, per obedientiam præcipimus & interdicimus, ut nullum malum terris & honoribus sive aliis rebus eorum, quamdiu in Dei servitio permanserint, temerario ausu inferre, neque eorum personas sive facultates capere aut inquietare ullo modo præsumant. Quod si nostrum Edictum in hæc contempserint, auctoritate Dei Patris Omnipotentis & Filii & Spiritus S. & Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, atque Jacobi, omniumque Sanctorum, eos excommunicamus & anathematizamus, & à liminibus S. Ecclesiæ sequestramus, ita ut si infirmi fuerint, non visitentur donec satisfaciant, & si mortui fuerint, non sepeliantur. Et si quis Princeps vel Dñs. solidatas aut alia beneficia eis contulerit, dator & acceptor anathema sit. Si quis autem vir, aut fœmina, ad supradicta Castra ire non potuerit, si secundum posse suum armatos milites vel pedites pro se miserint, accepta ut supradictum est pœnitentia, eamdem ei plenariam absolutionem in nomine Domini concedimus: quicumque vero nostrum præceptum observantes athletas Christi in exercitum Dñi. euntes vel inde redeuntes honoraverit, adjuverit, & manutenuerit, in præsentis vitæ transcursu bonæ actionis fructum perci-

Anno 1125.

Anno 1125 *cipere, & in futuro æternæ beatitudinis præmia mereantur obtinere. Divina Omnipotentia benedictionis suæ gratia vos visitet, & animos vestros ad eundum in hunc Dei exercitum inflammet & inspiret, ipso præstante cui est honor & gloria in sæcula sæculorum. Amen. Quicumque S. Ecclesiæ Prælati sunt, cum hanc Cartam viderint, eam in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem Regibus, Comitibus, ceterisque Principibus, militibusque & peditibus viva voce prædicare, laudare & exponere summa cum solicitudine studeant. Hoc quoque Nos & Synodalis Conventus universitas mandamus, ut quicumque in hanc expeditionem tantam & tam salubrem pro suæ animæ remedio & salute iverit, absque licentia & consilio Pontificum & Principum inde reverti non præsumat.*

Literæ Domini Papæ Archiepiscopo destinatæ. Cap. 79.

POST celebrationem Concilii supradicti Honorius Romanus Papa venerandæ memoriæ Papæ Calixti successor hujusmodi literas Dño. Compostellano destinavit.

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Didaco Archiepiscopo Compostellanæ Ecclesiæ salutem Apostolicamque benedictionem. Vestra siquidem fili (1) *præsentia hunc Sacerdotem Bernardum nomine, vestris de partibus ad nos usque pervenisse, & de vobis multa nobis bona quam maxime retulisse, proculdubio noscat, atque eum in præsentia nostri à militibus Salmantinis, imo Dei inimicis, qui quamdam Ecclesiam quam ipse pro posse regebat, inhumanius invaserunt, & ei cuncta sua bona rapuerunt, fore conquestum: quocirca obedientiæ jussionem vobis imponimus, vosque utpote nostrum filium rogamus obnixe, quatenus Salmantinum Episcopum, qui vobis Suffraganeus est, Apostolicâ sententia admone-*

(1) Frater *legerem.*

nere minime recusetis, ut præfatæ Ecclesiæ & huic Clerico bona sua faciat restitui, in eosque raptores quod Canonicum est exhibere neutiquam prætermittat: quod si facere contempserit, Canonica justitia feriatur. Vos autem rogamus, ut huic ad tantam paupertatem perducto aliquantulum pro Dei misericordia succurrere dignemini. Datum Laterani Kal. Maji. Anno 1125

Quod invasit F. Joannides Compostellanos, & à Rege vocatus ad Curiam ejus ivit. Cap. 80.

DEcurso postea non longi temporis spatio F. Joannides S. Pelagii de Luto Dominus, tyrannica feritate & avaritiæ stimulis incitatus, Compostellanæ Civitatis Burgenses nefanda proditione captioni mancipavit, & eos in carcere retrusos diversorum tormentorum illatione ad redemptionem inhumanitus & intolerabiliter cogere cœpit: quorum captionis quamdam causam fictitiam & falsam prætendebat, se videlicet à Compostellanis maximas injurias & multiplicia dedecora pertulisse, quæ ajebat se inulta relinquere non posse. Eorum autem captione comperta Dominus Archiepiscopus in omnibus negotiis tam sæcularibus, quam Ecclesiasticis, peritissimus, & virorum illustrium celeberrimus, missis ad eum bis & ter & quater Legatis discretis & sapientibus viris, cur talem injuriam & tantum dedecus B. Jacobo & sibi intulisset ab eo expostulavit, & per ipsos Legatos ei mandavit, & obnixius rogavit, ut pro Dei & B. Jacobi amore hominium & fidelitatem quam sibi fecerat & jurejurando firmaverat, ad memoriam reduceret, & terminis justitiæ observatis, captos suos sibi immuniter & absque omni pretio solveret. Ille autem ad ejus mandata ferro & saxis surdior, nec Dominum scelerum & impietatum ultorem timuit, nec reverentiam B. Jacobo aut ipsi Archiepiscopo exhibuit, quia nec captos liberare, neque errata corrigere voluit. Unde Dñs. Archie-

Anno 1126 chiepiscopus non modicum commotus, in primis ipsum & omnes sibi subditos, & totum ejus territorium Omnipotentis Dei & omnium Sanctorum auctoritate excommunicavit, & omnia Divina, præter Pœnitentiam & Baptisma, per totam ejus terram officia interdixit. Deinde cum ipse diabolica fraude deceptus excommunicationem omnino contemneret, & ejus metu nihil facere vellet, Dñs. Archiepiscopus rationis & justitiæ defensor & manutentor, immenso exercitu tam militum quam peditum congregato, honorem ejus terra & mari hostiliter invasit. Castrorum munimina acerrime oppugnavit, Villas & hereditates ipsius, & totum honorem ad eum pertinentem, præda & incendio funditus devastavit. Præterea totum exercitum in terra ejus tamdiu dietari & manere fecit, donec supradictus tyrannus necessitate constrictus pacem cum eo reformavit, & quos captos tenebat, absque ulla redemptione libere & solute abire permisit. Ad hoc vetus hominium & veterem amicitiam cum Dño. Archiepiscopo firmavit, & se in ejus præsentia ad satisfactionem venturum esse Compostellam usque promisit.

2 Dum ipse Archiepiscopus in tali expeditione pro tuitione justitiæ & sui decoris vindicatione laboraret, jam de morte Dñæ. Reginæ Urracæ per nuntios & per famam certus erat, quæ VI. Idus Martii debita naturæ in Era M. C LXIIII. * in Campaniæ partibus persolverat: ab illa tamen expeditione voti sui compos, & hostis triumphator, Compostellam reversus, de ipsius Reginæ obitu certior factus est: ibi enim regales nuntios Mindunienſem, scilicet Episcopum, & alios probos viros in sua Curia reperit, mortem Reginæ veram esse sibi nuntiantes, & se ex præcepto Regis obnixe & humiliter deprecantes, quatenus maturato itinere *Legionem* proficisceretur, ut ipsum Regem ibi coronaret, & consilium de administratione & re-

* *Obitus Urracæ Reginæ.* Anno 1126

con-

conciliatione & dispositione Regni ad honorem & utilitatem Sanctæ Ecclesiæ ei conferret. Legionensis etenim Civitas jam tum temporis regalis juris erat, quia eam consilio & auxilio Civium & Principum terræ acquisierat. Audito Nuntio Domini Regis A. Dñs. Archiepiscopus quæ itineri necessaria noverat fore omnibus convenientibus & abundanter apparatis, iter Legionense feria VI. ante Ramos palmarum cum majoribus & honestioribus suæ Ecclesiæ personis ovanter aggressus est. Compostella igitur taliter eggressus ad *Lucensem* Civitatem in die Sabbati perveniens à Dño. Petro Lucensi Episcopo & ipsius Civitatis Clero atque populo in processione benigne & decenter susceptus est: ibique Dominicam Palmarum solemniter celebravit. Postera die à Lucensi Civitate eggressus cum ad *Asturiensem* Civitatem V. feria Dominica Cœna pervenisset, ibi à Domino Alone, ipsius Civitatis Episcopo, & Clericali atque laicali multitudine, similiter cum processione accuratissime receptus est, & Chrismate atque Oleo consecrato; totum officium ad illum diem pertinens more Ecclesiastico ipse complevit. Asturicensi quoque Civitate, Minduniensi, Asturicensi, Lucensi Episcopis comitantibus eggrediens, in vigilia Dominicæ Resurrectionis *Legionem* tandem perveniens à Dño. D. ipsius Civitatis Episcopo, & ab Ovetensi, qui ibi tum temporis aderat; & à Clero & populo, & totius terræ optimatibus cum insigni processione gratanter & honorifice susceptus est, ibique Paschalem solemnitatem cum gaudio celebravit. Altera die vigilia & Missa pro anima Reginæ Dominæ Urracæ, quæ ibi tumulata jacebat, celebrata, Pontificalibus insignibus ornatus, ad sepulchrum ejus cum Crucibus & thuribulis veniens, debitas obsequias pro remedio & salute ejus animæ Ecclesiastico more peregit.

Anno 1126

3. Rex vero qui cogente necessitate tum temporis Le-

Anno 1126 gione aberat, audito ejus adventu Legatos suos ad eum quamtotius destinavit, summis & indefessis precibus eum deprecans, quatenus ad se usque *Scemurensem* Civitatem ire dignaretur, neve itineris labore aut longitudine gravaretur. Legatione Dñi. Regis audita III. die Dominicæ Resurrectionis ipse Archiepiscopus cum Episcopis Minduniensi, Lucensi, Asturicensi, Ovetensi, Legione egressus, iter Scemurense cum innumero Militari & Clericali comitatu est aggresus, & ad ipsam Civitatem ita appropinquans, à Dño. Rege & Toletano Archiepiscopo, & ab omnibus Episcopis, qui in Curia Regis aderant, Clero quoque & Populo Civitatis obviam ei exeuntibus, cum magna & mirabili processione accuratissime & honorificentissime est susceptus, & in Palatiis Regalibus ipso Rege jubente hospitatur: quippe ipse Rex eum amoris privilegio, utpote suum patrinum & patronum, & patrem spiritualem, & suum coronatorem, ita diligebat, ut suam honorificentiam ipsius honorificentiæ prorsus postponeret, & universis suæ Curiæ ministris illi magis quam sibi servire & placere præciperet: in tanta etiam gratia & in tanto honore eum habebat, ut numquam ad suam Curiam eum venire permitteret, sed potius ipse Rex ad ejus Curiam bis vel ter quotidie veniret: & quandiu in Curia ejus moratus est, Rex ei sua propria Palatia in quibus hospitaretur ubique concedebat; & ut supradictum est, causa reverentiæ exhibendæ, & negotiorum in ejus præsentia, & juxta ejus consilium & arbitrium, diffiniendorum, ad eum in suum hospitium semper veniebat. Toletanus quoque Archiepiscopus, & Episcopi Segoviensis, Palentinus, Salmanticensis, Abilensis & alii supradicti omnes ad ipsius Curiam quotidie veniebant, tum quia Sanctæ R. E. Legatus erat, tum quia ipso apud Regem pro eis intercedente suas petitiones à Rege impetrabant.

Qua-

Anno 1126

Qualiter emit à Regina U. Castrum de Cira. Cap. 81.

HOC quoque cum supradictis ne veritatem taceamus annotare curavimus, quod Dñs Compostellanus litigium acerrimum & gravissimam discordiam cum Regina Dña U. post mortem ejus patris venerandæ memoriæ Regis A. aliquando occulte, aliquando manifeste semper habuit. Regina ei quorumdam ejus æmulorum stimulis & consiliis incitata, ad ejus depressionem & depositionem latenter anhelabat, & alium ei in honore substituere & subrogare causa extorquendæ pecuniæ non modicum æstuabat. Ille vero ab ipsius dolis & proditionibus discreti & sapientis viri more summopere sibi cavebat: & ne illa in se aliquo modo prævalere posset, amicorum & subditorum præsidia circum se jugiter habebat. Quamvis tamen ab illa indesinenter vexaretur & inquietaretur, vir summæ prudentiæ & mirabilis perspicacitatis, ad honorem suæ Ecclesiæ augmentandum & ampliandum pervigili & indefessa cura conabatur. Videns igitur quoddam Castrum nomine *Ciram* cum suis appenditiis suæ Ecclesiæ utilissimum, & opportunissimum esse, utpote in medio honoris B. Jacobi situm & fundatum, inito cum amicis suis consilio Castrum illud in hereditatem B. Jacobo CL. marcis argenti ab illa comparavit, & scriptum de venditione & de emptione ipsius Castri ab ea extorsit: quod scriptum ipsamet accepta supradicta pecunia propria manu confirmavit, & roboravit. Postea litigio & dissensione inter eos ut prædictum est diutius durante, Regina Castrum illud à Dño Archiepiscopo in pheodum petivit, cujus petitioni ipse condescendens, municipium illud quod petebat illi concessit, ea videlicet conditione & eo pacto, ut cum ipse vel suus successor Castrum suum recuperare veller, ipsa Regina Dño Archiepiscopo, aut suo successori, quod suum erat, &

Anno 1126 quod emerat, quiete & absque ulla rebellione redderet.

2 Post multum vero temporis contigit Dñm Compostellanum Legatos suos Ariam Muninz Archidiaconum, & Ariam Gundisalvidem Cardinalem in Campaniæ partes ad Reginam destinasse: qui illuc pervenientes eam admodum ægrotam & in puncto mortis positam invenerunt: ante etenim adventum Legatorum jam suæ domui disposuerat, & recordans pacti quod cum Dño Compostellano de Scirensi Castro pepigerat, illud Castrum B. Jacobo & Dño Archiepiscopo postposita omni occasione reddi mandaverat: quando etiam Legatos vidit, suam mandationem ratam & inconvulsam esse volens, ipsos Legatos præfatos Castro & suis appenditiis coram omnibus investivit: per eos quoque Legatos & per quemdam militem Joannis Didacide, qui tum temporis in Curia ejus aderat, ipsi Joanni Didacide sub cujus jure & dominio prætaxatum Castrum tenebatur, mandavit, ut ipse Joannis Castrum Dño Archiepiscopo pacifice & absque ulla adversatione reddere non differret. Literis igitur ab ipsa Regina ad Joannem Didacidem super tali legatione acceptis, supradicti Legati Domini Compostellani ad Dominum Regem apud S.Facundum venerunt, & quod de Scirensi Castro & de honore Regina mandaverat ipsi Regi seriatim & veraciter narraverunt. Rex vero Legatorum verbis indubitanter credens, quod sua mater Regina de illo Castro mandaverat, libenti animo concessit & confirmavit. Nuntium etiam cum suis literis ad Joannem Didacidem direxit, ei mandans & obnixius rogans, quatenus Scirense Castrum juxta Dominæ Reginæ edictum Dño Compostellano incunctanter reformaret. Ipsi quoque Compostellano per literas mandavit, ut si Joannes Didaci de redditione Castri sibi præsumeret adversari, congregato exercitu assultum in eum faceret, & Castrum ei violenter auferret. Joannes vero Didaces literis & nuntio Re-

Regis visis, nec edictum Reginæ, nec Regis mandatum Anno
complere voluit, sed Castro contra jus retento, Regis & 1126
Reginæ voluntatem & dispositionem omnino contempsit: unde cum Dñs Archiepiscopus vellet eum armata manu invadere, & eum in jus venire cogere; ipse Joannes hominium & fidelitatem Dño Archiepiscopo fecit, ei promittens & jurans se in præsentiam Dñi Regis iturum, & si ipse Rex præciperet, Castrum Dño Archiepiscopo sine fraude redditurum. Recepto igitur hominio & fidelitate ab illo, Archiepiscopus sibi placere respondit quod ipse in præsentiam Regis iret, & se numquam Castrum velle habere nisi ipse Rex juberet.

3 Eodem tempore quo Dñs Compostellanus ad invitationem Regis Legionem profectus est, ipsum Regem coronaturus, & consilium de administratione Regni & dispositione, ut supra dictum est, ei daturus, Joannes Didaces iter ejus præcedens, & in præsentiam Regis ipso Compostellano ignorante & absente, veniens, à Rege, tam per se, quam per amicos suos impetraverat, ut Rex Scirense Castrum in pheodum sibi concederet, & hominium atque fidelitatem ipsi Regi pro eo Castro jam fecerat & juraverat. Unde Dñs Compostellanus in præsentiam Regis postea veniens magnum conflictum & acerrimum jurgium cum ipso Rege & cum Joanne Didacide habuit: nam cum Castrum quod suum erat, & quod Dña Regina moriens B. Jacobo & sibi reddiderat, à Rege peteret; Rex ei respondit se Castrum illud Joanni Didaci in pheodum teste Curia jam dedisse, nec se illi amplius posse auferre, quod hominium & fidelitatem pro illo Castro ab ipso Joanne jam recepisset. Quo audito Compostellanus multas causas & multas rationes & publice & privatim Regi ostendit, quibus B. Jacobum & se injuriatum & gravatum esse universis Curiæ Baronibus satis manifestum erat. Postea Regem

Anno 1126 gem & per se & per amicos obnixius rogare & deprecari cœpit, quatenus divinam omnipotentiam injuriarum vindicem, boni & justi Regis exemplo timeret, & B. Jacobo reverentiam in suorum peccatorum remissionem exhiberet, neve ut è tramite veritatis & justitiæ pravorum consilio & suasione deviaret. Pulsabat bonus pastor ad ostium, ut suarum ovium Pascua ampliarentur, & à lupina rapacitate non devorarentur: clamabat ad ostium, sed nequaquam exaudiebatur impediente consilio malivolorum & cupidorum. Rex etenim illi ita clamanti & pulsanti respondit: se numquam militem suum Joannem scilicet Didaci illo Castro ablato expoliaturum, neque se quod coram omnibus Curiæ primoribus fecerat, inconstantis & levis viri more aliquatenus cassaturum. Cognita & visa Regis pervicacia, & importunitate, Compostellanus vehementi mœrore affectus cœpit secum solicite tractare & excogitare, qualiter cor ejus contra se induratum posset emolire & evincere, & à tanta pertinacia revocare. Asseclas igitur & proximos ejus pecunia corrupit, & Majorino domus Regis decem marcas, alii vero Consiliario ejus & omnium negotiorum consultori & dispositori alias X. promisit, ut sibi in hoc negotio faverent, & se ad justitiam conquirendam adjuvarent. Quibus ita allectis & sibi adjunctis Regem similiter pecunia aggresus est, & promisis ei L. marcis argenti supradictis fautoribus adjuvantibus & rogantibus justitiam tantummodo de injuria sibi illata ab eo postulavit.

4 Rex vero partim pecuniæ promissione mutatus, partim fautor Domini Compostellani supradictorum consilio & precibus inflexus, taliter ipsi Compostellano respondit: Pater venerande, ego multum vellem B. Jacobum & vestram Sanctitatem justitiam vestram habere: sed militem meum multum timeo offendere: timeo & vulgi & totius

Cu-

Curiæ blaſphemiam, ſi illud quod tam nuper inſtitui, tam cito caſſavero. Si tamen veſtra diſcretio tale conſilium mihi poſſet dare, quomodo veſtram juſtitiam vobis poſſem reſtituere, & militem meum pacatum retinere, libentiſsime facerem Divino & B. Jacobi amore. His verbis Regis Dñs Compoſtellanus reſpondit: Nos equidem divina omnipotentia & B. Jacobo de cujus meritis confidimus adjuvantibus, tale conſilium vobis dabimus. Hoc dicto conſilium illud his verbis illi aperuit: Omnes Pontifices & Principes atque totius Curiæ optimates in præſentiam veſtram venire craſtina die jubeto: te & illis in unum convenientibus, ego querimoniam meam ſuper vobis & Joanne Didaci coram univerſis faciam, & juſtitiam de injuria à vobis, & ab ipſo mihi illata, exigam. Facta autem mea querela, & audita mea atque ejus ratione, ipſos Pontifices, Conſules, & Curiæ Poteſtates ſeorſum abire jubete, ut ipſi noſtras rationes diligenter diſcutiant, & diſcuſſas veraciter dijudicent. Sic nimirum juſtitiam meam vobis inculpato, potero ego habere, quia revera me in ablatione Caſtri invenient gravatum fuiſſe. Hujuſmodi conſilium Regi placuit non modicum, & ideo poſtera die ab eo fuit ad effectum perductum. Cum ergo Dñs Compoſtellanus rationem ſuam & Joannes Didaci ſuam coram plenaria Curia retuliſſent, Pontifices, Conſules & Principes qui aderant, Rege jubente ſeorſum abierunt, & rationes utriuſque diſcutientes Dñm Compoſtellanum à Caſtro ſuo injuſte & irrationabiliter exutum fuiſſe invenerunt: judicaverunt igitur unanimi ſententia ut Rex militem ſuum alio modo ſedaret & ſuum Caſtrum Dño Compoſtellano omnimodo reformaret. Hoc judicium Regi ſatis placuit: tum quia juſtum erat, tum quia ſe à milite ſuo jure calumniari non poſſe videbat. Militem itaque illum alio ſibi honore in hereditatem collato, & mille & quingentis ſolidis Jacenſis monetæ impen-

ſis

Anno 1126

Anno 1126 ſis ſedavit, & Caſtrum ſuum Dño Compoſtellano in perpetuum reſtituit. In eadem Civitate quamdam Villam optimam & agricultoribus aptiſsimam nomine *Archilinos* à ſorore Regis Infanta Dña Geloira Rege confirmante & laudante in hereditatem B. Jacobo & ſuæ Eccleſiæ ſua prudentia & ſua ſagacitate acquiſivit. Compoſtellanus igitur recuperato ſuo Caſtro cum ſuis appenditiis, & æmulis atque adverſariis ſuis triumphatis, ad propria cum gaudio remeavit. Laudetur cuſtos virtutem dans ſapienti.

Permutatio Caſtri de Faro pro terra Taberioli. Cap. 82.

EOdem tempore Dñs Compoſtellanus cum in Regali Curia cum Rege moraretur, ipſe Rex eum apud Caſtrum nomine *Terram* (1) obnixius deprecatus eſt, quatenus facto ſecum concambio Caſtellum *Farum* cum ſuis appenditiis pro terra *Taberioli* cum ſuis antiquis terminis & honoribus ei attinentibus ſibi conferret. Compoſtellanus autem inito cum majoribus ſuæ Eccleſiæ perſonis, quæ ſecum aderant, conſilio, petitioni Regis aſſenſum præbuit: tum quia Caſtrum ſupradictum, ſcilicet Farum, ab honore B. Jacobi nimium remotum erat, & nihil fere utilitatis ipſi Compoſtellano, excepto ſolo nomine, conferebat, immo pro eo cuſtodiendo & vigilando plurima ſtipendiariis militibus unoquoque anno erogabat: tum quia terram Taberioli & ad eam pertinentia, utilia ſibi & opportuna, utpote B. Jacobi honori adjacentia, & circa fluvium Uliæ ſita ſciebat, & quia terra illa cum ſuis antiquis terminis & ſuo caractere multo melior & multo major erat quam illa quæ ad Caſtrum Farum pertinebat, & de hujuſmodi equidem concambio ſcriptum à Rege magno & rogatu ha-

(1) *Hodie* Caſtro-Tierra, *in Regno Legionenſi ad occidentalem Eſla fluminis ripam.*

habuit ipsius Regi manu coram universis Curialibus firmatum & roboratum. Anno 1126

2 Ecclesiam quoque quæ est in terra Gentinis, *S. Anastasiam* nomine, à Veremudo Petride ipse Compostellanus acquisivit, quia ille Veremudus Petri Comitis filius illam Ecclesiam B. Jacobo & ipsi Compostellano in remedium suæ animæ & retributionem vitæ æternæ in perpetuum concessit.

3 Duas etiam hereditates in terra Salnensi à Dña. Majora Ariade sua cognata habuit, quas ipsa Dña in sua morte B. Jacobo & suæ Ecclesiæ similiter pro salute & remedio suæ animæ perpetualiter tribuit. Supradictam vero Ecclesiam & illas duas hereditates cuidam suo Cardinali Petro Fulconis in pheodum ipse Compostellanus munifica manu tradidit, quia ipse Cardinalis in ejus servitio & in itinere Romano multum & fideliter laboraverat.

Qualiter per Nuntios visitavit Curiam Romanam. Cap. 83.

Longo temporis intervallo ante supradictum concambium decurso, Dñs Compostellanus Legatos suos Pelagium Astraride, & quemdam suum Clericum nomine Sesnandum, in Curiam misserat, quorum alter in itinere ægrotans illuc pervenire nequaquam potuit; alter vero postquam ad Curiam pervenit, ibidem diutine ægrotavit, & de negotio cujus causa missus fuerat nihil omnino impetravit. Totam etenim Curiam tum temporis invenit contra Compostellanum turbatam, quia ejus æmuli, Toletanus Archiepiscopus, & Colimbriensis Episcopus, ibi tunc aderant, & multa fictitia atque falsa de Compostellano auribus Dñi Papæ & per totam Curiam instilaverant. Eorum igitur ægritudine & impedimento comperto, ipse Compostellanus alios nuntios Petrum Fulconis Cardinalem & Capellanum, & Pelagium Didacidem, Canonicum, illuc-

Anno 1126 cum sua benedictione remisit : qui Curiam adversum se similiter turbatam invenerunt : sed tamen multo sudore & quorumdam Domini Compostellani amicorum interventu, Dñm Papam & totam Curiam sedaverunt : & ipsis sedatis literas hujusmodi ex parte Dñi Papæ ad ipsum Compostellanum attulerunt.

2 *Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. benedict. Nuntios cum literis à tua fraternitate nobis transmissos, qua debuimus charitate suscepimus. Ceterum quoniam multa nobis incumbebant negotia , & propter novitatem nostram,tuis postulationibus in præsenti non potuimus respondere. Prævideat autem discreta fraternitatis tuæ prudentia, ut dignitate Pallii , quod signum humilitatis est , concessa tibi à Sanctæ Matris tuæ Ecclesiæ Romanæ clementia , uti studeas , non abuti. Dat. Laterani IIII. Idus Januarii.*

3 Has alias literas attulerunt alii Legati ad ipsum Compostellanum à Curia nihilo impetrato redeuntes.

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apost. benedict. Quamvis de persona tua sinistra quædam & superstitiosa nostris sint auribus nuntiata , quia tamen devotissimum te Romanæ Ecclesiæ filium profiteris , nos te vera volumus diligere charitate , & delatori alicui facilem de persona tua nolumus præbere auditum. Tu vero ita humiliter & devote te habeas , ut plenarie gratiam B. Pětri & nostram valeas retinere. Data Laterani III. Idus Julii.

4 Istas vero direxit A. Cardinalis S. R. E. & Cancellarius.

Charissimo amico suo Didaco Dei gratia venerabili Compostellano Archiepiscopo A. Ecclesiæ Romanæ Diaconus Cardinalis & Cancellarius & L. frui pane salutis. Gratias vobis tamquam patri & amico referimus pro exeniis no-

nobis à vestra paternitate collatis. Pro honore & servitio Anno 1126
vestro laboravimus, & usque ad terminum quem postulastis juxta posse quod nobis Deus dederit laborare nullatenus desistemus. Valete.

Qualiter turrim Taberioli cepit. Cap. 84.

MOrtua Regina Domina Urraca filio ejus Alfonso in Regem sublimato, & jam militaribus armis instructo, multi Gallæciæ Principes Regales honores quos tenebant, eo auferente amittere metuentes, contra jus & fas ei rebellaverunt. Omnes tamen, excepto Aria Petride qui supradictæ Reginæ proditor & rebellis fuerat, & ipsum Regem in pueritia proditorie cœperat, Compostellano mediante & consulente ipsi reconciliati sunt, & ei hominium & fidelitatem fecerunt. Arias autem Petrides in Castro *Luparia*, quod regale erat, cum toto honore ad id Castrum pertinente, & in aliis Castris, scilicet S. Joanne de *Penna Cornaria* & turre *Taberioli*, quam ipse proditor ibi construxerat, Regi rebellare præsumpsit, neque ei hominium facere aut aliquid servitium exibere dignatus est. Unde Rex iratus quia majoribus negotiis emergentibus ad eum perdomandum in Gallæciam venire non poterat, Dñm Compostellanum suum patrinum & fautorem fidelem, quem & ipse toti Gallæciæ præfecerat, per literas suas & per nuntios obnixius rogavit. Comiti quoque Dño G. cui totum honorem præfati proditoris concesserat, per literas suas mandavit & præcepit, ut in suum ipsum proditorem & nequaquam unanimiter, insurgerent, & ablatis ei honoribus quos tenebat, munimina jam supramemorata congregato toto suo posse tandiu obsiderent, donec eum ad veram deditionem compellerent, & omnino destruerent, & exhereditarent. Auditis mandatis Regis, & visis ejus literis cum nuntiis, Dñs Compostellanus & supradictus Comes

 ini-

Anno 1126 inito consilio unanimiter statuerunt, ut Dñs Compostellanus turrem *Taberioli* magno exercitu tam peditum, quam militum, congregato, tandiu obsessam teneret, donec eam caperet, & captam omnino destrueret. Ipse vero Comes Castrum *Lupariam*, natura & arte munitum, & alia Castra ita obsessa teneret, ut nec illuc alicui intrare, nec illinc exire, sive cibaria aut arma intromittere, liceret. Compostellanus igitur universis suis militibus & peditibus convocatis, Compostellanis etiam civibus admonitis & præceptis, quatenus huic negotio interesse non differrent, turrim Taberioli, vallo atque fossa munitam, obsedit, eam ferro & flamma acerrime impugnavit: machinamentum etiam bellicum (quod à vulgo *Gatus* vocatur) fieri fecit: quo ad turrim admoto ipsam turrim in circuitu subcavari, & inde lapides quadratos subduci jusit. Sic ipsam turrim magno labore & magna difficultate ad ultimum cepit, captamque omnino destruxit. Milites Ariæ Petrides qui intus erant rebellantes triginta numero & sex, omnes capti sunt. Arma militaria & triticum, & cetera quæ ibi continebantur, omnia militibus in prædam facta sunt. Sic Compostellanus capta turre, victor & compos voti cum gaudio & lætitia ad propria remeavit. In prædicta turre Dñs Compostellanus duos milites ex suis clientulis, valde nobiles, morte amisit: unde ipse dolens & tristis diu fuit.

2 Ante autem prædictæ turris destructionem duo Castra, quorum unum, nomine *Grallariam*, Comes M. in ripa Issi fluminis ad impugnationem & devastationem honoris B. Jacobi; alterum vero Comes F. Comitis Petri filius in terra Taberioli apud Ranetam eadem de causa construxerat, funditus & radicitus dextruxerat.

2 Decurso aliquantuli temporis intervallo præfatus Papa, scilicet Honorius, hujusmodi literas ad Dñm Compostellanum direxit, quarum adlatores fuerunt Petrus Ful-

Fulconis Cardinalis & Capellanus, & Petrus Gudesteides Canonicus. Anno 1126

Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compost. Archiep. salutem & Apostol. bened. Nobilis & famosa Compostellana Ecclesia pro reverentia B. Jacobi Apostoli à Religiosis viris & Christiani nominis amatoribus honoratur. Quia igitur divinæ dispensationi placuit te ad tanta Ecclesiæ regimen convocare, fraternitatem tuam exhortamur in Domino, ut ita sapienter, mansuete, & cum humilitate personam tuam regas, & quæ fuerint agenda perficias, quatenus Deo & B. Petro Sanctæque R. E. & Populo tibi commisso gratus effici merearis. Literas & Nuntios tuos paterna charitate recepimus. Ceterum quid tuis postulationibus respondeamus, consilium nondum habuimus.

Qualiter in Portugaliam ivit cum Imperatore, & de ejusdem Imperatoris ingratitudine erga eum. Cap. 85.

ANNO integro & dimidio post mortem Reginæ Dñæ Urracæ transacto * in Era I. C. L. IIII. quot Idus * Martii, (1) Rex *A.* illius Reginæ filius, jam XX. & unum Anno annum habens, Rege Aragonensium à Castella vi expulso 1127 atque fugato, immensam cum sua amita Portugalensi Regina, nomine T. discordiam habuit. Illa enim fastu superbiæ elata terminos justitiæ egrediebatur, & nullum Regi servitium de Regno quod ab illo tenere debebat, exhibere dignabatur: immo viris, armis, atque opibus potens, fines Gallæciæ armato exercitu invadebat, & Civitates, atque Castra Portugaliæ adjacentia, *Tudam* scilicet, & alia, suo juri atque dominio violenter subjugabat: municipia, etiam

(1) *Era & mensis tempus indicant quo Urraca R. obiit (ut ex cap.* 80. *constat num.* 2.) *non vero quod à morte illius fluxerat. Vel Eram* 1165. *oportet substituere.*

Anno 1127 etiam nova in ipſa terra ad inquietandam & ad devaſtandam patriam, & ad rebellandum Regi ædificari faciebat. Unde Rex A. & fere omnes Hiſpaniarum Principes ejus parti faventes non modicum irati ſunt. Rex vero ad partes Gallæciæ acceſit, & Principes totius terræ atque poteſtates in expeditionem ſuper illam Reginam evocavit. Compoſtellanum quoque qui majoris poſſe quam omnes Gallæciæ primores erat, obnixius interpellavit, quatenus ſibi ad ſui Regni acquiſitionem,& ſuorum hoſtium confutationem auxiliaretur. Cujus rogationi Compoſtellanus zelo juſtitiæ aſſenſum præbens, univerſos milites & pedites, qui ſui juris erant, in unum convocavit: & Compoſtellanos Cives partim vi, partim precibus ad eundum ſecum in illam expeditionem, coegit. Congregato igitur magno exercitu Regem A. contra præfatam Reginam euntem in Portugaliam comitatus eſt: ibique per ſex hebdomadas Villas devaſtando, Caſtra & Civitates obſidendo & capiendo, cum toto ſuo poſſe in magno labore atque periculo moratus eſt: nec tamen inde prius rediit, neque exercitum ſuum redire permiſit, donec terra fere tota devaſtata fuit, & ipſe concordiam inter Regem & Reginam ſuo conſilio atque ſolertia reformavit.

2 Pacificata igitur tota terra, & concordia ſtabili atque firma inter illos reformata, Dñs Compoſtellanus cum magno gaudio remeavit ad propria. Regem quippe ſummum ſibi amicum & familiarem eſſe mera veritate & ſemota omni ſimulatione æſtimabat: tum propter tanti ſervitii & multorum aliorum præcedentium exhibitionem: tum quia ejus patrinus erat, & eum in Regem unxerat, eumque in militem ante altare B. Jacobi propriis manibus armaverat. Compoſtellanus ita ſecum æſtimabat: ſed Rex aliter in animo habebat: nam ſuſurrones & detractores malivolentia atque invidia ducti in Compoſtellanum facta conſ-

consſpiratione unanimiter inſurrexerunt, & cum mortalibus & falſis criminibus apud Regem accuſantes, ipſi Regi conſuluerunt, ut eum in primis caperet, captumque toto honore & omni pecunia expoliaret. Deinde totum illius honorem in quinque partes divideret. Rex autem eorum perfidiam & malivolentiam adverſum Dñm Archiepiſcopum plane perpendens, & eorum detractiones fictitias & falſas eſſe minime dubitans; conſiliis illorum & ſuaſionibus divino & B. Jacobi timore noluit ex toto aſſentire. Reſpondit enim ſe numquam manus ſuas ad tantum facinus extenſurum eſſe: nec animam ſuam patrini ſui & patris ſpiritualis captione pollutum ire. Addidit etiam quod numquam honorem ei in tota vita ſua auferre, niſi tale quid adverſum ſe committeret, propter quod juſte & rationabiliter ab honore privari deberet. Quo audito ſuſurrones illi & proditores non modicum contriſtati, Regi conſuluerunt, ut immenſum pecuniæ pondus ab eo ſaltem exigeret: quorum conſiliis & voluntatibus Rex ſe aſſenſurum promiſit, non tam eorum inſtinctu, quam neceſsitate pecuniæ coactus: pecunia enim quæ ſibi ad pacandos milites ſtipendiarios tunc temporis multum neceſſaria erat, admodum indigebat. O invidia! qualia & quanta facinora tu tractas & machinaris, nec lingua poteſt explicari nec mente cogitari. Invidia primo homini cladem mortis intulit, unde Apoſtolus: *Invidia Diaboli mors intravit in orbem terrarum*: invidia ſtimulante Judæi Regem ſuum, ſcilicet Chriſtum, turpiſsima morte auſi ſunt condemnare: invidia ſtimulante ſuſurrones & detractores venenoſo ore inſurrexerunt in Compoſtellanum, nihil mali ab illis meritum: quorum alii erant nobiles milites extra civitatem morantes ipſius alumni, & ab ipſo ditati, & nobilitati: alii, Cives Compoſtellani ipſi jurejurando aſtricti, quibus ipſe multa contulerat beneficia: alii erant Clerici, & Eccleſiæ Canonici, Anno 1127

quos

Anno 1127 quos ipſe in Curia ſua ut filios ſpirituales enutriverat, & enutritos in tempore opportuno ad honores & dignitates promoverat. Per illos ergo proverbium Pigmaleonis in Dño Compoſtellano completum eſt: Sunt colla fracta multa propter bona facta.

Qualiter Imperator pecuniam ab Archiepiſcopo violenter extorſit. Cap. 86.

INterea Rex A. Portugalenſi pago prudentia & conſilio Dñi Compoſtellani, ut dictum eſt, acquiſito, & pacificato, Compoſtellam citato calle adivit, quem ipſe accurate & honorifice recepit, univerſis etenim totius Civitatis Clericis, & Abbatibus cum ſuis Monachis in unum convocatis, & capis ſericis indutis pompoſam & inſignem ei proceſsionem fecit, & magnam honorificentiam atque reverentiam ei exhibuit, & poſtea eum uſque in tertium diem ſplendide & abundanter procuravit. Rex vero tertia die ſui adventus in theſaurum B. Jacobi cum paucis veniens, hujuſmodi orationem ad Dominum Compoſtellanum privatim habuit: Pater venerande induſtria veſtra, ut ego bene novi, & in actu jam ſæpenumero probavi, me à principio mei Regni non modicum dilexit, in mea benevolentia atque amore, remota omni ſimulatione, conſtanter permanſit, mihi ſervire & meis mandatis obedire ſtatuit ſolicite: quos ego amavi, amavit, & quos ego habui odio, & ipſe habuit. Quid plura? pes mihi atque oculus extitit, meæ utilitati paterno affectu in omnibus providit, unde maximas grates veſtræ magnificentiæ meritis refero, & clementiam veſtram ut in his firmiter perſeveret obnixius efflagito. Volo etiam & ſummopere deprecor, ut ſicut me hucuſque adjuviſtis & manutenuiſtis, ita modo adjuvetis & de veſtra pecunia mihi ad præſens conferatis, quia magnis neceſsitatibus & ponderoſis negotiis ſum circum-

cum-

cumventus, quæ nequaquam expedire valeo, nisi cum vestræ discretionis consilio & auxilio. Anno 1127.

2 Postquam Rex finem loquendi fecit, Dñs Compostellanus quamvis eum fictitie loquutum fuisse non dubitaret, & proditionem superius taxatam per amicos suos subolevisset, ei benevole respondit: ait enim, quod in ejus amore atque benevolentia semper manere vellet, & quod nulla occasione se ab ejus fidelitate atque servitio aliquando averteret. Deinde trecentas ei marcas argenti fratrum consilio promisit, quibus suas necessitates relevaret, & sua negotia expediret. Ad hujus muneris oblationem Rex diutissime siluit, & nullum verbum ei tunc respondere voluit, quia munus sibi oblatum pro minimo habuit. Interpositis tamen multis sermonibus tandem respondit, quod extra thesaurum exiret, ut consilium cum suis Secretariis, qui nobis adversabantur, de oblatione illius muneris iniret. Tunc Dñs Compostellanus ipsius animum perpendens, & regali dignitati reverentiam exhibens eum taliter alloquutus est: Domine Rex si vestræ celsitudini placeat, ego seorsum discedam, & vos consilium cum Secretariis vestris initote quid mihi debeatis respondere. Rege autem respondente id sibi placere, ipse Compostellanus à Thesauro discedens, Chorum B. Jacobi intravit, ibique regale responsum cum quibusdam suæ Ecclesiæ personis, & aliis paucis viris, diu expectavit. Tunc Rex consilio cum adversariis & proditoribus Domini Compostellani inito, ipsi Compostellano per eosdem adversarios mandavit, quod sexcentas argenti marcas sibi conferret, & se quos vellet de Civitate capere permitteret. Tunc Dñs Archiepiscopus per eosdem nuntios Regi mandavit, ut eos sibi nominatim exprimeret quos capere vellet. Ille autem nominavit Dominum Bernaldum B. Jacobi Thesaurarium, & Petrum Stephanidem ejus germanum, & Gundisalvum Pelagiadem ipsius nepotem,

 ami-

Anno 1127 amicos, scilicet, & familiarissimos Dñi Archiepiscopi, quos ipse nullo modo capi permitteret nec consentiret.

3 Auditis eorum nominibus Archiepiscopus non modicum contristatus respondit: Quod nec illos nec aliquem alium de Civitate, sive Clericum sive laicum, nec vilissimum totius honoris B. Jacobi rusticum capi permitteret, nec ei licentiam capiendi daret. Hoc audito Rex indignatus, complicibus nefandæ proditionis instigantibus, illi mandavit quod mille marcas argenti sibi tribueret, vel totum B. Jacobi honorem dimitteret. Dixit tamen se aliquam partem ex illo honore illi relicturum esse, ubi bene vivere posset, & se honorifice procuraret. Tunc ipse Archiepiscopus omnes suæ Ecclesiæ personas & Canonicos ad se convocavit: quibus Regis legationem & petitionem seriatim revelavit. Illis autem stupentibus & mirantibus super regalem petitionem, Dñs Archiepiscopus taliter loquutus est: Fratres charissimi, animadvertite quod Rex occasionem quærit adversum nos, quia nos habemus malivolos & proditores in ejus Palatio, quorum instinctu & consilio vult nobis incommodare, & hoc ab honore privare: & vos fratres amodo providere Ecclesiæ vestræ consulite: pastorem vobis eligite, quia ego me ipsum ab honore deponam, priusquam talem pecuniam persolvam, quia nescio unde tantum pondus pecuniæ habere possem. Dignitatem tamen meam aut ordinem, neque pro Rege, neque pro aliqua potestate dimittam, immo Omnipotenti Deo in eis quandiu vixero serviam. Tunc omnes astantes tam Canonici quam alii ad hæc verba Archiepiscopi cœperunt flere & dicere: Cur nos Pater vis deserere? Cur nos vis desolatos relinquere? Lupus enim rapax tuum gregem invadet, & sibi diripiet: manus suæ crudelitatis in tuum ovile extendet, & illud prorsus ab omnibus suis facultatibus exuet. De duobus malis levius est eligendum; malum est te tan-

tam pecuniam Regi promittere, sed pejus est te tuum honorem dimittere. Si enim honorem dimiseris, quoscumque hucusque nutrivisti & manutenuisti & ditasti, omnes modo adnihilabuntur: Ecclesia tua destruetur. Oppone ergo te murum pro domo Israel: resiste lupo venienti, ne videaris mercenarius esse, & non pastor: labora pro ovili tuo: consolare Ecclesiam tuam: labora pro justitia: attende ipsam veritatem in Evangelio sic prædicantem: *Beati qui persecutionem patiuntur*, & cetera. Attende Prophetam negligentibus pastoribus sic comminantem: *Væ vobis Pastores, qui pascitis vos ipsos, & non oves.* Accingere ergo gladio tuo pater, *viriliter age & confortetur cor tuum, & sustine Dominum.* In eo qui dixit *ego sum, confidite*, confidenter confide, quia numquam te adhuc deseruit, & in nostris magnis necessitatibus jam multotiens tibi subvenit. Pecuniam illam quæ à te expetitur promitte; & nos omnes ad eam reddendam, Deo annuente, tibi auxiliabimur, quia melius est ut partem aliquam de nostro tibi spontanea voluntate conferamus, quam ut totum per vim Rege auferente amittamus.

Anno 1127.

4 Illis universis hæc & his similia dicentibus, & suum Dominum ad sui honoris retentionem animantibus; adversarii ejus à Rege missi in Chorum venerunt, qui & dixerunt: Dñe Archiepiscope aut cito responsum Regi date, aut ipse Legatos suos ad Civitatem capiendam, & sibi appropriandam modo mittet. Hoc audito Dñs Archiepiscopus animum suum communi omnium consilio & unanimi voluntatem mutavit, & mille marcas argenti Regi promisit, eo tenore scilicet, & eo pacto: Ut neminem de toto honore B. Jacobi nec de Civitate caperet, nec ei in aliquo incommodaret. Tali pacto inter Regem & Archiepiscopum jam stabilito & firmato, adversarii ejus & proditores tam Clerici, quam laici, sed præcipue Clerici, eum in hono-

Anno re remanere videntes, & inde pernimium dolentes, Regem
1127 in domo cujusdam burgensis Compostellani adierunt, & eum ad cassandum præfatum pactum compellere voluerunt, dicentes : Domine Rex tu es deceptus, & omnino delusus : Archiepiscopus & sui consultores mira arte & mira calliditate te deceperunt : tantilum enim pecuniæ quod promisit, uno tibi momento dare posset, & tria tanta si vellet. Nostro igitur consilio acquiesce, & pactum quod cum illo egisti festina cassare, & nos tibi pro honore quem ei dimisisti, tria millia marcarum puri argenti conferemus, & in tuo servitio atque fidelitate deinde constanter permanebimus : quod si ita facere volueris, maximum proficuum inde habebis, quia adepta tali & tanta pecunia, Regnum tuum poteris acquirere & pacificare, milites tuos honeste pacare, superbiam & contumaciam inimicorum tuorum edomare & deprimere. Illis hæc & similia dicentibus, & Regem ad cassationem pacti instigantibus, ipse Rex respondit : Sinite me modo & consilium cum aliquo meorum fidelium inibo, quid vobis super hac vestra suasione debeam respondere. Ad hoc illi responderunt : Cum quo vis tu consilium inire? Omnes Principes & Potestates tuæ Curiæ magis favent ejus parti quam tuæ, magis elaborant ad eum de tuis manibus liberandum, quam ad tuum proficuum ab illo extorquendum: omnes quippe jam,aut data pecunia, aut promissa corrupit, & sibi ad suam utilitatem contra te alligavit : fac ergo sicuti nos tibi consulimus, & accipe pecuniam quam tibi promitti mus. Ad hoc Rex respondit: Quamvis quidquid vos dicitis verum esse mihi videatur, vestro tamen consilio non acquiescam, donec consilium ab aliquo meorum fidelium super hoc accipiam.

5 Hoc dicto Rex discedens quemdam Comitem, Hierosolymitanum probum & honestum virum, seorsum vocavit, eumque per fidem & per amicitiam quam sibi debebat

bat & per hominium, quod sibi fecerat, rogavit & monuit, quatenus sanum sibi & rectum consilium super quodam negotio daret, neve à tramite veritatis aliqua occasione deviaret: & Comite quidem promittente & jurante Regi sic fore, taliter Rex loquutus est: Ego jam pactum cum Archiepiscopo propter mille marcas argenti feci, & totum honorem suum ei reliqui: sed sunt quidam ejus adversarii & malevoli qui ei inimicantur, ut ego bene novi, qui me ad cassationem illius pacti compellere volunt, & ob id tria millia marcarum argenti puri mihi promittunt, ut totum honorem B. Jacobi ei auferam, & sibi conferam. Ego autem illis respondi, quod numquam illud facerem donec consilium cum aliquo meo fideli inirem, & modo volo ut tu meæ utilitati provideas, & in animo tuo consideres utrum illud pactum cassare debeam, an ita sicut jam cœpi & promisi teneam. Ad hæc Comes ille respondit: Domine mi Rex, qui tale tibi consilium dat, te decorare & infamem esse desiderat: proditores illi istud tibi consulunt, non ut tuæ utilitati provideant, sed magis ut Archiepiscopo incommodent, cui multum nocere vellent, si possent. Nescis tu quod qui Archiepiscopum persequitur, Dominum & B. Jacobum & ejus Ecclesiam persequitur? Ego Matrem tuam Reginam Dominam Urracam vidi eum persequentem & multis modis injuriantem, & etiam captioni proditoriæ mancipantem. Sed Deus & B. Jacobus eum de ejus manibus ipsa nolente extraxit, & de multis aliis periculis visibiliter liberavit: postea pene totum Regnum suum propter illud peccatum amisit, quia videlicet manus suas ad tantum nefas extendere præsumpsit. Deum ergo ante oculos mentis tuæ propone: reverentiam B. Jacobo exhibe: pactum quod cum Archiepiscopo jam fecisti & firmasti, si potes emenda in melius, & corrige, quia certe nimis grave est & intolerabile: quod si emendare & allevia-

Anno 1127

Anno viare nolueris, noli saltem deteriorare, quia timeo ne
1127 Deus tibi irascatur, & tantam injuriam in te ulciscatur.

6 His auditis Rex consilium illius Consulis sanum esse & sibi utile perpendens, & proditores contra Archiepiscopum invidia atque malivolentia æstuare non dubitans, consilio Consulis acquievit, & pactum quod cum Archiepiscopo fecerat, juxta eorum instinctum cassare noluit: immo illos proditores quasi iratus adiit, & eos ne talia sibi amplius suaderet, comminando prohibuit, dicens: Nolo juxta vestrum consilium facere, quia magis esset mihi ad dedecus & damnationem, quam ad salutem & honorem. Timeo Deum & B. Jacobum offendere, & infamiam & blasphemiam tam nobilitatis, quam vulgi incurrere: quiescite ergo & nolite amplius tantum nefas mihi suadere. Compostellanus igitur comperto Regis animo prænominatam pecuniam, partim de propria facultate, partim de aliena, ipsi Regi contulit, à Canonicis etenim suæ Ecclesiæ partem pecuniæ habuit, quam illi sibi in auxilium sicut promiserant spontanea voluntate contulerunt: burgenses quoque aliam partem ei tribuerunt: sed alii gratis, alii mutuo. Ubi vero nec ejus facultas, nec Canonicorum, nec burgensium dona, aut mutuamina ad complendum millenarium marcarum numerum non suffecerunt, ipse Archiepiscopus communi consilio & assensu fratrum quod ipsius numeri completioni defuit, per honorem B. Jacobi tam nobilibus quam ignobilibus petendo acquisivit, & sic Regi integrum promissum, mille scilicet marcas argenti, contulit. Hoc autem fecit, non quia suæ personæ captionem, aut sui honoris amisionem pertimesceret, sed quia metuebat ne ipse Rex manus suæ crudelitatis ad novum & inusitatum facinus extenderet, & Ecclesiam B. Jacobi invadere & dissipare præsumeret, & ejus honorem laicis potestatibus, sicut cum proditoribus jam disposuerat, distribueret.

Qua-

Anno 1127.

Qualiter Archiepiscopus super præmisso excessu Imperatorem ad satisfaciendum induxit. Cap. 87.

ANTE tamen quam Rex Compostellana Civitate egrederetur, cum Archiepiscopus in magna tribulatione & gravi angustia versaretur, quia præfatam pecuniam quam Rex proditorum instinctu absque dilatione postulabat, reddere non poterat, ipse Archiepiscopus Regis impietatem & nequitiam in animo suo & corde volvens, & considerans, plane animadvertit quod Rex perpetuam suæ animæ damnationem incursurus esset, si in tali & in tanto peccato absque pœnitentia & satisfactione debita naturæ persolveret. Illud igitur Dominicum præceptum: *Dilige proximum tuum sicut te ipsum* ante oculos mentis revocans, perituræ ejus animæ condoluit, tum quia eum à se baptizatum semper dilexerat, & in Regem unxerat, & coronaverat, & postea adultum propriis manibus ante altare B. Jacobi in militem armaverat, tum quia Regis Adefonsi nepos & Comitis Raymundi atque Reginæ Dñæ Urracæ filius fuerat, qui multa beneficia ante suum obitum Archiepiscopo contulerunt. His de causis & præcipue fraterna charitate compulsus Regem seorsum vocavit, & eum pœnitere & se in melius emendare his verbis obnixe monuit: Peccasti in conspectu Domini: magnum dedecus & magnam injuriam Deo & B. Jacobo versutia diabolica decipiente intulisti: Ecclesiam Beatissimi Apostoli juxta pravorum consilia absque ulla ratione violenter invasisti & expoliasti. Resipisce ergo, & age pœnitentiam, quia nisi resipueris, & errata correxeris, perpetuum tuæ animæ detrimentum digno Dei judicio patieris. Nonne novisti tu quod sicut Deus est omnium bonorum retributor, ita est omnium injuriarum justus & districtus ultor? His auditis Rex timore percussus, quia id quod Archiepiscopus dicebat ve-

Anno verum esse & indubitabile sciebat, hujusmodi responsum
1127 dedit: Domine Archiepiscope, quomodo possum ego pœnitere? pecuniam istam non possum dimittere, quamvis me non dubitem eam à vobis injuste suscipere: si enim eam dimisero, unde meas necessitates relevem, unde stipendiarios meos sedare possim, non habeo: quomodo ergo pœnitere possim, nec video, nec videre queo: à vobis enim & ab aliis Ecclesiasticis personis audivi, quod peccatum non relaxatur, nisi ablatum restituatur.

2 Ad hæc Archiepiscopus: Venite in Capitulum in meam & fratrum præsentiam, & Deo adjuvante dabimus tibi consilium quid possis facere in tanti sceleris remedium. Postera die Rex in Capitulum cum paucis suæ Curiæ optimatibus & familiaribus venit: in cujus & omnium fratrum præsentia ego & alii viri probi atque auctorati Archiepiscopum propriis auribus audivi taliter fuisse locutum: Domine Rex, ego te tui avi venerabilis memoriæ Regis Adefonsi, & Comitis Raymundi patris tui, & matris tuæ Reginæ Dominæ Urracæ amore semper dilexi, & adhuc diligo, & ideo rectum & sanum consilium tibi dare volo. Alii Reges, tui antecessores, viri timorati & Religiosi, istum locum & istam Ecclesiam præ aliis omnibus Hispaniæ locis & Ecclesiis divino & B. Jacobi amore dilexerunt, & honoraverunt, & exaltaverunt: istam Ecclesiam publicis & privatis largitionibus munifice ditaverunt. Castra, honores, Villas, & posessiones huic Ecclesiæ in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem largiti sunt: aurea & argenta vasa, Cruces pretiosas, Capas sericas, aulæa serica & deaurata, & cetera ornamenta quæ ad Dei honorem & S. Ecclesiæ ornationem pertinent, huic Ecclesiæ pro salute & remedio suæ animæ contulerunt: Tu autem non solum eorum vestigia sequi & exempla imitari temerario ausu neglexisti, verum etiam eorum eleemosynas & beneficia huic Ecclesiæ

nu-

nutrici tuæ, à qua & à me, licet indigno, & à fratribus multa beneficia habuisti, violenter abstulisti: nec Deum ante oculos mentis proposuisti, nec reverentiam B. Jacobo, cujus corpus venerandum in hac Ecclesia tumulatur, exhibuisti. Considera ergo & perpende quantam inferni januam tuæ animæ patefeceris: considera quantum erraveris, quantumque sceleris diabolico instinctu perpetraveris: si in tanto scelere impœnitens, nec satisfaciens, morte occupatus fueris, nequaquam Deum facie ad faciem videbis: in hac etiam præsenti vita corporis tui damnum divina ultione inferente patieris, nisi pœnitentia satisfacere Deo & B. Jacobo festinaveris. Meo igitur consilio acquiesce: festina pœnitere, & pœnitendo Deum & B. Jacobum tibi reconciliare, & sicut Ecclesiam B. Jacobi tantæ injuriæ illatione dedecorasti, ita eam honora & consolare alicujus muneris aut Beneficii collatione: honora eum de tuo corpore; corpus tuum in ea tumulandum tui patris exemplo nobis promitte, & concede: si huic nostro consilio acquieveris, & ita facere volueris, nos & fratres tantum scelus tibi condonabimus, & pro te ad Deum & B. Jacobum unanimiter intercedemus. Anno 1127

3 Tunc Rex Archiepiscopum vera loquentem, & justa petentem remota dubitatione intelligens, hoc modo breviter respondit: Si ego scirem & securus essem quod vos & ista Ecclesia talem ac tantam mihi misericordiam, & talem honorificentiam mihi exhiberetis, qualem & quantam meo patri exhibuistis, ego assensum vestræ petitioni libentissime præberem, & meum corpus & meam animam in vestras manus commendarem. Ad hæc Archiepiscopus, quidquid honorificentiæ tuo patri quantum ad corpus, & quidquid beneficiorum & orationum pro ejus anima facimus, id totum tibi & pro salute tuæ animæ faciemus, & eo amplius, quia majora tibi beneficia sunt neces-

Anno 1127 ſaria, quam patri tuo: quamvis enim ſis juvenis, & parum adhuc in hoc ſæculo vixeris, majora peccata tua levitate incurriſti, quam pater tuus, licet in hac vita diutius manſiſſet. Pater namque tuus * bonus homo fuit, & religioſus, & ſapiens, & in omnibus actibus ſuis Deum timens, & ejus præcepta adimplens; & ideo pro certo habeo quod ipſe in ſinu Abrahæ requieſcit in Paradiſo. Ipſe enim ſua peccata, & in ſanitate, & infirmitate mihi confeſſus eſt, & ei pœnitentiam dedi: & ſicut tu majora ſcelera fallente Diabolo commiſiſti, ita majora beneficia ſunt tibi magis neceſſaria, quam illi. Promittimus ergo tibi præter illud quod patri tuo facimus, tertiam partem Miſſarum, quas Clerici à me & à meis ſucceſſoribus ordinandi celebraverint, & quod in Generalibus Synodis tuæ animæ mentionem faciamus, & pro ea orationem ſpecialem ad Deum fundamus; & poſt obitum tuum Miſſam in unaquaque hebdomada pro animæ tuæ remedio ſpecialiter celebretur in iſta Eccleſia.

* *Raymundus* Comes.

4 Hoc audito Rex præ gaudio ita reſpondit: Quidquid vos dicitis & promittitis bonum mihi & utile videtur: unum quid tamen eſt ſuper quo ego non modicum gauderem, ſi illud à vobis impetrare poſſem. Vellem enim, ſi Domino & B. Jacobo & vobis placeret, iſtius Eccleſiæ *Canonicus* fieri, & in omnibus ejus eleemoſynis, Miſsis, & orationibus, & aliis beneficiis tamquam unus ex Canonicis, & in vita, & in morte conſors & particeps fieri. Si enim Canonicus hujus Eccleſiæ factus fuero, meos æmulos & adverſarios conſtantius & rationabilius contundere & deprimere potero, & ejus jura, Deo adjuvante, defendere. Tunc Archiepiſcopus & Canonici, qui Capitulo intererant, petitionem Regis laudaverunt, & ei illam unanimi aſſenſu tribuerunt. In illo igitur Capitulo factus eſt Rex Eccleſiæ B. Jacobi Canonicus, & panem in Canonica, & heb-

hebdomadam in altari, & cetera Ecclesiæ beneficia, sicuti quisque Canonicorum habet, ei concesserunt. Rex autem recepto Canonicatu & Ecclesiæ beneficio, corpus & animam suam in manus Archiepiscopi & Canonicorum commendavit, & quod corpus suum ubicumque moreretur ad Ecclesiam B. Jacobi tumulandum deferri faceret, in manus Archiepiscopi & coram toto Capitulo promisit. Anno 1127.

5 Hoc facto quidam Canonicorum, non ab Archiepiscopo, nec ab aliquo Canonicorum præmonitus, in medio Capituli surrexit, & dixit: Domine Rex, nostræ Ecclesiæ in Capitulo beneficium recepisti, ecce quasi unus ex nobis factus es: Anniversarium tuum annuatim oportebit nos celebrare, si regulam justitiæ & Sanctorum Patrum exempla sequi & observare voluerimus: tu quoque tui patris & matris & bonorum Regum atque Principum qui corpora sua & animas suas personis Ecclesiasticis & Ecclesiis commendaverunt, vestigia sequi & exempla imitari accurate debes: boni etenim Reges & boni Principes Ecclesiæ in quibus sunt tumulandi, de suis facultatibus vel honoribus aliquid pro sui anniversarii celebratione promittunt & conferunt: & nos equidem volumus, & te deprecamur, ut ad tuæ animæ utilitatem & salutem, eorum vestigia sequaris, & aliquem honorem vel hereditatem huic Ecclesiæ pro tuo anniversario celebrando pollicearis. Ad hoc Rex: Sinite me modo: vestram petitionem justam esse & rationabilem & mihi utilem esse video. Ego consilium mecum & cum meis familiaribus inibo, & tractabo quid vobis & vestræ Ecclesiæ possim promittere & dare pro anniversario meo, & postea responsum vobis dabo.

Qualiter Imperator Castrum S. Georgii Ecclesiæ Compostellanæ donavit.

6 TUNC Archiepiscopus, & alii qui Capitulo intererant, de aliis negotiis, & de aliis cau-

Anno 1127 ſis agere, & multos ac diverſos ſermones interſerere, ſicut ſolet fieri in tali conventu, cœperunt. Poſtquam autem Rex illis ita loquentibus diutiſsime ſiluerat, à nemine conventus, à nemine interrogatus taliter locutus eſt: Domine Archiepiſcope, jam providi & mihi conſului & inveni quid vobis & veſtræ Eccleſiæ pro meo anniverſario annuatim celebrando poſsim dare: Caſtrum *B. Georgii* cum omnibus ſuis appenditiis vobis ob id promitto, & concedo quiete, & abſque omni calumnia in perpetuum tenendum atque poſsidendum, & Comes Rodericus qui illud Caſtrum modo à me tenet, hominium & fidelitatem vobis de illo Caſtro faciat, ut in morte mea illud vobis liberum & ſolutum omnimodo dimittat: & ſi Rudericus Comes mortuus fuerit, vel Caſtrum quoquomodo amiſerit, & alius Princeps à me acceperit, priuſquam accipiat hominium & fidelitatem ſimiliter vobis & veſtræ Eccleſiæ faciat, ut illud Caſtrum vobis abſque ulla rebellione tradat: & ſi Comes Rudericus, aut alius Diabolo ſuadente aliter fecerit, quod abſit, mihi ut ſui Domini proditores habeantur, & pro perjuris & proditoribus à cunctis teneantur, & ego veſtram paternitatem obnixe rogo, ut eos excommunicetis & maledicatis, & à liminibus S. Eccleſiæ tandiu ſequeſtretis, donec præfatum Caſtrum, ſicut prætaxatum eſt, in veſtras manus & in veſtrum & veſtræ Eccleſiæ jus omnimodo reddant: quod ſi metu excommunicationis ſe corrigere & Caſtrum reddere noluerint, vos & amici veſtri congregato exercitu & poſſe veſtro, eos invadite & perſequimini, donec ſupradictum Caſtrum cum ſuis pertinentiis vobis Eccleſiæque veſtræ reddant. Ego autem Notario meo teſtamentum vobis de illo Caſtro facere præcipiam, & factum propriis manibus roborabo, & roboratum ſuper B. Jacobi altare in veſtris manibus offeram. Altera vero die Comes Rudericus, licet invitus, Rege cogente, hominium atque fi-

fidelitatem de illo Castro & suis appenditiis Dño. Archiepiscopo fecit. Postea Rex juxta suum promissum testamentum de supradicto Castro ab ejus Notario factum, & ipsius manibus roboratum, super altare B. Jacobi & in manibus Archiepiscopi, coram Canonicis, & multis aliis, obtulit: duo etiam scripta de corporis sui promissione & de Canonicatu, & de beneficii Ecclesiastici receptione, fieri fecit, quorum unum in Thesauro B. Jacobi cum Privilegio Castri custodiendum tradidit, aliud vero in repostaria sua secum deferri fecit. Anno 1127.

Promissio medietatis terræ de Montanis.

7 FActa hujusmodi de Castro promissione, Rex in eodem Capitulo coram universo Conventu taliter locutus est: Ego jam medietatem de terra Montanorum vobis & vestræ Ecclesiæ dedi, & testamentum de illa integra vobis feci: nunc autem aliam medietatem, sicut jam promisi, promitto, & illam vobis sicut aliam jam dedi, dabo quamcitius potuero, quia istam Ecclesiam cujus Canonicatum & beneficium jam recepi & habeo, præ omnibus Hispaniæ Ecclesiis diligam & diligo, & eam contra suos adversarios & æmulos pro posse meo defendam & manutenebo. Postquam Archiepiscopus à Rege talia audivit, benivolentiam Regis erga se & suam Ecclesiam magnam esse perpendens, hujusmodi orationem habuit. Domine Rex antequam Portugaliam cum nostro exercitu introissemus, super Reginam Tarasiam ituri, ego & vos colloquium in terra *Taberioli* seorsum habuimus, in quo vestram personam & vestram domum in meum jus & in meam potestatem prorsus concessistis, ut quos ego vellem inde abjicere, abjicerentur; & quos vellem recipere, reciperentur: adversarios quoque meos & proditores exhonorastis, & eorum honores, *Capellaniam* scillicet & *Cancellariam*, mihi

Anno 1127 mihi aut cui vellem tradidistis, & modo nisi vestræ Majestati displiceret, vellem scire utrum ficte, an simulatorie, an mera veritate & remota omni simulatione feceritis. Ad hæc verba Archiepiscopi Rex Adefonsus respondit: Quoquomodo tunc fecerim, sive ficte, sive non ficte, quidquid vobis tunc concessi, modo gratanter concedo & confirmo. Regnum meum & domum meam pro velle vestro disponite, & honores vestrorum adversariorum, scilicet Capellaniam, & Cancellariam habete, & cui volueritis tribuite. Tunc Archiepiscopus Domino Regi gratias de tanti muneris collatione coram omnibus retulit, & Capellaniam in suam retinuit; Cancellariam vero Dño Bernaldo B. Jacobi Thesaurario & familiari suo contulit. Ego qui hæc scripsi, partim ea propriis oculis vidit, partim à Dño Compostellano & ab aliis probis & honestis viris veridico relatu audivi, & sicut tunc temporis gesta sunt, ita meo stylo juxta modulum meæ possibilitatis seriatim descripta sunt: nihil enim ibi ex mea parte addidi, nihil de visis, sive de auditis scienter prætermisi. Ego quoque & multi alii eum magni doloris & angustiæ gravitate oppressum, & de pacto quod cum Rege de tanta pecunia fecerat pœnitentem postea vidimus, quia eam sicut promiserat reddere non poterat, semper enim publicæ utilitati magis quam privatæ studuit providere: unde à cunctis non modicum laudandus est, & à suis successoribus solicite imitandus.

Soror Imperatoris Sepulturam in Ecclesia Compostellana elegit. Cap. 88.

CUM Dominus Archiepiscopus summis precibus à Rege impetrasset, ut Corpus suum B. Jacobi Ecclesiæ tumulandum, ut supradictum est, concederet, Sororem ipsius Regis Infantam nomine Doñam Sanciam, quæ tum temporis ad illum venerat, honores ad se pertinentes acqui-

quisitura & receptura, adiit, eamque obnixius rogavit, ut corpus suum ad exemplum Regis sui fratris B. Jacobi Ecclesiæ sepeliendum concederet: cujus petitioni illa libenti animo assensit, quia illam petitionem justam & rationabilem & sibi maxime utilem esse intellexit. Quoddam etiam Monasterium Legionensi Civitati adjacens opulentum, & magnos honores habens, *S.* scilicet *Michaelem de Escalata* pro Tricenario & Anniversario suo B. Jacobi Ecclesiæ perpetuo possidendum & tenendum promisit. Anno 1122

Promissio T. Reginæ Portugalensis de eligenda sepultura in Ecclesia Compostellana. Cap. 89.

POstquam Archiepiscopus duo supradicta, alterum à Rege, alterum ab Infanta ejus sorore se impetrasse vidit, literas suas ad Portugalensem Reginam Doñam T. Regis materteram in hæc verba direxit: Venerabilis Regina. Nobilitati tuæ præsentium destinatione innotescimus, Regem nostrum Dñm Adefonsum, atque Infantam ejus sororem, nostro consilio suis animabus providentes, corpora sua B. Jacobi Ecclesiæ tumulanda concessisse, & partem de suis honoribus eidem Ecclesiæ pro suarum animarum salute & remedio promisisse: quapropter tuam prudentiam monendo rogamus, ut corpus tuum ad eorum exempla supradictæ Ecclesiæ tumulandum promittas, & promissum concedas. Visis his literis Regina præfata Archiepiscopi petitionem justam & rationabilem & sibi maxime utilem esse non modicum gavisa est; & quod Archiepiscopus per literas ab ea petiit, gaudenti animo & læto vultu uno Cardinalium B. Jacobi præsente & aliis multis personis illi concesit, & partem magnam de suo honore eidem Ecclesiæ in morte sua se daturam coram omnibus promisit.

De

Anno 1128

De recuperatione Monasterii S. Pelagii de Cercedello. Cap. 90.

COmpostellanus suæ Ecclesiæ honorem augere summa intentione volens, gravem & diutinum conflictum cum Veremudo Suariz, & cum Adefonso Oduariz, & eorum gentibus habuit, de quodam Monasterio S. Pelagii de Cercedello. Veremudus enim & suæ gentes Monasterium illud pro hereditate habere & possidere volebant, ita ut Ecclesia B. Jacobi nihil juris ibi haberet. Archiepiscopus autem noluit illis consentire, quia sciebat illud Monasterium ad Ecclesiam B. Jacobi non ex toto, sed partim pertinere. Venerunt ergo multotiens in præsentiam proborum & discretorum virorum, tam Clericorum, quam Laicorum, ut illud negotium diffinirent, & numquam diffinire potuerunt. Ad ultimum tamen Archiepiscopus eos aliquam justitiam in Monasterio habere sentiens, noluit eos omnino ab illo Monasterio abalienare & gravare, utpote Deum timens, sed potius convenientiam & concordiam cum illis fecit, medietatem illius Monasterii & ejus appenditiorum ipsis concedens, aliam vero medietatem Ecclesiæ B. Jacobi in hereditatem retinens, & super hoc habetur scriptum in Thesauro ab illis factum, & roboratum, & ipsi ab eo habent aliud scriptum factum & roboratum.

Prævilegium de bonis non occupandis decedente Archiepiscopo. Cap. 91.

SIcut ego qui hæc scripsi, à Dño Compostellano non semel, sed sæpenumero, audivi, quod Hispanorum Regum consuetúdo fuit, ut mortuo Ecclesiæ B. Jacobi Episcopo Vicarios suos in Compostellana Civitate & per totum ipsius Apostoli honorem constituerent, & electione successuri Episcopi ad libitum suum dilata, totum illum ho-

honorem triennium vel quadriennium potestative obtinerent. Anno 1128
Ipse equidem Compostellanus, sicut ego ab eo accepi, Ecclesiam & totum honorem B. Jacobi quadriennium integrum ante suam electionem Regibus consentientibus & volentibus non tyrannice tamen, sed canonice tenuit & rexit: regales vero Majorini neglecta justitiæ regula, fas & nefas confundentes, Villas violenter deprædabantur, pauperes & egenos contra jus & fas obprimebant, nobiles & ignobiles pro velle suo tractabant, & suis facultatibus atque hereditatibus expoliabant. Quid plura? totam terram in suum jus & in suam potestatem redigebant, & redactam omnino confundebant. Compostellanus hanc pravam & intolerabilem consuetudinem abolere & extirpare volens, in tempore Dñæ Reginæ Urracæ per se & per suos amicos dando, pollicendo, serviendo & deprecando multum laboravit, ut privilegium de libertate Ecclesiæ & totius honoris B. Jacobi ab illa extorqueret. Illa vero ejus precibus condescendens, & multorum obsequiorum ab illo sibi impensorum reminiscens, cuidam Cardinali B. Jacobi Ecclesiæ nomine P. Didacide illud Privilegium scribere jusit, ut scriptum confirmaret, & roboraret: sed antequam scriptum esset illa Regina morte præventa est, & ita Compostellanus Privilegium illud in ejus tempore habere non potuit. In tempore quoque A. Regis Reginæ filii, multa incommoda & multa damna pertulit, & immensam pecuniam expendit, ut præfatum privilegium ab eo extorqueret. Rex autem ejus intentionem bonam & justam esse perpendens, ejus petitioni multis de causis tandem condescendit. Compostellanus enim incomputabilem pecuniam illi tribuens taliter eum affatus est: Ego te baptizavi, & patrinus tuus sum & fui: te in Regem temppore opportuno unxi & coronavi: te in militem ante altare B. Jacobi propriis manibus armavi; tibi à pueritia tua usque ad exaltationem

Anno 1128 tuam fideliter servivi, & tua commoda meis semper præponebam, multorum inimicitias pro tuo servitio & fidelitate quam erga te tenebam, multocies incurri: horum omnium more discreti & sapientis viri deberes reminisci, & mihi aliquid horum omnium servitiorum aliquomodo recompensare, & si ego tibi nullum servitium fecissem, & tale quid à te peterem in Dei obsequium & tuorum peccatorum remissionem & pro salute tuorum parentum, istud à te impetrare debuissem. Audita hujusmodi ratione Compostellani tam justa & tam rationabili Rex hujusmodi privilegium de libertate Ecclesiæ & totius honoris B. Jacobi illi fieri, jusit & propria manu roboravit & confirmavit.

Tenor Privilegii. *Cap. 92.*

VEneranda & gloriosa meorum prædecessorum Catholicorum Regum, venerabilis memoriæ Adefonsi mei avi, & aliorum liberalitate & devotione Ecclesia B. Jacobi Apostoli dignoscitur esse fundata, atque ædificata, & multiplicium honorum collatione ditata & exaltata, & in jus atque potestatem Episcoporum & Canonicorum absque ulla laicalis personæ participatione, vel dominio perpetualiter tradita. Sed quia temporibus quorumdam parentum & antecessorum meorum, ea quæ ad Dei & B. Jacobi honorem bene instituta & ordinata fuerant, propter guerras & pravas insolentes consuetudines destruebantur, & Canonici ejusdem Sancti Loci, necnon & sui honoris pauperes maximum damnum & suarum rerum detrimentum patiebantur, & etiam, quod deterius erat, mortuo ejusdem Sedis Episcopo Regis Vicarius ab eo missus omnes Ecclesiæ possessiones invadebat, & immisericorditer destruebat; idcirco ego Adefonsus Dei gratia Hispaniarum Imperator una cum conjuge mea Regina Domna Berengaria precibus Domni Didaci præsentis Archiepiscopi, & suorum Canonicorum rogatu, prædictas pravas consuetudi-

dines prorsus destruere & extirpare volens, & bona exempla & meorum prædecessorum instituta non irrationabiliter sequens, hujus Privilegii firmitatem ad Dei & B. Jacobi Apostoli honorem propria voluntate (non aliqua necessitate cogente) in Dei obsequium, & animæ patris mei remedium, cujus corpus in eadem Ecclesia honorifice jacet tumulatum, & pro meæ animæ salute, & meorum peccatorum remissione, cujus corpus in Ecclesia ipsa, me promittente, constat tumulandum esse, & pro omnium parentum meorum refrigerio & absolutione, quos Deus in hoc delinquentes ab omnibus peccatis suis misericorditer absolvat, facere & firmare decrevi: ut cum præsens Archiepiscopus nomine Didacus, vel quislibet ejus successor debita naturæ persolverint, non ego aut aliquis alius meorum successorum, vel aliqua sæcularis persona ullum jus aut ullam potestatem in tota B. Jacobi Ecclesia, vel in ejus Castellis & honoribus ad eam pertinentibus habeamus, nec aliquem habere permittamus, sed tota Ecclesia & omnis ejus honor in ejusdem Ecclesiæ Canonicorum arbitrio & dispositione quiete & absque ulla invasione permaneat & consistat, donec digna & sancta atque religiosa ab ipsis Canonicis Archiepiscopi fiat electio. Quod si ego aut aliquis meorum successorum huic nostræ institutionis paginæ obviare vel contraire præsumpserit, Omnipotentis Dei Patris, & Filii & Spiritu S. & B. Jacobi Apostoli atque omnium Sanctorum auctoritate excommunicetur, anathematicetur, & à Sacratissimi Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu-Christi participatione alienus efficiatur, & cum Datan & Abiron quos terra vivos absorbuit, in inferno sepeliatur, & cum Juda Domini sui proditore particeps efficiatur, donec resipuerit, & ad condignam satisfactionem redierit: omnibus autem hoc observantibus sit pax, salus & lætitia, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Hæc Scriptura supradicto Anno 1128

 mo-

Anno 1128 *modo nostra auctoritate sancita & confirmata per omnia sæcula sæculorum maneat inconvulsa. Facta hujus privilegii Scriptura apud Secobiam in Era* I C L X V I. *& qt.*VIII.*K. Junii.*

Ego A. Dei gratia Hispaniæ Imperator quod fieri mandavi proprio robore confirmo.

Comes Petrus de Lara confirmo.

Comes Rudericus de Asturias, Alferiz Regis conf.

Comes Bernardus conf.

Comes Suarius conf.

Rudericus Martiniz conf.

Petrus Lopez conf.

Rudericus Veremuiz Majordomus Regis conf.

Ramirus Froilaz conf.

Raimundus Toletanus Archiepiscopus conf.

Petrus Segoviensis Episcopus conf.

Bernaldus Segontinus conf.

Bertandus Oxomensis Episcopus conf.

Sanctius Avilensis Episcopus conf.

Petrus Didaci conf.

Petrus Braoliz conf.

Federicus Fernandiz conf.

Gutierre Ermeilidez conf.

Fernandus Petriz conf.

Bernardus Ecclesiæ B. Jacobi Thesaurarius, & Regis Cancellarius conf.

Cidi testis, Velidi tf. Belidi testes.

Iterum de Monasterio de Zercedello. Cap. 93.

SUpradicto negotio de Monasterio S. Pelagii Circidiliensis inter Archiepiscopum & Veremudum Suariz & alios milites definito, quidam Abbas nomine Veremudus qui illud Monestarium tenebat, acceptis cartariis suis præsentiam Regalem adiit, & super Compostellano & præfa-

tis militibus graviter conquestus est, se à suo loco & sua hereditate injuste & irrationabiliter ejectum esse coram universis Baronibus qui Curiæ intererant viva voce affirmans. Rex vero quia jam eum senem & debilem & multis angustiis circumventum vidit, ejus miseriæ compassus, hujusmodi cartam ad Dominum Compostellanum de eo Abbate in suum Monasterium restituendo direxit, ut videlicet in tota vita sua haberet, post mortem vero ejus sicut jam fuerat diffinitum ita permaneret. Anno 1128

2 A. Dei gratia Hispaniæ Imperator, Venerabili Dño. Didaco, eadem gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, salutem multam. Sapiatis quia vidi istum Abbatem Veremudus cum grande rancura de sua hereditate, & mostravit mihi suas Cartas & ad meos Barones, & vidimus quia magnum tortum habet, & modo sapiatis quia dedit mihi illam hereditatem & suo cartario: & si Veremudo Suariz vel alius calumniat illam hereditatem, veniat ad me & habeat judicium cum illo Abbate & mecum: nunc autem mitto eum ad vos ut recipiatis de eo toto Cartario de illa hereditate in mea vice, & mittite illum in suam hereditatem, & vivat in ea per totam suam vitam, & facite integrare de quanto ei perdiderunt, & amparate & defendite eum de totis hominibus in meo loco: & si vos nolueritis eum amparare, ego commendabo eum alteri qui eum bene amparet, & suos parentes, & totas suas hereditates, & ista causa non fallat quia justitia est, si vos me amatis. Valete.

3 Postea ipse Abbas sui facti & suæ querelæ pœnitens à Rege, rediit & in præsentiam Archiepiscopi veniens omnes Cartas quas de illo Monasterio habebat Dño. Archiepiscopo contulit, eum obnixius rogans & deprecans quatenus præfatum Monasterium sibi in vita sua concederet, & victum & vestitum & cetera necessaria ibi habere posset;

illo

Anno 1128 illo vero mortuo, id Monasterium ad Ecclesiam B. Jacobi sicut jam fuerat diffinitum rediret. Archiepiscopus autem acceptis ab illo omnibus Cartariis dedit illi Monasterium, ut in vita sua teneret & necessaria inde haberet. Post mortem vero ejus Ecclesiæ B. Jacobi solutum & liberum ab eo & ab omni parentela ejus recuperaret, & recuperatum quiete & absque omni calumnia possideret, & super tali promissione & convenientia scriptum fieri fecit, factumque propria manu roboravit, & roboratum Dño. Achiepiscopo in testimonium & confirmationem talis pacti tenendum & habendum tradidit.

Hoc privilegium fecit Dñs. Archiepiscopus Canonicis de suis anniversariis, & eorum redditibus.

Cap. 94.

Quoniam Prælatorum est justitiæ jura usquequaque exercere, & ad honorem Omnipotentis Dei & ad communem utilitatem confirmare, bona instituta conservare & augmentare, & horum contraria extirpare & adnihilare, idcirco ego Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopus & S. R. E. Legatus divina disponente clementia propria voluntate & integra mea prudentia cum omni nostrorum Canonicorum Consilio & assensu rationabiliter decernimus, & firmitatis scriptura perenniter in hunc modum affirmamus, videlicet ut post uniuscujusque nostri Canonici obitum, eorum facultates à nullo occupatæ violenter dissipentur, sed sicut ipsi supradicti Canonici per suas mandationes ordinaverint, ita pro posse compleantur, & à nullo violentur. De cetero quod ad Anniversale meum annuatim devote celebrandum pro animæ meæ remedio Canonicæ B. Jacobi attribui, vel Deo adjuvante attribuero, vel ipsi Canonici, seu burgenses vel quilibet alii pro suis

ſuis anniverſariis ſimiliter attribuerunt, vel deinceps at- Anno
tribuerint, prout Canonicorum Conventus in Capitulo ad 1128
communem utilitatem competenter diſpoſuerit, vel alicui noſtrorum Canonicorum obtinere præceperit, remoto odio & amicitia, munere, & parentela cum Conſilio Archiepiſcopi & Decani ita diſpenſetur & incommutabiliter obtineatur. Si forte Reges, Conſules, terræ Principes, ſeu Milites magnos honores, veluti Caſtella, poſſeſsiones, & hujuſmodi pro ſuis anniverſaris Eccleſiæ B. Jacobi attribuerint, parato prius de ejuſdem honoribus Canonicis annuatim bono prandio, quod ſuperfluerit per medium inter Archiepiſcopum & Canonicos æque dividatur, eo pacto quod ſi quis Sajo tam meus, quam Regius, quodlibet hoc Deo datum donum violare præſumpſerit, ſi intrando diruperit, & illæſus evaſerit, D. ſolidos & vobis, & nobis perſolvat. Si vero ibi mortuus fuerit, nihil pro eo perſolvatur. Si vapulaverit, omnia lucretur. Si deforis proterve & ſine petitione juſtitiæ quidquam invaſerit, LX. ſolidos nobis, & vobis exolvat, & rapinam in duplum componat, & hoc poſt partem Canonicæ firmum ſemper permaneat, & nulla impediente vel cogente perſona ratum & inconvulſum perſiſtat, quod ſi nos, ſeu ſucceſſores noſtri, vel qualibet perſona hoc ſcriptum ad communem utilitatem factum violare tentaverit, ſui honoris periculum incurrat, anathemati ſubjaceat, & ab Omnipotentis Dei conſpectu dimoveatur, & cum Juda Filii Dei proditore in æternæ damnationis ſupplicio perenniter mortificetur, & pro temeritatis auſu parti Canonicæ B. Jacobi ſolidos XX. mille perſolvat, & quod in calumniam miſerit, in duplo componat, & hoc ſcriptum perenniter in robore maneat. Amen. Facta Carta in Era ICLXVI. Didacus Dei gratia Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopus, & S. R. E. Legatus anno XXVIII.

ſui

Anno 1128 ſui (1) Pontificatus hoc ſcriptum proprio robore conf.

Eccleſiam quoque S. Mariæ de *Argalo* jam detritam, & ruinæ proximam, atque in loco non idoneo fundatam, in locum competentiorem & meliorem tranſtulit, & translatam à fundamentis ædificavit, & ſatis meliorem fecit.

Idem quoque Archiepiſcopus hanc ſcripturam firmitatis & Cartulam Donationis communi fratrum aſſenſu & Conſilio B. Jacobi Hoſpitali fieri fecit de quodam ſcil. terreno quod jacet in Palatii pomerio ad conſtruendam ibi Eccleſiam in pauperum & peregrinorum ſepulturam.

Ego Didacus Dei gratia Compoſtellanæ Sedis Archiepiſcopus una cum ejuſdem Eccleſiæ Canonicorum Conventu ad Dei & B. Jacobi Apoſtoli atque Omnium Sanctorum honorem fecimus textum firmitatis, & Cartulam Donationis, de quodam noſtræ Eccleſiæ terreno, quod jacet in pomerio Palatii, quod ſpontanea voluntate per hanc Scripturam firmitatis damus & concedimus Eccleſiæ B. Jacobi Hoſpitali ad conſtruendam Eccleſiam quamdam ad utilitatem & ſalvationem pauperum & peregrinorum qui jacent jam ibi ſepulti, & ad ſepulturam aliorum qui adhuc ibi ſunt tumulandi, ut ab hac præſenti die & deinceps præfati Hoſpitalis pauperes tam præſentes quam futuri, prædictam Eccleſiolam habeant & per cuncta tempora perenniter poſsideant. Quod ſi aliquis homo contra hoc noſtrum factum venerit, pariat parti Hoſpitali ſolidos mille, & quod calumniaverit dupliciter componat, & hoc noſtrum ſcriptum ſemper maneat firmum. Facta Scriptura die XIII. K. Auguſti Era I. CLXVI. Didacus præfatus Archiepiſcopus quod fieri juſit robore ſuo conf. anno ſui Pontificatus XXVIII.

IN

(1) *Nonnulli hic Codices depravati, qui tamen ex ſequenti Scriptura (ubi Era 1166. & annus Pontif. 28. ſibi conſtant) facile & firmiter corriguntur.*

Anno 1128

IN NOMINE DOMINI NOSTRI JESU CHRISTI.

Incipit Prologus tertii libri Archiepiſcopatus Domini Compoſtellani Didaci.

QUoniam virorum illuſtrium geſta & probitates ab interitu oblivionis nequaquam defenduntur, niſi per ſcripturam aut al'o modo memoriæ commendentur; ideo Dominus Compoſtellanus Regiſtrum fieri juſit in quo omnia quæ bene geſit, aut per induſtriam ſuæ Eccleſiæ acquiſivit, majori parte deſcripta continentur. Diviſit Regiſtrum illud in tres libros; quorum primus, Epiſcopatus liber; alii duo Archiepiſcopatus, non irrationabiliter intitulantur. Illa enim geſta quæ ipſe in tempore Epiſcopatus, aut Archiepiſcopatus geſit, vel acquiſivit, in illo Regiſtro, ut dictum eſt, deſcripta ſunt. Placuit vero illi illos tres libros ſic intitulari, ut ſi quis aliquid in eis quæſierit, ex ipſa intitulatione facilius invenire poſsit.

De Conſilio Clauſtrorum & officinarum ædificandorum ab Archiepiſcopo cum fratribus inito. Cap. I.

QUuadraginta & ſex anni ab inchoatione novæ Eccleſiæ B. Jacobi tranſacti erant, (1) & major ipſius Eccleſiæ pars per Dei gratiam jam erat completa: illa tamen Eccleſia nullum adhuc Clauſtrum, nullam competentem officinam habebat, nec erat ædificiis ornata, aut decorata, ſicut ultra portuenſes Eccleſiæ, quæ minoris honoris ſunt, & pauciores redditus habent. Peregrini autem tam Eccleſiaſtici quam laici ad Beatiſsimi Apoſtoli limina orandi cauſa confluentes, hoſpites ſuos & Clericos interrogabant

Ooo ubi

(1) *Ergo anno* 1082. *ſub Rege Alfonſo VI. inchoata à Didaco I. Compoſtellano Epiſcopo.*

Anno 1128 ubi Clauſtra & Officinæ Eccleſiæ B. Jacobi eſſent. In circuitione totius Eccleſiæ vagabantur explorantes ubi Clauſtra & Officinæ haberentur, & quia nullum Clauſtrum ibi videbant, nullam Officinam condecentem inveniebant, Prælatis & diſpenſatoribus Eccleſiæ palam detrahebant. Quæ res poſtquam ad aures Compoſtellani pervenit, non modicum inde contriſtatus univerſo fratrum Conventu in Capitulo convocato, hujuſmodi orationem habuit: Fratres, noſtra Eccleſia non noſtris ſed Dei gratia & noſtri Patroni Beatiſsimi Apoſtoli Jacobi meritis maximi & celeberrimi eſt nominis, & ultra portus & citra portus pro ditiſsima & nobiliſsima reputatur: nullum tamen Clauſtrum, nullam bonam officinam adhuc habet: quælibet Sedes ultra portus pulcriora & valentiora ædificia habet quam noſtra, ſicuti ego ante Epiſcopatum & poſt, commodis noſtræ Eccleſiæ exigentibus peregre profectus in multis & diverſis locis propriis oculis vidi, & vos qui peregre profecti eſtis, quod ego dico veriſsimum eſſe, æque ut ego noſtis: & certe tam Sanctum locum, tam divitem & tam famoſum, carere ædificiis & officinis, & mihi & vobis maximum dedecus eſt: quapropter veſtræ fraternitatis dilectionem obnixius imploro, ut citius conſilium unanimiter ineamus, quomodo Clauſtra & officinas convenientes ad Dei & noſtræ Eccleſiæ honorem ædificemus, quatenus miſericordiam apud Deum bene operando citius conſequamur, & ut neque à vicinis, neque ab extraneis juſto ore vituperemur. Et ego quidem, ſi meo conſilio acquieſcere vultis, C. marcas puri argenti ad illud opus incipiendum promitto, quarum triginta propria manu modo dabo, alias vero finito uno anno: & quibuſcumque modis illi operi adjuvare potero, ſive per me, ſive per meos amicos terminis juſtitiæ obſervatis adjuvabo. In morte autem mea centum vacas quas habeo, illi operi pro remedio

meæ

meæ animæ in perpetuum dimittam, ut eas & earum fructus quiete & absque ulla calumnia habeat, & numquam aliquo auferente amittat. Postquam Compostellanus hujusmodi orationem finivit, totus Conventus Fratrum ejus animum & intentionem uno ore laudavit. Et se ad illud opus incipiendum & peragendum libenti animo auxiliaturum esse promisit. Tunc Archiepiscopus eorum responsioni vehementer congaudens, duos ex illis probatos & discretos, Decanum scilicet Domnum Petrum Heliæ & Cardinalem & Primi Clerum Domnum Petrum Gundesindidem elegit, quibus curam illius operis incipiendi & tenendi commisit. Illi autem Prælato suo obedientiam hilariter exhibentes, supradictum opus incipiendum & disponendum coram omnibus susceperunt. Hoc statuto & confirmato omnes à Capitulo lætis animis digressi sunt. Anno 1128

De Aria Petride. Cap. 2.

Arias Petrides unus ex strenuis & industribus Gallæciæ militibus extitit. Non fuit tamen magnæ nobilitatis, sed multum animosus & facundus, ita ut candida verteret in nigra, & nigra in candida. Fuit etiam dolosus, & pessimus simulator, contra Regem & Reginam, & alios Gallæciæ Principes, semper proditorie egit: & in eorum rebellione permansit. Cotigit autem filiam Petri Comitis nomine *Ildariam* in uxorem duxisse, cujus mater Comitisa Domna *Major* ipsius Ariæ socrus cum persolutis naturæ debitis Compostellam delata esset honorifice tumulanda, supradictus Arias inter ceteros Principes & milites, qui ejus sepulturæ interfuerunt, more gentis pullatus venit: quem cum Archiepiscopus, qui ei sua nequitia exigente semper fuerat inimicus, vidisset, seorsum vocatum taliter alloquutus est, eum ad mutationem & correctionem suæ vitæ, more boni & providi pastoris, volens invitare: „ Aria Petrides, pauca vitia sunt quæ peccatis tuis exigen-

Anno 1128 „ tibus & Diabolo decipiente non incurreris, perjurus,
„ falsus testis, cupidus, raptor, subdolus, simulator, sacrilegus, flagitiosus extitisti, nimis voluptuose, & nimis sæculariter vixisti: quæ recta erant oculis mentis inspiciebas, & inspecta omnino negligebas. Timeo ego ergo ne si talis ab hac vita disceseris, vitam æternam amittas, & perpetuam tuæ animæ damnationem incurras. Et ideo non modicum vellem, ut tu resipiscendo, & Deo Omnipotenti satisfaciendo, utilitati tuæ animæ provideres, & ipsum Deum tibi melioris vitæ conversatione reconciliares, quatenus & apud ipsum misericordiam in fine tuæ vitæ consequaris, & vitam æternam habere merearis. " Talia & consimilia ei suadendo, eum tandem ad pœnitentiam & ad compunctionem animavit, qui juxta consilium Dñi Archiepiscopi Castrum S. Joannem de *Penna Cornaria* cum suis appenditiis, & medietatem cujusdam Monasterii, nomine *Arcbos*, in Salnensi pago stabiliti cum suis pertinentiis Ecclesiæ B. Jacobi in hereditatem pro salute & remedio suæ animæ in sua morte reliquit: & corpus suum in Cimeterio ipsius Ecclesiæ tumulandum, & curam suæ animæ in vita & in morte in manu Domini Archiepiscopi & fratrum commendavit. Partem autem hereditatum ipsius Monasterii, scilicet sex hereditates in præsenti Domino Archiepiscopo dedit, ut ipse Archiepiscopus & sua Ecclesia jam jus in ipso Monasterio secundum justitiam, ipso Aria vivente, habere inciperet. Et de his omnibus tam de supradicto Castro, quam de Monasterio previlegium fieri jusit: quod factum propria manu roboravit, & roboratum super Altare B. Jacobi contulit; & postea in manu Dñi Archiepiscopi custodiendum tradidit. Archiepiscopus autem privilegium illud accepit, & acceptum in Thesauro B. Jacobi servandum reposuit.

Di

Anno 1128

De morte Comitis Petri de Trava & relictis ab eo Ecclesiæ. Cap. 3.

PEtrus Comes vir discretus & sapiens & magnæ potentiæ, & ejus uxor Comitisa Dña *Major* similiter sapiens & discreta, *Mindunienfis* Ecclesiæ Parochiani solebant esse: & suam confessionem illius loci Episcopo facientes, pœnitentiam suam ab illo accipiebant, & illi more subditorum obedientes erant: eleemosynas quoque & sua beneficia præfatæ Ecclesiæ & ejus Episcopo disponenda & distribuenda pro remedio suæ animæ conferebant. Illud tamen contra Sacrorum Canonum auctoritatem & SS. Patrum institutionem faciebant: quia testantibus Sacris Canonibus nec Episcopo, nec alicui Presbytero alius Episcopi, vel Presbyteri Parochianum nisi ex illius consensu recipere licet. Et quia Compostellanus supradictum Comitem & suam uxorem plane errare & matrem suam Compostellanam Ecclesiam ignoranter dereliquisse vidit, idcirco multa & diversa colloquia cum illis habuit, & tandiu illis prædicavit, donec eis Mindunienfem Ecclesiam & ejus Episcopatum derelinquere, & Compostellanæ Ecclesiæ Parochianos esse fecit. Salutifera itaque Domini Compostellani prædicatione & admonitione facti sunt filii Compostellanæ Ecclesiæ, & sua corpora cum suis animabus in manu ipsius Compostellani commendaverunt, ut ipse eis ad suam salutem & ad suam utilitatem consuleret. Accidit autem ut Comes supradictus ad mortem Compostellæ ægrotaret, & mortem sibi imminentem videns, Dño Compostellano & ipsius Comitis uxore cum filiis suis præsentibus domui suæ disponeret. Illa autem dispositio, & tota ejus mandatio, ejus uxore & suis filiis pariter auctorizantibus, in manu ipsius Compostellani dimissa est: & pars equidem illius mandationis in morte Comitis completa est, alia vero pars us-

Anno 1128 usque ad mortem Comitissæ complenda restitit. Accidit autem ut ipsa Comitissa non post multum temporis debita naturæ persolveret, in cujus obitu tota Comitis mandatio, sicuti ipse Comes & ejus uxor Comitissa & eorum filii concesserant & affirmaverant, prorsus completa est. Reliquerunt autem Comes & Comitissa pro suarum animarum salute & remedio Villas, hereditates, Ecclesias, Monasteria, & multa alia in manu Domini Compostellani, & Petri Gundisalviz Cardinalis pro ipsius velle & arbitrio disponenda, & distribuenda. Sunt autem nomina earum Villarum, hereditatum, Ecclesiarum, & Monasteriorum in eorum mandationibus, quas supradictus Cardinalis tenet scripta & denotata. Et qui sufficienter & plenarie scire voluerit quæ & quanta supradictus Comes & Comitissa pro suarum animarum remedio in sua morte distribui commendaverunt, ad eorum mandationes recurrat, & ibi omnia inveniet: eorum autem mandationes huic libro annotari nolumus, nimiam prolixitatem devitantes. Comes autem præfatus & Comitissa omnia supra memoratæ Ecclesiæ B. Jacobi in Dei obsequium & suorum peccatorum remissionem conferre volebant. Sed Compostellanus illud injustum esse & à ratione alienum videns, illis salubriter consuluit, ut Ecclesias & alia in Minduniensi Episcopatu acquisita, Minduniensi Episcopo & ejus Ecclesiæ pro suarum animarum salute dimitterent: quæ vero in Lucensi Episcopatu acquisierant, Lucensi Ecclesiæ; & quæ in Auriensi Episcopio, Auriensi Episcopo: similiter quæ in Tudensi Parochia, Tudensi Episcopo, & sic de cæteris.

Recuperatio deperditorum in Asturiis. Cap. 4.

POST venerabilis recordationis Regis Adefonsi obitum multæ tribulationes, & multæ discordiæ, per totius Hispaniæ Regnum ita obortæ sunt, ut tota terra prorsus con-

conturbaretur, & de optima & copiosissima in pessimam & flagitiosissimam converteretur: unde contigit, ut Ecclesia B. Jacobi honorem quem in Episcopatu Asturicensi habebat, per multos annos amitteret, & nihil fere proficui inde haberet. Postquam autem illa calamitas in tranquillitatem divina pietate conversa est, Dominus Compostellanus ad illum honorem recuperandum multis modis enisus est: quem denique multo labore recuperatum Joanni Cidiz qui moratur in burgo B. Jacobi nomine *Kakavelos*, comisit tenendum, & habendum per conditionem hanc subscriptam. Anno 1128

In Era M. C. LXVI. & quot IIII. Nonas Novembris Ego Joannes Cidiz & uxor mea Maria Constantiz, & filius meus Giraldus Clericus vobis Dño Didaco Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, & omnibus vestræ Ecclesiæ Canonicis, facimus pactum vel placitum per scriptum firmissimum, ut in domibus & curtis B. Jacobi morando vestræ Ecclesiæ hereditates quæ in Asturicensi sunt Episcopatu, quas nobis datis, laboremus, & ædificemus, & plantemus, & tam de vestris, quam de nostris duabus hereditatibus *Roboredo* inferiori & Roboredo superiori, quos vobis & vestræ Ecclesiæ jure hereditario perpetuo damus & concedimus, & etiam de omnibus aliis vestris hereditatibus quas hodie habemus & in jure nostro sunt, de pane & vino, & omnibus quæ ibi habuerimus, vel Deo donante, acquirere potuerimus, demus vobis tertiam partem, duabus nobis partibus reservatis, & de Votis B. Jacobi habeatis vos duas partes, & nos tertiam, & teneamus prædictas hereditates in omni vita nostra, quandiu vobis & vestræ Ecclesiæ Dñis absque alio Domino fideliter servientes obedientiam & reverentiam exhibuerimus. Si vero nobis defunctis noster filius ad hoc servitium idoneus fuerit, omnes hereditates in vita sua teneat prædicta ratione servata. Anno 1128.

De

Anno 1128 De aliis vero hereditatibus, quas deinceps Deo juvante acquirere potuerimus, tam de fructu, quam de hereditate, vobis & vestræ Ecclesiæ tertiam partem perenniter tribuamus, & nobis duas partes reservemus: quod si nos mentiosi fuerimus, & si hoc pactum excesserimus, pariamus parti vestræ ...... & hoc scriptum semper sit firmum. Nos superius nominati, quod fieri jussimus propriis manibus confirmamus.

Missio Nuntiorum ad Papam. Cap. 5.

MOrtuo Beatissimo Papa Calixto II. Dñs. Compostellanus Legatos suos ad ejus successorem nomine Honorium destinavit, qui infecto illo negotio, cujus causa ierant, regressi sunt: eos tamen benigne & honorifice suscepit, & per illos Dño. Compostellano mandavit, quod Legatum de latere suo in Hispaniam dirigeret, qui ad ipsius Compostellani velle & consilium, & sæcularia & Ecclesiastica negotia tractare disponeret. Compostellanus vero illum Legatum ultra promissum tempus morari videns, alios Legatos ad præfatum Papam Honorium, & ad Cancellarium suum amicum A. * direxit: qui hujusmodi literas ad ipsum Compostellanum ex parte Cancellarii detulerunt.

* *Aimericum*

Literæ Cardinalis ad Archiepiscopum.

CArissimo amico Didaco Compostellano Archiepiscopo A. Diaconus Cardinalis & Cancellarius salutem. Sani, Deo gratias, & incolumes sumus: status autem Dñi Papæ & S. R. E. in debita soliditate persistit, nec animus ejus adversus vos est mutatus. Speramus vero quoniam de latere suo in proximo ad partes vestras Legatum est missurus, qui voluntatem ejus plenius vobis apperiet.

Hoc

Hoc privilegium fecit Compostellanus fieri Hospitalis B. Jacobi procuratori, in testimonium suæ promissionis, quæ promissio continetur in ipso privilegio subscripto. Anno 1128

Cap. 6.

NOnnulli Cives Compostellana Civitate commorantes per populum susurraverunt, me Didacum Dei gratia Compostellanum Archiepiscopum, accepta pecunia Procuratorem in Hospitali B. Jacobi, & ad libitum instituere, & ad libitum inde excludere: unde multi illud ratum esse opinantes, suas eleemosynas & beneficia ipsi Hospitali multoties subtrahebant. Ego autem eorum suspicionem prorsus à me amotam esse volens hoc scriptum fieri facio, in quo divinæ omnipotentiæ & B. Jacobo Apostolo & omnibus Sanctis promitto, me numquam Procuratorem in ipso Hospitali accepta pecunia positurum esse, aut exclusurum, sed potius quandam personam sapientem, & discretam quæ sit Religiosa, & procurationi pauperum necessaria, fratrum, & quorundam Civium Deum timentium atque amantium consilio, considerabo, & eligam, in cujus manu & potestate totam illam domum cum suis redditibus quandiu vixero tenendam & procurandam dimittam: & amodo instituo, & precor, ut mei successores qui B. Jacobi honorem post me recturi sunt & disposituri, mea vestigia in hoc sequi studeant, & numquam Procuratorem in supradicta domo accepta aut promissa peccunia promoveant, aut disponant, sed sicut supradictum est, personam idoneam & Religiosam eligant, quam illi domui absque ulla offertione præponant. Si quæ vero Ecclesiastica sæcularisve persona, diabolica fraude decepta huic scripto, & huic meæ institutioni contraire voluerit, sit maledicta & excommunicata, & à sacratissimo corpore & sanguine Domini nostri aliena efficiatur, & sententiam illam à B. Petro Simoni Mago injectam, qua dixit: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*, in-

Anno 1128 remediabiliter incurrat, & cum Dathan & Abiron, quos terra culpis suis exigentibus vivos absorvit, infernales poenas sine fine sentiat, & etiam cum Juda sui Domini & Magistri proditore consortium habeat, nisi resipuerit, & errata cum digna satisfactione indifferenter correxerit. Omnes autem illi qui meam hanc institutionem observaverint & ita fecerint, illi accipiant benedictionem à Domino, & misericordiam à Deo salutari suo, & cum Abrahan, Isaac, & Jacob fieri mereantur participes in Cælesti Paradiso, & hic fructum bonæ actionis Domino largiente percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Istud scriptum & privilegium supramemoratæ institutionis Adefonso Rege, venerabilis memoriæ ducis Raymundi & Reginæ U. filio, in Legionensi Civitate, & apud Toletum Regnante, à me Didaco Compostellanæ Sedis I. Archiepiscopo factum est in Era ICLXVI. & quot Kal. Decembris. Erat autem tum temporis illius Hospitalis Procurator Domnus Petrus à vulgo Rex Mancipium vocitatus. Didacus præfatus Archiepiscopus quod fieri jusit proprio robore confirmat anno sui Pontificatus XXVIII.

Profectio ad Concilium. Cap. 7.

ADefonsus Hispaniarum Rex venerandæ memoriæ A. Regis nepos, & illustris Reginæ Domnæ U. & egregii Ducis Raymundi filius, totam fere Hispaniam post mortem sui avi, & suæ matris conturbatam esse videns, Concilium in *Palentina* Civitate prima hebdomada Quadragesimæ Era ICLXVII. * celebrare disposuit. Omnes igitur
Anno 1129. Hispaniæ Episcopos, Abbates, Comites, & Principes, & terrarum potestates, ad id Concilium invitavit, ut juxta eorum Consilium & arbitrium urticas scelerum quæ post mortem sui avi præfati Regis, & post obitum suæ matris prædictæ Reginæ in Hispania exortæ fuerant, falce justitiæ extirparet, & prava in directa converteret. Audita cujus in-

invitatione Compostellanus quæ suo itineri necessaria erant Anno
citius apparavit, & illis apparatis, iter quantotius ar- 1129
ripuit. Cumque jam in ipso itinere esset, quorundam relatu audivit Concilium supradictum usque mediantem Quadragesimam esse dilatum. Domum itaque reversus, Legatum suum ad Regem direxit, ut certum celebrandi Concilii diem ab eo inquireret. Nuntius autem diversis impedimentis in itinere detentus, diutine moratus est. Interea ipse Compostellanus alium Nuntium à Rege habuit, qui sibi ex parte ipsius Regis annuntiavit, & obnixius rogavit, quatenus ad Concilum remota omni occassione Palentiam properaret. Ipse vero audito Nuntio Regis necessaria itineri pro angustia temporis apparavit, quam melius, & quam honestius potuit: & ipsis apparatis viam suam cum gaudio tenuit, & cum Rex, & Toletanus Archiepiscopus, & omnes Episcopi, atque Abbates, Consules, Principes, & aliæ potestates, & totum Concilium ipsius adventum cognoverunt, eum præstolari decreverunt: ipse autem maturato itinere incedens, *Ostorgiæ*, (1) *Legione*, & apud S. Facundum cum pomposa procesione & magna honorificentia receptus est. Cum vero Palentiam appropinquasset, Rex cum suis Consulibus, Principibus, universisque potestatibus, & multo militum comitatu, obviam ei exivit, & eum honorifice & accurate recepit. Interim Toletanus Archiepiscopus & omnes Episcopi, qui aderant, Abbates, atque Clerici, insignem procesionem apparaverunt, & eum gaudenter & exultanter susceperunt.

2 Cumque jam hospitatus esset, & Rex ad suum Hospitium ire vellet, Compostellanus ipsi dixit: Domine Rex ad vestrum Hospitium cum gaudio ite, & in pace quiescite: ego autem sumpto prandio illuc ibo, seorsum vobiscum

(1) Astoricæ *intellige*.

Anno 1129 tractaturus & dispositurus ea quæ in Concilio sunt dicenda & sancienda. Cui respondens ait: Pater venerande melius puto ego, & honestius esse, me ad vestrum Hospitium ire, quam vos ad meum venire: quia vos modo venistis fatigatus ex itinere. Hoc audito Compostellanus respondit: Domine Rex voluntas vestra fiat. Sumpto igitur prandio Rex ad ejus Hospitium cum paucis venit, & cum pauca cum eo loquutus esset, totius Concilii jus in manu, & in potestate ejus commendavit, ut quidquid ipse tractaret & disponeret, sancitum & firmum maneret. Tunc ipse Toletanum & alios Episcopos qui aderant ad suum Hospitium invitavit, & Consilium cum eis de futuris actibus Concilii iniit. Postera die Compostellanus Regi ad se venienti, Consilium quod cum Toletano & Episcopis de actibus Concilii inierat, illi revelavit. Rex vero eorum sanctionem laudans, & confirmans, cum Toletano & aliis Episcopis rogavit eum, quatenus celebrata Missa, Sermonem in generali Concilio faceret, & actus Concilii omnibus propalaret. Ipse autem juxta Consilium Regis & Episcoporum totum fecit, & actus Concilii universis insinuavit, qui actus in hac pagina continentur subscripti.

3 Decreta Pontificum.

QUIA in Ecclesia Dei & in pauperibus Christi multa mala fieri videmus, & Regnum Imperatoris nostri Dñi. A. filii Comitis Raymundi & Reginæ Domnæ U. à quibusdam pravis hominibus distrahi & minui, & diversis modis corrumpi dolemus; idcirco ego Raymundus Toletanæ Sedis Archiepiscopus & Primas, ac S. R. E. Legatus, una cum Pontificibus, quorum inferius nomina scripta esse videntur, & Imperatore nostro A. præsente atque favente, firmam unitatis stabilitatem inter nos facere salubre duximus. In qua siquidem indissolubili vinculo charitatis statuimus, ut dein-

deinceps, & *virtute concordiæ uniti & circa salutem fidelium prout decet laboremus*, & *supradicti Imperatoris nostri ejusque Regni provida circumspectione*, *auctore Deo*, *invigilemus*. Anno 1129.

Pro statu igitur S. Ecclesię, & *totius Regni salute Concilium celebrantes Palentiæ*, *inter cetera hæc sequentia unanimiter statuimus*: *ut nullus proditorem publicum*, & *latronem*, *raptorem*, *perjurum*, & *excommunicatum secum habeat*, *vel apud se retineat. Præcipimus etiam*, *ut nemo Ecclesiam infra octoginta quatuor passus jure hereditario possideat*, *neque ullam potestatem ibidem exerceat*, *sine Vicario sui Episcopi. Oblationes excommunicatorum*, & *decimæ non suscipiantur. Principes terrarum sine justo judicio non expolient populum*, *qui sub eis est. Ecclesiæ non dentur laicis pro præstimonio*, *vel villicatione. Concubinæ Clericorum manifestæ ejiciantur. Ecclesiæ* & *hereditates*, & *familiæ*, *quæ fuerunt Sedium*, & *Monasteriorum*, *ubicumque fuerint*, *eis restituantur. Monachi vagi ad propria Monasteria redduci compellantur*, *nec Episcopi eos retineant sine licentia suorum Abbatum. Nullus excommunicatus alterius recipiatur. Adulteros*, & *incestuosos*, *omnino separari jubemus. Ut Clerici per manus laicorum Ecclesias nec suscipiant*, *nec possideant*, *neque Vicarii Episcoporum consentiant. Ut Episcopi*, *dissidentes ad Concordiam pro debito sui officii compellant. Clericos*, *Monachos*, *viatores*, *mercatores*, *peregrinos sancta limina petentes*, & *mulieres*, *si quis invaserit*, *Monasterio*, *vel exilio*, *deputetur. Portaticum nemo suscipiat*, *nisi in illis locis in quibus accipi solebat temporibus Rgis Domini A.* & *eodem modo boves nemo rapiat*, *vel pignoret*, *vel furetur*, *sed stent in pace in toto Regno. Regi omnes sine dolo* & *pravo ingenio*, *seu consilio*, *fideliter obediant*; *quod qui non fecerit*, *excommunicetur. Clericis nemo expeditionem*, *seu armorum gestationem*, *vel aliquid*, *quod contra Canones sit*, *exi-*

Anno 1129 *gere præsumat. Laici tertias Ecclesiarum, seu quascumque oblationes, nulla occasione possideant, sed in dispositione Episcoporum cuncta quæ Ecclesiarum fuerint habeantur. Hic. Qui falsam monetam fecerint excommunicentur, & à Rege effossionem oculorum patiantur.*

4 Celebrato autem Concilio, & *Te Deum Laudamus* juxta Synodalem morem cantato, Compostellanus consilio fratrum à Rege petiit quatenus ea quæ ad suum & suorum successorum jus in Emeritana Civitate pertinebant, ad Dei & B. Jacobi honorem sibi conferret. Rex autem ejus petitioni justæ & rationabili libenti animo condescendit, & hoc privilegium ei de illo donativo promissionem fieri fecit, sicuti in subsequenti Scriptura continetur.

5 *Quia ex deliberatione S. R. E. prout decet supernæ dispositionis dispensatorio ordine, patruus meus beatæ recordationis Papa Calixtus, meritis & reverentia beatissimi Jacobi Apostoli, Dignitatem Archiepiscopatus Emeritensis Ecclesiæ in Compostellanam Ecclesiam habendam perpetuo transmutavit, idcirco ego Adefonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator una cum conjuge mea Regina Domna Berengaria, Archiepiscoporum, Episcoporum, ac Principum terræ consilio qui Palentino Concilio interfuerunt, ad Dei & beatissimi Jacobi Apostoli Patroni nostri honorem & debitam sublimationem, salubre duxi hanc seriem testamenti facere de Civitate Emeretensi, nunc temporis à Sarracenis possessa, quam Dei opitulante potentia in proximum nos credimus habituros, devicta & expulsa Sarracenorum infideli spurcitia, in qua siquidem serie omnia præfatæ Civitatis quæ ad regale jus pertinent, vobis Dño. Didaco Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, & vestræ Ecclesiæ, vestrisque successoribus, cum omnibus suis antiquis terris & debitis castris ceterisque appenditiis jure hereditario perenniter possidenda pro remedio animæ meæ, avorum, parentumque meorum do, & devota mente con-*

confirmo : & sicut avi & proavi mei magnificis donis , vide- Anno 1129.
licet Castris , & aliis diversis pensionibus S. Jacobi Ecclesiam amplificare & augmentare ad salutem animarum suarum summopere studuerunt , ita confidens de Dei misericordia prædictum locum Apostoli sublimare & exaltare eos imitando cupio , & promitto. Si quis vero contra hoc factum meum venire tentaverit, à Sacratissimi Corporis & Sanguinis Domini nostri Jesu-Christi participatione alienus existat , & cum Juda sui Domini & magistri proditore consortium habeat : omnibus autem hoc observantibus sit pax Domini nostri Jesu-Christi , quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Facta serie testamenti Era MCLXVII. *qt.*VIII. *Kal. Aprilis. Ego Adefonsus præfatus Imperator una cum conjuge mea, quod fieri mandavi proprio robore conf.*

6 His peractis Compostellanus Regi valefacere , & repatriare statim voluit : sed Rex eum non modicum rogavit, quatenus se usque *Carrionem* comitaretur : ille vero ejus voluntatem jocundo animo exequens , Carrionem cum eo adiit , ubi cum magna & insigne processione à Clero & populo receptus est, inde cum gaudio & lætitia ad propria remeavit , & in Sabbato Palmarum Sedem suam cum comitibus sui itineris exultanter & honorifice intravit.

Acquisitio Calicis aurei. Cap. 8.

BEati Jacobi Ecclesiæ Thesaurarius nomine B.Hierosolymam ire in Dei obsequium & suorum excessuum remissionem disposuit : cumque præparatis sibi necessariis ipsum iter aggressurus esset , Compostellanus suam Ecclesiam multa detrimenta per ejus absentiam incursuram esse videns, & ipsius Ecclesiæ opus ejus magisterio multum indigere non dubitans , eum ab illo itinere revocare , & revocatum retinere omnino decrevit : illi namque consuluit, ut quidquid Sanc-

Anno 1129 Sancto Sepulchro & aliis sacris locis Hierosolymæ adjacentibus propria manu erat collaturus, totum illud per fideles nuntios illuc destinaret, & de impensa quam in via erat facturus, quoddam ornamentum honorabile & pretiosum ad Dei & B. Jacobi honorem & servitium emeret, & emptum in ipsius Ecclesiæ Thesauro reponeret, eo videlicet pacto ut numquam inde aliqua occasione abstraheretur, nec venderetur, nec daretur: & cum Archiepiscopus fratrum consilio in tali negotio laboraret, contigit Dominum Regem A. quemdam calicem aureum honorabilem & pretiosum, in quo septingenti morabitini continebantur, quem ipse Rex A. Toletano Archiepiscopo imminente sibi necessitate acquisierat, per quemdam suum ministrum nomine Albertinum Compostellam misisse vendendum: hoc autem ideo fecit quia nullum locum in tota Hispania, ubi melius venderetur, esse noverat. Quem Calicem postquam Compostellanus tam bonum & pretiosum esse vidit, præfato Thesaurario consuluit, ut illum Calicem ad Dei & B. Jacobi honorem, & in sui itineris redemptionem, emeret, & matrem suam ipsius Apostoli Ecclesiam decoraret. Thesaurarius autem Domini Compostellani consilium salubre & utile esse videns, illi non dissensit, sed ejus præcepto hilari animo obtemperans, Calicem supradictum, centum puri argenti marcis emit, & Ecclesiam suam juxta Domini Compostellani & Fratrum consilium inde decoravit. Quo facto, eum in plenario Conventu ab omnibus peccatis absolvit, sicuti illi qui in itinere Hierosolymitano laborantes absolvi solent, & totum Ecclesiæ B. Jacobi opus illi in suorum peccatorum remissionem, tractandum & disponendum & anteriorandum commisit. O virum providum & venerabilem! Nec in prosperitate, nec in adversitate, honoris & exaltationis suæ Ecclesiæ umquam oblitus est, sed mera veritate, & semota omni simulatione, & per se & per amicos suos

ſuos ad ejus tuitionem & honorificentiam ſemper conatus eſt. Anno 1129

Acquiſitio Aquæmanilis. Cap. 9.

CUM ſupradictus Theſaurarius in Curia Regali ante Hieroſolymitani itineris diſpoſitionem, Dñi Compoſtellani conſilio moraretur, & apud *Toletum* eſſet; quoddam Aquamanile de chriſtallo pretioſum, & optime laboratum in Toletana Eccleſia vidit, & quia noverat Toletanum illud Aquamanile multum diligere, non eſt auſus illud ab illo petere, metuens ſe ſuæ petitionis repulſam paſſurum eſſe: idcirco auribus Regis ſecreto inſtillavit, ut illud à Toletano peteret, & ſibi pro munere conferret. Rex autem ejus petitioni libenti animo condeſcendens, aquamanile à Toletano petivit, & habuit, & habitum Theſaurario, qui tunc temporis ipſius Regis Cancellarius per Domini Compoſtellani manum erat, gaudenter contulit. Theſaurarius vero Matrem ſuam B. Jacobi Eccleſiam ſupradicti aquæmanilis, & alius minoris, ejuſdem tamen generis collatione in Dei obſequium & ſuæ animæ remedium decoravir. Compoſtellanus quoque quemdam ejuſdem generis Calicem pretioſum & laboratum optime, cujus opus materiam ſuperabat, eodem fere tempore ſicut multa alia ornamenta, prius contulerat, ſuæ Eccleſiæ contulit.

Detractio D. Compoſtellano per multos facta. Cap. 10.

DEfuncto venerandæ recordationis Papa Calixto, Honorius in honorem, Curia exigente, ei ſucceſsit. Apud quem æmuli & detractores, invidia atque malivolentia ducti Dñm. Compoſtellanum graviter accuſaverunt, eum in ſuis indumentis, & oblationibus peregrinorum recipiendis Apoſtolico more uti imprudenter aſtruentes: unde ipſe Apoſtolicus ira commotus, & in Compoſtellanum aliquantulum eſt conturbatus. Sed cognita rei veritate, quam ipſe Apoſtolicus per vicinos Epiſcopos Compoſ-

Anno tellanæ Sedis adjacentes, & per peregrinos, exploravit;
1129 proprium etiam Legatum ipsius rei exquirendæ causa à Romana Civitate (Compostellano ignorante) Compostellam direxit, & æmulorum detractionem, Episcoporum & ipsius Legati testimonio, omnimodo falsam esse probavit: unde ejus animus sedatus est, & ab indignatione contra Compostellanum habita revocatus. Cum autem ipse Compostellanus suorum adversariorum figmenta & detractiones multorum relatione cognovisset, & se apud Dominum Papam ab eis graviter accusatum esse suboleviſſet, Legatos suos Canonicos & Cardinales Petrum Fulconis, & Martinum Petridem, partim ut invidorum detractioni obviarent, partim ut totius Hispaniæ Legationem à Domino Papa sibi postularent, misit: qui Legati in Curiam venientes, benedictionem quam secum tulerant, CCC. scilicet Almorabitinos, juxta præceptum Domini Compostellani sapienter diviserunt: ducentos etenim & viginti morabitinos Domino Papæ contulerunt; octoginta vero in sedanda Curia erogaverunt, & præter equidem supradictam Apostolici benedictionem, & Curiæ sedationem, decem & quatuor marcas argenti, & decem aureos, partim in procurationem præfatorum Legatorum, partim in rebus ad eorum iter pertinentibus erogavit. Cumque sui itineris causam exposuissent, & imposturam detractorum omnino falsam esse multis modis ostendissent, Dn̄s Papa benivole respondit, multum sibi perplacere Dn̄m Compostellanum Hispaniæ Legationem habere, sed id adpræsentiarum fieri non posse: ait enim quod ipsa Legatio cuidam Cardinali Romano in Curia concessa fuerat, & ipse Cardinalis iter suum in Hispaniam jam diu arripuerat. Promisit tamen quod in ejus Cardinalis reversione, super Dn̄i Compostellani postulatione consilium haberet, & inde hujusmodi literas per supradictos nuntios ipsi Compostellano destinavit.

Ho-

2 *Honorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Super eo quod nos, & Sanctam Matrem tuam Romanam Ecclesiam visitasti, fraternitati tuæ grates referimus: nuntios autem tuos ad nos directos benigne recepimus, & quod in tuis continebatur literis diligenter attendimus. Verum nos dilectum filium nostrum Hu.* * *Cardinalem Presbyterum de latere nostro ad partes Hispaniæ missum destinavimus, & ei vices nostras commisimus. Tua ergo fraternitas illum benigne recipiat, honeste pertractet, & in negotiis Ecclesiasticis ad honorem Dei & B. Petri ei diligenter assistat. Ceterum cum ad nos Dño præstante redierit, super his quæ dilectus noster filius Rex A. & nuntii tui pro te postularunt, consilium habebimus. Bracarensi autem Archiepiscopo, ut de præsumptione quam in consecratione Colimbriensis Episcopi commisit, proxima Dominica quæ legitur:* Ego sum pastor bonus, *ad nostram præsentiam veniat responsurus, per scripta nostra mandavimus.* Anno 1129

* *Humbertus, sive Hubertus*

Alias etiam literas direxit Regi A. qui ipsam legationem per scriptum suum ipsi Compostellano postulaverat, quarum exemplar tale fuit.

Literæ Papæ ad Regem.

3 H*Onorius Episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio A. illustri Hispaniarum Regi salutem & Apostolicam benedictionem. Quanto affectu quantaque devotione avus tuus illustris memoriæ Rex A. B. Petrum, & S. R. Ecclesiam dilexerit, interroga seniores tuos, & dicent tibi, quod ob hoc victoria sibi à Cælesti numine præstita Sarracenos Christiani nominis inimicos sæpe præliando devicit. Quod autem ipsius inhærendo vestigiis Ecclesias & Ecclesiasticas personas venerariṣ & diligis, gratulamur, & ut de bono in melius proventum percipias, divinæ clementiæ supplicamus. Hubertum Cardinalem Præsby-*

Anno 1129 *terum de latere nostro ad partes Hispaniæ delegavimus, & ei vices nostras commisimus: tua ergo nobilitas pro reverentia S. Petri & nostra, benigne recipiat, ut Regiæ potestatis fretus auxilio enormitates Regni tui Sancti Spiritus gratia cooperante corrigat, & quæ bene sunt statuta confirmet. Verum cum ad nos (præstante gratia) redierit, super eo quod pro fratre nostro Didaco Compostellano Archiepiscopo postulasti, liberius poterimus habere consilium. Pro charitate autem tua præfato Legato nostro mandamus, ut M. Auriensi Archidiacono pro quo rogasti justitiam faciat.*

* *Pelagio.* 4 Bracarensi quoque Archiepiscopo P. * per alias literas mandavit, quatenus ad Misericordias Domini (1) in Curia esset, de usurpata consecratione Colimbriensis electi respondere paratus. Supradicti etenim Legati Dñi Compostellani super eo coram universa Curia graviter conquesti fuerant, quia ipsum Colimbriensem Compostellanæ Ecclesiæ suffraganeum, neglecta Sacrorum Canonum regula, & contempto S. R. E. Privilegio consecrare præsumpserat.

Et istæ sunt literæ Dñi Papæ ad Bracarensem.

5 *HOnorius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Placuit Romano Pontifici Compostellanam Ecclesiam honorare, & venerabili fratri nostro Didaco Archiepiscopo Emeritanæ Metropoli suffraganeos concedere: verum defuncto Colimbriensi Episcopo G. præfatæ Metropolis suffraganeo Episcopum in eadem Ecclesia posthabita Sedis Apostolicæ reverentia, tua fraternitas prout accepimus consecrare præsumpsit: & quia injuriam venerabili fratri nostro Didaco Compostellano Archiepiscopo super hoc*

(1) *Eadem qua supra* Ego sum Pastor bonus, *scilicet Dominica 2. post Pascha.*

hoc irrogatam, & contemptum S. R. E. indiscusse præterire Anno
non possumus, fraternitati tuæ mandando præcipimus, qua- 1129.
tenus proxima Dominica qua legitur Ego sum pastor bonus,
de tantis excessibus ad nostram præsentiam venias respondere paratus.

Constructio Monasterii de Canogio. Cap. 11.

EX quo Dominus Compostellanus ad Pontificii culmen divina disponente gratia intronizatus fuit, locum Sanctimonialibus aptum, & competentem per totum B. Jacobi honorem, & per Gallæciam more discreti & sapientis pastoris studiose quæsivit. Hoc autem ideo faciebat, quia nec in toto ejus pontificio, nec etiam in tota Gallæcia aliquod Monasterium, ubi Sanctæ & Religiosæ Sanctimoniales habitarent, tum temporis habebatur, & quia meliorem & talem locum qui sibi placeret alias invenire non potuit, Ecclesiam S. Mariæ de *Canogio*, quæ erat parvula & vetustate fere annullata, funditus dextruxit, & majorem atque meliorem Ecclesiam de proprio ibidem reædificavit: (1) in qua Sanctimoniales boni testimonii feminas Deo servituras, collatis eis, tam ad victum, quam ad vestitum omnibus necessariis, in tempore sui Archiepiscopatus collocavit. Ideo autem illum locum illis Sanctimonialibus aptum esse providit, tum quia Civitati proximus erat, & sub tutela B. Jacobi Apostoli positus: tum quia ipsas Sanctimoniales beneficiis atque eleemosynis Civium in urbe commorantium adjuvandas & sustentandas esse arbitratus est. Illæ autem Sanctimoniales supradictum Monasterium in Era I. CLXVII. * Compostellano jubente in mense Sep- Anno
tembrio ad Dei & B. Jacobi honorem introierunt. 1129

(1) Vide lib. 1. c. 21.

Extorsio pecuniæ facta per Regem. Cap. 12.

POstquam A. Hispaniarum Rex nepos venerandæ memoriæ Regis A. (cum quo Compostellanus stabilem ha-

Anno habuerat pacem & fidelem amicitiam) matre sua Regina
1129 Domna U. defuncta Regnum Hispaniæ obtinuit, numquam Compostellanam Ecclesiam suæ matris exemplo impugnare & inquietare destitit: cumque post ipsius Ecclesiæ
Lib. 2 expoliationem (quæ superius * plenarie descripta est) à
c. 86. Castellanis partibus in Gallæciam negotiis emergentibus venisset, Compostellanum ita gravi ægritudine laborantem invenit, ut nullus eum ab ea ægritudine æstimaret amplius esse convaliturum. Cupiditatis tamen stimulis agitatus, & necessariorum indigentia coactus, pecuniam per suos internuntios Albertinum Legionensem, suum secretarium: & suum Majorinum Rudericum Veremudidem, ab illo occulte postulavit. Cumque Archiepiscopus animum ejus ab illa postulatione consumptis multis precibus revocare non posset, nec se aliter nisi pecunia ei collata evasurum esse sentiret, septuaginta marcas puri argenti ei contulit, & postea tale pactum cum eo ad ultimum coram præfatis viris stabilivit, ut centum marcas annuatim ei conferret, ut nec se aut suam Ecclesiam impugnaret, aut inquietaret, nec aliquid amplius à se postularet: & cum finitis omnibus guerris suum Regnum sedatum & quietum haberet, omnem illam pecuniam, quam tali conditione ab illo annuatim acciperet, ipsi Compostellano, si viveret; vel suo successori, & Ecclesiæ B. Jacobi in pecunia vel honore usque ad brevissimum quadrantem restauraret. Cumque tale pactum inter Regem & Archiepiscopum secrete firmatum esset, ipse Archiepiscopus præfatum virum Albertinum suum fidelem amicum in manu ipsius Regis statim posuit, qui ei de illis centum marcis annuatim responderet, & debitor esset. Ideo autem Compostellanus tale pactum cum Rege fecit, quia melius & honestius esse putavit centum marcas argenti annuatim persolvere, quam dedecus & expoliationem suæ Ecclesiæ assidue sustinere.

Qua-

Anno 1129

Qualiter Rex Archiepiscopum voluit privare moneta, & privilegio ei concesso ad opus Ecclesiæ S. Jacobi.
Cap. 13.

CIrca idem tempus prædictus Rex A. quorumdam pravorum consiliariorum instinctu compulsus, moneta Compostellanæ Civitatis, quam suus avus Rex Adefonsus Sanctæ Ecclesiæ exaltator & patronus, ad opus Ecclesiæ B. Jacobi ædificandum & peragendum, pro sua & suorum parentum animabus in perpetuum concesserat, & privilegium de illa concessione B. Jacobi Ecclesiæ fecerat, & factum propria manu roboraverat, & roboratum in manu Domini Compostellani super sacrosanctum altare B. Jacobi ex sua parte offerendum apud Segoviensem Civitatem submissis poplitibus tradiderat, * ei violenter auferre voluit. Sed Dñs Compostellanus ejus pravam voluntatem videns, & lupo venienti non ut mercenarius, sed ut bonus pastor viriliter resistens, supradictum privilegium quod in Thesauro B. Jacobi repositum servabat, illi coram cunctis astantibus ostendit, & in ejus præsentia in B. Jacobi Ecclesia recitari fecit. Ille vero viso & audito privilegio à pravo proposito destitit, & sic moneta sub jure Domini Compostellani in adjutorium operis Ecclesiæ B. Jacobi totaliter remansit, & privilegium à suo avo Rege A. datum & sancitum, confirmavit, & propria manu roboravit. Sic contentio de moneta Compostellanæ Civitatis inter Regem & Archiepiscopum habita omnino sopita est.

* Lib. 1. c. 29.

Creatio Honorii in Papam, & missio Legati in Hispaniam, & celebratio Concilii. Cap. 14.

DEfuncto venerandæ memoriæ Papa Calixto Honorius, miræ industriæ & magnæ probitatis vir, Romanæ Sedis Episcopatum Curia exigente obtinuit: & ille Humber-

Anno 1129 bertum venerabilem virum Cardinalem & Presbyterum à suo latere in partes Hispanas destinavit, ut fratribus in unum convocatis Concilium ibi celebraret, & quæ bene statuta erant, communi eorum consilio & adminiculo confirmaret: prava vero in melius mutando corrigeret. Hic Cardinalis Compostellam veniens à Domino Compostellano benivole & accurate est receptus, & diligenter atque honorifice pertractatus: ibique VIII. dies est commoratus: unde discedens Portugaliam adiit, & flexo itinere, *Carrionem* ubi cum Rege, qui per V. Hebdomadas Compostellæ apud Dñm Archiepiscopum moratus fuerat, & cum ipso Archiepiscopo Concilium celebrare prius statuerat, tandem pervenit: & Rex equidem & ipse Cardinalis primum per se proprio ore, & postea per suas literas & nuntios, Dñm Compostellanum ad illud Concilium invitaverunt, & eum ut ipsi Concilio interesse studeret, magnopere deprecati sunt. Hoc autem ideo faciebant, quia Concilium ipso Compostellano absente parum valiturum esse proculdubio noverant. Sed Compostellanus gravi ægritudine tum temporis laborabat, unde Clerus & populus vehementer dolebat, sed licet ponderosa infirmitate detineretur, quæ eum à calumnia Concilii satis excusare poterat, Concilio tamen non tam propter invitationem Regis & Cardinalis; quam propter S. Ecclesiæ honorem & utilitatem interesse decrevit. Paratis itaque quæ sibi esse necessaria in itinere noverat, iter cum optimatibus sui Cleri, Cardinalibus, & Archidiaconibus, & aliis multis honestis personis, gaudenter arripuit. Cumque magna multitudine Cleri comitante *Legionem* appropinquaret, Rex Adefonsus de ejus adventu per viatores certificatus, cum Consulibus & potestatibus & magno militum comitatu obviam ei exivit, eumque cum magno gaudio & magna honorificentia recepit. Interim Legionensis Episcopus & sui Clerici se appara-

Anno 1130 (margin, beside "noverant. Sed Compostellanus")

verunt, & Archiepiscopum cum insigni & pomposa processione receperunt. Anno 1130 Finita vero processione Rex eum ad suum Palatium proprio ore invitavit, & ipso die splendide & abundanter procuravit. Sumpto autem prandio Rex & ipse Compostellanus quoddam conclave ambo soli ingressi sunt, & colloquium de multis rebus ibi habuerunt. In quo colloquio Rex Dñm. Compostellanum obnixius deprecatus est, quatenus sibi consilium & auxilium ad suum Regnum acquirendum & obtinendum conferret, & cum Archiepiscopis, Episcopis, & terræ potestatibus de statu ipsius Regni in Concilio ageret: & quia se suam uxorem non legitime, utpote propinquam suam (1) habere sciebat, Dñm. Archiepiscopum obnixius deprecatus est, ut si ipsius rei mentio in Concilio fieret, se & per se & per suos amicos adjuvaret & manuteneret. Compostellanus autem audita ejus postulatione & prece, sic fore pollicitus est.

2 Altera die Abbas S. Facundi & Monachi illius loci cum Clericis qui ibi aderant, magnam illi processionem fecerunt, & ejus adventui non modicum congavisi sunt. Sequenti die burgo S. Facundi egressus, tandem *Carrionem* pervenit ubi ab Episcopis qui ad Concilium confluxerant, & a Clericis & Priore S. Zoyli cum Monachis illius Monasterii facta magna processione honorifice & exultanter est receptus, ibique quandiu Concilium duravit hospitatus. Postera die Rex Adefonsus & ipse Compostellanus cum Romano Cardinali & Legato, & cum Tarraconensi Archiepiscopo, quamdam secretam domum ingressi sunt, ubi quid in Concilio essent stabilituri & sancituri studiose providerunt & pertractaverunt. Quibus præyisis & pertracta-

(1) *Nulla de hac necessitudine apud alios ejus ævi mentio: nec si Presulibus nota, tam alto eam silentio ferrent, uti illicitum Matris connubium, eis refragantibus solutum ostendit.*

Anno tis, fratribus in unum convenientibus, Concilium in Mo-
1130 naſterio S. Zoili II. Nonas Februarii (1) celebraverunt, in quo multa ad honorem & utilitatem S. Eccleſiæ & Hiſpani Regni pertinentia ſtabilierunt & confirmaverunt. Sunt autem depoſiti in eo Concilio tres Epiſcopi, Legionenſis, Salmanticenſis, Ovetenſis, & Abbas Samonenſis. Legionenſi eſt ſubrogatus Dñus. Arias Cardinalis Eccleſiæ B. Jacobi, & Canonicus, conſulente & laudante Dño. Compoſtellano, in cujus manu & poteſtate totum Concilium Regis & Romani Cardinalis conceſsione poſitum erat. Salmanticenſi autem Adefonſus Petrides ejuſdem Eccleſiæ Canonicus, eodem Compoſtellano cum Rege & Romano Cardinali machinante, fuit ſubſtitutus. Rex autem Adefonſus & Cardinalis Romanus tantam honorificentiam Dño. Compoſtellano exhibuerunt, quod totum Concilium in manu & poteſtate ejus poſuerunt, ut quidquid vellet diſponere & ſancire, ſanciret & confirmaret, & quod vellet rationabiliter caſſare & irritum facere, omnino faceret.

3 Celebrato itaque Concilio, antequam Compoſtellanus à Rege diſcederet, ſuæ Eccleſiæ honori & utilitati ſecundum boni paſtoris conſuetudinem ſagaciter providens, ab ipſo Rege poſtulavit, quatenus duas villas quæ Eccleſiæ B. Jacobi juris erant, *Kakavellos, & Lendicos*, ita ſibi cautaret, ut nec Sagio, nec aliquis alius homo in eas intrare præſumeret, violentiam aut injuriam incolis ipſarum villarum illaturus. Poſtulavit etiam ab eodem Rege, ut quamdam hereditatem apud *Talaberam*, quæ Civitas *Toleto* adjacet, pro ſalute & remedio ſuæ animæ ſibi conferret, unde tantum olei quod B. Jacobi Eccleſiæ illumina-
tio-

(1) *Die 4. Feb. Era 1168. anno 1130. celebratum Concilium Carrionenſe, ut ex originali ſcriptura conſtat apud* Colmenares *in Hiſtoria Segovienſi pag. 116.*

tioni per hyemale tempus abundaret, haberi posset: in tempore etenim hyemis pauci peregrini B. Jacobi Apostoli limina visitant, itineris difficultatem, & hiemis asperitatem pertimescentes; & cera, quam afferunt Ecclesiæ illuminationi sufficere non potest. Rex vero illius petitiones justas & rationabiles esse intelligens, supradictas villas pro voluntate ipsius Compostellani firmiter cautavit, & hereditatem olearlam apud supradictam Civitatem Ecclesiæ B. Jacobi in perpetuum obtinendam concesit. Tunc Dñs. Compostellanus duos Canonicos P. Stephanidem, & F. Petridem in manu Regis posuit, qui promissam hereditatem de manu Regis reciperent, & receptam alicui homini illius Civitatis, qui oleum ad Ecclesiam B. Jacobi annuatim deferri faceret, obtinendam & custodiendam locarent. His & multis aliis quæ hic scripta non sunt à Rege impetratis, ad propria cum gaudio remeavit, quem Clerus & populus suæ Sedis cum ineffabili exultatione & facta insigni processione recepit. Anno 1130

Depositio quorumdam Episcoporum & creatio Epi. Salmant.

Cap. 15.

IN Karrionensi Concilio à Romanæ Sedis Legato Card. & Presbytero Dño. Humberto, Archiepiscopis, Episcopis, atque Abbatibus Hispaniæ in unum convocatis, Adefonso etiam Hispaniarum Rege & multis Comitibus, aliisque potestatibus præsentibus, solemniter tres Episcopi (ut jam superius diximus) juste & rationabiliter fuerunt depositi, Ovetensis, Legionensis, & Salmanticensis, qui B. Jacobi Ecclesiæ Suffraganeus erat; & ne Salmanticensis Ecclesia viduata & inconsulta & absque Patrono diu permaneret, Rex Adefonsus & Dñs. Compostellanus Consilium inierunt, ut ipsius viduitati paterno affectu subvenirent, & pastorem ei ad suam gubernationem & ad suam salutem

Anno 1130 deputarent. Adefonsum igitur Petridem B. Jacobi Apostoli Canonicum, probum & honesti testimonii virum, Regis & Dñi. Compostellani assensu & toto Synodali Conventu laudante & consulente, in Episcopum elegerunt; cujus electione Salmanticenses Clerici non modicum congavisi sunt. Cumque Dñs. Compostellanus, finito Concilio & facta illa electione, cum Regis licentia & amicitia ad propria honorifice & exultanter remeasset, ipse Rex suas literas per suos Nuntios ad eum incunctanter destinavit, eum obnixius rogans & summopere deprecans, quatenus præfatum electum in Episcopum consecraret. Compostellanus vero audita Regali petitione, & agnita ejus voluntate, quia Salmanticensis electi, utpote suffraganei sui, consecratio ad eum spectabat, Episcopos Mindunienſem, Lucensem, Abilensem, Portugalensem, Tudensem; & Abbates totius provinciæ per literas suas invitavit: ad cujus invitationem eorum universitas læto & hilari animo Compostellæ convenit. In primis igitur electum illum Episcopis & Abbatibus, innumera Cleri atque populi multitudine præsentibus, in Dominica qua legitur: *Ego sum Pastor bonus*, consecravit, & in sua consecratione Metropoli suæ Ecclesiæ B. Jacobi Apostoli, & Domino Compostellano fidelitatem & devotam obedientiam, præsentibus supradictis Episcopis, sicut Ecclesiasticus mos exigit, promisit, & super altare B. Jacobi Apostoli coram omnibus propria manu juravit. Peracta ejus consecratione, postera die Concilium incœpit, quod trium dierum spatio duravit: in quo nimirum Concilio omnia Karrionensis Concilii acta, viva voce prædicavit, sanxit & confirmavit. Ex parte etiam sua multa ad honorem & utilitatem Sanctæ Ecclesiæ pertinentia addidit, & instituit, quæ omnia universitas Synodalis Conventus, utpote utilia & honesta, unanimiter laudavit, & auctorizavit. Finito vero Concilio Episcopi & Abbates & Clerici

qui

qui aderant, *Te Deum Laudamus* lætis animis Ecclesiastico Anno
more cantaverunt, & postea unusquisque accepta à Dño. 1130
Compostellano benedictione, & licentia, ad propria exultantes & hilariter reversi sunt.

Captio Archidiaconi per R. Comitem & animadversio Archiep. in eumdem quousque satisfaceret. Cap. 16.

QUidam B. Jacobi Apostoli Ecclesiæ Archidiaconus, nomine A. Munincides, Archidiaconatum suum in terris S. Georgii, Travæ & Ferrariæ ad Castra pertinentibus, sub Comite Ruderico Petri Comitis filio tenebat, & quia Clero & populo illarum terrarum, qui erant idiotæ & fere indisciplinati, veritatem austere prædicabat, & eos ut vir bonus & discretus Sacræ Scripturæ præceptis instruere & illuminare volebat, multi ex illis terris, tam milites, quam rustici, diabolico instinctu stimulati in eum insurgentes captioni mancipaverunt, & eum dehonestantes & verberantes, & à suis equitaturis & vestimentis cum suis sequacibus privantes, in carcerem immisericorditer retruserunt: quod Dominus Compostellanus audiens, inde nimis contristatus, inito Capitulo cum suis Canonicis, & accepto consilio ab illis, omnes Crucifixos totius Ecclesiæ in terram deponi præcepit: Canonicos pullatos & vehementi dolore affectos, & sedibus suis descendere & divinum officium sub silentio in choro celebrare fecit: terras illas super nominatis Castris appendentes, in quibus ipsi malefactores habitabant, in tanti sceleris ultionem excommunicavit, & anathematizavit. Comes autem excommunicationem & ipsius Compostellani inimicitiam valde metuens, Archidiaconum captum statim solvi, & de omnibus rebus quas amiserat reintegrari præcepit, deinde Compostellam venit, se de tanto scelere purgaturus, & justitiam erga Compostellanum, & prædictum Archidiaconum plenariam execu-

Anno cuturus. Cumque in colloquium venissent, multis litigiis
1130 & contentionibus de dedecore Ecclesiæ illato, & de injuria Archidiaconi inter se diu habitis, Comes juxta judicium & consilium virorum illustrium qui aderant, se Archidiaconi captionem nec scisse, nec consuluisse, nec præcepisse super textum Evangeliorum in Choro B. Jacobi coram Clero & populo propria manu cum aliis XI. nobilibus, Garsia Petride, Petro Gutierride, Petro Diaco, Pelagio Curvo, Salvatore Nunicide, Aria Munincide, Petro Munincide, Martino Sanciade, Joanne Gutierride, Nunu Pelagide, Sarraceno Municide, juravit. Promisit etiam & similiter juravit, quod rusticos illos qui præfatæ captioni interfuerant, & Archidiaconum dehonestaverant, cum omnibus suis possessionibus & hereditatibus in manum Dñi. Compostellani traderet, ut justitiam talem qualem sibi placeret, de eis acciperet. De militibus autem, qui erant nobiles & potentes, promisit & juravit, quod eis præstimonia sua, quæ à se tenebant, omnino auferret, & eos à se tandiu excluderet, donec plenariam justitiam erga Dominum Compostellanum & suam Ecclesiam exequeretur. Hoc facto Comes & Dñs. Compostellanus invicem reconciliati sunt, & facti boni amici, & Dñs. equidem Compostellanus tam asperam de Comite & illis malefactoribus justitiam accipere voluit, ut ipse, & sua Ecclesia, & sui Canonici inde honorati essent, & ut alii perterriti suas manus ad tantum scelus deinceps extendere non auderent.

Ordinatio de statu terræ facta per Archiepiscopum, & Barones Gallæciæ. Cap. 17.

SUpradictus Comes, scilicet Rudericus Petrides, & alius Comes Sarriensis, nomine Rudericus Velaz à captione Ruderici Comitis Asturicensis Hispaniarum Rege Dño. abstrahente & solvente egressi, Garsias quoque Petrides, præfati Comitis frater, hi tres cum suis Baronibus & aliis po-

potestatibus in præsentia Dñi. Compostellani Rege jubente Anno
Compostellæ convenerunt: quorum adventu audito & cog- 1130.
nito F. Joannides pro se & socero suo Comite Gomicio, &
multi alii terrarum Principes ibidem congregati sunt. Quos
omnes cum Dñs. Compostellanus in sua præsentia congregatos vidisset, omnes Gallæciæ terras crudeli tyrannide oppressas & aggravatas esse videns, & urticas scelerum falce justitiæ extirpare volens, prædicavit eis, & consuluit, & multis modis admonuit, ut bene statuta per suas terras confirmarent, & prava in melius corrigerent: illi vero omnes ejus consilio & admonitioni acquiescentes, in manu illius promiserunt & juraverunt quod juxta ejus consilium facerent, & quæ injuste & violenter facta fuerant, in melius emendarent: & Dñs. equidem Compostellanus coram eis promisit quod per totam terram suam similiter faceret, & super his promissionibus & juramentis tale decretum communi assensu & unanimi voluntate fecerunt, cujus exemplar inferius subscriptum est.

2 Archiepiscopus Domnus Didacus, & Comes Rudericus Petrides, Rudericus Velaz, Comes Garsias Petrides, F. Joannides, cum suis Baronibus & potestatibus in Curia B. Jacobi Apostoli constituerunt, ut pignerationes & prædas quæ per terras suas juste vel injuste factæ fuerant per suos Vicarios & Rectores, ab illo die in quo decretum tale ab illis factum fuit, usque ad decem dies, emendarent, & reintegrari facerent, & de illis pignerationibus quæ ab illo die in antea factæ essent, directum per suos Sagiones facerent & acciperent; & qui directum ab illis Sagionibus peterent, & ipsi Sagiones ad directum eos applicare non vellent, illi Sagiones totam illam calumniam de suo proprio componerent & reformarent. Statuerunt etiam, ut qui ab illo die sine Sagione pignerarent, pignerationem totam duplicarent, & LX. solidos parerent: &

qui

Anno 1130 qui Sagionem petierit, si censu & hereditate ita investitus fuerit, ut suum directum habere posit, Sagio ad pignerandum ei detur. Si vero instabilis & censu omnino vaccus fuerit, fideatorem tribuat: & si fidiatorem habere nequiverit, illa pignera in vicaritate usque ad novem dies ponantur, ita ut unusquisque directum suum plenarie consequatur. Addiderunt etiam, ut mercatores per terras suas non pignerarentur, nisi debitores aut fidlatores esse probarentur, & qui aliter faceret, illa pignera dupplaret, & LX, solidos pareret. Ad hæc unanimiter sanxerunt, ut si quis latronem cognitum & convictum in casa alicujus hominis cum suo furro testatus fuerit; aut directum de eo faciat, aut de illa calumnia calumnianti respondeat: & si villanus fuerit, vicinos suos ad eum capiendum festinanter convocet, & si villanum illum habuerint suspectum, ipse villanus se de illa suspicione juxta proborum virorum judicium purget, & si aliquis militis filius, alterius militis casam cum furto, vel rapina intraverit, Dño. domus furtum illud & rapinam suo jure teneat, aut fidiatorem pro illis ab ipso recipiat, ut injuriatus plenariam justitiam habere queat. Hoc facto militis filium dimittat abire liberum, & si illum in alio loco contestati fuerint, ipse filius militis de tota illa calumnia respondeat, & in terra de *Pistomarcis* & de *Novi*, & de *Amaea* ex parte Archiep. D. Saniz, O. Martiniz, P. Didacidi Canonicus, fuerunt Rectores & Judices constituti. In terra vero de *Montanis*, & de *Dubria*, & de Lajas A. Alvitiz. G. Froiaz, O. Gutierrez, fuerunt constituti Rectores, & Justitiæ Judices. In terra autem de *Coronato*, P. Froiaz, O. Muñiz, & Cardinalis Doñs P. Gund. Et super *Vereda*, U. Suariz, O. Vimarazi, P. Pelaiz de Sindilli. In Civitate B. Jacobi Decanus Doñus. P. Anajaz, judices P. & P. G. A. Palaez, Ad. Arias. Ambo Comites supradicti, & eorum Barones, & aliæ potestates quæ aderant,

in

manus Dñi. Compostellani promittentes juraverunt, quod Rectores & Judices per omnes suas terras similiter constituant, qui ad exemplum ipsius Archiepiscopi justitiam judicarent & observarent. Anno 1130

Coertio prædonum quorumdam. Cap. 18.

CUM prænominati Comites cum suis Baronibus, & Garsias Petrides, & Fernandus Joannides, & aliæ potestates justitiam in manu Dñi Compostellani promittendo jurassent, & jurando promisissent, Garsias Petrides, frater Comitis Ruderici Petride, nondum tribus diebus post juramentum peractis, perjurii reatum incurrit, quia quod coram universis juravit, observare omnino neglexit. Mercatores enim Anglicos & Lotarienses, qui ad portum B. Jacobi Apostoli cum suis mercibus vendendis navigio venerant, in via quæ *Patrono* viatores Compostellam ducit, armata multitudine invasit, eosque à jumentis & à mercibus quas Compostellam apportabant vendendas, omnino expoliavit: quod cum Dño Compostellano nuntiatum fuisset, non modicum contristatus est. Cor tamen virile habens, & vindictam de tanta injuria à Dño & B. Jacobo Apostolo non desperans, Majorinum suæ Curiæ, suam neptem pro conjuge habentem, Pelagium Curvum nomine, & universos Civitatis burgenses, & suæ Curiæ milites, ipsa hora armari præcepit, ut raptorem illum cum suis sequacibus festinanter insequerentur, ut tantum dedecus excussa præda in eum ulciscerentur. Majorinus autem prædictus & alii omnes, tam burgenses, quam milites, ejus præceptis sine mora obedientes, unanimiter armati sunt, & illi jam montes cum tota rapina ingredientes occurrerunt, & cum eo acriter & viriliter oppugnantes, Dño Deo & B. Jacobo Apostolo, cui ipse raptor tale dedecus intulerat, adjuvantibus, victoriam adepti sunt. Totam

Anno 1130 igitur prædam quam ducebat, quæ fere pretium erat XXII. millium Marcarum, in fugam verſo abſtulerunt: viginti quoque equitaturas, tam mulos & mulas, quam equos, & clypeos, & enſes, & alia multa ſpolia quæ ſolent acquiri in tali victoria ceperunt: pars militiæ ejus graviter vulnerata à bello diſceſit: alia pars captivata, & Compoſtellam adducta. Sic præfatus Majorinus & Compoſtellani adepta tanta victoria, cum magna exultatione & gaudio redierunt ad propria: & unicuique inſtitorum quæ ſua erant, Dño Compoſtellano jubente, reddita & confirmata ſunt. Ipſe autem Compoſtellanus tali victoria vehementer congavisus eſt, tum quia miſeris inſtitoribus, qui ſua amiſerant, multum condolebat: tum propter juſtitiam quæ nuperrime jurata fuerat, & tam cito violata erat.

Acquiſitio Caſtri de Faro. Cap. 19.

CIrca idem tempus, quo ſupra deſcriptum bellum geſtum eſt, Comes Rudericus, Petri Froilæ Comitis & Domnæ Majoræ Comitiſſæ filius, Caſtrum quod *Faro* nuncupatur, B. Jacobi Apoſtoli Eccleſiæ in Dei obſequium & ſuorum exceſſuum remiſsionem Domini Compoſtellani exhortatione, monitione, & prædicatione, cum totis ſuis appenditiis contulit: eo tamen tenore & conditione, ut Caſtrum illud in ſua vita quaſi pro feodo ab ipſo Archiepiſcopo obtineret, in morte autem ſua ipſum Caſtrum liberum & ſolutum ipſius Apoſtoli Eccleſiæ perpetuo poſſidendum & habendum relinqueret. Addidit etiam, ut ſi legitimum filium habere non poſſet, aliud Caſtrum, quod *Spelunca* nuncupatur, eidem Eccleſiæ & ejus Archiepiſcopo ſimiliter poſsidendum & habendum conferret, & de hujuſmodi donativo Privilegium fieri juſsit, quod roboris firmitudine munitum & confirmatum, in altare B. Jacobi Apoſtoli præſente Domino Compoſtellano, & aliis multis ex

Ca-

Canonicali conventu, in testimonium suæ donationis propria manu obtulit. Vicarium quoque suum qui illud Castrum tum temporis sub suo jure tenebat, hominium & fidelitatem nobis pro ipso Castro facere compulit. Anno 1130.

Visitatio Monasterii S. Pelagii de Antealtaria. Cap. 20.

INter cetera honesta atque laudabilia, quæ Dominus Compostellanus in tempore sui Archiepiscopatus provide & sagaciter constituit, constitutaque confirmavit, unum quid fecit unde meus animus eum divinæ Omnipotentiæ ineffabiliter placere non ambigit. Monasterium etenim S. Pelagii de Antealtaria mortuum Deo, & vivens mundo, à turpi & enormi vita quam ducebat, ad honestam & regularem vitam suæ solertiæ acumine & ingenii sedulitate convertit. Quidam enim Abbas P. nomine, in illo Monasterio erat, qui dum esset juvenis sub Monachali habitu & B. Benedicti Regula satis probus & industrius fuit, atque per bonam continentiam, quæ ei inesse videbatur, ad Abbatiæ dignitatem Conventu volente & consulente promotus fuit. Adepto autem Abbatiæ honore ita nequam & incontinens effectus est, ut nullus supra. Fuit enim avarus bonis, meretricibus largus, ingluviosus, & adeo luxuriosus, ut filios & filias in Monachali habitu & Abbatiale dignitate generaret. Substantiam Monasterii, unde Conventus honeste vivere & sustentari debebat, glutonibus pro vana laude, & concubinis suis pro earum attractione, dispergebat. (1) Cujus nequitia cum Domino Compostellano nonnullorum relatu esset comperta, ejus animæ damnationi & perditioni non modicum condolens, eum publice, & privatim, & per se, & per alios, & in generali capitulo usque septies castigavit, & monuit, ut vitam

 suam

(1) *Vide Tomo præcedenti pag. 24.*

Anno 1130 suam tam foedam, & tam infamem in melius mutaret, & emendaret. Ille autem quod Dominus Compostellanus exigebat, verbo semper promittebat, & numquam ad effectum ducebat. Unde Compostellanus eum omnino incorrigibilem, & intractabilem esse videns, & inde vehementer dolens, generale Capitulum in illo Monasterio tenuit, in quo nimirum Capitulo cum præfatus Abbas à legitimis & idoneis testibus publice esset accusatus, & septuaginta concubinas habuisse convictus, Dominus Compostellanus eum à dignitate Abbatiæ & ordine ipso, se ipsum damnante, & indignum judicante, privavit, & præstimonium ei in honore ipsius Abbatiæ ad necessaria vitæ tribui præcepit. Quo facto alium Monachum juvenem probum & honestum & boni testimonii virum, R. nomine universo Conventu laudante, & volente eligi præcepit, & electum jurare coegit, ut ordinem Monasticum & B. Benedicti Regulam pro modulo suæ possibilitatis observaret, & Monachis sibi subditis, prout melius posset, observare faceret. Deinde ipsos Monachos ipsi electo fidelitatem & obedientiam in sua manu jurare compulit, & quod numquam peculiaria haberent, aut inregulares pileos in suis capitibus solito more deferrent, sed tales quales Regulares Monachos decent. Deinceps ipsum electum in Abbatem ante Altare B. Jacobi Apostoli consecravit, & consecrato fidelitatem & obedientiam prout ordo rationis exigit, sibimet jurare super Altare B. Jacobi Apostoli fecit. Sic Dominus Compostellanus pravas præfati Monasterii consuetudines, & damnabiles enormitates extirpavit, & regularitatem atque morum honestatem in eodem seminavit. (Didacus ergo vir probitatis maximæ, tanta taliaque fecit, quæ nullus fecerat ante) * Schis-

* *Desunt in altero exemplari : in altera aliter* : Sit laus ergo viro probitatis &c.

Anno 1130

Schisma Anacleti II. Cap. 21.

DEfuncto bonæ recordationis Papa Honorio, * duæ electiones in Romana Ecclesia factæ sunt. Una Catholica & Canonica, alia violenta & schismatica: & quia Dominus Compostellanus prorsus ignorabat quis electorum esset Catholicus & canonice electus; Nuntios suos P. Fulconis Capellanum & Cardinalem, & M. Petridem Cardinalem, ad Curiam direxit de præfatis electionibus qualis esset Catholica inquisituros: & illi equidem Nuntii Dño Papa Innocentio visitato & salutato, cujus bona & justa fuerat electio, ad propria revertentes, præsentia scripta ad Dominum Compostellanum attulerunt, & eum ex parte ipsius Papæ benigne salutaverunt. Istud autem totum fecit Dominus Compostellanus, quia volebat scire quis electorum esset Catholicus, ut ejus parti faveret, & debitam ei obedientiam exhiberet.

* Die 14. Febr. Anno 1130

2 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Carissimus frater noster Didacus Compostellanus Archiepiscopus graviter adversum te conqueritur, quod Villas B. Jacobi quas ab eo in beneficium suscepisti, eo siquidem tenore ut quacumque hora idem Archiepiscopus illas à te repeteret, libere ei & absque molestia aliqua redderes, quod etiam per scriptum diceris roborasse: à te sæpe repetitas per violentiam detines. Per Apostolica igitur scripta fraternitati tuæ mandamus quatenus Villas, & alias B. Jacobi possessiones præfato modo susceptas, jam dicto venerabili fratri nostro Didaco Archiepiscopo absque difficultate aliqua reddas, nec ulterius contra ejus voluntatem detineas. Ad hæc mandamus tibi ut Vota fidelium, quæ B. Jacobo per Parochiam tuam debentur, juxta antiquam consuetudinem, absque contradictione dari & persolvi permittas.*

In-

Anno 1130 3 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri P. Bracarensi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Prædecessor noster felicis memoriæ Papa Honorius pro excessu & contemptu S. R. E. quæ in consecratione Colimbriensis Episcopi commisseras, ut præterita Dominica qua legitur*: Ego sum Pastor bonus, *ad suam responsurus venires præsentiam, fraternitatem tuam per Apostolica scripta vocavit: tu vero nec venisti, nec responsales qui causam tuam agerent ad Sedem Apostolicam misisti: & quia tantum excessum præterire non possumus indiscussum, per præsentia tibi scripta mandando præcipimus, quatenus proxima B. Mariæ* Purificatione, *super his ad nostram præsentiam venias respondere paratus.*

Confirmatio Regalis Privilegii facta per Papam, ne bona (vacante Ecclesia) occupentur. *Cap.* 22.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Sancta Mater Ecclesia, quæ admodum in spiritualibus sine ruga & macula, & schismate, in unitatis perpetuæ splendore clarescit, ita in temporalibus nullis gravaminibus affici, nullius angariis perturbari, nihil debet extraordinarium sustinere. Expedit enim ut omnis Ecclesia in sui status prærogativa immobiliter perseverans, libera & immunis ab hujusmodi vexatione permaneat. Pravum igitur usum, & iniquam consuetudinem quæ olim in Compostellana B. Jacobi habebatur Ecclesia, quoniam post mortem Compostellani Pontificis redditus Episcopatus in regios deducebantur usus, & viduata pastore & per longa tempora Compostellana vacabat Ecclesia, à carissimo filio nostro Adefonso Rege damnatam, & Regalis Decreti auctoritate cassatam esse gaudemus: quod autem constitutum est ut defuncto Episcopo in ipsa Ecclesia non protrahatur, sed libera*

fiat

fiat electio, laudamus & auctoritate Apostolica confirmamus. Dat. Jaenuæ IIII. Non. Aug. Anno 1130

Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Pro subjectione & obedientia B. Petro & S. R. E. à fraternitate tua impensa & xeniis nobis à munificentia tua transmissis; dilectioni tuæ gratiarum persolvimus actiones. Nos enim personam tuam vera in Domino charitate diligimus, & pro reverentia B. Jacobi Apostoli & amore tuo libenter Compostellanam Ecclesiam honoramus. Postulationes siquidem tuas per Nuntios M. Archidiaconum, & P. Presbyterum nobis expositas pro tempore novitatis nostræ ex parte admisimus, & ubi scriptura opus fuit, Apostolica scripta direximus. Præfatum autem Presbyterum tuæ Ecclesiæ Capellanum, qui pro utilitate Compostellanæ Ecclesiæ tuoque servitio plurimum laboravit, fraternitati tuæ attentius commendamus. Datum Jaenuæ IIII. Non. Augusti.

Privilegium de confirmatione Votorum.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, & Episcopis per Hispaniam constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Reges, Principes, & alii Dei fideles pro peccatorum suorum remissione & animarum salute, B. Jacobo Vota voveruut, & ut absque molestia solverentur annuatim statuerunt. Ut ergo participes ipsius beneficii existatis, fraternitati vestræ per præsentia scripta mandamus, quatenus ad præfata Vota solvenda nullum impedimentum faciatis, sed ut libere & absque molestatione aliqua persolvantur, secundum antiquam consuetudinem permittatis. Datum Jaenuæ IIII. Nonas Augusti.

In-

Anno 1130

Intrusio Anacleti in Papam. Cap. 23.

POST obitum beatæ memoriæ Papæ Honorii maxima dissensio de substitutione alius Papæ in Romana Civitate exorta est. Cum enim major & melior pars Cleri atque populi in unum convenissent, & quemdam Sancti Angeli Diaconum Cardinalem, honestum & probati testimonii virum, & bonum Clericum, nomine Gregorium, communi assensu & unanimi voluntate in Papam elegissent, quidam schismaticus Presbyter & Cardinalis Petri Leonis filius, Portuensem Episcopum solum & alios schismaticos, tam Clericos quam Laicos, per potentiam & nobilitatem suam, & paternæ pecuniæ abundantiam, sibi ascivit, & associavit: quorum favore & benivolentia data & promissa pecunia acquisitis, se ab eis in Papam eligi fecit: quod idolum formatum, præfatum electum à Civitate ejecit, & in Sede Apostolica quasi Papa remansit: & quia plane noverat Domini Compostellani favorem & benivolentiam ad retinendum Papatum fore sibi necessarium, & per se & per ejus consilium & potentiam alios Hispaniarum Episcopos ad sui favorem acquisiturum, hujusmodi literas deprecatorias ad eum per proprios Nuntios, non rogatus, neque aliqua legatione præmonitus, destinavit. Compostellanus autem eum schismaticum & non canonice electum sciens, literas ejus omnino vilipendit, nec visis ipsis literis à tramite veritatis deviare voluit.

Et ecce literas quas Dño Compostellano supra dicta de causa direxit.

2 *ANacletus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri D. Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Communem Matrem Sanctam Romanam Ecclesiam præcipuis semper studiis adjuvis-*

visti & prædecessoribus nostris in supremis semper necessitatibus subvenire attentius procurasti. Unde Dñs. & nutritor noster Sanctæ recordationis Papa Paschalis, & alii post eum Romani Pontifices, fraternitatem tuam præ ceteris dilexerunt, & præclaris gratiarum actionibus adornarunt. Nos igitur & meritorum tuorum memores & veteris amicitiæ, quam cum genitore meo bonæ memoriæ Petro Leonis specialiter habuisti, attentius recordantes, post Apostolorum Petri & Pauli Ecclesiam personam tuam & commissam tibi B. Jacobi Apostoli Ecclesiam principalius diligere, & præstante Dño. cupimus honorare. Tua itaque strenua solicitudo more solito & nunc ad B. Petri servitium accingatur, & in præterita dilectione ac fidei constantia perseverans Romanam Ecclesiam amplius pro nobis diligere studeat, & propensius adjuvare. Porro ad fraternitatem tuam literas misimus, actionem ordinis nostri & perpetrati à falsis fratribus scandali continentes. Rogamus ergo, ut coram omnibus qui in partibus tuis sunt, publice legi facias, & ad partes alias dirigas transcribendas. Nuntios præterea tuæ fraternitatis usque ad nos dirigere nullatenus differas. Datum Romæ apud S. Petrum IIII. idus Aprilis. Anno 1130

Has alias literas de suæ electionis actione eidem Compostellano direxit, ut per Hispanias destinaret eas legendas.

3 *UNniversus Romanæ Urbis Clerus & populus Compostellano Archiepiscopo Didaco, & omnibus fidelibus ad quoscumque literę istæ pervenerint, salutem in Domino & Spiritum fidei, & intellectus. De obitu bonæ memoriæ Papæ Honorii, licet ad vos fama referente pervenerit, ne tamen aliquo mentiente fallamini; & ne pro certis dubia recipere cogamini, seu quæ post ejus obitum in Urbe contigerint, sicut vidimus & audivimus dilectioni vestræ literis duximus intimandum. Ægrotante siquidem Laterani jam dicto Papa*

Anno 1130 *cum de ejus morte magis quam de salute sperare possemus, quorumdam consilio ad Monasterium S. Gregorii delatus est. Cumque se in mortem ex tunc infirmitas tendere videretur communi Cardinalium & Episcoporum consilio statutum est, ut quia Urbs multis erat odiis & inimicitiis scissa, & Clericorum omnium Romanorum corda plurima erant amaritudine conturbata, de substituendo, si ille deficeret, Romano deberemus Pontifice cogitare: quod quidam consilium approbantes, astruebant juxta sententiam Canonum vivente Romano Pontifice, & eo de more non sepulto, non deberi de succedentis electione tractare; cui sententiæ licet fratrum pars necessitatem temporis, Urbis odia, partium studia, Ecclesiæ discrimina prætendentes resultarent dicentes, oportere pro necessitate & tempore Canones temperari; tamen post hæc & alia sub districto anathemate stabilitum est ab omnibus, ut insepulto Papa nulla de personæ alicujus electione mentio penitus haberetur. Sane die altera cum rumores multi & diversa hominum opiniones in Urbe enormiter ebullirent, cucurrit populus æstimans Papam vel jam mortuum, vel tunc mori. Convenimus nos in Secretario Monasterii ejusdem, & tractare cœpimus quid super his agere deberemus. Visum demum fratribus omnibus est, ut personæ octo eligerentur quæ de electione tractarent, & sequentis deberent Pontificis personam eligere: ita tamen quod si inter se de persona concorditer convenire non possent, aliqui de fratribus adhiberentur qui eos deberent in personam præstante Domino concordare. De loco quoque in quo fieri deberet electio, est diutius disceptum. Post multa itaque inter nos condictum est, ut convocatis fratribus omnibus ad Sanctum Adrianum deberemus cum electoribus convenire, si munitiones quæ juxta ipsam Ecclesiam sunt, in potestatem Cardinalium redderentur. Missi sunt tunc duo de Cardinalibus, qui prædictas munitiones reciperent: sed cum eas jam præ manibus haberent, à quibusdam Episcopis qui dex-*

tre

tro imo utroque genu claudicantes in partem aliam tendebant, inhibitum est: quod utique fratres nostri malæ mentis esse indicium attendentes, pars major & sanior ad prædictum Monasterium non sunt amplius ausi redire. Anno 1130

4 *Obeunte itaque Papa IV.* (1) *feria post datos Cineres circa solis occasum, ostia omnia clausa sunt, & nullus Cardinalium est ad eum intrare permissus. Mane facto in prædicto Secretario quatuor Episcopi, quibus nulla vel minima est in electione potestas, & Cardinales rarissimi, convenerunt, ibique iterum sub anathemate statutum est, ut nisi Papa honorifice sepulto & fratribus ceteris, maxime illis qui ad hoc electi erant, undique convocatis, nullus sermo de electione fieret; & cum Papam adhuc vivere prædicarent, subito per laicorum manus mortuus miserabiliter defertur: non deponitur feretrum, nec ulla ei obsequia fiunt, sed recto gradu, sicut vilissima bestia in Claustrum trahitur, & in vilissimum sepulcrum immergitur. Sicquenon cooperto corpore, contempto ipsorum eorumdem juramento & anathemate, Aymirici quondam Cancellarii dolis & astutiis debriati, cum nimia festinantia, sicut inter se condixerant, fraudulenter conveniunt, non convocatis neque interrogatis fratribus, contradicente Cardinali S. Susanæ P. Pisano, qui tunc aderat, seorsum sicut scriptum est colligentes se ad altare, aliud in tenebris & maledictionis titulum eligere volentes, Diaconum S. Angeli sibi in Simulacrum & in idolum zeli ausu temerario fabricaverunt: & quia nimirum à sæculo non est auditum, & omnibus est horribile, quorumdam laicorum paucitas subito de sepulcro abstractum mortuum Papam ante plasmatum idolum à sæpe nominato Monasterio S. Gregorii difugiens, Late-*

(1) *Variant Codices in feria; alter IV. alter V. cum tamen VI. fuerit, scil. dies* 14 *Februarii anni* 1130, *biduo ante Dominicam* 1. *Quadragesimæ.*

Anno 1130 *teranum deduxit, ita ut in basilicam Salvatoris mortuus & vivus simul intrarent: ibique corpore Pontificis non sepulto, immo in vilis tumuli angustia sine cooperimento & obsequio male deposito, fabricatum idolum ad palatia miserrima festinatione deduxit, ibique Spiritus erroris tandiu latuit, donec Leo Fraiapanecum filio ejus Ottone & fratre Cencio facta fidelitate ad unitatem & obedientiam Romanæ Ecclesiæ ad servitium Dñi. Papæ Anacleti rediit.*

5 *Deo autem gratias qui infestos illos,* (1) *quia ex tunc in Urbe apparere ausi non sunt, sed infra trans Tiberim miserrime latitant. Ceterum exceptis quinque suum Papam habere volentibus, priores Cardinales cum reliquis Cardinalibus ad quos cum Clero Romani Pontificis spectat electio, Diacones cum Subdiaconibus & cunctis Ecclesiæ Romanæ Ordinibus, Archipresbyteri, Abbates, cum omni Romanæ urbis Clero & populo, qui apud S. Marcum convenerant, obitum Papæ expectantes, ut eum sicuti mos est, antiquam juxta Romani ordinis normam honorifice sepelirent, audito quia Papa Honorius jam esset mortuus & sepultus, deliberato consilio expetente populo cum honoratorum consensu pari & communi voto Dñm. Petrum filium Petri Leonis, Cardinalem Presbyterum tituli S. Calixti in Papam Anacletum præstante Dño. unanimiter concorditer ac feliciter elegerunt, & ad B. Petri Apostoli Basilicam in hymnis & laudibus, sicut consuetudo Ecclesiæ est, per viam Sacram deduxerunt, atque in sacratissimam ejus cathedram imponentes secunda Dominica XL ę. venerabilis senex P. Portuensis Episcopus & plures diversarum Regionum Episcopi eum in Romanum Pontificem ad altare B. Petri celeberrime consecrarunt: unde secundum antiquam Romani ordinis normam coronata est Civitas, lætitia fuit in Clero, exultatio in populo, miseris & oppresis dulce solamen. Hunc itaque Pa-*

(1) Confudit, *vel quid simile supplendum.*

Papam canonice electum, regulariter substitutum Ecclesia Romana cognoscit, alium nescit, alium prorsus reprobat, & abdicat. Ad hæc, universitati vestræ notum esse volumus, quia Dominus noster Papa Anacletus cum fratribus nostris P. Portuensi Episcopo, & aliis vicinarum Civitatum Episcopis, necnon Cardinalibus, & universo Clero Romano in unum sæpius convenientes, illos quondam fratres qui auditum à nobis in Romana Ecclesia scandalum commiserunt, per honestas Laicorum & Clericorum nobilium personas ad Matris Ecclesiæ gremium & fraternitatis unitatem quartum vocavit: verum illi in cordis sui perfidia obstinato animo perdurantes, non solum nostra & Ecclesiæ monita contempserunt, sed ad schisma jam & ad erroris defensionem, quod hæreticum est, processerunt. Proinde nos coadunato fratrum nostrorum Episcoporum Cardinalium cum omnibus Palatii ordinibus, Abbatum quoque omnium, & Priorum qui Romæ sunt, cum Archipresbyteris & cuncto Clero, conventu plenario laudantibus universis in eosdem schismaticos excommunicationis sententiam Spiritus S. judicio promulgavimus. Monemus igitur vos & tamquam B. Petri filios & fideles exhortamur, ut eos tamquam schismaticos & excommunicatos omnimodis devitantes, quod à nobis & ab Ecclesia factum est, ratum habere ac præstante Domino unanimiter servare curetis. Anno 1130

Absque titulo in Codicibus: sed distinctionis gratia, & ob argumenti differentiam, numerum Capiti imponimus, & adjicimus.

Cap. 24.

PORtugalensis Infans Enrici Comitis filius nomine A. acquisita Portugalensi patria, & Fernando Setride, Petri Comitis filio, qui relicta sua legitima uxore, cum matre ipsius Infantis Regina Tarasia tunc temporis adulte-

ra-

Anno 1130 rabatur, (1) & toti illi terræ principabatur, vi ablata, magnam dissensionem & magnam guerram cum Rege A. Raymundi Comitis, & Dñæ Reginæ U. filio habuit. Ipse etenim Infans vitio superbiæ elatus Regis dominationi subjici noluit: sed adepto honore contra eum arroganter intumuit. Cumque Rex in Campanis & Castellanis partibus diversis negotiis detentus, utpote contra Aragonensem Regem, & Comitem Larensem P. Gundisalvidem, qui cum matre ipsius Regis adulterine concubuerat, & ex ipsa Regina adulterinos filios & filias genuerat, pugnaturus in Gallæciam venire nequiret, ut eum expugnaret, Dño Compostellano, Consulibus, Principibus, & ceteris terræ Potestatibus per Nuntios suos mandavit, ut ei obviam irent, & eum quibuscumque modis possent impugnarent. Comites ergo & Principes & aliæ Potestates regali edicto obtemperantes, congregatis suis exercitibus contra eum profecti sunt, nec tamen contra eum quorumdam fruadolentia prohibente pugnaverunt. Compostellanus vero gravi infirmitate tum temporis laborans in illam expeditionem ire non potuit. Majorino igitur suo & universis militibus suis præcepit, ut cum militibus & aliis Principibus in auxilium Regis irent. Compostellanos quoque Cives & ex sua parte & ex parte Regis rogavit, & rogando præcepit, ut in illam expeditionem proficiscerentur: illi autem rebelles extiterunt, nec ejus, nec Regis mandato obedire voluerunt: unde Rex non modicum in eos commotus est, & valde iratus. Reversus autem ab illa expeditione Rex Nuntios suos pro Dño Compostellano & pro Comitibus & cæteris terræ Potestatibus direxit, & eos ad se ad *Legionensem* Civitatem convocavit, ut de statu Regni & terrarum pacificatione cum eis ageret.

Com-

(1) *Vide Tomo præc. in Vita D. Didaci Gelmirez n. 222.*

2 Compostellanus igitur visis Nuntiis Regis, quæ suo itineri necessaria esse cognoverat, incunctanter apparavit, & illis apparatis viam suam cum majoribus suæ Ecclesiæ personis arripuit. Cumque Legionem appropinquasset, Rex de ejus adventu certificatus cum magno Potestatum comitatu obviam ei exivit; & eum gaudenter & honorifice recepit. Domnus vero Arias Legionensis Episcopus qui Canonicus & Cardinalis Ecclesiæ B. Jacobi fuerat, magnam ei honorificentiam exhibuit, & convocato Clero atque Populo eum cum magna processione suscepit. Facta autem processione Palatia sua ei evacuavit, & habitanda quandiu ibi cum Rege moraretur, illi tradidit. Postera die Dominus Compostellanus summo mane surrexit, & Palatium Regis cum magno Clericorum & militum comitatu adivit. Cumque in præsentia Regis venisset, Rex aliquantulum commotus ait illi: Pater venerande, ego debeo ad vos ire, & vestrum Palatium visitare, & vos venitis ad me: numquam amplius ad Palatium meum veniatis, quandiu hic moratus fueritis: ego enim ad vestrum Palatium quotidie ibo, vestro alloquio & vestro consilio secrete usurus, & pro velle vestro omnia dispositurus: Ego enim vestram personam debeo honorare & amare, quia meus Pater spiritualis estis, & me in fonte Baptismatis regenerastis, in Regem unxistis, armis militaribus decorastis, & multiplicia beneficia vestra sponte in vestra Ecclesia mihi contulistis. Dominus Compostellanus audita Regali voluntate ad Palatium Regis numquam ibat, sed Rex cum Comitibus & Potestatibus ad Palatium ejus quotidie veniebat. Ibi Rex cum Dño Compostellano & cum Comitibus & aliis Potestatibus de suis negotiis & de pacificatione terrarum publice egit, & universis qui aderant firmiter præcepit, ut unusquisque justitiam in suo honore teneret & exerceret, neve pauperes aut Ecclesias aliquo modo opprimeret, aut in-

Anno 1130

Anno injuriaret: quod si illud facere præsumeret, nec sui juris
1130 esset, nec in honore suo permaneret, sed sicut proditor ipsum honorem inrecuperabiliter amitteret. Hoc autem edictum exiit à Rege Dño Compostellano seorsum laudante, & consulente. Compostellani quoque burgenses, qui cum Archiepiscopo iverant, iracundiam Regis, quam propter negligentiam præfatæ expeditionis incurrerant, consilio & rogatu ipsius Archiepiscopi promissis trecentis marcis puri argenti, sedaverunt: quarum centum Dñs Compostellanus eorum Civium amore, burgenses vero ducentas se daturos esse promiserunt. His ita dispositis & confirmatis Archiepiscopus cum gaudio & lætitia, & Regis amicitia remeavit ad propria, quem gaudenter & honorifice sua suscepit Ecclesia.

3 Interea quidam miles nomine M. Petrides, qui quoddam Castrum in terra B. Jacobi ædificaverat, quemdam civem Compostellanum captioni mancipavit, & illo in Castro captum tenuit: unde Compostellani non modicum indignati ad id Castrum diruendum ire disposuerunt. Compostellanus vero audita sui civis captione, vehementer iratus fuit, & Majorino suo & universis suis militibus & Compostellanis civibus præcepit, ut assultum in illud Castrum facerent, & pugnando omnino destruerent, & captum civem liberarent. Illi autem illius præcepto obedientes, & Castrum obsidentes, tandiu expugnaverunt, donec illud bellando ceperunt: quod cum cepissent, lapidem super lapidem in eo non reliquerunt. Unde tota terra lætata fuit, & gratiarum actiones de ejus destructione Divinæ Omnipotentiæ retulit: ex illo enim Castro multa detrimenta & multa mala terræ adjacenti quotidie inferebantur, & pauperes in circuitu commorantes intolerabiliter opprimebantur.

Cap.

Cap. 25.

Juxta humani deliberationem arbitrii visum est illis qui Anno 1130
veritatem mendacio fulciri nolunt, Innocentium Romanum Pontificem post obitum Papæ Honorii canonica electione subrogatum fuisse: alium vero Antipapam, P. Leonis filium ambitionis & invidiæ stimulis agitatum, per violentiam suorum qui plures & ditiores in urbe manebant, justitiæ normam penitus negligentem, non honoris, sed pestilentiæ Cathedram arripuisse: quo facto Dominus Innocentius malignantium furori resistere non valens, universa fere comitante Curia Genuam navigio venit: ibique primum Compostellani Archiepiscopi nuntii benedictionem spontaneam, scilicet XL. Marcas puri argenti deferentes, ei cum gaudio occurrerunt: quos honorifice susceptos, eorum petitionibus benignam aurem accommodans, jocunde remisit. Post aliquantum vero temporis favente sibi Ludovico Francorum Rege, & universis Archiepiscopis, & Episcopis Franciæ servitio ejus obedientiæ devotis, contigit eum Galliarum partes intrasse: ubi secundo Dñs Compostellanus pro negotiis Ecclesiæ suæ Legatos ad eum destinare curavit. Decurso autem cujusdam spatii curriculo, nuntiis ad propria redire volentibus Dñs Innocentius Compostellano tamquam speciali filio & familiari Apostolicæ Sedis amico, statum suum & totius Curiæ præsentibus literis intimare voluit. Bracarensem etiam Archiepiscopum super cujus injuria Dñs Compostellanus conquestus fuerat, literis suis responsurum vocavit.

Has literas misit Dñs Innocentius Compostellano Archiepiscopo.

2 *Innocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Prædecessores nostri*

 Apos-

Anno 1130 *Apostolici viri Romani Pontifices personam tuam, & Compostellanam Ecclesiam, devotam B. Petri Sanctaque R. E. filiam, dilexerunt, & nos ipsorum vestigiis nihilominus volumus inhaerere, ac preces tuas in his quae possumus & debemus, admittere. Statum igitur Ecclesiae & nostrum tibi tamquam Catholico viro, & familiari Apostolicae Sedis amico duximus intimandum. Celebrato itaque solemniter apud Clarum montem praeteritis B. Martini octavis Concilio, carissimus filius noster Ludovicus Francorum Rex, apud S. Benedictum super Ligerum nobis laetanter occurrit, & inde usque ad Civitatem* Aurelianensem, *nos animo jocundo deduxit.*
Anno 1131 *Postmodum vero illustris Rex Anglorum Henr. apud* Carnotum *praesentiam suam humiliter nobis exhibuit, & suum consilium & auxilium ad Ecclesiae liberationem promittens, nobis & fratribus nostris de bonis suis solatia ministravit. Peractis itaque cum praefatis Regibus quae ad utilitatem Dei spectare cognovimus,* Leodium *properamus: ibi enim gloriosus filius noster Lothar. Romanorum Rex, de pace Ecclesiae & salute Regni, cum Archiepiscopis, Episcopis, & Principibus terrae suę nobiscum disposuit pertractare. Bracarensi autem Archiepiscopo qui praefixo à nobis termino Purificatione scilicet S. Mariae, nec ad nos venit, nec responsales misit, proximam B. Lucae festivitatem inducias dedimus. Communes vero filios nostros P. Presbyterum Ecclesiae B. Jacobi Capellanum, qui pro honore Compostellanae Ecclesiae plurimum laboravit, & G. ejusdem Ecclesiae Canonicum, tua fraternitas pro reverentia B. Petri & nostra habeat commendatos. Datum Catalauni XIIII. Kal. Martii.* (Anno 1131)

Bracarensi Archiepiscopo.

3 INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili P. Bracarensi Archiepiscopo, salutem & Apostolicam benedictionem. Pro excessu & contemptu

S.

S. Romanæ Ecclesiæ, quam in consecratione Colimbriensis Episcopi commisseras, fraternitati tuæ per Apostolica scripta nos præcepisse meminimus, ut præterita B. Mariæ Purificatione ad nostram veniret præsentiam responsurus. Tu vero pejora pejoribus addens tam à nobis quam à prædecessore nostro felicis memoriæ Papæ Honorio evocatus, nec venisti, nec aliquos ad nos qui causam tuam agerent, transmisisti. Per repetitas igitur literas tibi mandando præcipimus, quatenus proxima B. Lucæ festivitate nostro te conspectui repræsentes, de tantis excessibus respondere paratus. Dat. Catalauni XIIII. Kal. Martii. Anno 1131

Cap. 26.

Circa idem vero tempus S.Hierosolymitanus Patriarcha, totusque Dñici. sepulchri Conventus, P. fratrum Cluniacensium Abbas, & sancta ejusdem loci Congregatio, Compostellano Archiepiscopo pro beneficiis sibi jucundo & charitativo animo sæpe collatis gratias referentes, præsentia scripta delegaverunt.

S. * Dei gratia Hierosolymorum Patriarcha, totusque Dñici. sepulchri Canonicorum Conventus, Didaco ejusdem gratia Archiepiscopo de S. Jacobo, fratri & amico suo, salutem cum fideli orationum munere.

* *Stephanus.*

Paternitati vestræ emeritas laudes & gratias exolvimus de subventione & beneficio vestro nobis charitative sæpius collato: sed & nunc pietatem vestram efflagitamus, quatenus hujus præsentium latori Aymerico fratri & Concanonico nostro viscera clementiæ vestræ aperiatis, eumque cum suis quandiu circa vos fuerit honorifice suscipiatis. Illud enim proculdubio sciatis, quia quod à vobis huic fieri exigimus, vobis, & vestris, si opus fuerit, rependemus. Item rogamus, ut ei Ecclesiam de Nogueres quæ in vestra Diœcesi est cum omnibus apenditiis suis, necnon & eleemosynas quæ in affinitate vestra nobis largiuntur, ei salva

Anno 1131 reverentia vestra subdi faciatis, atque eum majoribus vestris tam Clericis quam Laicis commendetis. Valete: pro nobis, qui pro vobis oramus, orate.

Cluniacenses.

2 REverendissimo & dilectissimo nostro Domino Didaco Compostellano Archiepiscopo, frater P. * Cluniacensis Abbas, salutem & spiritualem dilectionem non prout debemus, sed prout possumus. Iterum ac sæpius vestram reverentiam salutantes gratias agimus tantæ dulcedini, tam ferventissimæ, tam perseverantissimæ dilectioni, qua nos nostraque fovetis, sustentatis, & cor nostrum & totius congregationis nostræ magis quotidie, vestri amoris desiderio inflammatis. Itaque vestri per omnia memores nos esse sciatis, rogantes ut & vos nostri & fratrum nostrorum memor semper sitis in Domino, & solitam rebus nostris quæ circa vos sunt benignitatem impendere non desistatis.

* *Petrus Ven.*

Cap. 27.

HIS vero quæ supra taxata sunt peractis, Dñs. Papa Innocentius Lotharium Romanorum Regem ejusque Optimates de pace Ecclesiæ & salute Regni alloquuturus *Leodium* ire non distulit. Celebrato itaque solemniter ibidem colloquio, pertractatis & illis quæ ad utilitatem Ecclesiæ & honorem Dei spectare cognovit, lætanter in Galliam reversus est. Habito deinde cum fratribus suis Cardinalibus Episcopis communi consilio pro unitate Ecclesiæ servanda, & schismate resecando, generale Concilium *Remis* celebrandum indixit. Quapropter quemdam Romanæ Ecclesiæ Subdiaconum G. nomine, qui Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, ad tanti Conventus celebrationem vocaret, de Latere suo in Hispaniam transmittere curavit: per quem Dño. Compostellano tamquam Catholico & pru-

prudenti viro præſentia ſcripta iterum mandavit. Quia vero indecens erat Romanæ Eccleſiæ Legatum à tanti nominis viro immune diſcedere, Dñs Compoſtellanus decem puri argenti marcas ipſi abeunti pro expenſis charitative contulit: neceſsitates autem multiplices Dñi Papæ conſiderans, ejuſque anguſtiis opportune ſubvenire deſiderans, per ſupradictum Legatum XX. marcarum ſolamen illi liberaliter exhibuit. Anno 1131.

Hæ ſunt literæ Dñi Papæ ad Compoſtellanum.

2 I*Nnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Pro unitate Eccleſiæ conſervanda, & ſchiſmate quod nuper in Sancta Dei pullulavit Eccleſia reſecando, utile duximus conſilio fratrum noſtrorum Epiſcoporum & Cardinalium proxima B. Lucæ* * *feſtivitate* Remis *præſtante Domino Concilium celebrare.* Anno 1131. *Ideo fratres & filios noſtros Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & alios Religioſos ac ſapientes viros Alamaniæ, Lotharingiæ, Franciæ, Normaniæ, Angliæ, & Hiſpaniæ convocare decrevimus. Per præſentia igitur ſcripta & cariſſimum filium noſtrum G. Sanctæ R. E. Subdiaconum fraternitati tuę mandando præcipimus, quatenus omni occaſione remota præfato termino ad noſtram præſentiam venias, ut tuo & aliorum fratrum noſtrorum freti conſilio valeamus, & errata corrigere, & quę ad honorem Dei ſtatuenda fuerint ſuffragante ipſius gratia ſtabilire. Prędictum vero filium noſtrum G. quem paternæ affectionis brachiis amplexamur, tibi, quem ſpecialiter diligimus, attentius commendamus, rogantes ut eum pro reverentia B. Petri, & charitate noſtra benigne recipias, & honeſte pertractes. Dat. Beluaci XIIII. Kal. Junii.* (Anno 1131.)

Anno 1131

De Cancellario.

3 CArissimo Patri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo A. Sanctæ R. E. Diac. Card. & Cancell. salutem & dilectionem. Personam vestram sicut à retro temporibus pure dileximus, sincera charitate diligimus, & ad honorem Compostellanæ Ecclesiæ & vestrum libenti animo intendimus. Hujus itaque charitatis fiducia inducti, charissimum nostrum G. Sanctæ R. E. Subdiaconum, quem Dominus Papa pro B. Petri servitio duxit ad partes Hispaniæ delegandum, vestrę benignitati attentius commendamus: ipsi namque vestram benivolentiam exhibendo, multorum qui sunt in Curia servitium habere poteritis.

De Cardinali Humberto Literæ.

CArissimo & in Christo plurimum dilecto fratri Didaco Compostellano Humb. Sanctæ R. E. Presb. Card. salutem & dilectionem. Ad exortandam fraternitatem tuam tanto securiores, quanto tuam personam arctioris charitatis brachiis amplexamur. Carissimum itaque nepotem nostrum præsentium latorem G. Sanctæ R. E. Subdiaconum, quem Dominus Papa de sua honestate confisus tamquam familiarem ad partes Hispaniæ de latere suo transmittit, dilectioni vestræ attentius commendamus, rogantes, & eo qui est inter nos charitatis amore firmiter obsecrantes, ut eum benigne tractetis, & honoretis, & quantum nos diligatis, in ipso ut præsumendo loquar efficaciter ostendatis. Quidquid enim honoris, & benivolentiæ erga eum exhibueritis, tamquam si nobis faciatis gratum habebimus, & ipse vobis & Ecclesiæ vestræ quoniam ibi carus habetur, bene poterit largiente Domino deservire.

De Navi structa. Cap. 28.

POST obitum bonæ memoriæ Regis A. Dño Didaco Archiepiscopo Compostellanæ Sedis Cathedram obti-

tinente, ficut in præcedenti volumine fcripfimus, violenta Anno 1131.
Sarracenorum manus Gallæciæ fines piratico navigio invadere cœpit, & Chriftianæ Religionis ftatum non mediocriter labefactare annuatim confuevit. Tantæ igitur afflictioni prædictus pater mifericorditer condolens, peritos artifices non parvo pretio conduxit, & duas miræ velocitatis naves nimio laboris exercitio & magno pecuniæ detrimento apparare non diftulit: quibus diligenter inftructis Chiftianorum humilitas viribus, animifque receptis, illos frequentes hoftium impetus viriliter depulit, eofque fæpius impugnando feliciter expugnavit. Poft longum vero temporis fpatium, tum hoftium incuria, tum lignorum corruptione, navibus diffolutis, hoftilis furor acrius infurgens, & pejora pejoribus addens, Chriftianum populum B. Jacobi fervitio devotum, navali bello inquietare non diftulit: partes namque maritimas furtivis incurfibus aggrediens, viros ac feminas, univerfa illorum fubftantia direpta, partim occiffioni tradebat, partim captivitati mancipabat: feminas quoque, tam virgines, quam nuptas, libidine ftimulante turpiter maculabat: unde præfati viri prudentia tantam inimicorum rabiem avertere cupiens, juvenem quemdam qui in conftruendis navibus ceteris excellentior tum temporis habebatur, aliofque diverfarum Regionum artifices largo munere donatos adhibuit, qui navem egregiam fubtili artificio compactam excellenti pulchritudine præditam, ventis & fluctibus aptam cum nimia diligentia perficere ftuduerunt. In cujus perfectifsimo apparatu Dñs. Compoftellanus LX. marcas argenti purifsimi pro dilectione proximorum expendere non recufavit. Multa tamen & præcipua navis inftrumenta gratis acquirere non ceffavit. Navis itaque ftrenuis inftructa bellatoribus, hoftes fugavit, fpolia diripuit, eorumque Regnum ufque ad Atlanticum mare confidenter invafit. Innumera vero Sarracenorum multitudine

cap-

Anno 1131 captivata, pretiosis divitiis & auro purissimo mille scilicet septingentis morabitinis, ceteraque magni pretii supellectile navis onerata, incolumis ad Portum per gratiam Apostoli cum triumpho rediit. Cum autem ad partitionis regulamentum ventum est, Dño Archiepiscopo pro decima parte, quam secundum divisionem habiturus erat, tredecim marcæ argenti collatæ sunt, quædam & non parvi ponderis munera quæ tantæ honestatis virum decebant, propter personæ suæ honorificentiam de communi oblata charitative recepit.

Hæ sunt literæ Bracarensis Archiepiscopi. *Cap.* 29.

Venerabili Dño Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo P. Dei gratia Bracarensis Ecclesię minister, salutem in Christo & dilectionis affectum. Quanto intimę dilectionis affectu vos diligimus, & commodum vestrum, vestrorumque amicorum, augmentari optamus, non literis vobis explicare valemus. Ceterum si locus idoneus, vel tempus congruum nobis daretur, quod verbo tenus asserimus, semotis ambagibus in obsequio vestro comprobaretur. Quoniam vero Bracarensis Archiepiscopatus Vota vestro Clerico Dño. P. Ferdinandi, vestroque Canonico, commisistis, Nos satis ducimus esse jucundum, & summopere laudamus. Hoc prętermisso, quęrimus utrum vota de terra Ferdinandi Menendiz, quę olim in beneficium à vobis suscepimus, suprataxato P. cum ceteris votis commendetis, an vos habere velitis: quod inde vobis visum fuerit, vestris literis nobis remandate: quippe vota illa de terra Ferdinandi Menendici numquam abbuit Portugalensis Episcopus. Vale.

2 Transacto interim parvi temporis spatio præfata navis piratica, quæ vulgo *Galea* dicitur, quam Dominus Archiepiscopus diligenti studio & magno pretio construi, & apparari fecit, strenuis armata juvenibus, ad partes Sarrace-

cenorum expugnandas remenso equore properavit: captivata vero hostium multitudine, immenso auri pondere capto, sericis indumentis, ceterisque non parvi pretii spoliis violenter arreptis, cum triumpho & gaudio ad solitum Iriæ portum incolumis rediit. Facta autem juste & regulariter divisione, Dñs Archiepiscopus XXV. marcas argenti, & unum Maurum, magno pretio redimendum, pro parte sua juxta æquitatis regulam habuit. Anno 1132.

Per Provincias. *Cap.* 30.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Didaco Compostellano Archiepiscopo, Arię Legionensi, & P. Lucensi Episcopis, salutem & Apostolicam benedictionem. Inspectis fraternitatis vestrę literis vesaniam atque inobedientiam illius Ovetensis manifeste cognovimus, qui nimirum quoniam peccatum peccato adjicere minime formidavit, & contra interdicti sententiam primum per legatos nostros in eum datam, & postmodum nostra auctoritate firmatam, Episcopale officium celebrare tentavit, Nos eum auctoritate Spiritus S. excommunicationi subjicimus, & ut ab eo tamquam ab excommunicato abstineatis, solicitudini vestrę mandando precipimus. De cetero super amore & reverentia quam erga Sanctam R. E. & nos ipsos geritis, multimodas vobis gratias referentes vestram experientiam pręsentibus literis commonemus, quatenus ad ea quę B. Petro expedire noveritis, propensius intendatis, & pro ipsius servitio tamquam boni & devoti filii efficaciter laboretis. Dat. Pisis Kal. Martii. (1)

Literas per Provincias.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabilibus fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & Abbatibus

(1) *Innocentius Gallia peragrata, in Italiam rediit anno* 1132.

Anno 1132 *per Toletanam, Bracarensem, Compostellanam Provincias constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem. Dilectionem vestram nolumus ignorare, quoniam in A. Ovetensis Ecclesię occupatorem pro eo quod contra probibitionem Legati nostri consecrationem suscepit, & post suspensionem per Nuntium Sedis Apostolicę in eum factam, & à nobis postmodum confirmatam, celebrare officium Episcopale tentavit; communicato fratrum nostrorum consilio excommunicationis sententiam promulgavimus: ideoque vestram præsentibus literis duximus commonendam fraternitatem, quatenus vos ab ipso tamquam ab excommunicato solicite custodiatis, & subjectos vestros, ut ab eodem pariter se observent, nihilominus moneatis. Dat. Pisis Kal. Martii.*

Didacus Dei gratia Compostell. Sedis Archiepisc. ivit ad Regem, & apud eum hoc Privilegium impetravit. *Cap.*31.

R*Egiam condecet majestatem Ecclesias Dei defendere, muneribus ditare, beneficiis ampliare, personarum dignitates relevare: quapropter ego Adefonsus Dei gratia Hispanię Imperator meorum antecessorum consuetudinem non irrationabiliter sequutus, una cum conjuge mea Regina Doña Berengariâ vobis Doño Didaco Ecclesiæ B. Jacobi Archiepiscopo, omnibusque Dñis. & Senioribus ejusdem Ecclesiæ Canonicis, tam præsentibus, quam subsequentibus, ob reverentiam gloriosissimi Jacobi Apostoli, & remedio animæ meæ, & parentum meorum, facio textum scripturę firmitatis, scilicet, ut personarum vestrarum reverentiam nemo temerarie impetendo dedecorare præsumat: domos etiam vestras quibus assidue moramini, nullus violare vel aliquid inde diripere audeat: anniversaria quoque Canonicæ vestrę & communes bonores, singulorumque præstimonia, nullus invadere, vel aliquid inde auferre tentet, licet babeat adversus Archiepis-*

piscopum causam injuriç, sive etiam à quolibet Civium, vel militum, vel à qualibet alia persona, maximam toleret injuriam, prędictos tamen Canonicorum redditus nullatenus invadere vel spoliare audeat. Si vero quisque aliquid horum supradictorum infringere tentaverit, secundum quod commisserit, canonico correptus judicio, injuriato, Ecclesięque quingentos solidos persolvat. Ceteras omnium Canonicorum hereditates vel possessiones ab omni subditione Sagionum excipio: res & facultates eorundem nemo rapere præsumat, licet sit debitor aut fidejusor, nisi prius semel & bis publice advocatus ad justitiam venire contempserit: alioquin quod rapuerit, vel ante advocationem publicam pignoraverit, pro simplici duplum componat, & insuper injuriato LX. solidos persolvat. Testamenta etiam prædecessorum & parentum meorum, & mandationes Consulum, militum, seu quarumlibet personarum, quas ex proprio, vel ex meis regalibus in statu suo Ecclesiæ B. Jacobi contulerunt, vel contulerint, per omnia confirmo. Facta serie Testamenti apud Palentiam *die Kal. April. Era I. C. LXXI.* ✠ *Ego Adefonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator una cum consensu Archiepiscopi Domni Didaci ejusdem Ecclesiæ, ceterorumque Hispaniæ Præsulum, & omnium Consulum atque Principum proprio robore confirmo. Didacus ejusdem Ecclesię Archiepiscopus proprio robore confirmo. M. Auriensis Episcopus confirmo. P. Palentinus Episcopus confirmo. A. Legionensis Episcopus confirmo. P. Lucensis Episcopus confirmo.*

Anno 1133.

Anno 1133.

Quando Archiepiscopus fuit ad Curiam Regis Dñi A.

Cap. 32.

CONtigit Dñm Didacum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum Regis Adefonsi Curiam adire, quatenus cum illo Ecclesiæ suæ negotia pertractaret: dumque apud eum *Carrione* moraretur, inter eumdem Archiepiscopum & Bernardum Regis Cancellarium, præfatæ Sedis Cano-

Anno 1133 nicum, & Thesaurarium, discordia hujusmodi emersit: asserebat namque Bernardus se honorem illum, Cancellariam scilicet per se ipsum & Regem Dominum A. non per Archiepiscopum adeptum fuisse: Archiepiscopus autem è converso dicebat se à Rege duplici honore, Capellaniæ scil. & Cancellariæ, liberaliter donatum esse. Bernardum vero prædictæ Ecclesiæ Canonicum & Thesaurarium dignitatem illam de manu sua præcipue & principaliter tenere. Deinde Doñs. Bernardus in præsentia fratrum suorum, Archidiaconorum, ceterorumque qui aderant Concanonicorum, à Dño suo Archiepiscopo benigne & amicabiliter conventus ab illa injuria desistere noluit. Tandem habito in præsentia Regis Concilio præsentibus Hispaniæ Comitibus & Baronibus, audientibus etiam Canonicis & Civibus, collatis utrinque rationibus Doñs. Bernardus juste & rationabiliter convictus ab injusto proposito destitit, & Dñm suum Archiepiscopum Rege præsente, & annuente ceterisque justæ parti faventibus, de honoris illius jure investivit. Postmodum Archiepiscopus communicato fratrum suorum consilio, Doño. Bernardo Clerico, & Canonico suo secundum voluntatis suæ beneplacitum dignitatem illam, Cancellariam, scil. ad tempus commisit, & sic controversia illa finem habuit. Postea Rex præsentibus suis Baronibus, astantibus etiam qui in comitatu Archiepiscopi erant Canonicis & Civibus, utrumque honorem, Capellaniam scil. & Cancellariam, sicut jam Dño Archiepiscopo concesserat verbi sui auctoritate, iterum concessit & confirmavit sub Era I. C. LXXI. & qt. Idus Martii anno sui Pontificatus XXXIII.

Hoc Decretum est datum. Cap. 33.

HOC est Decretum, quod Canonici S. Jacobi Apostoli, & Judices, atque Cives Compostellæ per auctoritatem, & confirmationem Regis Doñi. Adefonsi, & Ar-

Archiepiscopi Domni Didaci, deletis omnibus malis Foris, Anno
& reductis bonis, semper conservandis, teneri statuunt: 1133.
id est de vino Castellano bono in Civitate adlato non minus VIII. quartis detur pro marca: de alio vino bono per barcas allato, non minus XII. quartis hic detur pro marca; & ille qui emerit, de unaquaque marcata unam quartam lucretur: ceteras quoque sine aliqua admixtione vendat fideliter per mensuram à Concilio eis institutam: de vino de nostra terra, qui voluerit emere, det pro in carrega magna solidos IIII. & nobis sine aliqua admixtione vendat IIII. pro duobus solidis, & sibi lucretur mediam quartam. Rusticus vel civis qui duxerit illam siceram sine aliqua admixtione, vendat per se, & det IIII. canadas plenas per illam canadam ferradam Fredenandi Velasci, vel per similes, & de sicera bona de cuba de ista Civitate det tres canadas pro nummo, & nemo præsumat tabernam facere de illa sicera in cubas vel in cantaras: magulanes & untiquitariæ intus & extra omnino projiciantur, & non comparetur piscatum, nec carnem, nec mariscum, neque pulpos, neque locustas, neque lampredas, neque ysces, neque poma, neque fructum, ad hoc ut lucretur & vendat, sed tantum ut comedat: & ipse qui duxerit, communiter vendat per se; & mercatores hujus Villæ qui iverint ad illas marinas & fozes pro quolibet piscato, non vendant ad illum magulanem, nisi ipse per se vendat publice tam civibus quam advenis. Similiter & ipsi qui abierint per illas terras per vaccas & porcos, & pro diversis canibus, non vendant ad alios magulanes nisi civibus, aut carnizariis & ipsi carnizarii emant per Concilium, & mactent per diem in foro, & vendant sine malo ingenio per pesum juridicum, à Concilio eis institutum secundum veterem consuetudinem; præter boves, quos non concedimus mactare, præter veteres, & aratro inutiles.

Adi-

Anno 1133 2 Adicimus etiam quod Caballos, & equas & boves & vaccas nemo audeat emere de ſajonibus vel latronibus, vel raptoribus, vel de incognito homine abſque fidejuſſore. Caſeos, & manteiga vendant per peſum ſecundum antiquam conſuetudinem. Dicimus etiam de piſcibus, ut non minus V. magnos veſugos, vel mugiles vendant pro nummo, & de minimis X. temam grandem pro nummo: locuſta pro nummo: pulpum grandem non amplius duobus denariis, mediocrem bonam amplius nummo: pexotas recentes vel ſalſas non minus tres pro nummo: oſtreas magnas non minus L. ſardinas non minus X. congrium de VIII. palmis, non amplius VII. denariis: mediocres bonos non amplius tribus nummis: lampredas non amplius tribus nummis: ircim maximum non amplius decem nummis: cordarium bonum cum pelle alba non amplius ſex denariis: effolatum bonum pro tribus nummis, gallinam, maraticam, perdicem pro ſingulis nummis: leporem bonum pro duobus nummis: de ovis non minus XXX. pro nummo: cabritum bonum cum pelle non amplius tribus nummis: anſarem bonam non amplius IIII. nummis: carnarium optimum non amplius VIII. nummis. Panadariæ vero quæ habuerint domos vel proprietatem ad complendum ſuum officium, comparent per illam taliam veridicam, & ſine fraude faciant bonum panem, ſalgatum & limpidum, de nummo uno vel mealia per peſum à Concilio eis datum; & completos ſuos foros non amplius lucretur quatuor nummis. Albergarii, monetarii & cambiatores, & cives non habeant marcas falſas, & libras falſas, & peſas: & albergarii non habeant panificas in domibus ſuis vel extra. Ceram vero, pigmentam, cuminos, & incenſum, vendant per libras veridicas: fabri ferraduras cabalares & mulares optimas non amplius vendant duobus nummis pro parelio uno: mediocres vero tribus minutis: ſecurem bonam non amplius VIII. nummis,

mis, ligonem bonum non amplius IIII. adorarium optimum non amplius tribus, mediocrem duobus: falcem rozadoriam optimam non amplius tribus, mediocrem duobus, falcem sectoriam pro nummo: saxium faucinum pro singulas & medaculas. Anno 1133

3 De calciamentis socos optimos cabrunos sine fraude non amplius VIII. nummis: osas bonas non amplius duobus solidis. Zapatones mulierum optimos XII. nummis non amplius. Zapatones bonos bobinos pro ad barreganes non amplius V. nummos, ceteros alios IIII. & tres secundum suum valorem, per optimas suffurtas pro tribus nummis, non amplius: reliquas pro nummo vel tribus obulis, vel duobus nummis secundum suum valorem. Zapatones cabrinos liadizos optimos non amplius XII. nummis. Jubemus etiam, & pariter confirmamus, ut corios de bobus & de vaccas, & pelles de cabrones, & de capris nulli nostri mercatores vendant ad illas barcas. Sajones, latrones, & mali non recipiantur in causis discutiendis: accusator & defensor cum singulis vel duobus amicis tantum ad complendum judicium vel faciendam fidejussoriam ante Judices, vel Vicarium Civitatis accedat, ne fratrem suum in negotio circumveniat. Judices vero si res exegerit advocent sibi in auxilium de Clericis vel laicis quos sibi viderint utiles ad tenendam vel acquirendam justitiam. Albergarei non excedant terminum Minei in omni supradicta venditione, vel comparatione. Nullus faciat forciam vel fraudem venditori: forciam dico injuriatam; sed tam emptor quam venditor qui contra supradictum Decretum egerit ambo quinque solidos persolvant, & venditores rei habeantur digni verberibus, & careant officio. Dicimus & confirmamus ut hujus rei publice reum nulla casa vel cautu teneatur. Omne consilium elegit idoneos viros, tres ad ponendum mensuram vini, scilicet Pelagium Astrarici cum Pelagio albo, Aloy-

Anno 1133 Aloytum Candanarici, & Stephanum Pelaizi: & ad æstimandum panem, Froilam Rodesindici, Michaelem Martinizi, Ariam Guntadici, & ducant illam æstimationem panis, & ponemus illum pesum: similiter & de illa carne, Pelagium Astrarici, Fernandum Justilaci, Joannem Arias, Pelagium Viliulfici, & secundum æstimationem ponemus illum pesum & illam petram de carne de porco, & de vacca: & cum necessitas fuerit augendi vel minuendi, neque augeatur neque minuatur, nisi consensu, & præcepto atque arbitrio Canonicorum, Judicum, & Civium, atque Rectoris Civitatis. Sub Era M. C. LXXI. quot Nonas Maii.

Defuncto bonæ memoriæ Abilensis Ecclesiæ Episcopo Domno Sancio, populus Civitatis has literas Domino Archiepiscopo misit. Cap. 34.

Didaco Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, omne Abilense Concilium tam Clericorum quam Laicorum salutem & devotam subjectionem. Abilensis Ecclesia filia vestra, Pontifice suo viduata, & propter hoc in mœstitiam dejecta, vestræ expectat consolationem paternitatis, vestræque implorat auxilium auctoritatis: nam sepulto Præsule nostro Doño. S. omnes unanimiter Archidiaconum nostrum Domnum *Eneconem*, qui aliquanto vitæ suæ ævo in nostra innocenter militavit Ecclesia, ad Episcopatum vobis confirmante elegimus, Regisque & Principum assensum quæsivimus, qui omnes concesserunt, nosque ad vestrum patrocinium miserunt. Igitur omni cum humilitate oramus, ut vester adsit assensus & confirmatio, & eum quem nos nobis necessarium cognovimus, sine dilatione consecretis, & nobis assensum, confirmationem, & tempus consecrandi renuntietis: mœstitia nostræ desolationis vestræ moveat viscera pietatis, ut eum nobis quamtotius

tius consecretis, nec tot oves vestro jussui subditas, diu fine pastore esse sinatis: nam & veteris testamenti pagina testatur, ut si de panibus propositionis aliquis auferretur, citissime alius reponeretur. Valete, & si nostram diligitis salutem, quod nos certissime credimus, cum sine mora consecrate. Anno 1133.

Has etiam literas misit Abilensis Ecclesiæ electus Compostellano Archiepiscopo.

2 Didaco Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, E. Abilensis Ecclesiæ in Episcopum ejus annuente auctoritate electus, fidele servitium & debitæ subjectionis obsequium. Postquam Pastorem nostrum Dominum Sancium Deus ab hoc sæculo vocare dignatus est, conventu facto omnis Clerus me ad Episcopatum elegit, populus petivit, Rex annuit, tamen si vestri commendat auctoritas judicii: & quoniam unus est Deus, unum Baptisma, una Ecclesia, & quia omnes unanimes esse, & unitatem in electione mei servare cognovi, electioni eorum, si vestræ adsit consensus sanctitatis, consentivi. Igitur vestræ paternitatis peto consilium, auctoritatis vestræ oro subsidium, quatenus mihi præfinitum tempus rescribatis, in quo ad Compostellanam Ecclesiam Matrem meam veniam, & ibi vestræ commendatus judicio sapientiæ, Episcopalem Dignitatem ordinis à Deo vobis mediante recipiam. Valete, & quid vestræ placeat sanctitati mihi rescribite.

Responsio Dñi Archiepiscopi Clericis & Laicis Abilensis Ecclesiæ filiis.

3 Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. tam Clericis quam Laicis Abilensis Ecclesiæ filiis salutem, auxilium, & in Christo protectionem. Perspectis vestræ benivolentiæ literis quibus Eccle-

Anno 1133 siam Dei, Matrem videlicet vestram, orbatam proprio fore Pontifice conspectui nostro repræsentare minime neglexistis; quantum doloris & mœstitiæ nostræ pietatis viscera pulsaverit, vobis explicare nequimus: sicut enim filii & confratris nostri tanti Pontificis vita non minimum nostræ paternitatis ac dilectionis ardorem in personam suam habebat & retinebat, sic ejus mors sine nimia nostri cordis compassione à nobis tolerari non valet: quam plurimum namque laborem, immo maximas ac diversas calamitates pro Ecclesia sua constanter exceperit, & ad quantum tandem statum eam viriliter sublimaverit, ferme omnibus est compertum ac divulgatum: sed quoniam nostri subsidii auctoritatem humiliter exposcitis, nostrique etiam solaminis pietate diligenter refici desideratis; vobis petentibus quod justum & rectum visum fuit, non rationabiliter denegare valemus, juxta illud Evangelicum: *Petite & accipietis*, & cetera. Nec dignum ducimus oves nostræ ditioni à Deo concessas, sine ducis regimine diu permanere; nos vero cum ad nos à Legato vestro perventum est, per nostri Archiepiscopatus confinia operi quod nostro ordini congruit, ad laudem & Dei honorem indesinenter desudabamus. Quapropter quia ad tantam rem sic subito peragendam, persona nostra non tunc temporis expedita habebatur, summa cum benivolentia vobis præcipimus, quatenus ad B. Jacobi festum quod VIII. Kalend. August. præcipue celebratur, cum auctenticis vestræ Ecclesiæ Clericorum, ac Laicorum personis, Ecclesiæ ac præsentiæ nostræ prout decet præsentetur. Nec hoc vobis molestiam inferendo proponimus, sed ad vestræ Ecclesiæ decus, ei ipsi & nobis idoneum: interim tempus præparare congrue protelamus. Omnipotens Deus intercessione B. Jacobi & meritis vos custodiat, & ab omnibus adversitatibus muniat & defendat. Amen.

Res-

Anno 1133.

Responsio ad Electum.

4 Didacus Dei gratia Compostellanæ Sedis Archiep. filio suo dilecto E. Abilensis Ecclesiæ electo salutem & paternam in Domino dilectionem. Quoniam germanum vestrum Abilensis Ecclesiæ Pastorem, & filium nostrum, in vita summe dileximus, ejus obitum non minima cum tristitia toleramus: unde quod persona vestra vita & moribus maxime decoratur à nobis eam duplici dilectione teneri minime hæsitetis: illius namque præcordialis affectus quem ei dum vixit exhibuimus, vos exortem fieri non optamus. Itaque de electione vestræ personæ, si ita est ut literæ ad nostram præsentiam destinatæ sonant, & literarum lator asserit, non modicum congaudemus. Vos igitur tamquam specialem nostræ Ecclesiæ filium exhortamur, & in Domino monemus, quatenus ad B. Jacobi festivitatem quæ VIII. Kal. Augusti summa cum reverentia colitur, cum quadam vestrorum Canonicorum ac bonorum civium parte ad matrem vestram Compostellanam Ecclesiam, & nostræ personæ conspectum, nullatenus venire differatis; nos autem inter agendum fratres & Coepiscopos nostros finitimos prout facultas tulerit, convocabimus, ut eis convocatis & fraterno interveniente amore consultis, & præfato die & tempore Deo annuente consecratio vestra, si fieri debet, juste & canonice fiat.

Has literas misit Rex Adefonsus per eumdem electum Domino Archiepiscopo.

5 Adefonsus Dei gratia Hispaniæ Imperator, Venerabili Patri Dño. Didaco Compostellanæ Ecclesiæ Archiepiscopo in Christo vivere. *Sancium* Abilensem Episcopum mortuum esse, & in ejus Episcopio fratrem ejus nomine Enneconem à Clero & populo electum,

mihique repreſentatum, dilectioni veſtræ notifico, quem
Anno veſtræ ſcrutinio diſcretionis confirmatum juſtitiæ cauſa &
1133 mei amore, multum enim in præſenti ſubditis ſuis eum
utilem & neceſſarium cauſa regendi eos eſſe cognovimus,
conſecrare non differatis. Valete.

6 Hic eſt titulus electionis Domini Enneconis Abilenſis Eccleſiæ Archidiaconi ad Epiſcopatus dignitatem promoti. Cum à Præſule Segovienſi Dono. P. & magno Clericorum Laicorumque Collegio *Sancius* Epiſcopus honorifice fuiſſet tumulatus, iſte abſque contradictione, parili conſenſu omnium qui præſentes aderant, eſt electus. Nam omnes Clerici de ipſa Civitate, & multi alii ex Provincialibus qui ad Paſtoris ſui ſepulturam convenerant, ſeorſum coadunati, ſtudioſe diligenterque cœperunt adinvicem ſcrutari & inquirere, ſi in eorum conventu reperiri poſſet qui idoneus foret in anteceſſoris defuncti locum ſuccedere. Sed poſt multas & diverſas opiniones tandem gratia Dei Omnipotentis concedente omnes unanimiter ſuper prædicto Ennecone facti ſunt concordes: idcirco quia digne & laudabiliter Archidiaconatus officio fungebatur, & vitæ religioſæ morumque ſublimitate præ ceteris præpollere videbatur, dignumque exiſtimarunt, ut bonus frater imitans laudabilem vitam boni fratris, illi quoque Pontificalis ſucceſſor exiſteret dignitatis. Hæc electio à Clericis primitus facta, valde complacuit omni populo qui erat congregatus in Eccleſia; & nemo extitit in tota concione plebis, qui contradiceret, & contrairet conſtitutioni electionis, ſed omnes illum velle, illum deſiderare fieri ſibi Paſtorem & Epiſcopum uno corde, una voce pariter conclamaverunt: & cum Clericis *Te Deum laudamus* canentibus, ſumma devotione manibus ad Cælum extenſis, Dei omnipotentiam & miſericordiam congaudentes glorificaverunt.

Di

Anno 1133.

De consecratione ejus.

7 POST obitum bonæ memoriæ Sancii Abilensis Episcopi Clerus & populus habito diligenter consilio Eneconem defuncti viri fratrem Archidiaconatus officio in eadem Ecclesia fungentem, Regis assensu, & Comprovincialium Episcoporum consilio ad ejusdem Ecclesiæ regimen unanimiter elegerunt, ipsumque concordi voce & pari consensu ab omnibus electum Dño. Didaco Compostellanæ Sedis Archiepiscopo, ad cujus Metropolim pertinere dignoscebatur, sicut decebat, consecrandum præsentaverunt. Metropolitanus vero illius electionem diligenter exquirens, eamque legitimo præsentium testimonio & communi absentium scripto dignam & canonicam esse decernens, Regis etiam assensum literis cognoscens, Episcopos fratres suos, & Canonicos Munionem scilicet Vallibriensem, P. Lucensem, M. Auriensem, P. Tudensem ad ipsius electi consecrationem invitavit: ipsi vero pro B. Jacobi reverentia, & Archiepiscopi honorificentia ad præcipuam ejusdem Apostoli festivitatem, quæ VIII. Kalend. Augusti celebratur, libenter convenire nullatenus distulerunt. His itaque fratribus Compostellæ congregatis Dñs. Archiepiscopus habito cum eis sancto & religioso colloquio in ipso festivitatis die præfatum electum juxta Canonum instituta solemniter & honeste consecravit. Consecratus autem debitæ subjectionis obedientiam tamquam Suffraganeus Metropolitano subditus Prælato, sicut debuit promittere non recusavit, & se ipsum in prædictorum Episcoporum præsentia, omniumque qui consecrationi intererant subscripto fidelitatis juramento firmiter astrinxit.

Hoc est juramentum.

EGO Ennecus Sanctæ Abilensis Ecclesiæ nunc ordinandus Episcopus subjectionem & reverentiam & obedientiam

à

Anno *à SS. Patribus constitutam secundum praecepta Canonum*
1133 *Ecclesiae B. Jacobi rectoribusque ejus in praesentia Dñi Didaci Archiepiscopi perpetuo me exhibiturum promitto, & super Sanctum Altare propria manu confirmo.*

Omnis Clerus Salmanticensis Ecclesiae has literas misit Dño. Archiepiscopo. Cap. 35.

DOmino Venerabili, omniumque Patri carissimo Compostellanae Sedis Archiepiscopo Didaco, omnis Clerus Salmanticensis Ecclesiae obedientiam cum fideli servitio. Ecce nos tui famuli, tuaeque magnificae pietatis, Reverende Pater obedire mandatis parati, sub importabili anxietate positi, discretionem tuae dignitatis, supplici corde, humili voce rogamus, ut nobis miserearis, nos in quiete vivere patiaris. Modo autem pie pater tuae dulcedini de primo Munionis adventu, quando de *Egitania* venit, volumus denunciare. Tali eum pacto recepimus, ut intra paucos dies aliqui Clericorum cum propriis marsupiis atque cum eo usque in tui praesentiam veniremus, idcirco ut de ejus electione quid laudares videremus, quod sibi placuit. Ipse vero nobis nescientibus clam recessit, quando huc venit: sed discedens à tua sanctitate, se coram nobis & laicis literas tuas & benedictionem dixit adipisci: nobis, ut verum tuae paternitati dicamus, displicuit quod aliquem nostrum non ut cum eo pepigimus advocavit, atque sociorum quidam, ut rectum Dñe disposuimus, non peregisti dixerunt; sed nostrum sine aliquibus non Romam petas. Ipse autem nobis incognitis cum solo quodam armigero recessit. Quando vero reiteravit, nos honorem ac dignitatem parabolis portare certificavit, seque liberum, nulliusque imperio submissum, nisi tantum Apostolico, non veris verbis demonstravit: nec mora multos Eclesiarum beneficiis Barones muniri praecepit, quo scelere auribus nostris intonato,

cum

eum non esse concessum Salmantinæ Sedi legaliter putavimus: quadam vero die ad eum venimus; privilegium ac dignitatem Ecclesiæ quæsivimus. Quo audito commotus ira, magis ac magis Clericos & Ecclesias in propatulo sub Laicorum manibus misit. Hæc scias non causa invidiæ, non inflatione superbiæ, non aliquo odio hæc de eo dixisse; sed tantum detrimentum S. Dei Ecclesiæ pati non posse. Ne igitur bone Pater nos velut gregem Pastore carentem relinquas, sed nostri potius miserearis, & accipe consilium etiam ab infimis, quid de nostræ Ecclesiæ angustiis agas: nam quidquid tuæ dilectio bonitatis jusserit, in rei veritate fideles ac certos, ut proprios filios, noverit. Valete. Anno 1133.

De restauratione Canonicæ in melius, quoniam diminuta erat. Cap. 36.

Omnibus discretionis oculo eventus rerum intuentibus certis ac manifestis patet indiciis, quam solicito & diligenti animo Domnus Didacus Compostellanæ Sedis primus Archiepiscopus Ecclesiam sublimare suam & ad gradus altioris dignitatem extolere studuit. Si enim recto comparationis modo præteritis instantia conferre velimus, prudentiam ipsius & facta laudare etiam invidentes, nullatenus desistemus. Sed quoniam longum & difficile est, omnia ipsius benefacta narrare; de pluribus saltem unum posterorum memoriæ tradere non recusemus. Paulo altius itaque inchoantes *Cresconium* Episcopum, prædecessorem suum, virum famosum & nobilitate præclarum, qui tempore Regis Fredenandi strenuus in militia floruit, ad memoriam revocemus: cujus tempore licet Compostellana Ecclesia divitiis polleret, honoribus abundaret, soli tamen septem Canonici in ea servientes, nullius ordinis regulam, nec saltem habitu observantes, nec etiam tonsuram coronæ haben-

Anno 1134 bentes, nec barbam deponere volentes, minus canonice degebat: & ut etiam propinquius in medium proferamus exemplum, Domnus Didacus Pelaez Episcopus, qui tempore piæ memoriæ Regis A. multum claruit, & postea ejusdem honoris dignitate privatus extitit, XXIIII. Canonicos, Ecclesiastici officii penitus ignaros in Ecclesia ipsa constituit. Postea vero Domnus Didacus ejusdem Sedis primus Archiepiscopus LXXII. (1) Canonicos literarum studiis eruditos, Ecclesiastici officii peritos, vita & moribus ornatos, Ecclesiæ servitio in perpetuum mancipavit, communesque redditus unde victum & vestitum sufficienter & honorifice haberent, in eorum potestate & providentia permisit. Quibus ita statutis & firmiter ordinatis universus Canonicorum conventus omnibus sibi necessariis suppetentibus in pace & securitate diu permansit. Decurso vero diuturni temporis spatio prædictum communis commodi statutum, partim majorum avaritia, partim ceterorum iniqua tolerantia, ab illo optimo & jucundo statu paulatim deflectere cœpit, & communis victus diminutus & fere ad nihilum redactus fuit: quo cognito pius & benignus Pastor, qui saluti omnium in temporalibus & spiritualibus consulere & providere debet, celebrato cum fratribus ex more conventu tanti seminarium scandali de medio tollere diligenter curavit. Habitaque prius cum Decano, & aliis majoribus, utili & honesta deliberatione præter panem, & anniversaria, & alia quæ frequenter Canonicis charitatis studio conferri solent, ad quotidianum coquinea paratum XII. marcas singulis mensibus dari constituit, & se etiam in melius provecturum secundum tempus confidenter promisit: & sic restituto ex parte communis rei detrimento * murmur & scandalum quod quotidie fraternam offendebat concordiam, penitus cessavit. Era M. C. L XXII. *

(1) Cap. 20. lib. 1. n. 3.

* Anno 1134.

De

Anno 1134

De Claustro consummando.

2 IN ipso etiam festivitatis die in quo Dominus Archiepiscopus Abilensem Episcopum, ut prædiximus, consecravit, & statum Canonicæ in melius commutavit, consulta præsentium Episcoporum diligentia de claustro inchoando & consummando, concordem & unanimem cum fratribus suis deliberationem habuit. Ipsum namque opus jam diu quorumdam fratrum providentiæ suscipiendum injunxerat; sed aliis causis impedientibus neglectum & intermissum fuerat: tunc autem propensiori cura & ampliori diligentia eidem operi intendere quærens, duobus fratribus Archidiacono scilicet P. Cresconizi, & Cardinali Dōno P. Gundesindiz, quorum consilio & solicitudine fieret, universi Conventus auctoritate injunxit, & ut tale consultum operis exhibitione firmaret, Dñus Archiepiscopus ad ipsius Claustri fabricam C. marcas se daturum secundum difinita temporis spatia charitatis studio promisit; de quibus pollicitis, ne tanti operis differretur incœptum, XXX. marcas simul dare in præsenti non distulit.

De restauratione Ecclesiæ & Canonicæ Patroni.

3 NOtum omnibus & manifestum remoto ambiguitatis scrupulo constat Compostellanam Sedem ante Apostolici corporis inventionem, apud *Iriam* antiquitus fundatam & constitutam fuisse: sed postquam gloriosissimum B. Jacobi corpus temporibus Teodomiri Episcopi divina præmonstrante gratia inventum fuit, prædicta Sedes, quæ tunc temporis Iriensis appellabatur, Regis privilegio, & Episcoporum consilio, totiusque populi assensu apud Compostellam, ubi pretiosa reperta fuerat dragma, non immerito translata est. Facta autem ex communi consulto Sedis mutatione, ipsa Iriensis Ecclesia tanti honoris dig-

Anno 1134 dignitate privata usque ad succesionem Domni Didaci primi Archiepiscopi & à Religionis cultu penitus deflexit, & in temporalibus multum diminuta fuit. In tantam namque paupertatis angustiam locus ipse deciderat, quod pauci Clerici ibidem commorantes Clericalis officii penitus expertes, quadragesimali solummodo & Dominici Adventus tempore vix pauperem victum communiter habere poterant: Domnus vero Archiepiscopus ipsius Ecclesiæ destitutioni compatiens, quoniam in summo honoris culmine prius claruerat, eam ex parte restituere conatus est, ibique XII. Clericos cum Priore suo, & officii sui exercitio competenter instructos Ecclesiastico cultui celebrando deputavit, eisque redditus communes cibis & indumento sufficientes pio charitatis studio dedit. Hoc itaque diligenter consummato quoniam bonum in melius semper proficere debet, aliud virtutis opus aggredi non destitit. Ecclesiolam namque pauperrimam & parvam in litore *Saris* fundatam, ubi gloriosum Apostoli corpus in egressu navis depositum fuerat, pro tanti hospitis veneratione cum summa diligentia restituendam esse decrevit: & quoniam bene incœpta jucundo exitu peragi solent, ipsius Ecclesiæ corpus cum tribus Capitibus consulta benignitatis suæ industria fundari non distulit. Tria namque altaria ibi ædificanda & honorifice celebranda, medium ad honorem gloriosissimi Jacobi Apostoli, cujus corpus ibidem hospitio receptum fuerat, reliqua vero duo angularia, unum B. Mariæ Matri suæ, alterum fratri suo Beato Joanni Apostolo Evangelistæ sanctæ devotionis affectu instituit. Quibus diligenter institutis Ecclesiam ipsam candelabris optimis, palliis, ceterisque Ecclesiastico cultui competentibus ornamentis, honorare & decorare pio charitatis amore studuit: & quoniam duplex bonum simplici prævalere solet, Dñus Archiepiscopus utriusque Ecclesiæ redditus, Iriensis, scilicet quam prius

prius restituerat, & istius quam postea ædificandam decreverat, recta divisionis regula distribuens, unicuique ipsarum XII. Canonicos ad honorem Dei servituros addixit, & sic utramque Ecclesiam & in temporalibus, & spiritualibus congrue restitutam soli Religionis cultui deinceps vacare studuit. Anno 1134

De discordia inter Archiep. & Comitem Ferdin. Cap. 37.

TRansacto itaque parvi temporis spatio inter Dñum. Archiepiscopum, & Comitem Ferdinandum fœdus amicitiæ firmatum invicem observantes, gravis & inexorabilis discordia emersit. Contigit namque quemdam Archiepiscopi militem ipsius Comitis Curiam adire, quem Comes quarumdam criminationum arguens, sine conscientia Archiepiscopi cepit, captum in vinculis posuit. Quo audito Dñs. Archiepiscopus pro tanto dedecore ira commotus duos ipsius Comitis milites captos in custodia teneri jussit. His itaque peractis præfatus Consul furoris impetu ductus quemdam Archidiaconum P. Cresconiadem, cujus providentiæ ipsius Comitis terræ regimen commissum erat, violenter invasit, eumque captum in vinculis posuit, & in quodam Castro suo firmissimo tenuit. Postquam vero tam execrabile facinus Archiepiscopo & Ecclesiæ suæ innotuit, juxta Canonum regulam prædictum Comitem quatenus de tanta injuria satisfaceret semel & iterum & tertio vocavit: sed quoniam toties vocatus satisfacere contempsit, Dñus Archiepiscopus cum universo Ecclesiæ Conventu publicam excommunicationis sententiam in illum protulit: quo facto Comes pœnitentia ductus tandem resipuit: & habito cum Archiepiscopo colloquio, Archidiaconum quem captum tenebat, reddidit. Postea vero in præsentia Archiepiscopi & omnium Canonicorum satisfacturus ad Matrem suam Ecclesiam quam offenderat humiliter venit,

Anno 1134 primum pro compositione sacrilegii obsides secundum morem patriæ dedit, deinde pro humilitatis exhibitione se ipsum in potestate Archiepiscopi & omnium Canonicorum, quasi captum, humiliter obtulit. Tunc vero ad ampliorem satisfactionem Dñus Archiepiscopus cum uni verso Conventu Comitem ipsum dominio & potestati Archidiaconi tradidit: ipse etiam Consul ne amplius tale quid committeret, coram omnibus jurejurando firmavit. Restabat etiam inter eos quoddam indiscussum negotium de hominibus creationis quos prædictus Comes inter Uliam & Tamarim requirebat, unde non tantum inter eos, sed inter eorum prædecessores, odiosa contentio sæpissime fuerat: illa etiam causa, ut ajunt, præcipua extitit, quare Episcopus Doñs. *Gudesteus* quorumdam violentorum manu apud Iriam peremptus fuit. Multi etiam nobiles propter eamdem causam truncati, sive ferro perempti damnum corporis & pecuniæ detrimentum passi sunt: & ne tanti odii seminarium amplius pullularet, Dñus. Archiepiscopus contentionem illam penitus diffinire volens Canonicorum consilio & Regis assensu Villam quamdam, quæ *Lubre* vocatur, prædicto Comiti tali tenore concessit, ut nec ipse, nec aliquis de ipsius cognatione, vel ejus heres creationem illam, sive ejus jus, sive etiam hereditatem præter Villam *Sauardes* cum L. hominibus in honore B. Jacobi ulterius exigeret. Hoc autem concambium legitimo scripto & robore regio in perpetuum firmatum est. *

Pontificis, & Antipapæ Epistolæ. Cap. 38.

TUNC temporis vero dum illa supradicta gererentur, schisma quod in Ecclesia Dei jam diu pullulaverat, nullatenus deflexerat, sed de malo in pejus incrementum suf-

* *Extat infra hac de re scriptura, cap. 40.*

suſceperat. Petrus namque Leonis, Rogerii Ducis favore, partim ſuperba ſui generis poteſtate, primæ Sedis Cathedram obtinens, multimoda verborum compoſitione cauſæ ſuæ juſtitiam arguere conabatur. Alter vero Innocentius ab Urbe violenter expulſus Piſis habitans adverſarii partem attenuare, & ſuam veriſimiliter approbare, non deſiſtebat. Uterque autem partem ſuam tueri contendens Doño Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo, qui tunc temporis pro repellenda Sarracenorum rabie apud Caſtrum *Honeſtum* cum magno exercitu militum, & infinito numero peditum manebat, hujuſmodi literas diverſis nuntiis, quorum alter de altero ignorabat, eodem die ſimul delegaverunt. Anno 1134.

2 *Innocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri D. Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. De prudentia & honeſtate tua plurimum confidentes fraternitati tuæ ſtatum noſtrum breviter duximus intimandum. Poſt diſceſſum itaque cariſsimi filii noſtri Lotharii Imperatoris Auguſti nos qui ſubjectis ovibus providere debemus, ne forte eædem lupis rapacibus viderentur exponi, de divinæ protectionis tegmine magis quam humani auxilii robore confidentes, cum ipſis in Urbe manſimus. Unde factum eſt, ut fideles noſtri adverſus hoſtes Eccleſiæ fortiores effecti, in B. Petri & noſtra fidelitate firmius perſeverent. Denique poſtquam eos noſtra corporali præſentia aliquamdiu defenſavimus, ut fratribus noſtris ad nos tutior & facilior pateret acceſſus, & laborantes opportunis ſolatiis confovere poſſemus, Urbe egredientes* Piſas *pervenimus: ibique cum fratribus noſtris commorantes, quæ ad honorem Eccleſiæ pertinent propenſius operamur. Miramur autem, quoniam elapſo tanto tempore de ſtatu & incolumitate tua nullam nobis certitudinem reddidiſti. Ut igitur tuæ dilectionis affectus erga Matrem tuam Eccleſiam Romanam magis appareat, per exhibitionem operis id ipſum ſtudeas demonſtrare. Ad hæc filium*

Anno 1134 *lium nostrum latorem præsentium Astaldum, qui Sanctæ Dei Ecclesiæ admodum fidelis existit, dilectioni tuæ attentius commendamus, rogantes ut pro B. Petri reverentia & nostra charitate, benigne recipias, & ei in quibus oportuerit auxilia subministres. Data Pisis V. Nonas Maii.*

3 *Anacletus Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco B. Jacobi Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Propter nimiam charitatis dilectionem, qua personam tuam diligimus & ab ea vicissim diligi nihilominus credimus, Sedis Apostolicæ literas tibi jam frequentius destinavimus, fiduciam de te talem habentes, quod & tuis nos sæpius epistolis & nuntiis visitare deberes. Verum tu frater in Christo carissime nescimus quo torpore detentus nulla à te aliquando suscipere rescripta meruimus: proinde nos licet in his plurimum admirantes aliquantulum doleamus, non tamen desistimus quin & iterato te nostris literis visitemus, & de his quę penes nos acta sunt vel aguntur, certiorem reddamus. Siquidem post discessum Lotharii quem, sicut jam te credimus accepisse, divina nobis virtute cooperante non sine multa strage suorum ignominiose satis ac turpiter redire coegimus, hæresiarcha G.* (1) *quem intra perjurorum nostrorum domos in primo factionis suæ nido intrusit, Clero in eum & populo reclamante quoniam in Urbe manere non potuit, navigio* Pisas *de nocte confugit, ibi vivens utcumque miserrime latitat: nos per Dei gratiam cum fratribus & filiis nostris Episcopis, Presbyteris ac Diaconibus Cardinalibus, Clero urbis universo & populo, qui nobis, sicut ab initio fecit, individua charitate cohæret, sani & prosperi sumus: solemnitates Paschales antiqua prædecessorum nostrorum consuetudine, in Lateranensi Palatio, cum omnibus Civitatis nostræ Patritiis cum aliis anni festivitatibus quiete ac pa-*

(1) Gregorius *antea vocabatur Innocentius.*

pacifice, honorifice ac devote peregimus: basilicas S. Joannis, & S. Pauli Apostoli cum quibusdam munitiunculis aliis quas in adventu Lotharii inimici nostri invaserant, & de quibus multum gloriabantur, nuper recepimus, & in potestate nostra tenemus: illos perjuros nostros Leofraiapane & unum fratrem ejusdem(qui tertius promptiose ad omneflagitium audacissimus, cum viris bellicosis fere numero sexaginta sub ruina cujusdam Ecclesiæ Campanarii, quod de nocte suffoderant, obrutus est & extinctus) fidelium nostrorum præcipue carissimi filii nostri R. Siciliæ Regis auxilio de medio Ecclesiæ per Dei gratiam funditus extirpare disponimus; nam ita eos inclusos viriliter obsidemus, qui aut se de proximo nostris manibus reddet, aut sicut jam diximus, radicitus interibunt. In his igitur omnibus dilectissime frater largitori bonorum omnium Dño nobiscum pariter grates dignas exolvens, & inimicorum mendacia pro data tibi sapientia respuens, Deum Omnipotentem exores, ut imperfectum nostrum videant oculi nostri, & statum tuum & bonam quam erga nos voluntatem & animum geris, tuis ad nos missis, & per latorem præsentium frequentes Epistolis, & per alios Nuntios dirigas, ne juxta dictum Apostoli magis diligere, quam diligi videamur. Datum Laterani X. Kal. Maii. Anno 1134.

De captione Bernaldi & Decani & de solutione eorum.
Cap. 39.

NOtum & quampluribus manifestum est Doñum Didacum Compostellanæ Sedis Archiepiscopum Bernaldum & Petrum Heliæ à puero magna cum diligentia nutrivisse & erudivisse & eos tantæ dilectionis gratia amplecti, quod altero, scil. Bernaldo, adjunctis multis utilibus & honestis Ecclesiæ B. Jacobi beneficiis & honoribus Thesaurario constituto, alterum vero Petrum scil. Heliæ, & Archidiaconum, prædictæ Ecclesiæ ex insperato ordinavit

Anno 1134 vit Decanum: sed ut paucis multa restringantur, talem erga eos exhibuit dilectionis affectum, quod quidquid facturus vel dicturus esset, eorum specialiter consilio & arbitrio committere festinabat. Bernaldo etiam quem præ aliis mirabiliter diligebat, *Cancellariam*, consilium, familiaritatem, pariter & amorem Regis Doñi A. Comitum quoque & ejus Principum contulit honorifice ut haberet, spiritualis veluti confidens spirituali Pater in filio: prædicto etenim Archiepiscopo tanta ab Omnipotenti Deo erat collata potestas, quod & Capellaniam & Cancellariam Regis sibi possidendam obtinebat, & de omni Curiæ Clericatu pro velle suo ordinabat. Qui cum in tanto dignitatis & honoris culmine se esse conspicerent, flatu superbiæ tumescentes, quibusdam machinationibus Decanus in urbe, Bernaldus in Regis Curia, ambo consanguinei, omnibus quibuscumque poterant modis quædam contraria & inconvenientia de eo latenter machinati sunt, jam contra eum elationis colla crebro erigentes.

2 Ut autem Archiepiscopo tam execrabile machinamenti facinus paulatim pullulando conjecturali manifestatione innotuit, graviter toleravit, eorum potius stultis & inanibus condolens opinionibus, quibus cognitis, & sæpissime animo revolutis, quotidie spectabat, considerans eos tam honestissimi nutrimenti & accepti beneficii memoria ad emendationem, & correctionem leviter revocari. Sed quia diabolica versutia homini ad suadendum blandiri non desinit, eorum, proh dolor! frequentius ac manifestius excrevit superbia. His itaque gestis contigit Archiepiscopum ad Regem cum eo de quibusdam quæ sibi emerserant, tractaturum *Carrionem* ivisse, ibique Bernaldo consulendo præcepisse, ut Cancellariam quam ei pro fidelitate & servitio tenendam dederat, sibi sine dilatione præberet, & ad Ecclesiam B. Jacobi, quæ eum nutriverat & honoraverat re-

regressus, Omnipotenti Deo & præfato Apostolo cum ceteris personis fideliter servire student: hoc enim modo & cordis ejus abscondita & fidelitatis debita jam penitus patefieri cupiebat. Bernaldus vero malæ opinionis conscius & tantæ fraudis ut erat commentor, hoc audiens tristissime tulit, & ab eo inducias ad accipiendum consilium quid inde facturus esset, postulavit: jam aperte demonstrans quod postea rei eventus experimento veritatis comprobavit. Interea trium dierum induciis habitis notos & amicos suos summopere rogitavit, ut eorum consilio & auxilio à Rege impetraret, quod & Cancellariam & omne quod sibi dederat Archiepiscopus contra ejus velle possideret, soli Deo & Regi gratiarum actiones relaturus: interventibus quorum Rex aliquantum assensum imperiens ad Archiepiscopum duos legatos, Albertinum scilicet & Fernandum Joannidem, cum ex parte sua rogaturos continuo direxit, quatenus Bernaldo Cancellariam non auferret, & eum quo melius amore dilexerat, deinde diligeret. Archiepiscopus vero providæ ut erat scientiæ subdolas Bernaldi machinationes aperte ac manifeste jam comperiens, eis hujusmodi dedisse perhibetur responsum, quod si Regiæ placeret dignitati Cancellariam quam Bernaldo tenendam commisserat reciperet, & de ea quod competens & honestum videretur juxta consilium & velle suum postea ordinaret. Rex vero videns Archiepiscopum constantiæ ac rationis tramitem persequentem, se ad eum ire ad Claustrum S. Zoyli ipso die promisit, Bernaldum ad satisfactionem & ad ejus amorem & servitium ducturum. Constituto igitur die Rex Comitibus ac Principibus suis gloriose comitatus ad Archiepiscopum sicut prædixerat venit, & eum benigne ac reverenter ad rationem posuit, utpote cognoscere diligenter affectans, unde quod inter eumdem Archiepiscopum & Bernaldum

Anno 1134

Anno 1134 discordiæ seminarium esse videbatur, evenerat: ipse enim ordine consideratis quæ ab ipsa pueritia erga Bernaldum Archiepiscopus exhibuerat, & quæ pro ejus amore sustulerat, non modicum mirabatur, unde inter eos hujuscemodi dissensio tam inopine subrepserat.

3 Cui Archiepiscopus ipsum rei ordinem quo prædicta dissensio oriretur seriatim aperire volens, quædam sibi de Bernaldo non auribus percipienda, nedum credenda, esse dicta monstravit: quæ cum dulciter & sine scandalizatione experiri & eum ab errore ad viam salutis, & emendationis reducere vellet, nullum tam utilem & sine offensa experientiæ & emendationis modum eligere arbitratus est, quod data in ejus manu Cancellaria ad Ecclesiam suam reversus Deo ejusque glorioso Apostolo devota mente famularetur. Enimvero cum Rex Archiepiscopum tam juste ac rationabiliter loquutum fuisse cognovit, Bernaldum seorsum duxit, & eum, ut Rex postea confessus est, talibus fertur verbis convenisse: Quanto dilectionis vinculo Archiepiscopus te amplexus fuerit, quanto dudum amore educaverit, & quæ etiam erga te exhibuerit, & quæ pro te hucusque toleraverit, nullus Hispaniarum angulus ignorat: quapropter justum & consequens est te ei semper humiliter obedire, & ab ejus servitio & fidelitate numquam occasione aliqua velle animum removere. Eja igitur ad prædictorum memoriam animum revocans, redi ad integrum & ad servitium & voluntatem ejus exequendam, humilem & obedientem ubicumque potueris te præsenta: ego enim quod tanto & tam honesto viro liberaliter contuli, sine causa auferre, & te contra eum nullo modo valeo manutenere. Bernaldus undique se rationabiliter esse victum, & quod pectore versabat multo aliter quam putaverat evenire cognoscens, cum Rege ad Concilium unde exierat, non modicum tristis reversus est, & Dñm. suum Compostel-

tellanum Archiepiscopum in præsentia Regis ejusque Comitum & Baronum, quindecim quoque Ecclesiæ B. Jacobi Canonicorum, qui ibi aderant, illius honoris Cancellariæ scil. jure protinus investivit. Deinde Archiepiscopus sic juste & honorabiliter investitus, communicato fratrum suorum consilio eidem Bernaldo prærogativam illam, Cancellariam videlicet, ad tempus commisit, & sic controversiæ illius varietati pro velle suo finem imposuit. Anno 1134

De eodem.

4 ITA igitur de inimicis victoria & Regis gratia habita Dońs. Didacus Compostellanus Archiepiscopus ad propria honestissime reversus est, Bernaldo & multis aliis suæ Ecclesiæ personis pulchre & alacriter secum redeuntibus, Rex interim sicut jam consilio suorum Baronum disposuerat, cum magno & innumerabili comitatu Principum, militum quoque, & peditum exercitu, super Sarracenos in expeditionem iter suum imperialiter direxit: qui deinde per singula reminiscens quæ Bernaldus contra Dñm. suum egisset, quibusdam ejusdem Bernaldi inimicis suggerentibus, pro justo & sibi nimis utili Bernaldum esse capiendum censuit; partim quia contra Dñm. suum graviter erraverat & superbierat, ut sui erroris & superbiæ pretium cognosceret; partim ut eum ab omni quod videbatur habere totaliter expoliaret: quod ad effectum ductum iri quamtotius optans, Archiepiscopo quemdam suum Principem & Potestatem Fernandum Joannidem statim præmisit, ut Bernaldum sine dilatione capi, & omnem ejus pecuniam sibi præsentari faceret, prius tamen pro parte Ecclesiæ Honesti Castello, & omnibus B. Jacobi honoribus, quos ipse habebat, cum sua integritate in manu Dñi Archiepiscopi deditis. Huic etiam addidit, quod si quod inde Archiepiscopo contrarium vel incommodum

Anno 1134 unquam accideret, ipse sufferret, & hujus rei quam fieri mandabat actor & concessor semper existeret; timens ne hac occasione inventa quod fieri jusserat, Archiepiscopus facere negligeret. Quod cum Archiepiscopo ostensum fuisset, moleste tulit, & illud se esse facturum omnino negavit. Rex autem videns quod fieri praeceperat in nullo completum fuisse, tres nuntios singulis vicibus succedenter ad Archiepiscopum misit, id ipsum quod prior dixerat & affirmaverat jam acrius & magis efficaciter dicentes & affirmantes: quod licet audivisset & de eorum relatione jussum & velle Regis sibi patenter innotuisset, tamen nihilominus quod pro priori misso fecerat Bernaldo, fecisse ostensus est. Non post longum denique temporis, Rex videns quod fieri mandaverat nequaquam factum fuisse, nimia commotus ira, ad Archiepiscopum iterum legatum, non longe post quos miserat, quintum remisit, jam non solummodo praecipiens, sed ei terribiliter quod subsequitur minans, hoc scilicet, quod nisi Bernaldum eo modo quo per Nuntios suos quinquies ei jam insinuaverat, captum in custodia poneret, omnem ejusdem Bernaldi pecuniam usque ad novissimum quadrantem ex suo ipse persolveret, & aliud forsitam pejus incurrere non dubitaret. Ut autem Archiepiscopus sibi & suae Ecclesiae magnum & sine remedio periculum & detrimentum cognovit imminere, nisi regiam protinus exequeretur voluntatem, tristis tandem & nimis invitus Bernaldum & cum eo Decanum ejus consanguineum capi, & eos captos honorifice & reverenter fecit custodiri. Notandum tamen Decanum non alia de causa captum fuisse, licet latenter & in quibusdam manifeste multoties contra Dñm suum egisset, nisi quod eo tempore Civitas quae aliquantulum turbata erat, ejus consilio & machinatione magis turbaretur, & contra Dñm Archiepiscopum impetuose commoveretur. Postquam enim contra se nullum civium im-

impetum de eorum captione ortum fuisse comperit, Decanum protinus solvit, & eum honore & omnibus suis rebus integre & laudabiliter investivit. Anno 1134

Item de eodem.

5 INterea non multis evolutis diebus Dom. *Guidonem* Romanæ Sedis Cardinalem & Legatum accidit Compostellam venisse, & Archiepiscopum cum magna indignatione ad rationem posuisse, utpote scire volens cur tam iniquum & tam periculosum genus culpæ fieri permiserat, præsertim cum forma & exemplum aliis esse debuerat. Cui Archiepiscopus hujus culpæ sicut erat expers, libera respondens fronte, id facti cujus à Cardinali arguebatur, non suo sed Regis consilio & instinctu, sicut supradictum est, factum fuisse, & à nullo nisi ab eo emmendari posse in præsentia Cardinalis coram omnibus affirmavit. Denique utriusque partis sermonibus inter se collatis ad Regem se iturum promisit, & cum eo pro posse laborare ut Bernaldus à captione solveretur: quod cum Regi dixisset, & eum ut Bernaldum solvi mandaret multis precibus rogavisset, Rex multum iratus jussit Bernaldum in manu Munionis Vallibriensis Episcopi illico tradi, & fideliter custodiri, affirmans nec per Archiepiscopum, nec per Cardinalem, nec per aliquem alium nisi per se ipsum umquam solutum iri: ipse enim turpe & inhonestum putabat rogatu & precibus alterius illum esse solvendum, nisi sola sui gratia qui eum capi jusserat: ubi autem jussum & velle Regis ita sicut ipse præceperat factum fuit, non longe post à præfato Cardinali *Legione* Concilium celebratum est, & in eo judicatum quatenus Dñs. Archiepiscopus Bernaldum omnibus quæ in captione amisserat investiret, & sic investitum pro Canonico & Clerico suo juste & canonice in Ecclesia sua judicaret: quod simul ac velut judicatum & laudatum fuerat, Archiepiscopus ad plenum complevisset,

li-

Anno 1134 licet omnem Bernaldi pecuniam, quæ ei ablata fuerat, Rex callide & ingeniose habuisset, tamen sicut pius & misericors pater Bernaldum sibi reconciliavit, & omnibus illis quibus secundum præceptum Cardinalis & ejus Concilii investiri debuit, eum fideliter ac inreprehensibiliter integravit. Hujus denique rei sic fine habito omnis controversiæ varietas, omnisque discordia atque contentio quæ inter eos fuerat, ut supradictum est, ita sedata atque sopita est, ut etiam ipse Bernaldus nullum post Deum patrem ac Dñm. sibi cognosceret, & affirmaret, nisi Domnum Didacum Compostellanum Archiepiscopum, utpote ad memoriam reducens omnia quæ sibi à pueritia Archiepiscopus exhibuerat beneficia.

Carta contramutationis. Cap. 40.

EGO Fernandus Comes filius Comitis Domni Petri Froylazi, & Domnæ Urracæ Froylazi, (1) & omnis vox mea vobis Domno Didaco Compostellanæ Sedis Archiepiscopo & Clericis & Canonicis ejusdem Ecclesiæ facio scripturam commutationis & textum firmitatis & cambiationis de mea portione Ecclesiæ S. Mariæ de Transmonte, etiam & de alia portione S. Pelagii de Lenes unde jam habetis aliam portionem de sorore mea Enxemena Petrizi, quam pro remedio animæ suæ B. Jacobo Apostolo dedit, quam siquidem prædictam nostram octavam cum omnibus adjunctionibus earum ubicumque invenire potueritis per omnes suos antiquos terminos, & cum omni creatione in *Transmonte*, & in *Amaea*, & in *Valeyron*, & in terra de *Nogia*, & in *Navaria*, & in *Pistomarchos*, & de Sto. Jacobo usque ad mare, quam habeo de successione matris meæ Doñæ. Urracæ, & de avo meo Comite Doño. Froyla Arias,

(1) *Prima uxor Comitis Petri de Trava.*

Arias, & de atavo meo Arias Tedonzi, & divisi cum fratribus meis Veremudo Petrici, & Comitisa Domna Lupa, & cum sobrino meo Sancio Sanchizi, qui acceperunt suas portiones, & divisiones in aliis terris, & ego solus accepi totam istam; & modo coram omni concilio præsentibus illis concambio vobiscum & contramuto ab omni integritate pro Villa vestra propria & hereditate vocata S. Eolalia de *Lubre*, & S. Tyrso, & S. Marina, & S. Petro de Ceruales cum omnibus adjunctionibus & appenditiis suis, præter L. homines villanos utriusque sexus quos mihi retineo ad populandum illam meam Villam *Savardes*. Ab hac præsenti die & deinceps habeatis, possideatis & omne velle vestrum de his omnibus quæ vobis do faciatis vos & omnes successores vestri in perpetuum. Si quis autem, quod fieri minime credo, contra hanc scripturam commutationis & textum concambiationis ad irrumpendum venerit, vel venero, quisquis fuerit, pariat vel pariam vobis Archiepiscopo Domno Didaco & Clericis ac Canonicis ejusdem Ecclesiæ vel voci vestræ eamdem hereditatem & creationem duplatam vel triplatam, & sit excommunicatus, & maledictus, & exolvat vobis vel voci vestræ X. auri talenta, & hoc meum factum semper sit firmum. Facta cartula commutationis III. Nonas Octobris Era I. C. LXXII. * Ego Fernandus Comes, quod sponte do & contramuto & concambio, proprio robore confirmo. Comes Domnus Munio Pelaizi conf. Comitisa Dña Lupa Petrici conf. Veremundus Petrici conf. Sancius Sanchizi conf. Urraca Petrici conf. Comitisa Dña Geloyra Petrici conf. Ilduara Petrici conf. Abbas Doñs. Suarius de Cinis conf. Abbas Doñs. Martinus de Moyrame conf. Petrus Gutierrici conf. Joannes Gutierrici conf. Froila Atanici conf. Sarracenus Munizi conf. Arias Munizi conf. Gunsalus Menindici conf. Rudericus Abbas Monasterii de Anteal-

Anno 1134

* Anno 1134

Anno 1134 altaris conf. Petrus Abbas Monasterii S. Martini conf. Joannes Abbas Monasterii S. Petri de Foris conf. Petrus Abbas de Monsontio conf. Veremundus Vallibriensis Archidiaconus conf. Gunsalus Prior de Nemenio conf. Aloitus Abbas de Villar Romazi conf.

Hoc est placitum super Scripturas & Colmelos S. Mariæ de Transmonte.

2 ERA M. C. LXXII. & quot XV. Kal. Nov. Ego Comes Fernandus Petrici cum filiis & filiabus meis, & omnis vox mea vobis Domno Didaco Dei gratia S. Jacobi Archiepiscopo & Clericis ejusdem Ecclesiæ, vel voci vestræ, facio pactum & placitum firmissimum super scripturas & culmelos de S. Maria de *Transmonte* & de S. Pelagio de *Lenes*, etiam & de nostra criatione ibi in Transmonte, & in *Amaea*, & in *Valeyron*, & in S. Christina do *Noya*, & de *Pistomarchos*, & de S. Jacobo usque ad mare quæ mihi evenerunt in divisione, partitioneque inter meos fratres & sorores, quos vobiscum contramutavi & concambiavi pro hereditate & Ecclesiis & creatione de *Lubre* præter L. Villanos quos mihi reservo ad populandum meam Villam de *Savardes*, unde damus vobis illas Scripturas quas habemus, & desuper facio hoc placitum, ut si magis invenire potuero dem vobis fideliter, & si invenire non potuero, & in aliquo tempore inventæ fuerint, aut vobis dentur, aut invalidæ contra vos habeantur & sine robore consistant: quod si mentiosus fuero & placitum non complevero, pariam vobis vel voci vestræ quod in contentione misero duplatum, & desuper X. talenta auri: hoc scriptum semper sit firmum. Ego Comes Fernandus & omnis vox mea hoc meum factum conf. Petrus Gutierrizi conf. Sancius Sanchizi conf. Comes Munius conf. Comitisa Doña Lupa Petrici conf. Veremudus Pe-

Petrici conf. Suarius Abbas Cinienſis Monaſterii conf. Anno 1134

De Petro Infantione.

3 JUxta idem igitur tempus Dñs. Compoſtellanus quandam portionem Eccleſiæ S. Mariæ de *Transmonte* videlicet de duabus partibus quartæ VI. integram ad Dei & ſuæ Eccleſiæ honorem à Petro Infanzone tunc temporis ituro Jeroſolymam provide & ſagaciter impetravit, & pro confirmanda teſtamenti donatione III. marcas puri argenti ei in robore charitative & alacriter conceſſit, ſub Era M. C. LXXII. * 2. qt. VIII. Kal. Decembris. * Anno 1134

De morte Bernaldi. Cap. 41.

PAcificato itaque Compoſtellano Archiepiſcopo cum Bernaldo, & finitis inter ſe univerſis culparum odiis poſt omnia quæ Bernaldo fuerant, ſicut paulo jam ſuperius memoravimus, juri ſuo reſtituta & fideliter integrata, ſtatim ipſe Campanias inauſpicato intravit partes, & flatu ſuperbiæ ſicut prius tumens Dñm. Compoſtellanum omnibus modis occulte iterum adverſabatur & impugnabat: ſed tamen omnia quæ Bernaldus de Archiepiſcopi odio ferebat, proculdubio omnes falſa & non vera eſſe æſtimabant: cumque celeri curſu *Burgos* veniſſet, adhuc erga Archiepiſcopum corde turbatus, in eadem Civitate divino interveniente judicio, proh dolor! mortis debitum perſolvit.

Dñs. Compoſtellanus tunc temporis miſit Nuntios ſuos Romam; & has literas Dño. Compoſtellano inde detulerunt. *Cap.* 42.

I*Nnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quia filius pius matris ſuæ in neceſſitate poſitæ oblivisci non debet, mirari nos non deſti-*

Anno 1134 altaris conf. Petrus Abbas Monasterii S. Martini conf. Joannes Abbas Monasterii S. Petri de Foris conf. Petrus Abbas de Monsontio conf. Veremundus Vallibriensis Archidiaconus conf. Gunsalus Prior de Nemenio conf. Aloitus Abbas de Villar Romazi conf.

Hoc est placitum super Scripturas & Colmelos S. Mariæ de Transmonte.

2 ERA M. C. LXXII. & quot XV. Kal. Nov. Ego Comes Fernandus Petrici cum filiis & filiabus meis, & omnis vox mea vobis Domno Didaco Dei gratia S. Jacobi Archiepiscopo & Clericis ejusdem Ecclesiæ, vel voci vestræ, facio pactum & placitum firmissimum super scripturas & culmelos de S. Maria de *Transmonte* & de S. Pelagio de *Lenes*, etiam & de nostra criatione ibi in Transmonte, & in *Amaea*, & in *Valeyron*, & in S. Christina de *Noya*, & de *Pistomarchos*, & de S. Jacobo usque ad mare quæ mihi evenerunt in divisione, partitioneque inter meos fratres & sorores, quos vobiscum contramutavi & concambiavi pro hereditate & Ecclesiis & creatione de *Lubre* præter L. Villanos quos mihi reservo ad populandum meam Villam de *Savardes*, unde damus vobis illas Scripturas quas habemus, & desuper facio hoc placitum, ut si magis invenire potuero dem vobis fideliter, & si invenire non potuero, & in aliquo tempore inventæ fuerint, aut vobis dentur, aut invalidæ contra vos habeantur & sine robore consistant: quod si mentiosus fuero & placitum non complevero, pariam vobis vel voci vestræ quod in contentione misero duplatum, & desuper X. talenta auri: hoc scriptum semper sit firmum. Ego Comes Fernandus & omnis vox mea hoc meum factum conf. Petrus Gutierrizi conf. Sancius Sanchizi conf. Comes Munius conf. Comitissa Doña Lupa Petrici conf. Veremudus Pe-

Petrici conf. Suarius Abbas Ciniensis Monasterii conf. Anno 1134

De Petro Infantione.

3 JUxta idem igitur tempus Dñs. Compostellanus quandam portionem Ecclesiæ S. Mariæ de *Transmonte* videlicet de duabus partibus quartæ VI. integram ad Dei & suæ Ecclesiæ honorem à Petro Infanzone tunc temporis ituro Jerosolymam provide & sagaciter impetravit, & pro confirmanda testamenti donatione III. marcas puri argenti ei in robore charitative & alacriter concessit, sub Era M. C. LXXII. * 2. qt. VIII. Kal. Decembris. * Anno 1134

De morte Bernaldi. Cap. 41.

PAcificato itaque Compostellano Archiepiscopo cum Bernaldo, & finitis inter se universis culparum odiis post omnia quæ Bernaldo fuerant, sicut paulo jam superius memoravimus, juri suo restituta & fideliter integrata, statim ipse Campanias inauspicato intravit partes, & flatu superbiæ sicut prius tumens Dñm. Compostellanum omnibus modis occulte iterum adversabatur & impugnabat : sed tamen omnia quæ Bernaldus de Archiepiscopi odio ferebat, proculdubio omnes falsa & non vera esse æstimabant: cumque celeri cursu *Burgos* venisset, adhuc erga Archiepiscopum corde turbatus, in eadem Civitate divino interveniente judicio, proh dolor! mortis debitum persolvit.

Dñs. Compostellanus tunc temporis misit Nuntios suos Romam; & has literas Dño. Compostellano inde detulerunt. *Cap.* 42.

I*Nnocentius Episcopus servus servorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & Apostolicam benedictionem. Quia filius pius matris suæ in necessitate posita oblivisci non debet, mirari nos non desti-*

Anno 1134 *timus quoniam tanto tempore S. R. E. ministrare solatia distulisti. Verumtamen quoniam diversis occupationibus irretitum te fuisse accepimus, quod non voluntate, sed necessitate factum est, ex Apostolica mansuetudine indulgemus: credimus enim quoniam tantus est fervor tuæ dulcedinis, ut si tempus & facultas tibi suppeteret, profecto nihil deesset Romanæ Ecclesiæ quod tua liberalitas non suppleret. Affectum ergo tuæ charitatis propensius attendentes pro exeniis à devotione tua nobis transmissis grates referimus: magis etenim voluntatem quam facultatem attendentes, prædecessorum nostrorum inhærendo vestigiis personam tuam vera in Christo charitate diligimus, & volumus honorare, & si qua forte emerserint, quoniam mundus in maligno positus est, & homines pravi sunt qui honori B. Jacobi vel personæ tuæ contraire nitantur, nos profecto parati sumus & quæ tibi adversantur Apostolica auctoritate repellere, & eos qui eumdem locum B. Jacobi diligunt affectione paterna fovere. Tua itaque interest, ita in B. Petri servitio & amore persistere, ita te devotum & humilem B. Petri filium in omnibus exhibere, ut magis ac magis in tuis opportunitatibus exaudiri à Sede Apostolica & honorari merearis. Dat. Pisis.*

Hæ sunt literæ Salmanticensis electi ad Dñm. Compostell.
Cap. 43.

Reverendissimo Dño suo Didaco Compostellano Archiepiscopo, Berengarius Archidiaconus & Imperatoris Cancellarius, salutem & obedientiam. Notum sit paternitati vestræ, me à Salmanticensi Clero & Populo honorabiliter susceptum, & juste canoniceque electum fuisse præsente Archiepiscopo Toletano cum duobus Episcopis Segoviensi scilicet ac Scemorensi, quos mecum Imperator illuc misserat. Restat igitur ut die certo ad vos veniam ordinandus & consecrandus, aut si forte negotio aliquo exigen-

gente ad partes nostras appropinquaveritis, literis vestris mihi notificare curetis. Valete. Anno 1134.

Hæ sunt literæ Cleri & Populi Salmanticensis Ecclesiæ ad Compostellanum destinatæ.

2 REverendissimo Dño suo Didaco Compostellano Archiepiscopo Clerici Salmanticenses & populus salutem. Ne vestram lateat quod modo fecimus prudentiam, vobis notificare rectum esse duximus, nos Donm. Berengarium, Archidiaconum & Imperatoris Cancellarium, elegisse juste & canonice, quem nobis Imperator misit cum Toletano Archiepiscopo & duobus Episcopis, Segoviensi scilicet & Scemorensi. Istud autem idcirco fecimus quoniam ille Petrus in electione sua minime confidere ausus defecit; eum denique Ecclesiæ regendæ inutilem prorsus esse cognovimus: in cujus quoque Berengarii justam electionem jam pridem omnes concordes fuimus, & Legione ipsum Imperatori, Cardinali, Toletano Archiepiscopo petivimus, quem concessum nobis illi tradiderunt. Sed quod Comitis Petri Lupi timore tunc ausi non fuimus, modo miserante divina pietate perfecimus. Hunc igitur vestræ mittimus paternitati, quatenus ipsum benigne suscipiendo ordinetis & consecretis. Valete.

Literæ Toletani ad Compostellanum.

3 REverendo utinam propitio, R. Primas Hispaniarum Toletanæ Sedis Archiepiscopus, cum Coepiscopis P. Segoviensi, & B. Zamorensi, Doño. Didaco Compostellano Metropolitæ salutem & dilectionem. Quid actum sit in vestra Salmanticensi Ecclesia sub testimonio & præsentia nostri, & qualiter post suam tam longam miserabilem viduitatem, eam visitavit oriens ex alto, rectum esse duximus vestræ dilectioni significari: quippe cum ves-

Anno 1134 vestræ specialis suffraganeæ tam necessario proventui specialius vos oporteat congratulari : scitote itaque quia nulla interpretatione verborum satis vobis exprimere possumus in quanta calamitate, sub qua gemebunda oppressione invenimus illam vestram Ecclesiam cum venissemus ad eam delegati ab Imperatore, qui auditis tot & tantis incommoditatibus illius Ecclesiæ misit nos ad urbem cum electo Berengario quem ipsi Salmanticenses elegerant in urbe Legionensi per electos Nuntios, scilicet per Archidiaconem, per Priorem, & Archiscolam, & cum consensu Imperatoris, & cum assensu G. * Romani Legati. Suscepto illo à me cujus Archidiaconus erat, adduximus electum ad urbem : susceperunt eum honorifice prædicti electores, & totum Salmanticense Concilium cum hymno Ambrosiano perducentes eum ad altare, excepto quodam homine absolute simplici, tali, qualem modo vobis exponere non quærimus, & exceptis quibusdam perpaucis complicibus illius, qui cum sub umbra & imagine cujusdam pervasoriæ & sacrilegæ electionis incathedraverant, ut sub tali occasione bona & patrimonium Ecclesiæ possiderent : sed Deo gratias prævaluit major & sanior numerus, ne dicamus pars, quia si affuissetis, quod nos maxime optaremus, totam Civitatem integraliter concordare videretis. Insuper quamvis cognovissemus illam laicalem & imaginariam electionem omnino umbram esse & falsitatem, tamen ut satisfaceremus intrussoribus laicis, & absolute simplici intrusso præsentavimus ei judicium in vestra vel in Romana Curia. Cumque ipse in priori conventu respondisset se ad audientiam egressurum, qui per annum & eo amplius se occultaverat, ad ultimum tamen penitus defecit. Quod cum vidissent Clerus & cives illo reprobato susceperunt istum quem elegerant, unde nos qui rem totam ex toto cognovimus, vestræ consulimus dilectioni, ut istum suscipiatis & quæ nobis

* Guilelmis.

bis incumbit necessitas, ordinetis & consecretis. Valete. Anno
Sigilo Scemorensis signavimus has literas, quia non ha- 1132
bebamus ibi nostrum.

Literæ Imperatoris ad Archiepiscopum destinatæ.

4 A. *Dei gratia Hispaniarum Imperator, Venerabili patri Dño. Didaco Compostellano Archiepiscopo sic occupatione detineri Marthę, ut possit orationi vacare Marię. Audistis sæpissime Salmanticensis Ecclesię & diuturnam oppressionem & calamitosam proprii pastoris viduationem, quod non aliorum quam mea ac vestra certum est contigisse negligentia. Concilio enim Legionensi Cleri Salmanticensis & populi elegantiores aliorum consensu Domnum Berengarium Archidiaconum, Ecclesię suę rectorem mibi, Cardinali, & Toletano Archiepiscopo obnixe petiverunt: quem nos ipsis libenti animo concessimus: quia vero plenariam res tunc efficaciam non habuit, impediente Comite P. Lupo, tandem miserandum illius Ecclesiæ quam pater meus ædificaverat clamorem perferre amplius minime valens, prædictum Berengarium familiarem, ut nostis, & Cancellarium meum Salmanticam misi, virum honestum ac discretum, cujus quoque reformandæ & regendæ Ecclesiæ ut ex ipsius indole perpendi poterat, utilem: Eum igitur à Salmanticensibus juste & canonice electum vestrę mitto discretioni ordinandum & consecrandum. Vos autem quis & à quo mittatur considerando, ipsum benigne & honorabiliter suscipiatis, & honorabilius remittatis, quoniam eum in collegio vestro manere modicum gaudere non debetis.*

Hæc sunt nomina Episcoporum subscripta qui in ejus consecratione in Ecclesia B. Jacobi tunc temporis interfuerunt cum Dño. Didaco Archiepiscopo, G. Lucensis, P. Tudensis, Ennecone Abilensis, B. Cemorensis.

Hoc

Anno 1135 *Hoc eſt juramentum quod ipſe fecit ſuper Altare B. Jacobi.*

5 EGO Berengarius, Sanctæ Salmanticenſis Eccleſiæ nunc ordinandus Epiſcopus, ſubjectionem & reverentiam & obedientiam à SS. Patribus conſtitutam ſecundum præcepta Canonum Eccleſiæ B. Jacobi rectoribusque ejus in præſentia Dñi Archiepiſcopi D. perpetuo me exhibiturum promitto, & ſuper ſanctum Altare propria manu confirmo.

De tabula retro Altaris facta. Cap. 44.

DOminus Compoſtellanus honorem ſuæ Eccleſiæ ſumma intentione augere & decorare tam in proſperitate quam in adverſitate volens, quamdam retro Altaris B. Jacobi tabulam pretioſam & optime antiquitatibus laboratam, cujus opus materiam ſuperabat, ſicut alia multa ornamenta prius eidem Eccleſiæ contulerat, eodem tempore mirabiliter incœpit, & multo mirabilius conſummavit.

Literæ Roma deſtinatæ Compoſtellano Archiepiſcopo. *Cap.* 45.

INnocentius Epiſcopus ſervus ſervorum Dei. Venerabili fratri Didaco Compoſtellano Archiepiſcopo ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Noverit tua dilectio quia & perſonam tuam fraterna charitate diligimus, & tuis petitionibus cum honore Eccleſiæ benigne volumus impertiri aſſenſum. Verum ſciendum eſt, quia ſicut Sedes Apoſtolica aliis Eccleſiis ſua jura non quærit auferre, ita etiam quæ ſua ſunt non debet amittere: quia ergo Sacris Canonibus continetur, ut à proprio Metropolitano quiſque ſuffraganeus conſecretur, æquum eſſe cognoſcitur, ſi hoc ipſum in perſona Legionenſis *electi ſuo ordine conſervetur: præſertim cum frater noſter R. Toletanus Archiepiſcopus pro eo quod Ariam Legionenſem Epiſcopum abſque mandato S. R. Eccleſię, cujus erat ſuffraga-*

ga-

ganeus, consecrare præsumpsit, fuerit ab Episcopali suspensus officio: & idem consecratus pro eadem offensa in manu nostra Episcopatum per insignia pontificalia refutaverit. Æquanimiter ergo ferat tua fraternitas, si hujusmodi difficultatibus jus B. Petri minuendo materiam ministrare non volumus. De cetero filium nostrum P. Fulconem Ecclesiæ tuæ Capellanum, qui pro tuo bonore atque servitio in Romana Ecclesia sæpius laboravit, tibique valde fidelis & devotus existit, tua benignitas attentius habeat commendatum: cujus rei experimentum in hoc ad presens volumus comprobare, ut videlicet ea quæ de redditibus Capellaniæ suæ sibi sunt à fratribus imminuta, sicut per te & ipsos ei dicitur esse promissum, ipsi absque majori dilatione equa recompensatione restitui facias; nos autem de his quæ eidem contulisti devotioni tuæ grates referimus, & ut cœptam erga eum benivolentiam læto & meliori fine perficias pariter deprecamur. Datum Pisis VI. Kal. Januarii. *

Anno 1135. * Die 27 Decemb An. 1135.

Literas Cardinalis Romæ Compostellano Arch. destinatas.

G. * Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Diaconus, Apostolicæ Sedis legatus, venerabili fratri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem. Quam frequenter & quam devote P. Fulco Ecclesiæ B. Jacobi Capellanus sicut bonus & utilis filius pro tuo servitio laboraverit, & nos aperte cognoscimus, & tu per exhibitionem operis potuisti plenius experiri. Quia igitur ratio postulat, ut qui gratum alicui impendit obsequium, dignum ab eo percipiat beneficium, dilectionem tuam rogamus, quatenus eundem P. quia (*cetera desiderantur.*)

* Guido. Anno 1136

De conspiratione facta. Cap. 46.

INter cetera incommoda, sive adversa, quæ in suis pastoribus Deo jugiter servientibus Compostellana pertulit Ecclesia, D. venerabilis memoriæ divina clementia

Ar-

Anno 3136 Archiepiſcopus moribus decoratus, necnon literis ornatus, ſuſtinuit plurima, & maxime à XXX. anno ſui Archiepiſcopatus, & ſupra, quando omnia membra ſua exhibebat Deo juſtitiæ arma. Unde quidam Philoſophus: Qui ſtudiis improborum vivere conantur diſsimiles, vix in mundo valent eſſe quieti & felices. Hic itaque Eccleſiam ſuam adeo feliciter decoravit, & moribus inſtruxit, ut quanto luna ſtellis lucidior exiſtit, tanto eam, præter Romanam univerſæ Eccleſiæ in terra peregrinantis Dñam. & præter alias huic conſimiles, in cunctis Dei gratia clariſsime exaltavit; necnon etiam Canonicos quos ſine bona morigeratione & omni ſale ſapientiæ conditos invenit, incultas eorum mentes imbre doctrinæ rigavit, & quoſdam ſibi acquieſcentes doctrina & operatione conſpicuos divina clementia reddidit. Hæc autem incommoda ſive adverſa prædicto Archiepiſcopo illata idcirco memoriæ & literis mandavit, ut quoniam perire fragili poterant memoria, vivaci conſerventur litera, & ſucceſſores ſolicite ſibi caveant; quia ſecundum Gregorium, minus feriunt jacula quæ ante ſunt præviſa.

2 Non manet ambiguum, immo pleriſque declaratum, eo quod quidam Canonicorum ſimili zelo ſeducti Patriarcharum contra fratrem ſuum, velut contra Chriſtum, prædictum egregium Archipreſulem Dñm. eorum & patrem ſpiritualem deponere nulla exigente ratione machinati ſunt. Hi autem non de quibuslibet Canonicorum fuerunt, verum hi præcipue quos pater venerandæ memoriæ pro filiis adoptaverat, & adeo honoribus ac dignitatibus provexerat, quod in proſperitate temporali nemo eis ſui ordinis in Hiſpania æquipollebat. De his proculdubio credebatur, quod nulla umquam adeſſet ſtatus humani mutabilitas, nulla temporis licet prolixi adeſſet diuturnitas, per quam memoria eorum ejus excideret benignitas; ſed velut una ovis morbi-

bida contaminat gregem, sic pravi consiliis & nefandis minorum Canonicorum fere corrumpunt societatem: & quoniam hæc quæ sub lingua dolose volvebant, satagere & perficere non poterant, allicientes blandis & fraudulentis verbis magnam partem civium, more sirenum, *adversus Dñm. & Christum* ritu judæorum & gentium in unum convenerunt, ut quod ii majores consilio disposuerant, cives effectu consummarent. Et sicut in Christi Jesu proditione Sacerdotes, & Judæi consilio præcesserunt, & post gentes consilium consummaverunt; quia Pharisæi gladio linguæ Dñm. hora tertia crucifixerunt, & gentes opere hora VI: sic illi majores muneribus & consilio præcesserunt, & cives facto peregerunt, quod postea rei probavit exitus, sicut seriatim dicetur in sequentibus. Tunc pristina jura, & rectas institutiones subvertentes, legesque voluntarias urbi imponentes, quemdam civitatis Villicum admonuerunt, ut quod suum erat, & justo judicio datum, non acciperet, nisi illi communi consilio decrevissent, & in unoquoque die Veneris ad Ecclesiam, auctarium puldrorum (1) antiquitus vocitatam, armata manu euntes cum diversis telorum generibus reos innoxios censentes vivificabant, & colla innocentium premebant. Hoc autem ideo faciebant, quoniam sic juramento concatenati erant, ut non solum capitalem sententiam Villicum subire fecissent, verum etiam Dñm. & patrem reverendum secundum conspirationem adversus eum factam unanimiter lapidarent. Post hæc juramentum in platea palatii invitum & omnibus modis resistentem dedere coegerunt, ut decreta sua & voluntarias eorum leges non frangeret, & in tempore suo manenda firmaret, data conditione ut si cives jura & omnia sibi pertinentia violenter retinerent, bina vel terna advocatione Ar-

Anno 1136

Cccc chie-

(1) *Vide pag. 42. & T.mo prac. pag. 224.*

Anno 1136 chiepiscopi in concilio facta, nisi se emendarent, perjurium & corporis damnum incurrerent, & omnia quæ eum decebant Villicus ejus sine eorum advocatione exigeret; & è converso, si summus Pontifex juramentum scriptum non servaret, & quæ eorum essent retineret, vinculis perjurii non careret. Summus autem Pontifex juramentum omnimodo custodiens à perjurio extitit immunis; & illi perjurii sunt conligati vinculis, quoniam non pluribus decursis temporibus sua jura ac debita deinceps sicut prius retinuerunt, & Sacramentum juramenti datum fregerunt, & sic indeterius exigentibus meritis juste inciderunt, sicut dicit scriptura: *Qui in sordibus est, sordescat adhuc*, quos pater clementissimus, ut decet bonum pastorem, lucris animarum inhiantem decies ac vigesies in Concilio advocavit, atque ad rationem posuit, ut tanti juramenti memores essent, & sua ei sicut juraverant non denegarent: ipsi autem non tantummodo sua retinuerunt, verum etiam juramentum frangentes difficillime peccaverunt. Quid plura? Archiepiscopali nomine signatus erat, sed honore alienus manebat.

3 His demum peractis celeriter ad Imperatorem euntes occulte cum eo colloquium habuerunt; &, quod horrendum est cogitatione, nedum admirandum actione, immensa munera, scil. tres mille marcas argenti Imperatori fraudulenter voverunt, ut pater illustrissimus & multorum indigentium baculus, honorem amitteret, & perpetuo exilio relegaretur. Quo audito Imperator succensus plurimo auri, argentique metallo, arcessitis Optimatibus, & Curiæ suæ Comitibus, de ejus abjectione & honoris privatione qualiter & quo modo, & quibus auxiliis eum expellere posset, diu solicite tractavit. Tunc Comites & Episcopi præsentes Imperatori consuluerunt, ut pro Cardinale, scil. *Guidone* nomine, legato Romanæ Ecclesiæ, quem jam be-

bene noverat, & nondum biennio transacto (1) Hispaniam visitaverat, & cui non erat cordi in partes Hispaniæ per decem annorum decursum venire, sine mora, & remota omni occasione dirigeret. His peractis Cardinalis Apostolico suggerente jussu Imperatoris veniens occidentalem Ecclesiam visitavit, quem Imperator in Curia sua honeste suscepit, & de honoris expoliatione & fraudulenta Archiepiscopi depositione convocatis Curiæ suæ familiaribus sedulè tractavit, & noctibus atque diebus longum consilium cum Cardinali duxit. Tunc Cardinalis perpendens intra se, hoc negotium fieri juste non posse nisi Apostolico præcipiente & faventibus majoribus Romanæ Curiæ, dixit quod in tantam & tam honestam personam non auderet manum mittere, quoniam nullam causam depositionis dignam adhuc invenerat: & licet inveniret, Papa ignorante sibi commissum non erat. Hoc audiens Imperator moleste sustulit, & cum Cardinale consiliatus fuit, ut quemdam suum Clericum facundum *Boso* nomine nuncupatum, Apostolico & suis notum Romam dirigeret, & circa consilium Papæ super hoc negotio faceret. Quo audito Imperator licet eum piguit, sermoni ejus acquievit, & ut Cardinalis dixerat sic fieri conlaudavit. Interim Imperator Cardinali intimavit, ut donec Boso Roma rediret, universas Hispaniæ Ecclesias peragraret, & Pastores regimen animarum tenentes ut interessent Concilio admoneret. Cujus consilio Cardinalis assensum præbuit, & Pontificatus atque Archiepiscopatus, necnon & Abbatias circumire cœpit, & post Compostellam cum magna pompa & longo ordine famulorum intravit: ibique XV. dierum spatio mansit, & Archiepiscopus serenissimæ memoriæ dignus, & innumeris epulis, & regalibus ferculis eum humiliter & cum magna reverentia procuravit.

Anno 1136

(1) *Scil. anno 1134. ut cap. 39. num. 5. patet.*

Anno 1136 Quidam autem Canonici ſpurciſsimis cogitationibus pleni, & edaci livore perculſi, adeo auribus Cardinalis diu, noctuque ſuper Archiepiſcopo ſuſurrabant, quod vix legatum Romanæ Eccleſiæ ſumere cibum ſinebant, & omnes amici Archiepiſcopi ſtupebant, quid hæc tanta conſilia tam diutina portendebant.

De violata Eccleſia. Cap. 47.

INterea abeunte Cardinali quidam laici conſilio quorumdam Canonicorum provocati, quos inter ceteros Canonicos dignitatibus & honoribus, ut prædictum eſt, adornaverat, & ut filios Khariſsimos reputabat, qui jam conſpirationem diu meditatam adverſus Archiepiſcopum fecerant, cum jam amplius peſtiferum conſilium à præfatis Canonicis exortum celare non poſſent, quod non ſine magna proditione abominabiliter conſiliati fuerunt, abominabilibus operibus eructaverunt, & poſteris & ſucceſſoribus nefandum exemplum reliquerunt, & in hereditatem Dei, ſcil. in Eccleſiam B. Jacobi, venerunt, & ſicut dicit David templum Dei violando polluerunt, & qui deberent eſſe Eccleſiæ excubatores atque defenſores, facti ſunt ejus deſtructores atque invaſores. Quadam enim die dum præfatus pater gravatus ægritudine & ſenio, finito prandio ſub quarto idus menſis Auguſti in Era I C LXXIV. (1) in lecto ſecundum morem quieſceret, Villielmus Siginides, hujus proditionis maximus incentor, exiſtimans quod dormiendo liberius eum ignorantem cum aliis nefandis ſuffocare poſſet, nec in civitate eſſet qui factæ conjurationi reſiſteret, coadunata epulonum & glutonum & ebriorum immanitate, & mag-

(1) *Codices Eram* habent MCLXXV. *Anno* 1137. *Sed quæ præcedunt & ſequuntur Eræ favent I. CLXXIV.* anno 1136. *Concilium quippe eo anno à Cardinali indictum* (cap. præc.) *in eodem celebratum. De illo autem ſtatim ſermo cap.* 49. *Idem conſtat ex conſecratione Epi. Cæſarauguſtani* in eodem Concil. facta (anno 1136.)

magna civium parte, armata manu insimul cum omnibus aliis cum jaculis, fustibus, & gladiis, & innumeris telis venit per medium Civitatis, & intravit in Ecclesiam fulminando, & lingua & manu terrendo. Quidam autem Canonicorum ignorantes ad quid armata manu venirent, & ad quid faciendum anhelarent, perturbati tanto strepitu venientium, & impetu armatorum, quosdam eorum interrogaverunt, & respondentes dixerunt quoniam congregati fuerant ut Curiam Archiepiscopi violenter invaderent, & eum dormientem & suæ perniciei ignorantem lapidarent, & omnes sibi faventes in ore gladii perderent, & domos faventium funditus diruerent. Anno 1136

2 Tunc quidam repente veniens, illum à somno excitavit, & corpus suum esse dilacerandum & gladiis secandum ni evaderet, nuntiavit. At ille animadvertens illos carnifices, & sanguinem suum sitientes numquam læsisse, omnibusque modis eis profuisse, non tantummodo nuntianti credere noluit, verum etiam verbis redarguit. Iterum alter anhelando venit, & sermonem priori similem narravit: quo dicto celeriter rediens januam post se claudi præcepit. Hunc redeuntem prædictus Villielmus magni doli commentor nequissimus, ultra portam invenit, & crinibus ejus manus turpiter injiciens, caput Clerici ordinati gladio percussit, & vulneratus & percussus vix præ manibus sese cædentium ad altare B. Jacobi aufugere potuit. Tunc ad januam palatii cum securibus & asciis, & ensibus & omni genere armorum accedentes, adeo impellendo & portam tundendo percuserunt, quod sudores ad instar fluminis manare cœperunt, nec ingredi unquam potuerunt: unde non aliter adversus venerandum patrem fremebant & dentibus stridebant, quam leones qui longam famem patientes in cavernis clausi, & ferreis vinculis colligati, visis animalibus ul-

lu-

Anno 1136 lulant, & carnibus animalium fauces replere desiderant. At ubi per inferiorem pallatii portam ingredi non potuerunt, per Ecclesiam B. Jacobi ascendentes januas palatii superiores cum bipennis & ensibus fregerunt, & descendentes in domos soleratas, ita præ pondere & armatorum multitudine tremendo sonuerunt solia, ut sonant fulgura & maxima cæli tonitrua. Tunc quidam Canonicus superna clementia allatus, vir & reverendus, Archiepiscopum admonuit, ut fugam iniret, vel ad altare B. Jacobi Apostoli confugeret, alioquin à carnificibus & ebriosis in eodem die acerrimum genus mortis subiret. Quo audito velociter exurgens & strepitus pedum superius ambulantium audiens, Canonico prædicto & aliis similia nuntiantibus, fidem adhibuit, & ut in lecto procumbebat tantummodo ejusdem Canonici capa coopertus, & in manibus duorum Canonicorum fultus abire cœpit invitus.

3 Illi autem ignominiosi membra & esca diaboli facti, Archiepiscopum abeuntem, & fugientem per plateam videntes omnes in soliis desuper stantes, unanimiter projecerunt in eum lapides, & usque ad altaris B. Jacobi introitum insequuti sunt senem venerandum cum densitate lapidum & multitudine saxorum: cum tanta siquidem crudelitate & feroci asperitate lapides & saxa post Archipræsulem gloriosum à manibus sceleratorum volabant, quod lapides chori B. Jacobi collidentes & frangentes, in arenam redigebant, quorum nefandorum unus in scapulis religiosum patrem percusit, ictu cujus à manibus Canonicorum sese deferentium lacrymabiliter cecidit: quem celeriter plangendo elevantes ad altare B. Jacobi venerandum, ubi corpus ejus est reconditum gloriosum & mirificum ubique terrarum, Archiepiscopum detulerunt, eumque sub cimborio altaris ponentes, januas altaris firmiter clauserunt,

ibi-

ibique obſeſſus & clauſus formidabat ; attamen in Dei mi- Anno
ſericordia ſagaciter confidebat , quia non immemor illud 1136
Auguſtini in armariolo cordis reconderat : Quidquid juſtis irrogatur ab iniquis , non eſt pœna criminis , ſed examen virtutis : nam bonus eſt liber , licet ſerviat ; malus eſt ſervus , licet voluntatem ſuam quandoque perficiat.

De rapina indumentorum.

4 INter hæc agendo quidam proditorum in Cameram Archiepiſcopi deſcenderunt , & indumenta ſua , & Canonicorum cum eo manentium rapuerunt , & ceteri ad lapidandum Archiepiſcopum ſub altare B. Jacobi perrexerunt : hoc autem factum citius ita complentes & manibus plaudentes , cordeque lætantes , ad portam altaris pervenerunt : poſtquam autem cum omnibus armis ante januas ferreas altaris cuncti congregati fuerunt , & invenientes portas obſeratas & trabibus firmiter clauſas , nullatenus ad altare ingredi potuerunt , furentes & dentibus ſtridentes , ſuper opus ejuſdem Eccleſiæ aſcenderunt , ut quem inferius occidere non potuerunt , lapides ſuperius emitendo in mortem præcipitarent ; qui cum ſub altari obſeſſus maneret , quidam burgenſes concordiam ſimulantes de proditione ſua ſe dolere oſtendentes , clementiſsimum patrem præmiſsis honeſtis Canonicis , qui cum eo in morte erant , ut ad portam veniret rogaverunt , ut colloquium de pacis tranquillitate & tanti belli ſedatione cum eis haberet. Tunc Archiepiſcopus interventu & conſenſu bonorum de morte ſua dolentium ad portam veniens , colloquium cum eis habuit , & eos blando & mellifluo ſermone rogavit , ut impetus proditorum & iras eorum quolibet modo mitigarent ,& pacis concordiam penitus extorquerent. Archiepiſcopus vero dum eos humiliter alloquererur , quidam nefandorum doloſe voluerunt eum occidere cum pugionibus , & telis inter ferrea oſtia altaris : hoc Archiepiſcopus

præ-

Anno prævidens, inde celeriter redivit, & sub altari occultari
1136 voluit: quem videntes nefandi redeuntem superius in opere stantes post eum lapides emiserunt, & auriculam venerandi senis percuserunt. Hoc peracto refugium ad altare petiit, & inter pannos altaris, necnon ejus aræ plangendo & flendo, & amaros singultos emittendo sese occultavit. Quo occultato imbres lapidum ex unaquaque parte super Archiepiscopum & altare, & in circuitu ejecerunt, & partem cimborii venerandi Apostoli & ejusdem aræ & indumenta altaris fregerunt. In tempore hiemis Euro flante & Borea comitante non densiores atque spissiores guttæ aquæ funduntur, quam super altare & summum Pontificem & cimborium lapides fundebantur. Illi autem qui cum Archiepiscopo erant non habentes ubi latitarent & jactus & præcipitia lapidum ubi vitarent, ceterum corpus ictibus & verberibus exponebant, tantummodo capita occultabant. Numquam pater piissimus in circuitu altaris requiem habere poterat: ubique mors lapidum & saxorum aderat. Si quanta & cuncta vellem detegere, quanta fecerunt adversus Archiepiscopum Villielmus proditor nefandus & multitudo perversorum, Deus est mihi testis, quod non esset major textus Psalmorum & Actuum Apostolorum. Quid aliud dicam? Sola Dei clementia, cunctis propitia, eum per quosdam Canonicos de proditione sua mœstificatos protexit, & à manibus inimicorum eripuit; & gloriosi Apostoli intercessio, cujus Ecclesiam à principio vitæ suæ dilexit, & pluribus modis competenter decoravit.

De evasione Ecclesiæ, quando Archiepiscopus evasit ab Ecclesia. Cap. 48.

INterea magna pars Civium, necnon etiam Canonicorum, qui non consentierant consilio & actibus profanorum, in Ecclesiam intraverunt, & unanimiter cum con-

ju-

jugatis & viduis amarissime super persecutione egregii Anno 1136
pastoris flebant, & Deum flexis genibus plorantes, atque pectora duriter percutientes rogabant, ut eorum mansuetus pastor & orphanorum & viduarum mirificus consolator, à manibus adversus eum insurgentium eriperetur, & à tanto impetu illæsus conservaretur: quibus consummatis, bello & impetui lapidum in circuitu altaris B. Jacobi desuper volantium semetipsos deposito pavore opposuerunt, & carnificibus ejus sanguinem sitientibus lamentantes dixerunt, quoniam hæc impietas super eos redundaret, & divina providentia in semine eorum ultionem tam corporalem, quam spiritualem exerceret. Hoc enim dixerat Dñs per Prophetam: *Vindicabo peccata parentum in filios usque in tertiam & quartam generationem.* Tunc coacti planctu & mœrore Canonicorum & Civium, de morte patris sui dolentium, & mulierum ab intimo corde longa suspiria trahentium, & inviti & defessi, cessaverunt à jactu lapidum; & de opere B. Jacobi descendentes, & singultus & clamores per diversas partes Ecclesiæ ab universis audientes, ab Ecclesia exierunt, & fatigati de persecutione venerandi senis quasi de victoria magni belli in domos suas redierunt, dolentes quia semivivum, & non occisum & frustatim divisum reliquerant, sicut apud se dolose dispotuerant, lætantes & exultantes quia nemine resistente victoriam obtinuerant, & pene desideria sua perficientes impune in præsenti peccaverant, quod maxime ira Dei à Sanctis reputatur, sicut Augustinus testatur: Nihil est infelicius felicitate peccantium, qua nutritur pœnnalis impunitas, & velut hostis roborat mala voluntas. Postquam autem carnifices dentibus stridentes à domo Dei recesserunt; subito prædicti cives & eorum religiosæ conjuges cum quadam parte Canonicorum ferreas portas altaris aperuerunt, & Archiepiscopum in Curiam suam honorifice deferentes, & Deum

Anno 1136 magnificantes collaudaverunt, qui ſuum cuſtodem à morte conſervaverat; & inter multitudinem lapidantium expirare non permiſerat.

De Concilio Burgis celebrato. Cap. 49.

IN qua ſiquidem Curia modico tempore à perſequutione requievit, quoniam tempus generalis Concilii appropinquabat: quo inſtante, quodam Collegio Canonicorum comitatus & omnibus majoribus ſuæ Eccleſiæ perſonis aſſumptis, honeſtius ceteris Hiſpaniæ Epiſcopis ad præfinitum Concilium *Burgis* celebrandum, infirmus & à ſceleroſis in altare Sanctiſsimi Apoſtoli lapidatus tetendit, ut contumelias ſibi turpiſsime factas Imperatori notificaret, & Legatus S. R. E. una cum ceteris Epiſcopis hos criminoſos excommunicaret. In primo autem die Concilii quidam Canonicorum exurgens & manu ſilentium indicens, ſuper Villielmo & ceteris carnificibus Eccleſiæ S. Apoſtoli lapidatoribus lacrymabiliter proclamationem fecit, qui Archiepiſcopum ſenem reverendum, baculum Clericorum, & pauperum plurimorum ſuſtentatorem, circa corpus & altare glorioſi Apoſtoli lapidaverant, & quoſdam Canonicorum vulneraverant, & aram altaris pariter cum parte cimborii fregerant. Proclamatione autem facta Archiepiſcopi, Pontifices & Abbates, & Clerici, & omnes Comites cum militibus in Concilio præſentes, de tanto ſcelere illato tantæ perſonæ graviter condoluerunt, & ſine mora velociter coram Imperatorem exurrexerunt, & una cum Legato Romanæ Eccleſiæ non tantum Villielmum hujus nequitiæ principium, & turbam iniquorum, excommunicaverunt, verum etiam quicumque eos pravis rationibus muniendo defenderent, aut cibum cum eis caperent, ſeu conſortium haberent, vel in conſulendo, vel quolibet modo adjuvando, niſi ad ſatisfactionem peccatorum prodeſſent: inſuper hoc edictum nullo modo frangendum inter ſe conſtituerunt,

ut

ut licet quandoque pœnitere vellent, nisi præveniente morte numquam ad satisfactionem recipere præsumerent, sed ut decebat audientiam Romanam cum literis Compostellani Archiepiscopi de tanto crimine postularent. Postquam autem prohibitionem elevatis manibus & ceteris *Amen* respondentibus fecerunt, Villielmum seductorem nequissimum & suos impellendo, & excommunicando, à Concilio turpissime expulerunt, & Imperatori alacriter præceperunt, ut quod suum erat nullatenus facere declinaret, scil. ut vindictam corporalem daret, & non surda aure sermonem S. Augustini attenderet: *Quod non valent Sacerdotes corrigere rigore sermonum, hoc perficiant potentes severitate ultionum.* Præfatus autem Villielmus diabolica versutia præditus, cum quadam parte sacrilegorum lateri suo ubique cohærentium in Concilio affuit, & ut se excommunicatum & sibi faventem populum, & in simul cum omnibus aliis expulsum turpiter perspexit, non se fecisse pœnituit, sed expers factus, peccavit deterius, de quibus Salomon, *Impius cum venerit in profundum malorum, contemnit*, sic & ipse post excommunicationem cœpit ampliora promittere, & in proposito proditionis genere intentius inhærere. Anno 1136

2 In sequenti vero die omnes secundum morem Concilio interfuerunt, & similem excommunicationem, necnon etiam asperiorem de Villielmo & ceteris fecerunt. In eodem autem die finito Concilio, ecce quidam Pontifex, & Prior Cluniacensis fulgore scientiæ satis imbutus, & moribus decoratus, & personæ honestæ advenerunt, & quasdam literas à Cluniacensi Abbate delegatas, Archiepiscopo ignorante, Romano Cardinali occulte dederunt, ut propter Cluniacensis Cœnobii Pastorem & ejus congregationem Archiepiscopum Compostellanum dudum ad consortium eorum & orationibus & benefactis receptum, honestissime tractaret, & amore & eorum dilectione inter ceteros mag-

Anno 1136 nam reverentiam cum humilitate exhiberet, alioquin proclamationem super eo Papæ faceret, si benivolentiam & obsequium non solito more exhiberet: & deinde alias literas similem materiam continentes, Archipræsule penitus nesciente, Imperatori præbuerunt. Postquam autem Imperator & Cardinalis literas sibi directas toto corde anxiati, & furore magno commoti legerunt, prædictus Boso qui à Cardinali, & ab Imperatore dudum fuerat missus, cum literis sigillo Papæ impresis advenit, ut Archiepiscopum sicut Apostolicum humiliter attenderet, & omnia in Concilio secundum ejus consilium disponeret, & remota omni simulatione, consilio & auxilio adjuvaret. Quibus perlectis coram Imperatore & Cardinali vehementissime sunt indignati, & mente conturbati, quoniam eorum consilia pluribus diebus & noctibus dilatata inutiliter frustrabantur, & immensam pecuniam à proditoribus promissam numquam consequerentur.

3 His peractis quosdam de suis familiaribus Imperator Archiepiscopo suo patrino direxit: quibus directis, latenter cum eo colloquium ex parte ejusdem habuerunt, & innumerabilia convitia sibi & Cardinali super eo esse relata à proditoribus dixerunt: quo audito Archiepiscopus surrexit, dicens, quod nullo mediatore nisi facie ad faciem cum Imperatore loqueretur. Cui venienti Imperator assurgens honeste suscepit, & remotis omnibus, quæcumque sibi de eo dicta fuerant, ordine nuntiavit, & quod sibi ter mille marcas argenti spopenderant, ut eum ab honore deponeret, & perpetuo exilio relegaret; sed ipsemet facere recusaverat, quia multa beneficia illi impenderat, & in fonte baptismatis eum regeneraverat, & coram Sanctissimi Apostoli corpore armaverat, & ad ultimum suo dominio totam Hispaniam per eum suppeditaverat: sed quia maxima bella & exercitus quotidie imminebant, quæ sine co-

pio-

pioso pecuniæ thesauro perficere non poterat, quia facultas placandi milites aberat, Archiepiscopo ex dilectione supplicabat, ut in annuo stipendio quolibet modo adjuvaret. Tunc Archiepiscopus ut hereditates ab avis suis B. Jacobo concessas privilegiis literarum confirmaret, ut non honorem, qui potius erat sarcina amitteret, sed ut in tranquillitate & pace Hispaniam protegeret, quadringentas marcas argenti promisit. Post hæc jam securus & cum Imperatore pacificatus, & unum cor & anima factus, ad hospitium suum est profectus. Anno 1136.

De indulgentia ab Archiepiscopo data.

4 IN postero vero die suis Canonicis comitatus & proditoribus post tergum sequentibus ad ultimum diem Concilii advenit. Hos autem proditores Archiepiscopum sequentes, Episcopi cum Clericis, Comites cum militibus cum viderunt, his vocibus exclamare cœperunt: Ecce lupi agnum sequentes, ecce Pharisæi Christum crucifigentes, & excommunicati Ecclesiæ hæretici proditores super patrem suum munera promittentes. His auditis obstupefacti linguæ eorum faucibus adhærebant, & exangues & ex omni parte irritantes ad Concilium ibant, quos exclamantes, & undique proditores irritantes, benignus Pater redarguebat, & ne eos oblatrarent humiliter exorabat, quoniam si peccaverant, emendari, & corrigi poterant. Hi vero Canonici proditores videntes se turpiter dedecoratos, & suis consiliis delusos, ad Imperatorem & Cardinalem, cum quibus nefandam proditionem tractaverant, finito Concilio velociter cucurrerunt, ut pro eis apud Archiepiscopum intercederent, & pacem cum eo firmarent. Tunc venerandus pater odium reservare nesciens, interventu Cardinalis & Imperatoris pepercit, & pacem cum eis firmavit data conditione, ut non amplius ei derogarent, nec jam talia & horribilia in eum facere excogitarent: quod si rursus tentarent,

præ-

Anno præteritorum non obliviscens dignam proditionis senten-
1136 tiam amisso honore subirent.

De reditione Compostellani.

5 POST hæc Cardinalis supplicando, & exorando seorsum alloquutus est Archiepiscopum, ut qui omnibus ad se venientibus necessitatem patientibus consueverat porrigere manum, sibi indigenti non denegaret auxilium, & de divitiarum largitate aliquid in eum extenderet, ut suffragio ejus honeste in Romanam Curiam rediret. Tunc ad Romanæ Ecclesiæ decorem, & ut semper magnificaret Compostellanam sedem, & quia numquam cessavit à largitatis bonitate, de proprio trecentis aureis Cardinalem adjuvit ex charitate; & sic adjutus, & filius ex dilectione & obsequio factus à partibus Hispaniæ recessit. His omnibus ita decursis & hostibus prostratis, & qui calcaneum erexerant contritis, cum decore & honore & inimicorum conculcatione, necnon pompa & magnifica gloria Archiepiscopus in Sedem suam feliciter remeavit.

De Consecratione.

6 CUM autem Synodus celebraretur, Canonici Saragocensis Ecclesiæ, qui fuerant orbati à suo Pastore supplicantes cum electo coram Cardinali Romanæ Ecclesiæ astiterunt, ut electum quem inter se canonice elegerant, pontificalem ordinem subire concederet, & Archiepiscopum Compostellanum adiret, & una cum ceteris Archiepiscopis & Pontificibus devote rogitaret, ut ad sacerdotalem ordinem electum promoveret. Tunc Archiepiscopus, Cardinalis & Imperatoris precibus commotus, supplicationi Archiepiscoporum & Pontificum acquievit, & electum in Concilio cum honore & reverentia in Burgensi Sede honestissime præsentibus Episcopis, necnon compluribus Clericis sive potentibus & Optimatibus, consecravit.

Con-

7 Contigit equidem ut antequam generale Concilium fieret, quidam Pisanus ad limina B. Jacobi veniens de peregrinatione rediret, & quæ propriis oculis in altare B. Jacobi viderat & auditu perceperat de altaris B. Jacobi persecutoribus, & sui Pastoris lapidatoribus, & de conspiratione quorumdam Civium facta adversus Archiepiscopum, sive Imperatore Archiepiscopi depositionem meditante, auri, argentique magnitudine, Papæ per ordinem notificavit. Papa vero convocatis Cardinalibus & Romanæ Curiæ majoribus non sine magna contritione cordis atque dolore palam cunctis eodem ordine declaravit. His ita dictis Cardinales & ceteri majores ultra quam potest dici doluerunt, & flentes & suspiria trahentes exclamaverunt cum Papa dicentes: Hactenus Romana Ecclesia innumeras adversitates & erumnas pertulit, & nunc ad ultimum brachium dextrum amisit. Post hæc Cardinalis de Hispania remeans hæc eadem quæ dicta fuerant, Papæ & omnibus Romanæ Curiæ seriatim narravit. Tunc adversus Imperatorem & eosdem proditores Papa terribiliter insurgere voluit: sed quia tunc temporis Romana Ecclesia persecutionibus coacta erat in adversitate, ne scandalum majus oriretur Ecclesiæ distulit facere, ut cum opportunum tempus immineret, terribilem ultionem excommunicationis exerceret: Veritas namque, ut dicit Scriptura, quandoque est occultanda, ut uberiora surgant semina: nam præpositus Damasci Paulum comprehendit, sed à fratribus per murum in sporta summissus evasit; & ut Evangelista testatur: Videns Jesus Judæorum turbas adversus se pro veritate commotas semetipsum abscondit, & à templo exivit. Sic & Papa in persecutione Romanæ Ecclesiæ recusavit juste sine fructu excommunicare, ut post in tranquillitate justius posset excommunicationem fructuosam facere.

Anno 1136

Hæ

Anno 1136

Hæ sunt literæ Dñi Papæ directæ ad Archiepiscopum. Cap. 50.

INnocentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Didaco Compostellano Archiepiscopo salutem & apostolicam benedictionem. Universa Romana Curia & Ecclesiæ fideles nostri pro latore præsentium Aria communi filio nostro & Clerico Sedem Apostolicam suppliciter exoraverunt. Nos igitur eorum precibus diligenter annuentes fraternitati tuę pro eodem Apostolica scripta dirigimus, rogantes mandando, ut eum benigne suscipiatis, eique pro B. Petri & nostra reverentia Ecclesiasticum Beneficium cum Prębenda in Compostellana Ecclesia in proximo concedas. Dat. in Bibione Castro VI. idus Ks. Martii. (*i. e.* post Kal.)

Hæ sunt literæ Cancellarii & Cardinalis ad Archiepiscopum missæ.

2 KArissimo patri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo, Cappellanis, (1) & Archidiaconibus, & aliis S. Jacobi Canonicis A. Dei gratia S. R. E. Diaconus Cardinalis & Cancellarius salutem & dilectionem. A tempore Dñi Papæ Calixti ex quo præstante Dño Romanæ Ecclesiæ militavi, quæ ad honorem Compostellanæ Ecclesiæ spectare cognovi, gratanter peregi. Sermo iste non est exprobrantis, sed charitatem mutuam renovantis: decet autem honestatem vestram, ut nostris postulationibus proportionabiliter respondere curetis. Per præsentes igitur apices unanimitatem vestram rogamus, quatenus Ariam latorem præsentium ad vos redeuntem, qui apud nos honeste conversatus esse cognoscitur, pro chari-

(1) *Nominati ante Archidiaconos* Capellani *Cardinales significant, qui proprie sunt Apostoli Capellani.* Vid. pag. 94.

ritate nostra benigne recipiatis, & certum beneficium unde honeste possit vivere, eidem pro nostro amore donetis, ut de uno impenso beneficio duos, scilicet me & ipsum, obnoxios habeatis. Anno 1136

Literę Cardinalis G. ad Archiepiscopum missę.

3 CHarissimo fratri & amico Didaco Compostellano Archiepiscopo, Capellanis, & Archidiaconibus, & ceteris Canonicis S. Jacobi Guido S. R. E. Diaconus Cardinalis salutem & dilectionem. Charitatem vestram nolumus ignorare, quoniam lator præsentium Aria pro eo quod in partibus Italiæ bene est conversatus, tam ab amicis nostris, quam à nobis valde diligitur & charus habetur, de quo nimirum plurimum gratulamur, tum pro ipsius amicitia, tum etiam quia in vestra est enutritus Ecclesia. Ipsum igitur dilectioni vestræ attentius commendamus rogantes, quatenus eum de cetero habeatis inter vos chariorem; & ut in vestris negotiis cum opportunitas exegerit nostrum & amicorum nostrorum consilium & auxilium propensius sentiatis, pro nostræ intercessionis precibus & præcipue Dñi. A. Cancellarii, qui pro eo rogat, eidem certum beneficium in Compostellana Ecclesia concedatis.

De solutione Concilii. Cap. 51.

POST solutionem generalis Concilii & reditum Dñi. D. summi & incomparabilis Archiepiscopi, circulus unius anni * nondum transierat, & Infans Portugalensis, qui conjurationem adversus Imperatorem cum Rege Garsia Aragonensi fecerat, postquam Imperatorem ab eodem Rege Garsia vexari audivit, ac ei magna negotia imminere cognovit, Regno Portugalensi contentum esse non pertulit, sed parato suo exercitu terram Imperatoris intravit, & bellica manu *Tudensem* Civitatem violenter obtinuit, & quæ- * Anno 1137

 dam

Anno 1137 dam Castra furtim per quemdam Comitem accepit. Tunc quidam Dux Imperatoris fidelissimus, & omnis proditionis ignarus videns terram Imperatoris deprædatam, & Castra proditione capta, & Infantem Regnum ejusdem Imperatoris devastantem, & majora adhuc facere conantem, ad Imperatorem celeriter iens quæcumque facta fuerant ordine nuntiavit. Quo audito Imperator continuum iter diebus & noctibus agens à *Cemorensi* Civitate in *Tudensem* cum parvo numero suorum militum tribus diebus introivit, & Comitibus & Regni sui Principibus Legatos destinavit, ut cum omni agmine equitum & peditum quam citius possent venire nullatenus differrent, quatenus in principio metendi, & temporis æstivi terram Portugalensem intrantes, totam penitus devastarent. Comites autem & Principes jussa Imperatoris parvipendentes visis ejusdem Nuntiis quam cito distulerunt ire, quin potius lætantur guerra imminente, quam pacis & tranquillitatis tempore. Prædicti autem Legati Compostella redeuntes Archiepiscopum ut cum omni æquitatu suo pergeret, solicite admonuerunt, & expensam ad opus Imperatoris exegerunt. Tunc Pater egregius, videlicet Archiepiscopus, duo millia solidorum ad expensam Imperatoris per eosdem Nuntios delegavit, & Principes & equites suos ad faciendum exercitum stipendiis placavit: in sequenti vero die quo se iturum disposuerat, quidam Legati Imperatoris ad Archiepiscopum venientes, dixerunt, Imperatorem pacem cum Infante firmasse, & magna dilectione & vinculo concordiæ ligatos esse omni tempore vitæ suæ, & in eodem die Imperatorem Compostellam venturum fore. Quo audito senex venerandus saluti amicorum & inimicorum providus ab expeditione requievit, & pulsantibus signis & sonantibus cimbalis totius Civitatis Abbatibus & Monachis, deinde Sacerdotibus & Canonicis, fulgentibus cunctis in aureis & purpureis, sericisque vestimen-

mentis; Imperatorem cum magna pompa & summo gaudio Anno 1137
& animi exultatione venerabiliter Compostellæ recepit, & illum splendidis & delicatissimis cibis, magnoque stipendio, videlicet quinque marcis argenti in singulis diebus per duodecim dies, exceptis Episcopis, Comitibus, & Principibus, copiosissime procuravit: quamtam namque benignitatem & totius cordis intimam dilectionem & amicitiam Imperator patrino suo cœpit exhibere, tenuitas mei ingenii non valet exprimere: magna siquidem inter eos erat amicitia, de qua summus Philosophus Cicero loquitur in suo libro: Amicitia omnes humanas res excellit, dissociata congregat, congregata conservat, & conservata in melius augmentat.

De promissione Imperatoris ad Archiepiscopum. Cap. 52.

HIS peractis quodam die Dñico. residente Archiepiscopo ex more in Capitulo & ceteris Canonicis & idoneis & honestis Ecclesiæ personis Imperator comitatus Regni sui Comitibus, nec non etiam Principibus, subito affuit, & clara voce spirituali patri suo, seni venerando, omniumque indigentium baculo, cunctis audientibus, promisit à nutu & consilio suo nullatenus declinare, & per totam Gallæciam facere quidquid reverendus Pater sibi ipsi consuleret. Deinde hoc quod non est silentio tegendum, sed in sequentibus testimonium promissionis suæ in perpetuo manendum, remoto omni scrupulo adjunxit: in suis equidem temporibus hæc nefanda consuetudo & detestabilis inoleverat, quæ Ecclesiam gloriosissimi Apostoli, & ubique terrarum reverendi, turpissime dedecoraverat, videlicet, ut quodlibet tempus immineret pecuniam Imperatori annuatim Archiepiscopus persolveret. Tunc Imperator animadvertens Compostellanam Ecclesiam, sceptrum & caput sui Imperii, tanto pondere nefariæ consuetudinis oppressisse, & quam decorare, exaltare reverentiusque inter ceteras

Anno 1137 Ecclesias Hispaniæ debuerat tractare, mirum in modum conculcavisse, & in diebus suis vilificavisse, pœnituit valde, & in præsentia Comitum, potentumve Principum Imperii sui, audientibus cunctis hujus Ecclesiæ Canonicis, divina gratia & B. Apostoli reverentia commotus, & dilectione Archiepiscopi compunctus, promisit deinceps consuetam pecuniam ab Ecclesia non extorquere, neque semen ejus aliquid ab ea exigere. Promissione autem facta capellum cujusdam Comitis accipiens manuque patrini sui deosculata, capite flexo, illud in confirmationis signum Archiepiscopo humiliter præbuit, & terram *Montanorum*, quam B. Jacobo abstulerat, se redditurum in proximo penitus concesit, & quod verbis promisit, executione operis devote peregit: & ut sibi divina clementia de tam nefanda consuetudine indulgeret, ducentos aureos spopondit se daturum per singulos annos, ut Claustrum B. Jacobi fieret. Hoc audito, Archiepiscopus Deum interius exultans magnificavit, & ineffabili gaudio gaudere cœpit, tum quia Deus per suum senem & animarum Pastorem Compostellanam Ecclesiam in eodem die maxime sublimaverat, tum quia Imperator de tanto scelere Deo instigante recesserat.

De expulsione malefactorum. Cap. 53.

HIS ita transactis Imperator reminiscens tanti sacrilegii execrabilis dictu & auditu horribilis contra Archiepiscopum commissi in Altare gloriosissimi & reverendissimi Apostoli, de carnificibus ultionem exercuit: quosdam enim acceptis domibus, necnon hereditatibus, cum semine eorum ire coegit in exilium; & quosdam turpiter captos, possessionibus & omnibus bonis expoliatos, reliquit; alios vero, copia auri argentique affluentes, ostiatim mendicare permisit; & divites & locupletes, pauperes & inopes fecit, & diversis penuriis afflixit: qui vero fugam inie-

inierant, omnibus Imperii sui Baronibus injunxit, ut qui Anno
prius ab eis invenirentur, nullo pretio redempti omni ge- 1138.
nere mortis acerrimo punirentur, vel capti ad eum perducerentur. Post hæc Imperator perpendens omnes cives à culpa sacrilegii non esse immunes, quoniam quidam carnifices facinus detestabile peregerant, ceteri autem iniquitati & consilio sacrilegorum consenserant & Archiepiscopum lapidari permittentes cum possent defendere non liberaverant, & sic utrique rei erant, quoniam quidam lapidaverant, alii autem non defenderant, Paulo attestante, quoniam qui faciunt & iniquitati consentiunt, morte digni sunt, voluit, ut burgenses qui in sacrilegio actu & consensu erant consortes, etiam pœna fierent participes. Cum autem omnes ad rationem poneret, & nequeuntes semetipsos aliqua ratione defendere infinitam pecuniam ab eis extorquere vellet, illico Archiepiscopus advenit, & Imperatorem supplicibus votis rogavit, ut eis indulgeret, & illius naturalis præcepti: *Quod tibi nos vis fieri, alteri ne feceris*, memor esset, & hominibus silvanis & montanis, & nulla ratione degentibus, & omni sensu privatis misericordiam & clementiam adhiberet. Quid dicam per singula quanta vir sanctus pater venerandus pollet misericordia! Illius semetipsum per omnia exhibebat discipulum, qui in Cruce pro carnificibus his verbis exorabat Deum: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Tunc prædictus Imperator intercessione & patrini sui sermone ad misericordiam flexus, civibus invitus pepercit: & quos mendicare disposuerat, ab omni pecunia intactos reliquit. His omnibus ita decursis, & hostibus Archiepiscopi contritis à planta pedis usque ad verticem capitis, Imperator insolubili vinculo dilectionis cum Archiepiscopo unitus, & unum cor & una anima cum eo perenniter factus, Compostella feliciter recessit.

Qui-

Anno 1138 2 Quibus transactis Imperator à Compostellana urbe recessit, & discedens coram Comitibus & Hispaniæ Principibus, & B. Jacobi Canonicis cunctis assistentibus, necnon ejusdem Ecclesiæ Cardinalibus, & ceteris de quibus longum est numerare de singulis, reverendissimo Patri Didaco Compostellano Ecclesiæ Archiepiscopo firmissime promisit atque concessit, sicut prædicta series dictaminis resonavit, videlicet quod in totius vitæ suæ spatio aliqua adulatione à patrini sui dilectione numquam removeretur, nec quoquam inimicorum piissimi patris suggerente prædictum pactum frangeret. Sed fere biennio nondum peracto, * postquam in partes Campanorum pervenit, omnia promissa, verbaque dulciflua, oblivioni & ventis tradidit: quoniam profanos carnifices, & turbam iniquorum AntiChristi membrorum, ad consilium & osculum recepit, quos Romanæ Ecclesiæ Legatus in Synodo damnaverat, & omnis cœtus Archiepiscoporum & Sanctorum Episcoporum, pariterque Abbatum, & etiam omnium orthodoxorum repudiaverat, & vinculo anathematis ferierat, & idem Imperator cum dedecore à Concilio ejecerat, & insuper prædictus Legatus secundum Canonum sententiam edixerat, ut quicumque non tantummodo osculum, sed etiam consortium & auxilium impertirent, vel quilibet Episcoporum vel Archipræsulum ad pœnitentiam admittere præsumerent, sententiam excommunicationis admittentes & consortium habentes subirent. Sed sicut ait Scriptura: Facta majorum sunt exempla subditorum. Et Apostolus: *Cum enim compatitur unum membrum, compatiuntur cetera membra*: Quis tantæ audaciæ existeret, ut cruentos proditores abjiceret, cum idem Imperator eos ad propriam Curiam advocaret, & consilium & auxilium ad libitum eorum præberet, & susurronibus & detractoribus gloriosissimi Archiepiscopi, senis venerandi, aures quotidie sine inter-

* *In Autumno* Anno 1138

termiſsione apponeret, qui eum lavacro ſanctæ regenerationis effuderat, & cujus patrinus ad ſacros fontes extiterat, & coram Altari glorioſiſsimi Apoſtoli Jacobi inſignibus armis decenter & viriliter armaverat, & diadema capiti imponens in Regem unxerat? quid amplius? Adeo gratuito corde & ultronea & ſpontanea voluntate inflammatus amore pecuniæ ardebat eorum ſuſurrationem audire, veluti religioſus homo, cujus in Cælis ſecundum ſpiritum eſt converſatio, aſſolet inſatiabiliter audire meliflua verba divinæ Scripturæ, quo nihil eſt ei charius ſub ſole: ait namque Scriptura: *Omne caput languidum & omne cor mœrens: à planta pedis uſque ad verticem capitis non eſt in eo ſanitas.* Hi autem prætaxati proditores tam de Laicis, quam de Clericis aggregaverunt ſibi quoſdam qui habebantur ubique Archiepiſcopi familiares, & una ad Imperatorem ſine mora pergentes, ut ab honore & dignitate eum privarent, & amicos & quoſcumque ei conſanguinitate conjunctos ſuppeditarent, infinita munera, ſcilicet duo marcarum millia promiſerunt.

Anno 1138

3 Quibus idem Imperator plerumque auditis, non minus æſtuans amore pecuniæ, quam Craſus Dictator Romanus, cujus erat conditio quoſcumque captos pro pecunia extorquere, & juſtitiam pro auro & argento venundare; quemdam Vicarium ſuum Compoſtellam Archiepiſcopo velociter delegavit, ut Altaris munera & arca B. Jacobi intacta conſervarentur, & eo abſente nullatenus aperiretur, de qua in ejuſdem Eccleſiæ opus inceſſanter conſumebatur; quod à nemine avorum ſuorum, nec ſcilicet Adefonſi Regis venerandæ memoriæ, felicis & Comitis Raymundi patris ſui tempore umquam factum fuiſſe memoratur: quod cum reverendiſsimo ſeni ſeorſum eſſet intimatum, exterius hilarem vultum ſimulavit, ſed interius (ut ab eo cognovimus) maxima caligo triſtitiæ animum ejus occupavit, tum

quia

Anno 1138 quia B. Jacobi opus magnificum deficeret, tum quia turba Romanorum & peregrinorum B. Jacobi limina petentium hac de causa minime convenire, & diversis eleemosynis & muneribus unde ipsemet cum Canonicis, pariter cum egenis & viduis & pupilis affluenter degebat, & victum & vestitum ad commune commodum habebat, visitare denegarent.

4 His discursis, universis Canonicis in Capitulo congregatis, de Imperatoris legatione facta ad conculcamentum & detrimentum suæ Ecclesiæ non absque modico gemitu & animi dolore seriatim eisdem notificavit, & ut sibi consulerent erga facultatem & possibilitatem suæ discretionis unicuique benignissime præcepit. Interim dum hæc negotia consiliorum transirent, parvo temporis spatio decurso quidam Imperatoris Legatus subito ad Archiepiscopum intravit, qui Imperatorem in proximo Compostellam advenire remoto omni scrupulo nuntiavit. Is discedens, alter appropinquans non dissimilia Archiepiscopo narravit: deinde tertius sine mora accelerans, omni ambage postposita eumdem Imperatorem Compostellam fore venturum, cumque Archiepiscopo super omnibus negotiis suis pariterque Ecclesiæ suæ se esse pertractaturum coram multis astantibus penitus cantavit. Pater autem religiosus & clementia & mansuetudine providus, tam suis quam exteris benevolus, & cunctorum ordinum Clericorum erga universos clypeus, & fortis baculus, Imperatorem ut Dñm. & suum Regem in omni obsequio paratus benignissime sustinere non differebat, & universa quæ sibi liberent honorifice cum summo gaudio & reverentia præparabat: prætaxatæ vero fraudis commentores, & erga patrem suum pro beneficiis ab ipsis fere cunabulis ab eodem sibi impensis quotidie ad aures Imperatoris Comitum, Principumve ubique derogantes, & de Archiepiscopo susurrantes, candi-

alida in nigra, & nigra in alba mutantes, fraudulento & subdolo ingenio intra se dolum sub lingua & in lingua machinantes perpenderunt, quoniam Archiepiscopo ab honore & dignitate sua remoto, veluti ipsi consilio disposuerant, & Imperatorem paulo ante consuluerant, si alter in loco ejus succederet, ipse non tantummodo detrimentum incurreret, verum unusquisque eorum honores & dignitatem cum divitiis ab ipso de Ecclesia collatis velociter amitteret, & semen eorum de die in diem de perditis bonis lugeret, & maledictionem diligentes & benedictionem fugientes super eos veniret, Psalmista de Juda & similibus teste, *Et dilexit maledictionem & veniet ei, & noluit benedictionem & elongabitur ab eo.*

Anno 1138

5 Super his negotiis & nefandis consiliis, edictu, necdum etiam actu, quod est deterius, fugiendis, ad Imperatorem iterum pergentes, callide & fraudulenter suaserunt, ut Archiepiscopum reconciliando pacificaret & concordiam, & indissolubilem amicitiam cum eo perpetim habendam firmaret, dicentes Archiepiscopum in omnibus & cum omnibus & præ omnibus carnem corruptibilem gestantibus eum sincere & absque simulatione, ut Dñm. & Regem & Imperatorem suum fortiter diligere, & quæcumque in conspectu suo placita forent fideliter peragere: & licet eum violenter ab honore vellet privare, nequaquam id fieri posset nulla exigente ratione: alioquin illum & totum Regnum & Imperium suum cum Episcopis sibi suffraganeis vinculo anathematis & justæ excommunicationis acerrime feriret, & peregrinos & diversas & exteras gentes in remissionem peccatorum B. Jacobum visitantes penitus removeret, & neminem defunctum terra susciperet. Imperator autem ad commodum honoris & dignitatis suæ eos sibi consulere protinus intellexit, & consilio eorum acquiescens, fidem & operam adhibuit. Tunc cupiditatis

Anno 1138 & avaritiæ facibus accensus & amore pecuniæ insatiabiliter inflammatus, eosdem & quemdam suum Vicarium familiarem Archiepiscopo suadendo destinavit, ut visceribus largitatis affluendo, sibi ad opus suorum militum & Regni sui Imperium acquirendum aliquid impertiret, & B. Jacobi Arcam jam diu intactam & à Vicario suo interdictam aperiret, & magistros & artifices in opere B. Jacobi jugiter insudantes, de muneribus & Ecclesiæ eleemosynis de solidata prout ratio exigebat, largissime placaret, & de redditibus Ecclesiæ & ejus honore, tam intra quam extra; suum velle ut prius juste disponebat, apud se potestatem ubique exerceret.

De consilio sibi dato. Cap. 54.

HAC autem legatione audita, Cardinales, & Ecclesiæ majores & inferiores in Capitulo advocavit, & quæcumque sibi missa fuerant, non sine dolore, & cordis contritione per ordinem intimavit; & ut sibi consulerent unicuique pro ingenii sui facultate, & eorum ratione dulcissime commendavit. Hoc autem ipsi audientes & consilium interius solicite investigantes, ei consuluerunt quatenus Imperatorem & ejus honorem & suam Metropolitanam Civitatem asperrime excommunicaret, & Ecclesia sua tot persecutiones nulla justitia cogente ulterius quotidie ab eodem Imperatore non toleraret: ipsi vero omnia sua relinquentes ubicumque ire vellet vel Romam vel in exilium, ut justitiam super hoc negotio acquireret, ei unanimiter adhærerent, & in morte eum non dimittentes, animas suas cum eo insimul ponerent. Ipse autem de duobus malis minus solerter & sapienter eligens, animadvertensque & in memoriam cum majoribus suæ Ecclesiæ diu assidue evolvens quoniam si Regnum, & Hispaniæ Imperatorem gladio excommunicationis percuteret, Ecclesia inde detrimen-

mentum incurreret, & omnis turba fidelium B. Jacobum causa peregrinationis visitare recusaret, & quicumque defunctus inhumatus humi sine commendatione jaceret, & etiam deteriora in Hispania insurgerent, quæ vix cuncta enumerari possent, & virida cum siccis, & sicca cum viridis perirent; prædictum sprevit consilium. Tunc sui & suorum providus, & discretione & sapientia floridus, meditansque quod vulgus solitus est dicere, quod ira Regis nuntia est mortis; sanius & consilium utilius elegit; videlicet ut Imperatoris fauces, aurum & argentum assidue sitientes, immensa pecunia sedaret, & post hæc Ecclesia quodam tempore quiesceret: non immemor enim facta Redemptoris condebat armariolo pectoris: nam cum Judæi lapides tollerent, & in Christum injicere vellent, semetipsum aspectui eorum subtraxit, & de Templo exivit, prævidens quod si ibi se mori permitteret, tanta messis fidelium, tam de Judæis, quam de gentibus, uti postea prædicatione ejus, non assurgeret. Anno 1138

De Pecunia. Cap. 55.

DUM autem hujuscemodi divortia cum suo capite pateretur Compostellana Ecclesia, eosdem Archiepiscopi adversarios, necnon alios suos familiares, Imperatori destinavit, & per eosdem magnitudinem pecuniæ de proprio & possessione suæ Ecclesiæ, videlicet quingentas marcas argenti ad indigentiam explendam, & totius Imperii sui pacem revocandam, quantotius dari promisit. Hoc siquidem tenore, ut de exaltatione & honore suæ Ecclesiæ pariterque dignitate suæ personæ, ubicumque solicite tractaret, & quoscumque tam sibi adversarios quam Ecclesiæ suæ mente perspicaci & animo fideli quolibet tempore perpenderet, hos pro posse & facultate sua subverteret, & sibimet & Ecclesiæ suæ gratia & auxilio sui comitante vi-

Anno 1138 riliter subpeditaret. Hanc præfatam promissionem per eosdem internuntios dum Imperator solerter audiret, recolensque beneficia fere à primordio suo ab Archiepiscopo & patrino suo sibi exhibita, & in opportuno tempore semper sibi collata, ultra quam dici potest hilaris effectus & animo & corpore quam maxime lætatus, indissolubile amoris vinculum ergà se ipsum & Ecclesiam & Civitatem suam perpetim firmandum promisit: & licet temporum intervallo & locorum spatio corpore ab illo separaretur, tamen mentis dilectione nec adulatoribus, neque discordiæ seminatoribus, numquam ab eo segregaretur; & de regimine Imperii sui, & de dispositione honoris sui consilio & provida discretione & sapientia fretus cum eo ulterius vigilanter meditaretur, & animus ejus amodo quiesceret, quoniam mens sua pro eo indesinenter vigilaret: quod autem præfatis legatis sermone & verbis promisit, ut certius fieret, quodam internuntio suo has subsequentes literas destinavit.

Has literas Imperator misit Archiepiscopo. Cap. 56.

D. Venerabili Compostellanæ Sedis Dei gratia Archiepiscopo Adefonsus eadem gratia Hispaniarum Imperator salutem & perpetuam dilectionis copulam. Quanto amore vos noster complectitur animus, nec penna scribere, nec voce dicere possumus: quoties enim vestræ prosperitatis vestræque incolumitatis Nuntium audimus, nihil est quod nostris auribus possit accidere lætius: & quia tantæ dilectionis vinculo copulamur, vobis fideliter promittimus, quoniam vos & possessiones vestras semper manutenebimus, & ab hostium incursione pro posse nostro defendemus, & malefactores vestros ad dignam satisfactionem ultionis tormento venire cogemus: non enim pro vestrarum devastatione possessionum, vestroque contrario, minus do-

dolemus, quam siquis nostram propriam hereditatem, Anno
nostramque serenitatem devastaret & disturbaret inimicus. 1138
Sit igitur animus vester quietus, & totius expers anxietatis, quoniam mens nostra solicite vigilabit pro vobis. Ad colloquium quod in *Palentia* in festo S. Lucæ Evangelistæ futurum decrevimus, propter frigus hyemis imminens, & longi itineris gravem laborem, non veniatis, sed in Villa vestra, quoniam ad vos in proximo venturi sumus, expectetis. Valete.

Imperator misit has literas Canonicis, & Civibus.

2 ADefonsus gratia Dei totius Hispaniæ Imperator omni B. Jacobi Canonicorum Conventui, & omnibus ejusdem Villæ burgensibus, & salutis & amoris, & fidei augmentum. Has literas dilectionibus vestris ut venerabilem Archiepiscopum Domnum Didacum me toto affectu mentis, toto corde diligere non ignoretis, mittere curavi. Hujus rei gratia per Imperialia jussa vobis præcipio, ut erga eum tales vos habeatis, ne fidem & dilectionem quæ à vobis illi debetur, violetis; & ut ei semper in omnibus & per omnia obedientes, ut convenit, maneatis: quisquis vero contra ejus justam voluntatem temerarie insurrexerit, tantæ ultionis pœnas quantum si mihi fecerit, recipiet. Cavete igitur, ne aliquid quod ultione dignum sit, contra eum facere præsumatis. Valete.

De Concilio. Cap. ult.

QUibus transactis negotiis, *Lascurrensis* Episcopus Romanæ Ecclesiæ Legatus, & à latere Dñi. Papæ Innocentii in Hispaniam missus, insperato Compostellam intravit, & Archiepiscopos, necnon Hispaniæ Episcopos, & Abbates Religiosos, & præcipue Doñm. Didacum Compostellanum Archiepiscopum, caput Hispaniæ, & suorum Episcoporum sibi suffragantium Principem, si

Anno 1138 si aliqua præpeditione corporis sui præpeditus non esset, & ire sine detrimento posset, in Quadragesimæ Dominica qua *Letare Jerusalem* (1) universa cantat Ecclesia, in Urbem *Romanam* omni occasione postposita ad Concilium

Anno 1139 strenuissime invitavit, hac videlicet conditione, ut quoniam Romana Ecclesia quæ diu fuerat turbata ab ingratoque populo conculcata, divina clementia opitulante jam persistebat in pace & dilecta tranquillitate, venerandus Papa Sanctæ Ecclesiæ Pastores curam animarum à Deo tenentes solicite advocabat, ut de statu Sanctæ Dei Ecclesiæ & suæ utilitatis, & totius Christianitatis relevatione, & Moabitarum oppressione; cum eis Deo propitiante, & opitulante, unanimiter tractaret, & tenebras ignorantiæ opere & sermone illuminando, viam veritatis & Sanctæ Religionis demonstraret.

Modico vacante spatio absque titulo sequitur
CHRONICON IRIENSE.

CUM Vandali, Silinqui, & Ugni spreta Gothorum & Suevorum societate in Africam transfretarent, tunc Gothi & Suevi ferocitate pleni super indigenas, Hispanos scilicet & Gallægos irruunt, & nimis devastant, & funditus deprædantur per quinquenium, ita quod mulieres necatis filiis vescerentur: & tanta fuit calamitas, quod nullus poterat sustinere; sed placuit Deo, & tandem in concordiam pervenerunt, quod indigenis tertiam partem relinquerent, & duas partes Gothi atque Suevi possiderent. Tunc voluntate Dei & prædicatione Martini Græci Du-

(1) *Diem hinc certum disces Concilii Lateranensis II. anno* 1139. *celebrati. Cum enim morte Anacleti anno* 1138. *Ecclesiæ illuxerit desiderata tranquillitas, Concilium eo anno indictum pro sequenti, in quo Dominica* Lætare, *i. e. quarta Quadragesimæ in die* 2. *incidit Aprilis. Pascha* 23. *ejusdem mensis.*

Dumiensis Episcopi Mirus Suevorum Rex Catholicus factus est: & cum in possessionem suam Hyliam Castrum perveniret, quod nuper Hylia Troyani Regis filia cum Teucro Rege profuga possederat, quando ad has pervenerunt partes, placuit Deo, & illi, ut possessionem illam in Episcopatus honorem traderet: & accepto consilio ordinatus est ibi Episcopus primus *Andreas*, qui prius in Concilio Lucensi, postea in Bracarensi cum ceteris Episcopis digne & honorifice consedit: quia duo Reges dominabantur Gallæciæ, Mirus Lucum, & Ariemirus Rex Bracaram obtinebat: qui Ariemirus post III. annum defunctus est, & Mirus Bracaram obtinuit, & fecit Concilium Bracarense II. ubi Andreas fuit in Era DCX. & Mirus Rex Sedi suæ Hiriensi contulit Diœceses, scilicet Morratium, Salinensem, Moranam, Celenos, Montes, Metam, Mertiam, Taberiolos, Velegiam, Lourum, & Pistomarcos, Amaeam, Coronatum, Dormianam, Gentines, Celtigos, Barchalam, Nemarcos, Vimiantium, Salagiam, Bregantinos, Farum, Scutarios, Dubriam, Montanos, Nemitos, Prutios, Bisancos, Trasancos, Lavacengos, & Arros, & alias qui in Canonibus resonant.

2 Sed cum Leovegildus Arrianus contra Regem Francorum causam non bonam haberet, rogavit Mirum, ut cum eo contra Regem Franciæ ad Nemausum Civitatem properaret; qui congregato exercitu abiit, & profecit, ita ut convenirent se cum Rege Franciæ, & cum redirent in via obiit memorabilis & inclitus Rex Mirus. (1) Tunc Leovegildus occupavit Gallæciam, & interea vexatur febribus: & cum audiret Leander Archiepiscopus qui à Constantinopolitano Concilio venerat facta amicitia cum Gregorio Ro- ma-

(1) *Bellum non cum Rege Franciæ, sed cum Divo Hermenegildo initum: & in eo obiit Mirus.*

manæ Urbis Diacono, abiit ad Leovegildum & prædicavit ei, ut relicta stultitia crederet in Sanctam Trinitatem, & ipse obduratus non credidit ei, sed tradidit ei filium suum Recaredum, quem Baptismatis unda perfunderet, ita ut quod ipse Leander diceret & ordinaret, filius ejus libenter conservaret: & post obitum ejus filius ejus elevatur in Regno, & in Concilio Toletano fuit II. Episcopus Yliensis nomine *Dominicus*: & quia antea in Hispania hæresis Arriana pullulabat, & in Gallæcia Priscilliana hæreses multum regnabat, ea de causa Leander Hispalensis Archiepiscopus ad Constantinopolitanam urbem profectus est, & cum auctoritate totius Concilii rediit, & hæresis illas destruxit, & omnes earum sequaces, & convertit totam Hispaniam ad fidem Catholicam, sub quo factum est apud Toletanam urbem Concilium LXVII. Episcoporum regnante gloriosissimo & sanctissimo Rege Recaredo, ubi interfuit II. Episcopus Dñicus Hiriensis Ecclesiæ.

3 Demum Sisnandus Rex in Regno succesit, in cujus Concilio *Samuel* III. Episcopus Iriensis interfuit sub Isidoro Hispalensi Archiepiscopo. Defuncto Sisnando Cintila Rex gloriosus in Regno constituitur, in cujus Concilio *Gutumarus* IIII. Iriensis Episcopus fuit. Mortuo vero Cintila Recesvindus Rex in Regno elevatur; sub quo Sindigis Diaconus in voce *Vincibilis* Episcopi Ecclesiæ Iriensis V. fuit. Sub Eruigio Rege in Concilio Toletano *Felix* Irien. Ecclesiæ VI. Episcopus fuit: & sub Egica nobilissimo Principe in Era DCCXXVI. in Concilio Toletano *Ildulfus*, cognomento Felix, Irien. Episcopus VII. fuit. Egica defuncto Vitiza ejus filius non bonus solium patris ascendit in Era DCCXXXVIIII. sub quo *Selvas* VIII. Iriensis Episcopus fuit. Vitiza defuncto Rudericus pejor anteriore à Gothis in Regno eligitur, sub quo *Leovesindus* VIIII. Irien. Episcopus fuit. Tunc ingressus est Rex Sarracenorum nomine Ta-

Tarich Hifpaniam. In Era DCCXLVII. & interfectus eft Rudericus ultimus Rex Gothorum die V. feria in Era DCCXLVIII. cujus corpus fepultum eft in Ecclefia in Vifenfe Civitate, ubi fcriptum eft ejus Epitaphion: *Hic requiefcit Rudericus ultimus Rex Gothorum.*

4 Tunc Palagius Fafilaz Afturias invafit fub *Emila*, qui Irienfis X. Epifcopus fuit. Poftea Regibus nominatis Afturias obtinentibus, fcilicet ejus filio Fafila, & Adefonfo Petri Ducis filio, & Froila filio ejus, & Aurelio, & Silone, & Mauregado, & Veremundo, cunctis defunctis Adefonfus Caftus in Regno eligitur in Era DCCCXXVIIII. Poft Emilam *Romanus* XI. fuit Epifcopus. Poft Romanum *Auguftinus* XII. Epifcopus fuit. Poft Auguftinum *Honoratus* XIII. Epifcopus fuit, tempore Regis Adefonfi Cafti. Poft Honoratum *Indiulfus* XIIII. Epifcopus fuit. Poft Indiulfum, *Theodomirus* XV. Epifcopus tempore Regis Adefonfi Cafti. Sed cum Deus voluit revelari & notificari fepulchrum Beatifsimi Jacobi Apoftoli Theodomiro nobili viro & fanctifsimo, notum fuit Regi Adefonfo clarifsimo viro & fanctifsimo, & tota fponte cum fumma reverentia venit caufa orationis ad B. Jacobum Apoftolum, & ibi cum lacrymis & afsiduis orationibus multa obtulit dona, & tunc cautum ei fecit per Siaoniam, & per Leftetum, & per Villam Aftructi fecus Ecclefiam S. Michaelis, & inde in Tamare: & honorem & dignitatem Irienfis Ecclefiæ B. Jecobo & Theodomiro & fucceſſoribus fuis perpetualiter contulit; & poftea convenerunt fapientes viri & dixerunt ad invicem quo nomine vocaretur locus ifte: quidam dixerunt *locum Sanctum*, quidam *Liberum donum*, quidam, *Compofitum telus*, à quo dicitur *Compoftella*, & qui voluerit dicere Yriam dicat propter Yrin, & qui voluerit dicere Ylliam dicat propter filiam Trojani Principis; & qui voluerit dicere *bifriam* dicat propter duo flumina, *Sare*,

Anno 1137 & *Uliam*; & Theodomirus XV. factus est primus Pontifex in Sede B. Jacobi Apostoli, diebus Caroli Regis Franciæ & Adefonsi Hispaniæ Casti Regis. Deinde Adefonsus Castus in Austurias reversus, ut videret se cum Carolo Magno Rege Franciæ, mortuus est.

5 Cui in Regno successit Ranemirus filius Veremudi Principis nepos suus, filius fratris suæ Froilæ, cujus tempore defunctus est Theodomirus religiosus vir, & succesit ei *Ataulfus* sanctus vir, & ordinatus est secundus Episcopus in loco sancto. Defuncto Ranemiro filius ejus Ordonius elevatus est in Regno: in cujus diebus Ataulfo mortuo, alter *Ataulfus*, bonus vir, consecratus est III. Episcopus: qui accusatus à IIII. servis familiæ Ecclesiæ, Dño. protegente expiavit se tauro feroce relinquente cornua in manibus suis in platea coram Rege & omni populo, & valedicens Regi, secesit in Asturias, & defunctus est. Eo tempore C. naves Normanorum in Gallæciam venerunt, & post triennium ad propria sunt reversæ.

6 Ordonio defuncto filius ejus Adefonsus, vir nobilis & clarissimus, elevatur in Regno: qui cum uxore sua Exemena Regina nobili, & cum filiis suis Garsia, Ordonio, Ranemiro, Froila, & Gundisalvo Diacono, in locum sanctum venerunt, & Ecclesiam mirabilem construi præceperunt: qui detulerunt secum suum Capellanum nomine *Sisnandum* de Levana, & ordinatus est IIII. Episcopus in loco sancto, & jam constructam Ecclesiam & bene ordinatam in Era DCCCCXXVII. * II. Non. Maii. consecraverunt Pontifices, Sisnandus ejusdem loci Episcopus, Nausius Colimbriensis, Eleca Cesaraugustanus, Argimirus Lamecensis, Recaredus Lucensis, Gomadus Egidan. Theodomirus Visensis, Jacobus Cauriensis: & tam Ecclesiæ quam Pontificibus innumera obtulerunt Rex & Regina munera & dona, & testati sunt Ecclesiæ & Venerabili Episcopo Sisnan-

* 37

nando, & Clericis ejusdem Sedis. Deinde supradictus Sisnandus Pontifex vir religiosus ac castus ordinavit omnia bona quæcumque potuit scire & intelligere in Ecclesia sua tam de Clero quam de familia, & de omni bonitate, & etiam fecit Monasterium *Antealtarium* sub Abbate Ataulfo, & Monasterium de Pinario sub Abbate Guto, ubi nunc est Ecclesia S. Martini, & Lovium ad susceptionem pauperum, ubi nunc Ecclesia S. Felicis est constituta; & sedes ad suscipiendos pauperes de familia tam viros quam feminas inter turres: & de redditibus Ecclesiæ pro posse sustentabat eos. Rex vero cum conjuge & filiis in Asturias rediit, & tandem ibi mortuus quiescit. Cujus filius Garsia in Regno eligitur sub Era DCCCCXLVIII, defuncto Garsia Ordonius frater ejus in regno elevatur in Era DCCCCLI.

7 Tunc Joannes Romanensis Præsul, qui post Beatum Petrum CXXXI, Romanam rexit Ecclesiam, cognita Sisnandi Antistitis sanctitatis fama literas ei per proprium portitorem direxit, ut pro eo B. Jacobum precibus peteret, quatenus ejus protector in isto & in futuro sæculo esset. Ad quem jam dictus Sisnandus Præsul proprium Sacerdotem nomine Zanellum cum gratiarum actione direxit, etiam & per eumdem Ordonius Princeps eidem Dño Papæ munera & dona transmisit; qui Zanellus per spatium unius anni in Romana Curia honorifice moram egit, qui collecta multorum librorum multitudine cum gaudio ad propria rediit. Postea vero venerabilis vir sanctissimus Sisnandus Episcopus senio affectus moritur. Sepultus in pace audita canentium Angelorum multitudine, & dicentium: *Veni electe Dei, & intra in gaudium Domini tui.*

8 Post cujus obitum *Gudesindus* nobilitate probus, dimissa militia cum sæcularibus, totius connubii nescius, V. in Sede B. Jacobi consecratur Episcopus in Era DCCCCL.

VIII. Ordonius vero Rex Catholicus & orthodoxus post assiduas victorias quas de Sarracenis egit, & post diversas populationes Villarum & Urbium ab eo factas, II. Episcopatus primitus elevatos, scil. Mindunienfem, & Legionensem, & multas Ecclesiàs restauratas, & ditatas, omni probitate conspicuus *Neumantiæ* ægrotus, Legione moritur. Quo defuncto frater ejus Froila succefsit in Regno in Era DCCCCL.XII. qui Froila Rex Montanos B. Jacobo dedit. Mortuo *Gundesindo* Episcopo in Sede B. Jacobi Apostoli *Ermigildus* consecratur VI. Episcopus, qui ut fertur lumbos non habuit præcinctos, et si lucernam ardentem præ manibus habuerit Deus novit: cujus œconomus à quadam vidua VIII. filios habentem, vaccam tulit, & coquinæ cæcidendam dedit: quæ vidua cum lacrymis ad pedes Pontificis se projecit, sed nullam misericordiam consequuta est: de cujus carne primo morsu accepto strangulatus miserabiliter obiit.

9 Froila defuncto Adefonsus supradicti Ordonii filius Regni gubernacula suscepit, quæ tenuit annis VI. mensibus VI. & assumpto Monachali habitu apicem regiminis sponte sua reliquit fratri suo Ranemiro, sicut ordinatum fuerat sub Era DCCCCLXVIII. Cujus tempore Abdirahaman Cordobensis Rex cum omni exercitu suo fugatus & victus est. Qui rex ante accesserat ad B. Jacobum causa orationis, & obtulit ibidem Vota usque in Pisorga, ut singulis annis redderent censum Apostolicæ Ecclesiæ, & Deus magnam dedit ei victoriam. Post Ermigildum *Sisnandus* jam Diaconatus ordine functus, Menendi Comitis filius, in ordine in loco sancto VII. consecratur Episcopus. Hic nobilibus ortus natalibus cum parentum celsitudine divitiarumque opulentia eminentius extolleretur, sui ordinis immemor, & canonicæ censuræ expers cum Rege Sancio accepto consilio propter hostilitatis diram sævamque in-

incursionem Normanorum, ac Frandensium prædarum dispendio Gallæciam sæpe afficientium, ne forte beatissimi Jacobi Apostoli venerabile corpus ab illorum hostium occupatione subito caperetur, largita architectis munificentia, ac plebibus labori implicitis, circumquaque eum locum sanctum mœnium, turriumque munitione ac profundis vallorum fossis aqua circumfusa, ut locus sanctus tutus esset, summopere cingi præcepit. Sed cum nimium sæcularis & potens erat, familiæ Ecclesiæ suæ oppressione imposita, ut sua Palatia & Monasteria alia, Ciniensem ac Superatum, Canetamque strenue conderent, ast opes Ecclesiasticas male distrahendo parentibus incunctanter & immoderate largiretur & cum cuncta Regi Sancio nota fierent, sæpe ab eo, & à Dominis loci Sancti monitus fuit ut resipisceret, & se emendaret; sed quia superbus & alti sanguinis erat, emendari contempsit. His regiæ clementiæ revelatis, illum cepit Sancius Rex, tenerique præcepit: cujus loco sanctissimus vir, & illustri cognatione progenitus, *Rodesindus* in Sede Apostolica VIII. levatur Episcopus.

10 Sanctius vero Rex multas Ecclesias & Villas & Castella populatus est. Prælia multa gessit, & victor extitit; sed cum Portugalensis regionis Comitibus sub juramenti vinculo firmæ pacis fœdus constituit, quidam Gundisalvus Consul inter cetera diversarum epularum fercula, pestiferi veneni poculo infecta, paravit insumendam escam, & fraudulenter direxit: qua sumpta venenum se sumpsisse persensit; sed cum Legionem tenderet in via moritur, & in Monasterio de *Castrello* uxor sua Dña. Regina Gudo in ripa Minei eum honorifice sepelivit, ibique cum aliis Deo vota efficitur. Sed cum die Sabbati assidue deprecaretur Deum ante Altare stans, ecce Sanctius Rex vir suus præsentatur ei duabus catenis vinctus, & à duobus diabolis tentus, qui dicit ei: Benefacis, & persevera. Sic fecit ipsa

per

per XL. dies, & in jejunio & in fletu, & in eleemoſynis largiendis; & poſt XL dierum ſpatium cum ipſa altero Sabbato recitaret, & ſtans ante altare, iterum vir ſuus deſcendit ante eam veſtibus albis indutus, & pelle quam cuidam Sacerdoti ipſa pro ejus anima dederat, cœpit ſe gloriari, quia jam liberatus erat à poteſtate diabolica, & dixit multa de paradiſo & inferno: ſed cum ipſa voluit eum amplexari, & non valuit, partem pellis tulit, qua delata ad Monaſterium S. Stephani de Ripa de Sili tantum invenerunt minus de pelle Sacerdotis, quæ ab ipſa Regina ei fuerat data, quantum ipſa detulit ad Monaſterium, vidente Abbate & cunctis Monaſterii fratribus: & hoc fuit magnum miraculum.

11 Ad obitum Regis Siſnandus ſolvitur, & in veſpere natalis Dñi ad B. Jacobum venit, indutus armis & thorace, & neſcimus utrùm ante altare orationem fecerit, an non: Sed tracto enſe violenter intravit dormitorium, ubi Rudeſindus Epiſcopus cum aliis Dñis & ſenioribus dormiens jacebat: ſed cum ſpiculo enſis coopertorium in parte levaret, Rudeſindus Epiſcopus vir ſanctus expergefactus & timidus, maledixit ei dicens: Qui gladio operabitur, gladio peribit: & elevatus abiit ad Monaſterium ſuum Cellæ novæ, & ibi quievit uſque ad obitum ſuum. Tunc Siſnandus tumidus & elevatus ad propriam rediit ſedem, & cum ibi moraretur, die mediante XL. Dñca, ecce ante eum venerunt nuntii dicentes, quod Normani, & Frandenſes, & gens multa inimicorum veniens de Juncariis volentes ire ad Iriam, quoſcumque homines & mulieres in itinere inveniebant, ducebant captos, & terram vaſtabant & prædabant. Quo audito Epiſcopus Siſnandus, ut inſanus armis indutus, cucurrit poſt eos uſque in Fornelos, & intrans per medias acies cecidit.

12 Poſt obitum Santii filius ejus Ranemirus quinquennis

nis puer in throno ſublimatur regio in Era M. V. Hic cum Paganis pacem habuit, corpus beatiſsimi Pelagii Martyris poſtulans : quod receptum in maximo honore thecis argenteis tectum recondere præcepit. Mortuo Siſnando *Pelagius* Lucenſis Epiſcopus Ruderici Comitis filius in locum ſanctum VIIII. à dominis & ſenioribus rogatus adducitur, qui ſæcularis & non plene ſcientiæ conſcius majores ab honoribus dejiciens, juvenes & paſtores honoribus cœpit ſublimare, ſpreta ſenum ſapientium ſocietate, & honores & dignitates Eccleſiæ cœpit deſtruere, & ad nihilum reducere. Sed cum Comites & poteſtates Gallæciæ patrem non bene rectum, nec filium flore juventutis adultum erga ſe amicos non ſenſerunt, tunc accepto conſilio Veremudum juvenem Ordonii Regis filium quondam apud inclytam B. Jacobi urbem educatum, in regiminis excellentiam ſublimare conantur, in Era MXX. Hic Eccleſiam S. Benedicti in terra noſtra propria Eccleſiæ noſtræ cum familia Sedis fecit, & alia multa non incongrua geſit: qui Veremudus Rex accepto majorum conſilio prædictum Pelagium Ruderici Comitis filium à Sede projecit, & in loco ipſius *Petrum*, cujuſdam Martini filium, Monaſterii *Moſontii* ſapientem Monachum Antealtaris archiſterii Abbatem venerabilem, & honoratum, à cunctis ſenioribus loci ſancti digne electum X. Epiſcopum in Sede Apoſtolica conſecrari præcepit; qui honores & dignitates, & familias Eccleſiæ, & redditus, & vota & omnem honorem, & bonum ſtatum rectum reduxit. Sed cum Ranemirus Rex hæc omnia audiſſet congregato omni exercitu diſpoſuit ſe venire ad Gallæciam. Quo audito à Veremudo Rege & ipſe adunavit totam Gallæciam, & ſimul de utraque parte convenerunt ad Portellam de Arenas juxta Montem roſum, & dimicaverunt ibi, & poſtquam dimicaverunt, & fuerunt ſeparati, Ramirus rediit in Legionem & poſt XV. ſui regiminis annos vi-

vitam finivit. Veremudus vero profectus est antea ad Almezor Regem magnum Ismaelitarum, & cum Rex audisset obitum Ramiri, vocavit Veremudum, & petivit ei, ut si suo adjutorio posset recuperare Regnum suum, quod daret ei aliquod servitium & concessa innumera paganorum multitudine restituit eum in regno suo.

Ante Prôlogum Historiæ Compostellanæ, duo sunt in Codice membranaceo folia: secundo vacante, in primo sequens scriptum

CHRONICON.

IN Era CCCC. cœperunt Gothi regnare usque in Eram DCCXLVII. qui per CCC. & L. II. annos & menses quatuor, & dies quinque Hispaniam obtinuerunr, donec ingressus fuit transmarinus dux Sarracenorum nomine Taric, qui Roderico ultimo Rege Gothorum die V. Feria, hora VI. Era DCC. XL VIII. interfecto, fere totam Hispaniam armis cepit, & tunc Sarraceni in Asturiis annos V. regnaverunt. Postea *Pelagius* expulsis inde Sarracenis annos decem & novem regnavit. *Fafila* vero post eum annos duos, menses sex regnavit. *Adefonsus* annos X. & novem, mensem unum, & diem unum regnavit. *Froila* annos XI. menses quinque, & dies XX. regnavit. *Aurelius* annos sex & menses sex regnavit. *Silo* annos novem & unum mensem, & unum diem regnavit. *Mauregatus* annos quinque & menses sex regnavit. *Veremundus* annos tres & menses sex regnavit. *Adefonsus* annos LII. & menses quinque, & dies XIIII. regnavit. *Ranemirus* annos quinque & menses VIII. regnavit. *Ordonius* annos decem & septem regnavit. *Adefonsus* annos XL. regnavit. *Garsea* filius ejus annos tres & mensem unum regnavit. *Ordonius* frater ejus annos novem & men-

menses VI. regnavit. *Froila* annos VI. & menses sex regnavit. *Adefonsus* annos decem & novem, & mensem unum regnavit. *Ordonius* annos quinque & menses septem regnavit. *Sanctius* annos XII. regnavit. *Ranemirus* filius ejus annos XV. regnavit. *Veremudus* Ordonii filius annos decem & septem regnavit. *Adefonsus* filius ejus annos XX. & novem regnavit. *Veremudus* filius ejus annos novem regnavit.

2 *Fredenandus* annos XXVII. regnavit, qui in vita sua cum uxore sua nomine Sancia Regis Adefonsi filia, ad quam Regnum pertinebat, ipsum Regnum inter tres filios ejus, Sancium, scil. Adefonsum, Garseam divisit. Et Sancio primogenito totam Castellam cum Asturiis S. Julianæ, & cum Cæsaraugusta Civitate, & cum omnibus suis appenditiis, quæ tunc Sarraceni obtinebant, unde tum temporis ipsi Mauri tributum annuatim illi Fernando reddebant, in proprium rediit. Adefonso vero Legionem cum Asturiis, & Regno Toletano, quod tunc similiter Sarraceni obtinebant, sed tributum illi annuatim inde reddebant, tribuit. Garsea autem natu minori Gallæciam cum Portugalia & Ispalensem Regionem cum Civitate Badalioth, in propriam hereditatem concessit, licet tunc temporis à Sarracenis potestative tenerentur, qui supradicto Regi, scil. Federnando, sicut Cæsaraugustani & Toletani, tributum annuatim persolvebant. Omnia vero totius Regni Monasteria suis duabus filiabus, Urrachæ, scil. & Geloiræ, hereditario jure tenenda & possidenda concessit. Regno ita diviso & unoquoque fratrum suam partem jam tenente, Sancius primogenitus frater cum duobus fratribus singulis vicibus pugnavit, & bello captos, alterum scilicet Adefonsum, Toletum; alterum vero, scilicet Garseam, Ispalim cum omnibus suis militibus in exilium abire permisit. Regno ita acquisito, & suo juri subjugato Urracha sua germa-

na magni consilii femina, cum quodam Comite nomine Petro Ansuriz cum aliis suis proceribus in Zamurensi Civitate ei rebellavit. Hoc audito Sancius Rex totius Regni sui posse congregato, Scemuram inauspicato obsedit. Dum ille in Castris suis moraretur, quidam miles Scemurensium Civium consilio & machinatione ab urbe exivit, & eum in Era M. C. X. die sabbati, proh dolor! proditorie interfecit. Regnavit autem menses VIII. & XXV. dies.

3 Eo mortuo Adefonsus ejus frater, qui ab illo in exilium Toletum expulsus erat, inde rediit, & fere totum Regnum patris sui sua strenuitate acquisivit. Quo audito frater ejus Garsea qui in exilium Ispalim abierat, ad fratrem suum Adefonsum, qui ut dictum est, Regnum acquisierat, cum magna festinatione infortunate remeavit. Ipse enim Adefonsus suæ sororis Urrachæ consilio eum captum Feria IIII. idus Februarij Era ICXI. in carcere retrusit, & usque ad mortem eum ibi tenuit. Est autem mortuus ille Garsea die VI. feria XI. kl. Aprilis Era ICXXVIII. ad cujus sepulturam fere omnes Hispaniæ Episcopi & Abbates Legionem convenerunt, & eum honorifice regio more sepelierunt.

Cardinalis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Rainerius qui postea in Papatum promotus fuit, Concilium ibidem celebraverat: cui Rex Adefonsus cum Comitibus & Principibus Hispaniæ, & ut supra dictum est, cum Episcopis & Abbatibus interfuerat. Fuit autem Adefonsus Rex vir illustris & magnæ potentiæ & quasi magni consilii Angelus, & Catholicus, qui per sapientiam & strenuitatem suam totum Hispaniarum Regnum suo juri subjugavit, & terram Sarracenorum citra marinam tandiu inquietavit, donec partem ejus, scilicet *Toletum*, cum aliis multis Civitatibus & Castris suo regno adjunxit. Aliam vero partem tributariam sibi reddidit. Regna-

gnavit autem annos XLII. & in festivitate Beatorum Apostolorum Petri & Pauli in Era MCXLVII. debita naturæ in Toletana Civitate persolvit, in cujus obitu omnes Hispaniarum Comites, Principes, & Potestates, quos ipse in expeditione super Sarracenos convocaverat, milites quoque & pedites totius Regni ejus pariter interfuerunt. Illo autem mortuo filia ejus Urraca legitima ab eo genita totum regnum Hispaniæ obtinuit, quia ipse masculam prolem quæ sibi in Regnum succederet non habebat. Regnavit autem tyrannice & muliebriter X. & septem annos, & apud Castrum *Saldaña* VI. idus Martii in Era MCLXIIII. in partu adulterini filii vitam infelicem finivit. Filius autem ejus A. nomine à Reimundo Burgundiæ Comite Palatino, quem Rex A. à Burgundia in Hispaniam venire fecerat, & cui totum suum Regnum jurejurando pollicitus fuerat, legitime generatus eam post ipsa invita regnavit. Erat autem parvæ ætatis cum regnum adeptus est, quia XX. & unum annum solummodo habebat.

Post modicum spatium vacans, statim sequens Archiepiscoporum catalogus:

Primus Archiepiscopus Didacus.
Secundus Berengarius.
Tertius Petrus Eliæ.
Quartus Bernardus.
Quintus Pelagius Camundus.
Sextus Martinus.
Septimus Petrus Gudestey.
Et inter hos duos fuit Fernandus dictus Cortes, electus & numquam confirmatus.
Octavus Petrus Suerii.
Nonus Petrus Muniz, qui est quartus Petrus.
Decimus Bernardus Secundus.

Hic explicit MS. Salmant. Reliqua alterius calami & atramenti.

Undecimus Joannes primus.

Duodecimus Egeas primus, qui rediens à Romana Curia unde ipsi provisum fuerat ante quam limina Ecclesiæ attingeret apud Montem Pesulanum diem clausit extremum.

Tertius decimus Gundisalvus primus.

Quartus decimus Rodericus primus de Ordine Prædicatorum.

Quintus decimus Rodericus secundus.

Recentioris manus sequentia:

Sextus decimus Berengarius secundus, Ordinis fratum Prædicatorum, Sacræ paginæ professor de regno Franciæ diœcesi Rutensi oriundus, cujus vitam inclytam & actus mirabiles sub compendio descriptam in I. folio libri hujus reperies, & principaliter quantum ad illa quæ per ejus industriam Primatiæ Compostellanæ & utilitatem totius Gallitiæ fuerint divinitus operata, qui annis quatuordecim Sanctam Sedem Compostellanæ Ecclesiæ admirabiliter rexit.

Decimus septimus Joannes.

Decimus octavus Martinus secundus, & fuit genere nobilium de Grez, & fuit electus in concordia per viam Spiritus Sancti: & quia Ecclesia erat reservata, fuit sibi provisum per Dñm Papam Benedictum.

Dñs. Joannes, qui fecit Castellum Ripæ fortis.

Dñs. Rodericus Ordinis Prædicatorum, & est sepultus in Monasterio Sanctæ Mariæ Bonæ Vallis.

Dñs. Rodericus Patronus, qui multa bona acquisivit Ecclesiæ Compostellanæ.

Dñs. Joannes de Limia.

Dñs. Martinus de Grez.

Dñs.

Dñs. Petrus.
Dñs. Gundisalvus secundus.
Dñs. Gomezius Manrique, qui se & Ecclesiam bene rexit & populum sibi commissum.
Dñs. Sugerius oriundus de partibus Toletanis.
Dñs. Alfonsus de Moscoso, Doctor in Decretis.
Dñs. Rodericus bonæ memoriæ frater istius supradicti Alfonsi, qui Ecclesiam Compostellanam rexit quatuordecim annis cum dimidio, qui obiit vigesima sexta diei mensis Aprilis Era Domini MCCCLXXXII.
Dñs. Joannes Garcias Manrique.
Dñs. Lupus de Mendoza, qui fuit alias Episcopus Mindoniensis.
Dñs. Alvarus de Hisorna, qui fuit Episcopus 1. Mindoniensis. 2. Legionensis. 3. Conquensis, & deinde Archiepiscopus Compostellanus.
Dñs. Rudericus de Luna.
Dñs. Alfonsus de Fonseca, I. Hispalensis, deinde Compostellanus, mox à Paulo II. eo renitente ad Compostallanam Ecclesiam translatus est: quam per varios casus & multa discrimina rerum ultra X L. annos adhuc rexit.
Item Dñs. Alfonsus de Fonseca ejus Consobrinus de Ecclesia Hispalensi ad Compostellanam translatus, in I. anno captus fuit per Bernardum Joannis in Villa Doncia anno Dñi. 1465.

RE-

RERUM NOTABILIUM
Elenchus.

A

As-

B

C

Ca-

D

De-

Gui-

L

M

Mo-

N

O

P

Q

R

S

San-

T

V U

S.

FINIS.

